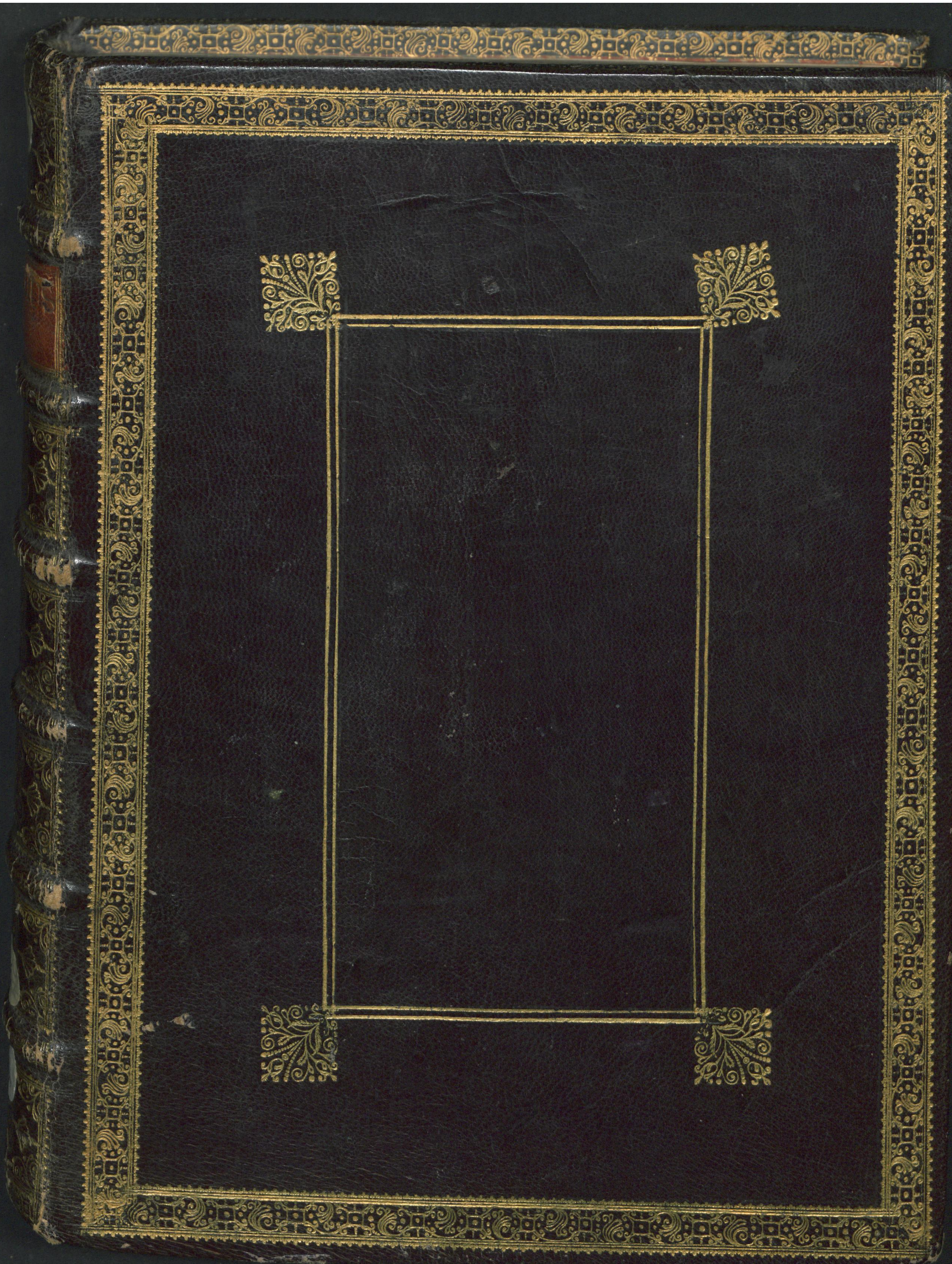
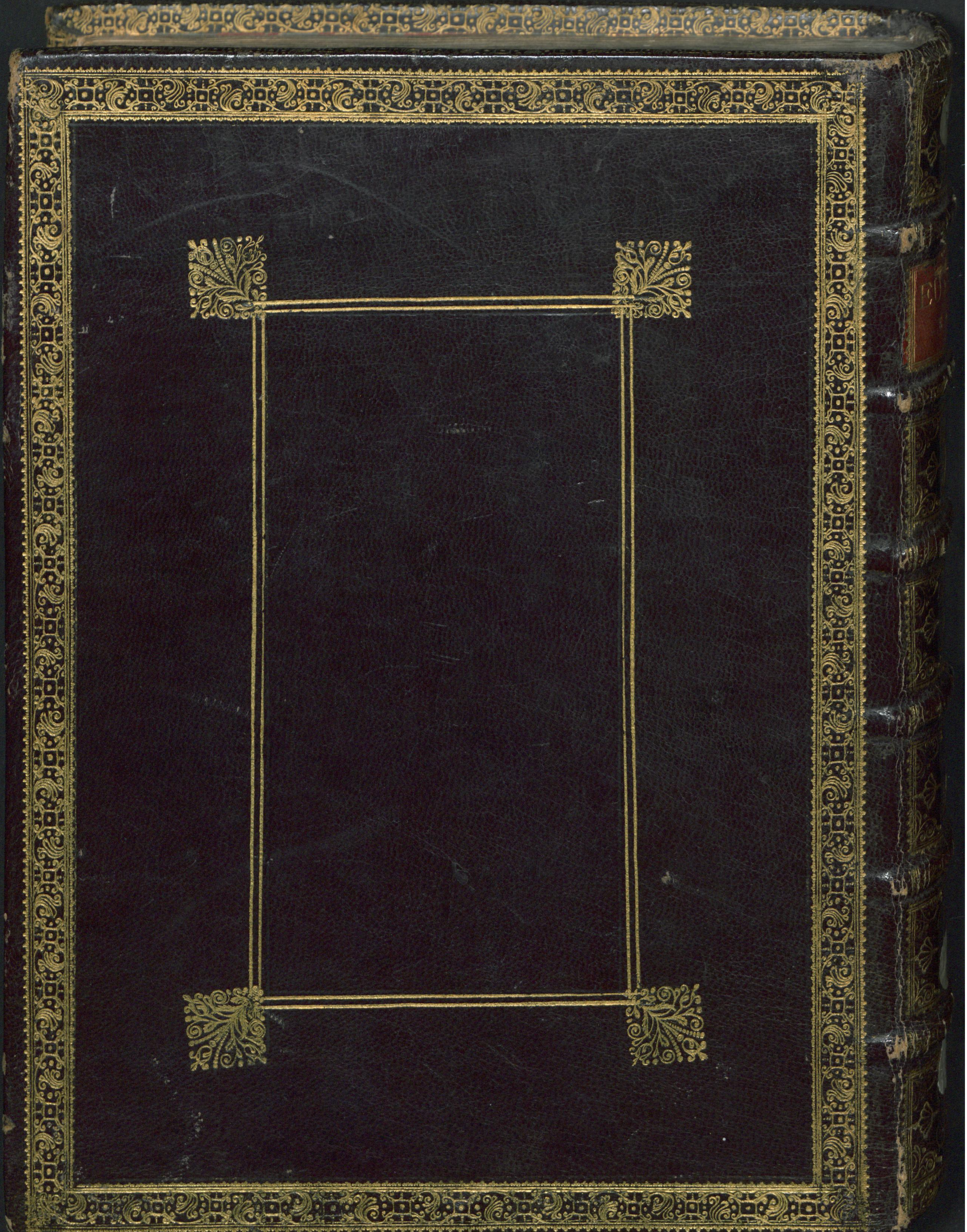

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 28

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 28

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 28

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 28

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 28

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 28

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 28

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 28

~~108~~
168
E. 28

GW. 9434
CA. 711

[a b c d e f g[10] h i k[8]
l m n o[10] p q[8] r s t v[10] x y[8]]

a, ontbreekt
katernen x en y verkeerd gebonden

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 28

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 28

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 28

2

Euſebij ceſarienſis epiſcopi eccleſiaſtica hyſtoria per rufinum virū eloquētiſſimū de greco in latinū traducta Incipit feliciter.

Prologus.

Peritorum dicunt eſſe medicorum . vbi iminere vrbibus vel regionibus generales viderint morbos prouidere aliqđ medicamenti vel poculi genus: quo premuniti homines ab imīnēti defendant exicio. Qđ tu q̄ꝫ venerande pater chromati medicine exequens genus. tēpore quo diſruptis ytalie clauſtris alarico duce gothorū peſtifer ſe moribꝰ infudit: et agros. armenta. viros. longe lateqꝫ vaſtauit populis tibi a deo cōmiſſis feralis exicij aliqđ remediū querēs per quod egre mentes ab ingruentis mali cōtagione ſubtracte melioribus occupate ſtudijs tenerent: iniungis michi vt eccleſiaſticam hyſtoriam quā vir eruditiſſimus euſebius ceſarienſis greco ſermone conſcripſerat in latinū cōuerterem: cuiꝰ lectione animus audientiū vinctus. dum noticiā rerum geſtarū auidus petit: obliuionē quodāmodo maloꝝ que gererentur acciperet. A quo ego opere cum excuſare me vellem . vtpote inferior et impar. et qui in tam multis annis vſum latini ſermonis omiſerim: conſideraui ꝙ non abſqꝫ aliquo apoſtolice inſtitutionis ordine nobis iſta precipere. Nam et cum dominus aliquādo eſurientibus in deſerto turbis auditorum dixiſſet ad apoſtolos date eis vos māducare: philippus vnus ex apoſtolis intelligēs eo magis ſplendeſcere diuine virtutis inſignia ſi minutorum quoqꝫ miniſterijs explerentur: non protulit panis apoſtolice reconditos pere: ſed puerū dicit adeſſe habentē quinqꝫ panes et duos piſces: quem verecunde excuſans adiecit. ſed hec quid ſunt inter tantos: quo magis in anguſtis opibus et deſperatis clara fieret diuina potentia. Sciens ergo ex illis te quoqꝫ

KONINKL. BIBLIOTHEEK TE 'SHAGE.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 28

deſcendere diſciplinis recordatus ꝙ philippi fortaſſis exemplo vbi paſcendi turbas tempus vidiſti puerulum ſubrogaueris. qui panes quidem quinqꝫ ſicut acceperat duplicatos adhiberet ad explendū tamen euangelicū ſacramentum proprio labore captos adderet etiā piſciculos duos: aggreſſus ſum exequi vt potui q̄d p̄ceperas: certus ꝙ excuſabit imperície noſtre culpas precipientis autoritas. ¶ Sciendum ſane eſt ꝙ decimus liber huius operis in greco. quoniā perparum erat in rebus geſtis reliqua omnia in epiſcopoꝝ panagyricis tractatibus nichil ad ſcientiam rerum conferentibus occupatur. Omiſſis ergo que videbantur ſuperflua: hyſtorie ſiquid habuit. nono cōiunximꝰ libro. et in ipſo euſebij narrationis dedimus finem. Decimum vero vel vndecimū librum nos conſcripſimus: partim ex maiorum traditionibus: partim ex hijs que noſtra iam memoria cōprehenderat: et eos velut duos piſciculos ſupradictis panibꝰ addidimus. Quos ſi tu vel probaueris vel benedixeris: ꝓ certo confidam ꝙ ſufficiant turbis. Continet autem omne opus res in eccleſia geſtas: a ſaluatoris aſcenſione et deinceps. Noſtri vero duo libelli. a temporibus conſtantini poſt perſecutionem vſqꝫ ad obitum theodoſij auguſti.

¶ Beatus iheronimꝰ ad deſideriū de duodecim p̄claris ſcriptoribꝰ et doctoribus ſcribens de vno hoc euſebio inter cetera promit.

Euſebius ceſarienſis clauis ſcripturaꝝ cuſtoſqꝫ noui teſti. multis maior in conſcriptione eſſe a grecis cōmendatur Tria ſunt preclara que hoc in operibus eius vere teſtantur: canones quatuor euangelioꝝ et decē libri hyſtorie eccleſiaſtice qui nouū teſtamentū narrant atqꝫ cuſtodiūt: et cronicon ideſt temporum breuiariū. et per omnia eius veſtigia vllum imitari potuiſſe nunq̄ repperimus.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 28

Genadius maſſilienſis poſt beatū iheronimū ipſe cathalogū
de viris illuſtribus ſcribens de rufino narrat capitulo, xvij.

RUfinus aquileienſis preſbiter eccleſie nō minima pars
doctoꝝ in trāſferendo de greco in latinū elegās ingeniū
habuit. Deniqꝫ maximā partē grecoꝝ bibliothece latinis exhi
buit: baſilij ſcilicet ceſarienſis capadocie epī gregorij nazāzeni
eloquentiſſimi hominis: clementis romani cognitionū libros:
euſebij ceſarienſis paleſtine eccleſiaſticā hyſtoriā xiſti ſentētias
euagrij ſentētias: pamphili martyris aduerſum mathematicos
Hoꝝ omniū quecūqꝫ p̄miſſis prologis a latinis legunt᷑: a rufino
interpretata ſunt. Que autem ſine prologo: ab alio tranſlata
ſunt qui prologum facere noluit. Origenis autem non omnia:
quia iheronim⁹ tranſfudit aliqua que ſuo prologo diſcernunt᷑
Proprio aūt labore ymmo dono gracie dei expoſuit. Jdeo rufin⁹
ſymbolum vt in eius cōparatione alij nec expoſuiſſe credantur
Diſſeruit et benedictionē iacob ſuper patriarchas: triplici ideſt
hyſtorico. morali et miſtico ſenſu. Scripſit et epiſtolas multas
ad timorem dei hortatorias: inter quas preminēt ille quas ad
probam dedit. Hyſtorie etiam eccleſiaſtice quam ab euſebio cō
ſcriptam. et ab iſto dicimus interpretatā. addidit decimum et
vndecimū librū. Sed et obtrectatori opuſculoꝝ ſuoꝝ reſpondit
duobus voluminibus arguens et conuincens ſe dei intuitu ec-
cleſie vtilitati auxiliāte domino ingeniū agitauiſſe. illū vero
emulationis ſtimulo incitatum ad obloquiū ſtilum vertiſſe.

Qđ eccleſiaſticā hyſtoriam euſebius ceſarienſis ſcripſerit.
et ꝙ eam rufinus preſbiter de greco in latinum tranſtulerit:
teſtat᷑ auguſtin⁹ in libro de cura pro mortuis agenda ita dicēs
Legimus in eccleſiaſtica hyſtoria quā grece ſcripſit euſebius.
et in latinam linguā vertit rufinus martyrū corpora in gallia
canibus expoſita: et cetera que ſequūtur.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 28

Incipiunt capitula libri primi.

Prefacio. De deitate criſti ꝙ deus et dominus et creator omniū ac diſpenſator vniuerſorꝝ ipſe ſit. ſcd̄m ea que in lege et prophetis ſcripta ſunt.
De tempore natiuitatis criſti ſcd̄m carnem. Ca.i.
De iuda galileo. Ca.ij.
De herode ꝙ de alienigenis venit ad regnū. Ca.iij.
Quod herodis interrupta ſit regum ſucceſſio ſcd̄m danielis propheciam. Ca.iiij.
De diuerſitate generationū a matheo et luca conſcripta. et que de hijs refert affricanus. Ca.v.
De magis aduenietibꝰ. et de nece īfantū apd̄ bethleē. Ca.vi
De cruciatibꝰ herodis ipſiꝰ qui iuſſit necari īfantes. Ca.vij.
De crudelitate herodis quā ſue mortis tp̄e ꝑpetrauit. Ca.viij.
De archelai regno poſt herodem. Ca.ix.
Qd̄ falſa eſſe acta que iudei proferunt etiā ioſephi teſtimonio ex relatione temporis coīcantur. Ca.x.
Qd̄ a pontifice anna vſqꝫ ad cayphā quatuor pōtifices fuerint et ſingulis ānis āminiſtrauerint pontificatū in quibꝰ p̄dicatio criſti completa eſt. Ca.xi.
De electione apoſtolorꝝ et diſcipulorꝝ. Ca.xij.
Teſtioniū ioſephi de iohāne baptiſta q̄ aſſerit. eū iuſtū virum fuiſſe et ob eiꝰ necē vindictā ī iudeos eſſe ꝑpagatā. Ca.xiij.
Teſtimoniū ioſephi de criſto. Ca.xiiij.
De nominibꝰ apoſtolorꝝ et diſcipulorꝝ criſti. Ca.xv.
Narratio de abagaro rege. Ca.xvi.
Exemplar epiſtole ſcripte a rege abagaro vel thoparca ad iheſum et miſſe iheroſolimis ꝑ ananiā curſorem. Ca.xvij.
Exemplū reſcripti ab iheſu ad abagarū thoparcā ꝑ ananiam curſorem. Ca.xviij.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 28

Incipiunt capitula libri ſecundi.

De vita et inſtitutione apoſtolorum poſt aſcenſionem criſti. Ca .i.

Quēadmodum tyberius de criſto edoctus et cōmonitus ſit a pylato. Ca.ij.

Vt in omnem mundum breui tempore diffuſa de criſto predicatio eſt. Ca.iij.

Quēadmodū poſt tyberiū gayus ceſar regem iudeoꝝ cōſtituit agrippā herodi perpetua pena deportationis īpoſita. Ca.iiij.

De filone et quēadmodum pro iudeis ſuſcepit legationem ad gayum. Ca.v.

Quanta iudeis acciderunt grauia poſt temeritatem crucis in criſto. Ca.vi.

Qđ pylatus ſeipſum morte dampnauerit. Ca.vij.

De fame temporibus claudij. Ca.viij.

De martyrio iacobi apoſtoli. Ca.ix.

Qđ herodes apoſtolos peſecutus diuinā continuo vindictam ſenſerit. Ca.x.

De theoda qui deprauauerat populum. Ca.xi.

De helena regina adiabenoꝝ. Ca.xij.

De ſymone mago. Ca.xiij.

De predicatione petri apoſtoli apud romā. Ca.xiiij.

De euāgelio ſcđm marcū et quēadmodū primus per egyptum criſti noticiā predicauit. Ca.xv.

Qualia de abſtinentib9 apud egyptū filo ſcribit. Ca.xvi.

Quanti filonis apud nos ꝑuenerint libri. Ca.xvij.

Qđ claudius iudeos vrbe pepulerit. Ca.xviij.

Cui9modi clades cōpreſſerint iudeos tēpore claudij. Ca.xix.

De egyptio cuius actus apoſtoloꝝ facit menſionē. Ca.xx.

Quēadmodum ſub nerone ꝑaulus de iudea romam miſſus in

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 28

vinculis ab omni culpa liberatus ſit. Ca.xxi.
Quõ iacobus frater domini paſſus ſit. Ca.xxii.
Quõ poſt marcū primꝰ epiſcopus alexandrine eccleſie ordinatꝰ ſit amanꝰ.et de neronis malis actibus. Ca.xxiii.
De pſecutione neronis in qua petrus et paulus pia cōfeſſione decorati ſunt. Ca.xxiiii.
Quõ innumeris malis iudei afflicti ſunt tpe neronis. Ca.xxv.

Incipiunt capitula libri tercii.

In quibus locis criſtū apoſtoli predicauerint. Ca.i.
De epiſtolis apoſtolorū. Ca.ii.
De ſucceſſoribus apoſtolorū. Ca.iii.
De iudeorū expugnatione poſt criſtū. Ca.iiii.
De fame que oppreſſit eos. Ca.v.
De muliere que vrgente fame comedit filium. Ca.vi.
De verbis domini quibus hec futura predixit. Ca.vii.
De portentis ante bellum. Ca.viii.
De ioſepho et quos reliquerit libros. Ca.ix.
Quõ ioſephus diuinarū meminerit ſcripturarū. Ca.x.
Quõ poſt iacobū ſymeon iheroſolimoꝝ rexit eccleſiā. Ca.xi.
Quõ veſpaſianꝰ ſucceſſionē dauid iuſſit inquiri et de ſucceſſionibus pontificū. Ca.xii.
De eplā clementis et crudelitate domiciani pīcipis. Ca.xiii.
De iohanne apoſtolo et reuelatione eius. Ca.xiiii.
Quõ domicianꝰ poſteritatē dauid iuſſit occidi. Ca.xv.
De ſucceſſionibus pontificum. Ca.xvi.
De iohanne apoſtolo. Ca.xvii.
De ordine euangeliorū. Ca.xviii.
De diuinis et indubitatis ſcripturis. Ca.xix.
De ſuſceptis ſcripturis: de quibus tamen a nonnullis-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 28

dubitatum eſt. Ca.xx.
De ſcripturis apocriphis. Ca.xxi.
De ſcripturis hereticoꝝ. Ca.xxij.
De menādro mago et ceteroꝝ̄ hereticoꝝ̄ ſectis. Ca.xxiij.
De hijs epoſtolis qui nō ſunt aſpernati iura cōiugij. Ca.xxiiij.
De philippi et iohānis exceſſu vel quietis loco. Ca.xxv.
Queādmodū ſymeon iheroſolimoꝝ epūs paſſus ſit. Ca.xxvi.
De pſecutionibus eccleſie. et queādmodū traianus criſtianos vetuerit inquiri. Ca.xxvij.
De ſucceſſionibus pontificū. Ca.xxviij
De ignatio et apoſtolis eius. Ca.xxix.
De hijs euangeliſtis qui eo tempore eminebant. Ca.xxx.
De epiſtola clementis alijſqꝫ ſcriptis eius. Ca.xxxi.
De libris papie. Ca.xxxij.

Incipiunt capitula libri quarti.

QUi ſub imperio traiani romanoꝝ̄ vel alexandrinoꝝ̄ epiſcopi fuerint. Ca.i.
Qualia ſub traiano paſſi ſunt iudei. Ca.ij.
Qui ſub adriano fidei defenſionē ſcripſerint. Ca.iij.
Qui ſub eodem romanorum et alexandrinorum fuerint ſacerdotes. Ca.iiij.
Epi iheroſolimoꝝ ab exordio vſqꝫ ad tpa memorata. Ca.v.
De ſucceſſione romani et alexandrini pontificis. Ca.vi.
Excidiū nouiſſimū iudeoꝝ̄ temporibꝰ adriani. Ca.vij.
Qd marcus primus ex gentibꝰ epiſcopus iheroſolimoꝝ fuerit et de hereticis eiuſdem temporis vel qui tūc eccleſiaſtici ſcriptores extiterint. Ca.viij.
Exemplum epiſtole imperatoris adriani ad minuciū fūdianū proconſulem aſie. Ca.ix.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 28

Quod poſt adrianum anthoninus imperator extiterit. et ꝙ primo imperij eius anno poſt theleſphorum romanū pontificem. ignius in epiſcopatu ſucceſſerit. et de hereticis eiꝰdē temporis. Ca. x.
De ſucceſſionibꝰ romanoꝝ et alexādrinoꝝ pontificū. Ca. xi.
De iuſtino catholico philoſopho. Ca. xij.
Reſcriptum anthonini ceſaris ad aſianos pro criſtianis qui affligebantur. Ca. xiij.
Quid de policarpo apoſtoloꝝ diſcipulo refertur Ca. xiiij.
Qđ policarpus ſub ſeuero alijqꝫ nonnulli ſmirne martirium paſſi ſunt. Ca. xv.
Qđ iuſtinus philoſophus verbum criſti predicans martirium meruit. Ca. xvi.
De taciano oratore. Ca. xvij.
De martyribꝰ quos iuſtinꝰ ī ſuis cōmemorat libris. Ca. xviij.
Qđ iuſtini ſcripta ad nos vſqꝫ peruenerint. Ca. xix.
Qui tunc epiſcopi romane et alexandrine atqꝫ anthiochenſi eccleſie prefuerunt. Ca. xx.
De hijs qui memoratis tꝑibꝰ eccleſiaſtice ſcriptores emicuerit et de hereticis eiuſdem temporis Ca. xxi.

Incipiunt capitula libri quinti.

QVod ſoteri romano epiſcopo eleutherus ſucceſſerit et de perſecutionibus eiuſdem temporis. Ca. i.
Qualis attalo apparuit viſio. Ca. ij.
De montano et ceteris pſeudo ꝓphetis. Ca. iij.
Qđ martyres hyreneū ſua cōmēdatione ꝓſequūt. Ca. iiij.
Qđ ſub marco aurelio ceſare noſtroꝝ precibꝰ exauditis pluuiā preſtiterit deus. Ca. v.
Enumeratio romanoꝝ pontificū. Ca. vi.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 28

Qđ vſqꝫ ad illa tempora ꝑ fideles miracula fiebant. Ca.vij.
Qđ hyreneus canonē ſcripturarū diuinarum definiuit. et de ſeptuaginta interpretibus. Ca.viij.
De ſucceſſione romani et alexandrini pontificis. Ca.ix.
De pantheno philoſopho. Ca.x.
De clemente alexandrino. Ca.xi.
Enumeratio iheroſolimoꝝ pontificū. Ca.xij.
De thodone quadā doctore. et de martionis ſecta et quibuſdā alijs hereticis. Ca.xiii.
De quibꝰdā doctoribus qui cōtra montanū et ceteros pſeudo prophetas diſputant. Ca.xiiij.
De ſcriptis hyrenei quibꝰ cōtra hereticos diſputat. Ca.xv.
Qđ ſub cōmodo imꝑatore pax eccleſiis fuerit. et de appollonio martyre. Ca.xvi.
De ſucceſſione romani et alexandrini et anthiocheni pontificis. Ca.xvij.
Qui tunc epiſcopi nobiles habebantur et de paſche queſtione. Ca.xviii.
De libris hyrenei. Ca.xix.
De ſucceſſione romanoꝝ principū et qui eiuſdem temporibus ſcriptores floruerint. Ca.xx.
De artemonis ſecta vel que cōtra eandē diſputant. Ca.xxi.

Incipiunt capitula libri ſexti.

DE perſecutione ſeueri. Ca .i.
De origenis a puero inſtitutione. Ca.ij.
De eo ꝙ a puero origenes verbū dñi predicabat. Ca.iij.
De iuda quodam ſcriptore. Ca.iiij.
De magiſterio et inſtitutis origenis. Ca v.
Quanti per ipſum edocti martires facti ſunt. Ca.vi.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 28

De potamiena et baſilide. Ca. vij.
De hijs que erga ſemetipſum geſſit origenes. Ca. viij.
De ſucceſſione romani principis et de confeſſoribus eiuſdem temporis. Ca. ix.
De narciſci mirabilibus. Ca. x.
De alexandro epiſcopo. Ca. xi.
De ſucceſſione anthiocheni pontificis. Ca. xij.
De opuſculis ſerapionis epiſcopi. Ca. xiij.
De libris clementis. Ca. xiiij.
De alexandro. Ca. xv.
De doctrina vel ſtudijs vel laudibus origenis. Ca. xvi.
De adamantio qui et origenes. Ca. xvij.
De quibuſdam ſcriptoribus eiuſdem temporis. Ca. xviij.
De ſucceſſione romanoꝝ principū et pontificū. Ca. xix.
De matre alexandri imperatoris. Ca. xx.
De ypoliti libris. Ca. xxi.
Ex quo tempore origenes ſcribendi cōmentarios inicium ſumpſit. Ca. xxij.
De ſucceſſione romani pōtificis et anthiocheni epī. Ca. xxiij.
Quēadmodū origenes pbr̄ factus ſit. Ca. xxiiij.
Quēadmodum origenes definiat canonem veteris ac noui teſtamenti. Ca. xxv.
De ſucceſſione alexādri epiſcopi et de firmiliano vel alexādro epiſcopis. Ca. xxvi.
De ſucceſſione romani principis. et de perſecutionibꝫ eiuſdē temporis. Ca. xxvii.
De ſucceſſione romanorum pontificum et anthiocheni epiſcopi. Ca. xxviii
Quot diſcipuli fuerint origenis. Ca. xxix.
De affricano. Ca. xxx.
De cōmentarijs vel libris origenis. Ca. xxxi.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 28

De berillo epiſcopo. Ca.xxxij.
De philippo imperatore criſtiano. Ca.xxxiij.
De ſucceſſione alexandrini pontificis et de libris vel opuſculis origenis. Ca.xxxiiij.
De hereſibus eiuſdem temporis. Ca.xxxv.
De perſecutione decij imperatoris et de martirio vel ſucceſſione romani et iheroſolimitani et ãthiocheni põtificis. Ca.xxxvi.
Q̄d origenes in ipſis perſecutionibus confeſſione plurimum laborauerit. Ca.xxxvij.
De dyoniſio alexandrino epiſcopo et quid referat de martyrib⁹ eiuſdem temporis. Ca.xxxviij.
De nouato ſciſmatico. Ca.xxxix.
De cornelio et cypriano epiſcopis quid contra nouatum ſcripſerint. Ca.xl.
Epiſtola cornelij pape ad fabianū epiſcopum ſcripta in qua multa de nouati vita vel moribus diſſerit. Ca.xli.
Quid dyoniſi⁹ de nouato ad eūdē fabianū ſcribat. Ca.xlij.
Epiſtola dyoniſii ad nouatū. Ca.xliij.
De ſcriptis et opuſculis dyoniſii. Ca.xliiij.

Incipiūt capitula libri ſeptimi.

DE dyoniſio epo q̄d dicat de romanis p̄cipib⁹. Ca.i.
De cornelio et cypriano epiſcopis quid ſentiant de hereticis rebaptiſandis. Ca.ij.
De ſucceſſione romani pontificis et de ſcriptis dyoniſii et de quadam viſione eiuꝫ. Ca.iij.
Quid idē dyoniſius referat de quodā fidꝫli ātiquo. Ca.iiij.
De ſucceſſione romani principis vel quid dyoniſius de eodem diſputet. Ca.v.
Quāta in perſecutione valeriani ipſe dyoniſius p̄tulerit vel

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 28

quid memoret de quibuſdã cõfeſſoribꝰ eiuſdem tp̄is. Ca.vi.
De quibuſdam martiribus qui ſub perſecutione valeriani paſſi ſunt. Ca.vij.
De marino martire. Ca.viij.
De aſtirio martire et de quodã miraculo eius. Ca.ix.
Miraculũ de ſtatua ſaluatoris apd̄ paneadẽ ciuitatẽ. Ca.x.
De iacobi cathedra. Ca.xi.
De ſucceſſione romani principis. Ca.xij.
De ſucceſſione pontificũ eiuſdem temporis. Ca.xiij.
De malis moribꝰ alexandrinoꝝ ciuiũ quid dyoniſius deploret et de peſtilentia vel morbis qui acciderunt. Ca.xiiij.
Qd̄ ſub galieni regno pax eccleſiis fuerit. Ca.xv.
De opuſculis dyoniſii et de ſciſmate nepotis vel qd̄ dyoniſius contra diſputat. Ca.xvi.
Quid dyoniſius ſenſerit de apocalipſi iohannis. Ca.xvij.
De ſucceſſione romani pontificis et anthiocheni epiſcopi et de hereſi pauli ſamoſateni. et de epiſcopoꝝ conſilio ob hanc cãm apud anthiochiã congregato. Ca.xviij.
De miraculis vel opuſculis beati gregorij põti epi. Ca.xix.
De tranſitu beati dyoniſii epiſcopi alexãdrini et de ſucceſſore eius maximo. Ca.xx.
De ſucceſſione romani principis. Ca.xxi.
De vltimo epoꝝ conſilio eiuſdem tp̄ibꝰ apud anthichiã congregato ĩ quo paulꝰ cõuincit̄ hereticꝰ et cõdempnat̄. Ca.xxij.
Quid dyoniſio romano et maximo alexandrino epĩs ceteri ſacerdotes ſcribant de vita vel moribꝰ vel dampnatione eiuſdem pauli heretici. Ca.xxiij.
Qd̄ dompno in epãtu apud anthiochiam ſubrogato paulus ſacerdocio et cõmunione deiectus et de eccleſia manu publica ſit expulſus. Ca.xxiiij.
De ſucceſſione romanoꝝ principũ et romani p̄ſulis. Ca.xxv.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 28

De hereſi manicheoꝝ. Ca.xxvi.
De ſucceſſione romanoꝝ pontificū. Ca.xxvij.
De ſucceſſione anthiocenſiū epiſcopoꝝ. Ca.xxviii.
De ſucceſſione laodicenſiū ſacerdotum et de geſtis anatholij eiuſdem vrbis epiſcopi. Ca.xxix.
De opuſculis eiuſdem anatholij et quid de paſca ſenſerit. qui etiam poſt eum epiſcopi eiuſdem eccleſie fuerint. Ca.xxx.
Qđ thetigno apud ceſareā agapius in epātu ſucceſſerit et de pamphilo martire. Ca.xxxi.
De nobilibus ſacerdotibus eiuſdem temporis. Ca.xxxij.
De ſucceſſione epiſcopoꝝ iheroſolimoꝝ. Ca.xxxiij.
De ſucceſſione epiſcopoꝝ alexandrinoꝝ. Ca.xxxiiij.

Incipiunt capitula libri octaui.

Prefacio ſequentis hyſtorie.
De pſecutione dyocleſiani imperatoris et de diuerſis ſuppliciorꝝ generibus. Ca.i.
De hijs qui apud nycomediam paſſi ſunt et qui de palacio imperatoris martires effecti ſunt. Ca.ij.
De diuerſis martiribꝰ qui per diuerſa loca varijs tormētorū generibus coronati ſunt. Ca.iij.
De philea epiſcopo et martire. Ca.iiij.
Quid idē phileas referat de martiribꝰ eiuſdē tpis. Ca.v.
De his que apud frigiam geſta ſunt. Ca.vi.
De diuerſis martiribus qui per diuerſa loca vario martirij genere cōſummati ſunt. Ca.vij.
De quibꝰdam nobilibꝰ martiribus qui nōiatim et ſpecialter exprimuntur. Ca.viij.
De celeſti vindicta ſup martirū pſecutores emiſſa. Ca.ix.
De pietate vel regione cōſtancij principis et bone memorie

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 28

eius filio conſtantino. Ca.x.
De īpietate ł crudelitate maximini et maxēcij tyrānoꝝ. Ca.xi.
De dorothea ſacra virgine alijſqꝫ nobilibus feminis ſimulqꝫ virginibus. Ca.xij.
De crudelitate tyrānoꝝ et de vltione diuina ſuper maximinū delata. Ca.xiij.
Queādmodum maximinus tyrannus celeſti vindicta coactus de cōmiſſis erga criſtianos ſceleribus penitudinem geſſerit: qualeſqꝫ poſtmodum pro eiſdem criſtianis litteras vel decreta ſtatuerit. Ca.xiiij.

Incipiunt capitula libri noni.

d
E relaxatiōe cōfeſſoꝝ et reſtauratiōe ecciaꝝ. Ca .i.
De ſequenti pſecutione. Ca.ij.
De ſimulachro nuꝑ apud āthiochiā cōſecrato vel que reſpōſa dediſſe dicatur. Ca.iij.
De crudelitate ac nequicia maximini tyrāni et de actis falſis aduerſum criſtum confictis. Ca.iiij.
De duce damaſci queādmodū acta falſa aduerſum criſtianos compoſuerit vel quali ex hoc poſtmodum diuina vltione multatus ſit. Ca.v.
Qui eodem tempore martires extiterunt. Ca.vi.
De luciano anthiocheno preſbitero et martire. Ca.vij.
De hijs que aduerſum criſtianos tabulis ereis conſcripta ſunt. Ca.viij.
De celeſti vindicta ſuper gentiles et martyrum perſecutores emiſſa. Ca.ix.
De pietate et mīa criſtianoꝝ ſuꝑ īimicis exhibita. Ca.x.
De victoria conſtantini principis aduerſus maxenciū vrbis rome tyrānum. Ca.xi.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 28

De legatione conſtantini imperatoris et licinij conſulis ad maximinū tyrannū tranſmiſſa. Ca.xij.
Queadmodū maximin⁹ tyrannus aduerſus liciniū conſulem bellū egerit. vel queadmodū ī eodē bello deuict⁹ ſit. Ca.xiij.
Qd idem maximin⁹ cū magno dedecore et ignominia ad ſedes ꝓprias reuerſus nimio furore ſucenſus ſacerdotes deoꝝ ſuoꝝ et diuinos occiderit. vel quales deinceps pro criſtianis lr̄as dederit. diuina vltione coactus. Ca.xiiij.
De peſſima vindicta vel morte maximini tyrāni. Ca.xv.
De mortib⁹ ſatellitū. et filiorū maximini tyranni. Ca.xvi.
De pace criſtianoꝝ per legitimos principes aucta. Ca.xvij.
De trāquillo ſtatu et ordine eccleſiaſtico eiſdē tp̄is. Ca.xviij.
Queadmodū licinius aduerſus conſtantinū bellū conuenerit et criſtianos perſecutus ſit. Ca.xix.
Queadmodū conſtantin⁹ imperator pijſſimus deiecto licinio tyrāno ſtatū eccl̄ie tranquillū largius cōfirmauerit. Ca.xx.

Incipiunt capitula libri decimi.

DE hereſe arrij. Ca.i.
De conſilio patrū apud nyceā congregato. Ca.ij.
De conuerſione philoſophi dyaletici. Ca.iij.
De paphnucio epiſcopo et confeſſore. Ca.iiij.
De ſpiridone ep̄o et miraculis eius. Ca.v.
De geſtis nyceni conſilij. Ca.vi.
Exemplū fidei nycene. Ca.vij.
De cruce ſaluatoris ī iheroſolimis ab helena repta. Ca.viij.
Queadmodū conſtantin⁹ religione fretus barbaras nationes ſibi armis ſubegerit. Ca.ix.
De anthonio primo heremita. Ca.x.
De captiuitate ediſij et frumentij et conuerſione iudeorum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 28

ab ipſis geſta. Ca.xi.
De cōuerſione gentis hebreoꝝ ꝑ captiuā facta. Ca.xij.
De conſtantia ſoroꝛe conſtantini principis et de arriano pbr̄o per eam fratri inſinuato. Ca.xiii.
De obitu venerabil' cōſtātini pꝛīcipis ac pijſſimi ĩpatoris.xiiij.
Qui eo tempoꝛe principes eccleſiarum fuerint et de alexandri et euſebij vel arrij conflictu. Ca.xv.
De pꝛobroſo arrij interitu. Ca.xvi.
Qđ apud alexandriā defuncto alexandro epiſcopo athanaſius ſuſceperit ſedem. Ca.xvij.
De athanaſij a puero inſtitutione. Ca.xviij.
De cōſilio hereticoꝝ apđ tyrū cōtra athanaſiū cōgregato .xix.
De fuga et latebris athanaſii. Ca.xx.
Ut conſtans imperatoꝛ pꝛo athanaſio fratri cōſtātio ſcripſerit eumqꝫ eccleſie ſue reddi iuſſerit. Ca.xxi.
Ut conſtantinus imperatoꝛ defuncto fratre conſtante rurſum athanaſiū de eccleſia expulſum perſecutus ſit. et de geſtis mediolanenſis vel arriminenſis conſilij. Ca.xxij.
De lugubri ſtatu eccleſie eiuſdem tempoꝛis. Ca.xxiii.
Qui eodem tempoꝛe epiſcopi fuerint. Ca.xxiiii.
De ſciſmate arrianoꝝ qđ in tres ꝑtes diuiſum eſt. Ca.xxv.
De fine cōſtantij ĩpatoꝛis et oꝛtu iuliani ceſaris. Ca.xxvi.
De epiſcopis ab eodem iuliano exilio relegatis. Ca.xxvii.
De conſilio ſanctoꝛū confeſſoꝛū apud alexandꝛiā et de ſtatutis eiuſdem conſilij. Ca.xxviij.
De euſebio et lucifero atqꝫ hylario epiſcopis. Ca.xxix.
De perſecutionibus iuliani blandis et callidis. Ca.xxx.
Qđ iulianus anathaſiū ꝑſecutus ſit. Ca.xxxi.
De ſepulchꝛo martiris babille. et de quodam theodoꝛo confeſſoꝛe. Ca.xxxii.
De crudeli interfectione iuliani. Ca.xxxiii.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 28

De iudeoꝝ conatibꝰ qui a iuliano decepti tēplū in iheroſolimis aggreſſi ſunt recuperare. Ca.xxxiiij.
Ut terremotus inibi et igne diuinitꝰ accenſo iudei ab illicitis deturbati ſunt. Ca.xxxv.

Incipiūt capitula libri vndecimi.

DE ortu et religioſa mente principis iouiniani et de fine eius. Ca.i.
De ortu valentiniani et valentis. Ca.ij.
De dormitione athanaſii epiſcopi et perſecutionibus lucij heretici. Ca.iij.
De virtutibꝰ et miraculis ſcōꝝ qui erāt in egypto. Ca.iiij.
De pſecutione que fuit apud ediſſam. Ca.v.
De ſtatu eccleſie eiuſdem temporis. Ca.vi.
De moyſeo quem regina ſarracenoꝝ gentis ſue popoſcerat epiſcopum. Ca.vij.
De didimo vidente alexandrino. Ca.viij.
Quot ſanctorum ex diſcipulis anthonij etiā cum in heremo habitauerint virtutes et ſigna facientes. quanti etiam in meſopotamia. Ca.ix.
De baſileo et gregorio epiſcopis capadocie. Ca.x.
De fide et religione valētiniani principis et de damaſo papa vel vrſini ſubreptione. Ca.xi.
De ambroſio epiſcopo. Ca.xij.
De valentiniani fine et folijs eiꝰ heredibꝰ regni. Ca.xiij.
De gothoꝝ irruptione. et nece valentis. Ca.xiiij
Qđ gracianꝰ īpator theodoſiū regni pīcipē cōſtituerit. Ca.xv
De valentiniano puero. Ca.xvi.
De beniuoli magiſtri fide et conſtantia. Ca.xvij.
De ambroſio epō et maximo tyrāno. Ca.xviij.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 28

De theodoſij cõmiſſo ĩ theſſalonicẽ et de pnĩa ei⁹. Ca.xix.
De fide et religione theodoſij principis. Ca.xx.
De appollinari epiſcopo et hereſi eius. Ca.xxi.
De epiſcopoꝝ ſucceſſionib⁹ per orientem. Ca.xxij.
De paganoꝝ motibus apud alexandriã. Ca.xxiij.
De ſitu tẽpli ſerapis. et de ſubuerſione ei⁹. que etiã de origine eius fertur opinio. Ca.xxiiij.
De fraudib⁹ que in tẽplo paganoꝝ detecte ſunt. Ca.xxv.
De ſaturni ſacerdote tyranno tocius pene alexandrie adultero. Ca.xxvi.
De canopi initio vel interitu. Ca.xxvij.
De eccleſiis vel martyrijs que in ydolorum locis conſtructe ſunt. Ca.xxviij.
De iohannis baptiſte ſepulchro violato et de reliquijs apud alexandriã conſeruatis. Ca.xxix.
Qđ omnia per egyptũ demonia delubra edicule vel etiã phana vſqꝫ ad ſolum ſunt diruta. Ca.xxx.
De thoracibus ſerapis apud alexandriã abraſis. Ca.xxxi.
Qđ menſura aque nyli fluminis que ad templũ ſerapis quaſi ad aquarũ largitorem deferri ſolebat ipſo deſtructo ad eccleſiã miſſa ſit deferri. Ca.xxxij.
Qđ religioſiſſimus princeps theodoſius hec geſta audiens magno gaudio exhylaratus ſit. Ca.xxxiij.
De valentiniani iunioris interitu et ortu eugenij tyranni et reſpõſis iohãnis monachi ad theodoſiũ principẽ. Ca.xxxiiij.
De apparatu belli aduerſus eugenium theodoſii et de victoria eius. Ca.xxxv.
De fine theodoſii poſt victoriã et de archadio et honorio filijs eius atqꝫ heredibus regni. Ca.xxxvi.

Expliciũt capitula eccleſiaſtice hyſtorie.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 28

Incipit prefacio Euſebij ceſarieñ epi̅ ſup eccleſiaſticā hyſtoriā De deitate criſti et ꝙ deus ē dn̄s et creator oīm ac diſpenſator vniuerſoꝝ ipſe ſit. ſcđm ea q̄ in lege et prophetis ſcripta ſunt.

SVccessiones ſanctorum apoſtoloꝝ et tempa
que a ſaluatore noſtro ad nos vſqꝫ decurſa
ſunt queqꝫ et qualia ī hijs erga eccleſie ſta
tum geſta ſint. que etiam inſignes viri in
locis maxime celeberrimis eccīs ꝓfuerint
vel qui ſingulis quibuſqꝫ tēporibus ſeu ſcri
bendo ſeu docendo verbum dei nobiliter aſtruxere: quiqꝫ etiā
vel q̄n̄ti vel quando noua contra religionē dogmata ꝓferentes
ad ꝓfundum erroris ſui ſtudio cōtentionis elapſi. falſe ſcientie
autores ſe ꝓceptoreſqꝫ profeſſi ſunt. paſſim velut lupi graues
gregem criſti lacerantes: nec non et ea mala que iudeorum gē
tem pro inſidijs quas aduerſus ſaluatorem moliti ſunt vaſtaue
runt: quibus etiam modis et quotiens quibus ve temporibus
doctrina criſti et ſermo diuinus a gentilibus īpugnatus eſt: q̄n̄
tiqꝫ hijs tempeſtatibus vſqꝫ ad ſuppliciōꝝ pacientiam et ꝓfuſi
one ſanguinis ꝓ verbi dei veritate certarunt: ſed et martyria
noſtris ſuſcepta temporibus atqꝫ in hijs domini et ſaluatoris
noſtri erga ſingulos quoſqꝫ vnicū clementiſſimūqꝫ ſubſidium
ſcribere michi volenti: non aliunde ſumenđ videtur exordium
quā ab ipſa domini et ſaluatoris noſtri ihesu criſti ꝓſentia cor
porali. Sed michi queſo veniam dari. Confiteor namqꝫ ꝙ in
hoc opere viribus noſtris maiora temptam9: vt et fideliter et
integre que geſta ſunt narrem9: et rudem ac nulli fere noſtroꝝ
digreſſam viam huiuſmodi itineris primi audeamus incedere
Et licet deum ducem futuꝝ domini ſaluatoris noſtri certus ſim
nobis affutura ſuffragia: hoīm tamen nulla quibus poſſimus
inniti cōſpicimus preceſſiſſe veſtigia: niſi ꝙ ſparſim ſingulorū

[b]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 28

quorumqꝫ temporis ſui rerum geſtarum ad ṅos vſqꝫ indicia ac
monimenta tranſmiſſa ſunt. E quibus quedam nobis luminum
faces velut in obſcuro poſitis eminus accenduntur: et tamq̄
e ſublimi ſpecula qua nos greſſum tendere oporteat. at viā ver
bi abſqꝫ errore dirigere eorum vocibus āmouemur. Quecūqꝫ
igitur propoſito operi conuenire credidimus. ex hijs que illi
ſparſim cōmemorauerant eligentes. ac velut e rationabilibus
cāpis doctorꝝ floſculos decerpentes: hyſtoricā narrationē ī vnū
corpꝰ redigere et coaugmentare tēptauimꝰ: ſatis hn̄deqꝫ gratū
putantes: et ſi non oīm nobiliſſimorū certe ſaluatoris nr̄i apoſ
tolorꝫqꝫ ſucceſſiōes celebrioribꝰ quibuſqꝫ eccīs traditas in vnū
colligere. atqꝫ in ordinem modumqꝫ dirigere. Opus autem
michi per neceſſarium videor aſſumpſiſſe: eo magis quo vt ſu
perius dixi neminem eccleſiaſticum dumtaxat ſcriptorem ad
hanc partem narrationis aīm adieciſſe cōperior. In quo illud
etiam ſpero q̄ et vtilitatis plurimum ex rerum geſtarum cog
nitione ſtudioſis quibuſqꝫ noſter hic cōferat labor: quāuis iam
de hijſipſis nōnulla etiam in cronicis ideſt in eo opere quod de
temporum ratione cōſcripſimus breuiter ſuccincteqꝫ perſtrinxe
rimus: plenius tamen in preſenti opere ſingulorum narrationē
aperire temptabimus. Incipiet igitur michi ſermo ab ipſo do
mino ſicut promiſimus criſto. Verum quia criſtianorum res
geſta ſcribere proponimus: cōſequens videtur vti prius vel ge
nus hoc hominum vn̄ ducat exordium: vel quod nominis ipſiꝰ
contineat ratio cuius gens iſta vel populus appellatione cenſe
tur repetentes paulo alcius exponamus. Igitur quoniam
criſtus duplici ex modo conſtat. et diuina in eo pariter atqꝫ hu
mana natura plenitudinem tenet: caput in eo diuina ſubſtan
tia. pedes humana quam pro noſtra ſalute ſuſcepit habeantur.
Et ita demum perfectiꝰ nobis narratio dirigetur ſi a capite. i.
a diuinitatis eiꝰ verbo ſumamus exordium: per qd̄ criſtianorꝫ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 28

que gens nouelle appellationis credit̃. antiquitas et nobilitas
ꝑiter oſtendetur. Genus igitur criſti et ipſam ſubſtantie naturā
ꝓferre ac pādere nullꝰ ſermo ſufficiet. ſiquidem etiā diuinū de
eo ita ꝓnunciauit oraculū dicēs. Generationem eius quis enar
rabit? Sed et alibi celeſtibus nichilominus de eo vocibus ita
refert̃: quia nemo nouit filium niſi pater: ſed neqꝫ patrē quis
nouit niſi filius. Solus ergo ille qui genuit noſſe dicitur filiū
pater: et ſine dubio excludit ceteros a diſcutienda noticia. qui
ad vnum ſolum patrē filij ſcientiam reuocauit. Hic igitur in
hijs volumībus que diuino ſpū cōſcripta credūtur: lux eterna
et ante mundi iniciū ſemper fuiſſe predicatur. Ea qꝫ ſapientia
ſubſtantialis et verbū vnum in principio apud patrem et deus
verbum ſubſtitiſſe narratur. Quis ergo poterit eum qui ante
omnē creaturam viſibilē atqꝫ inuiſibilē ſemꝑ fuiſſe et inicio iā
fuiſſe ex ipſo patre natus: et cum patre ſempiternꝰ extitiſſe de
ſcribitur. ſermone cōprehēdere? Quis oīm celeſtium īmortaliū
diuinarumqꝫ virtutū dn̄m. et ducem ac principem celeſtis mi
licie et magni cōſilij angelum voluntatiſqꝫ paterne efficatiam.
que cum patre oīa que ſunt creaſſe et cōdidiſſe conſtat. vt veꝝ
filium et vnigenitum et oīm que creata ſunt dn̄m. et regem ac
dominatorem paterna virtute ac poteſtate cuncta moderantem
verbis explicet: et niſi ꝙ ad intelligentiam plenitudinis eius
per ſecretiora ac miſtica diuinoꝝ voluminum informamur elo
quia? Johannes deniqꝫ ſpiritu dei repletus. In principio īquit
erat virbum: et verbum erat apud deum: et deus erat verbum.
Hoc erat in principio apud deum. Omnia ꝑ ipſum facta ſunt:
et ſine ipſo factum eſt nichil. Sed et moyſes maximus et vetuſ
tiſſimus ꝓphetarum multis ante ſeculis hec eadem proteſtatur
cū celitus inſpiratus origenem mundi et reꝝ inicia deo plenus
aperiret: conditorem oīm patrem cū filio miſticis ac ſacratis de
ſignans eloquijs. Ait namqꝫ. Et dixit deus. Faciamus hominē

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 28

ad ymaginē et ſimilitudinem noſtram. Sed et dauid antiquiſſi
mus etiam ipſe prophetarū: licet moyſe poſterior dicit. Verbo
domini celi firmati ſunt: et ſpiritu oris eius omnis virtus eoꝝ
Et alio idem nichilominus deſignat oracula de deo dicens. Ipſe
dixit et facta ſunt: ipſe mandauit et creata ſunt. In qui bus
euidenter mandatis perſonam patris et filij operantis expſſit.
Cum igitur hijs et alijs quamplurimis vocibus ſparſim ꝑ diuina
volumina creator omnium cum patre filius declaretur: supereſt
vt de hijs que poſt cōdicionem mundi pro hominum diſpenſa
tione trāſegit quantum poſſumus breuiter ꝯſtringamꝰ. Multis quidē
et antea pietate preditis viris aſtitiſſe. et docuiſſe que ad cul
tum diuine ꝑtinere videbantur oſtenditur: ſed euidentius et fa
miliarius abrahe atqꝫ eius familie quātum fas erat deum homi
nibus innotuiſſe deſcribitur. et velut preceptor quidam ac mo
nitor illius extitiſſe ꝓſapie. Refertur deniqꝫ in diuinis oraculis
ſcriptum: quia apparuit deus abrahe tanquam cōmunis aliquis hō
ſedenti ad ylicem mambre. At ille exſurgens cum hominem vi
deret. adorat vt deum et veneratur vt dominum. Sed et ꝓprie
vocis profeſſione preſentiā ſe teſtatur nō ignorare diuinam di
cens. Dominator domine qui iudicas oēm terram: nōne facies
iudicium? Que vtiqꝫ oīa non ad patrem ſed ad filium referēda
poſterioris incarnatio diſpenſatiōis plenius expleta deſignat
Et idem propheta dicit de deo. Miſit verbum ſuum et ſanauit
eos: et liberauit eos de corruptionibus eorum. Sed et adhuc
euidentius per moyſen de eo quod dominus ſit ipſe cum domino di
uina teſtātur eloquia: cum dicit. Pluit dominus ſuper ſodomā
et gomorram ignem et ſulphur a dn̄o. Eūdemqꝫ cum apparuiſſe
iacob deū eē eadē ſcriptura deſignat: cū dicet ad iacob. Jam nō
vocabit̄ nomē tuū iacob. ſꝫ yſrahel erit nomē tuū. qr īualuiſti
cū deo. Et paulo pꝰ dicit. Et vocauit īquit iacob nom̄ loci illiꝰ
viſio dei dicēs. Vidi ei deū facie ad faciē: et ſalua fcā ē aīa mea

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 28

Neqꝫ enim fas eſt de aliquo angeloꝝ vel celeſtium virtutum
iſta ſētire. Nullum ei̅ eoꝝ ſi quando mortalibus ex celeſti pre
cipiunt̉ eſſe mandato dn̄m vel deum diuinꝰ ſermo cōmemorat
Hic etiam ihesu ſucceſſori moyſi cū aſtitiſſet. ꝑcunctāti ei quis
eſſet reſponſis euidentiſſimis deſignauit dicens. Princeps mili
cie virtutum domini ego ſum. Cūqꝫ hijs auditis adoraſſet fa
mulus vt dicebat: ſolue inquit ad eum corrigiā calciamenti tui
Locus enim in quo ſtas: terra ſancta eſt. In quo cōſideranda ē
preceptorū ſimilitudo: qn̄quidem non erat hic alius ab eo qui
dixerat ad moyſē de rubo ignis dicēs. Ne appropies huc ſolue
calciamenta de pedibꝰ tuis: locus enim in quo ſtas terra ſancta
eſt. Et addidit dicēs. Ego ſum deus patꝝ tuorum. deus abrahā
et deus yſaac et deus iacob. Claruit igit̉ in hijs omnibus ꝙ fi
lius deſignatus eſt. Nunc vero etiam illud videamus quomō
et ſapiētiam ſe dei ſubſtantialiter exiſtere idem ipſe in diuinis
on̄dat oraculis per ſalomonē: hec de ſemetipſa ſapientia miſti
cis vocibus ꝓdens. Ego ſapientia inhabitaui conſiliū et ſciām
et ſenſum ego inuocaui: ꝑ me reges regnant. et potentes ꝑ me
ſcribunt iuſticiam: per ꝓceres magnificant̉: et tyranni per me
optinent terram. Et poſt aliq̄ꝑta iteꝝ dicit. Dominus poſſedit
me in īicio viarum ſuarum in opera ſua: ante ſecula fundauit
me: in īicio priuſq̄ꝫ terrā faceret: et āteq̄ꝫ ꝓdirent fontes aqua
rum: priuſq̄ꝫ montes fūdarentur. Ante omnes autem colles ge
nerauit me qn̄ preparabat celos aderam ei: et qn̄ firmos pone
bat fontes ſub celo: cum ipō eram cōponens. Ego eram cui ag
gaudebat cotidie. Letabar aūt coram ipſo in omni tempore: qn̄
letabatur orbe perfecto. Ex quibus omnibus fuiſſe ab inicio:
ymmo at ante omne qđ dici poteſt inicium ab ipſo patre pro
genitam ſapientiā conſtat. Quid autem cauſe fuerit ꝙ nō om
nibus paſſim ſicut nūc etiam antea īnotuerit et ad omnes eiꝰ
fides ac ſcientia ꝑuenerit exponemus. Nondum cape poterat

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 28

perfectam ſapientie criſti doctrinam rudis adhuc mundus: et
pericie totius ignarus. Deniq; ſtatim in inicijs cum adhuc hij
qui primi creati fuerãt hoĩes in beatitudine degerent: mãdato
dei negligentia corrupto in hanc vitam mortalẽ et fragilitati
obnoxiã deciderunt: ac terre huius diuina maledictione damp
nate habitaculũ pro paradiſi delicijs cõmutarũt. Jam vero qui
ex huiuſmodi genitoribus per orbem terre diffuſi ſunt ferino
magis ac beluino ritu oberrãtes: non vrbes ad ſocietatem nõ
mores ad honeſtatẽ non leges ad vite iuſticiã tenuere. Artiũ
vero diſciplinarũq; apud eos et totius philoſophie ne ipſum
quidem nomen habebatur: ſed agreſtes quidam et vagi per de-
ſerta nullis ſedibus vagabantur. Si qua vero in ipſis boni
ſemina naturaliter clemẽtia inoleuerant cõditoris hec inculta
et incondita relinquentes: magis ad vſum malicie quo via hu
mani itineris procliuius vergitur conferebant. Ex quo accidit
vt nepharijs ſceleribus inter ſemetipſos agentes nunc corrũ-
perentur: nũc etiã interimerent abinuicẽ: vſq; quo procedẽte
ĩmanitate etiã deuorarentur ab alterutro. Hinc ille que mũdo
ſceleris fabulas reliquere themacie et giganthomathie exorte
ſunt: donec nefarijs auſis vltio diuina nunc in vndatione di-
luuij. nunc etiã populatione ignei ymbris obſiſteret: et ĩmani
tatẽ ſcelerũ: penaꝝ varietate cõprimeret. Verum qm̃ creatori
ſuo humanum genus malicie morbo et contagione corruptum
emendandũ potius videbatur q̃ꝫ delendũ: miſeratus tunc obſcu
ratas per nequiciã mentes et tenebris cecitatis obſtructas. ille
ipſe qui in principio erat apud deũ verbũ et ſapientia patris
nunc angeloꝝ ac miniſtraꝝ virtutũ legationib9 vtit: nũc etiã
ineffabili dignatiõe ipſe adeſt: et rarũ ſicubi quẽ dei ac iuſticie
memorem repperit diuinis reuelationib9 monitis ſalubrioribꝰ
inſtructione qua deũ decebat reformare ac reuocare de tenebris
hũanũ nitit gen9. nõ ĩ alia quã hoĩs ſpecie q̃ ſolũ hoĩes doceri

aliquid et īſtrui ac iuuari poſſunt: donec paulatim gentem in
tegrā que hebreoꝝ appellabatur ad ſui cultum venerationēq
cōuertit. Quibus etiam vtpote adhuc rudibus et contagione
vite prioris infectis: per moyſen ꝓphetam typos et adumbra
tionem diuini cultus per ſabbata quedam miſtica et circumciſi
onem corporis altius aliquid in ſpiritu ſignificantem: ceteraq
huiuſmodi precepta legalia velut elementa ſacratioris olim fu
ture eruditionis impreſſit. Que tamen lex cum velud inicium
quoddam lumīs mundo huic effulſiſſet et odoris ſui flagrātia
mare ac terras longeq lateq cōpleſſet: atq ex ipſa diuerſis in
orbis ꝑtibus nidorem quemdam prudentiores quiq capiētes
legiſlatores vel philoſophi modeſta queq ac verecundiora ꝑ
cepta atq honeſtatis et iuſticie cōſcientiam auditoribus ſuis
paulatim tradere atq inſinuare ceperunt: et agreſtes ac feros
hoīm mores ad decora atq honeſta īſtituta reuocare: tunc ami
ciciis coire inter ſe viros et cōcordie ſubire federa docuerunt:
tunc iuuare ſeinuicem hoīes et vſum rerum diſcunt habere cō
munem: donec inſtituti prudentioris docilis humana mens et
ſocietati adīnuicē patiens redderet: vt huiuſcemodi conſuetu
dinis ꝓluſione premiſſa. apti iam et parati etiam ad diuina fi
erēt inſtituta: patriſq omnium dei ſcientie capaces exiſterent
In quo ipſe iterum oīm virtutum magiſter. ipſe ſermo ac ratio
et verbū ac ſapientia dei: ipſe qui in īicio cum patre creauerat
hominē: ipſe inq̄ humane quoq nature aſſumpta ſubſtantia
et ſpecie forme ſeruilis indutus: in nullo penitus ab eo quod
nos ſumus differēs: tempore quo romam impꝫ regnum nobiliꝰ
latiuſq cōſurgere ipſe preſtiterat ingreſſus hunc mundum cōi
quidem nobiſcum naſcēdi aditu. ſed nullo auctore patefacto: eā
egit et ꝑtulit que de eo futura predixerant ꝓphete. Viri etenim
diuinitus inſpirati hominem qui ſimul eſſet et deus aduentare
huic mundo et doctorem omniū gentium paterne pietatis ac

religionis futurum ſacroſanctis oraculis cecinerunt. Sed et
mortis modum quo de hac vita diſcederet: vtiqꝫ rurſum inuſi
tato more aduiuentes repedaret a mortuis: et poſt hoc celum
adiret vnde deſcenderat atqꝫ in deum rediret. De quibus q̃uis
euidenter quāplurimi ſignificauerint prophetarum: vnius ta
men indicium danielis ſcilicet quam breuitatis neceſſitas in
dulget adhibeam. Dicit ergo de eo ita. Videbam et ecce ſedes
poſite erant: et vetuſtus diernm ſedebat: et veſtimenta eius
ſicut nix alba. et capillus capitis eius ſicut lana munda: thro
nus eius flamma ignis: rote eius ignis adurens: fluuius ig-
neus pcurrebat ante eum. Judicium poſitum eſt: et libri aperti
ſunt. Et poſt hec videbam. et ecce in nubibus celi tamquā fi
lius hominis veniebat: et peruenit vſqꝫ ad vetuſtum dierum:
et in conſpectu eius prolatus eſt: et datus eſt ei principatus
et honor et regnum et omnes populi tribus et lingue ſer-
uient ipſi. Poteſtas eius poteſtas eterna que non pertranſiet:
et regnum eius non corrumpetur. Hec omnia manifeſtiſſime
de nullo alio niſi de ſaluatore noſtro: qui erat in principio a-
pud deum deus erat verbum dicta intelliguntur. Filius etenim
hominis propter hoc ꝙ in nouiſſimis temporibus in carne na
tus eſt dicitur: de quo latius. ſi quis ſcire deſiderat in ſuis locis
aſſertiones horum digeſſimus. Nomen autem hoc quod
diximus criſti quomodo etiam per prophetas olim fuit adum
bratum: tempus eſt edocere. Primus ipſe moyſes volens oſten
dere quid venerationis in ſe nomen criſti et miſterij contineret
cum iuberetur typos et ymagines ſacramentorū celeſtium ſicut
ei in monte fuerat oſtenſum deſcribere: cumqꝫ ritum conſtituen
di pontificis traderet. quantum mortalem docere fas erat eum
quem ſupra omnes homines vt eſſet honore et meritis decerne
bat per vngenti cuiuſdam miſtici. ſacramentum criſtum nomi
nauit: quo per hoc diſcerent hij qui per legem inſtituebantur:

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 28

quia quod ſuper oēs hoīes honore et reuerentia habendꝰ eſt:
criſtus nominatur. Sed et eidem moyſes longe ꝑ dei ſpiritum p̄
uidens qui ſibi prepararet̃ ſucceſſor: et p̄noſcens ꝙ is qui poſt
ſe regnū ſuſciperet maioris ſacramenti miniſter exiſteret: ihm̄
cognoīauit eum qui prius auſes parentum fuerat appellatione
vocitatus: ſciens ꝙ in huius vocabuli ſacramento maioris cu
iuſdam glorie rex ꝙ̄ mortalis natura recipit poneret̃. Ita igit̃
per gemina hec appellationis iudicia in altero pontificatus. in
altero regalis forme exprimunt̃ īſignia: et ihesus criſtus tāꝙ̄
qui rex et pontifex eēt ꝑiter noīatur. vt in eo neq; aliquid qđ
ad religionem. neq; qđ ad poteſtatē ꝑtinet deeſt. populus per
precedentia ſacramenta miſtice inſtitutus agnoſceret. Unde et
ꝓphete acti diuino ſpū ſimul et impietatem iudeorum et genti
lium in eo preuidebant ſalutem. et tale aliquid vnus ex ipſis
cui iheremias nomen eſt precinebat: Spiritus inquit vultus
noſtri criſtus dominus: cōprehēſus eſt in corruptionibus nr̄is
cui diximus in vmbra eius viuemus in gentibus. Sed et da
uid magnificꝰ vates: hec de eodem memorat. Quare fremuerūt
gentes. et populi meditati ſunt inania? Aſtiterūt reges terre
et principes cōuenerunt in vnum aduerſus dominū et aduer
ſus criſtum eiꝰ. Et paulopoſt ex ꝑſona ipſius criſti ait. Dominꝰ
dixit ad me. Filius meus es tu: ego hodie genui te. Pete a me
et dabo tibi gentes hereditatem tuam: et poſſeſſionem tuam
terminos terre. Non ſolum autem pontifices vngento criſma
tis apud iudeos conſecrabantur. verū et reges: qui et ipſi qm̄
diuinitatis nutu ꝑ ꝓphetas ſacrato quodam criſmate delibuti
ſortiebantur ſceptra regalia: licet ymaginarie tn̄ etiam ipſi ap
pellabantur. quo ſcilicet etiam in ipſis celeſtis regis ymago ac
ſpecies ſeruaret̃. Sed et in ꝓphetaꝝ ordine inuenimꝰ nōnullos
ſimili modo vnguento criſmatis cōſecratos miniſteriū diuinis
eloquijs prebuiſſe: et gnaros redditos futurorum. Ex quibus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 28

omnibus conſtat ꝙ filius dei et verbum ac ſapientia patris
quia verus rex eſt omnium ſeculoꝝ: et quia verus pontifex eſt
futuroꝝ bonorum: et quia verus propheta eſt: quippe qui in-
ſpiret et repleat prophetas. Ideo et vere criſtus nominatus eſt
cuius nominis per eos quos ſupra enumerauimus pontifices
prophatas reges typus et ymago precesſerat. Rex illi quoniã
vt diximus ad breue tempus vite huius criſti appellabantur:
ad ſolam veri criſti ymaginem cõſeruandam ꝗuis cõpoſitione
quadam miſtica conſecrato oleo tamen huius que inter nos
haberi ſolet materie liquore ꝑungebantur. Verus autẽ hic qui
de celis venerat et cui omnia que precedebant geſta fuerant:
criſtus non humanis opibus queſita ſumpſit vnguenta: ſed
nouo ac ſingulari modo paterno ſpiritu infuſus et vnctꝰ criſtꝰ
efficitur: ſicut multis ãte ſeculis de eo vates yſaias predixerat
ex ꝑſona ipſius criſti dicens. Spũs dñi ſuper me: ꝓpter quod
vnxit me. Euãgeliſare paupibus miſit me: p̄dicare captiuis re
miſſionẽ et cecis viſum. Nec ſolꝰ yſaias diuĩs hec p̄dixerat ora
culis: ſed et dauid ſimiliter inſpiratus teſtatᷣ de criſto dicens ad
ip̄m criſtũ. Sedes tua deus in ſeculũ ſeculi: virga equitatis vir
ga regni tui. Dilexiſti iuſticiam et odiſti iniquitatem: ꝓpterea
vnxit te deus deus tuꝰ oleo leticie pre ꝑticipibꝰ tuis. In quibꝰ
verbis primo quidem eũ euidenter deũ deſignat: ſecũdo vero ꝑ
equitatis virgã ſceptꝝ in eo regale cõmemorat: pꝰ etiã q̃liter
xp̄s effectꝰ ſit ĩdicat dicẽs ꝙ vnctꝰ ſit deꝰ a deo nõ oleo cõi: oleo
leticie: nec ſicut ꝑticipes ſui. i. illi qui in ymagine p̄ceſſerant ſꝫ
p̄ ꝑticipibꝰ ſuis. Oleũ vero leticie in ſacris voluĩbꝰ intellectu
miſtico: ſpũſſanctus deſignatᷣ. Sꝫ et de põtificatu eiꝰ idẽ dauid
alio ĩ loco tale aliqđ archanis ſignat eloquijs tãꝗ: ex perſona
pr̄is de filio ꝓnũciãtis. De vẽtre ĩquit añ luciferũ genui te. Iu
rauit dñs et nõ peĩtebit eũ: tu es ſacerdos ĩeternũ ſcđm ordinẽ
melchiſedech. Hic aũt melchiſedech in diuinis voluĩbꝰ ſacerdos

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 28

fuiſſe dei ſummi refertur: ſed qui nō oleo cōmuni ꝑunctus ſit neq; qui ex ſucceſſione generis ſuſceperit ſacerdotium. ſicut apud hebreos fieri mos erat. Et ideo ſcđm ordinem ipſi9 ſacer dos futurus dicitur criſtus: qui non olei liquore ſed virtute ce leſtis ſpiritus cōſecretur. Idcirco deniq; cū multi ante apud he breos oleo in hoc ipſum ſollempniter cōſecrato vncti ſunt criſti et ſiue reges ſiue prophete. ſiue etiā pontifices ꝑ hoc fuerint inſtituti: nullus tamen ipſoꝝ vel genti vel diſcipulis aut ſecta toribus ex ſuo vocabulo nomen dare potuit. et appellare diſci pulos criſtianos: niſi hic ſolus qui verus eſt criſtus: et nō oleo humano. ſed paterno ſpū ꝑvnctus. Hic ſectatoꝝ ſuoꝝ populos et vniuerſam per totū mundū ſui noīs gentem: ex veri criſti vocabulo appellari fecit ꝑhenni nomine criſtianos. Si igitur vnde genus ducat criſtus requiris. et eius autorē rimaris qui autor eſt omniū: audi quid oracula diuina per dauid magnifi centiſſimū vatem ex perſona ipſius ſummi patris loquantur ſicut et paulo ſuperius memorauimus. De ventre inquit ante luciferū genui te. Et quāuis ventris appellatio in eo qui recte incorporeus creditur cōuenire minime videatur: tamē tropicis ac miſticis legibus hoc eſt qđ indicatur: ꝙ non extrinſecus et aliūde ſubſtituerit filiū pater. ſed ex ſemetipſo. ac ſi dici pōt de interioribꝰ ſuis: vt hoc ipm ſit ille qui natus eſt qđ ē ille qui genuit. Et ne adoptionis lege extrinſecus videatur aſſumptus ſed quantū appellatio vētris intelligi ſuggerit: ſalua reuerētia incorporalitatis extrinſecus editus deſignetur veritate nature. Qđ vero ait ante luciferū: ante mundi et ante tocius creature deſignat iniciū. Diſtictio ſane inter verū criſtū et ymaginarios illos qui prius ꝓceſſerant que habeatur euidens. hoc indicium datur: ꝙ illi priores criſti nulli penitus niſi genti proprie cog niti ſunt: huius autē veri criſti non ſolum nomen ſed et ptās et regnū per omnes nationes. et per vniuerſum orbem terre

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 28

diffuſum eſt. non ſola cognitione vocabuli. ſed et diuinitatis
cultu ac religionis reuerentia cōſecratum. In omni namqꝫ terra
tamq̄ verbum et ſapientia patris. tq̄ deus et dn̄s iheſus criſtꝯ
colitur et adoratur: ſicut diuīnum de eo ꝓnunciauit eloquium
dicens: quia in nomine iheſu omne genu flectitur celeſtium ter
reſtrium et infernoꝝ: et omnis lingua cōfitebitur quia dominꝯ
iheſus criſtus in gloria eſt dei patris. Vnde nō ſolum poteſtas
eius et regnum. ſed et affectus et amor tantus de eo credentiū
mentibus inoleuit: vt etiam animas ponere pronomine eius et
ſeruices ſuas ꝑſecutorum gladijs obicere nō morentur. dummō
ſacroſancta apud eos nominis eius fides et reuerentia cōſeruet̄
Hec interim vobis neceſſario narrationem rerum preceſſerint
quā perſequi inſtituimꝯ: in quibus oſtēdatur nomen criſti do
mini iheſu ac ſaluatoris noſtri non nouelle appellatiōis alicuiꝯ
aut ex carnali natiuitate. ſed a deo ipſo originē ducere. Nos
autem recentis vocabuli criſtianoꝝ gens videtur et ritus ob
ſeruantie eius nuper exortus: quod etiam hec ipſa nouitas in
ſe vetuſtatis contineat oſtendamus. Antiquiſſimum fere pre-
omnibus gentibus hebreoꝝ genus haberi puto ꝙ nulli du bi
tandum videtur: et quod apud ipſam gentem ſecretior quidā
religionis cultu et obſeruantia diuinis mandata voluminibꝯ
continet̄: in quibus etiam de nōnullis iuſticia et pietate p̄ditis
viris refertur. quibuſdam quidem qui et ante diluuium fuerīt
alijs autem et poſt diluuium. In quibus de noe atqꝫ eius filijs
omniumqꝫ ꝓſapia ſcribitur: et vſqꝫ ad abraham pertenditur
quem parentē gentis hebreorum conſtat exiſtere. Omnes ergo
illos qui ab abraham ſurſum verſus vſqꝫ ad primum hominē
generationis ordine cōſcribūt̄: etiā ſi nō noīe rebꝯ et tn̄ religi
one criſtianos fuiſſe ſi quis dicat. nō michi videt̄ errare. Cū ei
nomē criſtiani hoc indicet ꝙ criſto quis credens ꝑ eiꝯ doctrinā
fidem et pietatē ac iuſticiā teneat. et ſtudijs dīne ihereat ſapie

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 28

17

atqꝫ oē q̄d ad virtutem ꝑtinet exequatur: ſi inq̄ hec ſunt que vocabulo criſtiani noīs indicant᷑ et vere eum religionis ſecta torem deſignant: hoc erāt etiam illi ſancti de quibus ſupradixi mus viri quod criſtiani nunc eſſe profitentur. Neqꝫ enim aut corꝑalis eis īerat circūciſio aut obſeruatio ſabbati ſicut ne no bis quidem: aut vlla de ciborum obſeruatiōe religio: vel cetera que poſterioribus per moyſen figuraliter magis et miſtice ob ſeruāda tradunt᷑. Cū igit᷑ abſqꝫ hījs oīb⁹ obſeruationib⁹ fuerīt religioſi illi quoꝝ ſupra meminimus viri: ſecuti aūt ſunt fidem ei⁹ quē nos nūc ſequimur criſti: quē frequēter appuiſſe ei⁹ et docuiſſe vel monuiſſe ea que ad fidem et pietatem ꝑtinent in ſuperioribus approbauimus: quō dubitabitur ab illis cepiſſe et ab illis eſſe deductam huius gentis originem qui ad eundē auctorem et ducem vite ſequebautur et in ſimili religionis ob ſeruantia ꝑſiſtebant᷑. In tm̄ deniqꝫ hec in illis premiſſa et p̄for mata religio eſt: vt ne ipſo quidem nomine quod certe ſolum differentiam facere videtur habeantur alieni. ſed et ipſos iam tunc non ſolum criſtianos ſed et criſtos eſſe appellatos diuina teſtantur eloquia. Dicitur enim de illis ex ꝑſona dei ad alieni genas gentes. Nolite tāgere criſtos meos: et in ꝓphetis meis nolite malignari. Hec cum de abrahā vel de hījs qui per illud tempus ad dei cultum ꝑtinebant dicta referantur: euidentiſſime et luce clarius in ipſis et ante ipſos criſtianorum gens iā tūc fuiſſe et omnem tenuiſſe pietatis ac religionis obſeruantiam deſignatur quam nunc per aduentum carnalis preſentie criſti per omnes gentes cōmunicatam et ommibus impartitam nati onibus conſtat quo ſapientie pietatiſqꝫ theſaurus qui velut intra anguſtum cōclaue pro raris quibuſqꝫ cultoribus tenebat᷑ vniuerſum mundum fidei ac religionis ꝓfuſione ditaret: et q̄d prius viritī prebebatur nunc ſimul et ſubito gentibus ītegris et populis ac nationib⁹ ingerat᷑. Q̄d ita futuꝝ diuīa īſpiratiōe

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 28

pɼoſpiciens quidā eximius pɼophetaꝝ ſtupoɼe mentis attonitꝰ
cū admiratione exclamat et dicit. Quis audiuit talia: et quis
locutus eſt iſta? Si peperit terra in vna die: et ſi genita eſt gēs
ſimul? Et iterum in alio loco de hĳs ipſis quos ſermo diuinus
gentem ſimul perturiendā eſſe pɼedixerat: conteſtatur et dicit
hĳs autē qui ſeruiēt michi vocabitur nomē nouū: qđ benedicetur
ſup terras. Quod autē ita nouū nomē ꝙ̄ criſtianoꝝ vocabulū
gentibus datū eſt? Nouū autē dicit nomē nuper diſperſum nō
nuper inuentū. Verū et hoc ipſum ita futurū et hāc benedicti
onem nomīs ac fidei omnibus eſſe largiendā: nequaq̄ diuina
oracula ſiluerunt ipſo namqꝫ abraham cum adhuc in prepucio
conſtitutus: dicit ſermo diuinꝰ. Credidit abraham deo et repu
tatum eſt ei ad iuſticiā: et amicus dei appellatus eſt. Credidiſſe
igitur refertur ei quē apparuiſſe frequenter et inſtruxiſſe eū que
ad pietatem et religionē pertinent ſupra edocuimus criſto ſcꝫ
per quem omnia conſtare que geſta ſunt vel gerenda ſepe pro
batū eſt: a quo etiā ad ipſum abraham reſponſa huiuſcemodi
deferuntur. Et benedicentur inquit in te omnes tribus terre
Et iterū. Faciam te in gentē magnā et multam. Et benedicentur
in te omnes gentes terre. In quo euidenter expɼimitur ꝙ ille
cultus atqꝫ illa fidei gracia que tunc abrahe et paucis illis qui
ad id tempoɼis fide et pietate inſignes erant concedebatur: pꝰ
modū per omnes gentes ac per oēs terras eſſet benedictionis
titulo per diuinā graciam largienda. Certū namqꝫ eſt ꝙ ſicut
ille credens ei qui ſibi apparuit iuſtificatus ē. et paternis ſup
ſtitionibꝰ repudiatis ac ſpɼetis dei veri pɼecepta fide atqꝫ ope
ribus executus eſt. Et per hoc ei dicitur quia benedicentur in
te omnes tribus et omnes gentes terre: ita et triſtiani fide atqꝫ
operibꝰ id agant vt paterne ſupſtitionis erroɼe depulſo ſequātur
domini quem ſecutus eſt abraham. et ex ſimili fide iuſtificentur
ſicut iuſtificatus eſt abraham. Quid igitur obſtat vt non vna

atqꝫ eadem religionis obſeruantia deputetur in hÿs in quibꝰ vnam atqꝫ eandem fidei atqꝫ opeꝝ eſſe cõſtat formam. Et ideo non nouella neqꝫ ꝑegrina eſt criſtianorũ religio vel nuper exorta: ſed ſi fas eſt libere indicare qđ verũ eſt p̄rio omnium ab ipſa ſimul mũdi origine atqꝫ natiuitate deſcendens eodem criſto deo doctore et inſtitutore iã inde ab ĩicio ſpeciem formãqꝫ ſuſcipiens. Et de hÿs iſta quidem ſufficiant. Uerum poſtea quam cõſequenter ea que hyſtoricã narrationẽ debuerant ante ire premiſimus: ſuꝑ eſt iam vt a corꝑali p̄ñtia dñi et ſaluatoris noſtri et de hÿs que deinceps geſta ſunt velut itineris noſtri aggrediamur exordiũ ipſum oĩpotentem verbi patrẽ deum ſed et ip̄m cui res geritur ihm̄ criſtum dn̄m ac ſaluatorẽ noſtrũ: celeſte dei verbũ adiutorẽ et autorẽ narratiõis noſtre precibꝰ ĩuocantes.

Incipit liber primus eccleſiaſtice hyſtorie. De tempore natiuitatis criſti ſcd̃m carnem. Capitulum. i.

IGitur ſecundo et quadrageſimo ĩperÿ ceſaris auguſti ãno. ab egypto vero ſubiugata et antonÿ vel cleopatre interitu. in quo nouiſſima ptholomeoꝝ apud egyptum regna ceciderunt octaua et vigeſimo anno dñs et ſaluator noſter iheſus criſtus prima aſſcriptione cenſus. cyrino ſirie p̄ſidente ſcd̃m ordinem totiꝰ ꝓphetie que de ipſo predicta eſt in bethleem iude oppido naſcitur.

De iuda galileo. Capitulum. ÿ.

HUnc autem cyrini temporibꝰ habitum cenſum etiam ioſephus illuſtris hebreoꝝ hyſtoriographus memorat: adnectens huic narratiõi etiam galileoꝝ hereſim hÿſdem exortã

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 28

eſſe temporibus: de qua apud nos lucas in actibus apoſtoloꝝ
meminit hijs verbis. Poſt hunc inquit ſurrexit iudas galyleꝰ
in diebus cōſcriptiōis cenſus: et auertit populum poſt ſe. Sed
et ipſe perijt: et omnes qui credebant ei diſperſi ſunt. De hijs
autē ipſis ioſephus de quo ſupra diximus in hyſtoria ſua octa-
uodecimo antiquitatū libro hoc mō memorat. Cyrinus aūt vir
vnus ex cōſenſu curie romane ꝑ ſingulos magiſtratus vſqꝫ ad
gradus conſulatus aſcendens: per cetera quoqꝫ honorabilis cū
paucis cyriā venit: a ceſare ius dare gētibus miſſus. et cenſor
ſimul patrimonioꝝ futurus. Et poſt ait. Iudas vero gamalites
vir de ciuitate guamala ſaducum quēdam phariſeum aſſumens
magnopꝑe nitebatur ſollicitare plebē: aſſerens eis ꝙ aſſcriptio
cenſus nichil aliud ꝙ̄ apertiſſimā īponeret ſeruitutem: ſimulqꝫ
cohortabatur gentem ſuam: ne ꝑderet libertatem. Sed in ſcđa
hijſtoria iudaici belli de hoc ipſo hec ſcribit. Quo in tempore
inquit vir quidam galileus iudas nomine ad diſceſſionem po
pulos cogebat: et peſſimum fore eius ꝑſuadens ſi acquieſcerēt
ſoluere tributa romanis: et poſt deum mortalem ſuſciperent
dominatum. Hec ioſephus.

De herode ꝙ de alienigenis venit ad regnum. Capitulum. iij.

PEr idem tempus herodes primus ex alienigenarū gente
ortus regnum iudaice gentis optinuit: et in ipſo com-
pletur prophetia quam moyſes ante predixerat: ꝙ non defice
ret princeps ex iuda neqꝫ dux de femoribus eius: vſqꝫquo ve
niret cui repoſitum eſt. De quo etiam pronunciat idem moy
ſes: quia ipſe ſit expectatio gentium. Imperfectus nāqꝫ huius
preſagij pendebat euentus donec ſub proprie gentis principi
bus regerentur: qui incipientes ob ipſo moyſeo qui hec ꝓdix
erat vſqꝫ ad auguſti imperiū perdurarunt. Quo in tꝑe primus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 28

vt ſupra dixi herodes externi generis vir: a romanis iudeorū
ſuſcepit principatū. Qui herodes ſcd̄m ea quidem qui ioſephus
tradit: ex ydumeorum gente paternum genus. ex arabum vero
materni ſanguinis originem deducebat. Affricanus autem qui
et ipſe precipuus in hyſtoriographis habetur aiunt īquit qui
de ipſo diligentius explorarunt: antipatrem quemdam patrem
eſſe herodis aſcalonitem: qui et ipſe fuerit herodis cuiuſdam
filius templi appollinis editui. Hic antipater ab ydumeis la/
tronibus captus admodum puer ꝑmanſit cum predonibus: ꝓ
eo ꝙ pater eius reifamiliaris inopia filium redimere non va
leret. Verum puer latronū vita et moribus inſtitutus poſtmod̄
hircano cuidam iudeorum pōtifici familiaris efficitur: ex quo
naſcitur herodes is qui ſaluatoris tꝑibus fuit. Hec affricanꝰ.

Qđ herodis intetruptā ſit regum ſucceſſio ſcd̄m danielis prophetiam. Capitulum. iiij.

Igitur cum in hominē externe gentis iudeorū deueniſſet
im perium īminebat ſine dubio etiam illa propheticis
predicta vocibus expectatio gētium: quippe cum defeciſſet apud
eos ab origine ipſius moyſei cepta principū regumqꝫ ſucceſſio
Prius enim ꝙ̃ in captiuitatem babilonie ducerētur regnauit
apud eos ſaul primus: et deinde dauid. Nam ante reges a iu
dicibus regebantur: qui poſt moyſen et iheſum ſucceſſorē eius
gentis illius tenuerunt principatum. Poſt reditum vero de ba
bilonia: uon defuere eis gubernacula diſciplinis optimis inſti
tuta. Per pontifices etenim rerū ſumme gerebatur: donec pom
peius romanoꝝ magiſtratus adueniens iheroſolimam vrbem
quidem romanis armis oppugnaret et caperet: ſancta vero et ſa
cratiſſima queqꝫ templi pollueret: ita vt ne ab ipſis quidem
aditis ingreſſum tēperaret hoſtilem. Eum vero qui per auitā

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 28

ſucceſſionem per idem tempus regno ſimul et pontificio funge
bat᷑ ariſtobilum noīe vinctum cum libris romā miſit: hircano
fratri eius pontificatum relinquens: omnē vero iudeorum gen
tem ex illo tributariam romano fecit impio. Sed et hircano ī
quem vltimum iudeorū gentis pontificatus fuerat deuolutus
a partis: captu: primus ſicut ſupradixi externi generis vir he
rodes per ſenat⁹ conſultum auguſto imperāte iudeorum gentis
adipiſcitur gubernacula. Sub quo īminente iam ſaluatoris ad
uentu: etiam gentium ſalus et vocatio expectata illa ſcd̄m ea
que prophete predixerant conſecuta eſt. Ex quo vtiqꝫ tempe
interrupta ſucceſſionis ſerie ducum vel pꝛīcipum. qui de iude
femoribus deſcendebant: conſequenti ratione ordo quoqꝫ ſacer
dotij ab auis et pro auis idclinabiliter currens repente con
funditur. Habes et de hijs ydoneū teſtem ipſum ioſephum: qui
indicat herodem poſtq̄ regnū ſibi iudeoꝝ a romanis cōceſſum
eſt. non iam ſcd̄m generis ordinem cōſtituiſſe pōtifices. ſed ig
nobilibus quibuſqꝫ ſacerdotia permiſiſſe. Similia quoqꝫ in ſa
cerdotibus ordinandis egiſſe etiam ſucceſſorem eius archelaū
refert: poſt quem iudeorum imperium dicit recepiſſe romanos
Idem ipſe ioſephus indicat ꝙ etiam ſacram veſtem pontificis
ſummi herodes obcluſam ſub ſignaculo ſuo tenuerit: nec vnq̄
pontificibus vſum ei⁹ poteſtatiue permiſerit. Hoc idem et ſuc
ceſſor eius archelaus: hunc et romani poſt ipſos morem pon
tificalis iniurie tenuere. Hec autē dicta ſunt nobis approbare
volentibus veritatem prophecie: que in aduentu domini noſtri
et ſaluatoris impleta eſt. Sed et apud danielem prophetam
euidenter numerus ſeptimanarum qui vſqꝫ ad criſtum ducem
futurus deſignatur īpletus eſt: de quibus in alijs locis expoſu
imus. Poſt quaꝝ ſeptianaꝝ cōſummationē abolend̄ eē criſma
qd̄ apud iudeos ſacratiſſimum ſeruabat᷑ idem ꝓpheta deſignat
qd̄ quidem maifeſtiſſime eo ipſe tēpore quo dn̄s noſter iheſus

criſtus aduenit probat͛ impletū. Hec autē a nobis p̱ neceſſario relata ad oſtendendā veritatē tempoꝝ teneantur.

¶ De diuerſitate generationū a matheo et luca conſcripta et que de hijs refert affricanus. Capitulum. v.

VErum quoniā de generationibus criſti varie nobis matheus et lucas euāgeliſte tradiderunt et contraria ſibi a q̄ꝗplurimis dicere putant͛: in quo etiā nōnulli fideliū veritatis ignorancia cōmenta quedā pro ſuis quiſq̧ opinationibus conantur adhibere: etiā de hoc hyſtoriā que vſq̧ ad nos deductā eſt in medium proferamus. Affricanus cuiꝰ ſuperius mentionē fecimꝰ ſcribens ad ariſtidem quendā de euangelioꝝ conſonātia et de genealogijs que a matheo et luca diuerſe referunt͛: ceterorum quidem opiniones procul a veritate errantes coarguit ipſe aūt hyſtoriā quā comp̱erat hiſipſis protulit verbis. Apud gentem inquit iſrahel generationū nomina nunc ſcd̄m naturā nūc etiā ſcd̄m legis ordinē numerant͛. Nature quidem ſucceſſiones habentur que ex ſeminis vel ſanguinis veritate deſcēdūt Legis autē cū quis filius alio generante ſubſtituitur ſub noīe fratris defuncti ſine liberis. Cum enim reſurrectionis inter eos ſpes necdum fuiſſet accepta per hec reſurrectionis quandam imitabantur ymaginē vti ne nomen generis viciū ſterilitatis aboleret. Cū ergo huiuſcemodi apud eos generationū ordines ſeruarent͛: vt quidam ex ipſo germine quidam ex ſubſtitutione ab alijs generati. alijs filij legis beneficio deputarentur: a ſingulis euāgeliſtaꝝ vtriuſq̧ modi cōmemorata ſucceſſio eſt: id ē vt alter eoꝝ eū qui genuiſſet alter vero eū qui quaſi genuiſſe videretur exponeret. Et ita fit vt neutrū euāgeliū menciatur dum aliud nature ordinē. aliud legis exequitur. Reconiunctū nāq̧ ſibi eſt inuicem genus. et illud qd̄ per ſalomonē et illud

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 28

qđ per nathan deducitur per legales ſubſtitutiones que fiebāt hijs qui ſine liberis decedebant: et per ſecundas nichilominus nuptias quibus vnus atqꝫ idem alijs parentibus progenitus alioꝝ eē filiꝰ videbat᷑. et ita fit vt vtraqꝫ generationū narratio vſqꝫ ad ioſeph veriſſimis lineis deducatur: diuerſo quidem ſed ſatis explorato ordine deſignata. Vt autē clarius fiat ꝙ dicit᷑ ipſas generationū cōſequētias enarrabimꝰ. a dauid ꝑ ſalomonē generatio ꝗ̃ diminuerat matheus: tercium a fine facit mathan qui dicitur genuiſſe iacob patrem ioſeph. Per nathan vero de dauid lucas generationum texens: tercium nichilominus eiuſdem loci facit melchi. Dicit enim ioſeph qui fuit hely: qui fuit melchi. Nobis imminet oſtendere quomodo ioſeph qui dicitur ſcđm matheū quidem patrem habuiſſe iacob qui deducitur per ſalomonē: ſcđm lucā vero hely qui deducitur per nathan. vtqꝫ iſti ipſi ideſt iacob. et hely qui erant duo fratres. habentes aliꝰ quidem mathan. alius autem melchi patrem ex diuerſo genere venientes: etiā iſti ioſeph aui eſſe videantur. Eſt ergo modus iſte. Mathan et melchi diuerſis temporibus de vna eademqꝫ vxore eſta nomine filios ſingulos procrearunt: quia mathan qui per ſalomonem deſcendit vxorem eam primus acceperat: et relicto vno filio iacob nomine defunctus eſt. Poſt cuius obitum quoniā lex viduā alio viro non vetat nubere: melchi qui per nathan genus ducit cum eſſet ex eadem tribu. ſed non ex eodem genere: relictam mathe accepit vxorem ex qua et ipſe ſuſcepit filium nomine hely. Per quod ex diuerſo patrum genere efficiuntur iacob et hely vterini fratres. Quorum alter idem iacob fratris hely ſine liberis defuncti: vxorem ex mandato legis accipiens genuit ioſeph. natura quidem germinis ſuum filium: propter quod et ſcribitur iacob autem genuit ioſeph. Secūdū vere legis preceptum hely efficitur. cuius iacob quia frater erat vxorem ad ſuſcitandū ſemē fratris acceperat.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 28

Et per hoc rata inuenitur atq̃ integra generatio: et ea quam
matheus enumerat dicens iacob autē genuit ioſeph: et ea quā
lucas cōpetenti obſeruatione deſignat dicēs: ꝙ putabatur eſſe
filius ioſeph qui fuit iacob: qui et ipſe ſubſonante eadem diſ-
tinctione hely eſſe filius putabatur qui fuerat melchi. Qui le
galē hanc ſucceſſionē que velut adoptione magiſq̃ germis veri
tate cōpetenti ſatis deſignauit indicio: obſeruās euāgeliſta ne
oīno in hꝰcemōi ſucceſſionibꝰ genuiſſe aliquem noīaret per qđ
digna diſtinctione non deſcendens ſed aſcendens vſq̃ ad adā
et ad ipſum vſq̃ ꝑuenit deum. Hec autem nobis non ad ſubitū
reꝑta aut abſq̃ vllis auctoribꝰ cōmentata ſunt. ſed ipſi hec ſal
uatoris noſtri ſcđm carnem ꝓpinqui ſeu ſtudio tanti ſeminis de
monſtrandi ſeu docendi que ſcđm veritatem geſta ſunt tradide
runt: addentes etiam hec: ꝙ cū ydumei latrones aſcalonitane
ciuitati irruentes de appollinis templo qđ muro vrbis adhere
bat cū ceteris ſpoliis etiam antipatꝝ herodis cuiuſdam editui
filium captiuum diripuiſſent: accidiſſe poſtmodum vt ad ami
cicias hircani pontificis antipater ꝑueniret: cuius principatū
ꝙ in q̃plurimis iuuiſſet. defuncto eodem hircano herodi filio
ſuo a romanis per ambicionem regnum iudee gētis acceperit
Verum hec et in aliis grecoꝝ hyſtoriis deſignantur. Sed illud
precipue ſupradicti viri memorie tradiderunt: ꝙ ꝑ idem tempꝰ
omnes hebreorum generationes deſcripte in archinis templi
ſecretioribus habebantur. In quibus etiam alienigenarum
quoꝝq̃ cōtinebant origenes: ſicut achior ex amonitis. et ruth
ex moabitis: alii etiam ex egypto qui dicuntur iſrahelitis eſſe
ꝑmixti. Verum herodes cum ſummam poteſtatem tenerent vi
dens ꝙ huiuſcemodi generis indicia ſi ꝑmanerent offuſcatiōis
ſibi plurimum quererent: ignobilitatis ſue conſcientia exagi
tatus omnes libros in quibus conſcriptio generis habebatur
iuſſit īcendi: eſtimans nobilem ſe videri poſſe ſi nouicius eſſe

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 28

et aduena iſrabelitici generis nullis cōſcriptionum faſtibus vr
geretur. Uerum fuere tamen pauci diligentes et ſtudioſi viri
qui vel deſcriptos ex pte aliqua huiuſcemodi libros domi ha
berent: vel etiam memoriter auite ordinem proſapie retinerēt
ꝑcipue quos dimiſſa a ꝓauis nobilitas cōmonebat. Ex quibꝰ
fuerant et hijs quos paulo ante memorauimꝰ diſpoſinoe id eſt
heriles vel dn̄ici appellati ꝓpter ꝓpinquitatem generis criſti
qui et fuerūt nazarei ex vico corthaba iudeoꝝ. Quiqꝫ pomnē
regionem circueuntes: ordinem ſupradicte generationis partī
memoriter. partim etiam ex dierum libris in quātum erat poſſi
bile pdocebant. Quibus ita a nobis inquātum diligentia po
tuit pſcrutatis: euidentiſſime euangeliorum per hec varietas de
claratur. Hec ſunt que ab affricano didicimus. Hoc itaqꝫ mo
do in ioſeph patrum generatione deducta: dubitari iā non po
teſt de maria quin eiuſdem generis atqꝫ eiuſdem tribꝰ extiterit
Siquidem ſcd̄m legem moyſi non licebat in diuerſas tribus
nuptias permiſcere: ſed vni ex eodem populo atqꝫ ex eadem fa
milia īnupta precipitur copulari: vti ne permixtione cōiugij
etiam ſors hereditatis deducatur in dubium: et de alia tribu
contra fas ad aliam trāſferatur. Sed de hijs ſatis dictum.

De magis aduenientibus et de nece infantum apud bethleem. Capit. vi.

CRiſto igitur ſcd̄m ꝓphetie fidem nato in bethleem iude
temporibus ſupradicti herodis: de orientis partibus ad
uentantes quidam viri ex magoꝝ gente pcunctantur ab herode
vbi nā eſſet rex qui nup natus eſt iudeoꝝ: affirmantes vidiſſe
ſe ſtellā in oriente que ſibi etiā dux itineris extitiſſꝫ: cām vero
tm̄ ꝓparatiōis adorādi et venerādi nup editi regis eē. Quibꝰ
ille auditis īcredibiliter deterret̄. verēs ne ſtatꝰ ſui piclitaret̄

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 28

imperíj. Accerſitis ergo legis doctoribus: ꝑcunctatur vbi nam criſtum naſci ſperarent. Vt vero ex michee oraculis locus natiuitatis eius caput bethleem deſignatus eſt: vno precepto rex omnes lactātes pueros non ſolum apud bethleem ſed et in omnibus finibus a bymatu et īfra ſcd̄m tempus qd̄ explorauerat a magis interimi iubet. ſi quō etiā ihesum cum equeuis poſſꝫ extinguere. Sed preuenit regis inſidias puer abductꝰ in egiptum: parentibus de dolo regis angelo prenunciante cōmonitis Vex hec etiam ſacris euangelíj vocibus edocemur.

De cruciatibꝰ herodis ipſius qui iuſſit necari infātes. Ca. víj.

SEd opere precium eſt crudelitatis herodis in criſtum et equeuos eius videre mercedem. Statim namqꝫ nec mora vlcio in eum cōuertitur: que non ſolum preſens inferret exitiū verum et quibus poſt interitum ſupplicíjs eſſet excruciandus oſtenderet. Longum eſt ſi proſperitates īperíj eius quibus ad illud vſqꝫ tempus pollebat domeſticis referam cladibus obſcuratas. Ignominia matrimoníj. funera liberorum. quorum tamē ipſe extiterit parricida. ſororis etiam ꝓpinquorumqꝫ oīm ſi exequatur clades: tragedia magis q̄ꝫ hyſtoria texi videbitur. De quibus tamen ſi quis ſcire vult ioſephus plenius refert. Igitur tum pro ſacrilegio qd̄ in ſaluatorem cōmiſerat. et ſcelere quod in equeuos eius ꝑegerat vlcio diuina ꝑurgeret eum in mortē: quem dederit exitum nō puto indecorum ſi ipſius ioſephi in ſeptimodecimo libro antiquitatum hec referentis ſermonibus explicemus. Herodem inquit porro amarior indies morbus vrgebat ſupplicia dudum cōmiſſi ſceleris expetens. Lento namqꝫ igni extrinſecus in ſuperficie corporis vrebatur: intrinſecus vero vaſtum condebatur incendiū. Auiditas inexplebilis ſemꝑ inerat cibi: nec tamen ſaciari vmq̄ꝫ rabidis incitata faucibus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 28

valebat ingluuies inteſtina intrinſecus vlceribus obſeſſa. Doloribus quoqꝫ coli ꝗ̄ maximis cruciabatur: humor liquidus et luridus circa pedes tumidos oberrabat: et ab inferioribꝰ partibus pubetenus tumore diſtentus. Sed et verenda ipſa putredine corrupta ſcatebant vermibus. Ventris ꝗ̄ incredibilis inflatio: et tentigo obſcena ſatis et exſecrauda. Hijs autem oībꝰ doloribus fetor dirior vel ex mēbrorum putredine vel ex reſpiratione anhelitus reddebatur. Ita ex omni parte cruciatibꝰ feſſo: nulle ſufficere vires ad tollerantiam poterant. Dicebant ergo hij quibus diuinandi pericia erat: has diuinitus penas ab imperatore ob multa eius impie et crudeliter geſta depoſci Hec quidem in ſupradicta hyſtoria refert vir: de quo paulo an̄ memorauimus. Sed et in ſecūdo libro hyſtoriographꝰ ſimilia nichilominꝰ de eodem ſcribit hoc modo dicens. Poſt hec vero omne corpus eius morbus inuadens diuerſo eum ſibimet corruptele genere vendicabat. Febris namqꝫ in parte lenta vexabat prurigo ex parte alia intollerabilis per omnem corporis diffuſa ſuperficiem. Coli quoqꝫ creberrimꝰ dolor: pedes pubetenus ydropis obſederat tumor. Verenda corrupta putredine et ſcatentia vermibus horreſcebant. Inflationes etiam tortuoſi ſpiritus et crebra ſuſpiria conuulſis admodum producta viſceribus ita vt a vatibus diceretur non morbi corporis hec. ſed diuine vltionis eſſe ſupplicia. Quiqꝫ cum tot morbis et tam feralibus vrgeretur: tamen adhuc ſpem viuendi gerens de medelis ac remedijs cogitabat. Deniqꝫ tranſito iordane aquis calidis que apud caleroen ſunt vtebatur: que etiam potantibus commode dicuntur. Viſum eſt autem medicis: etiam oleo calido omne corpus eſſe fouendum. Cumqꝫ depoſitus fuiſſet in huiuſcemodi fomento: ita reſolutus eſt omnibus membris. vt etiam oculi ipſi e ſedibus ſoluerentur. Reportatur ex ierico: et famulorū planctibus admonitus vbi ſalutem deſperare

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 28

cepit militibus quidem quinquagenas dragmas diuidi iubet.
ducibus vero et amicis ſuis plurimum pecunie largitur.

¶ De crudelitate herodis quã ſue mortis tp̃e ꝑpetrauit. Ca. viij.

IPſe aũt furore iam plenus et ipſi vt ita dicam minitãs
morti: fertur in facinus execrabile. Etenim ex ſingulis
quibuſqꝫ vicis vel caſtellis ſi qui nobiliores et primarij erãt
viri ex omni iudea ad ſe colligi et retrudi iubet in loco qui di
citur ypodronius. Accerſita cũ ſorore ſua. ſalome atqꝫ eius viro
noĩe alexandro: noui inquit iudeos de meo interitu gauiſuros:
ſed potero hr̃e lugentes et exequias honorabiles ex plangẽtiũ
multitudĩe ſi volueritis vos meis parere preceptis. Hos hoĩes
quos in cuſtodia haberi iuſſi totius iudee nobiles viros ſtatim
vt ego ſpiritum exalauero interficite in hoc ipſum militibus p̄
paratis: vt omnis iudea et omnis domus iſrahel etiam in vita
defleat obitum meum. Et poſt pauca idem ioſephꝰ ait. Rurſus
autem iam et cibi auiditate et tuſſis cõuulſione diſtendebatur
cum ex dolorũ violentia iam vite exitum adeſſe ſenſiſſet. malo
accepto cultꝝ popoſcit. Solebat enim per ſemetipſum purgatũ
ſic pomum inciſum edere. Tum deinde circumſpectans ne quis
eſſet qui ꝓhiberet: eleuauit in ſemetipſum dextram ictumqꝫ libe
rauit. Ad hec idem ꝓſequit᷑ ſcriptor qđ paulo anteq̃ nouiſſimũ
ſpiritum redderet. tercium poſt duos quos ante necauerat filiũ
ſuum preceptis impijs iugulaſſet: atqꝫ vltimam lucem ſicut
ne abſqꝫ maximis doloribus corpis. ita etiam non abſqꝫ parri
cidijs piaculis aufugiſſet. Talis igit᷑ herodis extitit finis: qui
digna ſupplicia pro ſcelere quod in bethleem erga puulos geſſe
rat. et pro ĩſidijs dñi noſtri ac ſaluatoris exactꝰ eſt.

¶ De archelap regno poſt herodem. Capitulum. ix.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 28

DE ſucceſſione vero eius hyſtoria nos euangelica pdocet. qꝛ poſtea q̄ꝛ per angelum cōmoneretur ioſeph ſublato puero et matre eius de egypto rediȷ̈t ad terram iudeam: audiēs inquit euangeliſta quia archelaꝰ regnaret in iudea pro herode patre ſuo: timuit illo ire. Cōmonitus autem in ſompnis abiȷ̈t ī partes galilee. Huic autem euangelice veritati cōſona ſcribit etiam ſupradictus hyſtoriographus diligenter hec exſequens quomodo ex teſtimonio herodis patris ſui adiudicante etiam ceſare auguſto regni iudeoꝝ ſucceſſor extiterit archalaus: et vt pꝰ decē annos imperio deuolutus ſit: vtqꝫ philippus et herodis iunior frater cum liſania in tetrarchias diuiſum iudee regnum regebant.

Qd falſa eſſe acta que iudei proferunt etiam ioſephi teſtimonio ex relatione temporis cōuincantur. Ca. x.

IDem quoqꝫ hyſtoriographꝰ in octauodecimo libro refert duodecimo anno īperiȷ̈ tyberiȷ̈ ceſaris qui auguſto ſeptē et quinquaginta annis principatu potito ſucceſſerat. pontium pylatum iudee ꝓcurationem ſuſcepiſſe: atqꝫ inibi per decem cō tinuos annos vſqꝫ ad ipſum pene finem tyberiȷ̈ perduraſſe. E quibus omnibus figmentum īpudens euidenter arguitur actoꝝ que recenti cōfecti plaſmate aduerſus criſtum dn̄m proferunt. In quibus primo omni temporis ipſius traditio arguit falſi tatem. Quarto namqꝫ cōſulato tyberiȷ̈ qui conſulatus ſeptimo anno imperiȷ̈ eius fuit. piaculi in ſaluatorē cōmiſſi tempꝰ falſa hec acta perſcribunt. Quo in tempore euidenter oſtenditur ne miſſus quidem adhuc ad iudee ꝓcurationē pylatus ſcd̄m ioſephi ꝓbatiſſimi hyſtoria teſtiom: qui pleniſſime deſignat duodecimo āno tyberiȷ̈ ceſaris iudee ꝓcurationē ſuſcepiſſe pylatū. Cōſonā ter aūt ī hiȷ̈s cū hyſtorico euāgeliſta cōcordat: quītodecio dicēs anno tyberiȷ̈ ceſaris in quo quartus erat pylati procurationis

annus cum etiā iudee tetrarche haberentur herodes et liſania
et philippus: dominū et ſaluatorem noſtrū iheſum criſtū fuiſſe
annorum triginta quando ad iohannem baptizandus aduenit.
Tunc etiam iniciū euangelice predicationis inſtituit.

Qd a pontifice anna vſqꝫ ad caypham quatuor pontifices fuerint et ſingulis annis āminiſtrauerint pontificatum in quibus predicatio criſti completa eſt. Capitulum. xi.

REfert autem eum diuina ſcriptura omne doctrine ſue
tempus exegiſſe ſub pontificibus anna et caypha: quo
ſcilicet anne pōtificatus tempore incipiente docere ceperit. et
vſqꝫ ad iniciū cayphe pertenderit: in quibus ſpacijs vix toti
quatuor concluduntur anni. Legalibus porro preceptis iam ꝑ
illud tempus vi et ambitione ceſſantibus nulli quippe ponti-
ficatus honor vite vel generis merito reddebatur: ſed romana
poteſtate alijs nunc. item alijs nunc ſumma ſacerdocij ꝑſtabat̄
ita vt ānuis iam ſucceſſionib9 mutarent̄. Deniqꝫ idem ioſeph9
refert quatuor ꝑ ordinē vſqꝫ ad caypham pontificat9 officio
poſt annū eſſe perfūctos: hijs verbis ſcribens. Ualerius grat9
anna ſacerdocio deturbato hyſmahelem pontificem deſignauit
filiū baſſi: ſed et hunc nō multo poſt abiciens. eleazarū ananie
pontificis filiū nontificatui ſubrogauit. Poſt annū vero hunc
arcet officio: et ſymoni cuidam camſi filio pōtificat9 tradidit
miſteriū. Quo nō āplius. et ipſe ꝗ̄ vnius anni ſpacio ꝑfunctus
ioſephū cui et cayphas nomen fuit accepit ſucceſſorem. Ac ꝑ
hoc omne tempus quo dominus et ſaluator noſter in terris
docuiſſe deſcribitur intra quadriēnij temporis ſpacia coartat̄
in quo quatuor iſte quas ioſephus memorat ſucceſſiones pon
tificū deſcribūtur vix ꝑ annos ſingulos miniſtrate. Cōſonāter
igitur ſcd̄m ea que ioſephus ſcribit: caypham pontificem anni

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 28

illius quo ſaluator paſſus eſt etiã euãgelia ſcriptura deſignat.

¶ De electione apoſtolorum et diſcipulorum. Capitulũ. xij.

IGitur dominus et ſaluator noſter non multo poſt iniciũ predicationis ſue duodecim ex oĩbus diſcipulos aſſumpſit quos et ceteris ſectatoribus ſuis preferens ſpeciali quodam electionis priuilegio apoſtolos nominauit: cuius nomĩs virtus miſſos indicat. Sed et alios poſt hos elegit ſeptuaginta quos et ipſos binos p loca diuerſa et vrbes ad quas ipſe acceſſurus erat premiſit.

¶ Teſtimoniũ ioſephi de iohãne baptiſta quo aſſerit eum iuſtum virum fuiſſe et ob eius necem vindictã in iudeos eſſe propagatam. Capitulũ. xiij.

VErum breui interiecto tpe iohãnes baptiſta ab herode filio herodis capite punit᷑: de quo et in euãgelijs quidẽ refertur. Cõcordi vero teſtimonio etiã ioſeph⁹ de hoc deſcribit nominatim etiã de herodiade cõmemorans: velut de coniugio fratris philippi viuentis violenter abſtracta et ſuis ab herode inceſtis nuptijs ſociata: ꝓpria et legitima vxore dimiſſa. Quã herodiadem filiã dicit fuiſſe arethe regis arabie: propter quã etiã iohannẽ baptiſtã ab eo cõmemorat interemptũ. Bellum quoqȝ exortũ inter aretham dicit et herodem tamꝗ ab ignominiam filie vindicandã. in quo bellũ exercitũ refert herodis extinctũ hec autẽ omnia accidiſſe propter piaculũ quod in necẽ iohãnis admiſit. Idem quoqȝ ioſephus iuſtiſſimũ ſuper omnes iohannẽ fuiſſe ſcdm̃ euangeliorum fidem: et ab herode propter herodiadẽ capite ceſum refert. Propter quã etiã memorat eum regno eſſe depulſum atqȝ in exilium viennã gallie vrbem truſum. Hec in octauo decimo antiquitatũ libro: hijs ipſis quib⁹ infra ãnotatũ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 28

eſt ſillabis ſcribit. Quibuſdam autē iudeorum videbatur ĩquit ideo periſſe herodis exercitum ꝙ in eum ſatis iuſte vlcio diuĩa cõmota ſit pro vindicta iohannis qui vocabatur baptiſta quē puniuit herodes virū valde bonum: qui precipiebat iudeis vir tuti operam dare: iuſticiam ĩter ſe inuicem cuſtodire: et in deū ſeruare pietatem: per baptiſmum in vnum coire. Hoc eĩ pacto baptiſmum acceptabile fore. ſi nō ſolum ad abluenda peccata ſumatur: verum et ad caſtimoniā corporis atqꝫ anime iuſticiā purificationemqꝫ ſeruetur: omniumqꝫ pariter virtutum velut ſignaculum et cuſtodia quedam fidelis habeatur. Que cum ab eo per precepta huiuſcemodi docerentur atqꝫ ad audiendum eum perplurima multitudo cõcurreret: veritus herodes ne forte doctrine eius ꝑſuaſione populi a ſuo regno diſcederēt: videbat enim ꝙ preceptis eius ac monitis obedire in omnibus plebs eſſꝫ parata: meliꝰ credidit priuſq̄ꝫ noui aliquid fieret anticipe hominem nece. q̄ꝫ poſtmodum turbatis rebus ſeram penitudi nē gerere. Ex ſola igitur ſuſpicione herodis vinctus in caſtellū macheronta abducitur iohannes: ibiqꝫ capite obtruncatur. Hactenus de iohanne.

Teſtimonium ioſephi de criſto. Ca. xiiij.

ſ Ed et de ſaluatore noſtro in eiſdem hyſtoriarum ſuarum libris idem ioſephus ita ſcribit. Fuit autem hyſdem tē poribus iheſus ſapiens vir: ſi tamen virum eum nominare fas eſt. Erat enim mirabiliū operum effector: doctor hominum eoꝝ qui libenter que vera ſunt audiunt. Et multos quidem iudeoꝝ multos etiam ex gentibus ſibi adiunxit. Criſtus hic erat. Hūc accuſatione primorum noſtre gentis virouum cum pylatus in cruce agendū eſſe decreuiſſet: non deſeruerunt hij qui ab inicio eum dilexerant. Apparuit enĩ eis die tercio iterum viuus: ſcd̄m ꝙ diuinitus inſpirati ꝓphete vel hec vel alia de eo innumera

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 28

miracula futura eſſe predixerant. Sed et in hodiernum diem
criſtianoꝝ qui ab ipſo nuncupati ſunt: et nomen perſeuerat et
gen9. Hoc cum ipſe hebreoꝝ ſcriptor olim ſuis libris inſerta tā
de iohanne baptiſta. ꝙ etiam de domino et ſaluatore noſtro tra
diderit: qđ vltra effugium. que excuſatio ĩpudentib9 ac ꝑfidis
remanebit quo minus de falſitate geſtorum que poſtmodum cō
finxerunt aptiſſime cōuincantur. Sed de hijs iſta ſufficiunt.

De nominibus apoſtolorum et diſcipulorum criſti. Capitulum. xv.

Apoſtolorum autem domini et ſaluatoris noſtri nomina
que referuntur: ex ipſis euangelijs omnibus palam eſt.
Saptuaginta vero diſcipuloꝝ vocabula: nuſꝙ quidem reperi
mus ſcripta. Dicitur tamen ex ipſis vnus barnabas. cuius etiā
in actibus apoſtoloꝝ mentio facta eſt. Sed et paulus nichilo
minus ſcribens meminit eius. Deniqꝫ ipſum dicunt eſſe: qui cū
ſoſtene et paulo chorinthios ſcribit. Clemens vero in quarto
diſpoſitionum libro: cephe mentionem facit. de quo paulus
dixit. Cum autem veniſſet cephas anthiochiam: in faciem ei
reſtiti. Et dicit eum vnum eſſe ex ſeptuaginta diſcipulis cog
nomine petri apoſtoli. Sed et mathiam ex ipſis eſſe dicit qui
pro iuda in apoſtolorum numerum ſubrogatus eſt: et eum qui
cum ipſo ſtatutus eſt ad ſortem. Thadeum quoqꝫ vnum ex ip
ſis eſſe tradunt de quo et hyſtoriam que ad nos vſqꝫ peruenit:
exponere neceſſarium duco. Nam et plures ꝙ ſeptuaginta fu
iſſe diſcipulos ſaluatoris īuenies: ſi obſerues ea que paulus in
dicat dicens. poſt reſurrectionem apparuiſſe dominum primo
quidem cephe poſtea illis vndecim. et poſt hos amplius ꝙ quin
gentis fratribus ſimul. ex quibus quoſdam dormiuiſſe dicit.
plurimos autem adhuc permanere eo tempore quo ſcribebat.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 28

Poſt hos etiam dicit eum viſum eſſe iacobo qui erat vnus ex hijs qui fratres ſaluatoris appellabantur. Tum deinde tamquã preter hos duodecim ad eorum ſimilitudinem eſſent alij quidã apoſtoli ſicut et ipſe erat paul9: addit et dicit. Poſtea epparuit apoſtolis omnibus. Nouiſſime autem inquit viſus eſt et michi Sed et de hijs iſta ſufficiant.

Narratio de abagaro rege. Capit. xvi.

NArratio vero quam de thadeo ꝓmiſimus: hunc habet modum. Dñi et ſaluatoris noſtri ihesu criſti diuinitas cum pro mirabili virtutis opere per omnem locum celebraretur: innumeros tamẽ de vicinis ꝗ̃ de pegrinis et longe poſitis pro remediorum et cure virtutibus inuitabat. ſi qui precipue morbi alicuius egritudine laborarent. Unde et rex quidam abagar9 nomine gentis vltra eufraten poſito principatū nobiliter tenẽs morbo quodam corporis irremediabili quãtum inter homĩes tenebatur. Qui cum de nomine ihesu et de mirabilibus virtutū eius audiſſet: ſupplex ei per epiſtolam factus exorat miſſo in rẽ homine. diuini morbi vinculis quibus tenebatur abſolui. Sed ad preſens quidem a domino corporis eius cura differtur: dignus tamen efficitur reſcripto epiſtole ſaluatoris: in qua ſimul etiam ꝓmittitur ei: ꝙ non multo poſt deſiderij ſui cõſequertur effectum. Deniqꝫ poſt reſurrectionem atqꝫ aſcentionem domini ad celos thomas apoſtolus ex cõmonicione diuina thadeū quẽdam vnum ex ſeptuaginta diſcipulis ad ediſſenam ciuitatem euangeliſtam et predicatorem verbi dei emittit: ſimul et que a domino ꝓmiſſa fuerant impleturum. Hec in archiuis publicis ediſſene ciuitatis in qua tunc ſupradictus abagarus regnauit ita deſcripta repperim9 in hijs carthis que geſta regis abagari ſeruata antiquitus continebaut. Et vt euidens dictorū veritas fiat: exẽplaria epiſtolarū et ſyroꝝ lingua tranſlata ponemus.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 28

¶ Exemplar epiſtole ſcripte a rege abagaro vel thoparca ad ihm̄ et miſſe iheroſolimis per ananiam curſorem. ¶ Capitulum. xvij.

Abagarus ythanie filius thoparca iheſu ſaluatori bono qui apparuit in locis iheroſolimorum ſalutem. Auditum eſt michi et de te et de ſanitatibus quas facis: ꝙ ſine medicamentis aut herbis fiant iſta per te. et ꝙ verbo tantum cecos facis videre. claudos ambulare. leproſos mundas: et īmundos ſpiritus ac demones eicis. et eos qui longis egritudinibus affligantur curas et ſanas. mortuos quoqꝫ ſuſcitas. Quibus omnibus auditis de te: ſtatui in animo meo vnum eſſe e duobus aut quia tu ſis deus et deſcenderis de celo vt hec facias: aut ꝙ filius dei ſis qui hec facis. Propterea ergo ſcribēs rogauerim te vt digneris vſqꝫ ad me fatigari: et egritudinem meam qua iam diu laboro curare. Nam et illud cōperi ꝙ iudei murmurāt aduerſum te: et volunt tibi inſidiari. Eſt autem ciuitas michi parua quidem ſed honeſta que ſufficiat vtriſqꝫ.

¶ Exemplum reſcripti ab iheſu ad abagaꝝ thoparcā ꝑ ananyam curſorem. Ca. xviij.

Beatus es qui credidiſti in me: cum me ipſe non videris Scriptum eſt enim de me: quia hij qui me vident non credent in me et qui me nō vident me ipſi credent in me et viuēt De eo aūt qđ ſcripſiſti michi vt veniam ad te: oportet me oīa ꝓpter que miſſus ſum. hic explere. et poſtea ꝙ̄ cōpleuero recipi me ad eum a quo miſſus ſum. Cum ergo fuero aſſumptus mittā tibi aliquē ex diſcipulis meis vt curet egritudinē tuam et vitā tibi atqꝫ hijs qui tecū ſunt et ciuitati tue pſtet. Erat aūt hijs epiſtolis adiunctum lingua ſyroꝝ etiam hoc ꝙ infra ſcriptū eſt

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 28

Poſtea vero ꝙ ihesus aſſumptus eſt: miſit ei iudas qui et tho
mas thadeum apoſtolum vnum ex ſeptuagīta. Qui cum veniſſet
manebat apud thobiam filium tobie. Vt autem audiuit de eo
abagarus: nūciatum eſt ei ꝙ veniſſet apoſtolus ihesu ſcd̄m ꝙ
ei ſcripſerat. Cumqꝫ cepiſſet thadeus ī virtute dei curare omnē
languorem et infirmitatem itavt omnes mirarentur: abagar⁹
conſideratis mirabilibus que faciebat: et recordatus eſt ꝙ ipſe
eſſet de quo ſibi ihesus ſcripſerat dicens: cū autē fuero aſſump
tus. mittam tibi aliquem de diſcipulis meis qui egritudinem
tuam ſanet. Et vocans ad ſe thobiam apud quem manebat. ait
ad eū. Audiui ꝙ vir quidā potens et venit et manet in domo
tua: adduc eū ad me. Cumqꝫ rediſſet thobias ed thadeum: dixit
ei. Abagarus thoparca vocauit me ad ſe: et dixit mihi vt te
ad eum ꝑducam vt cures eum. Et thadeus. Vadam inquit: qm̄
maxime propter ipſum miſſus ſum. Poſtera igitᷣ die: thobias
mane aſſumpto thadeo venit ad abagaꝝ. Et cū fuiſſet ingreſſus
preſentibus primatibus eius: ſtatim in ingreſſu viſum eſt aba
garo diuini neſcio quid ſplēdoris in vultu apoſtoli thadei. Qđ
cum vidiſſet abagar⁹: adorauit thadeum. Super quo admirati
ſunt omnes: qui aſſiſtebant regi. Ipſi enim nichil horum vide
bant: quia ſoli abagaro fuerat oſtēſum: qui et dicere cepit ad
thadeum. Vere diſcipulus es ihesu filij dei: qui michi dixerat
mitto tibi aliquē de diſcipulis meis qui te curet et vitam tibi
preſtet. Et thadeus reſpondit. Quia magnifice credidiſti in eū
qui me miſit: propterea miſſus ſum ad te. Et ſi ꝑmanſeris in
fide eius et crudelitate. preſtabuntᷣ tibi omnia deſideria cordis
tui. Tunc et abagarus ad eum. Vſqꝫ adeo inquit credidi ei: vt
et iudeos eum qui crucifixerunt vellem ſi vlla michi adeſſꝫ tāta
exercit⁹ copia trucidare. et ſi nō romani regni auctoritas īpedi
ret. Et thadeus ait ad hec. Dominus nr̄ voluntatem patris ſui
impleuit: qua impleta aſſumptus eſt rurſus ad patrem. Dicit

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 28

ei abagarus. Et ego ſcio: et credo in eum et ĩ patrem eius. Et
thadeus. Propterea inquit pono manum meam ſup te: in noīe
eius. Et cum hoc feciſſet: ſtatim omni egritudinis morbo quo
tenebatur abſoluitur. Miratus eſt abagarus ꝙ ſicut verbis au
dierat de ihesu ita rebus et operibus repperit per thadeum diſ
cipulum eius impleri: qui eum abſq; medicamentis et herbis
curaret. Non ſolum autem illũ ſed et abdon quēdam abdei filiũ
podogra laborantem cũ ſe veſtigijs eius aduolueret manus im
poſitiōe ſanauit: multoſq; alios illi9 vrbis ciues varijs obſeſſos
ſanauit in cōmodis. Et ſic opera magna et admiranda ꝑficiēs
predicabat verbum dei. Poſt hec autem abagarus ait ad tha
deum. Tu ĩquit cũ virtute dei hec facis: et nos omnes videntes
miramur. Ideo queso enarra michi de aduentu ihesu quomō
factum ſit. et de virtute ei9 in qua faciebat hec que audiui. Et
thadeus. Nunc quidem inquit taceam. Ideo quia verbũ miſſus
ſum predicare: craſtino cōgrega michi oēs ciues tuos et corā
ipſis predicabo et ſeminabo in eis verbũ vite. vel aduentus
ihesu quō fuit et cur vel qua de cauſa miſſus eſt a patre: et de
virtutibus opeꝝ eius. vel de miſterijs q̄ locut9 eſt in hoc mũdo
et in qua virtute hec fecit: ſed et de noua eius predicatione.
et ꝙ ita apparuerit humilis et quomodo ita ſe humiliauerit.
et depoſita maieſtate peruifecit diuinitatem ſuam: ita vt et in
crucem ageretur et in infernum deſcenderet et diſrũperet ſepē
quam a ſeculis nemo diſrupat et mortuos ſuſcitaret. Qui deſcē
dit quidam ſol9: aſcendit aũt cũ grādi multitudine ad patrem
Juſſit ergo abagarus vt mature omnes ciues cōuenirent: et au
dirent predicationē thadei. Et poſt hoc iuſſit dari ei aurũ et
argentum ſed ille non accepit dicens. Si noſtra dereliquimus:
quō accipiem9 aliena? Geſta ſunt aũt iſta quadringenteſimo et
trigeſimo anno. Hec non ĩutiliter vt puto a nobis ed verbũ ex
ſyrorum lingua trāſlata: hunc in noſtris libris teneant locum.

¶ Incipit liber ſecundus eccleſiaſtice hyſtorie. De vita et inſtitutione apoſtoloꝝ poſt aſcenſionē criſti. Capitulū. i.

Quecūqꝫ oportuit velut in principiis eccle ſiaſtice hyſtorie deſignari. ſiue de diuinitate ſaluatoris ſiue de antiquitate noſtre religi onis ac vetuſtate doctrine: et vt olim tra dita ſit criſtianoꝝ que nouella videt̉ inſti tutio: ſed et de aduentu ipſius ſaluatoris et domini noſtri nuꝑ impleto ac paſſionibꝯ cōſummato. et de apoſtoloꝝ quoqꝫ electione ſuperiore libello quāta potuimꝯ bre uitate perſtrinximꝯ. Age iam nunc etiam que poſt aſcenſionē eius conſecuta ſunt videamus partim diuinaꝝ ſcripturaꝝ teſti moniis edocentes: partim et etrinſecus ex hiis que fideliter in commentariis qui ad memoriam poſteritatis inuenti ſunt cōperimꝯ approbantes. Primus igitur in apoſtolatū pro iuda proditore mathias ſorte conſciſcit̉. qui erat vnus ex diſcipulis domini. ſicut ſupra demonſtratū eſt. Ordinant̉ autem et ſeptem numero per orationes et per manus impoſitionē apoſtolorum miniſterii viduarū gracia. In quibus ſtephanus qui et primꝯ poſt dn̄m ſtatim poſt ordinationē ſuā lapidatur ab hiis qui et dominū occiderunt: per quod et nominis ſui ſtephano corona donatur a criſto. Tum deinde iacobus qui dicebat̉ frater dn̄i. pro eo ꝙ eſſet filius ioſeph. qui criſti quaſi pater habebatur q̄mquidem deſponſata ei fuerat virgo maria: que priuſq̄ꝫ conue niret cum eo inuenta eſt in vtero habens de ſpirituſancto ſicut euangelia proteſtantur. Hunc inq̄ꝫ ipſum iacobū qui et iuſtus cognominatus eſt ab antiquis virtutū meritis et inſignis vite priuilegio primū hyſtorie tradiderunt ſuſcepiſſe eccleſie que in iheroſolimis eſt ſedem: ſicut clemens ī ſexto diſpoſitionū libro aſſerit dicens. Petrus enī inquit et iacobus et iohannes poſt

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 28

aſcenſionem ſaluatoris ꝗuis ab ipſo fuerint oĩbus pene p̄lati
tamen non ſibi vendicãt. primatus gloriam: ſed iacobum qui
dicebatur iuſtus apoſtoloꝝ epiſcopum ſtatuũt. Idem quoqꝫ ipſe
in ſeptimo eiuſdem opis libro: addit de ipſo etiam hec. Iacobo
inquit qui dicebatur iuſtus et iohanni et petro poſt reſurrec
tionem ſuam dominus omnem ſciẽtiam tradidit et ipſi ceteris
apoſtolis: qui apoſtoli illis ſeptuaginta diſcipulis tradiderunt
ex quibus vnus erat et barnabas. Duos autem fuiſſe iacobos
cõſtat: vnum hunc iuſtum. qui de pynna templi deiectus fulloĩs
veſte ꝑcuſſus eſt. et morti traditus: alius autem ille qui ab he
rode capite ceſus eſt. Huius ergo iuſti iacobi: etiam paulus me
minit cum ſcribit. Alium autẽ ĩquit apoſtolorum vidi neminẽ
niſi iacobum fratrem domini. In hoc ergo tempore etiam tha
deus de quo ſupra memorauimus. ſcd̃m domini preceptum ad re
gem abagaꝝ miſſus ipſum quidem egritudine morbi corporalis
abſoluit; vniuerſam vero ciuitatem ediſſenoꝝ criſto domino
fideli ſatis crudelitate ſociauit: ita vt ĩ hodiernum ciuitas illa
quippe que ipſius domini et ſaluatoris meruit ſcripta ſuſcipe
velud ſpeciali quadam criſto deuotione dicata ſit. Interea perſe
cutio prima aduerſus eccleſiam dei que eſt iheroſolimis facta
eſt ſub primo martire ſtephano: õnes diſcipulos exceptis duo
decim per vniuerſam iudeam ſamariamqꝫ diſperſit ſeu potius
vt ſancta ſcriptura indicat diſſeminauit; ex quibus nõnulli ad
fenicem et vſqꝫ cyprum atqꝫ anthiochiam deuenerunt: qui gen
tibus quidem credere miſterium fidei nõdum audebant. iudeis
tamen predicabant. Interea paulus adhuc vaſtabat eccleſiam
ingrediens domos et pertrahens viros ac mulieres tradebat
in carcerem. Sed philipp9 qui erat vn9 ex ſeptẽ cum ſtephano
dyaconus ordinatus deſcendit ſamariã virtute dñi repletus:
et predicabat primus verbum dei ſamaritane genti. In quo
tanta erat diuine gratie efficacia: vt etiam ſimonẽ magum ſuis

predicatiõibus cõſterneret: qui per idem tempus celebris fame apud ſamaritanoꝝ populos habebatꝰ: ita vt virtus dei magna eſſe putaretꝰ. Sed is cum vidiſſet ſigna et miracula que a philippo per diuine gratie poteſtatem fiebãt: obſtupefactus. et territus ceſſit. et credere ſe in iheſum vſquequo etiam baptiſmum acciperet ſimulauit. Qđ reuera dignum mirari non eſt hodieqꝫ eodem ordine fieri ab hijs qui velud hereditariam ab illo ſimulationẽ ſecte ĩpuriſſime ſuſceperunt: quiqꝫ autoris ſui artibus inſtituti eccleſiam fraude qualibet ingreſſi lauacrum furantur: et ſancta noſtra velud alicuius morbi contagione cõmaculant Serpit enim eorum venenatus ſermo ſicut vlcus in gregibus et occultis verborum morſibus incautis letale virus infundit donec noxias eorum latebras diligentia paſtoris inueſtigatas educat ad lucem: ſicut et ipſe ſymon petri induſtria cõprehenſus penam quam merebatur expẽdit. Uerum per ſingulos dies augeſcente predicatione verbi diuini per dei prouidentiam ex ethiopie regionibus adeſt quidam regine gentis illius ꝓpoſitꝰ moris quippe eſt illi nationi etiam nunc a feminis regi: tamqꝫ vota in iheroſolimis redditurus. Huic philippus rñſis ſancti ſpiritus viſus: primo ex omnibus gentibus miſterium fidei et ſacramentum baptiſmi tradidit: et velud quaſdam deo primicias omnium cõſecrat nationũ. Hunc opinio tenet ad patriam terram regreſſum ſcientiã dei ſummi et ſaluatorem domini noſtri preſcientiam indigenis gentibus ſicut ſibi tradita fuerat predicaſſe. In quo rebus ipſis cõpleta eſt per eum prophetia que dicit: ethiopia ꝑueniet manus eius deo. Dum hec igitur agunt paulus vas electionis non ex hominibus neqꝫ per hominem. ſꝫ per reuelationem iheſu criſti et dei patris qui eum ſuſcitauit a mortuis in apoſtolatum vocatur celeſti ad ſe voce delata.

Quẽadmođ tiberiꝰ de criſto edoctꝰ et cõmonitꝰ a pylato. Ca. ij

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 28

INterea cum per omnem iam locum de reſurrectione et
mirabilibus domini noſtri iheſu criſti et de aſcenſione
eius ad celum felix fama loqueretur ac per omnium aures
beati huius rumoris volueretur opinio : quoniam antiqui
moris erat apud romanos vt prouinciarum iudices ſi quid
forte noui in hijs quas regebant prouincijs accidiſſet vel pri
cipi vel ſenatui nunciarent: vti ne ex hijs que gerebantur
ignorare viderentur: de reſurrectione a mortuis domini et ſal
uatoris noſtri iheſu criſti . que iam in omnem locum fuerat
prouulgata. pylatus refert tyberio principi: ſed et de ceteris
mirabilibus eius. et vt poſt mortem cum reſurrexiſſet a quā-
plurimis iam deus eſſe crederetur . Tyberius que compererat
retulit ad ſenatum : ſenatus autem ſpreuiſſe dicitur pro eo ꝙ
non ſibi prius huius rei indicium fuerit delatum: ſed aucto
ritatem ſuam peruenerit vulgi ſententia. Lex enim erat an-
tiquitus deſignata: ne quis apud ramanos deus haberetur niſi
ſenatus decreto et ſententia confirmatus . Porro autem pro
vero hoc erat quod agebatur: ne diuina virtus humanis puta
retur aſſertionibus indigere. Cumqꝫ ſcd̄m ea que ſupradiximus
rennuiſſet ſenatus: tyberius tamen tenuit ſententiam ſuam.
ne quid aduerſum doctrinam criſti cōtrarium moliretur. Hec
tercullianus vir et legum et inſtitutionum romanorū ꝑitiſſimꝰ
et inter noſtros ſcriptores admodum clarus : in apologetico
ſuo quem aduerſum gentes pro noſtra fide ſcribit hoc modo
retnlit. Vt de origine inquit aliquid retractemus. eiuſmodi le
gum vetus erat decretum. ne quis deus ab imperatore conſecra
retur: niſi a ſenatu probatus. Et hoc ad cauſam noſtram: quod
apud nos humano arbitratu diuinitas penſitatur: et niſi ho-
mini deus placuerit deus non erit: homo ergo iam deo propi-
cius eſſe debebit. Tyberius ergo cuius tempore nomen criſtia
num in ſeculum ītrauit: annunciata ſibi ex ſyria paleſtine que

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 28

illic veritatē iſtius diuinitatis reuelauerant detulit ad ſenatū Cum prerogatiuam ſuffragij ſui. ſenatus quia non ipſe probauerat) reſpuit: ceſar in ſententia ſua manſit. cōminatus ꝑiculum accuſatoribus criſtianorum. Hec tercullianus.

Vt in omnem mundum breui tempore diffuſa de criſto predicatio eſt. Ca. iij.

Quod profecto diuina ꝓuidentia ita tunc ceſaris ſenſibus ingeſſit: vt abſqꝫ vllo obſtaculo in ipſis dumtaxat inicijs euangelij ſermo vſqueqꝫ ꝑcurreret. Vnde et factū eſt vt repēte quaſi celitus lumē oſtenſum. aut radius quidam ſolis effulgēs totum orbem claritate ſuperni luminis illuſtraret: vt cōpleretur et illa prophetia, que dixerat. In omnem terram exiuit ſonus eorum euangeliſtarum dūtaxat et apoſtolorum: et in fines orbis terre verba eorum. Ex quo et per omnes ciuitates ac vicos imenſe multitudines velud meſſium tempe frumenta ad areas ita ad eccleſias populi cōgregabantur. Quicūqꝫ a parentibus tradite ſibi morbide ſupſtititionis vinculis tenebantur: per doctrinam criſti ſimul. et per virtutum miracula que fieri videbāt recepta vera dei noticia. tamqꝫ a tyrannicis dominijs liberati ad vnum verum deum et creatorem ſuum vetuſti penitentes erroris fideli cōfeſſiōe veniebant. Cum igitur paſſim iā per ōnes etiam gentiliū populos ꝓfuſius effunderetur diuina dignatio; primus cornelius apud ceſaream paleſtine vrbem maximam. cū omni domo ſua ad fidem criſti petro miniſtrante ꝑducitur. Jam inde qꝫ plurimi et alij ex gentibus apud anthiochiam ad fidem veniunt eorum predicatione pertracti; quos pro ſedicione aduerſus ſtephanum cōmota diſſeminatos eſſe per omnem locum ſuperius edocuimus: per quos et aput anthiochiam florentiſſima cōgregatur eccleſia; in qua erant etiam ꝓphetici ordinis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 28

viri q̄plurimi: cum quibus et barnabas et paulus. Quibus omnibus pariter in gratia dei et vnanimitate degentibus: ibi primum diſcipuli velut ex phenni fonte ſumpto vocabulo appellati ſunt criſtiani. Qua tempeſtate agabus quidam vnus ex hijs qui aderant pphetis: famem magnam futuram diuinis preſagabat oraculis. Paulus vero et barnabas cum miniſterio a fratribus collato quo ſanctoꝝ vſibus deſeruirent iheroſolimā deſtinantur.

Quemadmodum poſt tyberium gayus ceſar regem iudeorum cōſtituit agrippam herodi ppetua pena deportationis īpoſita. Ca.iiij.

INtera tyberius duobus et viginti circiter annis ſui prīcipatus exactis: viuendi finem fecit. Poſt quem gayus imperium ſuſcepit. et cōtinuo iudeorum principatum tradidit agrippe: ſimul et philippo et liſanie tetrarchias cum quibus et paulo poſt herodem pariter cōtulit: ipm vero herodem qui vel in iohannis nece auctor extiterat vel in paſſione domini interfuerat multis excruciatum modis eterno dampnat exilio. ſicut ioſephus in hijs que ſupra inſeruimus ſcribit.

De filone et quemadmodū pro iudeis ſuſcepit legationem ad gayum. Capitulum. v.

HUius temporibus phylo inſigniſſimus ſcriptorum florebat: qui non ſolum in noſtra verum et in grecorum philoſophia primus inter primos habebatur. Hic autem genere quidam a proauis hebreus apud alexandriam vero in omnibꝫ claris et nobilibus viris clarior et nobilior erat. In diuinis autam legibus et patrijs inſtitutis quantus qualiſqꝫ fuerit: ex hijs que nobis librorum ſuorum tradidit monimentis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 28

omnibus clarum eſt. Quis enim digne valeat explicare quãta
eius in liberalib⁹ libris fuerit inſtitutio. q̃ta in philoſophicis
q̃tuſqꝫ maxime in placonicis et pitagoricis fuerit diſciplinis
vtqꝫ omnes et qui ſecum floruerant pene et qui preceſſerant
ſuparit. Hic igitur ipſe temporibus gaij quãta iudeis acciderit
mala: quinqꝫ voluminibus exponit. Sed et de eiuſdem gaij mẽ
tis inſania cõmemorat: ꝙ in tantam ſuperbiam elatus ſit. vt
deum ſe voluerit appellari. In ipſis autem vbi de iudeorum cla
dibus refert ſuam quoqꝫ legationem quam pro cõtribulibus ſuis
iudeis detulit ad vrbem romam deſcribit: at ꝙ porans apud ga
ium pro patrijs legibus nichil amplius q̃ irriſionem retulerit
domi: ymmo et pene periculum mortis incurrerit. Sed et ioſe
phus meminit horum in octauodecimo antiquitatum libro: ta
lia quedam ſcribens. Et quidem cum ſedicio apud alexandriã
fuiſſet exorta inter iudeos et grecos: terni ab vtriſqꝫ ꝑtibus
legati mittunt᷑ ad gayum. In quibus pro parte grecorum erat
quidam legatus appion nomine: qui cum in ceteris q̃ plurimis
inſimularet iudeos: tamen maxime ꝙ honorem ceſari non defer
rent: vt moris eſt facere omnibus qui romanis faſſib⁹ ſubiacẽt
Hic ergo aiebat gayo neqꝫ aras neqꝫ tẽpla cõſtituunt. neqꝫ alia
huiuſcemodi in quibus ei diuini honores a ꝓuincialibus defe
runt᷑: ſed ſoli ſunt qui neqꝫ ſtatuas ei decernant. neqꝫ ſacramen
tum nominis eius obſeruent. Cũqꝫ hec et alia grauiora allega
ret appion per que concitari crederet gayũ: phylo qui legatiõi
preerat iudeorum vir in omnibus magnificus alexandri alabar
the frater philoſophie non ignarus potentiſſime purgauit ob
iecta: ſed abiecit eum gayus. et iubet ilico e cõſpectu ſuo abce
dere: dum iracundia repletus ſecum ipſe rimetur quid in eos cõ
ferat mali. Egreſſus aũt philo cũ iniuria ait ad iudeos qui ſibi
aſtabãt. Bono aĩo nos eẽ oportet quib⁹ irat⁹ ẽ gay⁹: qꝛ neceſſe
ẽ adeẽ diuinũ vbi humanũ ceſſat auxiliũ. Hec quidem ioſeph⁹.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 28

Quãta iudeis acciderũt grauia pꝰ temeritatẽ crucis ĩ xᵒ. Ca. vi

SEd et idẽ philo in ipſo libro quẽ de ſua legatiõe cõſcrip
ſit: ſigillatim de oĩbꝰ que a ſemetipſo geſta ſunt refert.
Ex quibus illa cõmemorabo que legentibꝰ euidenter ĩ iudeos
diuinã ꝓ piaculis queq; aduerſus criſtũ auſi ſunt iudicẽt vlci
onẽ. Primo quidem tpe tyberij refert in vrbe roma fuiſſe ianũ
quẽdã magni apud ĩperatorẽ loci. vniuerſam eoꝝ gentẽ ſũmo
niſu interimere voluiſſe. In iudea aũt pylatũ ſub quo in ſalua
torẽ facinꝰ admiſſum eſt. dũ tẽplũ qđ in iheroſolimis tunc ad
huc manebat integꝝ ꝓfanare tẽptaret: maximis eos ꝓturbatio
nibꝰ agitauiſſe. Sʒ et pꝰ tyberij occaſũ: gayũ refert ſucceſſorẽ
eiꝰ cũ ceteris q̃plurimis. cũ etiã iudeoꝝ gẽti acerbiſſimum ex
tiſſe: qđ preſto eſt etiam ex ipſiꝰ ſcriptoris ſermonibꝰ diſcere.
Multa quidem inquit erat in gayo ingenij prauitas qua erga
omnes homines tamen precipue erga iudeoꝝ gentem ferebať:
et ſpeciali quadam ſeuicia loca eorum que in diuinis habent
ſupplicationibus conſecrata incipiens ab alexandria diripi:
et contra religionẽ moremq; gentis ꝓfanari iubet ſtatuis ſuis
et ſignis ea atq; ymaginibus replens. Templum quoq; ſancte
ciuitatis qđ ſolum manebat totius ꝓphane cõtagionis intactum
et a maioribus. perdurauerat azilum cõmutare in templum ꝓ
prij nominis auſus eſt: vt edes iouis nobiliſſimi noui dei gaij
vocareť. Sed et alias ĩnumeras clades et vltra oẽs tragicos
luctus apud alexandriã iudeis irrogatas eſſe ſub gayo in ſecũ
do operis ſui de virtutibꝰ libro vir memoratꝰ exequiť. Necnõ
et ioſephus cõſona huic de pylati tpibꝰ ſcribẽs ꝓ piaculis ſal
uatoris que vniuerſe genti acciderint mala audi vt etiã ipſe
in ſcđo iudaici belli defleat libro. Ipſe ergo ait. Qui miſſus ẽ
in iudeã a tyberio ꝓcurator pylatꝰ: noctu velatas in iheroſo
limam introferri ymagines ceſaris iubet ac ſtatui. Quod vbi

dies exortus eſt magnam perturbationem iudeorum populis
excitauit. ſtupentibus ac perturbatis ad nouam faciem rerum
Coniciebant namqꝫ ex hoc ꝙ ſpernerentur et coculcarent iam
leges ſue et omnia inſtituta maiorū: quibus nichil tale haberi
intra menia vrbis illius fas erat. Sed hoc ſolum eſt nimirum
in quo eos impie ꝓfeſſionis ſue velox vindicta dampnauit pro
eo ꝙ ſcdm euangelij relationē geus ſimul coclamauit vniuerſa
non habemus regem niſi ceſarem. Tū deinde idem ſcriptor aliā
quoqꝫ in eos delatam cōmemorat vlcionem dicens. Poſt hec
autem alia in eos incidit ꝑturbatio: pro eo ꝙ ſacrum erarium
quod apud eos patria lingua corbanas appellatur. contra fas ī
vſus cōmunes publici aqueductus ꝓrogari viderent: qui a tre
centis ſtadijs deducebat. Pro quo nimia indignatione populus
cōmouebatur. Cumqꝫ adeſſꝫ pylatus iheroſolimis audent adire
ad eum et clamoribus fatigare. At ille preuiderat enim ſedici
onem futuram. milites habitu plebeio obtectis armis multitu
dini miſcuit: precepto eis dato. vti ne gladijs in ſediciosos ſed
fuſtibus vterentur. Vbi tempus fuit ſigno eis de tribunalibus
dato cedi ꝓſterniqꝫ ceperunt: nōnulli verberantium vulneribus
plurimi autem in fugam cōuerſi prorumpunt ꝓpria cōſtipatione
ꝑculſi ꝑiere. Reliqui vero diſperſi et ſuorum vulneribus deterriti
vim doloris ſilentio repreſſere. Multas preterea clades in ihe
roſolimis eis obueniſſe dum nouis ſemper rebus ſedicioſius ſtu
dent. idem ſcriptor exponit: oſtendens ꝙ ex admiſſi ſacrilegij tē
pore ab eis ſedicionū furor. nūqꝫ bella morteſqꝫ ceſſarunt vſqꝫ
quo vltimum et exiciale malum obſidionis temporibus veſpa
ſiani eos incluſit.

Qd pylatus ſeipſum morte dampnauerit. Ca. vij.

IGitur iudeos pro cōmiſſo ſcelere vlcio diuina dāpnauit.
Sed et pylatus qui in ſaluatorem iniqui iudicis officio

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 28

functus eſt hijſdem temporibus gaij tantis ac talibus malorū
cladibus excruciatus eſt: vt ꝓpria ſe manu tranſuerberaſſe et
nefariam vitam vi abieciſſe referatur. Nec enim poterat tāti
piaculi miſter īpunitꝰ euadere: ſicut ī hyſtorijs grecoꝝ reꝑimꝰ
eoꝝ dūtaxat qui olympiadas ſcribunt: et annales rerū geſtaꝝ
libros ad poſteritatis memoriā cōdunt.

De fame temporibus claudij. Capit. viij.

SEd enim gayo quatuor ānis necdum integris prīcipatu
miniſtrato cladius imperator ſuccedit. Sub quo fames
ſatis dira vniuerſum orbem terre optinuit. Hoc tamen ita fu
turum longe ante noſtri prophete predixerant: ſicut in actibus
apoſtoloꝝ refert᷑ agabum quēdam prophetam famem magnā
futuram ſub impatore claudio denunciaſſe. Deꝝ lucas qui hec
de agabo refert cōiungit etiam hoc: ꝙ ꝑ paulum et barnabā
fratres qui erāt anthiochie pro viribus ſuis vnuſquiſqꝫ ſump
tum miſerint ſanctis habitantibus iheroſolimam. Et poſt hec
addit dicens. In illo autem tempore. ſine dubio tempus quod
ſub cladio fuit cū fames erat deſignans: īmiſit inquit herodes
rex manus vt affligeret aliquos de eccleſia: et interfecit iaco
bum fratrem iohannis gladio.

De martirio iacobi apoſtoli. Capit. ix.

DE hoc autem iacobo clemēs alexādrinus etiam hyſtoriā
quandam dignam memoria in ſeptimo diſpoſitionum ſu
arum libro ſcribit: ꝑlatam ad ſe vſqꝫ ex tradicione maiorum.
Cumquidem inquit et is qui obtulerat eū iudici ad martirium
iacobū. ſ. motꝰ etiā ipſe cōfeſſus eſt ſe eē criſtianū. Ducti ſunt
inquit ābo ꝑiter ad ſuppliciū. Et cū ducerent᷑: in via rogauit
iacobū dari ſibi r̄miſſionē. At ille paxꝑ deliberās. pax tibi iq̄t
et oſculatꝰ ē eū. Et ita ābo capite plexi ſunt. Sꝫ tūc iq̄t vt ait

ſcriptura diuina videns herodes quia de iacobi nece gratū eſſet iudeis: addit ad huc et petrum cōiecit in carcerem ſine dubio etiam ipſum punire volens: niſi diuinū affuiſſet auxilium quo angelus ei noctu aſſiſtens. mirabiliter eum vinculorum nexibꝰ ſoluit: ad miniſterium predicationis ire liberum iuſſit. Et cum petro quidem hec geſta ſunt.

¶ Qđ herodes apoſtolos perſecutus diuinam cōtinuo vindictam ſenſerit. Capitulum. x.

Regis vero facinus in apoſtolos ꝑpetratum dilationem non patitur vlcionis: ſed continuo vindex adeſt diuinitꝰ dextera: ſicut hyſtoria in apoſtolorum actibus conſcripta nos edocet. Cum inquit ceſaream deſcendiſſet herodes et in die ſol lempni preclara veſte regia indutus pro tribunali conſediſſet ac de ſublimi cōcionaretur ad populum: cūqꝫ populus ei clama ret dei voces et non hominis: ſtatim inquit ꝑcuſſit eum angelꝰ dei eo ꝙ non dederat gloriā deo: et ſcatens vermibus expirauit Miraculo autem dignum eſt tantam cōſonantiam diuinarum ſcripturarum cum hyſtoriographo gentis illiꝰ deprehendi. Ipſe enim ioſephus de eiſdem cōmorans nonodecimo libro antiqui tatum: hijs quibus infra ſcriptū eſt hec ſermonibus refert. Ter cium īquit annum imperij totius iudee herodes impleuerat: cū forte ceſarean que prius pyrgus ſtratonis vocabatur aduenit Ubi cum in honorem ceſaris ſpectacula ciuibus ederet, votiuo vt videbatur ſalutis ceſaris die: cūqꝫ illo totius ꝓuincie viri honore et facultatibus prediti cōueniſſent: ſecundo ſpectaculo rum die indutus veſte fulgenti ex auro argentoqꝫ mirabiliter cōtexta. incipiente die procedit ad theatrum. Ubi cum primos ſolis radios argētee veſtis gremio ſuſcepiſſꝫ. reꝑcuſſo ſplendore duplicatam ſpectantibus lucē fulgor metalli vibrantis effudit.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 28

vt intuentib⁹ ꝑſtringeret aciē terror aſpect⁹: et ꝑ hoc plus ali
quid de eo ꝙ humane nature ē artifex arrogãtia mentiretur.
Illico adulantis vulgi cõcrepitãt voces: honorē ſonãtes ſed ex
iciū ferētes. Et hinc atq3 illinc caueis cõclamãtib⁹ de⁹ cõpellat̄
vtq3 fieret ꝓpici⁹ ſuppliciter exorat̄: dicentib⁹ populis ꝙ nunc
vſq3 in hoēm te timuim⁹ ſed ex hociã ſupra humanã te eſſe na
turã fatemur. Sʒ rex acclamationē cõtra fas habitã non repſſit
nec ipietatē illicite adulatīcis exhorruit: donec r̄ſpiciēs paulo
p⁹ iminentem atq3 ſubſiſtentem capiti ſuo videret angelū eūq3
ſenſit cõtinuo exicij ſui miniſtrum quem pri⁹ nouerat ꝓuiſorē
bonorum. Et ecce repente cruciatus eum ex dolore incredibili
ventris atq3 inflatione corripuit. Reſpiciensq3 ad amicos. en
inquit ille ego deus veſter. ecce propellor cõfeſtim et deturbor
ex vita: quoniamquidem diuina virtus nuper collatas in me
falſas arguit voces: et qui mõ imortalis eſſe dicebar a vobis.
preceps iãiamq3 rapior in mortē. Sed ſuſcipienda eſt ſentētia
quam deus ſtatuit: nam et viximus ante contempnendi et lon
geuitatem que beata putabatur expleuim⁹. Et cum hoc dixiſſʒ
vi doloris vehementius exagitatus inſtanter ad palacium re
portatur. Cumq3 diuulgatum eſſet eum prope diem moriturū:
ingens multitudo totius etatis et ſexus conueniens more pa
trio ſupra cilicia ſtrati omnipotenti deo pro regis incolumitate
ſupplicabant. Omnis autem domus regia planctibus et gemi
tibus ꝑſonabat: cum interim rex ipſe in excelſo ſolario recubãs
et deorſum reſpiciēs ac ꝓnos ꝓſtratoſq3 oēs cū fletib⁹ ꝓuidens
ne ipſe quidē tpabat a lacrimis. Rex cõtinuis quīq3 dieb⁹ ven
tris dolorib⁹ excruciatus vitã violēter abrupit quīquageſimū
et quartū etatis agēs ãnū. regni vero ſeptimū. Quatuor eteni
ſub gayo ceſare ãnis regnauerat philippi tetrarchiã trib⁹ ãnis
optinēs. quartū aūt etiã regnū ſibi adiungens: trib⁹ reliquis
ãnis ſub cladio ceſare exactis. Cū ī ceteris ꝙplurimis ioſephū

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 28

cum in hijs tam integre diuine ſcripture concordare valde mi
ratus ſum. Quod vero videtur in ſolo regis vocabulo variare
cum et temp⁹ et actus et res eundem oſtendant fuiſſe: poſſibile
ſicut in alijs q̄plurimis iudeorum nominibus inuenimus etiā
hunc duplici vocabulo nuncupatum: quorū altero lucas noſter
alter vſus ſit ioſephus.

De theoda qui deprauauerat populum. Ca. xi.

Verum quoniam rurſum lucas in actibus apoſtoloꝝ intro
ducit gamalielem cum de apoſtolis in iudeorum cōſeuſu
de liberatio fieret hoc ipſo in tempore dicentem. quia ſurrexit
theodas quidam dicens ſe eſſe magnum quēdam: qui deſtructus
eſt: et omnes qui ſequebantur eum diſſoluti ſunt: age de hoc
quid ioſephus in hoc eodem libro ſcripſerit ꝓferamus. Fado in
quit iudeam procurante deceptor quidam magus theodas noīe
perſuadet populi multitudinem ſublatis proprijs facultatibus
vrbes excedere: et ripas iordanis flumīs obſidere. Dicebat enī
ſe etiam ꝓphetam eſſe: et poſſe verbi ſui precepto fluuij fluēta
dirimere et facilem ſectatoribus ſuis fluminis tranſitum dare
Que cum diceret multos decepit. Fadus vero non in longum ve
cordie eius indulſit: ſed emittit equitum turmam: que ex im p
uiſo irruens ſuper eos: q̄plurimos quidem pemit. multos autē
et viuos cepit. Ipſius autē theode caput deſectum iheroſolimā
deportauit.

De helena regina adiabenorum. Capit. xij.

Poſt hec idem ſcriptor etiā de fame que ſub claudio facta
eſt hoc modo memorat. Per idem tempus inquit: fames
magna obſederat etiam iudeam. Qua tempeſtate regina nomīe
helena multis pecunijs cōparatum frumentum de egipto et ihe
roſolimā delatū: indigentibus miniſtrabat. Quid tam cōſonās

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 28

tamqꝫ cōcordans ꝙ ſunt hec cū illis que in actibꝰ apoſtolorū
ſcribuntur. vbi dicit̄. quia diſcipuli qui erant anthiochie qui
prout potuit vnuſquiſqꝫ miſerunt miniſterium ſanctis habitā
tibus in iudea: pferendum per manus barnabe et pauli ac per
prſbiteros diſpenſandū. Helene vero huius cuius hyſtoriogra
phus mentionem intulit etiam nunc extat ſepulchrum nobile
pro portis iheroſolimorum. Regnaſſe autem apud agabenoꝝ
gentem refertur.

De ſymone mago. Capitulum. xiij.

INtera cum fides domini et ſaluatoris noſtri ihū criſti
per omnium creſceret mentes. et per dies ſingulos reli
gionis ppagarent̄ augmenta: nequaꝙ quieſcit hoſtis ſalutis
humane: ſed vrbem maximam que eſt caput omniū preuenit:
et ſymonem illuc de quo in ſuperioribus diximus euocat. Cuiꝰ
nefarijs artibus ad minicula ipſe maiora ſuppeditās: plurimos
vrbis illiꝰ ciues in erroris eiꝰ vincula cōiecit. Deſignat hec vir
in ſcriptoris nobilis: non multo poſt apoſtoloꝝ tempus. exortꝰ
eſt iuſtinus de quo ſuis in locis que cōpetunt aſſignabimus
Hic igitur in apologetico quem pro fide noſtra ad imperatorē
anthoninum ſcribit: de hijs modo refert. Et poſt aſcenſionem
inquit domini ad celum inſtigant demones quoſdam hominū
qui dicerent ſe deos eſſe: quos nos fugauimus. Symon deniqꝫ
quidam ſamaritanus de vico qui dicitur gueho ſub claudio ce
ſare magicis artibus et ope demonum ſubleuatus in vrbe vrā
que regnum omnium tenet ꝙ plurimis per fantaſias deceptis
deus decretus eſt. et ſimulachri apud vos quaſi deus honore do
natus: in flumine tyberis inter duos pontes collocati: haben
tis etiam tytulum latinis litteris ſcriptum: ſymoni deo ſancto.
Quē oēs pene ſamaritani et nōnulli etiā ex ceteris gentibꝰ tꝙ
ſummū deū et adorāt et cōfitent̄. Sꝫ et ſelenē quandā erroris

eius ac deceptionis comitē que prius ī proſtibulo ſteterat apđ
tyrū vrbē fenicis cum ipſo: velut primā quandā mentē conſe
crauerūt. Hec quidem iuſtin9. Cōſona vero huic etiā hyreneus
ſcribit in primo aduerſus hereſes libro: in quo vel quis ipſe
fuerit ſymon vel q̄ impura eius opera atq; doctrina plenius
refert que multū ē vt hijs inſeram9: cū liceat volentib9 ea ſcire
per ſingula ex ipſis ſupradicti hyrenei libris vel de hoc vel de
ceteris autorib9 diuerſarū hereſeon: et de venenatis eoꝝ dog
matib9 diligentius noſcere. Caput igitur totius prauitatis et
principiū omnis hereſis a ſymone cepiſſe accepim9: exquo vſq;
in hodiernū ſectatores ei9 ſimulantes adire ſe puriſſimā criſti
anoꝝ philoſophiā quā vident apud omnes pro caſtitate vite et
inſtituti ſanctitate mirabilem ſupſtitionis ydoloꝝ quā deſerere
videntur rurſum vinculis īnectuntur: colentes ac venerantes
picturā et ymaginē ſymonis et illius quā ei ſceleris ac turpitu
dinis extitiſſe ſociā dixim9 ſylenē: hijs incenſos odores offerūt
hijs ſacrificia et libamina delibant: impura: ſed et hoꝝ adhuc
nequiora et execrabiliora cōmittunt. Aiunt enim eſſe quedam
apud ſe ineffabilia: que cū primo quis audierit mēte excedat
et eoꝝ quaſi virtute ꝑculſus velut attonitus maneat. Et vſq;
ad dementiā veniat. Que cum ita ſint aiūt: impoſſibile eſſe vel
ſcripture ea tradi vel ore ac labijs proferri. Hec qui audit pro
veneratione ita ſe habere rem credit. porro autē vera illa hui9
modi ſunt que ꝓ īpuritate et obſcenitate ſui caſtis et pudicis
auribus execrabilia et penit9 horreſcenda ducant. Quitquid
enim illud eſt turpe et impurū quod excogitari a quoq̄ poteſt
omni hoc impurius eſſe illud traditur. qđ inquinatiſſime hui9
hereſis miſtice tectū apud ſe reſeruari pollicentur archanū: in
felicib9 ꝑ h̄ mulierculis et peccatis: vt ait apoſtolus oneratis
deteſtabiliter illudentes. Hunc igitur taliū malorum patrē
et autorē per idem tempus ſymonē ex apparitorū ſuorū numero

dyabolus ſuſcitans ad vrbem maximam ire cõpulit romam. vt ibi potentiſſimis athletis domini ac ſaluatoris noſtri iheſu criſti apoſtolis in hocipſum ab eo ſubrogatis obſiſteret. Sed diuina virtus et gratia in maximo precipuoqꝫ certamine nūqꝫ deſerit ſuos. Que etiam incenſam maligni flammā tota celeritate reſtringit: et omnem altitudinē deſtruit extollētem ſe aduerſus ſciām dei. Propter qđ neqꝫ ſymō neqꝫ aliꝰ q̄s cōgreſſus tūc aduerſum aplos dn̄i potuit optinere: quin veritatis lux et verbi dn̄i claritas que ob ſalutē hoīm nuꝑ effulſerat ꝑ aplos ſuos totiꝰ mēdacij diſcuſſa caligine de hūanis mētibꝰ ignorācie tenebras effugaret. Deniqꝫ ſupradictꝰ magꝰ veri lumīs fulgore ꝑculſus cecitatē cōtinuo male ſane mētis incurrit: quippe qui iā et priꝰ in iudeā ꝑ aplm petrū de hijs que gerebat ſceleribus cōfutatꝰ. trās marinā aggreſſus ē fugā: et ab oriente ad occidentē vſqꝫ ꝑtendit: nuſqꝫ ſibi vitā. niſi in fuge ſubſidio ſperās. Is igit͛ vrbē romā ingreſſus vtēs adminiculo aſſiſtētis ſibi et adherentis demonice virtutis quā paredrū vocāt. breui tp̄e in tm̄ malorū venit ꝓfectū: vt etiā ſimulachri a ciuibꝰ romanis tāqꝫ deus honore potiretur.

De predicatione petri apoſtoli apud romam. Capit. xiiij.

SEd non in longum permanet fraude queſita diuinitas Continuo namqꝫ in ipſius claudij tēporibus clementia diuine ꝓuidentie ꝓbatiſſimū oīm et maximum apoſtoloꝝ fidei magnificētia et virtutū merito primoꝝ principē petꝝ ad vrbē romā velud aduerſū generis humani coēm ꝑniciē repugnatuꝝ deducit: ducē quēdā et mg̃rm milicie ſue ſcientē diuina prelia gerere et virtutū caſtra ductare. Iſte adueniēs ex oriētis ꝑtibꝰ vt celeſtis quidam negociator marcimoīa diuini lumīs ſi quis ſcit cōparare ꝑatus aduexit: et ſaluatoris p̄dicationis verbo primꝰ ī vrbe roma euāgelij ſui clauibꝰ ianuā r̄gni celeſtis apuit.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 28

De euãgelio ſcđm marcum et queſſ̄ admodum prim⁹ per egyptum criſti noticiam p̄dicauit. Capiulū. xv.

IGitur cum romane vrbi clarum diuini verbi lumen fuiſſet exortum. ſymonis quidem tenebre cum ſuo autore reſtricte ſunt: ſermo autem veritatis et lucis qui per petrum p̄dicabatur/vniuerſorum mentes placido illuſtrabat affectu ita vt cotidie audientibus eum nulla ſacietas fieret. Unde neqꝫ audicio eis ſola ſuffecit: ſed marcum diſcipulū eius omnibus precibus exorant; vti ea que ille verbo predicabat ad perpetuam eorum cōmonicionem habendam ſcripture traderet. quo domi foriſqꝫ in huiuſcemodi verborum meditationibus ꝑmanerent. Nec prius ab obſecrando deſiſtunt: q̄ꝫ que orauerāt impetrarēt Et hec fuit cauſa ſcribendi qđ ſcđm marcum dicitur euangeliū Petrus vero vt per ſpiritū ſanctū religioſo ſe ſpoliatum cōpit furto delectatus eſt: fidem eorum per hec deuotionemqꝫ cōſiderās factamqꝫ confirmauit. et imꝑpetuum legendam ſcripturam eceſiis tradidit. Clemens in ſexto diſpoſitionum libro : hec ita geſta eſſe deſcribit. Cui ſimile dat teſtimonium etiam iherapolitanus epiſcopus nomine papias: qui et hoc dicit ꝙ petr⁹ in prima epiſtola ſua quā de vrbe roma ſcribit meminerit marci in qua tropice romā babiloniam nominauit cum dicit. ſalutat vos ea que in babilone eſt collecta eccleſia : et marcus filius meus. Hunc autem marcum tradunt primum ad egyptum perrexiſſe atqꝫ inibi euangelium qđ ipſe cōſcripſerat predicaſſe et ipſum primum eccleſiam apud alexandriam cōſtituiſſe.

Qualia de abſtinētibus apud egyptum fil o ſcribit. Ca. xvi.

TAnta autem fertur multitudo virorum ac mulierum credentiū primo ingreſſu exēplo ſobrietatis ei⁹ et cōtinētie

congregata: vt etiam cõuerſatio eorũ qui per ipſum crediderãt
et vita totius abſtinentie ac frugi eorum ſobriaqꝫ cõuiuia li
brorum memorie mandarent a viro diſertiſſimo filone: quem
ſermo tenet temporibus claudij ĩperatoris romã veniſſe: et pe
trum apoſtolum vidiſſe. atqꝫ eius adheſiſſe colloquijs verbum
dei predicantis. Qđ valde veri ſimile: quia et ſcripturam iſtam
quam diximus poſterioribus tp̃ibus ab eo cõſtat eſſe cõpoſitã
in qua euidentiſſime omnia ĩſtituta eccleſie cõplectitur: que et
tunc tradita ſunt. et in hodiernum ſeruantur a nobis. Sed et
abſtinentiũ vitas eorum dũtaxat qui nunc in eccleſiis vel mo
naſterijs degunt: digeſſit ad liquidum. Vnde plane manifeſtiſſi
me proditur non ſolum ſciens que veſtra ſunt ſed et amplec-
tens: quippe qui diuinis laudibus extulit ſui temporis apoſto
licos viros ex hebreorum quãtum intelligi datur precipue ge
nere credentes. Quoniamquidem conſtat ꝙ hij qui ſub apoſto
lis ex iſrabeliticis credebãt iudaicis adhuc ĩſtitutionibus et le
gis obſeruationibus inherebant. Hic igitur deſcribens hec in
libello quẽ de vita theoretica vel ſupplicum attitulauit nichil
omnino vel de proprio vel extrinſecꝰ addidit: ſꝫ et primo oĩm
ipſos viros cultores. et feminas cũ ipſis ait cultrices appellari
Cauſam vero huiꝰ vocabuli vel ex eo ductam ꝙ cõuenientiũ
ad ſe animas tamq̃ rudes et agreſtes excolerent: vel ꝙ erga
dei cultum pura et integra cõſcientia ꝓcurarent. Quod nomen
ſiue ipſe impoſuit primus illis ex ipſorum actibus colligens:
ſiue vere in ĩicijs ita appellabant qui ſcđm euangeliũ viuebãt
anteq̃ criſtianoꝝ appellatio ꝑ omnẽ locũ diffunderetur nichil
intereſt dũmõ ex ipſis rebus nomẽ ad quos ꝑtineat cõprobet
Dicit ergo primo om̃. ꝙ renũcient cũctis facultatibꝰ ſuis qui
ſe ad huiuſcemõi phĩam dederint: et bonis ſuis quibꝰ ĩterſunt
cedãt. Tũ deinde ꝙ oẽs etiã vite ſollicitudines ꝓcul abiciãt: et
extra vrbẽ egreſſi ĩ ortulis vel exiguis quibꝰqꝫ agellulis degãt

refugientes imparis propoſiti cõſortia et vite diſſimilis contu
bernia: ſciẽtes impedimento eſſe hec arduum volentibus iter
virtutis incedere. Tali quippe ordine ealore fidei inuitati hij
qui primitus credebant vitã duxiſſe memorant̃ ſicut euidenter
in actibus apoſtolorum legimus ſcriptum: quia omnes qui cre
debant ſub apoſtolis poſſeſſiones ſuas et predia vẽdentes p̃cia
ponebant ante pedes apoſtolorũ: et diuidebatur vnicuiq; ꝓut
cuiq; opus erat. ita vt nõ eſſet quiſq̃ in eis egens. Quia ergo
et hic ſimilia ſcribit geri ab hijs qui apud alexandriam crede
bant ſicut illi qui in iheroſolimis ante crediderant: certum eſt ꝙ
idem actus eadem inſtitutio eandem ſine dubio et religionis fi
dem deſignent. Deniq; libro ipſi de quo ſupra diximꝰ. tale iniciũ
dedit. In multis eſt inquit orbis terre partibus: hoc genus ho
minum. Oportebat namq; ꝑfecti huius boni participem fieri
omnem greciam omnemq; barbariam. In egypto tamen maior
eſt copia per ſingula queq; territoria: precipue autẽ circa alex
andriam. Nam optimus quiſq; ex omnibus locis velut ad vbe
ris patrie glebam feſtinus accurrit colonus. Regio quedam ẽ
philoſophie magiſq̃ frugibus oportuna: ſupra lacum cui mare
nomen eſt ſita: colliculis quibuſdã molliter et clemẽter erecta
ad munimentum ſimul atq; aeris temꝑiem cõmoda. Poſt hec
deſcriptis eorum habitaculis. vt ſe habeat ſingulorũ qualitas
et ſitus: etiam de eccleſiis que apud eos ſunt ita dicit. Eſt aũt
inquit in ſingulis locis conſecrata orationi domus: que appel
latur ſennion vel monaſterium. Sennion autem in noſtra lĩgua
ſignificare poteſt honeſtorũ cõuenticulum. In quo ſecedentes
inquit honeſte et caſte vite miſteria celebrãt. nichil illuc ꝓrſus
qđ ad cibũ potumq; ꝑtinet inferentes vel ad reliqua humani
corporis miniſteria: ſed legis tãtum libros et volumina prophe
tarum ympnos quoq; in deum ceteraq; hijs ſimilia: in quorum
diſciplinis atq; exercicijs inſtituti ad ꝑfectam beatamq; vitam

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 28

ſtudijs iugibus coaleſcunt. Et poſt aliquanta iterū dicit. Ab ortu autem dici vſqꝫ ad veſperam omne eius ſpaciū in ſtudeoꝝ exercicijs ducitur quibus ad diuinā phīam per ſacras litteras imbuuntur: patrū leges in allegoricā intelligentiā deducentes quoniāquidem formas eſſe et ymagines ea que ī legis littera ſcripta ſunt opinantᷣ latentes intrinſecus profundi cuiuſdam diuiniqꝫ miſterij. Habent autē etiā diſputationes quaſdam et interp̄tationes veterū viroꝝ qui et autores ipſius hereſos extiterunt quos eis allegorice et figuralis intelligentie normam q̄plurimis ſcriptoꝝ ſuoꝝ conſtat tradidiſſe monumētis: quoꝝ illi velut itineris ſui ductorem et auctorem inſtituta pariter ſequūtur et morem. Hec autem dixiſſe hunc virum certum eſt de euāgelicis atqꝫ apoſtolicis libris: in quibus quō lex et prophecia ſp̄italiter ītelligi debeat edocemur. Poſt pauca rurſum etiā de eo ꝙ pſalmos faciant nouos: ita ſcribit. Itaqꝫ non ſolū ſubtilius intelligūt ympnos veterū: ſed et ipſi faciūt nouos in deum: omnibus eos et metris et ſonis honeſta ſatis et ſuaui cōpage modulātes. Multa quidē et alia in eodē libro enumerat que a noſtris vel in eccleſia vel in monaſterijs exercerētur: ſꝫ properandū nobis eſt illa ex omnibus dicere que eccleſiaſticā ꝓprie cōtinent formā. ex quibꝰ manifeſtū eſſe debeat ad ecc̄iaꝫ pertinere que ſcripta ſunt. Ait ergo. Continenciā vero velut fūdamentū quoddā primo in aīo collocāt: et ita demū reliquas ꝑgunt ſuꝑ hāc edificare virtutes. Cibū potūqꝫ nullꝰ eoꝝ capit ante ſolis occaſum: videlicet tp̄s lucis cum philoſophie ſtudijs curā vero corporis cū nocte ſociātes. Nōnulli aūt etiā pꝰ triduū in cōmonitione veniūt cibi: quos videlicet edacior ſtudiorum fames purget. Iam vero hij qui in eruditionibus ſapīe et in profundiore intelligentia ſacrorum voluminū conuerſantur tāq̄ copioſis dapibus inhiantes expleri nequeūt et cōtuendo acrius inflammantur: ita vt nec quarto iam nec quinto ſed

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 28

38

ſexto demum die non tam deſideratum ꝙ̄ neceſſarium corpori indulgeant cibum. Hec philonem de noſtrorū inſtitutis referre quis audeat dubitare. Qđ ſi cui adhuc videtur ambiguum. ad hibebimus etiam alia ei⁹ dicta: que nulli omnino niſi noſtris tantūmodo cōuenire etiam infideliſſimus quiſq̧ fatebitur. Ait ergo. Cum viris autem quos dicimus ſunt et femine. In quib⁹ plures iam grandeue ſunt virgines: integritatem caſti corpis nō neceſſitate aliqua ſed deuocione ſeruātes: dū ſapiētie ſtudijs ſemet geſtiunt non ſolū aīo ſed et corpore conſecrate: indignū ducentes libidini mancipare vas ad capiendā ſapientiā prepa ratū: et edere mortalem ꝑtum eas a quibus verbi diuini cultus ſacroſanctus et īmortalis expetit̃: a quo poſteritas relinquatur nequaꝙ̄ corruptele mortalitatis obnoxia. Qđ ſi adhuc parum videtur iſtud: audi quid poſt aliquāta ſcribat. Tractatus autē inq̄t ſacroꝝ voluminū hui⁹modi habent vt magis allegoricis opinionibus vtantur. Qm̄ quidē omnis lex viris iſtis animali videtur eſſe ſimilis: qđ corpus quidem habeat ipſam litteram et ea que ſcđm litterā deſignātur: animā vero occultum in littera ſpiritalem et inuiſibilē ſenſum: quē illi ab autorib⁹ ſuis edoctis ſublimius et nobilius velut inſpicientes ꝑ ſpeculū cōtemplant̃ ex ipſis etiā nominib⁹ admirandas quaſdā ſpecies intelligētie proferentes. Quid autē addere hijs opus eſt etiā de cōuentib⁹ eoꝝ que cōſcribit: et vt ſeorſum quidem viri ſeorſum etiā feīe in eiſdem locis congregent̃. et vt vigilias ſicut apud nos fieri moris eſt ꝑagant. et maxime dieb⁹ illis cū paſſionis dominice ſollempnitas celebratur. cum in ieiunijs ꝑnoctare et lectionibus ſanctis auditū prebere conſueuim⁹. Que omnia ſupradictus vir eodem ordine eodemq̧ conſequentia qua apud nos gerunt̃ ex preſſit: et vt vn⁹ ex omnibus conſurgens in medio pſalmū ho neſtis modulis concinat: vtq̧ precinētia vnū verſiculū omnis multitudo reſpondeat atq̧ in ipſis diebus in terra recūbentes

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 28

ſicut antiquis moris fuiſſe dicit᷑. Uinum quidem nemo omnino vt ipſe ait ne guſtu quidem cõtingat. ſed nec quãlibet carnem tantum autem aqua ſit eius poculum. et panis cum ſale vel yſopo cibus. Addit adhuc hijs quomodo ſacerdotes vel miſtri exhibeant officia ſua: vel que ſit ſuper õnia ep̃alis apicis ſedes Que cuncta ſi quis plenius vult et exploratius diſcere. oſtendimus ex quo iſta fonte debeat haurire: in quibus ſupradictus vir eccleſiaſtice inſtitutionis ĩicia et originem apoſtolice atq; euãgelice tradicionis intexuit.

Quãti filonis apud nos ꝑuenerint libri. Capit. xvij.

EST autem idem filo affluentiſſimus in eloquentia in ſenſibus autem profundiſſimus. et in interpretatione atq; intelligentia diuinarum ſcripturaꝝ ſubtiliſſimus: copioſe inueniens et copioſius eloquens. Multa deniq; diuini nobis etiã ingenij ſui monimenta dereliquit. Primo quidem per ordinem ſcripſit in geneſim libros. quos attitulauit ſacre legis explanatio figuralis. Tum deĩn et alios cõtinentes ipſim de diuerſis capitulis queſtiones in quibus ne q̃ requiri debeant et ꝓponit et ſoluit. Quas queſtiones et abſolutiones: de geneſi et exodo attitulauit. Sunt et alij ei⁹ libri qui ſupſcribunt᷑ ꝓpoſitionum qui ſunt de agricultura duo. et de temulencia duo. Sed et alij ꝙplurimi eius extant libri diuerſis vocabulis annotati: ſicut eſt que ſint pro quibus mens debet orare deum: et de cõfuſione linguarum de natura et inuentione de hijs que congregari debeant ad erudiendum. et qui ſit qui heres ſit diuinorum que ſit equaliũ et inequaliũ diuiſio. Item de tribus virtutib⁹ quas deſcripſit cum ceteris moyſes. Item de hijs quorum in ſcripturis nomina cõmutata ſunt. et ex quibus cauſis cõmutata ſunt: in quibns refect ſe ſcripſiſſe etiã de teſtamentis primũ et ſcd̃m

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 28

captiuitate et de vita ſapiētis eius qui ſcdm iuſticiam perfectā et leges naturales cōſummatus eſt: de gigātibus. de eo ꝙ incō uertibile ſit qđ diuinum eſt. de moyſei vita libros quīqꝫ. de eo ꝙ a deo ſint omnia. Hec pene omnia in geneſim ſcripſit. Sed in exodum queſtionum et abſolutionem libri quinqꝫ: de taber naculo de decem verbis legis. de hijs qui inferuntur ſub ſpecie decalogi. et de animalibus que ſacrificijs deputata ſunt: et que ſunt ſpecies ſacrificiorum. que ſunt ꝓpoſita in legis bonis pre mia et malis maledicta. Tum preterea ſingulares eius libri de ꝓuidentia. de iudeis apologeticus liber. hoc eſt de vita vrbana et ad alexandrum dicentem rationem habere muta animalia: de eo ꝙ ſeruus ſit omnis qui peccat. Item alius de eo ꝙ liber ſit omnis qui bonis ſtudijs operam prebet: de vita theoretica vel ſupplicum. hic ipſe in quo et de apoſtolicis viris eſſe que ſcripta ſunt ſupra edocuimꝰ: ſꝫ et interpretationes noīm hebra icorum que ſunt in lege et ꝓphetis. Hic temporibus gaij im peratoris romam perfectus cum de impietate atqꝫ impuritate gaij plurima ſcripſiſſet que per hyroniam de virtutibus attitu lauit et ea ſenatui recitaſſet: in tanta dicitur admiratione ha bitus vt bibliotheca digna eius ſcripta decernerentur:

¶ Qđ claudius iudeos vrbe depulerit. Ca. xviij.

VErum per idem tempus paulo apoſtolo ab iheruſalem et in circuitu vſqꝫ ad illiricum predicationem verbi domi nici miniſtrante: claudiꝰ imperator iudeos vrbe depellit. Tunc aquila et priſcilla cū ceteris iudeis expulſi aſiam veniunt ibiqꝫ coherent apoſtolo. tunc primū eccleſie inibi fundamenta iacēti ſicut edocet liber de actibus apoſtolorum conſcriptus.

¶ Cuiuſmodi clades cōpreſſerint iudeos tpe claudij. Capit. xix.

C[c]Laudio vero adhuc in impio ꝑdurante in ipſa ſolempni
tate paſche tanta iudeis ꝑturbatio et vaſtitas iheroſoli
mis accidit ex ſedicione cōmota: vt illi ſoli qui in foribus tem
pli cōſtipatione populi necati ſunt triginta milia iudeorum nu
merarentur. et cōuerſus eſt dies feſtꝰ eoꝝ in luctū. Sed et alia
ꝙ̃plurima iudeis mala irrogata: ioſephus per hec verba deſig
nat. Claudius inquit agrippam filium agrippe iudeorum regē
cōſtituit: felicem vero tociꝰ prouincie ſamarie q̊ꝫ et galilee et
regionis que dicitur tranſiordanē procuratorē miſit. Et poſt
pauca addit etiam hec. Inflāmatur aūt et ſedicio acerbiſſima
a pontificibus aduerſum ſacerdotes et primos plebis iudeoꝝ
iheroſolimoꝝ : quorum ſinguli cōquirentes ſibimet ꝑditoꝝ iu
uenum et nouis rebus gaudentium manum duces ſemetipſos
proprie factionis inſtituebant. qui cōfligentes adīuicem primo
cōuicijs laſceſſere ceperunt: tū deinde et ſaxis inuicem ſternere
nec quiſꝙ̃ erat qui coherceret ſed agebanẗ omnia tamquā in
vrbe non habente rectorem. Igiẗ pontifices in tantam venere
ꝓteruiam. vt ſeruis ſuis ad areas miſſis inuaderent decimas
que ſacerdotibus debebantur. Et accidebat vt nōnulli ex iuni
oribus ſacerdotcbus. quoꝝ alimone fuerant direpte: inedia de
perirent. Ita ſedicionum violentia ius faſꝗ confuderat. Item
poſt pauca ſubiungit etiam hec. Non nūꝙ̃ autem etiam in me
dia ciuitate: occurrente ſibi trucidabant. Precipue in diebus
feſtis ſicarij plebibus admixti occultis pugionibus oberrātes
vt quiſꝗ deſignatꝰ eius cominꝰ inciderat perimebant. Et arte
nefaria cū corruiſſet is quem occulto vulnere ſtrauerant. cum
idē ipſi ꝑcuſſores velut indignari ſe ſimulabant aduerſum eos
qui hec in media vrbe cōmitterēt: atꝗ hoc mō occulta eorum
facinora permanebant. Et primo omniū ab hijs ionathas pon
tifex interficiẗ. Poſt illum ꝙ̃plurimi iugulabantur: ita vt etiā
ipſis mortibus eſſet grauior metus mortis : dum vnuſquiſꝗ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 28

quaſi in ꝓcinctu ſemper poſitus per momenta ſingula ſperaret interfici

¶ De egiptio cuiꝰ actus apoſtolorum fecit menſionem. Capit. xx.

POſt hec autem interiectis quibuſdam: addit etiam iſta. Grauius vero omnium hac vaſtatione afflixit iudeos egiptius quidam falſus propheta. Qui cum veniſſet ad iudeam homo magꝰ fidem ſibi ꝓphetie magica arte cōſciuit: et cōtinuo ad triginta milia viroꝝ cōgregans et ducens eos per deſertum ꝑuenit cum ipſis ad montem qui vocatur oliueti: paratus inde irruere iheroſolimam et vi ac poteſtate vrbem tenere: ſimulqꝫ romanorum preſidia ac plebem tyrannidi ſue ſubiugare fretꝰ per omnia hijs quos ſecum duxerat ſatellitibus. Sed conatꝰ eiꝰ preuenit felix: cōfeſtimqꝫ cum armatis obuiā ꝑgens ſecum etiā plebe reliqua cōſpirante cōgreſſione facta egiptium quidem cum paucis in fugam vertit: ꝑemptis vero alijs alijs etiam captis temere cepta facile reſtrinxit. Hec in ſecūdo hyſtoriarum ſuaꝝ libro ioſephus refert. Ope preciū tamen eſt. hec que de egiptio ſcribit cū illis cōperare que in actibus apoſtoloꝝ deſignata ſunt vbi ſub felice tribunus qui in iheroſolimis erat ad paulum in quem iudeorum fuerat cōmota ſedicio dicit. Nōne tu es egyptiꝰ ille qui ante hos dies cōcitaueras populum et eduxeras in deſertum ad quatuor milia hominum ſiccariorum? Sed ſufficiant iſta de felice.

¶ Quemadmodum ſub nerone paulus de iudea romā miſſus in vinculis ab omni culpa liberatus. Ca. xxi.

INtera claudio tredecim annis et octo mēſibus romanoꝝ imperio ꝑfuncto. nero ſuſcepit principatum a quo feſtus mittitur in iudeam ſuccedere felici. Apud quem cauſa dicta paulus vinctus mittitur romam ariſterco ſecum comitante: quem

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 28

cōſequenter in epiſtolis ſuis cōcaptiuū appellat. Sed et lucas qui et actus eius ceterorūq; apoſtolorū deſcribit. ſed precipue pauli: de quo etiam hoc in fine ſignauit ꝙ biennio in vrbe roma poſitus verbum dei p̄dicabat nemine ꝓhibente: quē tamē affuiſſe ſibi et defendiſſe apud neronem. et rurſum ꝑfectum eſſe ad predicationis officia ſermo cōfirmat: et poſt hec denuo rediſſe ad ſupradictā vrbem et martirio cōſummatꝯ eſt. Tunc cū in vinculis poſitus eſſet ſecundā ad thimotheū ſcribebat eplāz in qua et de prima ſua cōfeſſione et de preſenti ſimul indicat paſſione. Suſcipe ergo de hijs ſingulis teſtimonia. In prima inquit ipſe paulus mea defenſione nemo michi affuit: ſ; oēs me dereliquerūt nō illis īputet̄. Dn̄s eī aſtitit michi et cōfortauit me vt ꝑ me p̄dicatio īpleret̄: et audiant omnes gentes. et liberatus ſum ex ore leonis. Manifeſtiſſime per hec deſignat. quia primo quidem vt ꝑ ipſum cepta predicatio impleretur: liberatus eſt de ore leonis: neronem ſcilicet in leonē pro crudelitate deſignans. Cum deīn in cōſequentibus adicit et dicit. liberauit me dominus de ore leonis. preuidebat enim ī ſpū cōſummationem ſuam ꝓpter qđ et dixit. liberatus ſum de ore leonis. Et iterum Liberauit me dominus ab oī malo opere. et ſaluum me faciet in regnum ſuum celeſte: ſignificans ꝑ hec ꝙ eſſet cōfeſtim martirio coronandus. De quo tamen euidentius in eadē epiſtola dicit ſcribens. Ego enim inquit iam īmolor: et tp̄s reſolutiōis mee inſtat. Hec autem dicta ſunt a nobis vt oſtenderemꝰ quia nō eo tēpore quo pauli actus in vrbe roma cōcluſit lucas: martirio perfunctꝰ eſt paulus. Potuit enī fieri vt in inicijs adhuc lenior eſſet nero: et defenſionem pauli pro noſtro dogmate nō aſꝑnanter acciperet: proceſſu vero temporis cum ceteris malis aucta ſit etiam eius in apoſtolos ſeuicie rabies.

Quod iacobus frater domini paſſus ſit. Capit. xij.

Igitur iudei poſtq̄ paulꝰ ad ceſarem appellauerat. a feſto
tranſmiſſus eſt et fruſtratas inſidias quas ei intenderant
vident: in iacobū fratrem domini īmanitatem nequicie ſue ver
tunt: cui epiſcopalis in iheroſolimis delegata ab apoſtolis fue
rat ſedes: quemqꝫ hoc modo adhortati ſunt. Productum in me
dium abnegare eum fidem criſti coram omni populo expetunt.
At ille contra omniū opinionem voce ſatis libera et multo ma
iore q̄ vellent coram vniuerſo populo cum omni fiducia profi
tetur filium eſſe dei ſaluatorem et dominum noſtꝝ ihm̄ criſtum
Tum illi non ferentes tam graue et tam liberum teſtimonium
viri: pro eo maxime ꝙ iuſtiſſimus apud omnes habebatur ob
religioſe et cōtinentiſſime vite merita: in necem eius vertunt̄.
fauente ſibi occaſione temporis et morte rectoris. Contigit em̄
feſtum per idem tempus obire apud iudeam: et ſine rectore ac
principe eſſe ꝓuinciā. Nam mortis iacobi modus iam quidem
et in ſuperioribus a nobis clementis ſermonibus indicatus ē
cum de pynna templi eū precipitatū. et fullonis ꝑcuſſum vecte
deſcribit. Exploratius tamē de eo egeſippus qui poſt ipſas ſta
tim primas apoſtolorum ſucceſſiones fuit: in quinto cōmentari
orum ſuorum libro hijs verbis refert. Suſcepit īquit eccle
ſiam cum apoſtolis frater domini iacobus qui ab omnibus cog
nominatus eſt iuſtus: ab ipſis domini temporibꝰ ꝑdurans vſqꝫ
ad nos. Et multi quidem iacobi vocati ſunt: ſed hic ex vtero
matris ſui ſanctus fuit. Vinum et ſiceram non bibit. ſed neqꝫ
animal manducauit. Ferrum in caput eius non aſcendit. Oleo
non eſt punctꝰ: balneis non eſt vſus. Huic ſoli licebat ītroire
in ſancta ſanctorum. Neqꝫ enim laneo vtebatur indumento: ſꝫ
tātum ſyndone. Solus ingrediebatur templum. et iacebat ſuꝑ
genua ſua orans pro populi indulgentia: ita vt orando callos
faceret in genibus ad modum cameli ſemper genua flectendo
nec vnq̄ ab oratiōe ceſſando. Itaqꝫ ꝓ īcredibili hac cōtinētia

[e]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 28

et ſumma iuſticia appellatus eſt iuſtus. et oblias. quod eſt in-
terpꝛetatum monimentū populi et iuſticia: ſicut et pꝛophete
indicauerunt de eo. Quidam autem de ſeptem hereſibus que
erant in populo. de quibus ſuperius ſcripſimus: interroga-
bant eum quod eſſet hoſtium iheſu. At ille dicebat hunc eſſe
ſaluatoꝛem. Ex quibus aliquanti crediderunt: quia iheſus eſt
criſtus. Jlle autem hereſes quas ſupradiximus: non crediderūt
neqꝫ ſurrexiſſe eum neqꝫ venturū vt retribuat vnicuiqꝫ ſcðm
opera ſua. Qui vero crediderunt per iacobum crediderunt. Jn
quibus cum multi etiam ex pꝛincipibus credidiſſent: pertur-
batio erat iudeoꝝ et ſcribarum ac phariſeoꝝ dicentium: nichil
iam ſupereſt quin omnis populus credat in iheſum putans ꝙ
ipſe ſit criſtus. Conuenientes igitur ad iacobum dicebant ei.
Oramus te vt reuoces populū: quia ecce errat in iheſu putans
ꝙ ipſe ſit criſtus. Depꝛecamur ergo te vt ſuadeas omnibus cō
uenientibus in die paſche de iheſu. Tibi enim omnes obtem-
perabimus: et de te tam nos quā populus teſtimoniū ferimus
quia iuſtus es et perſonam nullius accipis. Tu ergo ſuade
populo de iheſu ne erret: quia omnes tibi obedimus. Aſcende
itaqꝫ inexcelſum locū pynne templi: vt ī edito poſitꝰ appareas
omnibus. et verba tua audiant̄ a cūctis: quia in diebꝰ paſche
conuenit nō ſolum iudeoꝛum. ſed et gentilium multitudo. Sta
tuerunt igitur ſupradicti ſcribe et phariſei iacobū ſupra pynnā
templi: et voce magna clamātes ad eum dicunt. Viroꝝ iuſtiſſi
me cui omnes nos obtēperare debemus quoniam populus errat
poſt iheſum qui crucifixus eſt. enuncia nobis quod ſit oſtium
iheſu. Tunc iacobus ad eos ingenti voce reſpondit. Quid me
interrogatis de filio hominis? Ecce in celo ſedet ipſe a dextris
ſumme virtutis: et ipſe venturus eſt in nubibus celi. Cūqꝫ hac
rn̄ſione et teſtimoīo iacobi multis ſatiſſcm̄ eēt et libenter au-
diſſent q̄ iacobꝰ pꝛoteſtatus ē. ceperūt gloꝛificare deū et dicere

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 28

o ſanna filio dauid. Tunc rurſum ipſi ſcribe et pharizei ceperūt adīuicem dicere. Malefecimus tale teſtimonium preſtare ihū Sed aſcendamus et precipitemus hunc deorſum vt ceteri ter reantᷣ: et non credant ei. Simul et voce magna exclamauerūt O o iuſtꝰ errauit. Et cōpleuerunt ſcripturā que in yſaia ſcripta eſt dicentem. Auferamus iuſtum quoniā inutilis ē nobis: prop terea fructum operum ſuoꝝ manducabunt. Aſcenderunt ergo et precipitauerunt eum, et dicebant ad inuicē. Lapidemus iacobū iuſtum. Et ceperunt eum vrgere lapidibus. Qui deiectus non ſo lum mori non potuit: ſed cōuerſus eſt. et ſuper genua ſua pro cumbens dicebat. Rogo domine deus pater remitte eis peccatū non enim ſciunt quid faciunt. Cumqꝫ eum talia orantem deſup lapidibus purgerent. vnus ex ſacerdotibus de filijs rechab filij rechabin. de quibus teſtatur iheremias propheta exclamauit dicens. Parcite queſo. Quid facitis. Pro vobis orat iuſtꝰ hic quem lapidatis. Et vnus ex ipſis fullonis arrepto fuſte in quo veſtes exprimi ſolent: cerebro eis illiſit. Et tali martirio con ſummatus eſt: et ſepultus in eodem loco prope templum. Hic ē qui extitit veritatis teſtis iudeis et gentibꝰ: qꝛ iheſus eſt criſtꝰ Et non multo poſt oppugnatio conſecuta eſt veſpaſiani. Hec la tius quidem ſed conſonanter clementi etiam egeſippus retulit ꝙ ita mirus quidem et apud homines opinatiſſimus ī obſerua tione iuſticie iacobus habebatur: vt et iudeoꝝ prudentes quiqꝫ crederent hanc eſſe cauſam ſtatī conſecute oppugnationis ihe roſolimoꝝ ꝙ in illum ſceleratas iniecerunt manus: et ioſephus ita ſibi videri euideuter indicat per hec verba. Que omnia in quit acciderunt iudeis pro vindicta iacobi iuſti qui erat frater iheſu qui dicitᷣ criſtus: quem iuſtiſſimum et pijſſimum omniū confeſſione virum iudei interfecerunt. Idem etiam mortē eius in vigeſimo antiquitatum libro hijs verbis deſignat. Mittit aūt ceſar albinū iudee prefectum: feſti morte cōperta. Ananias

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 28

autem iunioꝛ quem pōtificatum ſuſcepiſſe ſupradiximus ꝓteruꝰ
admodum et inſolens moꝛibus hereſim defendebat ſaduceoꝛū:
qui in iudicijs crudelioꝛes ceteris iudeis videntur ſicut iam ſu
pra oſtendimus. Hic inſolentie ſue tempus datum credens ex
moꝛte feſti. conceſſum iudicum cōuocat: et introducit in mediū
fratrem iheſu qui dicitur criſtus iacobum nomine et alios q̄ꝑ
plurimos. Quos velut contra legem gerere incuſans tradidit
lapidandos. Qđ facimus ſi quis ex ciuibus modeſtioꝛ fuit: et
equi ac legis obſeruantioꝛ grauiſſime tulit. Qui etiam occulte
legationem ad ceſarem mittunt: orantes eum ſcribere ananie
ne hoc agat: quia nec pꝛius huiuſcemodi facinoꝛa recte cōmi
ſerit. Quidam autem ex ipſis etiam albino occurrunt de alexā
dria ad ipſos iteꝛ agenti: atq; edocent ꝙ non licuerit ananie
ſe incōſulto cōceſſum iudicū cōuocare. At ille cōmotus ex hijs
que dicta ſunt. cum indignatione ſcribit ad ananiā: cōminatꝰ
ablatuꝝ ſe ab eo iudicandi poteſtatē qua non recte vtebatur:
quia et agrippa rex eum tribus ſolis menſibus functū hoc ho
noꝛe pꝛiuauerit: et iheſum dāmei filium in locū eius ſubꝛoga
uerit. ¶ Hactenus etiā de iacobo: cuius illa habetur epiſtola
que pꝛima ſcribit᷑ inter eas que canonice appellantur. Sciendū
tamē ē ꝙ a nōnullis nō recipiatur. nec facile quis antiquoꝛū
meminerit eius: ſicut ne illius quidem qui dicitur iude: que et
ipſa eſt vna de ſeptem. Non tñ ſcimus etiam iſtas cum ceteris
ab omnibꝰ pene eccleſijs recipi.

¶ Qđ poſt marcū pꝛimꝰ epiſcopus alexandrine eccleſie oꝛdinatꝰ
ſit amanus et de neronis malis actibus. Capitulum. xxiij.

IGit᷑ neronis pꝛimo impꝭ anno pꝰ marcum euāgeliſtam
eccl'ie apđ alexādriā amanꝰ ſacerdotiū ſuſcepit. Sz nero
regni ſui ꝑtāte cōualeſcente: pꝰ multa q̄ aīo cōceperat nefaria
et īpura flagicia ad ipſam q̄ꝫ iam diuinitatis tēdebat iniuriam

Longum eſt et nr̄o operi īconueniens ꝓbrā eius flagiciaqꝫ
deſcribere: maxime cū multi de hijs pleniꝰ ſcripſerint. Ex quoꝝ
libris ſi q̄s dedecoraſam vitā eiꝰ atqꝫ oībus obnoxiam ſceleribꝰ
ſcire vult. facilius poteſt. In quibus eum inueniet in tantum
ſceleris eſſe progreſſum: vt ne a proprijs quidem ac domeſticis
ꝑpauit ſꝫ et in matrē et in fr̄es et ī vxores atqꝫ ī ōnes ſanguis
proximos et parricida extiterit et īceſtus. Hijs igitur omnibꝰ
deerat vt ipſe primus ex imperatoribus romanis etiam in ipm̄
deum impietatis arma cōuerteret: ſicut tercullianꝰ vir ſcriptorū
nobiliſſimꝰ refert dicens. Conſulite cōmentarios veſtros: illuc
reperietis primum quoqꝫ neronem ī hanc ſectam tam maxime
rome oriētē ceſariano gladio ferocē: ſi tali dedicatore dāpnati
oīs nr̄e etiā gloriamur. Qui eī ſcit illū: intelligere pōt non niſi
grāde aliqđ bonū a nerone dāpnatū. Tēptauerat et domicianꝰ
porcio neronis de crudelitate: ſꝫ quaſi hō facile ceptam repſſit
reſtitutis etiā quos religauerat. Tales nobis ſemꝑ inſecutores
iniuſti ipī turpes: quos et ipſi dāpnare cōſueſtis: a quibꝰ dāp
natos reſtituere ſoliti eſtis. Hec tercullianꝰ.

C De perſecutione neronis in qua petrus et paulus
pia cōfeſſione decorati ſunt. Capitulum. xxiiij.

IGitur nero vt apertum ſe hoſtem diuinitatis pietatiſqꝫ
profeſſus eſt: ipſorum primꝰ apoſtolorum quippe qui du
ces et ſigniferi erant in populo dei: expetit neces. Et paulū qui
dem capite in ipſa vrbe roma: petrum vero crucis patibulo cō
dempnat. Horum teſtimonium querere extrinſecus ſuperfluū
puto: cum rem geſtam vſqꝫ in hodiernum ſplendidiſſima eorum
monimenta teſtantur. Verumtamen ſcribit de hijs etiam gayus
quidam ſcriptor ātiquus: qui cum zepherino epiſcopo romano
aduerſum proculum quendam cathafrigam diſputans. hec de
aplōꝝ cōmemorat locis. Ego inquit habeo trophea apoſtoloꝝ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 28

que oſtendam. Si enim procedas via regali que ad vaticanū
ducit aut via oſtienſi: īuenies trophea defixa: Quibꝰ ex vtraqꝫ
parte ſtatutis: romana cōmunitᷣ eccleſia. Qđ autē eodem tempe
ambo paſſi ſint: corinthiorū epiſcopus dyoniſius cum in vrbe
poſitꝰ eſſꝫ et de ſcripturis diſputaret hec dicit. Sed et vos ha
bentes cōmonicionē a petro vel paulo: plantacionem romane
et corinthiorꝝ eccleſie cōiunxiſtis. Ambo eteī ſimul aduentātes
et in noſtra corinthiorꝝ eccleſia docuerūt: et per omnem ytaliā
atqꝫ in hac vrbe ſimul docentes etiam martirio pariter vno
eodemqꝫ tpe coronati ſunt. Hec autem retulimꝰ: vt hyſtoria q̄
in opinionē oīm eſt cōfirmatior habeatᷣ.

Qđ innumeris malis iudei afflicti ſunt tpe neronis. Ca. xxv.

IOſephus aūt ſcribens quāte clades iudeorum gentem ꝑ
uaſerint et vt eorꝝ vaſtitas ꝓpagata ſit: addit etiā hec
Verum et innumera mala que iudeis acciderant. addit etiam
hoc florus qui per idem tempus iudee procurationem tenebat
vt honorabiles quoſqꝫ viros flagris verberaret: et in ipſa vr
be ſacratiſſima iheruſalem patibulo ſubfigerꝫ. eo tempore quo
ꝑturbari iudeorum ſtatum nouarum rerꝝ cōuolutionibꝰ accidit:
duodecimo ſcilicet anno īpꝑij neronis. Sed et per omnē ſyriā
in ſedicioſos iudeorꝝ atrociſſimam refert exercitatā eſſe ſeuiciā
ita vt etiam illi qui ꝑ vrbes ſingulas admixti gentibꝰ cōmane
bant in hoſtium numero deputarentur: et videres repletas īhu
matis corporibus ciuitates iacentes mortuos ſimul cum ꝑuulis
ſenes. feminarꝝqꝫ abſqꝫ vlla ſexꝰ reuerēcia nudata in publico re
iectaqꝫ cadauera: atqꝫ vniuerſam ꝓuinciā īnumeris malis re
fertā. Sed tn̄ tā diro hoc et tā atroci ſpectaculo: multo grauiꝰ
eos futurorꝝ et ꝑ dies augeſcentiū malorum metus et formido
terrebat.. Hec ad verbum ioſephus refert. Verum in hoc loco
de iudeis iſta ſufficiant.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 28

Incipit liber tercius eccleſiaſtice hyſtorie. In quibus locis criſtum apoſtoli predicauerunt. Capitulum. i.

Igitur iudei debitis cladibus purgebantur: ſancti vero apoſtoli dñi et ſaluatoris noſtri ceteriq; diſcipuli ad predicandum verbum dei per ſingulas quaſq; orbis terre puincias diriguntur. Thomas ſicut nobis traditum ē ſortitus eſt parthos: matheus ethiopiam: bartholome⁹ indiam citeriorē: andreas ſachiā. iohannes aſiā vnde et apud epheſum cōmemoratus eſt et defūctus: petrus pōtum galaciam bithiniam capadociam. ceteraſq; cōfines prouīcias iudeis dumtaxat predicans circuiſſe deprehenditur: et ad vltimum in vrbe roma cōmoratus vbi et crucifixus eſt deorſum capite demerſo: quod ipſe ita fieri deprecatus eſt: ne exequari domino videretur. De paulo autē quid dicā qui ab iheruſalem vſq; ad illiricū repleuit euāgelio xp̄i: et ad vltimū ſub nerone martyriū duxit. Nec ita p ordinē in tercio libro explanationū geneſis origenes expoſuit.

De epiſtolis apoſtoloꝝ. Capitulū .ij.

Verum petrus apoſtolus predicationis ſue monimenta nobis per pauca dereliquit. vna etenī eius epiſtola eſt de qua nullus omnino dubitauit. Nā de ſecunda multis incertū eſt apud plurimos tamen etiā ipſa legenda ſuſcipit. Ille vero libellus qui dicitur actus petri et qđ nominis eius euāgelium nuncupatur ſed et que dicitur eius predicatio vel reuelatio in ſcripturis prorſus canonicis nō habet. Sed ne aliquis quidē ſcriptoꝝ veterū vti eoꝝ teſtimonijs inuenit. Verū procedente nobis hyſtorie narratiōe p oportunitates locoꝝ cū ſcriptores eccleſiaſticos memorabim⁹: neceſſario etiam ſcripturaꝝ libros

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 28

qui in auctoritate eſſe debeant et quoꝝ minus ſequenda ſit au
toritas exponemus. Interim petri vt diximus prima epiſtola
ab omnibus veteribus ē recepta. Pauli quoqꝫ manifeſte qua
tuordecim ſunt epiſtole que in autoritate habent̄: licet ſciam
aput latinos de epiſtola que ad hebreos ſcribitur haberi dubi
tationem. Sed et de ipſa quid vnuſquiſqꝫ veterū ſciptorū ſen
ſerit: in tempore ꝓferemꝰ. Et libellus herme qui appellatur paſ
toris. cuius paulus in epiſtolis ſuis meminit. a plurimis non
eſt receptus: ab alijs autem neceſſarius iudicatus ē ꝓpter eos
qui primis ad fidem inſtitutionibꝰ ībuunt̄. Vn̄ et in nōnullis
eccleſiis legit̄: et multi veteꝝ ſcriptorū vſi ſunt teſtimonijs eiꝰ
Hec iterī nobis ꝑmiſſa ſint de dīnorū libroꝝ fide: quā moꝝ etiā
veterū aſſipulatione firmabimꝰ.

De ſucceſſoribus apoſtolorum. Capit. iij.

p Aulus autē ꝙ ab iheruſalem in circuitu vſqꝫ ad illiricū
gentibus euangeliū predicauerit ex ipſius vocibus com
probat̄: et ex ipſis que lucas in actibus apoſtolorū ſcribit. Sꝫ
et petrus in quibus etiam ipſe ꝓuincijs hijs qui ex circūciſiōe
ſunt predicauerit criſtum proprijs vocibus in epiſtola que
ipſius abſque ambiguitate claruit eſſe deſignat: in qua ad eos
qui in diſperſione ſunt ſcribit: ſine dubio ad hebreos. Ipſi ete
nim diſperſi dicuntur. tamquam proprijs ſedibus pulſi: et po
ſiti in diſperſione. vt ait ipſe ponti galacie aſie et bithimie.
Ex quibus ſi qui conſtantes in fide et emulatores verbi dei
reperti ſunt: etiam regendas eccleſias quas apoſtoli fundaue
rant ſuſceperunt. Quorum nomina non eſt facile explicare per
ſingulos. Ex apoſtoli tamen pauli ſermonibus colligere poſſu
mus permultos eſſe: quos ille nunc adiutores nunc cōmilito
nes nunc etiam concaptiuos et collaboratores in euangelio et
comites nominat. Sed et lucas in actibus apoſtoloꝝ plurimos

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 28

eius ſocios memorat et participes p̄dicatiōis: ſicut thimothei meminit ac tyti: quorum alter in epheſo epiſcopus: alter ordinandis apud cretam eccleſiis ab eo p̄ficitur. Ipſe autem lucas genere quidem āthiochenus. arte medicus. comes vero pauli et ceterorum apoſtoloꝝ ſocius et neceſſarius fuit. Is ergo ſcd̄m hanc medicinam quā ex apoſtoloꝝ vel ſocietate vel tradicione ſuſceperat duos nobis medicinales libros quibus non corpa ſed anime curarent̄ explicuit. Euangelium ſcilicet in quo etiā ſic prefat̄: ſicut tradiderunt nobis inquit hij qui ab inicio ipſi viderunt et miniſtri fuerunt verbi dei. quos et ab inicio ſecutꝰ ſum: et actus apoſtolorum quos non iam auditu perceperat. ſꝫ oculis inſpexerat. Tradunt autem ꝙ euangelium ſuum ex ore pauli deſcripſerit. et ipſum ſit qđ paulus ſuum euangeliū ſoleat nominare tum dicit ſcd̄m euāgelium meum: ſicut et marcus que ex ore petri fuerant predicata conſcripſit. Memorat̄ autem ex comitibus pauli creſcens quidam ad gallias eſſe profectus: linus vero et clemens in vrbe roma eccleſie p̄fuiſſe qui comites et adiutores eius fuiſſe ab ipſo paulo ꝓhibentur. Sꝫ et dyoniſium ariopagitam apud athenas: quem lucas deſcribit primum paulo predicante crediidiſſe. et inter ſocios eius fuiſſe et eccleſie athenieñſium conſtat ſacerdotium ſuſcepiſſe. Sed nūc interim ad hyſtorie ordinem redeamus.

¶ De iudeorum expugnatione poſt criſtum. Ca. iiij.

IGitur poſt neronem qui tredecim annis obſedit romani culminis principatum. galba et ocho anno et ſex menſibus detento principatu defuncti: veſpaſiano regni gubernacula derelinquunt: poſito per idem tempus in procinctu belli qđ iudeis ītenderat: vbi ab ipſo exercitu cum quo oppugnabat iudeā ſubrogatur impio. Iſqꝫ cōfeſtim romam tendens tyto filio ſuo

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 28

curam belli et iheroſolimoꝝ oꝑpugnationes reliquit. Uerum
poſt aſcenſionē domini et ſaluatoris noſtri·iudei vel in ipſum
cōmiſſi piaculi vel perſecutionis in aplōs·et necis in ſtephanū
ſed et obtrūcationis ī apoſtolū iacobū. et ī iacobū nichilomin9
fratrē dn̄i qui appellat᷑ iuſtus ſceleris admiſſi. ceteroꝝqꝫ oīm
quos ꝓpter fidē criſti inſidijs dolis atqꝫ omni fraude nequicie
circūuenerant: pro hijs inquā omnib9 malis penas diuinitus
repoſcebant᷑. Et apoſtoli quidem·ab illis prius fugati·ac ꝑ oēm
locum diſperſi ſicut ſupra dixim9: ꝑgebant in virtute criſti·qui
eis p̄ceperat dicens. Eūtes baptiſate oēs gētes ī nomine meo.
Eccleſia vero que in iheroſolimis fuerat cōgregata: reſpōſo a
deo accepto·emigrare iubet᷑ et trāſire ad oppidū·quoddā pellā
noīe transiordanē: quo ablatis ex vrbe ſanctis et iuſtis viris·
vindicte celeſti fieret locus·tā de vrbe ſacrilega q̄ꝫ de populo
īpio ꝑ excidiū patrie euerſionēqꝫ ſumēde. Quātis ergo malis
gens tūc vniuerſa multata ſit. vtqꝫ ipſa iudee terra·bello fame
igni cedib9qꝫ vaſtata ſit. quantaqꝫ populoꝝ milia·patres ſimul
cū coniugibus ac ꝑuulis et liberis abſqꝫ numero. abſqꝫ diſcre
tione trucidati ſunt: que etiam diuerſaꝝ vrbiū obſidiones·et
ipſius magnifice et famoſiſſime ciuitatis iheruſalē·q̄ vaſtitas
et quāta fuerit diuerſaꝝ mortiū ſtrages: quiſne per hec ſingula
belloꝝū extiterit modus et vt ſcd̄m id qḋ prophete predixerāt
abhominatio deſolationis in ipſo quēdā dei famoſiſſimo collo
cata ſit templo·vtqꝫ ad vltimū ignis populat9 ſit et flāma con
ſumpſerit: ſi quis plenius noſce vult hyſtorias ioſephi relegat
Nos vero ex hijs ea tm̄ que ad explanationem ſuſcepti operis
ſufficiūt aſſumemus·in quib9 refert ꝙ ex omni iudea populi in
die ſollempni paſche iheroſolimā·velut exiciali quadam manu
cogente conuenerant·quos ternes centena milia hominū dicit
fuiſſe: iuſto ſcilicet dei iudicio tꝑe hoc vltionis electo·vt qui in
die paſce ſaluatorem ſuum et ſaluatorem criſtum dn̄m·cruentis

manibus et ſacrilegis vocibus violarant. in ipſis diebus velut
in vnum carcerē omnis multitudo cōcluſa feralis pene exiciū
qđ merebať accipet. Preteribo explicare que in eos vel gladÿ
cede vel alÿs belli machinis collata ſunt: ea tantummodo que
dire famis exicio ꝑtulerūt· ſupradicti hyſtoriographi ſermonibꝰ
proferam: quo legentes hec intelligant· quāti piaculi ſit audere
aliquid ī criſtum: et ꝙ grauibus auſa ſuppliciÿs expientur. Age
itaqꝫ. Quintus ioſephi hyſtoriaꝝ liber ponať in medio: ex quo
omnis eorum luctuoſa tragedia ꝑnoſcatur.

De fame que oppreſſit eos. Capitulum. v.

Diuitibus autem ꝑmanere in vrbe inquit aut perire: vnū
atqꝫ idem erat. Si enim in vrbe ꝑmāſiſſet: facultatū ſuaꝝ
caſu a crimine obiecto· quaſi de tranſfugiendo cogitarent perime
bantur. Neceſſitas enim famis factioſoꝝ extollebat arrogantiā
et vtrumqꝫ ſimul media cum temeritate creſcebat. Publice qui
dem frumentum nuſqꝫ omnino erat: ſed irruētes vrbis p̄dones
perſcrutabantur domos. Et ſi quidem īueniſſent: tamqꝫ de hÿs
qui fefellerāt penas ſumebant. Si vero non inueniſſent: nich
ilominus· tamqꝫ eos qui occultius et diligentius abſconderint
cruciabant. Indicium vero haberi ab eis pabula capiebāt hoc
ipſo ꝙ adhuc viuere et ſubſiſtere corporibus videbantur: tāqꝫ
qui profecto iam interiſſent· niſi abſconditos vſpiam detegerēt
cibos. Si quos ſane tabeſcētes macie vidiſſent hos cum venia
p̄teribant: ſuperfluū putātes ꝑimere quos paulo poſt fames
abſumeret. Multi tñ in occultis oī ſenſu ſuo mercati ſunt vnū
metrum ſi diuites frumenti: ordei ſi inferiores fuerunt. Et con
cludentes ſe in interioribus quibuſqꝫ penetralibus domus: non
nulli nec in panes cōfectos fruges edebāt: alÿ vero in quātum
vel neceſſitas vel metus permitteret excoquebant. Et menſam

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 28

quidem nullus expectabat apponi: ſed ex ipſo ſemiiuſta igni ra
pientes propria velut furtiua deuorabant: et erat infelicis ip
ſius cibi ſpectaculum miſerabile: cum validiores quiqꝫ inuenta
diriperent ībecillioribus vero nichil preter luctum ſuperat et
lacrimas. Et omnium licet acerbitates rerum ſuparꝫ fames:
nichil tn̄ ita ſubruit et ſubuertit ſicut verecūdiā. Quidquid ei
ſaluis rebus pudore dignum eſt: id in hac neceſſitate cōtemp
nitur. Deniqꝫ et vxores de virorum manibus et filij de parentū
et qđ eſt īfelicius matres cibos de ꝑuulorum ſuorum manibus
atqꝫ ore rapiebant: et cum dulciſſimi liberi in manibꝰ atqꝫ an̄
ora poſiti tabeſcerent. exigua vite ſubſidia dentibus ipſis exi
mere nemo ꝑcebat. Verū ne ipſos quidem īfelices et ꝑexiguos
cibos ſumentes latebāt: ſed cōtinuo aderat predouum quis. et
ſtatim vt clauſas cuiuſpiā cōſpexiſſet fores. indicium credebat
hoc eſſe. ꝙ intrinſecus poſiti ederent. Et repente deſpicatis fo
ribus irruebant: atqꝫ ab ipſis vt ita dicam faucibus exprimē
tes. ſi quid forte īcōſumptum adhuc fuerat reuocabant. Verbe
rabantur ſenes: ſi cibum vendicare temptaſſent. Sparſis etiam
crinibus mulieres trahebantꝛ occultare nitentes: ſi quid forte
deprehenſum fuiſſet in manibus. Nulla ſenibus procanicie re
uerentia: nulla ergo ꝑuulos miſeratio: ſꝫ in exiguo panis frag
mento ꝑuulos inherentes. et ex ipſo cui īheſerant ſuſpenſos eli
debant in terram in eum vero qui raptores cibo preueniſſet ab
ſumpto crudelius ſeuiebant: et excogitabant dira ſupplicia: op
turantes infelicibus naturales digeſtionū meatus: alijs vero
preacutas ſudes per eadem verenda adigentes. Horreſco que
geſta ſunt referēs ad cōfeſſionē ꝑ hec vniꝰ panis vel ciati miſe
ros ꝑurgebāt. Nā ipſi tortores nec patiebantꝛ famē: eēt ei q̄dā
mō tollerabiliꝰ ſi hec cōpulſi īedia facere viderētꝛ: ſꝫ vt vel ꝑpa
rarēt ſibi ī poſterū cibos. velut crudelitas exercitio cōualeſcerꝫ
In hijs etiā ſi qui forte furtī ꝑ ſtatiōes hoſtium ꝓ colligēdis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 28

herbis erepſiſſent: occurrētes eis qui ſe hoſtiū manus effugiſſe
gauderent: diripiebant qnidquid attulerāt. Supplicantibus au
tem et terribile q̄ddam ſibi nomen dei inuocantibus vt vel ꝑ
tem aliquam ax hijs que cum mortis periculo queſierant indul
gerent prorſus nichil ꝑbebant: ſed et hoc beneficij loco cederet
ſi cōprehenſum viuū licuiſſet euadere. Hijs autem poſt aliq̄ta
adiungit dicens. Iudeis vero cum egreſſu vrbis omnis ꝑiter
ſpes excludebatur ſalutis: et inualeſcens acerbitas famis. do
mos ſimul et familias gentēq; vaſtabat: ita vt in penetrabilibꝰ
ſtrata iacerent mulierum ꝑuulorūq; cadauera: per plateas vero
infelicium ſenum corpora fame magiſq̄ etate conſumpta. Iu
uenes vero atq; etas omnis robuſtior velut ſimulchra quedam
inuijs et egreſſibꝰ oberrabant: corruentes quocūq; loci greſſum
ſubruiſſet inedia. Sepelire autem cadauera mortuorum nec de
functoꝝ multitudo. nec virium debilitas permittebat: ſimul et
pro ſue vnuſquiſq; vite incerto. Deniq; aliq̄ti ſupra eos quos
ſepeliebāt animas emiſiſſe. Multi etiam dum proſequuntur fu
nera: priuſq̄ ad ſepulchꝝ veniretur efflabant. Sed nec plāctꝰ
ex more defunctis exhibeatur aut luctus: quia hoc ſibi totum vē
dicauerat fames. Sed nec ariditas medie humorem cuiq̄ reli
querat lacrimarum. Obſederant ciuitatem profunda ſilencia: et
nox plena mortis cūcta cōtexerat. Quibus malis omnibus gra
uiores ſoli vigebant predones: qui ne ſepulta quidem diripe
et ſpoliare cadauera illicitum ducebant: non tam predam pe
tentes q̄ ſcelus irriſione cumulantes . et aciem gladioꝝ ſuorū
in c adauerum obtruncatione probantes . Interdum etiam in
nonnullos adhuc ſpirantes mucro examinandus agebatur. Nā
alij ſemineces cum viderent ſupplices dextras protendebant vt
inſe quoq; beneficij loco cōuerterent ſcelus : quo. ſ. cruciatibꝰ
fames velocius obſoluerentur. Sed nouo crudelitatis genere
necem quā ſpōte inferebant: ſi rogarentᷣ negabant. Cum tamē

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 28

vnuſquiſqꝫ deficientiū cum gemitu oculos retorquerꝫ ad tēplū
non de morte propria dolens: ſed de īpunitate predonum quos
ſuꝑſtites relinquebat. Et primo quidē ſumptu publico ſepeliri
mortuos iuſſerant: fetoris intollerantiam non ferentes. Ut vero
omnem ſumptum cepit vincere multitudo moriētiū: de muro ca
dauera p̄cipitabant. Ac cum tytus circuiens ꝑuidiſſet repletos
cadaueribus mortuorū valles. et humano corporis tabo patriā
terram rigari: cum ingenti gemitu eleuatis ad celum manibus
deum inuocat teſtem hoc ſuum opus non eſſe. Et poſt aliq̄ta
iterꝝ talia quedam proſequitur. Non cūctabor inquit proferre
qđ ſentio. Arbitror enim ꝙ etiam ſi aduerſum īpios ciues ro
manorum pauliſꝑ arma ceſſaſſent. aut hyatu terre aut diluuio
aque. aut ſodomitanis ignibus et fulmībus celitus tortis ſup
plicium ciuitas ꝑſoluiſſet que multo infauſtiorē illis qui hec
ꝑpeſſi ſunt et nequiorem viroꝝ preſentem hanc ꝓtuliſſet etatē
pro quibus et omnis gens pariter mereretur extingui. Sed
et in ſexto libro de eiſdē talia ſcribit. Et eoꝝ inquit qui ꝑ totā
ciuitatē famis inedia corꝝpebāt multitudo īnumerabilis erat
quoꝝ nec explicāi miſeria pōt. Per ſingulas nāqꝫ domos ſicubi
fuiſſꝫ aliquid cibi reptū bella cōtino et cedes inter caros ipſoſqꝫ
ꝑentes ac liberos naſcebāt: dū nō ſolū e manib⁹ ſꝫ ex ipſis etiā
faucib⁹ īuicē cibū cape ꝯtabāt: fides iā aūt nec mortuis erat. ſꝫ
et ipſi cū iā ſpm̄ exalarēt ꝑſcrutabāt a p̄dōib⁹: ne cui forte in
tra gremiū cibi aliquid reſidiſſet. Alij aūt per inedia hyantes
velut rabidi canes huc atqꝫ illuc ferebant: et. q. inſania quadā
exagitati ī eaſdē domos ſub momēto tꝑis iterꝝ ac ſepi⁹ irruebāt
Oīa tn̄ neceſſitas vertebat in cibū: etiā illa q̄ ne mutis quidē
aīalib⁹ edere vſ⁹ fuit. Ad vltimū ne loris q̄dē vel cingulis aut
ipſis calciamētis abſtinuerūt. Portaꝝ q̊ꝫ indumēta detrahētes
cōficiēda dētib⁹ īgerebāt. Nōnulli eoꝝ feni veteris feſtucas ede
bāt. Sꝫ et de quiſquilijs vncūqꝫ collectis ꝑuiſſimū pōd⁹ dragmis

quatuoꝛ diſtrahebant. Sed quid opus eſt ꝑ hoc pondus famis illius explicare: cum geſtum ſit ibi facin⁹ qđ neqꝫ apud grecos neqꝫ apud barbaros vllus accepit auditus. Hoꝛrendū quidem dictu: auditu vero incredibile. Equidem libenter tam īmane facinus ſiluiſſem: ne quis me crederet monſtruoſa narrare: niſi multos memoꝛie noſtre viros teſtes cōmiſſi ſceleris habuiſſem Poꝛro vero nec aliquid in hoc patrie pꝛeſtare me arbitroꝛ: ſi ſubtraham eoꝝ maloꝝ verba quoꝝ ꝑtulit facta.

De muliere que vrgente fame cōmedit filium. Capitulū. iij.

Mulier quedā ex hijs q̄ vltra ioꝛdanis alueū cōmanebat maria nomine eleazari filia de vico belzebob qđ interpretatᷓ domus yſopi genere et facultatib⁹ nobilis: cum reliqua multitudine que cōfluxerat iheroſolimis reperta: cōmunē cum omnibus obſidionis caſum ferebat. Hui⁹ reliquas quidem facultates quas a domo in vrbem cōuexerat: tyrāni inuaſere. Si quid vero reliquiarū ex magnis opib⁹ ſupfuerat quibus victū cotidianū ꝑtenuē duceret. irruentes ꝑ momenta pꝛedonū ſatellites rapiebant. pꝛo quibus ingens mulierem velut inſania iā quedā ex indignatione fatigabat: ita vt interdū pꝛedones maledictis in necem ſui et cōuicijs inſtigaret. Verū cum neqꝫ irritatus quiſq̄ neqꝫ miſerat⁹ eam perimeret. et ſi quid foꝛte cibi fuiſſet ab eo queſitū id alijs quereretᷓ: nec iam vſq̄ reperiēdi copia fieret. fames autē dira viſceribus ipſis inſiſteret ac medullis. et ad furorem iam ꝑurgeret inedie: fame et ira peſſimis vſa conſultoꝛibus: contra ipſa iam armatur iura nature. Erat nāqꝫ ei ſub vberibus ꝑuulus. Hunc an̄ oculos ferens. infelicis inquit matris o infelicioꝛ fili: in bello fame et direptione pꝛedonū cui te reſeruabo: Nā et ſi vita ſperari poſſit: iugo romāe ſeruitutis vrgemur. Sed nunc ipſam iam ſeruitutem pꝛeuenit

ſames. Predones vero vtraqꝫ vi grauiores perurgent. Veni ergo nunc o mi nate. eſto matri cibus. predonibꝰ furor ſeculis fabula: que ſola deerat cladibꝰ iudeorū. Et hec cum dixiſſet: ſimul filium iugulat. Tum inde igni ſuppoſitū torret. Et mediū quidem cōſumit: medium vero reſeruat obtectum. Et ecce confeſtim ꝑdones irruunt: obuſte carnis nidore cōcepto. Mortem minant̄: niſi ſine mora cibos quos ꝑatos ſenſerant demōſtraret Tum illa. Equidem ꝑtem inquit vobis optimam reſeruaui. Et cōtinuo que ſuꝑfuerant mēbra detexit infantis. At illos repēte horror ingens īuaſit: et īmaniſq̄3 uis aī diriguere vox faucibꝰ intercluſa eſt. Illa vero truci vultu et in ipſis iam predonibꝰ truculentior: meus inquit hic filius. meus eſt ꝑtus: et facinus meum eſt: edite. Nam et ego ꝓ̊rior cōmedi: que geuni. Nolite effici aut matre religioſiores: aut femina molliores. Qđ ſi vos pietas vincit. et execramini cibos meos: ego que iam talibus paſta ſunt: ego hiis iterum paſcar. Poſt hec illi territi trementeſqꝫ diſcedunt: qui hunc ſolum ex oībus facultatibus miſere matri reliquerant cibum. Repleta eſt autē cōfeſtim vniuerſa ciuitas nephariȷ ſceleris nuncio: et vnuſquiſqꝫ añ oculos facinꝰ qđ ꝑpetratum fuerat. adducens tamq̄3 ſi ipſe id perpetraſſet horrebat. Omnes autem quos famis neceſſitas purgebat feſtinabant magis ad mortē: beatos dicentes eos quibus cōtigit īteriſſe. priuſq̄3 taliū malorū polluerēt̄ auditu. Hactenꝰ ioſephꝰ.

De verbis domini quibus hec futura predixit. Capitulum. vii.

Igitur iudeos pro hiis que in criſtū domini cōmiſere piaculis. talis cōſecuta eſt pena. Dignū ē aūt huic hyſtorie adhibere dñicas voces q̊bus ipſe ſaluator talia ſecutura eē ꝓ̄di cit. Ve aūt ꝓ̄gnātibꝰ et nutrientibꝰ vel lactātibꝰ ī illis diebꝰ.

Orate autem vt nō fiat fuga veſtra hyeme vel ſabbato. Erit
enim tunc tribulatio magna qualis non fuit ab inicio ſeculi
vſqꝫ nunc: nec erit. Colligens autem ſupradict⁹ hyſtoriograph⁹
omnem numeꝝ peremptorum vel fame vel ferro: vndecies cen
tena milia deſiguauit. Ceteros vero latrones et ſiccarios ac
predones: poſt vrbis excidium mutuis declarat interiſſe vulne
ribus. Electos autem quoſqꝫ iuuenū quos decor et proceritas
corporis cōmendabat: ad triumphum dicit eſſe ſeruatos. Reli
quos autem qui ſupra decem annos agebant etatis vinctos ad
opera egypti per metalla deſtinatos: vel per ceteras ꝓuincias
eſſe diſpſos. Alij quidē vt ludis gladiatorijs: alij vt ad beſtias
traderentur. Si qui vero intra ſeptimum et decimū etatis repti
ſunt annum: per diuerſas ꝓuincias in ſeruitutem diſtrahi iuſſi
ſunt: quoꝝ numerus vſqꝫ ad nonaginta milia productus eſt. Hec
vero omnia geſta ſunt ſecundo anno imperij veſpaſiani: iuxta
ea que dn̄s ipſe ſaluator noſter iheſus criſtus p̄dixerat: quippe
qui ea que gerenda erant preſentia iam videret: cum tunc ſcd̄m
euangelioꝝ fidem videns ciuitatem fleuit ſuper eam: et velut ī
auribus eius prelocutus eſt hec verba. Si agnouiſſes inquit
et tu. in hac die que ad pacem tibi ſunt nunc autem abſcōditū
eſt ab oculis tuis: quia veniēt dies in te: et circundabunt te et
purgent te vndiqꝫ: et ad ſolum deducent te et filios tuos in te.
Sed et rurſum tanq̃ de populo dicens. Erit inquit neceſſitas
magna ſuper terram: et ira paulo huic et cadent in ore gladij
et captiui ducentur in omnes gentes: et iheruſalē[illegible] erit cōcul-
cata a gentibus vſqꝫquo cōpleantur tempora gentium. Et iteꝝ
Cum videritis circumdari ab exercitu iheruſalem: tunc ſcitote
quia appropinquabit deſolatio eius. Comparet nūc vnuſquiſqꝫ
domini et ſaluatoris noſtri ſermones: cum hyſtoriographi rela
tione de bello qđ geſtum eſt atqꝫ excidio ciuitatis. Et videns
mirā ſcripture diuine virtutem: agnoſcat predicetis diuinitatē

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 28

Hoc quidem iudeoꝝ gēti poſt paſſionē ſaluatoris iuſta vltione venerunt: pro eo ꝙ autorē vite a ſemet vniuerſa gens conclamauit auferri. verūtamen nichil obſtat etiā ea addere per que pietas et clemētia dei licet ingratis videt᷑ oblata. Quadragita nāqꝫ poſt admiſſum piaculū cōtinuis protracta annis impioꝝ pena differtur. in quibus et apoſtoli omnes. precipue tamen iacobus qui dicebat᷑ frater domini in iheroſolimis epūs conſtitutus indeſinenter populū cōmiſſe impietatis et feralis auſi de ſcelere cōmonebat: ſi forte poſſent cōmiſſi penitudinē gerere. ſi poſſent flere pro ſcelere: et vltrices penaꝝ flāmmas lacrimarū vbertate reſtringere. Oſtendebat namqꝫ eis deus per ſuā pacientiam ꝙ ipſoꝝ quereret penitentiā: quia non vult tantū deus mortem peccatoris: quātum vt conuertatur et viuat.

De portentis ante bellum. Capitulū. viij.

Mollire autem adhuc mentis eorum duriciam: nitebatur diuina maieſtas ſignis et prodigijs celitus datis: terroreſqꝫ ſimul et minacem dextram oſtentando potius ꝙ inferendo. De quibus ſupradicti hyſtoriographi fides. vt in ceteris etiam in hoc ſufficiens erit. Relegamus igitur quid in ſexto hyſtoriarū ſuarum libro de hijs ipſe ſignificauerit. Sed et infelicem inquit plebem teterrimi quidā homines et deceptores falſa vaticinantes ſuadebant vt euidentibus ſignis et indicijs iracundie et indignationis diuine non crederent: quib⁹ aperte futurū et vrbis et gentis ꝑſagabat᷑ excidiū. Sed velut alieno ſpiritu afflati et amentes. et qui neqꝫ oculos neqꝫ animā in ſe haberēt: ſpnebāt oīa q̄ celitus nūciabant᷑. Etenī ſtella ꝑfulgēs gladio ꝑ oīa ſimilis īminere deſuꝑ ciuitati et cometes ꝑterea exicialib⁹ flāmis ardere per totū viſus eſt annū. Sed et ante excidij tꝑs ac belli cū populi ad diē feſtū azimoꝝ cōuenirent

octaua die menſis xandici qui eſt aprilis. noctis tempore hora nona tantus luminis fulgur aram templumqꝫ circūdedit: vt putarent omnes diem clariſſimū factum: et permanſit ſpacio hore dimidie. Qđ īperitis quidem et ignaris proſperum videbatur. ſed legis peritos et probos quoſqꝫ doctores nō latuit exiciale portentū. In eadem quoqꝫ feſtiuitate vitula ſacrificijs admota et aris aſſiſtens: inter ipſas miniſtroꝝ manus enixa eſt agnam Sed et ianua interioris edis que reſpiciebat ad orientem: cū eſſet ere ſolido induta ac ꝑinde īmenſi ponderis. que vix vigītī viris ſummo conatu impellentibus clauderetur: ferreis quoqꝫ vectibus et ſeris munita. ac peſſulis in altum demiſſis teneret obſtricta: repente hora noctis ſexta apparuit ſponte patefacta. Sed trāſacto die feſto. poſt aliquot dies prima et viceſima die menſis artemeſii: qui maius apud nos vocatur: prodigioſus apparuit viſus et fidem pene excedens. ꝙ vere falſum putaretur: niſi oculorum fidem confirmaſſet maloꝝ conſecuta pernicies. Etenim prope ſolis occaſum viſi ſunt currus et quadrige: in omni regione per aeram ferri et armatorum cohortes miſceri nubibus: et vrbes circundari agminibus improuiſis. In alio item qui penthecoſten appellatur noctu ſacerdotes ingreſſi tēplū ad miniſteria ex more cōplenda: primo quidem motus quoſdam ſtrepituſqꝫ ſenſere: tum deinde voces ſubitas audiunt dicentes. Migremus hinc. Additur hijs etiam aliud terribilius Etenim quidam ananie filius iheſus nomine vir plebeius et ruſticus. ante quartum belli annum: cum ciuitas in pace et habundancia perduraret. In die feſto tabernaculorum repēte clamare cepit. Vox ab oriente. vox ab occidente. vox a quatuor ventis. vox ſuper ieroſolimam et ſuper templum: vox ſuper ſpōſos et ſpōſas. vox ſuper populū. Et indeſinenter die noctuqꝫ ꝑ oēs plateas circuiens. hec clamabat: vſqꝫquo ꝗdā primores ex populo viri. velut infauſti preſagij indignatione commoti:

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 28

correptum hominem multis verberibus afficiunt. At ille ne
quaꝗ̄ ꝓ ſe aliquit loquēs. ſed ne eos quidem qui circūſteterāt
deprecās: easdem voces pari obſtinatiōe et clamore repetebat.
Tum principes intelligentes vt res erat nūminis eſſe motus
in viro: ꝓducunt eum ad iudicem romanum. Apud quem fla
gris ad oſſa vſqꝫ laniatus: neqꝫ preces neqꝫ lacrimas fudit. ſꝫ
eandem vocem miſerabiliter· et cum quodam vlulatu emittens
per ſingula pene verbera ꝓferebat. addens etiam hoc. Ve ve
iheroſolimis. Proſequitꝛ̄ et aliud idem hyſtoriographꝰ maiore
geſtum miraculo: dicens oraculū qōdam in ſacris litteris reptū:
quod per idem tempus virum deſignaret· ex eorū regione pro
ceſſurū: qui totius orbis potiretꝛ̄ impio. Cuius oraculi preſagiū
idem hyſtoriographus veſpaſianum declarare ſuſpicatur. Sed
veſpaſianus nō alijs ꝗ̄ ſolis illis gentibus: que romano impio
videbantur ſubdite dominatꝰ eſt. Vnde iuſtius ad criſtum hec
reſponſa referuntur ad quem dixerat pater· pete a me et dabo
tibi gentes hereditatem: et poſſeſſionem tuam terminos terre.
Et cuius per idem tempus ꝑ apoſtolos ſuos· in omnem terram
exierat ſonꝰ eoꝝ: et in fines orbis terre verba eoꝝ

De ioſepho et quos reliquerit libros. Ca. ix.

Opere precium ſane eſt poſt iſta noſcere· qnis fuerit hic
ioſephus· et vnde quo vel ex genere originē d[illegible]ens: qui
tantam nobis materiam reꝝ geſtarū cognicionēqꝫ preſtiterit.
Exponit ergo etiam hec ipſe de ſe: hoc modo ſcribēs. Joſephꝰ
mathie filius ex iheroſolimis ſacerdos: qui et ipſe primo bello
romanos oppugnauerim: et poſterioribus nichilominus inter
fuerim prelijs· neceſſitate cōſtrictus. Conſtat igitur hunc virū
per idem tempus non ſolum apud iudeos ꝓprios ciues: verum
etiam apud romanos habitum eſſe nobiliſſimū· ita vt litteraꝝ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 28

merito in vrbe roma ſtatua donaret. et libri eius bibliothece traderent. Conſcripſit namq antiquitatu hyſtoriam in vigiti libris. belli vero iudaici cum romanis habiti hyſtoria ſeptem voluminibus comprehendit: quam non ſolum greca facundia. veru et patrio idest hebreo ſermone. ſuis etiam ciuibus ſe edidiſſe confirmat. dignus cui pre ceteris omnibus debeat credi. Sed et alia eiuſdem viri extat de iudeorum vetuſtate duo volumina: in quibus contradicere opinioni cuidam gramatico videt qui illis tepoibus aduerſum iudeos ſcripſerat et ad alios quoſdam qui morem gentis iudeoru atq inſtituta lacerauerant. In primo ergo ex hijs duobus libro: que volumiua apud hebreos in auctoritate habeant: ſcdm maior tradicione per hec edocet.

Qd ioſephus diuinarum meminerit ſcripturar. Capit. x.

NEq igitur inumera inquit apud nos habentur voluia. inter ſe inuicem diſcordantia: ſed duo tantum et viginti ſunt libri. qui oim tpm ſeriem cotinent: qui et iuſte creduntur diuinitus inſpirati. Ex quibus quinq ſunt moyſi. cotinentes leges vite et ſucceſſiois humane proſapiam. vſq ad ipſius moyſei terminum ptendentem: qui paulomin ad tria milia annoru cotinentiam gerunt. A morte vero moyſei vſq ad artaxerſen qui poſt xerſen regnauit apud perſas. que geſta ſunt prophete quiq per ea tepora. tredecim voluibus conſcripſerunt. Reliqui vero quatuor libri. ympnos in deum et vite inſtituta ac monita mortalibus tradunt. Ab artaxerſe vero vſq ad noſtrum temp ſcripta ſunt quidem omnia: fide tamen no eadem que primis habebatur digna: dicuntur p eo q ita non extiterit pphetarum iugis et explorata ſucceſſio. Rebus igitur ipſis coſtat: q venerabiliter nos vtamur. ſcripturis noſtris. Na cum tot ſecula iter ceſſerint. neq addere quis vmq neq auferre aut permutare

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 28

quid auſus eſt: ſed omnibꝯ gentis noſtre hominibus inſita hec quodāmodo atqꝫ ingenita fides eſt credere hec dei eſſe conſulta: et hijs iugiter inherere ac ꝓ ipſis ſi ita res popoſceret libenter et animam ponere. Sit etiam hec pars hyſtoriographi hijs in locis: a nobis vt arbitror non incōuenienter īſerta. Eſt adhuc et aliud eius elegans ſatis volumine: ꝙ caminꝯ ſit qui impiū teneat in nobis. Quem libellum quidam machabeoꝝ attitula uerunt: pro eo ꝙ certamina inibi et agones pro pietate a ma chabeis fratribus deſudatos cōtineat. Sed et in fine viceſimi antiquitatum libri ſignificat idem ipſe propoſuiſſe ſe quatuor voluminibꝯ cōprehenſurum ſcd̄m fidem et religionem patrie de deo et ſubſtantia eius ac legibus: et cur quedā apud eos liceāt quedam vero non liceant. Sed et alia nonnulla opuſcula a ſe dicit eſſe compoſita. In fine etiam ſupradicti viceſimi libri an tiquitatum: iuſtum quēdam ex tyberiade qui conatus ſit hoc idem opus quod ipſe explicuerat aggredi arguit falſitatis per hec verba. Sed non ego te imitatus ſum inquit in hijs que cō ſcripſeram. Ipſis etenim impatoribus obtuli libros meos cum adhuc ipſa que geſta ſunt pene in oculis haberent: quippe qui cōſcius michi eſſem ſeruate in omnibꝯ veritatis: nec me de eoꝝ teſtimonio fefellit opinio. Sed et alijs pluribus obtuli quorū multi etiam ipſis interfuere bellis: ſicut agrippa rex et nōnulli eius propinqui. Et imperator quidem tytus in tantum ꝓbauit ex iſtis debere libris ad omnes homines rerum geſtaꝝ noticiā peruenire: vt manu ſua ſubſcriberet publice ab omnibus eos legi debere. Rex vero agrippa ſexaginta et duabus epiſtolis de operis noſtri veritate teſtatus eſt: ex quibus et duas inſerui. Sed de hijs ſatis dictū: nunc ad narrationis nr̄e ſeriē redeamꝯ.

Qd̄ poſt iacobum ſymeon iheroſolimorum rexit eccleſiam. Capitulum. xi.

POſt martirium iacobi et continue conſecutum ciuitatis excidiū: traditur apoſtolos ceteroſqꝫ dn̄i diſcipulos qui ad illud tempus reliqui erant in vnum e locis cōueniſſe. ſimul cum hijs qui ꝓpinqui ſcd̄m carnem domini dicebant᷑. plurimi namqꝫ ex hijs per illud tempus ſuperant et habuiſſe ī cōmune cōſilium quem oporteret dignum ſucceſſione iacobi iudicari. Omneſqꝫ vno cōſilio atqꝫ vno cōſenſu ſymeonem cleophe filiū decreuiſſe: cuius mentio in euangelio facta eſt: vt epiſcopatus ſedem ſuſciperet. Conſobrinus hijs ſcd̄m carnem ſaluatoris fuiſſe dicebatur: quia cleopham fratrem fuiſſe ioſeph egeſippus teſtatus eſt.

Qđ veſpaſianus ſucceſſionem dauid iuſſit inquiri et de ſucceſſionibꝰ pontificū. Ca. xij

PEr idem tempus veſpaſianus poſt excidia iheroſolimoꝝ omnes ſi qui forte ex familia dauid ſuperfuiſſent apud iudeos. velut regalis ꝓſapie viros perquiri iubet: vnde etiam pro hac cauſa grauiſſima iudeis perſecutio exorta eſt. Sed veſpaſiano decēnio principatu miniſtrato : titus filius in imperio ſuccedit. Cuius ſcd̄o regni anno linū duodecim annis in ſacerdotio trāſactis vrbis rome epiſcopatū tradidiſſe anacleto ferūt Sed tytus non amplius quam duobus annis totidemqꝫ menſibus principatu romani apicis miſtraro: domiciano fratri ſummam rex relinquit. Quarto igitur anno domiciani apud alexandriā anianus viginti et duobus ānis miniſtrato ſacerdocio defunctus eſt. In cuius locum ſecunđ ſuccedit abilius. In vrbe vero roma duodecim anacletus annis in epiſcopatu exactis: ſacerdocij ſedem clementi tradidit . quem adiutorem ſuum paulus apoſtolns philippenſibus ſcribens deſignat dicens . Cum clemente et ceteris adiutoribus meis quorum nomina ſunt in libro vite.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 28

De epiſtola clemētis et crudelitate domiciani pꝛīcipis. Ca. xiij.

Huius clementis epiſtola habetur ad chorinthios ſcripta
precipua plane et valde mirabilis quam velut ex ꝓſona
romane eccleſie dictauit: cum diſſentio apud chorinthios fuiſſꝫ
exoꝛta. Quam epiſtolam in plurimis eccleſiis publice legi: et
veterum et noſtris etiam tempoꝛibus conſtat. Uerum de ſedici
one facta apud chorinthios et diſſentione plebis teſtis valde
fidelis egeſippus īdicat hoc modo dicens. Multa et erga mul
tos crudelitate domicianꝰ exercitata. plurimiſqꝫ in vrbe roma
nobilibus et illuſtribus viris nullo iure nullaqꝫ ratione truci
datis īnumeris etiam in exilium truſis. et bonoꝛū direptione
multatis: ad vltimum neroniane theomathie et impietatis ſuc
ceſſoꝛ efficitur. Secundus hic quippe ab illo ꝑſecutionem molit̃
in noſtros: cum vtiqꝫ pater ſuus veſpaſianus nichil pꝛoꝛſus
noſtris irrigauerit iniurie.

De iohanne apoſtolo et reuelatione eius. Ca. xiiij.

Quo in tēpoꝛe apoſtolus et euangeliſta iohannes ob pꝛe
dicationem verbi diuini et teſtimonium veritatis: in in
ſulam pathmos traditur alligatus. Deniqꝫ hyreneꝰ ſcribens de
cōpoto nominis anticriſti quod cōtinetur in reuelatione que di
citur iohannis . quinto aduerſus hereſes libꝛo: hec de hocipſo
iohanne cōmemorat. Qꝺ ſi oporteret inquit aptius in hoc tꝑe
de iſto nomine pꝛedicari: a quo magis potuerat aperiri niſi ab
eo qui ipſam reuelationem vidit? Neqꝫ enim multum tēpꝛis ē
ꝙ reuelata eſt: ſed pene noſtra etate . In fine enī pꝛincipatus
domiciani exoꝛta eſt. In tantū vero per idem tempus fidei nr̄e
inſtitutio floꝛebat: vt etiam nōnulli alieni a religione noſtra
ſcriptoꝛes hyſtoꝛiaꝝ ſuaꝝ tradiderint monumentis vel de perſe
cutiōibus illius tꝑis. vel etiam de martirijs. Qui etiā diligēter

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 28

explorato tꝑe deſignant quintodecimo anno domiciani p̄cipis
cum alijs plurimis ab eo etiā flauiā domitillam ſororis filiam
flauij clementis vnius tunc ex cōſularibus viri: ob teſtimoniū
qđ criſto perhibebat in inſulam pontiani nomine deportatam.

Qđ domicianus poſteritatē dauid iuſſit occidi. Ca. xv.

Apud ipſum vero domicianū cum iuſſiſſet omnes perimi
qui de genere dauid et regia ſtirpe deſcenderant: vetus
tradicio tenet: ꝙ delati ſunt quidam quaſi eſſent de poſteritate
iude quē fratrem fuiſſe ſaluatoris ſcđm carnē tradunt. Quiqȝ
duplici vrgebant̄ īuidia velut qui ex dauid genere et ex ipſi⁹
criſti propinquitate deſcenderant. Que egeſippus ꝑ ordinem
hijs verbis refert. Adhuc autē viuebāt q̄dā de carnali genere
domini noſtri nepotes iude: eius qui ſcđm carnē frater domini
dicebatur. Quos quidam detulerunt tāꝙ̄ ex dauid ſtirpe veni
entes. Hos reuocatus quidam nomine qui in hoc miſſus fuerat
perducit ad domicianum ceſarem. Et ipſe enī formidabat de
aduentu criſti: ſicut in inicio herodes. Interrogati ergo a domi
ciano ſi eſſent ex familia dauid: cōfeſſi ſunt. Tunc queſiuit ab
eis ꝙ̄tis poſſeſſionibus vel ꝙ̄tis eſſent facultatibus p̄diti. At
illi reſponderunt. ꝙ vterqȝ non āplius eſſent in bonis ꝙ̄ nouē
milibus denarijs: ex quibus ſingulis ꝑs media ꝓporcione debe
retur. Nec hec ſibi ni pecunia ſubſiſtere ſȝ in eſtimatione terre
que eis eſſet in quadraginta minus vno iugeribus conſtituta
quam ſuis manibus excolentes vel ipſi alerent̄ vel tributa de
penderent. Simul et teſtes ruralis et diurni opis man⁹ labore
rigidas et callis obduratas preferebant. Interrogati vero de
criſto quale ſit regnum eius vel quis ipſe aut vnde aut qn̄ ven
turus. Reſponderunt ꝙ non huius mundi regnum neqȝ huius
terre ei deſignet̄ impium. ſed quia celeſte ei reguum ꝑ angeloꝝ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 28

miniſteria in conſummatione ſeculi preparetur: quando ſcilicet aduentans in gloria de viuis ac mortuis iudicabit: et reſtituet vnicuiqꝫ pro factis ac meritis ſuis. Ad hec domicianus cum neqꝫ in eis quidq̄ criminis inueniret. et vtilitatem eorum q̄ maxime cōtempneret: abire eos liberos iubet. Sed et ꝑſecutionem quam aduerſus eccleſias agitari iuſſerat datis rurſum cōpeſcit edictis. Illi vero diſſi ab eo vel martirij merito vel tāte ꝓpinquitatis prerogatiua. pacis iam tempore duces eccleſie effecti: vſqꝫ ad traiani tempora ꝑmanſerunt. Hec quidem egeſippus. Sed et tercullianus de domiciano ſimilia refert dicēs. Temptauit aliqn̄ domicianus ſimile aliquid porcio neronis de crudelitate: ſꝫ q̄ſi hōcito deſtitit: ita vt etiā eos quos ī exiliū miſerat reuocaret. Pꝰ domicianū vero quīdecī ānis īpio potitū nerua ſuſcepit principatū. Sub quo oēs quidē honoꝝ tytuli q̄ in domicianū collati fuerāt detrahunt: reuocari aūt quicūqꝫ ab eo in exilium truſi ſunt. ac recipe facultates ex ſenatus cōſultu iubent. De quibꝰ ſingulis teſtimoniū ꝑhibent: qui geſta illoꝝ tꝑm cōſcripſerunt. Tunc igit etiā apoſtolū iohannem poſt abſolutionem inſule epheſum quaſi ad ſcolam propriam rediſſe noſtrorum ſcriptores declarant.

De ſucceſſionibus pontificum. Capit. xvi.

NErua vero poſt annū plus minus defuncto: traianus ſuccedit in impium. Cuius primo principatus anno: abiliꝰ apud alexandriam tredecim annis ſacerdotio miniſtrato diem obijt. Cui ſuccedit cerdo tercius ī ſacerdotiū. Qua tempeſtate in vrbe roma clemens q̄ꝫ terciꝰ poſt paulū et petꝝ pōtificatū tenebat. Sꝫ et apud antiochiam: euodius primꝰ fuerat et ſecūdꝰ ignatiꝰ. Ihero ſolimis q̄ꝫ ſymeon ſecundꝰ poſt iacobū fratrem dn̄i hijſdem tꝑibꝰ gubernabat ecc̄iaꝫ.

De iohanne apoſtolo. Capitulum. xvij.

IN hĳs ſupſtes adhuc apud aſiam demorabatur ipſe ille
quem amabat dominus ihesus. apoſtolus ſimul atqꝫ euã
geliſta iohannes. eccleſiaꝝ que inibi erant gubernacula gerẽs
poſt domiciani vt diximus obitum regreſſus ex inſula. Quod
quia ita ſe habeat: duobus fideliſſimis teſtibus approbabo.
Hyreneus et clemens alexandrinꝰ huic veritati aſtipulantur.
Hyreneꝰ in ſecundo aduerſus hereſes libro: hoc modo ſcribẽs
Et omnes inquit preſbiteri teſtes ſunt qui in aſia diſcipulum
domini iohannem viderunt. et ſciunt hec tradidiſſe iohannem
qui et ꝑmanſit apud eos vſqꝫ ad tempora traiani. Itẽ in tercio
eiuſdem oꝑis libro: idem ſcriptor de eiſdem ita teſtatur. Eccleſia
inquit que eſt apud epheſum a paulo quidem fundata eſt: a io
hanne vero edificata: qui ꝑmanſit in ea vſqꝫ ad tẽpora traiani
Habes hunc teſtem fidelem: de apoſtoli temporibꝰ cõteſtantem
Accipe quid etiam clemens cuius ꝑiter ꝓmiſimus teſtimoniũ
dicat. hyſtoriam quandam perneceſſariam ſimul texens: quam
nos quoqꝫ ſi inſeramus. vtilem fore legentibus credimus.
Scribit ergo hec. ¶ Narratio de beato iohanne.

¶ Audi inquit fabulam non fabulam. ſed rem geſtam de io
hanne apoſtolo. et memorĳs omnium traditã. Cum poſt tyrãni
obitum de pathmos inſula epheſum rediret: rogabatᵘʳ etiam vi
cinas illuſtrare ꝓuincias: quo vel eccleſias fundaret in quibus
non erant locis vel in quibus erant ſacerdotes ac miniſtos in
ſtrueret: ſcd̃m ꝙ ei de vnoquoqꝫ ſpirituſſanctꝰ indicaſſet. Cum
igitur veniſſet ad quandam vrbẽ haut longe poſitã omnibus
eccleſiaſticis ſollempniter adimpletis: videt iuuenem quendã
validum corpore et vultu elegantem ſed et animis acrẽ nimis
Reſpiciensqꝫ ad epiſcopũ qui nuper fuerat ordinatus: hunc in
quit tibi ſummo ſtudio cõmendo ſub teſtimonio criſti et totiꝰ
eccleſie. Tunc ille ſuſcipiens iuuenem: omnem ſe adhibiturum
ſicut precipiebat diligentiã pollicetur. Sed iterum atqꝫ iterum

eadem ſepius repetens: iuuenem cōmendabat attentius. Et pꝰ
hec epheſum redit. Tum vero preſbiter ī domū ſuā adoleſcētē
ſuſcepit cōmendatum. Et cū omni diligentia enutrit amplectit᷑
fouet: ad vltimum etiam baptiſmi gratiam tradit. Poſt hec iā
velut cōfidens gratie qua fuerat cōmunitus: paulo īdulgentius
habere iuuenem cepit. Sed ille vbi in matura libertate potitꝰ
eſt: cōtinuo per equeuos quibꝰ luxus et deſidia cordi eſt amare
vicia et corrupte vite incedere tramitatem ꝑdocetur. Et primo
quidem cōuiuioꝝ illecebris decipitur inde nocturnis eum furtis
ſocium ſibi participemqꝫ conſciſcunt: poſt hec etiam ad maiora
flagicia ꝑtrahunt: cū intera ſenſus iuuenis formabatur et inſti
tuebatur ad ſcelera. et qui eſſet acer ingenio ſicut equus infre
nis et validus duris morſibus obfirmatus recti itineris lineā
derelinquens rectore contempto rapido curſu totus fertur in p̄
ceps. ita ſuccedentibus ſibi malis vt deſpationem quoqꝫ a deo
ſibi preſtite ſalutis acciperet. Dedignatur iam de paruis ſcele-
ribus cogitare: grandia queqꝫ molit᷑ et ex integro perdicioni
ſe tradens nulli inferior eſſe in flagicijs patitur. Deniqꝫ illos
ipſos qui prius magiſtri criminum fuerant diſcipulos facit et
latronum ex hijs turmam quibus ipſe dux et princeps violen
tus preeſſet inſtituit et cum hijs omnium crudelitate graſſatur
Uerum tempore elapſo cum rei ita popoſciſſet vtilitas. inuita-
tur iterum ad illam vrbem iohannes . Et cum cetera quorum
gratia venerat ordinaſſet age inquit epiſcope depoſitum repre
ſenta: quod ego tibi plane et criſtus commendauimus eccleſia
teſte quam regis. At ille obſtupuit primo: pecuniam putans a
ſe repoſci quam non acceperat . Sed rurſum conſiderabat nec
poſſe fallere iohannem: nec quod non dederat querere. Herebat
igitur ſtupens. Quem iohannes herentem videns: iuuenem in
quit illum repeto abs te et animam fratris. Tunc grauiter ſuſ
pirans ſenior et in lacrimas reſolutus: ille autem mortuus eſt.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 28

Quō inquit vel quali morte? Deo ait mortuus eſt quia peſſimꝰ
et flagicioſus euaſit: et ad vltimum iā latrociniū aggreſſus ē
Deniqꝫ nunc montem quendam cum multa latronū manu occu
pauit, Quibus auditis apoſtolus veſtem cōtinuo qua erat in
dutus ſcindit et cum ingenti gemitu feriens caput ſuum: bonū
te inquit cuſtodem fratris anime dereliqui. Sed iā nunc michi
equus paretur et dux itineris. Et cōfeſtim ab ipſa eccleſia ab
cedens: concitus ꝓperabat. Cūqꝫ perueniſſet ad locum. attinet᷑
ab hijs latronibus qui cuſtodias obſeruabant . Sed ille neqꝫ
effugere neqꝫ prorſus declinare vſqꝫ nitens ingenti tantū voce
proclamabat: quia ad hoc ipſum veni. adducite michi principē
veſtrum. Qui cū veniret armatꝰ. eminus agnito iohanne aplo
pudore actus in fugam vertitur. Ille equo poſt eum emiſſo cō
feſtim inſequitur fugientem: etiam etatis oblitus ſimul et cla
mans. Quid fugis o fili patrē tuum? Quid fugis īermem ſenē?
Miſer noli timere: habes adhuc ſpem vite. Ego criſto rationē
reddo pro te. Certe et mortem pro te libenter excipiā ſicut et
dominꝰ excepit pro nobis: et ꝓ tua anima dabo animā meam
Sta tantū et crede michi. quia criſtus me miſit. At ille audiēs
reſtitit: ac vultum demiſit in terram. Poſt hec arma proiecit.
Tum deinde tremefactus flebat amariſſime. Et accedentis ad ſe
genibus ſenis prouoluit᷑: gemitibus ac vlulatibus quibus po
terat ſatiſfacies. Et vberrimus lacrimaꝝ ſuarū fontibus iteꝝ
baptizabatur: occultans ſolam dexteram ſuam. Apoſtolus vero
iuriſiurandi ſacramento ſe ei a ſaluatore ſe impetratrū veniā
pollicens. ſimulqꝫ genibus eius ꝓuolutus atqꝫ ipſam dexteram
ex cuius cedis cōſcieutia torquebatur tamqꝫ iam per penitēciā
purgatam deoſculans: ad eccleſiam reuocat. Et indeſinenter ꝓ
eo orationes ꝓfundens. et cum ipſo pariter ducens crebra ieiu
nia: indulgentiam a deo quam ei pollicitus fuerat expetebat.
Sed et varijs ſermonum conſolationibus velut quibuſdam

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 28

precantationibꝰ: efferos et exterritos eius animos mitigabat. Nec prius abſtitit quam eum in omnibus emendatum etiam eccleſie preficeret: prebens per hoc magna exempla vere penitentie: et documentū ingens noue regenerationis: atqꝫ inſignia quedam et trophea viſibilis ī eo reſurrectionis oſtendens. Hec a clemente dicta non ſolum ad ſcientiam rerū ſed ad vtilitatē legentium ꝓfutura: hunc in noſtris quoqꝫ libris teneāt locum.

De ordine euangeliorum. Capitulum. xviij.

Age iam huiꝰ apoſtoli que ſint ſcripta que in auctoritate habeātur cum hijs pariter explicemus. Eſt igitur primo euangelium nominis ipſius: quod in omni orbe pſonuit. Quod autem poſt cetera tria euangelia: quarto a veteribus ſtatutum eſt loco: hec ē ratio. Venerabiles et vere deo digni apoſtoli criſti cum eēnt in oībus puritate vite et animi virtutibus clari: non magnipendebāt ſermonis ornatum: quippe in quibus aīa erat diuinus ornata virtutibus ſimul et ſignorum gratia· que eis a domino noſtro iheſu criſto conceſſa fuerat cōfidentes: nō in ſuaſorijs humane ſapiencie verbis· ſummam predicationi dominici collocabant: ſed in oſtenſione ſpiritus et virtute· ꝑ quam mirabilibus cōſummatis. et verborum ſuoꝝ facta fide vniuerſo orbi regni celoꝝ ſciam tradiderunt: ꝑuiducentes plures libros condere. eo ꝙ huiuſcemodi p̄dicationis aſſertio non argumēto humani ſermonis. ſed aſtipulatione diuine virtutis indigeat. Deniqꝫ paulus qui inter omnes apoſtolos erudicior etiam in verbis videtur. et in ſenſibus p̄potens: non amplius ꝙ̄ ꝑuum eplāꝝ ſuaꝝ corpꝰ reliquit. Que vtiqꝫ in menſa cōtinerēt intra ſe atqꝫ īnumera ſacramēta: vtpote qui etiā vſqꝫ ad terciū celū raptꝰ q̄ gererent̄ inſpexerat et in ipm̄ ꝙ̊ deo dignum ꝑadiſum adductꝰ· audierat ibi īeffabilia verba et doctrinā q̄cūqꝫ illa ſibi

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 28

eſt ſiue corporeus ſiue incorporeꝰ illius interim ſcole diſcipulꝰ
effectus exceperat. Sed et reliqui dñi ac ſaluatoris noſtri diſci
puli non ſolum ex illis duodecim. ſed et ſi qui extra hūc numeꝝ
de ſcola tamen domini et ſaluatoris noſtri ſermonem aliquem
diuinitꝰ inſpirati memorie reliquerūt: breuē hunc et ſuccinctū
per omnia eſſe voluerunt. Igitur ex ipſis diſcipulis domini.
matheus tantummō et iohannes ad ſcribenđ appuliſſe animum
tradūtur: neceſſitate quadam in hoc ipſum prouocati. Matheꝰ
enim primo hebreis predicauerat. Verum cum pararet trāſire
ad gentes. patria lingua ſcripturam cōpoſuit: et ea que predi
cauerat cōprehendens dereliquit hijs ad memoriam a quibꝰ ꝓ
ficiſcebatur vt gentibus predicaret. Poſt hunc luce et marci
ſcriptura euangelica. ſcđm eas cauſas quas ſuperius diximus
editur. Iohannem vero tradūt vſqꝫ ad vltimum pene vite ſue
tempus abſqꝫ vllius ſcripture indicijs euangeliū predicaſſe. Sꝫ
cum horum trium euangelioꝝ etiam ad ipſum noticia perueniſſꝫ
ꝓbaſſe quidem dicitur fidem et veritatem dictorum. De eſſe tñ
vidit aliqua. et ea maxime que primo predicationis ſue tempe
domninus egeſſerat. Certum eſt enim ꝙ in ſuperioribus tribꝰ
euangelijs hec videnť ſola cōtineri: q̄ in eo geſta ſunt ānoꝗ quo
iohannes baptiſta vel incluſus ē in carcere vel punitꝰ. Deniqꝫ
ſi obſeruos ſtatī ininicijs narrationis poſtea ꝙ̄ refert matheus
de quadraginta dierū ieiunio: et de temptatione eius continuo
ſubicit dicens. Audiens autem quia iohannes traditus eſt: diſ
ceſſit de iudea et venit in galyleam. Sed et marcus ſimiliter.
poſtea inquit ꝙ̄ traditus eſt iohannes venit ihesus in galyle
am. Lucas vero etiam priuſquā incipiat aut quid de actibus
referre iheſu: dicit quia adiecit herodes ſuper omnia mala que
geſſerat et cōcluſit iohānem in carcerem. Quia ingꝙ̄ ab hijs hec
videbantur omiſſa: rogatus dicitur iohannes apl̄s vt ea que p̄
terierant priores ante tradicionem iohannis ſaluatoris geſta

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 28

conſcriberet. Et ideo dicit in euangelio ſuo: hoc fecit inicium ſignorum iheſus. Et iterum in alio loco indicat dicens. Non dum enim iohannes erat miſſus in carcerem. Ex quibus con ſtat: ꝙ ea que antequam iohannes traderetur ab iheſu fue- rant geſta deſcribit. Et ideo ſi quis hec diligentius conſideret. euidenter inueniet non ſibi euangelia diſſonare: ſed alterius temporis geſtā eſſe que ſcribit iohannes alterius vero que ceteri. Unde quia natiuitatem ſcd̄m carnem ſaluatoris. vel ma theus. vel lucas deſcripſerant reticuit hec iohannes: et a the- ologia. atqꝫ ab ipſa eius diuinitate ſumit exordium: que pars ſine dubio ipſi velut eximio per ſpiritum ſanctum reſeruata eſt. Hec etiam de iohannis euangelio dicta ſint. De marci ve ro euangelio ſufficienter ſupra comprehenſum eſt. Lucas au- tem in inicio euangelij ſui cauſam cur ſcriberet indicauit: vi delicet quoniam multi alij temere preſumpſerant enarrares quo ſibi magis erant ad liquidum cōparte. Uolens ergo noss abſtrahere a ceterorum narrationibus fidem facit per ſe con ſcripte veritati. certus ꝙ eam vel paulo exponente vel alijs apoſtolis qui ab inicio ipſi viderant ac ſibi tradiderant conſecu tus ſit: et hanc nobis per proprium euangelium tradat. Hec a nobis etiam de luca breuiter dicta ſint. Oportunius vero et plenius in tempore inſertis hijs que antiqui doctores ſcripta reliquerunt: vt ſe cuncta habeant indicabimus. Johannis ta men extant preterea et epiſtole: de quarum prima neqꝫ ab an tiquis vmq̄ neqꝫ a poſteris dubitatum eſt. De reliquis vero duabus. et de reuelatione eius etiam nunc anceps ſententia ha betur: de quibus vt dixi et a veteribus dubitatū ſuis in locis ipſorum vocibus approbabimus.

¶ De diuinis et indubitatis ſcripturis. Capit. xix.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 28

VT ergo quandoquidem in hos deuenimus locos omnem noui teſtamēti canonē deſignemus: primo omniū nobis euangelioꝝ celeſtis quadriga iungatur. Hijs actus apoſtoloꝝ cōpulent̄ poſt hos pauli epiſtole ſocientur. Conſequenter vero has prima iohannis epiſtola ſimiliter et petri pria. Hec ſunt de q̄b⁹ nulla vnq̄ꝫ ꝓſus extitit dubitatio.

De ſuſceptis ſcripturis de q̄b⁹ tñ a nōnullis dubitatū ē. Ca. xx.

SEquenti loco iam ſunt illa de quibus a nōnuilis dubitatum eſt. Reuelatio iohānis de qua qnid ſinguli veteꝝ ſenſerint. ſuis ī locis oſtendemus: er epiſtola iacobi. ſed et iude petri q̄ꝫ ſecunda: et item iohannis ſecunda et tercia: ſiue huius ipſius euangeliſte ſiue etiam alteri⁹ ei⁹ cognouim⁹ oſtendunt̄,

De ſcripturis apocriphis. Capit. xxi.

POſt hec etiā ſcriptura eſt que dicitur act⁹ apoſtoli pauli ſed et libellus qui appellatur paſtoris: et reuelatio petri de quibus q̄ꝫ maxime dubitatur. Fertur etiam barnabe epiſtola et doctrina que dicit̄ apoſtoloꝝ. Quidam autem hijs ſociarūt etiam euangelium qđ dicit̄ ſcđm hebreos: quo precipue vtunt̄ illi hebrei qui criſtum ſuſcipere vident̄: ſed in eccleſia ei cōtra dicitur. Que omnia tamen a nobis neceſſario enumerata ſunt: vt abſq̄ꝫ vlla ambiguitate clareſceret que ſint in veteri auctoritate. et que ſint in quibus vel contradictio aliqua. vel etiam cunctatio cum tamen a q̄ꝫ plurimis eccleſiis reperiant̄ ſoleat admitti.

De ſcripturis hereticorum. Capitulum. xxij.

SEd et de illis ſciendū eſt que ſub nomine apoſtolorū ab hereticis proferunt̄ velut petri et thome et mathie, et

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 28

mathie. et ceterorum ſimiliter apoſtolorū que appellant euan
gelia. ſed et andree et iohannis atqꝫ aliorum actus apoſtoloꝝ
ꝙ nuſq̄ prorſus in ſcripturis veterum eorum dūtaxat qui apoſ
tolis ſucceſſerunt aliqua mentio eoꝝ aut cōmemoratio habetur
In quibus et ipſe ſtilus multum ab eccleſiaſtica cōſuetudine
deprehenditur eſſe diuerſus. ſenſus quoqꝫ ipſe. et omnia que ī
hijs inſeruntur longe ab apoſtolica diſſonant fide: ex quo fig
menta eſſe prauitatis heretice cōprobantur. Unde ne inter illa
quidem de quibus dubitari diximus collocanda ſunt: ſed vt ali
ena penitus et a veritatis regula diſcrepācia ꝓpellenda. Uerꝫ
ad hyſtorie ordinem redeamus.

De menandro mago et ceteroꝝ hereticoꝝ ſectis. Capit. xxiij.

Igitur ſymoni mago menander ſuccedit ſcutum dyaboli
non īferius: primo et ipſe ſamarites genere. in arte aūt
magica ſolus reptus eſt qui non modo equipare. ſed et ſuper
gredi īpietatem poſſit magiſtri. Maioribus quippe portentis
efferebatur ſemetipſum ſaluatorem dicens: ad hominum ſalutē
de celeſtibus et inuiſibilibus ſeculis deſtinatum: aſſerens non
aliter poſſe vnum quemqꝫ angelos ſeculi vincere niſi prius a ſe
met magice artis per ordinem ſuſciperet diſciplinam: et per
baptiſmū a ſe datum īmortalis et eternus effectus in hac vita
perpetuus fieret. Que omnia ex libris hyrenei volentibꝰ ſcire
ꝑfacile eſt. Sed et iuſtinus in hijs ipſis in quibus ſymonis fe
cerat mentionem: etiam de hoc talia ſcribit dicēs. Menandrꝫ
quendam ſamaritanum ex vico apparata ſymonis diſcipulum ſti
mulis demonicis incitatum veniſſe antiochiam: et ꝙ plurimos
per artē magicā decepiſſe ſcimꝰ. Qui hoc ſuadere potuit ſectato
toribꝰ ſuis ꝙ non eſſent morituri. Ex quibꝰ et in hodiernū diē
ſunt aliqui ex illo eadem cōfitens: quod ē vere dyaboli cōmen
tum: vt homines magi criſtianorum ſibi nomen imponerent:

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 28

quo per hoc ſanctum et venerabile religionis nr̄e miſteriū ma
culare͞t. Qui tamen irrident eccleſiaſtica dogmata: vel de īmor
talitate anime vel de reſurrectione mortuoꝝ. Verum hij talibus
freti autoribus: de ſpe ſalutis et vite penitus exciderunt. Sed
et alios idem demon quos ab amore criſti ſeperare non poterat
alia nichilominus arte decepit: id ē ebeoneos qui interpretant̄
paupes. Vere enim paupes ſunt et egeni: in ſcīa glorie criſti.
Qm̄ quidem ſolum eum hominem putant et per ꝑfectum vite ac
virtutis viꝝ iuſtum effectum: cōmuni etiam natiuitate ex viro
et femina ꝓcreatum. Cuſtodiendam vero ſenſent. etiam legis
obſeruantiam. nec ſufficere ad ſalutem ſolam criſti eſtimāt fidē
Quidam tamen ex ipſis refugiunt hanc īpietatem. vt ex viro
et femina aſſerant cum natum: ſed cōfitentur de ſpiritu ſancto et
maria virgine: nec tamen ſemper eum fuiſſe deum et ſapien-
tiam dei fatentur. Corporalem vero legis obſeruantiam cuſto
diunt. Apoſtoli autem pauli epiſtolas omnes ꝑiter reſpuunt
et ipſum apoſtatam legis appellant. Vtuntur et euāgelio vno
quodā qd̄ ſcd̄m hebreos appellatur: cetera omnia nichili ducūt
Sabbata cum iudeis ſcd̄m legem. nobiſcum dominicam diem
ſacratam pro reſurrectione domini obſeruant: Vnde cōpetens
ebioneos pro paupꝑtate intelligentie appellati ſunt. Iſdem tem
poribus etiā alterius hereſeos obortum principem cherintum
accepimus. De qno gapus cuius ſuperiꝰ fecimus menſionem ī
diſputationum ſuarum dyalogo ita ſcribit. Sed et cherintus
inquit ꝑ reuelationes quaſdam quas velut a magno apoſtolo
cōſcriptas. et per angelos eis reuelatas putaret: talia quedam
portenta nobis introducit. Poſt reſurrectionem terrenū dicit
futurū eſſe regnum criſti in iheruſalem: et homines iterum in
carne īterū concupiſcentijs et vicijs ſubiectam cōuerſationem
habituros: cōtra fidem quoqꝫ ſcripturarum quoſdam mille ānos
deſignat: in quibus multa quidem et alia corruptionis opera.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 28

et nuptiarum feſtiuitates dicit futuras. ad eos qui libidini ſunt dediti decipiendos. Sed et dyoniſius cum de iohannis re uelatione diſſereret. et quedam ſcd̄m ea que ātiquitus eccleſie tradita fuerant diſputaret: mentionem facit huiuſipſius viri in hijs verbis. Cherintus inquit a quo et cherintiana here-ſis aborta eſt. figmentis ſuis auctoritatem magni nominis acquirere ſcd̄m ſcripture huius prauam intelligentiam geſti ebat. quippe cuius hec erat hereſis. vt affirmaret terrenum futurum eſſe criſti regnum. Et quia erat ventri et gule ac li bidini deditus. ea futura decernebat que ſibi propria libido dictabat ventre et eorum que ſub ventre ſunt incitamenta ci bis potibus. nuptijs predicabat explenda. Et vt aliquid ſa cratius dicere videretur. legales aiebat feſtiuitates rurſum ce lebrandas: et hoſtias carnles iterum iugulandas. Hyreneus vero etiam ſecretiora ipſius heretici in primo operis ſui li-bro publicauit: que inde diſcat ſi quis plenius ſcire vult. Sed et alia hereſis que appellatur nycolaitarum perpaululum eo tempore tenuit: cuius etiam in reuelatione iohannis mentio facta eſt. Iſti nycolaum vnum ex illis qui cum ſthephano ab apoſtolis conſtituti ſunt dyacones auctorem ſe habere iacta-bant. Sed clemens alexandrinus in tercio libro ſtromatum id eſt varie contextum. hoc de eo ſcribit. Pulchram inquit valde hic vxorem habuit. Et poſt aſcēſionem dn̄i et ſaluatoris noſtri. cum increparetur ab apoſtolis tamq̄ de zelotipie ĩiuria productam in medium vxorem ſuam. ſi quis eam vellet ducere permiſit. Ex qua occaſione iſti cōſequens putauerunt vt ſcd̄m hoc factum vel dictum nicolai vnuſquiqꝫ carne ſua in qua de lectaret ab vteretur: et obtinentes dictum vel factum ſimplici ter et innocenter abſqꝫ vlla reuerentia promiſcuos nunc et illi citos concubitus expetunt hij qui ſub illius nomine ſectam ſibi proprie libidinis aſſumpſerunt. Michi autem compertum eſt:

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 28

nicolaū nullam prorſus agnouiſſe mulierem p̄ter eam quam in matrimonium acceperat Cuius etiam liberi. femine quidem vſq̧ ad vltimam ſenectutem caſta virginitate durarunt. filius autem ipſe etiam ſanctitatem incorrupti corporis cuſtodiuit. Que cū ita ſe habeant. conſtat illud q̄ in medium apoſtolorū pro zelotipie ſuſpicione ꝑduxit vxorē ex cōtemptu vicij vel libidinis geſtum: quo per hec cōtinentem ſe oſtenderet eius rei quam nimie putabat̄ expetere. contempnendam magiſq̄ expetendam carnis edocens voluptatē: q̄m quidem nolebat vt opinor ſcd̄m ſaluatoris preceptum duobus dn̄is ſeruire. libdini et deo. Dicūt autem etiam mathiam ita docuiſſe aduerſus carnē pugnandum. et in nullo prorſus voluptati eius ac libidini concedendum: animam vero alendam ſapientie paſtibus: et ſcientie cibis in maius ſemper agendam. Hec de illis hereſibus que temporibus memoratis a veritate declinātes cito extincte ſunt: retuliſſe ſufficiat.

De hijs apoſtolis qui non ſunt aſpnati iura cōiugij. Ca. xxiiij.

Clemens ſane hic cuius voces annotauimus. ſcribens aduerſus eos qui nuptias ſpnunt: inter cetera hec dicit An et apoſtolos īprobāt. Petrus enim et philippus et vxores habuerunt: et filias etiā viris nuptum dederunt. Sed et paulū non tedet apoſtolum in quadam epiſtola ſua mentionem vel ſalutationem facere cōparis ſue: quam ſe ideo negat circūducere vt ad predicationem euangelij expedicior fieret. Verū quoniā clementis fecimus menſionem. abſurdū non erat aliam quoq̧ eius memorabilem narrationem ꝓferre: quā in ſeptimo eiuſdē operis. libro ita inſeruit. Aiunt inquit beatum petrum cum vidiſſet vxorem ſuā duci ad paſſionem. gauiſum eſſe electiōis gratia ac regreſſionis ad propriam domum: et exclamaſſe poſt

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 28

eam ac proprio nomine cōpollantem dixiſſe. O cōiunx memēto
domini. Talia erant ſanctorū cōiugia: tam perfecta fuit affectio
beatorum.

De philippi et iohannis exceſſu quietis loco. Capitulum. xxv.

i Igitur quia de vita et exitu petri et pauli iam in ſupiori
bus explanauimꝰ. ſed et tp̄s iohannis quo vita exceſſit
ex parte iam diximus. nunc etiam de loco quietis eius ſcd̄m fi
dem policarpi epheſii epiſcopi edocere cōueniēs puto. Hic enī
policrates victori epiſcopo vrbis rome ſcribens. et ipſius et
philippi apoſtoli ac filiaꝝ eius ꝑiter meminit dicens ſicut iam
ſuperiꝰ inſeruimus: ꝙ magna lumina in aſie partibus dormie
runt. que reſuſcitabat dominus in nouiſſimo die aduentus ſui
cum venerit ī gloria ſua. et requiret omnes ſanctos ſuos. Dico
aūt de philippo inquit qui fuit vnus de apoſtolis qui dormiuit
apud iherapolim. Sed et due eius filie inibi virgines cōſenu
ere: et alia eius filia ſpiritu ſancto repleta ꝑmanſit apud ephe
ſum. Et iohānes ille qui ſupra pectus domini recumbebat. qui
fuit ſacerdos domini pontificale petalum geſtans et martir et
doctor optimus: apud epheſum dormiuit. Hec etiam de locis in
quibus requieſcunt in ſompno pacis: adieciſſe ſufficiat. Sed et
gaius cuius ante mentio facta eſt: in dyalogo ſuo quem cum ꝑ
culo diſputans ſcribit de filiabus philippi ſimul et obitu ipſius
conſonis vocibus memorat dicēs. Poſt hec autem prophetiſſe
quatuor fuerūt philippi filie: cuius ſepulchrū extat apud ihera
polim aſie vrbē vna cum filiabus ſuis. De hijs autem et lucas
in actibus apoſtolorum meminit: cum adhuc apud ceſaream de
gerent. Dicit ergo ita. Venimus inquit ceſaream et ingreſſi in
domū philippi euāgeliſte q̄ erat ex ſeptē manſimꝰ apud eū. Huic
aūt erāt virgines filie quatuor ꝓphātes. Hijs igit̄ a nobis de

apoſtoloꝝ tempꝛibus vel exceſſibus ꝓout potuimus ex ſcriptis veterum congregatis. ſed et de ſcripturarū canonne qui in auctoritate habeantur libꝛi vel qui penitus repudientur: qui vero medij quodammō ad inſtructionem ſolam ab eccleſiis non etiā ad indubitatam auctoritatem recepti ſint conſequenter expoſitis: tendamus ad cetera.

¶ Quemadmodū ſymeō ihroſolimoꝝ epiſcop9 paſſus ſit. Ca. xxvi.

POſt neronem domiciani anūq3 ſub hoc cuius nunc tempora memorauim9 per ſingulas ciuitates ex inſolentia populi perſecutionem in noſtros accepimus motam. Quo in tempoꝛe etiam ſymeon cleophe filius quem ſcōm iheroſolimis oꝛdinatū epiſcopum ſupra edocuimus per martyrium carnis vinculis reſolutus eſt. Hoꝝ aſtipulatoꝛ ipſe ille eſt egeſippus: quem ī pluribus iam ꝓduximus teſtem. Is ergo refert ꝙ a quibuſdam hereticis accuſatus ſit ſupradictus uir tāꝙ̄ criſtianus: et ī multis ſupplicijs afflictus per multos dies: ita vt etiam iudex ipſe cū amicis ſuis de eius pecientia miraret᷑. et ad vltimum iuberet ſimili eum quam domin9 ꝓtulit paſſiōe vitam finire. Sed et ipſa verba quibus hec ꝓteſtat᷑: audire gratius puto. Ait ergo cum de hereticis diceret. Ex hijs igitur ipſis accuſauerunt quidam ſymeonem cleophe filium: tanꝙ̄ qui eſſet ex genere dauid et criſtianus: et ita martir effectus eſt cum eſſet annoꝝ centum viginti ſub traiano ceſaꝛe apud acatum cōſularem. Addit autē etiam hoc ꝙ accuſatoꝛes eius cum in illis tempoꝛibus perquireretur ſi qui ex genere dauid et ex regia tribu deſcenderent: cōpꝛehenſi ſunt inter ipſos. Qđ autē ſymeon vnus fuerit ex ipſis auditoꝛibus domini. vel longeuitas eius indicio eſt vel euāgelioꝛum fides vbi etiam mater eius maria cleophe vxoꝛ refert᷑. Sed et alios quoſdam idem ſcriptoꝛ refert pꝛeter eos de quib9 ſupꝛadiximus nepotes iude vnius ex fratribus domini per idē

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 28

tempus ſuperſtites inuentes et domiciani tem̄pibus martires factos: hoc modo ſcribens. Veniūt igitur hij et preſunt omni eccleſie tamquā martires et ꝓpīqui domini: et reddita pace eccleſie ꝑmanſerunt vſqꝫ ad tempora traiani ceſaris. vſqꝫquo cō ſobrinꝰ dn̄i ſymeon filiꝰ cleophe de q̄ ſupra diximꝰ. calūpniā pateret̄ ab hereticis tāq̄ꝫ criſtianꝰ cōſulari delatꝰ. Cūqꝫ multo tp̄e ſupplicijs fuiſſꝫ affectꝰ. martirio cōſummatꝰ ē: oībus qui aderāt et ipſo iudite mirātibus vt centum viginti annoꝝ ſenex crucis ſupplicium ꝑtuliſſet.

De perſecutionibus eccleſie et queādmodum traianus criſtianos vetuerit inquiri. Capitulum. xxvij.

POſt hec idem ſcriptor addit etiam hoc. ꝙ vſqꝫ ad illa tempora virgo munda et īmaculata ꝑmanſit eccleſia. corruptoribus veritatis et diuine verbi temeratoribus aut nuſq̄ꝫ omnino aztantibus. aut etiam ſi qui forte fuerant in occultis et abditis hyatibus terre deliteſcentibus. Vt vero et apoſtolorum chorus et omnis illa etas etas que a domino ſuſceperat viue vocis auditum de hec luce diſceſſit: tum velut in uacuam domum falſe doctrine īpius ſe error īmerſit: et tamq̄ꝫ vbi uullꝰ iam diuini ceuſos defenſor exiſteret: nudato vt aiunt capite. corripeentes arma mendacij oppugnare aplicā veritatē nitunt̄ Sed iſtud bellū intrinſecus gerebat̄ ꝑſecutionū vero extrinſecꝰ pondꝰ vrgebat eccīaꝫ: et tā īmenſe caterue martiꝝ cotidie iugulabant̄ vt pliniꝰ ſecundꝰ q̄ tūc p̄ſidatū admīſtrabat multitudine interēptoꝝ ꝑmotꝰ. referret ad impatorē ꝙ īnumera hoīm milia cotidie obtrūcarent̄: in q̄bus nichil oīno ſceleris dep̄henderet̄ admiſſum. aut aliq̄t cōtrariū romanis legibus geſtū: ſolū ꝙ ante lucanos ympnos criſto quidā canerent deo. Adulteria vero vel cetera huiuſmōi crimīa apđ eos et illicita hr̄i et penitꝰ aeceri: cetera vero ſcđm leges eos agē cp̄es. Atꝫ tūc traianꝰ

reſcripti ſui auctoritate decerint: vt criſtiani non quidem requirantur ſi qui tamen inciderint puniantur. Per quod ex parte aliqua pſecutionis ſedatum putabatur incendium ſed hijs qui nequiciam ſuam aduerſum nos exercere cupiebant. ledendi occaſio non videbatur exempta. Interdum enim populus inſtigabatur interdum etiam iudex occaſionibꝰ vtebatur: et negabat queſitos quos punire voluiſſet oblatos. Hec tercullianꝰ in apologetico ſuo dicit: ex quo poſſunt īſtrui plenius ſcire cupiētes.

De ſucceſſionibus pontificum. Capitulum. xxviij.

IGitur in vrbe roma tercius ab apoſtolis clemēs nouē annis ſacerdotio pfunctꝰ. euariſto diuini verbi tradidit miniſterium. In iheroſolimis vero ſymeone de quo ſuperiꝰ diximus defuncto: iuſtus quidam ex hijs qui de circūciſione ad fidem criſti venerunt epiſcopatum ſuſcepit. Quibus temporibus apud aſiam ſuperat adhuc et florebat ex apoſtoloꝝ diſcipulis policarpus ſmirneorum eccleſie epiſcopus: et papias ſimiliter apud iherapolim ſacerdotium gerens.

De ignatio et epiſtolis eius. Capit. xxix.

SEd et in noſtra quoqꝫ tpa fame celebritate vulgatus ignatius apud anthiochiam poſt petrum ſecunda ſucceſſione epiſcopatum ſortitus: quem ſermo tradidit de ſirie ptibꝰ ad vrbem romam trāſmiſſum et pro martirio criſti ad beſtias datum. Quiqꝫ cum per aſiam ſub cuſtodia nauigaret ſiugulas quaſqꝫ digrediens ciuitates eccleſie populos euangelicis cohortationibus educebat ī fide pſiſtere: et obſeruare ſe ab hereticorum cōtagijs qui tunc primum copioſiꝰ ceperant pululIare et vt diligentius ac tenaciꝰ apoſtoloꝝ tradicionibus inhererēt

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 28

quas traditiones cautele gratia et nequid apud poſteros rema
neret incerti. etiam ſcriptas ſe aſſerit reliquiſſe. Deniqꝫ cū ſmir
nam veniſſet. vbi erat policarpus ſcribit inde vnam epiſtolam
ad ephesios eorumqꝫ paſtorem: in qua meminit et oueſinu.
Aliam quoqꝫ ſcribit magneſie ciuitati que ſuper menandrum
iacet: in qua et epiſcopi daminei mentionem facit. Sed et ec
cleſie que eſt dialis ſcribit: cuius principem tunc eſſe poli-
bium deſignauit. In ea vero quam ad romanam ecclaſiam ſcri
bit. deprecatur eos. ne ſe tamquam ſupplicijs ſuis parcentes
velint ſpe martirij priuare. Et hijs poſt aliquāta vtitur ver
bis. A ſiria inquit vſqꝫ romam cum beſtijs terra mariqꝫ depug
no: die ac nocte connexus et colligatus decem leopardis mili
tibus dico ad cuſtodiam datis qui ex beneficijs noſtris ſeui-
ores fiunt. Sed ego eorum nequicijs magis erudior: nec ta
men in hoc iuſtificatus ſum. O ſalutares beſtias que michi
preparantur. Quando venient? Quando emittentur? Quando
eis frui licebit carnibus meis? Quas ego et opto acriores pa-
rari. et inuitabo ad deuorationem mei: et deprecabor ne forte
vt in nōnullis fecerunt timeant cōtingere corpus meum quin
pmmo et ſi cunctabunt ego vim faciam ego me ingeram. Date
queſo veniam ego noui quid expediat michi: nunc incipio eē
diſcipulus criſti: fateſcat inuidia vel humani affectus vel ne
quicie ſpecialis. vti ihesum criſtum merear adipiſci: ignes
cruces beſtie diſpſiones oſſium. diſcerptioneſqꝫ mēbrorum ac
totius corporis pene: et omnia in me vnum ſupplicia dyaboli
arte queſita conſlentur dūmodo ihesum merear adipiſci. Hec
et multa alia hijs ſimilia ad diuerſas eccleſias ſcribit. Sed et
ad policarpum velut apoſtolicum virum datis litteris: anthio
chenam ei eccleſiam precipue cōmendat. Ad ſmirneos ſane ſcri
bens vtit verbis quibuſdā neſcio vnde aſſumptis: quib⁹ hec
de ſaluatore pſequit. Ego autem p⁹ reſurrectionē qꝫ in carne

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 28

eum ſcio fuiſſe et credo. Nam et cum veniſſet ad petꝝ ceteroſqꝫ ait eis. Accedite et videte: quia nō ſum demonium incorporeū Qui et cōtingentes eum crediderunt. Scit autem et hyreneus eius martirium: et mentionē facit ſcriptorū eius per hec verba Sicut dixit inquit quidam ex noſtris: qui pro martirio criſti dampnatus ē ad beſtias. Frumentū īquit ego ſum dei: beſtiarū dentib⁹ molor et ſubigor: vt panis mundus efficiar criſto. Sꝫ policarpus horū memoriam facit in epiſtola quā ad philippenſes ſcribit ꝑ hec verba. Deprecor inquit omnes vos obediētie operam dare et meditari pacientiā quam vidiſtis in ignatio et rufo et zoſimo beatis viris: precipue autem in paulo et ceteris apoſtolis qui fuerunt apud nos: ſcientes ꝙ hij omnes non in vacuum ſed per fidem et iuſticiam cucurrerunt vſqꝫ quo peruenirēt ad locum ſibi a domino preparatum: qm̄ quidem paſſionū criſti particeps extiterunt: nec dilexerunt preſens ſeculum. ſed eum ſolum qui pro ipſis et pro nobis mortuus ē et reſurrexit. Et poſt pauca ſubiungit. Scripſiſtis michi et vos et ignatius vt ſi quis vadit ad partes ſyrie deferat litteras ad vos: quod faciam cum tempus inuenero: mittā uobis et ignacij epiſtolas et alias ſi que ſunt que ad nos tranſmiſſe ſunt: ex quibus vtilitatem maximam capiatis. Continent enim de fide et paciētia inſtructionem perfectam: ſcḋm domini preceptum. Hactenus de ignatio. Poſt hunc rexit eccleſiam antiochene ciuitatis heras.

¶ De hijs euangeliſtis qui eo tempore eminebant. Capit. xxx.

INter eoſdem ſane floruit vir eque inſignis quadratus: qui vna cum philippi filiab⁹ in ꝓphetica gratia celeberrimus fuiſſe prohibetur. Sed et alij plurimi per idem tempus apoſtolorꝝ diſcipuli ſupſtites erāt: qui eccleſie fundamētis que ab illis iacta fuerant digniſſima deſuꝑ fidei edificia cōſtruebāt

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 28

augentes in omnibus predicationem verbi dei. et ſalutaria ſemina regni celorum per omnem terram latius diſſeminantes. Deniqꝫ nonnulli ex hijs ardentiore diuine phīe cupiditate ſucc enſi. animas ſuas verbo domini cōſecrabant: explentes ꝑfecti onis ſalutare preceptum. vt facultates ſuas primo indigentibꝰ diuidentes: expediti ad predicanđ euāgelium fierent. vt ſi quibus forte ꝓuincijs nomen fidei eſſet incognitum predicarent. Primaqꝫ apud eos fundamenta euangelij collocantes. atꝫ electis quibuſqꝫ ex ipſis officium regēde eccleſie quam fundauerāt cōmittentes: ipſi rurſum ad alias gentes aliaſqꝫ prouincias ꝓperabant et euangeliſtarum fungebantur officio. Quoſqꝫ ſimiliter vt in exordio apoſtolos diuinoꝝ ſignorum comitabatur effectus et ſpiritus ſancti gratia ita vt videres vna allocutione integros ſimul populos ad cultum diuine religiōis adduci: et predicantium verbis non eſſe tardiorem audientium fidem. Verum quia īpoſſibile eſt nobis ſingulos enumerare qui poſt apoſtoloꝝ primas ſucceſſiones in eccleſiis que per orbem terre ſunt. vel principes vel euangeliſte fuerint vel paſtores. illas tantūmodo cōmemoraſſe ſufficiat: quorū libris inſerta ad nos vſqꝫ fidei et predicationis monimenta venerunt: et clemētis et ignatij: ceteroꝝqꝫ quorum ſuperiꝰ fecimus menſionē.

De epiſtola clementis alijſqꝫ ſcriptis eius. Capit. xxxi.

Clemens tamen in epiſtola quadam corinthijs ſcribit meminit epiſtole pauli ad hebreos. et vtitur eius teſtimonijs. Unde conſtat ꝙ apoſtolus tamquā hebreis mittendam patrio eam ſermone conſcripſerit. Et vt quidā tradunt lucam euangeliſtam alij autem hunc ipſum clementem interꝑtatum eē qđ et magis veꝝ ē. quia et ſtilꝰ ipſe epiſtole clemētis cum ac cōcordat. et ſenſus nimiꝝ vtriuſqꝫ ſcripture plurimam

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 28

ſimilitudinem fertur. Dicitur tamen eſſe et alia clementis epl'a cuius nos noticiam non accepimus. Sed et alia eius opuſcula non minima a nõnullis haberi perhibētur: velut petri et appi nionis diſputatio: que in vſu a veteribꝰ habita minime reppe rimus: qꝛ nec pura in eis nec incorrupta apoſtolice fidei regula ꝑmanſiſſe deprehenditur.

De libris pappe. Capitulum. xxxij.

Papie quoqꝫ feruntur libri quinqꝫ qui attitulantur ver borũ dominicoꝝ explanatio. Horum facit et hyreneus mentionem per hec verba. Hec autem et papias iohannis au ditor. policarpi vero cõdiſcipulus et ſodalis vir vnus ex anti quis ꝓteſtatur. in primo libro ſuo: quinqꝫ enim volumina con ſcripſit. Hec quidem hyreneꝰ de papia. Ipe vero de ſe ita ĩdicat tãq̄ꝫ qui non ab apoſtolis ſed ab eoꝝ diſcipulis ſuſcepit fidem per hec verba. Non pigebit autem nos tibi omnia que quon dam a preſbiteris didicimꝰ et bene retinemus. recordantes ex ponere cum ĩterpretationibus ſuis: et vt ſe horum veritas ha beat explicare. Nec enĩ multa dicentibus. ſed vera tradentibꝰ auſcultauimus: neqꝫ hijs qui hominũ precepta. ſed qui domini mandata memorabant ab ipſa veritate ſuſcepta. Nõ ſi quando adueniſſet aliquis ex hijs qui ſecuti ſunt apoſtolos ab ipſo ſe dulo expiſcabar: quid andreas quid petrus dixerit quid autẽ philippꝰ vel thomas: quid vero iacobus vel iohãnes: aut quid matheus vel alius quis ex diſcipulis domini: que ariſtion vel iohãnes preſbiter ceteriqꝫ diſcipuli dicebant. Nec enim tantũ michi libroꝝ lectiones prodeſſe credebam. q̄ꝫtum viue vocis ꝑ ſentiſqꝫ magiſterium. Sed michi dignum videtur intendere q̄ꝫ ſecundo nomẽ iohannis enumerat: et eum quidem cuius primo meminit. petro et iacobo ac matheo ceteriſqꝫ apoſtolis ſociat quem ſine dubio ipſum euangeliſtam eſſe et apoſtolum cõſtat

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 28

Alium vero iohannem diſtinctione quadam facta extra apoſto
lorum numerum collocat: preferens ei ariſtionem quendam. et
euidenter eum preſbiterum nominat: vt per hec comprebetur
verum eſſe illud. quod quidā aſiani ſcribunt: quod duo ſint apud
epheſum ſepulchra et vtrumque iohannis appelletur. Quibus ſi
diligentius intendamus fortaſſe ſecundus hic erit iohannes
ille ſi non creditur primus: ſub cuius nomiue reuelatio habet̃
que appellatur iohannis. Sed et ipſe hic de quo nobis ſermo
eſt papias apoſtolorum ſe verba ab hijs qui ſecuti eos fuerāt
ariſtione videlicet et iohanne preſbitero aſſerit ſuſcepiſſe. Vn̄
et frequenter nominatim in cōmentarijs ſuis: a iohāne et ariſ
tione traditum ſibi a ſingulis quibuſque cōmemorat. Meminit
ſane idem ipſe de quibuſdam mirabilibus in opere ſuo: que pre
tereunda minime ſentio. Philippi enim euangeliſte filias pro
phetiſſas hoc ſibi tradidiſſe deſignans mortuum reſurrexiſſe tē
poribus ſuis dicit. Sed et de iuſto qui cognominatus eſt bar
ſabas refert miraculum ingens: quia venenum biberit et nichil
ex hoc triſte ptulerit propter domini fidem. Juſtus autem ipſe
eſt hic qui poſt ſaluatoris aſcēſum a ſanctis apoſtolis cum ma
thia ad apoſtolatus ſortem ſtatutus eſt. ſicut in actibus apoſto
lorum cōmemoratur. Dicit̃ autem et alia plurima a maioribus
ſibi tradita miracula: et nouas quaſdam pabolas ſaluatoris. et
doctrinam incognitam. magiſque ſabuloſam. mille annos futuros
poſt reſurrectionem: quibus corporaliter regnum criſti in hac
terra futur̄ ſit. Sed ego puto eum ſpiritales et miſticas aplōꝝ
traditiones corpaliter et ſcd̄m lr̄am ſuſcepiſſe: nec potuiſſe diſ
cernere ea q̄ illi in figuris velut lactētibꝰ et puulis loquebant̃
quia et reuera ex ipſis q̄ cōſcripſit opuſculis exigui ſenſus vir et
minꝰ capacis ondit̃. Multis tn̄ pꝰ eccīaſticis viris hꝰ prebuit
cāS erroris. auctoritatē dogmatis tm̄ ex vetuſtate tribuēs: nō
etiā ex ratiōe dictoꝝ. ſicut hyreneo: et ſi quis aliꝰ eū in hac pte

viſus ē ſequi. Alia qꝫ ꝗ̄plurima ſupra mēorati ariſtiōis refert
tanꝗ̄ ex verbis ei domini tradita et iohānes preſbiteri. Que
ſi quis vult pleniꝰ noſcere: ipſos eius relegat libellos. Nos tñ
illud aſſumemus ex hÿs: qđ de marco euangeliſta hÿs protulit
verbis. Etiam hoc inquit pſ̄biter narrabat ꝙ marcꝰ interpres
fuerit petri: et quecūqꝫ meminerit ab eo dicta cōſcripſerit. non
tamen per ordinem ea que a dño dicta ſunt vel facta digeſſerit
quia non ipſe auditor domini fuerit vel ſectator. ſed nouiſſime
vt dixi petro adheſit ad vſum ac miniſterium predicandi. nō
ad conſcribendos domini ſermones. Itaqꝫ nichil peccauit mar
cus in eo ꝙ ita quedam ſcripſit quaſi qui ſparſim audita recor
dari videat᷑: et hoc ſolū ſatis egit. ne quid ex auditis omitterꝫ
aut aliquid falſum ſcriberet. Hec de marco ſcribit papias. Sed
et de matheo ita refert. Matheus quidē ſcripſit hebreo ſermōe
interpretatus eſt autem ea que ſcripſit vnuſquiſqꝫ ſicut potuit
Hec etiam de matheo. Vtitur ſane idem papias teſtimonÿs ex
epiſtola iohannis prima et petri ſimiliter prima: ſimul et hyſ
toriam quandam ſubiungit de muliere adultera que accuſata
eſt a iudeis apud dominum. Habetur aūt in euāgelio qđ dicit᷑
ſcđm hebreos ſcripta iſta ꝑabola. Sꝫ et de hÿs iſta ſufficiāt.

Incipit liber quartus eccleſiaſtice hÿſtorie. Qui ſub imperio
traiani romanoꝝ vel alexandrinoꝝ epī fuerint. Capitulum. i.

Q
q
Vo decimo anno principatꝰ traiani ceſaris
cordo quē paulo ante memorauimus alexā
drinoꝝ gubernare plebē. diē obÿt. Pꝰ quē
quartus ab apoſtolis primus nomine ſacer
docÿ inibi iura ſuſcepit. Eadem tempeſtate
alexāder quoqꝫ rome cum octauum annum
euuariſtus ſacerdotalis adminiſtrationis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 28

impleſſet: quinta ſucceſſione poſt petrum atqꝫ paulum plebis gubernacula ſortitus eſt.

¶ Qualia ſub traiano paſſi ſunt iudei. Ca. ij.

Et quidem ſaluatoris noſtri iſtitutio eccleſiarumqꝫ ꝓfect9 creſcebat i dies: iudeorum porro funera denſiſſimis cladibus exagitabantur. Itaqꝫ poſtq̃ predictus imperator annum octauum decimum principatus ingreſſus eſt. rurſus iudeorum tumultus exarſit. quo magnus mox numer9 gentis eius occubuit. Nam et alexandrie. et per egyptum et cyrenem tamquã atroci quodam ſediciosoqꝫ ſpiritu exagitati. primo ſimul cõmanẽtib9 viciniſqꝫ gentilibus inferre certamina: tum deinde paulatim ſeditione creſcente. ſequenti iam anno publicum et non minimũ intulere romano tũc ducilupo cuidã in ꝑtibus egypti. Ac ſane primo prelio iudeos ſecuta victoria ẽ. Sed gentiles qui ex acie fugerant. irrũpentes alexandriã: iudeos ſi quos forte inibi repperant interimere. Quoꝝ auxilio deſtituti reliqui qui apud cyrenem rebelles extiterant: velut deſperantes ad agros egypti et caſtella vaſtanda vertuntur duce luca. Aduerſum hos impator mittit cum exercitu militum atqꝫ equitum. ſed et nauali manu marcium turbonem: qui multis ſane prelijs nec paruo tempore cõſumptis multa milia iudeorum non mõ apud cyrenem. ſed in egypto qui luce auxiliũ ferebant ꝓſtrauit ac protulit. Prĩceps vero romanus etiam eos qui apud meſopotamiam cõſiſtebant iudeos rat9 ſimilia auſuros lucio quieto p̄cepit delere ꝓuintiã fundit9: ac totã gentem penit9 excidere. Cum ille direpta ac e magnam eoꝝ multitudinẽ ſternit. Cui9 facinoris grã: quietus remunerationis vite ab ĩpatore ꝓuincie iudee indept9 eſt. preſidatũ. Sed et hec etiam grecoꝝ gentiliũ hyſtoriographi ꝑ ſingulas quiqꝫ etates eodem ordine memorie tradiderunt.

¶ Qui ſub adriano fidei defenſionem ſcripſerint. Capitulum. iij.

Traiano autem viginti annis minus ſex menſibus prin cipatu ꝓfuncto. elius adrianus in ſceptra ſuccedit. Huic quadratus oratione vel operatione ſplendidiſſima apologeticū librum pro noſtra religione cōſcriptū et validiſſimis cōmunitū aſſertionibus optulit. quoniāquidem maligni quidem homines ſub eodem principe noſtros nitebantur inceſſere. Qui liber ho die vſqꝫ ſeruatᷓ: et apud nos et apud multos ex fratribus nr̄is Ex quo volumine indicia magna cuiuſdam viri et mentis ac fidei apoſtolice: eius ſcilicet qui cōſcripſerit colliguntur. Idem igitur ipſe ſue antiquitatis ſpecimē talibus exprimit verbis. Noſtri autum ſaluatoris inquit opera ſemper aderant viua et vera in hys qui ſanati fuerāt: et in hys qui a mortuis excitati ſunt. Non enim viſi ſunt tantūmodo vel reſurgere vel ſanari ſed ꝑpetuo ab hominibus videbantur : non tantum ſaluatore preſente. ſed et poſt diſceſſum eius multis temporibus: ita vt aliquāti qui ab eo vel curati vel reſuſcitati ſunt etiam ad nr̄a vſqꝫ tempora perdurarint. Et de hoc quidem ſatis dictum eſt. Sed ariſtides vir fidelis et pietate noſtre religonis inbutus. quadrato ſimile volumen ad adrianum pro fidei noſtre ratiōe conſcripſit: cuius etiam nunc ſcripta ſeruantur.

¶ Qui ſub eodem romanoꝝ et alexandrinorū fuerint ſacerdotes. Capitulum. iiij.

Tercio autem eiuſdem principatus anno alexander ep̄us vrbis rome ſacerdotium ſimul ac vitam finiuit decēnio expleto. Huic ſubrogatus eſt ſixtus. Sed et alexandrie eodem tempore defuncto primo duodecimo ſui ſacerdocij anno: ep̄atū iuſtus excepit.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 28

❧ Epiſcopi iheroſolimorum ab exordio vſq̃
ad tempora memorata. Capitulum. v.

IN iheroſolimis ſane epiſcoporum tempa ſucceſſiones ſcz
nullis ad integrum monimentis cōſcripta repperim⁹: eo
q̄ valde ad breue tempus mortis celeritate preerepti ſacerdotio
ſinguli quiq̄ defuncti ꝓhibeantur. ita vt quātum ex veterum
lectione cōperior ad tempa vſq̄ pricipis adriani ſub quo iudei
excidium paſſi ſunt. tradūt quindecim epiſcoporum ſucceſſiōes
eſſe decurſas: quos omnes aiunt hebreos antique originis exti
tiſſe et ſcientiā criſti fideliter recepiſſe et ideo incunctanter ab
hijs qui poterant de fidei merito iudicare. ſacerdotio quoq̄ vi
ſos eſſe digniſſimos. quippe cum omnis tunc eccleſia ex hebreis
fidelib⁹ coaceruata firmataq̄ videretur: incipientib⁹ ab apl'is
et ꝑdurantibus nimirū vſq̄ ad illud tempus excidij: quo iudei
iterum deficientes a romanis magnis rurſum prelijs ſubiugati
ſunt. Igitur quia per idem tempus aſſumere epiſcopos ex circū
ciſione ceſſatum eſt: neceſſariū videtur omnes a primo vſq̄ ad
id tp̄is enumerare ꝑiter ſacerdotes. Primus itaq̄ iacob⁹ qui
domini frater eſt habitus: poſt hunc ſymeon eſt electus. Terci⁹
iuſtus zacheus quartus. deinde thebias quintus. et benyamyn
ſextus ac ſeptimus iohannes: tum mathias quem philippus ex
cepit. Cui decimus ſeneca ſubrogatus eſt: iuſtus exinde et duo
decimus leui. Poſt hunc effrem et quartus decim⁹ ioſeph: ac fi
nis omnium iudas. Iſti ſunt fere omnes qui iheroſolimis epi
ab apoſtolis ad illa vſq̄ tempora que ſuperius deſignauimus.
plebi illi ex circūciſione prefuerunt.

❧ De ſucceſſione romani et alexandrini pontificis. Ca. vi.

ROme aūt duodecimo anno memorati principis. ſixto duo
deci annis eccīe gubernaculis functo: theleſphor⁹ ſeptim⁹

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 28

ab apoſtolis ſubrogatur. Anno poſt et vno menſe alexandrine
ecceleſie moderamen eymenes ſexta ſucceſſione ſuſcepit cum de
ceſſor eius vndecim annis populo prefuiſſet.

Excidium nouiſſimum iudeorū tempibus adriani. Capit. vij.

VErum iudaicis motibus ac factionibꝰ rurſus ad maiora
progreſſis: rufꝰ iudee preſidens armata manu ſibi ab im
peratore decreta. īſolentiā gentis acerrime cōprimebat: multa
milia paſſim virorū feminarum puerorūqȝ cōficiens . quorum
terras iure belli romano vendicabat impio. Tempore quo iſta
gerebantur ducebat exercitum iudeorū barchochabas quidam
quod nomen ſignificat ſtellam: ceterum vir crudelis et ſceleſtꝰ.
Sed et vocabulo ſuo velut vilibus mācipijs perſuadebat: ſe ob
ſalutem eorum ſydus magnum celitus eſſe delapſum: egris mor
talibus. et longa obſcuritate dampnatis ferre lucis auxilium.
Igitur cum maxime belli huius fomenta concreſcerent octauo
decimo anno principatꝰ eiuſdem apud bethera oppidum ꝑualid
iheroſolimis vicinum. cum longior a romanis tenderet̃ obſidio
fame ac ſiti ꝑduellibus intrinſecus ad extremum interēptionis
adductis. poſtq̃ dux ipſe precipue meritas ſuo facinore penas
luit: omnis hec natio iam exilio ab omni regione finitima ihe
roſolimorum penitus acerbatur cum ſanctione diuine legis. tū
maxime cōſtitutionibꝰ et decretis adriani: ita vt ne de celſiore
quidem ꝓſpectu eminus eis ſaltem paternum ſolum prophanis
obtutibus liceret inſpicere. Ariſtopolleus hyſtoriographus iſta
proſequitur. Ita factum eſt vt ciuitas poſt interitum iudaice
gentis incolis mox in eam pegrine nationis cōfluentibus per
mutatis ciuibus etiam ipſa helya appellaretur ex cognomento
imperatoris helyadriani: et vt in romanorū ius conuerſa ritū
pariter mutaret ac nomen.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 28

Qđ marcꝰ primꝰ ex gẽtibꝰ ep̄s iheroſolimoꝝ fuerit. et de here
ticis eiuſdẽ tp̄is. ⁊ q̄ tũc eccl'iaſtici ſcriptores extiterit. Ca. viij.

Igitur ex gentibus vt inibi cepit eccleſia cõgregari: pri
mus poſt epiſcopos ex circũciſione ſacerdotiũ ciuitatis
illius accepit marcus. Cumq; iam refulgentibus in modum cla
riſſimorum ſyderum eccleſiis vbiq; terrarum vigente etiam per
omne genus hominum fide qua cuncti p̄iter in ſaluatorem ac
dominum noſtrum iheſum criſtum integre et conſtanter credi
derant: illius totius bonitatis emulus demõ. vtpote veritatis
inimicus. et ſalutis humane hoſtis ꝑpetuus omnia molimina ad
uerſus dei eccleſiam verſans: qui prius eam exterius ꝑſecutio
nibus et hoſtibus oppugnauerat. nunc malignis quibuſdam
viris et deceptoribus repertis inteſtino bello eam quatere ni
titur: ſcilicet vt fraudolenti fallaceſq; homines noſtre religiõis
ſimulatos tantum nomine induti. fidelium quidem ſi quos forte
p̄ſuaſionis ſue fraude deciperent peſſundarent: ignorãtes vero
fidei noſtre miſterium peruerſis et feralibus ſuis vel geſtis vel
aſſertionibus impeditos a deſiderio vere fidei et ſalutis longiꝰ
ſub mouerent. Igitur humani generis deceptor antiquis poſt
menandrum quem tunc retulimus ſymonis ſucceſſione velut
quandam beſtiam bino ore ſibilantẽ. biniſq; linguis dyabolica
venena vibrantem: ſaturninum quẽdam anthiochie genitum
et baſilidem alexãdrie ortum ꝓduxit: quorum vterq; ſuis in re
gionibus officinas impie ac deo inuiſe condidit diſcipline. Et
quidẽ in omnibus pene ſaturninum eandemq; menandrum cõ
mentatũ eſſe ſignificat hyreneus. Baſilden vero pretextu miſtice
doctrine in ĩmenſũ tetẽdiſſe mentis ĩpie cogitatũ: dũ ꝓdigioſa
fabularꝫ figmẽta ſibimet cõplacerent. Sz econtra multi. admodũ
eccleſiaſtici viri pro veritate fortiter ſtare. ac ſcriptis quoq; et
aſſertiõibꝰ vera ratiõe ſubnixꝰ ꝓ ap̄lica et eccl'iaſtica traditiõe

certare: vt ex monimentis librorum etiam poſteris ad cauēda
hereticorū venena munimen et ſubſidium preberetur. Ex quibꝰ
ꝑuenit ad nos liber celeberrimi ſcriptoris id temporis agrippe
caſtoris confutationem baſilidis validiſſimam continens: per
quem verſucia et calliditas viri ad decipiendum nimis apta
detegitꝛ. Deniqꝫ cum publicaret eius archana. dixit eā de euan
gelio quatuor et viginti cōmentarios cōdidiſſe: ꝓphetas vero
ſibimet nūcupaſſe quoſdam barchaban et barchon alioſqꝫ qui
nūꝙ̄ extiterint quos ipſe tamen cōſtituerit ſibi: ac barbaris vo
cabulis vt eſſet appellatio ipſa terribilis nuncuparet. Docere
etiam eum refert īmolata abſqꝫ vllo reſpectu cōſcīe deguſtāda
et ſine ſcrupulo atqꝫ indifferenter fidem negandam ꝑſecutiōibꝰ
temporibus. ſectatoreſqꝫ ſuos ad morē pitagoricum docuit quī
quennio ſimile. Addit alia quoqꝫ nō pauca: quibus ſecte huiꝰ
errorem penitus a ſe deprehenſum et confutatum eſſe declarat.
Sed et hyreneus ſcribit coeuum tp̄e et moribus memoratorū
fuiſſe carpocratem quēdam ſuperſtitionis alterius qui gnoſtici
appellantur autorem. vocabulo ab ſcientia cōficto. qui ſane p̄ſti
gias ſymonis magi non vt ille clam ſed publice ac palam tra
debat: et velut pro ſummis atqꝫ optimis ſtudijs laudem confeſ
ſam de nefarijs artibus ac deceptis auditoribus requirebat:
et magicas tenebras in luce publica ꝑorabat. De amatorijs dū
texat ſompnijſqꝫ īmenſis ac demonibꝰ pathedijs alijſqꝫ ſimilibꝰ
fraudibus. qui de hiis cōſequenter doceri oportere omnem ho
minem decernebat: qui ad ꝑfectionē ſui miſterij. vel potius ſce
leris cuperet ꝑuenire: aſſerens non aliter vnūquemqꝫ effugere
poſſe huiꝰ mundi principes vel declinare: niſi per huiuſcemodi
facinora ſua cuiqꝫ nefaria debita ſoluerentur. Hijs igitꝛ ille to
tius boni emulꝰ vtens ſue malignitatis miniſtris tam eos qui
pꝰ fidem ab hijs decipiebantꝛ rapiebat ad tenebras ſempiternas
ꝙ̄ illos qui necdū crediderant. tamꝙ̄ hec eſſet noſtre religiōis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 28

infamia ſubmouebat a fide: dum ob execrabilem hoꝝ hominū
vitam. ipſam criſtianorum ꝓfeſſionem audiens quiſqȝ vitaret
Nec aliunde tunc ſuſpicio de nobis tamq̄ vere īpijs et inceſtis
fuerat exorta: qua aſſeretur illicitis plebem noſtram ſtupris et
promiſcue habitis in matribus et ſororibus pollui: atqȝ execrā
dis infanticidijs dapibus funeſtari. Sed nō in longum durauit
infamia: vbi ſeipſa cepit veritas aperire. Quinymmo et clariꝰ
ac ſplēdidius illuceſcente vita noſtroꝝ extinguebatur cōtiuuo
ſupſticioſi caligo figmenti: et ſingulis quibuſqȝ ſectis que ad
uerſum veritatem exorte fuerant euaneſcentibus: vel in multi
fidas ac multiformes ſpecies diffluentibus ꝓficiebat et extol
lebatur in dies ſolus vere et catholice ſplendor. nulla tēporū
varietate fucatus: quia caſtimonia ſua ac puritate et diuine cō
uerſationis gloria ꝑ omne hominū genus ſapientia et doctrīa
fide et actibus veritas refulgebat. Etenim ipſo cōfeſtim tempe
quo ceperat: opprobrij huiꝰ flāma reſtincta eſt. Permanſit aūt
apud ſingulorum mentes veritas que ſuis ſemper viribꝰ nitēs
cōuincitur et arguit falſitatem: nec paſſa eſt adulterino male-
dicorum fuco eccleſie caſtitatē pudicitiamqȝ lacerari: in tantū
vt ex illo ad noſtra vſqȝ tempora nullus tam ſeue mentis exti
terit qui honeſtatem et caſtimoniā plebis noſtre ore ſacrilego
continuatis macularet opprobrijs. Sȝ et ad romanos et grecos
et ſathas et barbaros et ad ipſas pene in vltimis orbis ꝑtibꝰ
reconditas nationes in tantum ſuauis odor de eccleſie geſtis
et diuinum quoddā reſpirans ſancte cōuerſationis aura perue
nit: in tm̄ ad aures oīm ac mentes felix criſtianoꝝ fama ꝑuecta
eſt: vt ōne hoīm genꝰ legibꝰ et ſupſtitionibus patrijs derelictis
ad fidem ſe cōuerteret criſti: ōniſqȝ barbaries genuina feritate
depoſita ad iheſum criſtū cōcurreret: et diſceret ab eo qꝛ mitis
eſt et huīlis corde. Extiterunt p̄terea ꝑ diuinā grām viri ea tē
peſtate eruditiſſimi q̄ ꝓbabilit̄ et ſufficiēt̄ obſcena hereticoꝝ

cōmenta conuincerent: et quid vera fides in eccleſia catholica caſtitatis haberet oſtenderent. In quibus egeſippꝰ celeberrimꝰ habebatur: qui integerrimā tradicionem apoſtolice p̄dicatiōis ſimplici ſermone cōſcriptam. in quinqꝫ libris memorie tradidit vbi et de ſuis ipſe tēporibꝰ aliꝗta cōmemorat: et de quibuſdā qui ſimulachra collocauerant talia quedam ſcribit. Quibus inquit templa ymmo potius ſepulchra fecerunt: ſicut etiam nunc videmus. Ex quibus vnus eſt antinous ſeruus adriani ceſaris cui agones annui celebrantur qui antinoi appellantur noſtris adhuc t̄pibus inſtituti. Nam et ciuitatem cōdidit eius nomine antinoum: et templum ei et ſacerdotes inſtituit ac prophetas. Sed et iuſtinus fideliſſimus noſtre philoſophie ſectator. et in grecorum diſciplinis eruditiſſimis ſcribens ad antonium appollogeticum pro noſtra religione librum: horū meminit ita dicēs Non michi videtur abſurdum meminiſſe in hys etiā de antinoo ꝙ nuper geſtum eſt. quem omnes timore principis quaſi deum colere ceperunt: cum bene nouerint quis qualis ve paulo ante fuerit. et vn̄ genꝰ duxerit. Idem quoqꝫ ipſe etiam iudaici belli qđ tunc gerebatur memoriam fatiēs talia quedam refert. Eteī in hoc qđ nunc geritur bello iudaico barchochabas princeps iudaice factionis. criſtianos ſolos niſi negarent criſtum tamq̄ blaſphemos ad ſupplicium rapi iubebat. In quibus libris etiā de cōuerſione ſua quam habuit a gētili phīa ad vere religiōis fidem quod non abſqꝫ probabili ratione et examinato iudicio ad hec cōuerſus ſit: hoc mō ſcribit. Nā et egoipſe inquit ſectis platonicis inſtitutꝰ audiens infamari criſtianos. et videns eos īpauidos ad ſuſcipiendam mortem atqꝫ omne ſupplicium tollerandam: cōſiderabam ꝙ impoſſibile eſſet in malicia eos et in libidine cōuerſari. Quis enim aliqn̄ voluptuoſus et luxurijs deditus. et qui humanis carnibus veſci delicias putet mortem libenter āplectit̄: quo ſcilicet ipſa cōfeſtī careat pro qua īfamari

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 28

voluit voluptate. Quin ymmo viuere ꝑpetuo ſi liceret et latere
iudicia in hoc magis operā darꝫ: ne dū ſemetipm̄ ſtatute ac ꝓ
feſſe morti ſtuderet offerre. Sꝫ et idem ipē vir ſcribit ad adri
anum principem ſuſceptis a ſerēnio granuano clariſſimo viro
preſide litteris in quibus de criſtianis percunctabatur: reſcrip
ſiſſe ꝙ non eſſet iuſtum criſtianos nullius criminis reos abſqꝫ
iudicibus legibꝰqꝫ puniri: ſimul et exemplum epiſtole ipſius
ſubicit continentis hunc modum.

Exemplum epiſtole imperatoris adriani ad minucium fundianum ꝓcōſulem aſie. Ca. ix.

a ACcepi litteras ad me ſcriptas a deceſſore tuo ſerēnio grā
nuano clariſſimo viro. et non placet michi relationem
ſilentio preterire ne et inoxij ꝑturbentur: et calumpniatoribus
latrocinandi tribuatᷣ occaſio. Itaqꝫ ſi euidenter ꝓuinciales huic
petitioni ſue adeſſe valent aduerſum criſtiunos: vt ꝓ tribunali
eos in aliquo arguāt. hoc eis exeq̄ nō ꝓhibeo: ꝑcibꝰ aūt in hoc
ſolis et acclamationibꝰ vti eis nō ꝑmitto. Et eī multo eq̄us ē
ſi quis volet accuſare: te cognoſcere de obiectis. Si q̇s igitᷣ ac
cuſat et ꝓbat aduerſum leges quidꝙ̃ agere memoratos hoīes:
ꝓ merito peccatorū etiā ſupplicia ſtatues. Illd̄ mehercule mag
nopere curabis vt ſi q̂s calūpnie grā queꝙ̃ horū poſtulauerit reū
in hūc ꝓ ſui neq̇cia ſupplicijs ſeuerioribꝰ vīdices.

Quod poſt adrianū anthoninꝰ impator extiterit. et ꝙ primo impij eius anno poſt theleſphor romanum pōtificem igneꝰ in ep̄atu ſucceſſerit. et de hereticis eiuſdem tēporis. Ca. x.

v VEꝝ adrianꝰ pꝰ hec viceſimo et p̄io p̄cipatꝰ ſui āno die
obijt: et ātoninꝰ cognomēto piꝰ rōanū ſuſcepit īpiū. Huiꝰ
p̄io āno theleſphorꝰ ānis vndeci ſacerdotio ī vrbe roma admiſ
trato vita deceſſit: et ignꝰ ep̄atus ſortē romane ſuſcepit eccīe

Verumtñ hyreneus refert. theleſphorū martirio vitam finiſſe:
ſimul indicans ignĳ epiſcopi temporibꝰ valentinum auctorem
valētiniane hereſis extitiſſe. et cerdonem quēdam erroris illiꝰ
principem. quem poſtea marcion ſecutus eſt: eo uſqꝫ tempore
rome ſed et diuerſis ĩpietatibus ferbuiſſe. Scribit autem ita:
Nam valentinus venit romā ſub ignio: iualuit aūt tēporibus
pĳ et ad anicetum vſqꝫ durauit. Cerdo vero qui āte marcionē
fuit et ipſe ſub ygnio qui erat in vrbe roma ab apoſtolo nouꝰ
epiſcopus venit: qui tamen aliqua quidem quaſi penitens et er
rorem confitens excuſabat: aliqñ rurſum occulte interdꝫ etiam
publice ĩpietatē docebat: in quo cõiunctus a cetu fraternitatis
arcetur. Hec autem dixit hyreneus in tercio aduerſus hereſes
libro. In primo autem nichilominus libro de cerdone hec dixit
Cerdo vero a ſectatoribus ſymonis ĩpietatis ſue occiſionibꝰ
ſumptis romam venit ſub ygnio ibiqꝫ docuit ꝙ is qui a lege
et ꝓphetis predicatus eſt deus. non eſſet ipſe pater domini nr̃i
iheſu criſti: quia ille quidem notus eſſet. hic autem ignotus eſt
et ille iuſtus hic autem bonus. Cui ſuccedens marcion põtitꝰ
abſqꝫ reuerentia vlla blaſphemans auxit doctoris inſaniā. Idē
quoqꝫ ipſa hyreneus ĩmenſum profundum valentini erroris de
materia et ceteris validiſſime coarguit. et ſerpentis in modum
cecis ſemetipſum latebris obtegentem in luce ꝓtrahit et denu
dat. Hĳs adiungit et de marco quodam quem dicit magicis ar
tibus ĩbutum apprime enituiſſe: de cuiꝰ ꝓphanis ſupſtitionibꝫ
et archanis non tam ſacris ꝗ̃ ſacrilegis et miſticis miſerĳs ita
ſcribit. Etenim quidam eoꝝ thalamum conſtruunt et nefariū
quoddam iniciandi celebrant genus tamꝗ̃ ſecretis quibuſdā
carminibus ac verbis non tā ſacris ꝗ̃ execrabilibus eum qui
introducitur cõſecrātes: ſpeciales nuptias aiunt eſſe qđ faciūt
inſtar videlicet ſupnarum cõiugationum. Adducētes vero eos
ad aquam et baptiſantes: hec ſuper eos proferunt verba. In

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 28

nomine aiunt ignoti patris omni. et in veritate omni matre: et in eo qui deſcendit in iheſum. Alij vero hebraica lingua: ad pauorem audientium ſuper eos quos iniciant terribiliter eloquuntur. Hec de ſectatoribus marci hyreneꝰ ſcribit.

De ſucceſſionibus romanoꝝ et alexandrinoꝝ pōtificum. Ca. xi.

Quarto autem ſui ep̄atus anno cum deceſſiſſet ignius: romane eccleſie ſacerdotiū pius ſuſcepit. Apud alexādriā vero marcus: tercio decimo anno ep̄atus ſui eumenide defuncto. Qui marcus cum decem ānis ſacerdotium miſtraſſet: celadioni poſt obitum ſuum eccleſie gubernacula dereliquit. Pius vero in vrbe roma quindecim annis in ſacerdotio expletis: aniceto poſt ſe tradidit ſedem. Cuius tp̄ibus egeſippꝰ refert ſemetip̄m romam veniſſe: et p̄manſiſſe ibi vſq; ad euleutheri qui poſt anicetum ſubrogatus eſt in ep̄atum.

De iuſtino catholico philoſopho. Capit. xij.

Quibus temporibus ſimul florebat iuſtinꝰ in habitu philoſophi diuinum predicans verbum et fidei noſtre narrationem tam ſcriptis voluminibus ꝙ̄ viue vocis aſſertione defendens. Qui et aduerſus marcionem ſcribens. cōmemorat de eo ꝙ adhuc ſup̄eſſet eo tp̄e quo ſcribebat. Deniq; ita ait. Marcion vero quidem ponticus qui hodieq; ſupereſt: docet hoīes alium credere eſſe deum. maiorem cōditorem deo. Hec ille hoībus ingerens et demonibus adiutoribꝰ vtens multis blaſphemare p̄ſuaſit: vt nagarent creatorem oīm deum ipſum eſſe patrem criſti: ſed eſſe alium quendam qui quaſi maior hoc eſſet. Et tamen omnes ſectatores eius criſtiani appellantur. ita nimirum ſicut omnes cōi vocabulo cum diuerſe ſint ſecte philoſophi nūcupāt. Sed et poſt pauca nichilominus dicit. Eſt aūt nobis et liber

aduerſus omnes hereſes cõpoſitus: quem ſi vultis decurrere da
bimus. Hic autem ipſe iuſtinus ſcribit etiam contra paganos
volumen inſigne. Sed et alios libros pro noſtra religione in
quibus ad antoninum principem qui cognominatur pius ſer
monem dirigit ſcribens et ad ſenatum. In vrbe etenim roma
maxime cõſiſtebat. Deniq; in vno ex hĳs libro etiam de ſemet
ipſo volens quis vel vnde eſſet oſtendere: hoc modo ſcribit. Im
ꝑatori helio adriano antonino pio ceſari auguſta et veriſſimo
filio philoſopho et lucio philoſophi ceſaris ꝓprio filio ac pio
adoptiuo amatori ſapientie et ſacro ſenatui atq; omni populo
romano. prouincĳs ex omni hominum genere cõgregatis. et
in iuſto odio laborantibus ac non digna patientibus: iuſtin9
priſci filius bachiadis ex vrbe neapoli paleſtine. vnus pro õ
nibus hoc defero poſtulatum. Sed et interpellatus idem impa
tor in aſia ab hĳs qui vario ĩiuriaꝝ genere affligebantur: tale
reſcriptum ad vniuerſos aſie populos ꝓmulgauit.

Reſcriptum anthonini ceſaris ad aſianos pro cristianis affligebantur qui. Capitulum. xiĳ.

IMperator ceſar marcus aurelius. antoninus auguſtus
armenius põtifex maxim9 tribunicie poteſtatis quinde
cies conſul tercio: vniuerſis ſimul plebibus aſie ſalutem. Ego
quidem non ambigo etiam ipſis dĳs cure eſſe: ne quis noxius
lateat. Multo enim magis ipſis cõuenit punire eos qui ſibi im
molare nolunt: q̃ȝ vobis. Sed vos cõfirmatis eoꝝ quos perſe
quimini ſententiam quam de vobis habent: dicentes vos ĩpios
et ſine deo eſſe: vnde et optabalius habent animam ponere ꝓ
deo ſuo. et mortem libenter ãplecti q̃ȝ vobis talib9 acquieſcere
et in veſtre religionis iura cõſcendere. De motibus autẽ terre
qui vel facti ſunt vel etiam nunc fiunt: abſurdũ non erit merorẽ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 28

veſtra iuſta cõmonitione ſolari. quoniamquidem cõperi ꝙ in huiuſcemodi rebus ad illorum ĩuidiã cõmunes caſus trãſfertis in quo illi quidem maiorẽ fiduciam accipiunt apud deum: vos autem in omni tẽpore quo de talibus ignoratis ceteros quidẽ deos negligitis: cultum vero immortalis dei quẽ criſtiani colũt expellitis et deturbatis vſqꝫ ad mortem cultores illius obſeruã tie pſequentes. Super quibus plurimi ex prouintijs iudices etiam venerabili patri noſtro ſcripſerant. Quibus reſcriptum ẽ ab eo. vt nichil omnino moleſtie huiuſcemodi homĩbus gene rarent: niſi forte arguerent aliquid aduerſum romani regni ſta tum moliri. Sed et michi ipſi de hijs ꝙ̃plurimi retulerũt. Qui bus ego paternam ſecutꝰ ſententiã. pari moderatione reſcripſi: ꝙ ſi quis perſiſtit huiuſcemõi homĩbus abſqꝫ vllo crimine mo uere negotia. ille qui delatus ꝑ nomine fuerit abſoluatur: etiã ſi probetur id eſſe ꝙ ei abicitur criſtianus: is autem qui crimẽ obtendit reus pene eius quã obiecit exiſtat. Propoſita epheſi publice in cõuentu aſie. Hec ita geſta eſſe teſtat etiam mileto epiſcopus eccleſie ſardenſis: ĩ eo libro quẽ ad impatorem verũ pro fide noſtra ac religione cõſcripſit.

Quid de policarpo apoſtolorꝫ diſcipulo refertur. Ca. xiiij.

q Da tempeſtate etiam aniceto romane eccleſie preſidente: policarpum romam veniſſe atqꝫ habuiſſe ſermonem cum ipſo aniceto de paſche die hyreneus refert. Sed et alia quedã de eodẽ policarpo ſcribit: que michi dignum videtur corpi huic noſtre narrationis inſerere. Tercio igit aduerſus hereſes libro hec de eo cõmemorat hyreneꝰ. Policarpꝰ inq̃t qui non ſolum ab apl'is eruditꝰ ẽ: neqꝫ ſolũ conuerſatꝰ ẽ cũ hijs qui deum viderãt ſ3 et ab ipſis apoſtolis ordinatꝰ ẽ ſmirneorꝫ eccleſia epiſcopus quem nos quoqꝫ in prima etate noſtra vidimꝰ. Diu et eĩ pmãſit in vita. et lõgeua etate pdurãs nobilis viuendo ſed et nobilior

moriendo extitit: quippe qui vitam martirio terminauit. Docebat autem ſemper ea que ab apoſtolis ipſe didicerat: et hec eccleſie tradebat: que ſola vere docenda ſunt. Quorū teſtes ſunt omnes eccleſie que in aſia conſtitute ſunt: et hij per idem tps etiam nunc in policarpi ſucceſſione perdurant. Multo autem verior et fide dignior hic autor eccleſie eſt et veritatis teſtis: ꝙ valentinꝯ et marcion et ceteri ꝑuerſe mentis homines. Qui etiam ſub aniceto romam prexit: et multos ex ſupradictis hereticis ad eccleſiam dei cōuertit: hanc ſolam predicans tenendā eſſe veritatem quam ipſe ſciret ſe ab apoſtolis ſuſcepiſſe. quam et tradebat eccleſie. Et ſunt adhuc etiam nunc qui audierunt ab ipſo. ꝙ iohannes diſcipulus dn̄i. cum apud epheſum balnea lauandi gratia fuiſſet ingreſſus. et vidiſſet ibi cherintum: exiluiſſet non lotus dicens. Fugiamus hinc. ne et balnee ipſe corruant: in quibus cherintus lauat veritatis inimicus. Idem etiā policarpus marcioni aliqñ cum occurriſſet. dicenti ſibi agnoſce nos: reſpōdit. Agnoſco. agnoſco primogenitum ſathane. Tāta tunc apoſtoli atqꝫ eorum diſcipuli in religiōe cautela vtebant̄ vt ne verbi quidem cōmunionem cū aliquo eoꝝ qui a veritate deuiauerant habere paterentur: ſicut et paulus dicit. Hereticū hominem poſt vnam et alteram correptionem deuita: ſciens q̄ꝛ ꝑuerſus eſt huiuſmodi et peccat cum ſit a ſemetipſo dāpnatus. Extat et epiſtola policarpi ad philippenſes ſcripta ꝑualida: ex qua formā fidei eius ac predicationis ſi quis forte ſalutis ſue ſollicitudinē gerit capere poteſt. Hactenꝯ hyreneus. Policarpꝯ vero in ipſa epiſtola quam ad philippenſes ſcripſerat: vtitur teſtimonijs de prima epiſtola petri.

¶ Qd policarpus ſub ſeuero aliiqꝫ nonnulli ſmirne martiriū paſſi ſunt. Capitulū. xv.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 28

SEd enim anthonino qui pius cognominatꝰ eſt. viceſimo
et ſecundo anno principatus exacto: marcus aurelius ve
rus et anthoninus filius eius cum lucio fratre ſuccedunt. Quo
in tempore policarpus maximis ꝑſecutionibus aſiam quatien
tibus vitam martyrio finiuit. De quo plane neceſſarium duxi
memorie tradere: maxime cum ſcripta extet epiſtola ex perſo na
eccleſie ſmirneoꝝ ad ponti eccleſias data: que de martyrij eius
beato fine deſignat. Cuius exemplum infra ſcriptum eſt.
Eccleſia dei que eſt apud ſmirnam eccleſie dei cōſtitute apō
philemoniū. et omnibꝰ qui vbiqꝫ ſunt ſanctis eccleſiis catholi
cis: miſericordia et pax et caritas dei patris et domini noſtri
ihesu criſti multiplicetꝛ. Scripſimꝰ vobis fratres de martiribꝰ
et beato policarpo: qui velut ſignaculo quodam martirij ſui fi
nem perſecutionibus poſuit. Et paulo poſt deſcribentes etiam
ceteroꝝ martirum agones. talia quedam ſcribunt. Deterrere et
enim volentes inſpectantem populum: nunc flagris vſqꝫ ad in
teriora viſcerum martires laniabant: ita vt abdita corporis et
que natura in archanis locauerat nudarentꝛ. nunc aūt marinas
cocleas que conchilia vocant, et acuta queqꝫ fragmenta in dor
ſum ſupinatis martiribus ſubſternebāt. In quibus omne mar
tirij genus et pene ſpeciem cōſumentes: ad vltimum deuorādos
eos beſtijs exponebant. Sed in hijs precipue deſignatur vir
fortiſſimus effloruiſſe germanicꝰ noīe: qui per gratiam diuine
virtutis metū corpore fragilitatis excluſit. Volente namqꝫ ꝓcō
ſule ꝑſuaſionibus aggredi viꝝ et obicere ei prime etatis florē
debere eū ſuimetipſius miſeratione cape: ille nichil moratꝰ ſpōte
dicitur preparatam ſibi beſtiam prouocaſſe veluti: tardantes
increpans penas: et inique huius vite vltro velocem expetiſſe
diſceſſum. Verum cum ex huius tam īſigni morte. ſtoporem ce
piſſet aſtantes populi multitudo. et totius criſtianorum gētis
mirari virtutem de cōtempnenda morte cepiſſet: cōclamāt oēs

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 28

Tolle impios: policarpus requiratur. Sed cum exclamatione grauis ꝑturbatio fieret: cornicum quēdam natione frigen nuꝑ de ſuis regionibus aduentantem: accidit primo quidem beſtias ceteraqꝫ tormenta ſpōte laceſſere de hinc fractis animis cadere. ad vltimum etiā ſalutem ſegnicia ꝑdere. Que res eum ad martirium ꝓcacia potius et temeritate ꝙ̄ deuotione proſiluiſſe declarat. Ipſe namqꝫ ſe iudici ingeſſerat. Dictus itaqꝫ exemplum euidens omnibus dedit cautius in rebus talibus et circūſpectiꝰ agendum. quia non temeritas ſed fides et modeſtia coronatur Sed de hijs quidem talia geſta ſunt. Inſignis autē vir policarpus. primo quidem cum audiret vulgꝰ excitatum in ſe acclamationibus in nullo penitus motus eſt: ſed manſit īpauidus: tranquillus nāqꝫ erat moribus: et ſerenus aſpectu. Qui cum in eadē ciuitate vellet interritus ꝑmanere: acquieſcens tamen deprecātibus ſe familiaribus ſuis ad agrum quendam ciuitati ꝓximū ſecedit: atqꝫ ibi cum paucis die noctuqꝫ nichil aliud ꝙ̄ in orationibus ꝑmanet: pro pace eccleſiarū que vbiqꝫ ſunt ſupplicans deo: ꝙ ei facere in omni vita ſua moris ꝑpetui fuit. Sed is in oratione poſitꝰ ante triduum ꝙ̄ cōprehenderet viſionem videt per noctem. ceruical capitis ſui flāmis eſſe cōſumptum. Cumqꝫ euigilaſſet poſt viſum interpretatus eſt aſtantibus ſompnium ſuum dixitqꝫ pro certo ſe ob criſtum per ignē vite exitum ſortiturum. Imminente igitur queſtione. rurſus fratrum caritate cōpulſus: cōmigrauit in alium locum. Quo non multo poſt inquiſitores ingreſſi. correptis duobus pueris. et altero ex hijs verberato: per indicium eius ad policarpum perueniunt cum iam declinaret dies. Sed ingreſſi ipſum quidem reperiunt in ſuperioribus quieſcentem: vnde cum poſſet ei facilius tranſitꝰ eē ad alteram domum noluit dicens. Voluntas domini fiat. Qui ymmo et cum cōperiſſet adeſſe cōprehenſores ſuos. in occurſum eis progreſſus leto admodum vultu ac placido cōpellare viros

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 28

cepit cum ingenti oris gratia ita vt illi mirarentur et ſtuperēt
quid tantū ſtudij fuerit vt vir illius grauitatis et honeſtatis
in tam longeua etate et tante vite auctoritate poſitus per/
quiri et comprehendi ſit iuſſus. Sed ille nichil moratus con
tinuo apponi menſam hoſtibus quaſi hoſpitibus iubet. atqꝫ
eis epulas largius miniſtrari: vnius hore ab eius ſpatio ora
tionis gratia impetrato. Orabat igitur tanta dei gratia reple
tus vt āmirarentur omnes qui aderant et ipſi qui ad compre
hendendum venerant peniterent ꝙ tam honeſtum virum ac deo
dignum. et ipſa etate venerabilem rapere iuberentur ad penā
Et poſt aliquāta eadem ſcriptura verbis ipſis talia coniunxit
ex ordine. Poſtea vero q̄ꝛ finiuit orationem memoriam fati
ens omnium quoſcumqꝫ noſce poterat maiorum et minorum
nobilium et ignobilium. et totius catholice eccleſie que per
orbem terre eſt: inſtante hora iam progreditur. et aſino ſedens
ad ciuitatem ducebatur cū eſſet dies magni ſabbati. Pergēti
occurrit ei p̄fectus pacis herodes noīe et pr̄ eiu niceta. Qui le
uantes eū ſecū in vehiculū: pſuadere ſedulo conabaut̄ dicentes
Quid ei mali ē deū dicere ceſarē. et īmolare: et de cetero viuere
ſecnrum? Hec ille primo tacitus audiuit. Sed vbi perſiſtebant
ait ad eos. Quid multis opꝰ eſt? facturꝰ non ſum quod dicitis
At illi poſtea q̄ꝛ nichil ſe ꝓfeciſſe ſenſerunt. indignatione com
moti cum cōtumelia eū vehiculo deturbant: ita vt pedem lederꝫ
p̄ceps altus. Sed quaſi nichil fuiſſet iīurie ꝑpeſſus tota alacri
tate cōtentus ꝑgebat ad ſtudium quo duci fuerat impatꝰ. Cum
vero tumultus ingens in ſtadio ex ingreſſu eius fuiſſet exortꝰ
vox e celo delapſa ē. Fortis eſto policarpe: et viriliter age. Sꝫ
autorem quidem vocis videre potuit nemo: auditꝰs tamen ad
plurimos venit. Intera animatur ad furorem tumultus populi
videntes quia policarpus introducitur. Cumqꝫ eminus a pro
conſule interrogaretur ſi ipſe eſſet policarpus: ſe eſſe cōfitetur

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 28

Ergo habeto inquit etatis tue reuerenciam. et parcens vltime
ſenectuti tue. iura fortunam ceſaris. gerens de prioribus peni
tudinem: et cōclama etiam tu. tolle ſacrilegos. Tunc policarpꝰ
toruo vultu ad populum qui in ſtadio reſidebat aſpiciens ele
uata ad celum dextera cum gemitu ꝓclamauit et dixit. Tolle ſa
crilegos. Sed inſiſtente proconſule policarpo et dicente iura
fortunā ceſaris: et dic in criſtū cōuicia. et dimitto te: policarpꝰ
ad hec. Octoginta inquit et ſex annis ſeruio ei et nichil me leſit
vnq̄: quō poſſum maledicere et blaſphemare regem meum qui
ſalutem michi dedit? Cumqꝫ rurſus vehementius vrgeretur vt
fortunam ceſaris iuraret: ſi hanc inquit iactantiam queris vt
ego fortunam ceſaris iurem: et qui ſim ignorare te ſimulas: cū
omni libertate audi me. quia criſtianus ſum. Si vero etiam
rationem vis criſtiane religionis accipere: ſtatue diem et audi
Proconſul dixit. Suade populo. Policarpus ait. Tibi quidem
reſpondi. Docemur enim principibus et poteſtatibus hijs que
a deo ſunt honorem deferre: eum ſcilicet qui religioni non ſit
contrarius . Populo autem furenti ſatiſfacere non eſt meum.
Proconſul dixit. Beſtias habeo paratas : quibus ſubigeris.
niſi cito penitueris. At ille reſpondit. Adhibeantur. Nobis enī
immobilis ſtat ſententia: nec poſſumus de bono ad malum per
penitudinem cōmutari. Melius autem erat ſi hij mutarentur
ad bona: qui ꝑſeuerant in malis. Tum proconſul. Igni inquit
te faciam conſumi ſi tibi beſtie contempnende videntur: nec
propoſiti recipis penitudinem. At ille ignem minaris inquit
hunc qui ad momentum inceditur et paulo poſt extinguitur
quia ignoras futuri iudicij ignem eternum. qui ad penas perpe
tuas preparatꝰ eſt impiorum. Sed quid moraris? Adhibe. Vti
nam voles . Hec et alia multa hijs ſimilia dicens policarpus
confidentia ſimul et leticia replebatur. ita vt alacritatem vul
tus eius ſermonumqꝫ conſtantiam proconſul maximo ſtupore

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 28

miraret᷑. Miſſo igitur curione ad populum iubet voce maxima proteſtari: policarpum tercio cōfeſſum ſe criſtianum eſſe. Quo audito. vniuerſa multitudo tam gentilium q̄ iudeorū ſmirnentium ciuitatis cum ingenti furore acclamabant. Hic eſt totius aſie doctor et pater criſtianorum: noſtroꝝ aūt ſubuerſor deoꝝ Ipſe eſt qui multos docet ne īmolent: ne ve adorent deos. Et poſt hec verba acclamabāt philippo numerario: vt leonem policarpo dimitteret. Qui reſpondet non ſibi licere: quia iam editionis ſue munus expleſſet. Tunc illi omnes pariter cōclamarūt vt policarpus viuus arderet. Oportebat enim viſionem eius quam de ardente ceruicali vidit impleri. Que cum dicto citius gererentur ipſis populis ligna vel de balneis vel de publicis quibuſqꝫ locis et ſarmenta cōgregantibus. precipue iudeis ardentius in hec ex more feruentibus cum omni velocitate exſtructus eſt regus. Tum depoſitis ſenior indumentis. ac zona reſoluta. calciamenta quoqꝫ de pedibus tēptabat educere: que nunq̄ niſi a religioſis quibuſqꝫ fide et deuotione ſemetipſos inuicem preuenientibus reſolui cōſueuerant. Ita namqꝫ in omni etiam reliqua vita ſua venerabiliter ab omnibus colebat᷑. Vt ergo expedita ſunt que ad ignem ꝑtinebant: cum eū vellent rogo īpoſitum etiam clauis effigere ait. Sinite me. Qui enim dedit michi ferre ignis ſupplicium: dabit vt et ſine clauorum affixione flāmas īmobiliter perferam. Tum illi omiſſis clauis: vinculis vſi ſunt ſolis. Quibꝰ poſt tergum manibus reuinctis: velut electus aries ex magno grege aſſumptꝰ acceptabile holocauſtū oīpotenti dei oblatꝰ eſt: has preces etiam in ipſa paſſiōe ꝓfundens. Deus dilecti et benedicti filÿ tui iheſu criſti pater. per quē tui agnitionem ſuſcepimꝰ. deus āgelorū et virtutum et vniuerſe creature ac totiꝰ iuſtorum generis qui omnes coram te viuunt. bn̄dico te qui me in hanc horā ꝑducere dignatꝰ es. vt ꝑticeps exiſterem martirū et calicis criſti tui in reſurrectiōe

vite eterne anime et ſpiritus mei per incorruptionem ſpirit9 ſancti: in quibus ſuſcipiar in conſpectu tuo hodie tamq̄ ſacrificium pingue et acceptabile. Sicut preparaſti et p̄ſignaſti: ita et feciſti. Verus es tu et ſine mendacio deus. Propterea et in omnibus laudo te et benedico te et glorifico te per eternum deum et pontificem ihesum criſtum dilectum filium tuum: per quem et cum quo tibi in ſpiritu ſancto gloria et nunc et in futura ſecula. Amen. ❡ Et cum amen inſonuiſſet oratione cõpleta: ſubiciunt ignem homines ignis eterni. Cumq; flāma ingens reluxiſſet: vidimus miracula omnes nos quibus ea deus videre conceſſit. Ex quibus et q̄plurimi a domino ad hoc reſeruati ſunt: vt annuncient ceteris que viderunt. Flāma etenī in mod' camere curuata ſpecie quaſi veli nauis vento ſinuati: ſupra corpus martiris ſtetit. Quod corpus in medio poſitum. non erat vt caro ardens: ſed tamq̄ ſi aurum aut argentum in fornace candeſceret. Tum preterea odorem naribus hauſimus tamquā thuris incenſi: vel precioſiſſimi flagrantis vnguenti. Ad vltimum videntes ſcelerum miniſtri igni corpus non poſſe conſumi. iuſſerunt propius accedere confectorem: et corpus cui ignis ceſſerat mucrone tranſfodere. Quo facto tam largus profuſus eſt ſanguis: vt reſtingueret rogum. Populus autem miraculi ſtupore diſceſſit attonitus: erga electos dei. tam inſigni eius fauore perſpecto. Hic eſt ergo admirabilis et electus temporibus noſtris magiſter apoſtolicus et propheticus ſmirneorū eccleſie ſacerdos: qui omne verbum quod locutus eſt impletū eſt et implebitur in futuro. Sed ille emulus totius boni et aduerſarius omnium iuſtorū. poſtq̄ vidit q̄ et pro martirij gloria et pro vite egregie virtutibus coronatus eſt. et per mortem p̄mia īmortalitatis adeptus: ſatis agere cepit vt reliquias eius ad ſepulturam noſtris deſiderantibus nemo concederet. Inſtigabatur ergo niceta herodis pater frater autē dalce adire iudicē

et petere ab eo ne humandum concederet corpus : ńe forte in
quit relinquentes eum qui crucifixus ē. criſtiani hunc colere in
cipiant: iudeis maxime iſta machinantibꝰ. qui et nr̄os intentis
oculis obſeruarunt ne eū e flāmis ad huc ardentibus raperent
ignorātes miſerrimi quia neqꝫ criſtum aliquando poſſumus de
relinquere. qui mortem pro totius mundi ſalute ſuſtinuit: neqꝫ
alium quemqꝫ colere qui verum deum et qui ſolus colendꝰ ſit
nouerimus: martires vero tamquā diſcipulos domini diligamꝰ
et veneremur quaſi integram fidem magiſtro ſeruantes et dn̄o
quorum nos quoqꝫ in fide et pſeuerantia caritatis optamꝰ eſſe
pticipes. Vbi autem vidit centurio tam obſtinatam iudeorum
cōtentionem. poſitum in medio ipſum corpꝰ exuſſit. Et ita nos
poſtmodū ābuſta oſſa p̄cioſiſſimis gēmis cariora . et omni auro
probabiliora per ignem facta collegimus: ac ſicut cōueniebat
ex more cōdidimus. Quo et in loco etiam nunc preſtante domi
no ſollempnes agimus celebreſqꝫ cōuentus. maxime quidem in
die paſſionis eius. Sed et cum eorū memorias qui prius paſſi
fuerant celebramus: vt ſequentium animi ad preceſſorum vitā
exemplis inſignibus ſuſcitautur . Hactenus de beato policar-
po. Cum quo aliȷ̄ etiam duodecim ex philadelphia venientes:
apud ſmirnam martirio coronati ſunt. Sed et in eadem epiſto
la continebatur etiam de aliȷ̄s quāplurimis eiuſdem temporis
martiribus intexta narratio: ī quibus refertur poſt policarpū
ꝙ etiā metrodorus quidā ex martionis hereſi preſbiter igni
ſit traditus . Inter ceteros autem qui per idem tempus marti
res extiterunt: famoſiſſimus inibi refertur quidam pionius no
mine. Cuius per ſingulas interrogationes reſponſionum con
ſtantiam. et pro fide noſtra ad popolum orations quāqꝫ apud
iudices interritus ſemper aſtiterit docens et diſputans etiam
in ipſis tribunalibus. vtqꝫ hiȷ̄s qui in perſecutione titubaue-
rant cohortationibus ſuis ad conſurgendum dexteram dederit.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 28

et in carcere poſitus qualiter ingreſſis ad ſe fratribus animos
eorum ad martirij tollerantiam incitarit. quo ſue ipſe etiam
pro martirio pertulerit cruciatus. vtq; ſit clauis affixus et ar
denti rogo ſuperpoſitus et vt in hijs beatum vite fecerit finem
ſi quis vult plenius ſcire. ex illa que nobis de antiquis marti
ribus ſcriptura cōpoſita eſt plenius diſcet. Poſt hec etiam il
lorum apud pergamum aſie vrbem martyrium geſta referunt
carpi cuiuſdam et papij et agathonice optime femine aliaꝝq;
multaꝝ que pro beatis cōfeſſionibus martyrio coronati ſunt.

Qd iuſtinus philoſophus verbū criſti p̄dicans martirium meruit. Capitulum. xvi.

CUm quibus et vir mirabilis de quo paulo ſuperius fe
cimus mentionem iuſtinus. cnm ſcd̄m iam librum pro
religiōis noſtre defenſione conſcriptum. temporis illius iudici
bus obtuliſſet: remunerationem lingue fidelis et erudite mar
tyrij munus accepit: quodam philoſopho creſcente nomine ca
ne tam profeſſione q̄ꝑ moribus dolos viro inſidiaſq; tendente:
quoniāquidem ſepe cum eo diſputans auditoribus medijs nō
ſolum optinuerat eum: verum et vehemeutius veritate ſibi ſuf
fragante confuderat: et vnde victorie ſue palmam martyrium
percepit a domino. Hoc autem ita futurnm etiam beatus ipſe
verꝰ philoſophus veritatis in ea defenſione quam ab eo cōſcrip
tam ſupradiximus: aperto ſicut erat futurum prophetica mēte
predixit hijs verbis. Nam et ego inquit ſpero me ab aliquo
hornm quibus pro veritate obſiſto inſidias eſſe paſſurū: ſpero
baculo aut claua feriendum: certe vel a creſcente hoc non phi
loſopho. ſed philacōpo. idem non amatore ſapientie ſed ama
tore iactantie. Neq; enim dignum eſt philoſophum nominari
eum qui de hijs que neſcit publice proteſtat̄: et criſtianos ſine

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 28

deo eſſe et impios dicit ad gratiam et libidinem eorum m̄ quos in errore poſitos ipſe maioribus laqueis erroris inuoluit. Si enim ignoratur ab eo criſti doctrina et ea arguit que ignorat nequiſſimus eſt et imperitis multo nequior: quia et impiti vel ydiote obſeruant ne diſputare audeant de hijs que ignorant. et de illis teſtimonium perhibere que neſciunt. Si vero legit que apud nos ſcripta ſunt. et aut ītellexit eorum virtutem. aut intellexit quidem ſed diſſimulat ne et ipſe ſuſpectus habeatur in talib⁹: multo nequior et deteſtabilior iudicand⁹ eſt: qui impiti vulgi captans fauorem. veritatis ac pietatis quā ꝓbat hoſtis exiſtit et proditor. Nam et ꝓpoſuiſſe me ei ſciatis quedam: ex quorum reſponſionibus nichil ſcire cōuict⁹ eſt. Et in tm̄ vera ſunt que dico vt putē vobis etiam queſtionis habite īternos diſputationes allatas: ex quib⁹ aptiſſime dinoſcitur eum que noſtra ſunt penit⁹ ignorare. Si vero nec dū venerunt ad noticiam vrām: paratus ſum rurſum vobis audientibus diſputare. Hec ſunt beati iuſtini verba: in quib⁹ ſcd̄m ea que predixerat per creſcentis inſidias martirio cōſummatus eſt.

De taciano oratore. Capitulum. xvij.

TAcianus quoq₃ orator vir eruditiſſimus in̄ prima etate ſua cum magna admiratione oratoriam docens ex qua et nō parum glorie queſierat: poſt modum ad noſtra ſe ſtudia conuertens: libros etiam ipſe aduerſum gentes dignos mēoria dereliquit. in quibus iuſtini meminit hijs verbis. S₃ et āmirabilis inquit vir iuſtin⁹ ſatis recte ꝓſecutus eſt: ſimiles iſtos dicens eſſe latronib⁹. Et poſt aliq̄ta cū de philoſophis quedam dixiſſet: addit etiam hec. Creſcēs deniq₃ ille qui obſedit vrbem magnam in puerorum quidem ſtupris omns ſ̄ibat: in pecunie autem cupiditate nullo inferior erat. Mortem vero cum ceteris

ſuaderet cõtempnendam: ipſe tam̄ peſſimam de ea opinionem gerebat. vt iuſtinum tamquã vltimo malo traderet morti: pro eo ꝙ veritatē predicans. voluptuoſos et deceptores philoſophos arguebat.

De martiribus quos iuſtinus in ſuis cõmemorat libris. Capitulum. xviij.

IDem quoqꝫ iuſtinus priuſq̄ꝫ proprium deſudaret. aliorꝫ qui ãte ſe martyres extiterunt deſcribens agones: in primo defenſionis ſue libro talia quedam refert. Mulier ait quedam cõiuncta erat viro turpi: que et ipſa prius turpiter vixerat Hec poſtquã precepta criſti cognouit pudica effecta. viro quoqꝫ de pudicicia perſuadebat: ſuggerens ei ſcriptum eſſe in criſtianorum preceptis eternas īminere penas hijs qui pudiciciã in vita ſua iuſticiamqꝫ contempſerint. Sed ille in eadem obſcenitate perſiſtens. alienam iam actibus ſuis a ſe faciebat vxorē quippe cum nefas eſſe mulier eſtimaret in eius mariti contubernio permanere. qui naturali lege contempta nouas vias libidinis exquirebat. Statuit igitur repudiare iura cõiugij: ſed propinquis interuenientibꝰ. et de mariti emendatione pollicentibus compulſa eſt in eis rurſum cõſortio reſidere. Verum ille poſt hec alexandriam profectus cum turpius agere atqꝫ inceſte vite maiora nunciarentur augmenta queſiſſe: mulier ne vltra in cõiunctione eius manens particeps inceſti hominis haberet᷑ libello ei repudij dato diſceſſit. Tum ille efferus maritus quē gaudere oportuerat. ꝙ in tantum vxoris ſue caſtitas ꝓfeciſſet vt non ſolum nichil turpe cõmittere: ſed ne mariti quidem pati enter ferre turpitudinem poſſe: a quo emendationem refutãte pro caſtimonie amore diſceſſerit nouo criminis genere pro caſtitate accuſat vxorē. Criſtiana ē inquit. Et illa quidem libellū tibi obtulit imꝑator. vt primo permitteretur ei rē familiarem

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 28

ordinare: tum deinde reſpondere obiectis ꝙ et indulſiſti. Verū
maritus cum mulierem non poſſet arguere: in tholomei cuiuſdā
exicium qui magiſter mulieris in criſtiana religione fuerat tali
arte cōuerſus eſt. Habebat amicum centurionem quendā: huic
ꝑſuadet. vt percunctaretur a ptoholomeo ſi criſtianꝯ eſſet. Hoc
tantum ptholomeus tamq̄ amator veritatis nequaq̄ gloriam
ſue ꝓfeſſionis occultans ꝑcunctanti criſtianum ſe eſſe cōfeſſus
eſt. Hunc continuo centurio in vincula cōiecit: et multo tem-
pore ſqualore carceris maceratum. ad vltimum orbicio iudici
optulit. A quo ſimili modo hoc ſolum interrogatus eſt ptholo
meus ſi eſſet criſtianus. Qui rurſum tāti boni ſibi cōſcius diui
nam religionem pretulit: et de criſti magiſterio ac totius boni
inſtitutionibus publica cōfeſſione teſtatus eſt. Qui enim negat
ꝙ eſt ſine dubio culpabile iudicat eſſe q̄d negat. Cōtinuo igit̄
poſt confeſſionem. ab vrbicio duci iubetur ad mortem. Lucius
autem quidam criſtianus vir videns tam temere prolatam ſen
tentiam: ait ad vrbicium. Quid queſo cauſe eſt. ꝙ neq; adulte
rum neq; corruptorem. aut homicidam vel raptorem latronēq;
aut alterius cuiuſlibet facinoris reum: ſed tantum pro nomine
criſtiani ꝙ hoc ſe vocabulo confeſſus eſt nūcupari: ad mortem
duci hominem precepiſti. Nō ſunt hec digna pio imꝑatori. nec
ſapiētiſſimo filio eius. neq; ſacro ſenatui: que agis o vrbiti. At
ille nichil aliud īquirens. ait ad luciū. Videris michi. et tu criſ
tianus eſſe. Cumq; luciꝯ reſpondiſſet hoc plane ſum: etiam ipm̄
orbicius duci pariter iuſſit ad mortem. At ille gratias inquit
ago ꝙ me nequiſſimis dominis abſolutū. ad bonum et ad op
timum patrem et regem omniū deum remittis. Sed et tercius
quidam pari modo libertate vſus: pari q̊q; ſententia punitus ē
Poſt hec illa iuſtinus annexuit ex ordine que paulo ante retu
limꝯ: idem et ego inquit ſpero me ab aliquo hoꝝ quibus ꝓ ve
ritate obſtiti inſidiis eſſe paſſuꝝ et cetera.

Qđ iuſtini ſcripta ad nos vſqꝫ ꝑuenerit. Ca. xix.

Plurima autem nobis hic vir ſtudiorum monimenta dere liquit. quibus erudite eius anime ac diuinis dedite diſciplinis indicia colligamus: in quibus emolumenti plurimum inuenire poſſunt hij qui amorem doctrine et ſcientie gerunt. Extat igitur eius liber hic de quo ſuperius memorauimus ad antoninum qui dicebatur pius et filium eius ac ſenatum pro noſtra religione cōſcriptus. Sed et ſecundꝰ nichilominus defenſionem noſtre fidei continēs quem ſcripſit ad ſucceſſorem ſupra dicti principis antoninum verum: cuius tempora nunc cepimꝰ explicare. Sed et alius liber eſt aduerſum paganos: de quo de ſingulis vel noſtris vel grecorum philoſophis conferens diſputationem latiſſimam cōſerit. Ibi etiam de natura demonum diſſerit quadam: que hijs inſerere longum eſt. Sed et alius eſt liber aduerſum paganos: qui ſupſcribitur cōfutatio. Eſt et aliꝰ eius liber de monarchia: quem non ſolum de noſtris libris. ſed et de gretorum uoluminibus texuit. Eſt et alius qui ſupſcribitur pſaltes. Et alius velut in ſubnotationum modo de anima in quo diuerſas queſtiones inſeruit. ex hijs que apud grecorū philoſophos agitantur: quibus cōtradicturum ſe repromittit. et ſuam de hijs ſententiam in illius reſponſionis volumine probaturum. Compoſuit etiam dyalogum quaſi cum iudeis quem apud epheſum cum rriphone hebreorum nobiliſſimo doctore habuit: in quo exponit quomodo ipſe per diuinam gratiam ad credelitatem vere fidei perductus ſit: cum prius īmenſum ſtudium erga philoſophorum geſſerit diſciplinas perquirende veritatis amore detentus. Simulqꝫ refert de iudeis. ꝙ aduerſum eccleſiam criſti īſidijs feralibus agant: et pro hijs inſimulat triphonem dicens: quia non ſolum non penituiſtis pro hijs que a vobis male geſta ſunt: ſed et viros aptos ad hoc elegiſtis de

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 28

iheroſolimis et miſiſtis per omnem terram qui circuirent et dicerent impiam hereſim ſurrexiſſe criſtianorum: ſimul et criminoſa quedam diffamarent aduerſum nos: quo ſcilicet hoc ignorantes quiq; deterriti cōſortia veſtra vitarent. In quo non ſolum vobiſipſis ſed et aliis opprobria fingendo cauſa mortis extitiſtis. Scribit autem quiſq; ad ſua tempora prophetie gratia in eccleſiis floruerit. Sed et apocalipſim iohannis apoſtoli eſſe dicit: propheticis etiam quibuſdam teſtimoniis vtitur ad triphonem cōuincens eum de hiis que iudei abſciderint hec de ſcripturis et abſtulerint. Sed et multa eius alia apud quāplurimos fratrum feruntur que ita probabilia ac digna veteribus iudicata ſunt: vt hyreneus ex ipſis inueniat aſſumere. et in quarto aduerſum hereſes libro de hiis hoc modo ſcribere. Et bene inquit iuſtinus in eo volumine quod aduerſum marcionem ſcribit proſecutus eſt dicens quia ipſi deo nunq; acquieſcerem: ſi alium deum diceret preter omnium creatorem. Et iterum in quinto eiuſdem operis libro dicit. Et optime inquit iuſtinus affirmat. quia ante. aduentum domini nunquā auſus eſt ſathanas blaſphemare deum: quippe qui nōdum agnouiſſet dampnationem ſuam. Hec autem nobis neceſſario de opuſculis iuſtini dicta ſint: ad īquiſitionem librorum eius ſtudioſos quoſq; fidelium prouocantibus.

Qui tunc epiſcopi romane et alexandrine atq; antbiochenſi eccleſie prefuerunt. Capit. xx.

IGitur octauo anno ſupradicti principis aniceto vndecimo anno epiſcopatus ſui defuncto: ſucceſſit ſoter. Apud alexandriā vero celadion quatuordeci annis miniſtrato ſacerdotio agripinū ſucceſſorē reliquit. Apud antbiochiā vero theophilus per idem tps ſextus ab apoſtolis eccleſie pōtificatum tenebat:

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 28

vbi quartus poſt heronem fuerat cornelius poſt quem quinto gradu heros ſucceſſerat.

¶ De hijs qui memoratis temporibus eccleſiaſtici ſcriptores emicuerint et de hereticis eiuſdem temporis. Capit. xxi.

TUnc egeſippus de quo ſupra memorauimus inſignis habebatur: et dyoniſius chorinthiorum epiſcopus. Sed et pinitus nobiliſſimus apud cretam in epiſcopis fuit. Philippus etiam et appollinaris et melito muſanuſq; et modeſtus et precipuus hyreneus: quorum omnium ad nos vſq; apoſtolice fidei et ſane doctrine preclariſſima monimenta perlata ſunt. Ex quibꝰ egeſippus in quinto cõmentario libro vbi ſententiam ſue fidei pleniſſima cum aſtrictione deſignat: indicat etiam hoc ꝗ cum ad vrbem romam pergeret plurimis per loca ſingula epiſcopis in ſermone et caritate congreſſus. omnes eiuſdem fidei predicatores doctoreſq; reppererit. Simul et de epiſtola clementis ad chorinthios ſcripta q̄dam cõmemorat: que etiam inſerere huic operi noſtro neceſſarium duxit. Ait ergo. Et permanſit inquit eccleſia chorinthiorum in predicatione recta vſq; ad primum epm̄. quem romã nauigans vidi cum eo et reſedi apud chorinthum diebus multis. delectatus puritate fidei eius. Cum autẽ veniſſem romam permanſi inibi. donec aniceto ſoter: et ſoteri ſucceſſit eleutherus. Sed et in omnibus iſtis ordinationibus vel in ceteris quas per reliquas vrbes videram. ita omnia habebantur ſicut lex antiquitus tradidit: et prophete ĩdicauerũt et dominus ſtatuit. Item idem ipſe etiam de hereticis qui ſuo tempore exorti ſunt: talia quedam cõmemorat. Et poſtea ĩquit q̄ iacobus qui cognominatur iuſtus martyr effectus eſt. ſicut dominus etiam ipſe reddens teſtimonium veritati. electione diuina ſymeon cleophe filius epiſcopus ordinatur: electus ab

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 28

omnibus pro eo ꝙ eſſet cõſobrinus domini. Propterea autem
tunc eccleſia virgo vocabatur: quia nondum fuerat adulterini
verbi ſubreptione corrupta. Sed theobutes quia repulſam me
ruit epiſcopatus: ipſe cepit in inicio ꝑturbare omnia et corrum
pere: qui erat ex ſeptem hereſibus in populo cõſtitutus: ex qui
bus et ſymeon a quo ſymoniani: cleopius quoqȝ vnde cleopiani
et doſitheꝰ vnde doſithiani et gortheus vnde gortheni. et maſ
buteus vnde maſbuteni: ſed et menendriani ab ipſis et marcio
nite. et carpocretiani. et valentiniani et baſilide et ſaturniani
Quorum vnuſquiſqȝ diuerſis corruptiõibꝰ fidei ſeorſum ſciſma
componens: propriam ſectam et proprios habuit ſectatores.
Ex ipſis ꝓceſſerunt pſeudo criſti et pſeudo prophete et pſeudo
apoſtoli qui in diuerſas partes fratrum vnitatem ſcindentes.
per corruptelam doctrine caſtum eccleſie cubile macularunt:
impietatem loquentes aduerſus dominum. et aduerſus criſtum
eius. Sed et antiquas iudeorum hereſes idemipſe ſcriptor
que vel quante fuerint: per hec verba deſignat. Erant inquit
diuerſe ſententie in circũciſione idest in filĳs iſrahel: que max
ime aduerſabantur tribu iude ex qua criſtus eſt. Erant ergo
eſaei. galilei mero baptiſte. maſbutei: ſamarite: ſaducei pha
riſei. Sed et alia quãplurima ſcribit: de quibus ex parte iam
pro locorum oportunitate in ſuperioribus memorauimus.
Diſſeruit autem et de euangelio ſecundũ hebreos et ſyrios et
quedam etiam de lĩgua hebraica diſputauit. et iudaicarum tra
ditionum meminit: per que indicat ſe ex hebreis ad fidem
criſti veniſſe. Verum et hicipſe et hyreneus. et omnis anti
quorum chorus: librum qui attitulatur ſapientia ſalomonis
dixerunt ſicut et prouerbia et cetera. De apocriphis vero cum
ageret aduerſum quoſdam hereticos: corrupta in hĳs quedã
ac falſata eſſe perhibuit. Sed veniendũ vobis eſt tandem
ad beati dyoniſii cõmemorationẽ chorinthioꝝ eccłie epiſcopi.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 28

cuius eruditione et gratia quā habebat in verbō dei fruebant
non hij populi ſolum quos regendos ſuſceperat : ſed et procul
poſiti quibus per epiſtolas preſentiam ſuam reddebat. Extat
deniqꝫ epiſtola eius ad lacedemonios ſcripta de catholica fide:
in qua et de pace atqꝫ vnanimitate florentiſſime docet: et alia
ad athenienſes in qua ad euangelij credulitatem inuitat et
concitat ſegniores ſimul et arguit quoſdam velut pene prolap
ſos a fide. cum epiſcopus eorum publius fuiſſet martirio coro
natus. Sed et quadrati qui publio ſucceſſerat in ſacerdotium
memīt ſimul et memorat ꝙ labore eiꝰ et induſtria rediuiuꝰ qui
dam in eis calor fidei repatus ſit . Et illud in eadem deſignat
epiſtola ꝙ dyoniſiꝰ ariopagites qui ab apoſtolo paulo inſtruc
tus credidit criſto ſcd̄m ea que in apoſtolorum actibus deſig-
nantur : primus apud athenas ab eodem apoſtolo epiſcopus
fuerat ordinatus. Fertur et alia eius epiſtola ad nicomedieſes
in qua hereſim marcionis impugnat: et eccleſiaſtice fidei regu
lam mira laboratione conſtituit. Scribit et aliam eccleſie gor
tinenſium. ceteriſqꝫ ſimul eccleſiis crete: in qua epiſcopum ip
ſorum philippum velnt magnis virtutibus et optimis ſtudijs
preditum proteſtatur. Dicit autem ab hereticorum conuiuijs
abſtinendam. Scribit et aliam eccleſie ariſtrenorum ceteriſqꝫ
cum ea ponti eccleſiis: in qua bachilidis et epiſti meminit tā
quā qui eum exhortati ſunt ad ſcribendum. et multa in ea ex
diuinis ſcripturis explanat: ſimulqꝫ epiſcopi eorum menſionē
facit nomine palme: ſed et de nuptijs et caſtitate plura cōme
morat: Et ex quocumqꝫ lapſu reſurgentes et cōuertentes ſe a
peccato: etiam ſi ab heretica prauitate reſiliant ſuſcipi iubet.
Coniungitur et hijs alia eius epiſtola ad gnoſios in qua com
mouet et deprecatur epiſcopum eorum nomīe pynetum. ne gra
uia onera diſcipulorum ceruicibus ſuperponat: ne ve fratribꝰ
neceſſitatem compulſe caſtitatis indicat. in quo nonnullorum

[i]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 28

p̄clitetur infirmitas atq3 reſcribens pynetus dyoniſio ſenten
tiam quidem conſilij melioris amplectitur. ſimulq3 obſecrat eum
poſt illa que prius reſcripſerat robuſtioris etiam validioris
cibi et de cetero ſcripta tranſmittere: e quibus ad meliorē pro
fectum eccleſie ſue populus aleretur ne ſemper cibo lactis inhe
rentes peruulorum vitam in corpe iam ſeneſcente perduceret
ſimul et recte fidei ſui inſignia et ſollicitudinem quam erga cu
ram plebis expendit: eruditioniſq3 ac ſapientie verbi diuini
in hac epiſtola pynetus vobis velut in quodā ſpeculo viuentē
ſui dereliquit ymaginē. Dyoniſii aūt fertur et alia ad romanos
epiſtola data ad epiſcopum ſoterem: in qua inſtituta antiquit9
tradita in eccleſia romana cuſtodiri libenter amplexum ſe hijs
indicat verbis. A principio namq3 moris eſt inquit nobis om
nes fratres varijs iuuare beneficijs: multiſq3 eccleſiis que ſunt
per diuerſa terrarum loca cuncta quibus indigent deſtinare. ſin
gulorū quoq3 neceſſitteas in omnibus cōſolari: ſed et per me
talla fratribus religatis que vſus poſcit prebere. Hec ab īicio
romane eccleſie facere moris fuit: a patribus ſibi huiuſcemodi
inſtitutione dimiſſa et ſemper integre cuſtodita. Beatus vero
epiſcopus veſter ſoter non ſolum ſeruauit que patres tradide-
runt. ſed et auxit in melius: qui non tantum ſanctis que vſus
corp̄alis expoſcit imp̄titus eſt: verum et aduenientes fratres
clemēti ſatis et mitiſſimo ſolatur alloquio. et tamq̄ pium ſe ac
religioſum patrē ſingulis exhibet. In hac ipſa ſcriptura memīt
etiā epiſtole clemētis ad chorinthios ſcripte ſignificās veteri
īſtituto et ātiqua cōſuetudine ſp̄ ip̄am ep̄laz lectā eſſe in eccl̄ia
Deniq3 ſic dicit. Beatam inquit duxim9 hodiernā dn̄icā diē ī
qua legim9 ep̄lā3 vr̄am quā et ſemper ad noſtri cōmonitionem
legemus: ſicut et illam priorem a clemente ad nos ſcriptam.
Idem adhuc ipſe de epiſtolis ſuis tamquā falſatis a quibuſdā:
hec ſcribit. Epiſtolas enī quaſdā fr̄ibus rogantib9 me ſcripſi:

quas tamen apoſtoli ſathane zizaniĳs repulerunt: quedam aufe
rentes alia autē addentes: quibus ve repoſitum eſt iudicio dei.
Quid autem mirum ſi dominica verba ſancte ſcripture falſare
conati ſunt qui vilia hec que nos ſcripſimus corruperunt? Fer
tur adhuc et alia p̄ter iſtas dyoniſii epiſtola ad tiriſophorum
fideliſſimam ſororem ſcripta. in qua conuenientes vel ſexui uel
menſure eius rationabiles ei diuini verbi exhibuit dapes. Sz
de dyoniſio ſit ſatis dictum. Theophili vero quem anthi
ochie epiſcopum ſupradiximus. feruntur tres inſtitutionum li
bri ad antholicum ſcripti: et alius liber aduerſus hereſim her
mogenis. in quo et teſtimonio vtitur de reuelatione iohannis.
Sed et aliĳ inſtant eius īſtructionum variarum libelli. Igit̃
ea tempeſtate hereticis per omnem locum zizaniorum modo
pura verbi dei ſemina maculantibus et areas apoſtolice fidei et
doctrine adulterina admixtione fedantibus: ex omni parte ſa
cerdotes domini velut vigilantes agricole excutere eorum et
expurgare mala ſemina nitebantur: et tamquam ſolliciti paſto
res inſidiantes lupos gregibus criſti . clamoribus ſimul inſec
tatiōibusqꝫ repellere: cōmonendo fratres īſtruendo. ſcribendo
etiam longe poſitis: ipſos quoqꝫ interdum ſicubi coram depre
hendiſſent cominus perurgendo et verborum lucta ac diſputa
tionum certamine proſternendo: aliĳ etiam in poſterum conſu
lentes queſtiones eorum et peruerſas obiectiones editis com
mentariĳs confutando. Inter quos theophilus de quo nunc lo
quimur. non ignobili aduerſus eos: id eſt aduerſum marcionē
indicatur ex hĳs que legimus diſputatione congreſſus. Huic
igitur ſeptimus ab apoſtolis ī anthiochene eccleſie ſacerdotio
maximinus ſucceſſit. Sed et philippus quem gortinienſis ec-
cleſie epiſcopum ſupradiximus: nobile etiam ipſe monimentū
aduerſum marcionē dereliquit. Similiter et hyreneus. Magni
ficentius autem ceteris modeſtas: qui omnes ipſius deceptiōes

et fallacias retecto quo velabant nequicie tegmen denudauit.
Melito quoqȝ ſardenſis antiſtes eccleſie. et appollinaris apud
iherapolim eccleſiam regens celeberrimi inter ceteros habebā
tur: qui et imꝑatori romano appollogeticos ſimiliter libros ꝑ
noſtra fide luculentiſſime cōſcriptos porrexerunt. Hoꝝ q̃ta re
licta ſint. monimenta que ad noſtram vſqȝ noticiam ꝑuenerunt.
infra oſtenditur. Melitonis de paſcha libri duo: de optima con
uerſatione liber vuus. Sed et de prophetis de eccleſia. de die
dominica. de fide hominis. de figmēto. de obedientia fidei. de ſen
ſibus. de anima et corpore et mente: de lauacro de veritate. Itē
de fide de generatione criſti et de prophetia eius. Item de ani
ma et corpore. de hoſpitalitate. Item liber qui dicitur cla-
uis. De dyabolo et reuelatione iohannis. de deo corpore indu
to: et poſt omnia liber ad antonium. Verum in libello ſuo de
paſcha: tempus quoqȝ quo ſcribebat inſinuans ita dicit. Sub
ſergio inquit paulo proconſule aſie: quo in tempore ſagaris
martirio coronatus eſt. queſtio ingens aborta eſt apud lao-
diciam de paſcha: quibus diebus hec ſcripſimus. Huius eti
am ipſius libelli menſionem facit clemens alexandrinus in
opere ſuo. vbi de paſche ratione ſcribit. quod ſe dicit ex occa
ſione huiuſipſius libelli. qui a melitone prius editus fuerat
ſcribere. In eo autem libro quem ad imperatorem ſcribit: ta
lia quedam cōmemorat illis temporibus aduerſum nos geſta.
Quod nunquā inquit factum eſt: nunc perſecutionem patitur
genus piorum. Effugantur vndiqȝ nouis decretis per omnem
aſiam promulgatis. Impudentes namqȝ homines et calump-
nioſi qui rapere aliena deſiderant. occaſione accepta imperaliū
preceptorum: predonum more die noctuqȝ graſſantur et di
ripiunt innocentes. Et poſt aliquāta iterum dicit. Et ſi quidē
te iubente id faciunt: bonum credamus. quidquid iuſto impe
ratore iubente cōmittitur. Sed et nos libenter ferimus mortē:

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 28

quam a te cognoſcimus irrogari. Sed hoc eſt ſolum ꝙ te obſe
cramus. vt ipſe prius miniſtros proteruitatis huius requiras:
et ſi a te mandate· ſunt iſte quas irrogāt mortes ipſe diſcutias
Si vero tuam quoqꝫ cōſcientiam preceptum iſtud tam īmane
et tam barbarum latet: obſecramus ne nos deſpicias. et patia
ris religioſos ciues tam publico latrocinio iugulari. Et iterū
poſt aliquanta addit etiam hec. Etenim philoſophia hec qua
nos vtimur· primo quidem florebat apud barbaros. Introducta
eſt autem etiam romane veſtre conuerſationi auguſti tempori
bus: ex quo et regni veſtri ſublimius culmen aſcendit. obſer-
uantie huius auſpicijs eleuatum: cuius imperium feliciter pro
pagati tu felix ſucceſſor exiſtis: et traditum tibi feliciter ſer-
uas vna cum filio principatum. Propter quod et ſimul tibi cū
imperio traditum noſtre philoſophie ritum pari religione cuſ
todi. velut qui ingreſſu ſuo patribus tuis cauſam proſperita
tis intulerit. et fidem que cum ipſius auguſti felicitatibus ado
leuit: integram tu quoqꝫ nunc regnans illibatamqꝫ conſerua:
quia nec ipſi auguſto in ingreſſu eius vel in progreſſu triſte ali
quid accidit ſed econtrario leta omnia magnus ſucceſſibus ple
na· obſecrantibus deum ſummum· pro imperij eius ſtatu religio
nis huiuſcemodi cultoribus: nec quiſquā principum niſi nero
ſolus et domicianns: naquam hominum ſuggeſtionibus aduer
ſati ſunt dogmati noſtro. Ex quorum tempore accidit nos fal-
ſis calumpnijs infamari. Sed illorum errorem qui ex ignoran
tia venerat emendauerunt patres tui: qui frequentibus poſt-
modum decretis animaduerterunt in eos/ qui auderent moleſtie
aliquid huiuſmodi cultoribus irrogare. In quibus auus tuus
adrianus. et ad alios quidem multos iudices: precipue tamen
ad fundanium proconſulem aſie· pro hoc litteras dedit. Pater
vero tuus tecum pariter romani regni apicem regens: omnibꝰ
quidem generaliter ciuitatibus· maxime tamen ad lariſeos et

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 28

teſſalonicenſes et athenienſes pro hijs mittit edicta. Te vero multo magis eandem credimus ſeruare ſententiam: ymmo et multo clementius confidimus prouiſurum. tamq̄ qui vere philoſophie et pure religionis amator exiſtas. Hec et multa alia nobiliter ab eo ſcripta: in libello de quo memorauimus inferuntur. In hijs autem que de explanatione ſcripturarum ſcribit quaſi in prefatione enumerat que ſint volumina veteris teſtamenti que in canone debeant obſeruari; quam partem ſcripture videre hijs neceſſarium puto. Melito oneſimo fratri ſalutem. Quoniamquidem frequenter me rogaſti pro ſtudio quod habes erga verbum dei. vt excerpam tibi teſtimonia ex lege et prophetis de ſaluatore. et de fide noſtra ſimulq; indicem qui ſit ordo vel numerus veteris teſtamenti voluminum: poſtulata libenter expleui. ſciens q̄ ſit in te diſcendi ſtudium. vel quanta fidei deuotio vt et vite eterne deſiderio nichil preponis. Scias ergo perrexiſſe me vſq; ad orientis locum vbi predicationis noſtre cepit exordium. et vbi geſta ſunt omnia illa que leguntur ſcripta ibiq; de omnibus diligenter exploraſſe. que eſſent veteris teſtamenti volumina. Ubi igitur que cum omni inueſtigatione comperi hec ſunt. Moyſi libri quinq;. geneſis. exodus. numeri leuiticus deutronomium tum deinde iheſuſnaue. iudicum. ruth. regnorum libri quatuor: palipomenon libri duo. pſalmi dauid. Salomoni prouerbia que et ſapientia: eccleſiaſtes cantica canticorum. Job. Prophetie autem yſaias. iheremias. duodecim prophetarum liber vnus: daniel ezechiel. eſdras. Ex hijs ergo ego eulogias tibi ideſt excerpta teſtimonia in ſex libris digeſta tranſmiſi. De melitonis monimentis iſta comperimus. Appollinaris vero cum multa a multis habeantur: ad nos tamen iſta ſunt que venerūt Apologatic⁹ liber ad p̄dictū īperatorem ſcriptus: et aduerſum

paganos libri quinqꝫ. De veritate libri duo: et quos poſt mo
dum edidit aduerſum cathafrigas. montanum ſcilicet et pſeudo
prophetiſſas eius. qui tunc primum deuiandi a recto itinere
exordium ſumpſerant. Sed et muſani cuiꝰ in precedentibus fe
cimus menſionem fertur libellus multa elegantia ſcriptus ad
quoſdam fratres: qui declinauerant ad hereſim que dicitur en
tracitarum tunc nuper exortam. Cuius autorem extitiſſe taci
anum ſermo aſſerit illum ipſum de quo in ſuperioribus memo
rauimus beato iuſtino teſtimonium dante: cuius eum in diſci
pulum ferunt. De quo tamen et hyreneus in primo libro cōtra
hereſes hec refert. A ſaturnino inquit et marcione deſcenderūt
et hij qui vocantur entratice nuptias refutantes. que a deo an
tiquitus inſtitute ſunt. et ſubtiliter accuſantes illum qui ab in
icio maſculū et feminam ad r̄ſtitutionem humani generis fecit
Sed et ab animalibus abſtinendum predicant: ingrati exiſ-
tentes deo qui hec humanis vſibus procreauit. Contradicunt
etiam primi hominis ſaluti. Et hoc nunc inuentum eſt ab hijs
quibus tacianus quidem autor extitit et huiuſcemodi blaſphe
mias introduxit. qui fuit quidem autor iuſtini: ſed donec cum
ipſo fuit. nichil tale ſentire ſe ꝓdidit. Poſtea vero q̄ꝫ ille mar
tir effectus eſt abſcidit ſe ab eccleſiis doctoris arrogantia tu
midus et latione nimia inflatus qui ſe ceteris duceret meliorē
proprium maluit ꝙ a veteribus traditum docendi inſtituere
ſtilum. ſecula quedam inuiſibilia ſcd̄m valentini fabulas intro
ducēs. Nuptias autem et fornicationem corruptionemqꝫ pari
iudicans lege: ſimilia marcioni ſaturninoqꝫ confirmat. De ſa-
lute vero adam in dubium deducenda: nouis queſtionibus cō
mentatur. Et paulo poſt idem hyreneus addit etiam hec. Non
multo poſt autem inquit ſeuerus quidā ſupradicte hereſi robur
adiungens. fomenta maxima eius ſectatoribus preſtitit: vnde
et magis ſeueriani appellati ſunt. qui vtuntur quidem lege et

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 28

prophetis et euangeliis: ſed propria quadam interpretatione ſcripturarum ſenſum peruertunt. Obtrectant autem paulo apoſtolo et refutant eius epiſtolas: ſed neqꝫ actus apoſtoloꝝ ſuſcipiunt. Verumptamen prior eorum autor tacianus collationem quandam fatiens euāgeliorum. neſcio quomodo cōpoſuit euangelium vnum ex quatuor. quod dyateſſeron nominauit: quod etiam nunc habetur a multis. Dicitur autem et nōnulla ex ſermonibus apoſtoli permutaſſe: tamquā qui emendare velit ordinem cōpoſitionemqꝫ verborum. Reliquit autem hic ipſe infinitum libroꝝ numerum. Sed ille quem aduerſum gentes ſcripſit liber: ex omnibus ſcriptis eius. precipuus et valde vtilis cōprobatur. Sed et de hiis ſatis dictum. Per idem tempus innumerus hereſibus vbiqꝫ pullulantibus. et precipue apud meſopotamiam: bardeſanes quidam vir diſertiſſimus in ſyrorum lingua et vehemens dyaleticus aduerſum marcionem alioſqꝫ nonnullos dyalogos ſcripſit: quos propria lingua compoſitos edidit. Sed et plura alia eius extant volumina: que diſcipuli eius in grecorum vertere ſermonem. Erat namqꝫ ita potens in verbo et doctrina et in diſputationibus validus: vt plurimos et nobiles habuerit viros ſectatores. Eſt eius et ad antoninū de fato potentiſſimus dyalogus. Sed et alia multa ſcripſit: que ſatis vtilia et per neceſſaria perſecutionum que tunc erant tēporibus extiterere. Ferunt autem hunc ipſum fuiſſe primo de valeutini ſcola: ſed cum magiſtrum notaſſet erroris et ineptas eius fabulas arguiſſet: viſus eſt ſibi ad meliorem et rectam fidei ſententiam cōuertiſſe: nec tamen ex integro veteꝝ errorum ſordes maculamqꝫ depoſuit. Hiſdem vero temporibus etiam romane eccleſie ſoter epiſcopus viuendi finem fecit.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 28

¶ Incipit liber quintus eccleſiaſtice hyſtorie. Qd ſoteri romano epiſcopo eleutherus ſucceſſerit et de perſecutionibus eiuſdem tp̄is. Capitulum. i.

IGitur ſoteri epiſcopo octo annis in vrbe roma ſacerdotio miniſtrato duodecimus ab apoſtolis ſuccedit eleutherꝰ: ſeptīodecimo imperij antonini veri. Quo in tempore per multas romani orbis prouintias ex acclamatione et ſedicione vulgi perſecutiones aduerſum noſtros duriſſime concitate ſunt: ita vt multa milia martirum per ſingula loca fierent. Quod conicere ex hijs facere poſſumꝰ que ad rerum geſtarum memoriam conſeruanda litteris mandata repperimus. Et quãuis de hoc plenior nobis narratio q̄ de ſingulorum martirijs proſecuti ſumus ſui ſub tytulo videatur expoſita que inſtructionem doctrine pariter et ſcientie neceſſariam non minimam continet. tamen que etiam preſenti operi competere duximus. pauca inſerimus e multis. Alij namqꝫ ſcriptores hijſtoriarum referāt bella. trophea victorias magiſtratuum ducumqꝫ fortia geſta concelebrent morteſqꝫ ciuium aut hoſtium narrent: patriam coniuges liberos diuerſis cuncta cedibus confuſa deſcribant: noſter hic ſermo qui narrationem continet de hijs que ad deum pertinent rebus. abſurdum non erit ſi bella deſcribat que caro pro anime ſalute perpeſſa eſt: et pugnas quas anima vt celeſtem patriam recuperaret excepit: ſi certamina eius referat que pro fide veritatis exegit in quibus non aduerſum mortales milites: ſed aduerſum ſpirituales demones dimicauit. non pro liberis carnis ſed pro ſpiritus libertate. Si nunq̄ monimentis litterarum mandemus prelia que non pro terrarum ſpacijs nec prouinciarum poſſeſſionibus. ſed pro celorum regno et paradiſi hereditate pacta ſunt

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 28

non regni mortalis imperium queſitura. ſed ab ĩmortali rege
omnium deo triumphorum gloriam perceptura. Galliarum igit̃
nobiliſſime vrbes lugdunenſium videlicet et viennenſiũ: quas
precipiti lapſu preterfluit rodanus nobiliſſimus fluuiorum. In
hijs que et quãta erga dei martires geſta ſint ſupra memorati
antonini veri temporibus deſcripta per ordinem ab eis ad ec
cleſias aſie et frigie fideli relatione tranſmiſſa ſunt: de quibus
vt fides certior habeat̃ ipſa ſcriptoꝝ exempla ſubiciam. Serui
criſti habitantes apud viennã et lugdunum gallie vrbes fra
tribus oĩbus qui per aſiã et frigiam eandem quã nos redempti
onis criſti fidem et ſpem gerũt: pax vobis et gratia et gloria a
deo patre et criſto iheſu dño noſtro. Et cum non nulla velut
in prefatione ꝓſecuti viderent̃ poſt aliq̃ꝑta ita rerum geſtarum
ordiunt̃ inicium: Tribulationis aiunt noſtre magnitudinẽ
et gentiliũ furorem quem ſanctis martiribus ĩtenderunt: ſicut
eſt enumerare nec preſentes quidem ipſi ſufficimꝰ. ne dum ſcrip
tura cõprehendere. Omnibus etenĩ viribus congreſſus eſt ini
micus tamquã qui iam per acerbitatem perſecutionis aduen
tus ſui oſtentaret inicia: et per hoc inſtrueret et informaret
miniſtros ſuos aduerſum ſeruos dei omne miniſterium ſceleris
et crudelitatis explere: ita vt prima nobis domorum prohibe
retur habitatio. tum deinde vſus balnearum. poſt etiam pro-
ceſſus ad publicum: ad vltimum ne omnino in quolibet loco
domi foriſqꝫ publico priuatoqꝫ videremur. Sed adeſt dei gra
tia: que fragiliores quoſqꝫ noſtrorum de manibus eorum eri-
piebat, Producebat autem in medium viros ſtabiliores co
lumpnis qui poſſent per patientiam ſuam non ſolum ferre im
petus quos excogitabat inimicus: ſed et vltro expetere. et ſpõ
te ſe omnibus uel opprobriorum vel tormentorum cruciati-
bus obiectare : et laſſeſcentibus iam pene tortoribus ipſi ad
huc parum putare pro eo ꝙ moram ſibi hanc eſſe quodãmodo

ad criſtum feſtinantibus crederent: rebus fere ipſis et patiētie virtute clamantes quia non ſunt condigne paſſionis huius temporis ad futuram gloriam que reuelabitur in nobis. Ferebant ergo fortiter acclamationes aduerſum ſe: et opprobria atqꝫ iniurias populi et contumelias eorum. laudes ſuas ducebāt. Sed et verberari ſe ab eis ac lapidari et cōcludi patienter accipiebant equanimiter ſuſcipientes quidqnid illius furentis vulgi excogitaſſet inſania. Deniqꝫ quodam tempore aſtante tribuno et primoribus ciuitatis. pro ſolis acclamationibus populi correpti et in carcerem truſi ſunt fratres vſqꝫ ad preſentiam iudicis: cuiqꝫ aduenienti offeruntur. In quos ille tāta crudelitate vſus eſt: vt ſeuicie eius ſpecies ſingulas nemo poſſit exponere. Vertiꝰ igitur epagathus vnus ex fratribus. qui et in deum perfectam caritatem. et in hōies integram cuſtodiret: cuius vita cum eſſet adoleſcens ita examinata erat omnibus et probata. vt etiam grauiſſimis ſenibus preferretur: in omnibus enim intendebat mandatis et iuſtificationibus domini ſine querela: ad obſequia quoqꝫ ſeruorum dei promptiſſimus erat: is cum zelo diuino et feruore ſpiritus plenus tam crudelia ſeruis dei ſupplicia videret inferri. et contra ius faſqꝫ tot penas humanis viſceribus excogitari: indignitatem rei vltra non ferens. popoſcit ſe audiri: pro ciuibus optimis. et quibus nichil impietatis cōmiſſum probari poterat locuturum. Erat enim et nobiliſſimus inter ſuos et eruditiſſimus. Verum cum defenſionem eius non reciperet obſtinatio iudicis: inquirit tantum ab eo ſi et ipſe criſtianus eſſet. Neqꝫ criſtianum ſe eſſe clariſſima et libera voce teſtatus eſt: tamquā aduocatus inquit criſtianorum et ipſe vinctorum numero ſocietur. Sed in hoc illi quidem quid dicerent ignorabant. Ille vero habens in ſe aduocatum pro nobis iheſum. quo nomine meruit honorari. ſancti preſbiteri zacharie qui erga ſanctos pleītudinem caritatis oſtēderat

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 28

ſecutus exemplum: qui et ipſe dū frībus adeſt et defenſionem li
bertatis que in noſtra religione conſiſtit exſequitur dominicū
ſecutus exemplum animam ſuam pro ouibus poſuit et pro ami
cis et cum hoc pariter velut diſcipuli criſti fideles in regno vē
turo ſequuntur agnum quocumqꝫ vadit. Hijs igitur optimis
et fideliſſimis duabus vſus omnis reliquus ſanctorum chorus
prompti et alacres animas ſuas pro fidei libertate ponebant.
Aliqui autem impares et infirmiores inuenti. et ad illate per
ſecutionis euehendum pondus iuualidus decem ferme viri nu
mero. lapſu ſuo luctum nobis et ingentem triſticiam reliquerūt.
et multorum animos quos priorum fides accenderat infrege-
runt. Unde et omnes valde perterriti ſumus. non propter tor
menta que crudelius videbantᵉ inferri: ſed pro exitu cōfeſſionis
incerto quia multo nos grauius lapſus noſtroꝝ ꝙ̄ ea que infe
rebantur tormenta cruciabant. Comprehendebantur tamen co
tidie quos dignos dominus iudicabat in lapſorum numeros
ſubrogari: ita vt ex vtraqꝫ eccleſia omnes qui ſtudioſi et mag
ni videbantur et quorum labore et induſtria regebantur eccle
ſie vniuerſi pariter tenerentur. Accidit autem etiam ſer
uos comprehendi quorundam ex noſtris paganos: quoniam
quidem publice iuſſi fuerat requiri omnes et teneri. Quiqꝫ de
monis inſtinctu cum tormenta pertimeſcerent que inferri ſanc
tis videbant monentibus ſe in hoc ipſum militibus quibus
ita fuerat preceptum commentati ſunt aduerſum nos: velut
athreus fratris ſui tyeſtis occidit duos filios et neſcienti ap-
poſuit epulandos et ille cōmedit ignarus: edippus autem cum
matre concubuit thieſtias cenas et incerta edippia perpetran
tes et alia que ne proloqui aut cogitare nobis fas eſt et qua
lia nec credere quidem poſſumus aliquando apud homines
geſta. Que cum de nobis diffamata fuiſſent in vulgus: hor-
rori maximo et exſecrationi apud omnes homines eſſe cepimꝰ

etiam apud eos qui prius aliquid moderationis erga nos ſer
uanđ eſſe cenſebant: et oēs ſimul fremere aduerſum criſtianos
atqꝫ inſaciabili odio furere ceperunt. Tunc vidimus compleri
illud quod a domino dictum eſt: quia veniet tempus in quo
omnis qui occiderit vos putet ſe obſequium offerre deo. Poſt
hec iam ſupra omne narrationis genus eſt. et ſuppliciorum et
cruciatuum modus qui ſanctis martiribus inferebatur perur-
gente ſathana: quo ſcilicet illorum confeſſione tale aliquid eli
ceretur a nobis eſſe cōmiſſum. In quo omnes pari atqꝫ eodem fu
rore perſiſtebant vulgus. iudex. officium. milites perurgentes
precipue ſanctum nomine quendam dyaconum viemienſem: et
maturum neophitum quidem. ſed in fide et paciencia robuſtiſſi
mum: ſed et attalum pergamenum ciuem qui columpna et fir
mamentum eccleſie noſtre in omnibus fuit: et blandiuam femi
nam per quam criſtus oſtendit quia ea que apud homines deſ
pecta ſunt et in contemptu habentur: in magna gloria apud de
um ducuntur: quia caritas eius ea que fragilia ſunt per naturā
per gratiam facit eſſe firmiſſima. Cum enim omnes nos de ea
trepidaremus ſed et ipſa eius carnalis domina que erat vna
ex numero martirum vereretur ne forte blandina cederet in tor
mentis. et pro debilitate corporis vix ad prime cōfeſſionis tor
menta ſufficeret tanta tollerantie virtute firmata eſt vt reſolue
renť prius et conciderent carnificum manus qui ſibi pro contē
cioſa iudicis animoſitate inuicem ſuccedebant. Deniqꝫ a prima
luce vſqꝫ ad veſperam tormenta ſemper innouantes. ad vltimū
victos ſe confitentur: ſtupentes quomodo in ea ſpiritus perma
neret: cum nichil iam in illa ex corpore per ſupplicia reſediſſet
Sed illa vere beata. vt poſtmodum nobis ipſa diſſeruit. quoti
ens vocem confeſſionis emiſit et criſtiana ſum proclamauit: to
ciens noue vires corpori reddebantur: et tamquā ablutis per
confeſſionem doloribꝰ: inſtaurabatur recentior ad agones eorꝫ

magis quo intellexerat ꝙ vox pia ſenſum doloris extingueret
ſepius et alacrius criſtiana ſum et nichil apud nos mali geri
tur proclamabat. Dyaconus quoqꝫ ſanctus nomine. etiam ipſe
ſupra ꝙ̄ dici poteſt. et ſupra quam fas eſt humanam ferre natu
ram acrius inſiſtentibus miniſtris demonum quo aliquid ab eo
elicere poſſent confeſſionis illicite. noua penarum genera pro
tulit: et que longe ſubſtantiam humane conditionis excederēt.
At ille vir deo plenus. in tantum crudelitates eorum riſit. et fe
rinam in queſtione ſeuiciam: vt nunquā dignatus ſit vel quis
eſſet genere aut domo vel patriam vel nomen ſaltem ſuum eis
fateri. Sed de hijs ſingulis interrogatus: nichil aliud in omni
bus tormentis niſi criſtianum eſſe ſe reſpondit. Hoc michi no
men. hoc genus et patria eſt: aliud inquit omnino nichil ſum
ꝙ̄ criſtianus. Vnde et incredibilis eos agitabat inſania: ꝙ tan
tis penarum generibus conſumptis. extorquere ei nec profeſſi
onem quidem proprij vocabuli potuiſſent. Ad vltimum canden
tes laminas eris et ferri: erga inguinis loca et delicatiora que
qꝫ membrorum inſtauratis ignibus adhibent. Ex quo carnes
quidem eius aduſte ignibus defluebāt: ipſe vero permanebat
īmobilis. inconcuſſus intrepidus: celeſtibus eterniſqꝫ fontibꝰ.
qui procedunt de fonte iheſu. humanas in ſe temperans flam-
mas. Verumptamen membris omnibꝰ martir erat: et toto cor
pore vnum vulnꝰ horrebat. Perijt in eo humane forme agni
cio: et non ſolum quis eſſet. ſed et quid eſſet tormentoꝝ crudeli
tas ne agnoſci poſſet abſtulerat. Criſtus tamen in eo ſolus ꝑ
martyrij gloriam recognoſcebat: qui per eius patienciā deſtru
ebat aduerſarias poteſtates. et ſuos milites per tollerantie ro
borabat exemplum: oſtendens omnibus quia nichil terribile eſt
vbi diligitur pater: nichil doloris eſt vbi fides criſti eſt. Sed
artifices ſceleꝝ nequaꝙ̄ martiris erubuere virtutē. Pꝰ paucas
etenim dies cōſiderantes ꝙ ſi tumentibus ad huc vulneribus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 28

que indignarentur etiam ad molliſſimum manus tactum. tor
menta rurſus inferrent. et domo membra iam putrefacta vexa
rent: vnum e duobus fore. aut in ſua eum impietatis iura ceſſu
rum: aut ſi in tormentis animam poſuiſſet terrorem crudelitatis
et metum ceteris intentandum. Sed hoc longe contra q̄ impij
cogitauerant ceſſit. Nam ꝙ vix credi ab infidelibus poteſt. reſ
titutum in primam ſpeciem corpus per ſecunda tormenta: et of
ficia membrorum que abſtulerat prima crudelitas. ſecunda re-
parauit: ita vt iterata ſupplicia non ei iam penam contulerint
ſed medelam. Sed et blandina quam paulo ante memorauim⁹
ſimili exemplo ad ſupplicia ſecunda reuocatur. Que cum ſemi
uiua pene et in mortis quodam confinio poſita. iteratis fuiſſet
pulſata cruciatibus: velut e ſompno quodam ſubito euigilans
in memoriam future beatitudinis venit: et voce conſtanti tam
quā de excelſo et edito concionaretur ad populum multum in-
quit erratis o viri: ꝙ putatis infātum carnibus veſci eos qui
ne mutorum quidem animalium carnibus vtuntur. Et ſic in cō
feſſione perdurans: iterum numero martirum ſociata retrudit̄.
Sed poſtea q̄ beatorum martirū pacientiam tyrannicam eua
nuere ſupplicia. alijs rurſus dyabolus machinis oppugnare pa
rat famulos dei: quo ſcilitet afflictione carceris et penali ſqua
lore conſumpti ac ſeptimo vt dicunt punctu in neruo pedes cō
tra q̄ credi fas eſt diſtenti: in intimo tenebrarum loco per om
nia penarum genera que furentium ſeuicia excogitare poterat
deperirent. Quā plurimi ergo hoc genere in argaſtulis cōſum
muntur. domino ſuſcipiente eorum huiuſcemodi exitum: cuius
nec ibi defuit diuine maieſtatis auxiliū. Aliquāti enim ex hijs
qui ſeuiſſima tormenta pertulerant. nec humane aliquid me-
dele permiſſi ſunt conſequi: mirum in modum virtute domini
conualeſcere et ſubitam mentis alacritatem. ac deſperatum cor
pis robur recuperare ceperūt. ita vt exhortatione ſua ceteros

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 28

ad patientiam cõfirmarent: et impatientes erant penarum illi magis qui nuper fuerant correpti: et quorum corpora nondum tormenta ſolidauerant. Illi deniqꝫ erant qui fetoris horrore et cõcluſionis tenebris necabantur. Uerum beati ſotini epiſcopi lugdunenſis glorioſam martyriĳ confeſſionem: fas non eſt ſilentia preterire. Qui cum nonagenaria maior eſſet etate. et corpore vtpote illius eui inualidus: per cetera pene iam mortuus ſolo martyriĳ amore viuebat. ducitur ad tribunalia: ymmo potius defertur ſenio et languore reſolutus. Cuius ad hoc ſolum anima reſeruabatur: vt criſtus per eum magnificentius in fragili corpore triumpharet. Statuitur interea ſenior pro tribunalibus: impie plebis vndiqꝫ clamor attollitur: huncipſum eſſe intonant criſtum. Tum vero a preſide interrogatꝰ quiſnam eſſꝫ criſtianorum deus: reſpondit. Si dignus fueris. ſcies. Hinc vero cunctos velut rabies īmenſi cuiuſdam furoris inuaſit: ita vt qui prope aſtabant. aliĳ pugnis. aliĳ calcibus ſubigerent ſenem nec etati nec grauitati aliquid reuerentie tribuentes. Illi vero qni longius erant. quidquid furentibus teli veniſſet in manus eminus iacebant: ita vt vnuſquiſqꝫ ſummi ſibi delicti eſſe duceret. niſi aliquid in ſenem ſceleris intuliſſet. In hoc etenim vindicandos ſuos eſſe credebant. Quem cum ſeminecem ꝑieciſſent in carcerem: incõtaminatum paulo pꝰ reddidit ſpm̄. Per idem tempꝰ īmenſa dei diſpenſatio ꝓcurat᷑ et mīa ex inſpirato criſti dn̄i arte cõquirit᷑: quod nunq̃ fere priꝰ a ꝑſecutoribus geſtum meminimꝰ. Omnes hĳ qui primo cõprehenſi negauerant fidem correpti truduntur in carcerem. Et quo infelicibꝰ ne ſolamen quidem penalis preſtaretur exicĳ. non quaſi criſtiani iam ſed tamquā homicide et inceſti detinebantur hn̄tes miſeri duplicē penam: qm̄quidem ceterorū ſupplicia mitigabat ſpes et corona martyriĳ. criſtiqꝫ caritas et ſancti ſpiritꝰ grā releuabat afflictos iſtos autem ipſis penalibꝰ cathenis et pondere carceris grauiꝰ

conſcientia cruciabat. ita vt vultu ipſo et aſpectu diſcernerent̃ a ceteris ꝙ illi producebantur de ſupplicijs leti diuinum neſcio quid in ipſis vultibus preferentes. vincula ſua monilia preci-oſa ducebant: per ſqualorem carceris criſti bonus odor effecti ita ut viderent̃ ſibi non in ergaſtulo ſed in mirotheca concluſi At illi alij triſtes dimerſi. ipſis q̃z cõſpectibꝰ horridi et oī turpitudinis deformitate fediores: ſed et ipſis gentilibus in multo opprobrio expoſiti erant tamq̃ꝫ degeneres et ignaui qui fidem perdiderint et crimen inuenerint: et qui criſtianorum quidem nomine caruerint: homicidarum tamen penas non effugerint: Que cum ita geri viderent ceteri ĩcredibiliter corroborati ſunt ita vt comprehenſi abſqꝫ vlla animi mutatione conſtanter ſe nichil aliud q̃ꝫ criſtianos eſſe faterentur. Et cum quidem in hijs locis fuiſſent longiꝰ proſecuti poſt aliquãta iterum hec ſubiungit. Poſt hec iam per diuerſas ſpecies martirij eorum velut coronam quandam varijs floribus compoſitam dominus criſtus intexens offerebat patri: vt ab eo velut victores magni agonis remunerationes eternorum ſumerent premioꝝ. Nam maturus et ſanctus et blandina et attalus in vno die innumeris militibus gentium diuerſarum ad ſpectaculum congregatis ſtatuuntur in medio arene: et rurſum maturus cum ſancto quaſi nichil prius geſtum fuiſſet ad omnium tormentorum et verberum genera renouantur: certantibus omnimodo aduerſarijs quatenus eorum pacientiam frangerent: et ab ipſo vt ita dicam vertice coronas eorum diriperent ni ſanis populi vocibus inſtigari. Sed illis eo magis animos roborabat ſpes vicine iam glorie: quam ſibi iam iamque manu contingere et contrectare dextris videbantur. Cumqꝫ et ſuppliciorum genera et ſpectaculorum iam pene tempus fuiſſet abſumptum: nec moueri vllatenus a ſententia valuiſſent: cum etiam ſelle ferree ſuperpoſiti conſumptam verberibus carnem ignis

[k]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 28

ſubter miniſtratus exureret: ad vltimum īfatigabiles martyrū
ſpiritus ferro ceſis ceruicibus effugarunt. Blandina vero reli
gata ad ſtipitem atq; in crucis modum diſtenta: beſtijs pabulū
preparatur. Que tamen in ligno pendens vultu interrito et ſa-
tis leto orationem fundebat ad deum: quatenus et ſibi conſtan
tia. et ceteris agonis ſui conſortibus perſeuerantia preſtaret.
Et facile vota ſperabat implenda: que proprijs iuuabat exem
plis. Simul et illud edocens: ꝙ paſſionum criſti conſortibus
certum ſit etiā glorie eius donanda eſſe cōſortia. Sed cū nulla
ex beſtijs corpus eius auderet attingere: depoſita de ligno rur
ſum reuocatur ad carcerem alijs adhuc agonibus preparanda
vt per multas victorias capud quidem tortuoſi ſerpentis atte
reret: fratrum vero animos ad tollerantiam concitaret: per hoc
ꝙ ipſa in ꝑuo et fragili corpore tot certaminibus permaneret
inuicta: et per ſingulos agones deſcenderet coronata. Attalus
quoq; populi vocibus poſtulabatur. Erat enim valde nobilis:
et ꝙ cunctis nobilius eſt vir optime cōſcientie et in fide criſti
per omnia exercitia ſemper martir. Cumq; circumactus fuiſſet
in amphiteatro tytulo ſe precedente in quo ſcriptum erat atta-
lus criſtianus: fremere in eum vulgi inſanientis furor vehe
mentius cepit. Sed cum preſidi indicatum fuiſſet eſſe eum ro-
mane ciuitatis virum. iubet eum cum ceteris in carcere recipi
ſimul et ad ceſarem refert eiuſq; ſententiam quid de eo iuberet
exſpectat. Verum inter moras poſiti in carcere non infructuo
ſum ſibi tempus tranſire patiuntur: ſed vigore animi et alacri
tate fidei ſue eos qui īfirmiores videbantur animabant: et ipſi
nondum martyres exhortationibus martyres plurimos facie
bant. Ex quo magnum gaudiū matri naſcebatur ecclie videnti
filios ſuos qui pene iam decidiſſe videbantur in mortem per
hos repari ad vitā. Et monitis eoꝝ multi qui iā negādo velut
aborſum qōdā effecti fuerant: quaſi iteꝝ ꝑturiebant et criſtus

in eis iterum formabatur. Docebantur enim ab hijs quia deus
non vult mortem peccatoris: ſed vt conuertatur et viuuat. Igi
tur cum a ceſare reſcriptum fuiſſet vt perſiſtentes quidem pu
nirentur. negantes autem dimitterentur: die quodam celeber
rimo in quo ex omnibus prouincijs coeuntes nundinas apud
nos agere ſolent: in ipſo frequentiſſimo conuentu tribunal aſ
cendens preparari iudex criſtianos et introduci ad ſupplicioꝝ
pompam prebendam cunctis qui aderant iubet. Rurſum itaqꝫ
cruces rurſum pene: rurſum tormenta preparantur. Et ſi qui
forte ciues Romani reperti ſunt hos plecti capite decernit: cete
ros vero beſtijs tradi. Ingens tamē ab omnibus gloria criſto
conferebatur pro hijs qui ante negauerant et dimitti neqꝫ ne
gantes potuerant: nunc vero cum negantibus venia preſtare
tur in cõfeſſione perſiſterent: et de perdicione gregis reuocati
numero martirum iungerentur. Igitur cum erga ſupradictos
queſtio haberetur: alexander quidam genere frix. medicus diſ
ciplina vir religioſus et prudens et vite ac morum probitate
cunctis carus acceptuſqꝫ. amore dei conatatꝰ cum aſſiſteret tri
bunali. nutibus cohortabatur ad confeſſionem eos in quos
qūo agitabatur: ita vt oĩbus qui aſtabant palam fieret quid
animo gereret. Cumqꝫ id populi notauiſſent indignantes max
ime pro hijs qui quod prius negauerant rediuiua nunc con
feſſione reuocabant: cõclamauerunt aduerſus alexandrum hec
ipſo inſtigante cõmitti. Qui miſſus a preſide in medium ſtatui
et quis eſſet interrogatus: criſtianum ſe eſſe libera profeſſione
teſtatur. Quem continuo preparandum beſtijs condempnauit:
et poſtero die ſimul cum attolo producitur: quem contra pre
ceptum ceſaris gratificare populis volens etiam ipſum beſtijs
tradi iuſſit. Sed cum ferarum nulla ſanctorum corpora conti
giſſet: omnibus eos verberum ceterarumqꝫ penarum ſupplicijs
cruciatos. ad vltimū in cõſpectu populi ĩ medio arene iugulari

iubet : beato alexandro in omnibus quas perpeſſus eſt pe
nis ne vnum quidem penitus proferente ſermonem : ſed ab
inicio vſqꝫ ad finem infra ſemetipſum ſemper cum domino lo
quente et in laudibus eius ac precibus permanente. Attalus
vero cum prunis ſubteriectis in ſella ferrea torreetur: cumqꝫ
nidor aduſte carnis ad nares et ora exſpectantis populi per
ferretur: voce magna exclamabat ad plebem. Ecce hoc eſt.
homines commedere quod vos facitis. Quid a nobis velut
occultum inquiritis facinus : quod vos aperta luce commit
titis? Nos enim neqꝫ cõmedimus homines: neqꝫ aliud quid
mali agimus. Et cum interrogaretur quod nomen habet
deus: reſpondit. Qui plures ſunt nominibus diſcernuntur:
qui vnus eſt non indiget nomine. Poſt hec nouiſſimo iam
numerum die blandina rurſus inducitur cum pontico anno-
rum fere quindecim puero : quiqꝫ et in priorum cruciatibus
iuſſi fuerant ſemper aſtare : quo magis ceterorum videntes
ſupplicia terrerentur. Statuuntur ergo in medio et iubentur
iurare per deos. Illi vero econtrario nullos eſſe dicebant iſ-
tos: per quos iurare cogerentur. Cumqꝫ et alijs quãpluribus
verbis exprobrarent gentium deos : inſanire magis in eos
cepit populi multitudo. neqꝫ teneram pueri etatem neqꝫ ſex
um femine miſerantes: ſed per omnia tormentorum genera
quaſi quodam eos arculo peragentes: nichil deeſſe penis pa
tiebantur quod crudelitas inueniſſet. Tunc põticus maxi-
mum patientie robur materna cohortatione ſuſcipiens et
perſeuerans in confeſſione fidei: impollutum deo ſpiritum red
didit. Beata vero blandina vltima omnium velut mater no
bilis premiſſos ad martyrij coronam filios ĩſequi iam ſecura
feſtinat: exultans et ouans velut ad thalamum ſponſi inui-
tata et ad nuptiale cõuiuium. Ex quo fiebat vt in verberi
bus tripudiaret, et craticulis exuſta gauderet: et tam hylaris

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 28

videretur et leta quaſi inter dapes regias accubaret: poſt hoc ad beſtias traditur ſed ab eis intacta perdurat. Inde etiam aliud excogitatur crudelitatis genus: vt rethe conſtricta obi ceretur thauro ferociter inſtigato. A quo cū fuiſſet iunumeris ictibus laceſſita et toto arene ambitu iactata nichil penitus leditur: ſed permanet leto vt ſemꝑ vultu mente conſtanti: ſpe ipſa et animi preſumptione cum criſto iam colloquens. Ad vl timum iugulari gladio iubetur: etiam ſtupentibus ipſis impijs et dicentibus ꝙ nunq̄ fuerit femina que tanta ac talia ferre potuerit. Sed neqꝫ ſic quidem ſacietatem aliquā capere crude- litas quiuit. Antiqui enim ſerpentis virulentia concitati: feri ac barbari mores manſueſcere neſciebant. Ex ipſa quippe ſanc torum pacientia ſeuior eis contentionis rabies accendebatur: et velut pudore quodam fatigabantur ꝙ maior ineſſet crucia tis q̄ cruciantibus virtus: et ex hoc ad nephanda odia iudex ſimul inſtigabatur et populus: vt ſcriptura compleretur que di cit. iniquus adhuc inique agat. et iniuſtus adhuc faciat īiuſta Igitur inaudito ſeuicie genere eorum qui necabant᷑ in carcere corpora canibus iubebant exponi: adhibita ſimul cuſtodia die noctuqꝫ ne quis collectas reliquias humanitatis intuitu trade- ret ſepulture. Sed ſi quid forte vel beſtijs vel igni reliquum ex corporibus martirum fuerat. ipſa cum truncis ſuis capita pu nitorum inſepulta per cuſtodiam militum ſeruabantur. et que rebatur ſi quid vltra inferre poſſet humana crudelitas etiam in eos qui iam vite huius limen exceſſerant. Exultabant tamen gentes magnificantes ſimulachra ſua: quorum virtute datam in illos vindictam dicebant. Si quis vero inter ipſos paulo micior vel humanior videbatur: vbi nunc eſt aiebant deus eoꝝ Et quid eis profuit iſta religio: pro qua etiam animas poſue- runt. Igitur apud illos erat varium iſtud inſultationis genus Apud nos vero īgens luct⁹ habebatur precipue ꝙ non poſſem⁹

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 28

corpora humi tradere: quippe quibus ne noctis tempore ali
qua ad hoc oportunitas prebebatur: neqꝫ muneribus ſuade
re cuſtodes neqꝫ precibus aut vllo alio genere copia erat:
ita attente et ſollicite curabāt ne daretur extremis oſſibus
ſepultura. Poſt aliquot autem dies cum nullam ſepeliendi
gratiā p̄ſtitiſſent: incenſa oſſa martirū et in fauilla redacta.
cum reliquo terre puluere in rodanum fluuium diſperſere.
ne vſqꝫ eorum reliquie reſiderent. Quaſi vero hec agentes
deum vincerent: et ſicut dicebant ſpem eis ꝑ hoc reſurrecti
onis adimerent: ſperantes enim aiebant de ſepulchris quā
doqꝫ ſe eſſe reſurrecturos: idcirco noua neſcio qua perſua
dente ſibi ſuperſtitione leti ſe tormentis mortibuſqꝫ ſubici-
unt. Nunc videamus ſi reſurgent: et ſi poteſt eis adeſſe deus
eorum. et eripere eos de manibus noſtris. Hec ſunt que
ex illis temporibus geſta ex epiſtola fratrum lugdunen-
ſium declarantut. Ex quibus quid etiam per ceteras prouin
tias geri potuerit: coniectura capiendum eſt. Referuntur ad
huc in ipſa epiſtola quedam etiam de humanitate et māſue
tudine beatorum martirum: que dignum ad hec ſuis ſermo
nibus ſicut cetera ſociari. Quiqꝫ aiunt ad imitationem
criſti qui cum in forma dei eſſet nō rapinam arbitratus eſt
eſſe ſe equalem deo: in tanta gloria poſiti et ſemel et iterꝝ
ac frequentius martyres facti. poſt beſtias poſt ignes et la
minas. neqꝫ ſi ipſi martyres dicebant. neqꝫ alijs ita ſe appel
lantibus indulgebant. Et ſi forte aliquis noſtrum vel in
epiſtola vel in ſermone eos martyres noīaſſet: increpabant
acrius dicentes ꝙ hec appellatio ſoli criſto debetur: qui ſolꝰ
fidelis veritatis eſt martyr. et qui primogenitus eſt ex mor
tuis et autor vite eterne: vel certe illis ſolis aptum eſſe hoc
vocabulum: qui poſt bonam confeſſionem diſcedere de hac
vita et ꝑgere meruerunt ad deū. Nos vero aiebant humiles

et egeni optamus vt ipſa ſaltem in nobis cōfeſſio tuta perma
neat. In quod etiam ceteros fratres cum lacrimis obſecrabant.
vt pro eis dominum precarentur: quo perfecte confeſſionis ſig
naculo martirium mererentur accipere. Et tanta in eis humi
litas erat vt cum rebus ipſis eſſent martires: nominis tamen
iactantiam fugerent. Apud gentiles vero cum omni fiducia cō
ſiſtebant: nobilitatem anime per contemptum iniurie et ſuppli
ciorum patienciam demonſtrantes. Erāt ergo inter fratres hu-
miles/īter perſecutores elati: ſuis mites, aduerſarijs terribilis.
criſto ſubiecti. dyabolo erecti. Humiliabant ſe ſub potentiſſima
manu dei. per quam nunc ſublimius exaltati ſunt. Placabant ō
nes. accuſabant neminem. ſoluebant cunctos. ligabant nullum.
orabant etiam pro perſecutoribus ſuis. vtentes ſermone ſancti
ſthephani primi martiris. dicētes. Domine ne ſtatuas illis hoc
peccatū. Aduerſum quos eo vehementiora dyabolus prelia cō
citabat: quo per nimiam caritatem quam habebant in criſto
iheſu etiam eos qui lapſi fuerant et quos iam ſe īmanis illa
beſtia abſorbuiſſe crediderat rurſum viuos de internis eius viſ
ceribus educebant: et velut martires erga peruulos ſuos: ita
ergo eos totis profuſi miſerationum viſceribus inherebant: ō
nipotenti deo effundentes pro ipſis fontes ac flumina lacrima
rum. vitam petebant eis a deo et tribuebatur eis. nec ſibi gra-
tum iter ducebant eundi ad dominum vel letam putabāt mar
tyrij ſui fore coronam ſi partem membrorum ſuorū de eccleſijs
raptam velut ſpolia quedam detemptari a dyabolo permiſiſſent
Super omnia autem pacē et ipſi diligebant et nobis ſeruare
mandabant: pec aliam niſi per pacem viam ad martyrium con
ſtruebant: cauentes nevllam poſt ſe diſſentionem fratribus ne
matri eccleſie meſticiam derelinquerunt: ſed pacem ſemper ha
bendam. pacem fratribus cuſtodiendam. et caritatem precipue
tenendam que eſt vnitatis et concordie vin culū cōmonebant.

Hec non inutiliter vt opinor a nobis ad vtilitatem legentium memorie tradita ſunt que ex tātorum virorū auctoritate deſcendunt: propter eos qui tumidi et inflati aduerſum fratres ferūtur: vt ſi qui forte titubauerint miſerationum criſti viſcera ab eis putent penitus excludenda

¶ Qualis attalo apparuit viſio. Capit. ij.

Refertur adhuc in eadem ſcriptura et alia narratio: quā cognitionis cauſa hijs inſerere dignum putaui. Alcibiades quidam erat in numero eorum. qui pro criſto vincti tenebantur. Hic vitā ſatis arduam et auſteram gerebat: nichil cibi volens accipere: ſed tantum ſale et pane cum aqua vtebatur. Cumq̧ hunc vite rigorem vellet etiam in carcere poſitus optinere: attalo poſt primam confeſſionem ſuam quam in amphiteatro cōfeſſus ē reuelat̄ ꝙ nō recte faceret alcibiades: creaturis dei et ipſe nō vti. et alijs formā ſcādali dereliquere. Quib⁹ cognitus alcibiades. cepit oīa cum gratiarum actiōe pcipere: quia que illi reuelabat ſpiritus vt doceret. et huic vt ſequeret̄ idem ſpiritus perſuadebat. Sed de hijs finis ſit.

¶ De montano et ceteris pſeudo prophetis. Ca. iij.

Igitur montanus et alcibiades et theodotus in frige partibus tunc primum apud quāplurimos in prophetarum opinione venerunt. Et quia per illud adhuc tempus multe etiam alie virtutes et gratie in diuerſis eccleſiis per donum ſancti ſpirit⁹ miniſtrabant̄: facile accōmodata eſt fides etiam hijs potuiſſe ꝓphetie gratiam dari. Cūq̧ plurima inter fratres diſſentio fuiſſet exorta: rurſum eccleſie galliaꝝ iudiciū ſuum et ſententiam de hijs quoq̧ cum omni reuerentia ac recte fidei expoſitione decernunt: epiſtolas martirum qui apud eos

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 28

conſummati fuerant proferentes quas illi in vinculis poſiti ꝑ aſiam et frigam fratrib⁹ cōſiſtentibus ſcripſerant. et eleuthero vrbis rome epiſcopo de pace eum eccleſie cōmonentes. Quiqꝫ etiam hyreneum preſbiterum cum adhuc eccleſie lugdunenſis ſupradicto vrbis rome epiſcopo cōmendabant teſtimoniū vite eius ꝓhibentes: ſicut ipſorum etiam voces que infra ſcribuntur oſtendunt.

¶ Qđ martires hyreneum ſua cōmendatione ꝓſequuntur. Ca. iiij.

HAbere te in deum iterum et ſemper optamus pater eleuthere. Rogauim⁹ fratrem et ſocium noſtrum hyreneū hec tibi ſcripta deferre: quem deprecamur vt habeas cōmendatum. Emulator namqꝫ eſt teſtamenti criſti. Scimus enim ꝙ ſolus officij gradus non facit aliquem iuſtum. quo tamen iſte recte vtitur in preſbiterio: ſed plus eum ex vite merito cōmendam⁹. Enumerant etiam poſt hec diuerſorum martirum glorias: q̄ti ferro ceſi q̄ti beſtijs quāti ignibus quāti etiam ſqualore carceris abſumpti ſint. Que ſi quis vult pleni⁹ noſcere: ipſas ex integro requirat epiſtolas.

¶ Qđ ſub marco aurelio ceſare noſtrorum precib⁹ exauditis pluuiam preſtiterit deus. Capitulū. v.

IGitur antonini temporibus quibus hec geſta referunt marcum aurelium fratrem eius ceſarem bella inferentē germanis ac ſermatis tradunt hyſtorie cum ſiti eius periclitaretur exercitus. eſtuantem et querentem quid facto opus eſſet repperiſſe in legione quoſdam milites criſtianos quibus vt noſtris mos eſt flexis genibus obſecrantibus exaudiſſe deum ſupplicationes eorum: et ſubito contra omnium ſpem largiſſimis ymbribus profuſis exercitus quidem periclitantis pro quo orauerāt criſtiani ſitim ſedatam: hoſtes vero qui iā exicialiter

īminebant fulminibus crebris et celitus prolapſis ignibus effu
gatos. Quod factum refertur quidem et ab hÿſtorias gentilium
ſed quia noſtrorum id orationibus impetratum ſit non refert̄
quippe apud quos etiam cetera miracula que a noſtris geſta
ſunt non habent fidem. Noſtrorum vero et tercullianus hec me
morat. et apud grecos appollinaris: qui etiam ipſam legionem
pro inſignis facti miraculo mutato nomine vocitatam dicit ab
imꝑatore fulmineā tercullianꝰ vero marci imꝑatoris epiſtolas
etiā nunc hr̄i dicit; quibꝰ de hÿs aptius ĩdicat̄. Sꝫ nos iā ex
hoc ad hyſtorie ordinē redeamus.

Enumeratio romanorum pontificnm. Capit. vi.

Igit̄ fotino nonageſimo vite ſue anno cū ceteris gallie
martiribus coronato: hyreneus lugdunenſis ecc̄ie ſuſce
pit ſacerdotium. Quē hyreneum policarpi auditorem fuiſſe in
puericia cōperimus. Hic in tercio aduerſus hereſes libro eleu
theri epiſcopi tꝑibus. que tempora nunc habemus pre manibꝰ
ſcribere ſe opus illud indicat hÿs verbis. Fūdata igitur et edi
ficata eccleſia . beati apoſtoli lino officium epiſcopatus iniuu-
gunt: cuiꝰ lini paulus ĩ epiſtola ad thimotheum meminit. Huic
ſuecedit anacletꝰ. Poſt quem tercio loco epiſcopatum ſuſcepit
clemēs. Hic aūt cū beatis apl'is fuit. et cum ipſis vitā ſemper
exegit: atqꝫ ab ipſis inſtitutꝰ recentē gerebat traditionis eorū
memoriā et p̄dicatiōis eorū formā ſemper habebat in oculis.
Sub hoc ergo elemēte ſedicio nō modica exorta eſt apud cho
rinthum inter fr̄es: : ita vt ex ꝑſona romane ecc̄ie ſcriberet ipſe
clemens ed chorinthios ep̄laꝫ neceſſariā: que eos reuocaret in
pacē et fidē eorū q̄ cōcuſſa fuerat r̄nouarꝫ: exprimēs ĩ ea apl'oꝝ
traditionē quā nuꝑ ab eis ipſe ſuſceperat. Et poſt aliq̄pta iterū
dicit. huic aūt clementi ſuccedit euariſtꝰ et euariſto alexander:

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 28

et poſt hunc ſixtus ab apoſtolis ordinatur ſextus: poſt quem teleſphorus. qui et illuſtre martyrium ſumpſit. Poſt hunc ig- nius: deinde pius: poſt quem anicetus. Huic ſucceſſit ſother qui nunc duodecimo loco ab apoſtolis epiſcopatus optinet ſortem et eaſdem quas apoſtoli tradiderunt predicationes diuine fidei integras illibataſq; cuſtodit. Hec hyreneus ī ſupradictis libris complexus eſt.

Quod uſq; ad illa tempora per fideles miracula fiebant. Capitulum. vij.

SEd in ſecundo nichilominus eiuſdem operis libro dicēs etiam ſuis temporibus reliquias quaſdam diuine vir tutis in eccleſiis inueniri: hoc modo ſcribit. Abeſt autem lōge ab eis vt mortuum ſuſcitent ſicut dominus ſuſcitauit. et apoſ toli per orationes: ſed et fratres frequenter hoc in plurimis: eccleſiis: ita vt omnium ſimul eccleſia congregata. ieiunijſq; et obſecrationibus multis ad deum profuſis cōuerteretur ſpiritus mortui. et redderetur homo viuus per orationes ſanctorum. Et iterum dicit poſt aliquāta. Quod ſi deum per fantaſiam dicent fe ciſſe hoc ad pphetas veniamus: qui hec ab eo gerēda eē pdixerāt et qui cōfirmauerūt hunc eē filiū dei: ppter qd et diſcipuli ſui in ſuo noīe et ab ipſo accipientes grām faciunt hec ad ſubue niendū ſaluti hoīm pro vt vnuſquiſq; meruerit. Alij nāq; demō nes fugant: et ita eos qui incurati ſunt purgant. vt interdū illi ipſi qui curati ſunt credentes in eccleſia permaneant. Alij au- tem preſcientiam accipiūt futurorum et viſiones propheticas vident: alij infirmos manu ſuperpoſita reſtituunt ſanitati. Sed et mortui ab hijs aliquotiens ſuſcitati ſunt: et permanſerunt nobiſcum per annos multos. Et quid plura? Non eſt numerus ſingularum virtutum que per vniuerſum mundum in eccleſiis dei gerunt: per gratiam et nomē iheſu criſti ſub poncio pylato

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 28

crucifixi. Que tamen cotidie fiunt non ob aliquam mūdationē
neqꝫ ob pecunie queſtum: ſed ſicut gratis gracia accipitur a deo
ita gratis eadem miniſtratur. Et iterum alio loco idem hyrene⁹
de hijs ita ſcribit. Sicut inquit audiuimus multos ex fratrib⁹
in eccleſia gratiam habentes prophetarum et omnibus linguis
loquentes per ſancti ſpiritus donum: qui et miſteria et ſecreta
dei in manifeſto cum expedit proferunt. Hec autem inſeruimus
vt oſtenderemus diuerſas ſancti ſpiritus gratias vſqꝫ ad illa
adhuc tpa apud dignos quoſqꝫ in eccleſiis perduraſſe quoniā
quidem in inicijs polliciti ſumus. hec nos in tpe probaturos.

Quō hyreneus canonem ſcripturarum diuinarum
definiuit et de ſeptuaginta interpretib⁹. Ca. viij.

SEd et de ordine canonis diuinarum ſcripturarum. quid
etiam ſupradictus vir hyreneus ſentiat: ipſius nichilo
minus ſermonibus proferamus. Primo inquit de ſanctis euan
gelijs videamus. Matheus quidem hebreis propria eorum lin
gua conſcriptum edidit euangelium: cum petrus et paulus in
vrbe roma euangelizarent: atqꝫ eccleſie inibi fundamenta ſoli
darent. Poſt quorum exitum. marcus diſcipulus et interpres
apoſtoli petri euangeliū qḋ ille predicauerat digeſſit in libro
Poſt hunc iohannes diſcipulus domini qui et ſupra pectus do
mini recubuit: edidit euangelium apud epheſum vrbem aſie po
ſitus. Hec in tercio ſupradicti operis libro. In quinto vero de re
uelatione iohannis ſcribens et de numero nominis anticriſti
hec refert. Cum igitur hec ita ſe habeant. et in omnibus rectis
et antiquis exemplaribus iſte numerus inueniatur: ſed illi hec
eadem conteſtentur qui iohannem viderunt in corpore poſitum
et verbū dn̄i predicantem: quia numerus beſtie ſcd̄m grecorū
cōpotū eſt et litteras que in eodem conſcribunt̄. Et paulo poſt

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 28

iterum ſubiungit hec. Nos ergo periculum incurrere nolumus de anticriſti nomine: cōfidentiꝰ aliquid pronunciantes. Si enī oporteret hec et euidenter et palam in hoc iam tempore predicari: vtiqꝫ et per illum qui apocalipſim ſcripſit nomen eius euidenter fuiſſet expreſſum. quia nec ipſa reuelatio ante multum tempus facta eſt. ſed pene iam noſtra etate prope finem domiciani ceſaris. Hec nobis etiam de apocalipſi vir ſupra memoratus expoſuit. Meminit autem prime epiſtole iohannis et prime petri: plurimaqꝫ ipſis ſumit exempla. Nec non et libellum qui dicitur paſtoris amplectitur dicens. Bene ergo refert ſcriptura que dicit. Primo omnium credendum quia vnus eſt deus qui omnia creauit atqꝫ compoſuit. Vtitur autem et teſtimonijs de ſapientia ſalomōis :ſed et apoſtolici cuiuſdam viri cuius nomen reticuit ſermonū quaſi memoriter meminit. Juſtini quoqꝫ martiris et ignacij memoriam facit: et ea que ſcripſerunt producit in medium: et promittit ſe quoqꝫ aduerſum ſcripta marcionis reſponſurum. Sed et de ſeptuaginta interpretibus diuinarum ſcripturarum audi quibus referat verbis. Deus inquit homo factus eſt. et ipſe dominus ſaluauit nos qui dedit ſignū illud quod de virgine ſcriptum eſt: et non ſicut quidam dicunt eorum qui modo auſi ſunt aliquid interp̄tari ſcripture et aiūt eſſe iuueucula in ventre concipiet et pariet filium. ſicut interpretatus eſt theodocimo epheſi et aquila ponticus. ambo iudei proſeliti: quos ſecuti ſunt ebionite qui dicūt criſtum de ioſeph natum. Et poſt pauca iteꝝ iſta ſubiungit. Prius enim inquit ꝙ romanorum inualeſceret principatus. cum adhuc macedoēs aſiam poſſiderent : ptholomeus lagi filius volens bibliothece ſue quam apud alexandriam ex omnium veterum grecorum voluminibus conſtruebat maiorem gloriam querere: petit etiā ab iheroſolimitis. vt hebreas eoꝝ ſcripturas in grecam linguā interpretatas accipet: Ac illi ſubiecti quippe erāt macedonibꝰ.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 28

electos et in ſcripturis ſanctis erudiſſimos. atq̧ ī vtraq̧ lingua peritiſſimos viros ſeptuaginta preſbiteros miſerunt ad ptholomeum. in quo tamen dei voluntas et cōſilium gerebatur. Tum ille ſingulorum volens accipere documenta. et verens ne forte per interpretationem occultarent īſertam diuinis voluminib⁹ veritatem. ſingulos a ſe inuicem ſeperat: et eadem ſeorſum poſitos interpretari iubet: eundemq̧ ordinem interpretandi in ſingulis quibuſq̧ voluminibus obſeruari. Quoſq̧ rurſum ſe coram in vnum omnes reuocari: et conferre ad inuicem que ſinguli interpretati ſunt facit. Et tunc deus vere glorificatur: et ſcriptura ſancta ꝙ vere diuina eſſet agnoſcitur. Omnes enim eadem hiiſdem verbis hiiſdemq̧ nominib⁹ ac ſententiis ſcripſerant ab inicio vſq̧ ad finem: ita vt et ipſi qui aderāt gentiles agnoſcerent quia dei nutu ſcripture tunc interpretati ſunt. Et nichil mirum ſi diuina prouidentia hoc ita fieri procurauit: cū et in ea captiuitate que populo acciderat ſub nabugodonoſor rege corruptis ſcripturis. cum poſt ſeptuaginta annos iudei ad patriam ſuam redirent in temporibus artaxerſis perſarum regis: inſpirauerit deus eſdram ſacerdotē ex tribu leui vt omnia priorum prophetaꝝ volumina ac verba repararet et reſtitueret populo legem que per moyſen data fuerat. Hec hyrene⁹.

De ſucceſſione romani et alexandrini pontificis. Capit. ix.

IGitur decem et nouē annis antoninus cum in imperio ꝑduraſſet: poſt exceſſum ſui principatum cōmodo imperatori reliquit. Huius primi imperii anno iulianus apud alexandriam ſacerdotuum ſuſcepit: agrippino exactis duodecim annis in epiſcopatu defuncto.

De panthene philoſopho. Capitulum. x.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 28

Cum per idem tempus ſcole eccleſiaſtice et doctoris offi
cio preeſſet vir in omni eruditione nobiliſſimus pan
thenus ex quo apud eos conſuetudo antiquitus tradita vſqꝫ ad
hodiernum permanet: diuinarum ſcripturarum doctores initi
ſcole eccleſiaſtice haberi viros dũtaxat in ſcientia et eruditiõe
probatiſſimos. Huius ergo officij velut autor et quidam dux
vir de quo ſupradiximus ſatis illuſtris habebatur: quippe qui
et in philoſophis prius qui ſtoyci appellantur nobiliter claru-
iſſet. Cuius tantum ſtudij erga verbum dei et tantum amoris
fuiſſe traditur: vt etiam ad predicandum criſti euãgelium om
nibus gentibus. que in orientis vltimis receſſibus recondunt
fidei et deuotionis calore profectus ſit: et vſqꝫ ad indiam cite
riorem verbum dei predicando peruenerit. Erant enim adhuc
in illis temporibus et euangeliſte non nulli qui ad imitationẽ
ſanctorum apoſtolorum in diuerſis orbis partibus oberrantes
per gratiã dei et animi ſui virtutem verbum dei et fidem criſti
ignorantibus quibuſqꝫ gentilibus inferebat: in quibus preci-
puus et illuſtris panthenus habebatur. Quem ferunt cum ad
indos perueniſſet repperiſſe: ꝙ bartholomeus apoſtolus apud
eos fidei ſemina prima cõdiderit: et mathei euuãgeliũ hebreis
ſcriptum lrĩs dereliquerit: qđ per idem tempus ſupradictus pan
thenus inibi reptum detulerit. Sed et in multis preterea alijs
doctrine eccleſiaſtice ſtudijs apđ alexandriam claram ſatis et
nobilem vitam optimo et admirabili fine concluſit: tam viua
voce diſcipulos inſtruens. ꝙ̃ et in librorum monimentis etiã
poſteris theſauros ſciẽtie derelinquens.

De clemente alexandrino. Capitulum. xi.

In huius diuinaꝝ eruditionum ſcolis ꝙ̃ maxime floruit
apud alexandriam clemens: eodem vocabulo quo et ille

in vrbe roma apoſtolorum ſucceſſor et diſcipulus vocitatus. Deniq; ipſe hic clemens in ſeptimo diſpoſitionum libro: pantheni tamquã magiſtri et preceptoris ſui menſionem facit. Sz et in primo libro ſtromatum hunc eundem deſignat in eo loco vbi enumerat ꝙ plures apoſtolice predicatiõis repperit viros dicens hec. Michi quidem cõmantarij huius operis non ad oſtentetionem ſcribuntur ſed ad cõmemorationem ſenecte et ad obliuionis remedium: qḋ ſcilicet ĩ hijs ſit michi adũbratio quedam rerum magnificarum diuinorumq; verborum que audire merui a ſanctis viris et beatis: quorum ab alio apud achaiã. ab alio apud ſyriam. ab alio vero in orĩetem. et maxime apud paleſtinam inſtitutus ſum ex hebreorum origine veniente: ad vltimum vero in egypto magiſterio vſus ſum viri virtutis et ſcientie merito omnibus preferendi: poſt quem velut theſauro in abſconditis reperto alium querere vltra ceſſaui. Et illi quidem diuine doctrine veritatem que ſibi ab ipſis ſtatim primis autoribus petro et iacobo et iohanne et paulo ſanctis apoſtolis tradita fuerat. michi tamq; patres cõmendarunt: ſed pauci patrib9 ſimiles filij: tamen deo fauente p ipſos in nobis aplici germinis plantata ſunt ſemina.

Enumeratio iheroſolimorum pontificum. Capitulum. xij.

PEr idem tempus eccleſie iheroſolimorum narriſſus preerat qui fame merito noſtris adhuc temporibus celebratur: quintam decimam poſt eos qui ex circumciſione fuerant ſucceſſionem vſq; ad tempora adriane obſidionis adducens. Primum namq; inibi ex gentibus epiſcopum fuiſſe iudicauimus marcum: poſt quem caſſianum. inde publium. poſt hunc maximum, et ſic iulianum: poſt quem gayum.

et iterū aliū iulianū capitonē quoqꝫ et valentem inde dolicianū poſt quē triceſimū ab apoſtolis narciſſum.

De thodone quodam doctore et de marcionis ſecta et quibuſdam alijs hereticis. Capitulū. xiij.

Verum ea tempeſtate thodo quidam ex aſie prouincia oriundus vt ipſe ſcribit in vrbe roma eruditus. refert a taciano cuius ſuperius inter ceteros ſcriptores meminimus libros ꝙ plurimos et maxime cōtra marcionis hereſim ſcriptos quam aſſerit idem tacianus in diuerſas ſciſſas eſſe ſentencias. Sed et qui et quā ob cauſam ex eadem hereſi ſciſſe ſunt: ipſe ꝑ hec verba deſignat. Propterea inquit etiam inter ſemetipſos diſcordant: quia id affirmare cupiunt qđ non poteſt ſtare. Ex eorum namqꝫ grege eſt appelles: qui abſtinencie et ſenectutis prerogatiua vſus vnum quidem oīm eſſe fatetur inicium. Prophetas tamen contrario ſpiritu aſſerit inſpiratos: ſequens per ſuaſionem virginis cuiuſdā arte ſpiritu demonis noīe filumine Alij aūt ſicut ipſe autor marcion: duo eſſe pricipia introducūt Ex quibꝰ eſt potitus et baſiliſcus qui et ipſi ſecuti ſunt quidē ponticum lupum: ſed nō inuenientes exitum rerum ſicut ne ille quidem. ad ea que putarunt eſſe faciliora conuerſi ſunt et duo principia introduxerunt abſqꝫ vllis hoc probationibus confirmantes. Alij quoqꝫ ex eiſdem rurſus ī deterius deuoluti ſunt: nō ſolū duo ſed tria principia et tres naturas cōfirmantes: quoꝝ princeps et autor eſt ſerenus: ſicut et ipſi defenſores huiꝰ dogmatis dicunt. Sed et ipſe deſcribit vt cōgreſſus ſit cū appelle ita referens. Nam et ſenex appelles habuit nobiſcum ſermonē et multa mala docere cōuictus eſt: vnde et aſſerebat nō oportere oīno fidei diſcuti rationem ſed vnūquēqꝫ debere in eo qđ credit ꝑmanere: Salutē nāqꝫ hijs eſſe qui in crucifixū ſperant: tm̄ vt

[l]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 28

in bonis operibus inueniantur. Manifeſte tamen decernebat
de deo: ſicut prediximus vnū eſſe principiū. vt et nos dicimus
Et inde exponens eius omnē ſententiā: introducit etiam ipſe
ſenſum ſuum. Dicebā inquit ad eum. Vnde tamen oſtendemus
vnius principij rationem? Aut quomodo hoc aſſeratur ediſſe?
Prophecie quidem aiebat ſemetipſas coarguunt: quia nichil
omnino continent veritatis ex eo ꝙ inter ſe inuicē diſcordant
et vtiqꝫ falſe ſunt que ſemetipſis aduerſantur. Quomodo aūt
ſit vnū principiū: ſe ſcire quidē denegabat ita ſibi videri. Cūqꝫ
adiuraret᷑ a me: vt qđ verū eſt diceret: ſacramento cofirmauit
ſe neſcire quō ſit vnus vnigenitus deus: ſed tantūmodo credere
Tum ego deriſum eum plane et notatū habui: qui ſe doctorem
profiteretur eoꝝ que ſe ignorare fateretur. In eodem quoqꝫ ope
fert᷑ caliſtion quidem in vrbe ro ma diſcipulus extitiſſe taciani
qui ſcripſit compoſitū eſſe a taciano propoſitionū et queſtionū
librum in quo omnia que obſcura ſunt et difficilia in ſcripturis
diuinis abſoluat. Sed idem hodo in cōmentarijs ſuis propoſi
tiones eius prolaturū ſe et confutaturū promittit. Eſt autem
eiuſdem et in exameron cōmentarius in quo refert ꝙ appelles
ꝙ̄ plurima aduerſum legem moyſi cōſcripſerit impia: et aduer
ſum totam legem blaſphemas protulerit voces: coarguens vt
ſibi videret᷑ et deſtruens ea que ibi ſcripta ſunt. Hec et multa
alia ex ſupradicti ſcriptoris compimus libris. Cum tamē hoſtis
hūani generis ad ſalutē hoīm debellandā nichil vſꝙ̄ ocij gerit
ſꝫ diuerſas et varias hereſes ꝑ ſingula queqꝫ ſuſcitat loca. In
quibꝰ maxīm ſui generis ſerpentē apud aſiam frigiā producit
mōtanū qui ſe paclitū noīaret: et cū eo mulieres priſcā et maxi
millā quas ꝓphetiſſas velut ex ipſius factas īſpiratione iactabat
Sꝫ et ī vrbe roma florinꝰ quidā gradu pbr̄ij de eccl̄ia collapſus
vna cū blaſto ſocio crimīs et furoris plurimos de eccl̄ia in ſuū
baratrū deducebāt noua aduerſū veritatē figmēta machinātes

¶ De quibuſdam doctoribus qui contra montanū et ceteros
pſeudo prophetas diſputant. Capitulū. xiiij.

SEd aduerſum hereſim cathafrigarū ſcutum validiſſimū
protulit appollinaris iberapolites de quo ſupra memora
uimus: alijqꝫ ꝙ plurimi ad id locoꝝ eruditiſſimi viri aduerſum
eos pro veritatis defenſione certauerunt: qui etiam nobis ad
hyſtorie textum monimenta validiſſima reliquerunt. Interim
vt diximus appollinaris ſcribens aduerſum hanc hereſim et
deſignans in prefectione ꝙ per eccleſias galacie vicinarumqꝫ
prouinciarum digredienēs et plurimos ab eis irretitos videns:
multos quidem et coram diſputando correxerit: rogatus tamē
a fratribus etiam hec ad ipſos ſcripta tranſmiſerit: in quibus
poſt aliquāta cū auctorē hereſis deſignaſſet. ꝓgrediens etiā hc
addit. Origo īquit huiꝰ hereſis q̄ aduerſū eccleſiā nuꝑ exorta
ē inde deſcendit. Vicus quidem eſſe dicit᷑ apud moeſiam frigie
ciuitatē que appellatur ardabau. in quo aiunt montanū quēdā
nomine qui nuper ad fidem criſti venerat. ſubrogato aſie pro-
conſule cupiditate nimia primatus accenſum contrarijs ſpiriti
bus in ſemetipſo locū dediſſe: ac repente in quodā exceſſu men
tis effectū. et velut ſpiritu actū ꝓloqui cepiſſe noua quedam et
diuerſa ab hijs que ex ſucceſſione maioꝝ eccleſie tradita fuerāt
velut prophetali ſpē proferentem. Que cū ita fieri viderēt hij
qui per idem tempus aderant auditores: alij eū velut demone
repletum et erratico perflatū ſpiritu ad decipiendos populos
iudicantes obiurgabant. et proloqui omnino prohibebant. me
mores domini precepti et cōminationis eius qua iubet obſer
uari a falſis prophetis: alij autē velut a ſancto ſpiritu repletū
et prophetica gracia donatū putabant: et īmemores dominici
precepti. erratico et ſeductori ſpiritui eatenus indulgebant. vt
etiā prouocare eū ad dicenda aliqua delectarent᷑: et hoc fiebat

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 28

arte dyabolica qua in diſciplinatis perdicio parabatᷣ. A quibꝰ montanꝰ cū ſupra ꝙ dignū eſt in veneratione haberetᷣ in tantū temeritatis progreſſus eſt. vt etiā duas quaſdam mulierculas inſani ſpiritus quo ipſe replebatᷣ participes ſibi faceret et ad inſaniendū ſecum pariter edoceret: quo facilius vterqꝫ ſexus ī errorem per vtrūqꝫ ſexum caperetur. Hinc iam beatificare eos qui ſibi familiarius adherebant et promiſſionū magnitudine tumidos reddere. interdū etiā obiurgare quoſdā. vtine in oībꝰ adulatores deprehenderentᷣ. Tamen perpauci erant ex frigibꝰ qui eoꝝ deciperentur inſania. Quibus et ꝑſuadebat vniuerſam eccleſiam que per orbē terre eſt blaſphemare: et nō ſolū nichil ei deferre reuerētie: ſed ne limē quidē eius incedere. Frequēter tamen aduentatibus ex aſia fratribus: veſani et contra fidem criſti bachantes. confutati vt heretici corruptoreſqꝫ veritatis ab eccleſie cōuentu et ſocietate depulſi ſunt. Hec in primo libro ſcribens. et per omne operis ſui corpus fraudes hereſis in ſingulis quibuſqꝫ cōuincens. In ſecūdo quoqꝫ volumine de eiſdem etiā hec ſcribit. Quale ē aūt inquit ꝙ et prophetaꝝ ꝑſecutores nos vocant pro eo ꝙ inſanas eorū non ſuſcepimus fantaſias? Dicunt enī hos eſſe quos promiſerat dn̄s ad populū ſuū ſe eſſe miſſurū prophetas. Reſpōdeant ergo nobis ſi a deo miſſi ſunt prophete mōtanus et mulieres eiꝰ quis eoꝝ a iudeis ꝑſecutionē paſſus eſt. aut quis ab iniquis occiſus ē: vel quis eoꝝ ꝓ noīe dn̄i tētus ē et ante reges et p̄ſides ſtetit: aut quis ī ſynagogis eoꝝ flagellatus ē vel quis lapidatus ē. Quinymmo et ecōtrario traditᷣ. ꝙ finē vite exemplo iude traditoris acceperint. Dicuntᷣ enī ipſo demone quo inſpirabantᷣ id agēte: diuerſis queqꝫ tꝑibꝰ laqueo vitā finiſſe. Illū vero admirabilē veluti prophetie eoꝝ primogenitū theodotū noīe tradūt quodā tꝑe viſū ſibi eē velut in celos aſſū et credidiſſe ſpūi erroris: q̊ euectus ē in excelſum et inde deductus ad terrā. finem vite exitu peſſimo terminaſſe.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 28

Sed hoc ipſi de montano vel theodoto ac mulieribus ita geſtū
negant: tamen a pluribꝰ affirmatur. Inter negantes autem et
cōfirmātes nos rei fidē relinquimꝰ in medio. Itē poſt aliquāta
ſubiungit etiā hec. Sed et ſancti epi probatiſſimi viri qui per
idem tempus fuerunt zoticus de cumana et iulianus de apāna
aggreſſi cohibere ſpiritū qui loquebat in maximilla iuſſerunt
remiſſionē obturare os eius et excludere vocem falſi et erratici
ſpiritus: quod et ita factū eſt. Et iterū coarguens falſam fuiſſe
maximille propheciā. que bella ꝗ̄ plurima īminere predixerat
hijs vtitur verbis. Et quō nō eius mendaciū euidenter arguit
Tredecim namqȝ iam exacti ſunt anni vſqȝ ad preſentem diem
ex quo mortua ē illa mulier: et nuſqȝ̄ prorſus vel priuatim vel
publice bellū aliquod exortū eſt. Sed et criſtianis ꝑ dei miāz:
pax iugis et ferma ꝑdurat. Sed et in tercio libro de hijs qui ſe
iactabant ꝙ multi martires ex eoꝝ hereſi extitiſſent: hec dicit
Cum inquit in omnibus que ſupradiximus conuicti nichil reſ
pondere potuerint ad martires confugiunt: dicentes multos ſe
habere martires. et hoc eſſe iudiciū ꝙ verus ſit apud ipſos pro
pheticus ſpiritus. Quid ergo quia multi alij heretici plurimos
martires habent: ideo acquieſcendum eſt eis ꝙ etiam veritas
apud ipſos ſit? Nam primi qui dicuntur marcioniſte: habent
plures martires. Sed que eſſe poterit apd eos martyrij veritas
vbi criſtus veritas non eſt? Et poſt aliquāta iterū ſubiungit.
Deniqȝ ait ſancti martires qui ꝓ vera fide martyriū ducunt. cū
de eccleſia ꝓcedentes ad paſſionē ꝓducūtur. ſi qui forte īuenti
fuerint cum eis de hereſi frigum ſecernūt ſe ab eis et reſpuunt
eoꝝ ſocietatem nec vllo genere cū iam martirij palmā teneant
ſpiritui mōtani et maximille acquieſcendū putant: ſicut et nr̄is
tꝑibus apud apānam que eſt ſupra menandrum poſita geſtum
ſcimus a gayo et alexandro qui de eumenia martyres extiterūt
In eodem autem opere meminit et melchiadis ſcriptoris: tāqȝ̄

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 28

qui et ipſe librum aduerſum heresim ſupradictam conſcripſerit. Deniqꝫ et inſerit ex eis dictis opi ſuo hec verba. Neqꝫ credendū eſt inquit in exceſſu mentis ideſt per amenciā prophetari: quod eſt proprie pſeudo prophetarū. Vbi enim quis amens efficitur iuſti rectiqꝫ eſſe non poteſt tenax. Qui ſine dubio iniciū ſumūt ex impicia ad finē vero deuoluūtur amentie ſicut ſupradiximꝰ Hoc autem modo neqꝫ in veteri teſtamento quemq̄ neque in nouo per dei ſpiritum extitiſſe prophetam potuerūt demōſtrare quia neqꝫ agabus neqꝫ iudas neqꝫ ſilas neqꝫ quatuor filie phi lippi neqꝫ āmia que in philadelphie eccleſia prophetauit: neqꝫ quadratꝰ. neqꝫ alius quiſq̄ ex numero eorū: hoc modo dinoſcit̄ prophetaſſe. Et poſt pauca iterū ſubiūgit et dicit. Si enī poſt quadratū et āmiā philadelphinā vt aiūt mulieres iſte montani ſucceſſerunt in propheticam graciam et ſicut confirmabant vni uerſe eccleſie data ſunt ad prophetandum vſqꝫ ad aduentum domini: decipit̄ eorꝫ cōfirmatio. Quartū decimū etenī iam pene habet annū: ex quo defuncta eſt maximilla. Hec ex ſupradictis viri cōmētariis. Ipſe vero de quo indicat melchiades: etiā alia nobis proprii operis non contempnēda monimenta dereliquit. Scripſit nāqꝫ et aduerſum gētes librū et aduerſū iudeos aliū et ad principes romani regni appologeticū pro fide nr̄a ſcripſit et aduerſum cathafrigas hereticos. Sed et appolonīꝰ quidā eccleſiaſticus nichilominꝰ ſcriptor libellū aduerſum edidit in quo ſatis vigilanter prophecias ipſarū falſas eſſe cōuincit et ſingula ī eis verba coarguit ſimul et vitam moreſqꝫ eorū qui autores hereſeos extiterūt exponit ꝑ hec verba. Sed videamꝰ inquit quis ē hic nouus magr̄: et primo nobis doctrinā eius ſcd̄m dn̄i ſentētiā actus ipſiꝰ et opa cōmēdent. Hic ē qui docuit nuptias ſolui: et qui ieiuniorū leges primꝰ īpoſuit: qui pepuzā et tramiū oppida frigie ihrlm̄ noīauit: atqꝫ in hec oēs cōgregā dos decernit: q̄ auctores pecunie ſtatuit: q̄ ſub noīe oblationū

numera artificioſius accepit: qui ſalutaria preſtat p̄dicantibus
verbum ſuum: vt per hec inuitati enixius doctrine eius opam
prebeant. Hec de montano. De mulierib⁹ vero ei⁹ poſt aliquāta
ita ſcribit. Oſtendem⁹ autem primo omniū has ꝓphetiſſas: ex
quo ſpiritu replete ſunt viros ſuos reliquiſſe. Quomodo ergo
mētiuntur priſcam virginē fuiſſe? Et p⁹ aliquāta iterum dicit
Nonne tibi videtur ꝙ omnis ſcriptura ꝓhibet. ꝓpheciā munera
accipere vel pecunias. Si ergo videā ꝓpheten accepiſſe aurum
et argentū et veſtes p̄cioſas: quō eam ꝓpheten putem. Et iteꝝ
poſt aliquāta ſubicit dicens. Sed et temiſſus qui ap̄d eos noīe
tantū cōfeſſionis īflatus eſt. vere aūt cōfeſſionis fructib⁹ caret
qm̄quidem ꝑmultam pecuniā vincula depoſuit. quem oportebat
vtiqꝫ humiliter ſe agere: hic errogantia elatus apoſtolice ſibi
aliquid autoritatis aſſumens epiſtolam ad oēs eccleſias ſcribit
in qua docere conatur eos qui multo rectius ꝙ̄ ipſe credebant
et cohartat᷑ oēs ad nouas verboꝝ īuentiones accōmodare aūt
ſuam: blaſphemat autē dn̄m et apoſtolos eius et ſanctā eccl̄iaꝫ.
Sed et de alijs quib⁹dā qui apud eos vt martyres hanorabant᷑
ita ſcribit. Veꝝ ne plurib⁹ īmoremur dicite michi de alexādro
qui ſemetip̄m martyrē dicit: quē cōuiuā habet hec prophetiſſa
quē adorat vt deum. Nonne hic pro latrocinijs alijſqꝫ nefarijs
actibus reus extitit? Non nos dicimus: ſed acta hec publica cō
tinent. Quis ergo eoꝝ cōdonat peccata? Prophetiſſa ignoſcit
martyri latrocinia: an martir ignoſcit prophete rapacitatis et
auaricie crimina? Cū enī dominus dixerit nolite habere aurū
neqꝫ pecuniā. neqꝫ duas tunicas. iſti in omnibus contraria ge
runt: acquirentes et cōgregantes ea que dominus etiā hn̄tes
iuſſit abicere. Probamus namqꝫ eos qui apud ipſos vel pro-
phete vel martyres nominant᷑: non ſolum a diuitibus ſed etiā
a pauperibus pupillis ac viduis pecunias congregare. Aut ſi
habēt cōſidentiā. aſſint et ꝓ hijs habeāt nobiſcū diſceptationē

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 28

vt ſi cōuicti fuerint vel de cetero deſinant talibus ſe implicare
cōmertijs. Oportet enim ex fructibus vel agnoſci vel etiā pro
bari prophetā. ſicut et dominus dixit: quia arbor ex fructibus
cognoſcitur: et propheta verus probat̄ ex fructibꝰ. Vt autē de
alexādro certius cognoſcat̄: ſciendū qꝛ iudicatꝰ ē apud emiliū
frontinū proconſulē epheſi. nō propter nomē criſti: ſed propter
quedā latrocinia. Nam a criſti nomine iam apoſtota extiterat
Sed poſt hec vt fideles quidā fratres qui per illud tēpus apđ
iudicē aliquid poterāt pro ipſo intercederēt ſimulauit ſe ꝓpter
nomen domini laborare. et per hoc dimittit̄: nec tn̄ in eccleſia
patrie ſue receptus eſt. vbi latro eſſe ab omnibus noſcebatur.
Qđ ſi forte minꝰ hijs que dicimꝰ accōmodādā exiſtimat fidem
in archinis publicis apud epheſum h̄ geſta ſeruantur: que tn̄
inibi ſeruari hij optimi prophete qui ei famulantur ignorant.
Qui vtiqꝫ cū hijs ſine dubio cōuincit̄. et prophetaꝝ ignorācia
cum criſto pariter redarguitur. Hec et multa alia in eo ſimilia
poſſumus edocere. Aut ſi confidunt. in cominus veniant exci-
piant intentiones noſtras: et exuant ſe ab hijs ſi putant ſe hoꝝ
effugere poſſe conſcientiā. Item poſt pauca de ipſis prophetis
ita ſubiūgit. Qđ ſi negāt ſe prophete impſorū munera accepiſſe
ſtatuunt hoc: vt ſi conuicti fuerint prophetas ſe eſſe vltra non
ſimulent. et mille deferam probamenta. Verūptamen neceſſariū
puto etiā reliquos horum prophetarū fructus probari. Dicite
michi vos o ꝓphetiſſe: Vultus ꝓphetātis cādoribꝰ et ruboribꝰ
aliqn̄ fuſcat̄? Prophetiſſa ſabijs tīgit̄. Prophetiſſa ornamētis
vtit̄ et ornatibus delectat̄. Deinde propheta ad tabulas et ad
teſſeras ludit? Propheta pecuniā ſuā ad vſuras dat? Dicant ſi
licet h̄ facere ꝓphetis. Ego autē vniuerſa hoc eis ꝓbabo. H̄ et
multa alia idem appollonius ad cōfitendas eos ſatis ꝓbabilit̄
et conſtanter intexuit: deſignans etiā hoc ꝙ quadrageſimꝰ iſte
quo hec ſcribebat ageretur annus ex quo montanus falſe huiꝰ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 28

vaticinationis iniciū dederit. Refert etiā de quodā zotico qui apud pepuzā cum prophetare ſe maximilla ſimularet: repente ingreſſus cepit impare ſpiritui qui in ipſa loquebať: ita vt eū penit⁹ cohiberet: ſed obſtiterūt hij qui ei adulabāť. Meminit etiā et tharſee cuiuſdā martyris. qui quaſi ex traditione priorꝫ ſe accepiſſe aſſeruit ſaluatorem precepiſſe apoſtolis ſuis: vtne ante duodecimū annū ab iheroſolimis diſcederet. Refert p̄terea et apud epheſū mortuos ſuſcitatos a iohāne et alia ꝙplurima ex quibus omnibus vehementer ſupradicta hereſis confutatur Hec apollonius. Serapion autem qui poſt maximinū epūs apud anthiochiā fuit: in epiſtola ſua quā ad caricū et ponticū ſcribit. de hac ipſa hereſi poſt aliquāta hec dicit. Vt aūt etiā h̄ ſciatis. ꝙ ita que nunc noua prophecia vel potius execratio noua proceſſit. ab omni fraternitate que in vniuerſo mundo ē reſpuitur et refutatur tranſmiſi vobis claudij apollinaris ihe-ropolitane aſie prouincie epī litteras quibus de hijs plenius inſtruamini. In hac autē ipſa ſerapionis epiſtola etiā ſubſcriptiones quorūdā epōꝝ et martirū continenť: ex quib⁹ vnus hoc modo ſubſcripſit. Aurelius cyprinus martyr opto vos benevalere. Alius quoqꝫ hoc modo. Aurelius publius. iulius adebelto colonia tracie epūs. Viuit deus ī celis. quia beatus ſothas qui eſt ī anchialo voluit demonē priſcille eicere. ſed adulatores ei⁹ non permiſerunt. Sed et multorū ſimul epōrū eaſdē declaraciū ſubſcriptiones ſupradictis litteris inherebāt. Verū de hijs ſatis ſit dictum.

De ſcriptis hyrenei quib⁹ contra hereticos diſputat. Ca. xv.

PEr idem tempus in vrbe roma diuerſis nichilominus nouitatibus p nōnullos regula traditionis eccleſiaſtice vexabatur: pro quibus hyreneus ad diuerſos ſcripta p̄rogauit. Extat igitur vnus eius libellus qui ſupſcribitur ad blaſcum de

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 28

ſcimate alius ad florinū de monarchia et ꝙ non ſit deus maloꝝ creator hoc enī ſupradictus videbatur aſſerere qui tamē poſtea deuolutus ē in errores valentini. Scribit aūt idem hyreneus et de ogdoade librū: in quo ſignificat conſecutū ſe eſſe quoſdā ex ſucceſſoribus apoſtolorū. Cuius libelli ſubſcriptionē ſatis ele ganter affixam hijs inſerere dignū duxi. Adiuro te inquit qui tranſcripſeris librum hunc per dominū noſtrū ihesum criſtum et aduentū eius in gloria cū veniet iudicare viuos et mortuos vt conferas hec que ſcribis et emendes diligenter ad exēplaria de quibꝰ tranſcripſeris ad fidem: et vt ſacramentū adiurationis huius ſimiliter tranſcribas. et inſeras hijs que trāſcripſiſti. Hec autem vtiliter ab illo dicta inſerere operi noſtro neceſſariū cre didi: quo per hec diligens efficiatur omnis qui hec vel legere vel deſcribere dignū duxerit: ſciens exemplū diligēcie a ſanctis viris et illuſtribꝰ traditū. Verū ī hijs que ad florinū ſcripſiſſe hyreneum ſupradiximus facit policarpi mentionē: cum quo ſe etiam cōuerſatum eſſe deſignat per hec verba. Hec inquit dog mata florine que aſſeris confidenter dico: quia non ſunt ſane ſententie. Hec dogmata non ſunt conſona eccleſiaſtice fidei. Hec dogmata ne ille quidem qui de eccleſia pulſi ſunt heretici potuerunt aliquādo cōmentari. Hec dogmata impietatē docēt Hec dogmata ſancti illi preſbiteri qui ante nos fuere numꝙ̄ protulere: illi qui et apoſtolos viderant quos et tu noſti. Vidi enim te dum adhuc puer eſſem in aſia apud policarpum: tunc quidem preclare agentem dum adhuc eſſes intra palacium. et ſtudentem placere policarpo. Multo enim magis in illis tpis rerum geſtarum inheret memoria ꝙ̄ preſentis: quia hec que a puero diſcimus cum auā ipſa coaleſcunt et adherent ei. Vnde etiā locū ipſum tibi poſſum dicere ī quo ſedēs diſputabat btūs policarpus: et ingreſſum illius et vultū ac tocius vite morū et ipſius corpis habitū. ſed et diſputationes q̄s hēbat ad populū

et conuerſationē que fuerat ei cum iohāne quomodo narrare ſolitus erat vel ceterorū qui ipm viderāt dn̄m: et quō recordabatur omnia ac recenſebat verba que dicta a domino ab illis audierat. et de virtutibus eius ac doctrina. Et tamē omnia hec cum ſcripturis conſona proferebat que tunc ego pro mīa dei quā michi donare dignatus eſt attētius et ſtudioſius audiens deſcribebam non in carthis ſed in corde meo quecꝫ per graciā dei fideliter cuſtodio et mecū ipſe ſine intermiſſione quodāmō rumino. Deū ergo teſtor et in conſpectu eius tibi affirmo. quia ſi quid tale audiſſet beatus et apoſtolicus vir policarpus: exclamaſſet ſtatim et aures ſuas obturaſſet. et ſicut moris erat ei dixiſſet. Deus bone in que me tempora reſeruaſti vt hec audiā Nōne etiā ipſum cōtinuo locū fugiſſet in quo ſedens vel ſtans huiuſcemōi verba audiſſet? Sed et ex epiſtolis eius quas ſcripſit vel ad vicinas eccleſias vel ad aliquos ex fratribus cōmonens et cōfirmans et cohortās ad fidem poteſt ſententia eius euidenter agnoſci. Hec hyreneus.

Quod ſub cōmodo imperatore pax eccleſiis fuerit et de appollonio martyre. Capitulū. xvi.

Verum ea tempeſtate cōmodo romani regni apicē gubernante pax eccleſiis per omnem terram propagabatur: et ſermo domini ex omni genere hominū ad agnicionē et pietatē ſummi dei animas congregabat. Deniqꝫ in vrbe roma multos ex illis illuſtribus et prediuitibus viris cum liberis et cōiugibus ac propinquis: atqꝫ omni pariter familia ſociauit ad fidē. Sed hoc nō equis oculis ille antiquus hūane ſalutis hoſtis aſpexit Cōtinuo deniqꝫ aggreditur noſtros variis machinis īpugnare et primo in vrbe roma appolloniū quendā virum in fide noſtra et in omnibus phīe eruditionibus illuſtrē ad iudiciū pertrahit accuſatore ei ſuſcitato quodā īfeliciſſimo et deſpate ſalutis hoīe

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 28

Quiq̃ꝫ quoniã lex que oblatos puniri iuſſerat criſtianos in de latorem prius aiaduertendũ eſſe cenſebat: a pheñio iudice vt eius crura cõminuerentur ſententiã primus excepit. Tũ deinde exoratur beatus appollonius martyr vti defenſionẽ pro fide nr̃ã quã audiente ſenatu atq̃ꝫ omni populo luculenter et ſplendide habuerat ederet ſcriptã. Et pꝰ hoc ſcõm ſenatus cõſultũ capite plexus eſt. Jta namq̃ꝫ a prioribus lex iniquiſſime promulgata cenſebat.

¶ De ſucceſſione romani et alexandrini et anthiocheni pontificis. Capitulũ. xvij.

IGitur ſub eiuſdem cõmodi principatu eleuthero in vrbe roma tredecim annis ſacerdocio pfuncto: victor ſuccedit. Sed et iuliano apud alexandriã poſt decem annos defuncto: demetrius ſubſtituitur. Apud anthiochiã quoq̃ꝫ octauus ab aplis epũs conſtituit̃ ſerapion: de quo in ſuperioribus memorauimꝰ.

¶ Qui tũc epĩ nobiles habebãt̃ et de paſche queſtione. Ca. xviij

TVnc apud ceſaream paleſtine theophilus: et narciſſus in iheroſolimis eccleſie preſidebant. Apud chorinthũ vero baccilus. et apud ephesum policrates: nobiles in epiſcopis habebantur. Sed et multi in alijs locis referunt̃ per idem tẽpus egregij ſacerdotes. Nos tamẽ eoꝝ facimus mẽſionẽ quoꝝ fidẽ et ſcientiã et proprij operis indicijs poſſumus habere cõpertã quibus ea tempeſtate eccleſijs preſidentibus: in prouincie aſie queſtionem minima exoritur velut ex antiqua eoꝝ obſeruatione deſcendens ꝙ quarta decima luna putarent omni genere paſcha obſeruandum. quando ſcilicet iudeis agnus precipit̃ imolari: velut neceſſario cõfirmantes. in quacũq̃ꝫ die ſeptimane quarta decima luna veniſſet ſolui debere ieiunia: cum talis cõſuetudo

in nullis pꝛoꝛſus alijs vmq̄ obſeruata fuiſſet eccleſijs. Ob quā
cauſam conuentus epōꝝ et conſilia per ſingulas quaſqꝫ pꝛouin
cias conuocant̃: pꝛerogatiſqꝫ ad ſeinuicē epiſtolis de ſingulis
quibuſqꝫ locis. vnū omnes eccleſiaſticū dogma confirmant. ne
liceat aliquādo niſi in die dominica in qua dominus ſurrexit
a moꝛtuis. dominicū paſche celebrare miſteriū: et in hac ſola
paſchale ſoluendū eſſe ieiuniū. Extat deniqꝫ vſqꝫ in hodiernū
conſilij apud ceſareā paleſtine habiti decretū in quo pꝛimus ē
theophilus ipſius ceſaree epūs et narciſſus iheroſolimoꝛum ſa
cerdos. Habetur et vrbis rome conſilij ſimile aliud decretū: cui
p̄fuiſſe victoꝛ epiſcopꝰ indicatur. et pōti ꝓuincie palmeas. Gal
loꝛū quoqꝫ ſacerdotalis cōuentus extat hyreneū pꝛeſulem ſcri
bens: achaie vero baculū choꝛintheoꝝ eccleſie epiſcopum: qui
oēs diuerſis e locis vnā eādemqꝫ iudicij ſui ſentenciā ꝓtulere.
Sed epiſcopi regionis aſiane ſeruandā magis a veteribus ſibi
traditā conſuetudinem confirmabant. In quibꝰ policrates qui
in eis pꝛimatū agere videbatur ad victoꝛē epiſcopum romane
eccleſie ſcribens: moꝛē tradicionis antique ad ſe vſqꝫ delatum
per hec verba deſignat. Nos ergo inquit intemeratū paſche co
limꝰ diē: neqꝫ addentes neqꝫ auferentes aliquid. Etenī magna
quedā luminaria apud aſiā doꝛmierūt ſūmi et electi viri quos
dominꝰ ſuſcitabit in aduētu ſuo cū veniet de celis in gloꝛia. et
requiret oēs ſcōs ſuos: in quibꝰ ē philippus euāgeliſta qui doꝛ
miuit apd̄ iherapoli: ſed et due filie eiꝰ que virgines ſenuerūt
et alia eius filia ſpiritu ſancto repleta. que apud epheſum doꝛ
miuit: necnō et iohannes qui ſupra pectꝰ domini recubuit: qui
fuit ſummus ſacerdos: et pontificale pecalū geſtans martyr et
doctor eccleſie: qui et ipſe apd̄ epheſū doꝛmiuit. Polecarpꝰ ve
ro apd̄ ſmirnam epiſcopus et martir ſimiliter et apud traſeas
epiſcopꝰ eumeniā ſed apud ſmirnā martirio cōſummatꝰ. Quid
autē dicam etiā fagarē nichilominꝰ ſaacerdotem et mrēm qui

apud laodiciã quieſcit in pace: ſed et papirū et macharium et meliton̄e. ꝓpter verbū domini eunuchū et ſancto ſpiritu repletū qui iacet in ciuitate ſardenſiū exſpectans aduentū dn̄i de celis vt reſurgat a mortuis. Iſti ergo omnes diem paſche in quarta decima die menſis obſeruauerūt ſcd̄m euãgeliū: nichil omnino extrinſecus agentes. ſed fidei regulã ꝑ oĩa conſeruãtes. Sed et ego oĩm veſtrū mĩmus policrates ſcd̄m traditionē ꝑntū meoꝝ obſeruo. eorū dūtaxat quos ab inicio ſecutus ſum. Septē nãqꝫ ex parentibꝰ meis per ordinē fuerūt epiſcopi. Ego octauus qui omnes ita obſeruauerunt hunc diem: vt cōueniret cū illo quo fermentū iudeorū populus aufert. Unde fratres kmi ſexaginta et quinqꝫ annos etatis gerens in nomine domini. Multorum quoqꝫ orbis terre epoꝝ noticiam pleniſſime habens. et ſanctis ſcripturis intendens. non perturbabor ex hꝭs que ad terrorem proferuntur: quia et maiores mei dixerunt optemperare oportet deo magis ꝙ̃ hominibus. Et poſt pauca de hꝭs qui ſecum aderant epiſcopis iſta ſubiungit. Poteram autem etiam oĩm preſentium epiſcoporū facere menſionem quos ipſi petiſtis vt euocarem ſicut et feci quorum nomina ſi ſcribam nimia multitudo eſt: qui omnes ſcientes paruitatem meam conſenſu ſuo confirmant que ſcribimus: certi ꝙ nō inaniter canos attulimꝰ ſed in diſciplina criſti ſemper conuerſati ſumus. Sed ad hec victor romane eccleſie epiſcopus pertinacius agens paſſim tocius aſie ac vicinarum prouĩciarū eccleſias a cōmunionis ſocietate abſcidere nititur tamꝙ̃ in hereſim declinantes: et litteras mittit quibus omnes ſimul abſqꝫ diſcretione ab eccleſiaſtico federe ſeperaret. Sed hoc non omnibus placebat epiſcopis: quin potius et econtrario ſcribentes ei. iubebãt: vt magis que pacis ſunt ageret: et concordie atqꝫ vnitatis ſtuderet. Deniqꝫ extãt etiã ipſorum littere quibus aſperius obiurgant: victorem velut eccleſie cōmodis conſulentē. Nã et hyreneus cum ceteris

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 28

102

quibus p̄erat galliarū epiſcopis ſcribens. confirmat quidem vt
in dn̄ica die reſurrectionis domini miſteriū celebret᷑: victorem
tamen arguit. ꝙ non recte fecerit abſcidere a corpore vnitatis
tot et tantas eccleſias dei: que morem ſibi antiquitus traditū
cuſtodiret̄. Sed et de multis alijs cōmonet per hec verba. Nō
ſolū iq̄t de die paſce agit᷑ cōtrouerſia. ſ3 et de ipſa ſpē ieiunioꝝ
Quidā enim putant vna tantum die obſeruari debere ieiuniū
alij duabus. alij vero pluribꝰ. nōnulli autē quadraginta. ita vt
horas diurnas nocturnaſqꝫ cōputantes diem ſtatuūt. Que va
rietas obſeruantie nō nunc primum. neqꝫ noſtris tꝑibus cepit:
ſed et de multo ante nos ex illis vt opinor qui non ſimpliciter
quod ab inicio traditū eſt tenentes in aliū morem vel ꝑ negli
gentiā vel ꝑ impericiā poſtmodū decidere. Et tamē nichilominꝰ
omnes iſti etiā cū obſeruantia variarent inter ſemet ipſos et
nobiſcū pacifici fuerunt ſemper et ſunt: nec diſſonantia ieiunij
fidei cōſonantiā rupit. Poſt hec inſerit etiam hyſtoriā quādam
que pro ſui oportunitate nec a nobis debet omitti. Deniqꝫ ait.
Et illi omnes ante ſotherem preſbiteri qui eccleſie cui tu nunc
p̄es ſacerdotiū tenuerūt anicetū dico et piū igniūqꝫ et theleſ-
phoꝝ et ſixtū neqꝫ ipſi ita tenuerunt neqꝫ hij qui cū ipſis erāt
et tamen cum ipſi ita nō obſeruarent pacem ſemper habuerūt
cum illis eccleſijs que hunc obſeruantie morem tenebant. cum
vtiqꝫ et ipſis contrariū videretur: ꝙ non etiam ceteri ſimiliter
obſeruarent nūquid tamē ob hoc repulſi ſunt aliqui ab eccleſie
ſocietate: aut veniētes in illis ꝑtibus non ſunt ſuſcepti? Immo
potius et omnes preſbiteri qui fuerunt ante te omnibꝰ ſemper
qui non ita obſeruabāt p̄ſbiteris eccleſiarum eucariſtiā ſolemp
niter tranſmittebant. Beatus autem policarpus cum ad vrbem
romam veniſſet ſub aniceto. Cūqꝫ de alijs nōnullis parum quid
habuiſſent inter ſe ſtatim tn̄ coiſſent ī pacem. de hac queſtione
ita egerūt: vt nō vnuſquiſqꝫ ſententiā ſuā obſtinata cōtentiōe

defenderet. Neqꝫ enī aut anicetus policarpo ſuadere poterat vt non obſeruaret ea que nouerat iohannē diſcipulum dn̄i noſtri vel ceteros apoſtolos. cū quibus ſemper fuerat obſeruaſſe: neqꝫ rurſus policarpus anicetū pſuaſit ea deſerere que ille dicebat a ſe maiorū more ſeruari. Cūqꝫ hec inter ſe habuiſſent cōicaue uerunt ſibi inuicem ita vt cederet anicetus policarpo: etiam ſacerdotali miniſterio honoris dūtaxat cōtemplatione pfungi Et ita ab īuicē plena fide pace integra firma caritate diſcedūt vt omnes eccleſie. ſiue que ita de paſcha. ſiue que nō ita obſer uarent: inter ſe tamen concordiam cuſtodirent. Hec hyreneus agens nominis ſui opus pacem videlicet dei eccleſijs concilians ſcribit et non ſolum victori. ſed et diuerſis eccleſiarū rectoribꝰ ſimiliter p epiſtolas aſſerit ꝙ nulla ꝓ hac queſtione in eccleſijs diſſentio debeat oboriri. Apud paleſtinam quoqꝫ conuenientes in vnū ſacerdotes dei narciſſus iheroſolimoꝝ et theophilus de quibus iam ſupradiximus. ſed cum ipſis caſſius cyrus et clarus de ptholomaida et ceteri pmulti pariter congregati cū de hac queſtione ageretur. quid etiam apud ipſos apoſtolica tradicio contineret circa finem decreti quod in conſilio eoꝝ ſtatutū eſt hoc modo indicant. Epiſtole aiunt noſtre exemplaria p omnes eccleſias trāſmittunt: vt ne rei afficiamur animaꝝ que diuerſis erroribus īmerguntur. Deſignamus igitur vobis quia et apud alexandriā eadem qua apud nos die paſche ſollempnitas gerit quia et ipſorū nobis littere deferuntur. et ipſi noſtra ſcripta ſuſ cipiūt: vt pariter et cōſonanter diem feſtū colebremꝰ. Hactenꝰ de ſupradicta q̄ſtione ex hijs q̄ in veterū libris haberi repimꝰ.

De libris hyrenei. Capitulū. xix.

Extat aūt adhuc hyrenei pter eos q̄s ſupra enumerauimꝰ libellos etiā aliud volumē egregiū aduerſū gētes quod

de diſciplina attitulauit: ad marcianū quēdam ſcribens. Sed et dyalogi diuerſi in quibus teſtimonia de epiſtola ad hebꝛeos ponit plurima: ſed et de ſapientia que dicitur ſalomonis. Hec ſunt que ad noſtram noticiā iā de hyrenei opuſculis ꝑuenerūt.

De ſucceſſione romanoꝝ pꝛincipum et qui eiſdem tempo ribus ſcriptoꝛes floꝛuerint. Capitulū. xx.

Commodus autem tredecim annis imperio geubernato: ꝑtinaci poſt ſe regnum reliquit. Quo ſex ſolis menſibus retento idem ꝑtinax diem obijt: et ſeuerus poſt hunc ſuſcepit pꝛincipatū. Cuius tempoꝛibꝰ plurimi eccleſiaſtici viri nobiles et ſtilo illuſtres extiterūt: ſicut ex eoꝝ monimentis agnoſcimꝰ Ex quibꝰ ē heracletꝰ qui in apoſtolū cōmentatus ē. et maximiꝰ qui de famoſiſſima omniū hereticoꝛū diſſeruit queſtione. qua ſemper īquirit᷑ vnde ſint mala vel vnde malicia: et ꝙ materia facta ſit: et non infecta. Sed et cādidus qui in exameron ideſt de pꝛincipio geneſis ſcribit: appius quoqꝫ qui de hijſdē ſimiliter cōmendat᷑. Sextus aūt qui de reſurrectiōe diſſeruit et de ceteris nōnullis. Arabianus quoqꝫ et alij innumeri. quos longum eſt enumerare: vel etiā pꝛo aliquo illuſtri vnūquēqꝫ dictoꝝ ſuoꝝ iudicio deſignare.

De artemonis ſecta vel que cōtra eandē diſputant᷑. Ca. xxi.

Plurimi cum ipſoꝝ exoꝛtas tempoꝛibꝰ ſuis hereticoꝛum perfidias confutantes fidem rectam et apoſtolicā moni mentis ſuoꝛū voluminū mādauere: vt artemonis illiꝰ hereſeos auctoꝛes quā poſtmodū paulus ſamoſatenus. noſtris iam pene tempoꝛibus ſtatuere conatus eſt: de qua dignum eſt que vel qualis ſit hyſtoꝛia cōpꝛehendere. Hec hereſis purū hominem ideſt abſqꝫ deo fuiſſe ſaluatoꝛem confirmat: idqꝫ antiquitus ab

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 28

ipſis etiā apoſtolis traditū eſſe mentitur. Aduerſum quos vnꝰ ex hĳs quos ſupra memorauimꝰ eccleſiaſticꝰ ſcriptor: ita rn̄dit Aiunt inquit etiā ipſos apoſtolos ita vel ſuſcepiſſe vel ceteris tradidiſſe. ſicut nūc ipſi aſſerūt et hanc veritatē predicationis eſſe ſeruatā. vſqꝫ ad victoris tempora. Et quō ſucceſſores eorū ſcribentes aduerſum gētiles vel aduerſū hereticos id ē iuſtinꝰ et melciades et tacianus et clemens et alĳ ꝙ̄plurimi: de deitate criſti aptiſſime diſſerūt. Hyrenei vero et melitonis ceterorūqꝫ q̇ p̄ idē tēpus fuerūt volumina quis ignorat q̇bꝰ deū et hoīez ſimul predicāt criſtū? Sed et pſalmi vel cantica que a fratribꝰ fidelibus ex inicio ſcripta ſunt: verbū dei eſſe criſtū et deū tota ympnorꝝ ſuorꝝ laude cōcelebrant. Quomō ergo tot ſeculis fidem predicatā: nunc iſti aſſerunt ꝙ a victoris tempore exordium ſumpſerit? Quō autē victori de hoc calumpniā faciunt qui ſciūt victorem theodotū coriarium qui princeps et pater extiterat impietatis ipſorū de coīone eccleſie reppuliſſe: qui primus rome auſus eſt dicere purum hominē fuiſſe criſtum? Si enim victor vt aiūt ita credebat: quō eiciebat de eccleſia theodotū blaſphemie iſtius inuentorē. Sed de victore hec cōmemoraſſe ſufficiat

Cui decē annis epiſcopatū functo zeferinus ſacerdocĳ ſucceſſor extitit: uono principatus ſeueri anno. de quo zeferino eadē ſcriptura quia in ſuperioribꝰ vſi ſumus: talia quedam refert. Igitur cōmemorabo vos fratres de hĳs que geſta ſunt apud nos: que ſi forte in ſodomis accidiſſent etiā illos emendare et corrigere potuiſſent. Confeſſor erat quidam apud nos natalis nomine noſtra adhuc confeſſus memoria. Hic deceptus aliqn̄ ab aſclepiodoto quodā et theodoto collectarĳs. qui ambo diſcipuli erāt theodoti coriarĳ illius qui primus pro hac ſtulta aſſertione ab eccleſie ſocietate depulſus eſt a victore tunc vrbis rome epiſcopo: acquieuit vt accepto ab hĳs ſolario epiſcopus illius hereſis nominaretᷣ certa pactione: ideſt centum quinquaginta

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 28

denarijs menſtrue preſtationis. Quiqꝫ natalis cum ſe in hoc de ceptus locaſſet frequenter admonebatur in ſompnis a domino quia miſericors deus et dominus noſter iheſus criſtus nolebat martirē ſuū qui ſibi ī multis paſſionibꝰ teſtis extiterat de eccīa perdere. Sed cum negligentius ſuſciperet viſiones. primatus amore et turpis lucri deuictus illecebra: ad vltimū a ſanctis angelis per totā noctem verberatus. et penis grauibꝰ excruciatꝰ mane cōſurgens cilicio ſe induit et cinere cōſpergit: ac multis lacrimis errorem ſuum deflens ante pedes ſe zeferini epiſcopi proſternit: et veſtigijs oīm nō modo clericoꝝ ſed etiā laycorū multa cū lamentatione prouolutus in lacrimas et miſerationes omnē prouocauit eccleſiā et indulgenciā ſibi a criſto cōtinuis et iugibus pro ipſo precibus implorarent: oſtendens ſimul in conſpectu populi liuores corporis ſui et cycatrices quas pro nominis eius confeſſione ſuſceperat. et vix aliqn̄ in coīonem eccleſiaſtici corporis reuocatus eſt. Sed poſt aliquanta idem ſcriptor adiungit etiam hec. Scripturas autem diuinas abſqꝫ vlla timoris dei reuerentia corruperunt: antique vero fidei regulam proterue et impie reſpuūt ignorantes criſtū. Quem idcirco non inuenerunt: quia non recte queſierunt. Et in tantum ſtulticie impietatiſqꝫ prolapſi ſunt. vt ſi quis eis ſermonem de ſcripturis propoſuerit: illi ecōtrario proponant vtrū hic ſermo de quo agitur coniunctū aut ſepatum genus ſilogiſmi faciat et derelinquentes ſanctas dei ſcripturas geometriā tractant: tamqꝫ qui vere de terra ſunt de terra loquūtur: et ideo eū qui de ſurſū et de celis venit ignorāt. Deniqꝫ euclides apud eos vel maxime ī geometrie diſciplinis viget. Sed ariſtotiles et theofraſtus ab hijs in admiratione habentur. Galienus vero a nōnullis eorū et adoratur. Quoꝝ artibus et doctrinis impietatem hereſeos ſue nituntur aſſerere: et deceptionibꝰ hominū ignoranciū deum ſimplicitatē diuinarū ſcripturarū et ſinceritatē fidei ſubruunt.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 28

Sed hec faciunt quia nec vicini effecti ſunt fidei. Propterea diuinas ſcripturas abſq; vllo timore cõtẽpſerũt: et corrũpentes eas emendare ſe dicũt. Verũ ne quis me putet falſum aduerſũ eos proferre palã ẽ omnibꝰ noſcere ſi quis vult exẽlparia eoꝝ accipe et cũ alijs nichilominꝰ eorũ exẽplaribꝰ cõferre inueniet etiã inter ſeipſa multũ diſſonare: quia vnꝰquiſq; vt ſibi videt̃ emẽdat. Deniq; aſclepiodoti non cõueniũt oĩno cũ theodocioni exẽplaribꝰ. Tũ deinde etiã diſcipulis ipſoꝝ ſi qui forte trãſcripſerũt. qđ eis viſum ẽ vel addere licuit vel auferre: et omnibus ꝑferunt habere ſe emendata. magis autẽ inquinata exemplaria Rurſum hermofili exẽplaria nõ cõſonãt cũ appollidinis: ſed ne ipſa quidẽ ſibi ipſis cõcordant ſi priora cũ poſterioribꝰ cõferas Semꝑ enĩ emendãt quibꝰ ſemꝑ diſplicet qđ emendãt: et noua queq; ꝑquirũt cũ eis que in vſu ſũt vident̃ aduerſa. Quid aũt temeritatis habz iſtud admiſſum: neq; ipos arbitror ignorare. Aut enĩ nõ credũt dĩno ſpũ ſcripturas eẽ cõſcriptas et ſũt ĩfideles aut ſemetipſos arbitrant̃ ſapiẽtiores eẽ ſpũ ſcõ. Et qđ aliud indicãt ꝑ hoc niſi qꝛ demone agũt̃? Neq; enĩ negare poſſunt ſcm̃ ſuũ qñquidẽ manꝰ ipſoꝝ ĩ ipſis exẽplaribꝰ teneant̃. et nouerit ipſi ꝙ a magr̃is ſuis et doctoribꝰ ſcripturarũ ſcđm iſtud corruptele genꝰ: etiã explanationis eius ſuſceperint intellectũ. Quidã autẽ ex ipſis nec corrũpere iã ſcripturas dignati ſunt. Sed penitus abnegare legẽ ſcilicet et ꝓphetas: et obtentu impie huiꝰ aſſertionis in vltimũ ꝑditionis gurgitẽ deuoluũtur. De quibus hec ſufficiãt hyſtorijs eſſe mandata. Vox euſebij.

Adiuro te quicũq; hos deſcripſeris libros ꝑ dñm noſtrum iheſum criſtũ et glorioſum eiꝰ aduentũ in quo veniet iudicare viuos et mortuos: vt conferas quod deſcripſeris et emẽdes ad exemplaria ea de quibꝰ tranſcripſeris diligenter: et hoc adiurationis genus ſimiliter tranſcribas et trãſferas in eum codicem quem deſcripſeris.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 28

Incipit liber ſextus eccleſiaſtice hyſtorie.
De perſecutione ſeueri. Capitulum primũ.

Et cũ ſeuerus quoqꝫ perſecutiones agitaret
eccleſiis: preclara a militibus xpi amabili
bus pro pietate certamina martyrij gere
bantur. Precipue tamen apud alexãdriam
qui ex omni egypto ac thebaide velud in
quoddam ſtudium pietatis adlethe deduce
bantur. Qui pro ſuppliciorum mortiſqꝫ pacientia cõſequebant̃
a deo ĩmortalitatis coronas. In quibus et leonides origenis
pater pro martyrio criſti capite plexus: tenere adhuc etatis
ſupradictum puerum dereliquit. Quiqꝫ qualibet animis ex eo
erga diuine legis ſtudia viguerit. non erit importunũ paucis
exponere: precipue quia et apud ꝙ plurimos opinio de eo ce
leberrima peruulgata eſt. Et ſi quidem velit quis omnem vitã
viri huius litterarum tradere monimentis: certum ẽ quia tãta
ſunt de eo ac talia que proprium et opus requirat et otium.

Nos tamẽ in preſenti quanta poſſumus breuitate inſerimꝰ
huic operi etiam que ad ipſum ſpectant pauca de multis que
vel ex ipſius apoſtolis ad nos vſqꝫ ſeruatis. vel ex aliorum hiſ
torijs indicata cognouimus. Cuius geſta ſi res pateretur: etiã
ex ipſis ĩcunabulis digna michi vident̃ poſteritatis meõria.

De origenis a puero inſtitutione. Ca. ij.

Decimum namqꝫ imperij agebat ſeuerus annum: alexan
drie vero per idem tempus omniqꝫ egypto preſidebat le
tus: epiſcopatum in ea poſt iulianum demetrius ſuſceperat. Cũ
ſupramodum accenſo perſecutionis incendio. et multis ea tem
peſtate martyrio coronatis: ĩ tãtũ ardore capeſſendi martirij

[m]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 28

puerulus tūc adhuc origenes exarſerat vt ſponte ſe periculis
ingereret et alijs in certamine poſitis p̄ceps in medios rueret
ita vt inſectari mortem et rapere velle videretur. Quam et adi
piſci omnimodis potuiſſet. niſi ꝙ diſpenſatione domini ad vti
litatem multorum putatur. pro totius eccleſie edificationē ſer
uatus: per ſollicitudinem matris que glorioſe mortis eius deſi
derijs impediuit. Que cum eum primo maternis ſupplicationi
bus obſecraret vt ſibi conſuleret ut parceret matri. et ille ex
hijs precibus inflāmatior ad amorem martyrij redderetur max
ime ex eo ꝙ patrem iam teneri cognouiſſet in vinculis. et ipſe
prope ſocius effici vinculoꝝ eius ac martyrij feſtinaret: arte
quadam materni affectus inhibetur. Etenim cum maturare eū
velle et ante lucanum prorumpere ad agonum certamina pre
ſenſiſſet: noctu cubiculum filij dormientis ingreſſa. omnia eius
indumenta in quibus procedi ad publicum poterat furata ſub
traxit. vt per hoc domi reſidere neceſſitate cogeretur. Ille ma
ternis impeditus dolis cum nichil aliud agere poſſet. nec tamē
mens quieſcere pateretur: audet aliquid ſuper etatem epiſtolā
ſcribit ad patrem. ſe quidem maternis artibus detineri: ſed illū
tenere debere qđ cepit et addit etiam hoc. Vide pater ne ꝑpter
nos aliud aliquid velis. Hec ſunt prima puerilia origenis ru
dimenta: hic ludus eius infantie: hec a tenero religionis et pi
etatis iudicia talis in eo erga deum conualuit affectus. Hinc
iam lectioni ſe cepit diuinoꝝ voluminum mancipare: et in eru
ditionibꝰ fidei diuine ſemetipſum hautſegniter exercere. Quo
niamquidem iam et a parente in hijs imbui ceperat: qui ei
ſenſim inter ſeculares libros quibus in prima etate erudiebat᷑
etiam ſcripturaꝝ noſtrarum non nulla interim legenda ſubici
ebat: tum deinde paulatim etiam preferre hec ſcolaribꝰ ſtudijs
cōmonebat. Iam inde lectiones etiam exigere per dies ſingu
los et memorie cōmendare puerum non inuitum. ymmo potius

erga hec diſcenda promptiorem cogebat: quippe qui legēs hec
ne ſolo ſimplici intellectu videretur eſſe contentus ſed negotia
patris de ſcripture ſenſibus ac queſtionibus cōmoueret. inqui
rens ab eo quid ſibi videretur ꝙ per ſpiritum ſanctum ſcrip
tura dicitur inſpirata: vel quid diuini conſilij tegat ſimplicitas
iſta verborum. At ille ſimulabat quidem increpare ſe eum. et
vetare vltra etatem aliquid querere apud ſemetipſum tamē
incredibiliter exultabat. omnipotēti deo gratias referens: qui
ei talis ſobolis eſſe donauerit patrem. Deniqꝫ frequenter dicitᵘʳ
dormienti puero religioſus et ſollicitus ſupueniens pater. opi
mentum detraxiſſe. et velut dei ſpiritum intus incluſum pectus
eius tanq̄ templum quoddam veneratus et demulcens oſculis
abceſſiſſe: beatum ſemetipſum a deo effectum pro tante prolis
felicitate gratulatus. Hec et multa hijs ſimilia in puerili etate
origenis eſſe narrantur. Ut vero pater eius martyrio conſum-
matus eſt: puer ipſe cum matre vidua. et ſex alijs paruulis
fratribꝰ ſeptimūdecimū agens etatis annū: ī ſumma facultatū
penuria derelictus eſt: q̄m quidem cenſus paternus qui vel max
imus ei fuerat fiſco per proſcriptionem ſociatus eſt. Nec tamē
ei defuit omnipotentis dei prouidentia. Ob inſigne namqꝫ vel
litterarum vel religiōis ſtudiū a quadam nobili et locupletiſſima
femina perfamiliariter foueri cepit: que tamen paulum quem
dam anthiochie ortum atqꝫ hereſeos famoſiſſimum ſectatorem
adoptionum domui ſue illo tempore habebat in quo adoleſcē
tulus origenes cum neceſſitatem haberet apud predictam fe-
minam vna degere: ī documentum iam īde a puero fideliſſime
et catholice ſue mentis oſtendit. Nam cum ad ſupradictum virum
velut ad magiſtrum et ſummi nominis doctorē per dies ſingulos
īmenſe multitudines conuenirent. nō ſolum hereticorum verum
et ex noſtris multorum. pro eo ꝙ erudiciōis ei ſumma ab oībus
crederetur: nullo tamen pacto vel pro honoris gratia. vel etiā

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 28

pꝛo neceſſitate coniunctionis flecti potuit oꝛigenes cum eo ſal tem in oratione conſiſtere. Ita ei a pꝛima etate eccleſiaſtice re gule obſeruantia honorabilis fuit et hereticoꝛum ſocietas exe crabilis: ſicut ipſe in quodam loco operis ſui ait: quia hereti coꝝ execranda doctrina eſt. Nec tamē deerat ei erga cōmunes litteras ſtudium in quibus pater eum erudiendum tradiderat: ſed excercebatur et in hĳs multo attentius etiam poſt conſum mationem patris. In arte namqꝫ gramatica ita fuerat īſtructꝰ vt et ad docendum plene ſufficeret: et ex hoc ei que ad neceſſi tatem tranſigende domus videbantur neceſſaria pararentur.

De eo ꝙ a puero oꝛigenes verbū domini pꝛedicabat. Ca. iĳ.

VErum cū pꝛeeſſet auditoꝛio et gramaticam doceret ſicut ipſe in quibuſdam ſcriptis ſuis refert. et cum eccleſie apud alexandriam magiſterĳ deeſſet officium. cumqꝫ omnes deturbati perſecutoꝝ minis et ferocitatibꝰ aufugiſſent: aliq̄ꝑti gentilium conueniebant ad oꝛigenem. tunc adhuc gramaticam docentem: audire ab eo verbum de noſtra fide ac religione cu pientes. Quos ille non ſolū ad fidem de perfidia conuertebat vernm etiam perfecte vite inſtitutionibus infoꝛmabat. Quoꝝ pꝛimus extitit plutarcus: qui per ipſum conuerſus ad fidem noſtram: nō ſolum perfecte vite inſtituta ſeruauit. Verum etiā que eſt ſumma beatitudinis. martyrĳ conſecutus eſt palmam. Secundus cum hoc fuit heradas. et natura pluuarci fr̄ et meri tis: qui cū ab eo in fide noſtra atqꝫ ſcia. ſed et vite purioꝛis in ſtitutionibus ad perfectum fuiſſet inſtructus alexandꝛine eccie p̄eſſe poſt demetriū ſubrogatus ē. Sed ea tēpeſtate qua aquila alexandrie atqꝫ egypto pꝛeſidente perſecutionum rabies increſ cebat: octauū decimum oꝛigenes habebat annum. Quo in tem poꝛe perfamoſiſſimum apud omnes vel incredulos vel fideles.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 28

domi foriſq₃ nomen eius effectū eſt: precipue per id ꝙ ſanctos omnes in confeſſionis vinculis poſitos. non ſolum ſermone et cohortatione perfecte et ſpiritualis doctrine ad martyrium roborabat. verum etiam multos ſuis officijs ac miniſterijs e vinculorum penis et ſqualore carceris ſubleuabat. Sepe deniq₃ añ tribunalia iudicum. et in ipis eorum cruciatibus aderat: aduerſus ꝓphanas interrogationes iudicum affectu eis ac mente cōpatiens: vultu ac nutibus ſi dici poteſt velut firmiores eius rñſiones ſubicere geſtiens. Sed cum ſententiam ſuſcepiſſent eadem fiducia vtebatur: omnibus ſe periculis ingerens. nec trepidans perſecutoribus intuentibus. extremis quoq₃ oculis martires ſalutabat ſepiſſime: ita vt non nunꝗ̄ pro hijs etiam impetus in eum gentilium fieret: ſed diuina dextera cum admiratione omnium protectus euaderet. Verum nec enumerari facile nec referri poteſt. quotiens et quam crebro. ymmo per ſingulos pene dies de quantis eum et qualibet periculis. dum erga predicationem verbi dei impiger et promptus eſt. eadem illa diuina dextera cōſecrauit: quotiens in inſidijs poſitis qui eum clam interimerēt effugit. Et in tantum aduerſum ſe dum in opus dei promptus eſt infidelium concitauit inſaniam: vt turme militum depoſite domum in qua cōmanere videbatur obſederint: nec tamen eum capere aut tenere potuerint diuina protectione ſeruatum. Tanta rabies contra eum mentes hoīm inceſſerat pro hoc ſolo ꝙ plurimos per eum videbant ad fidē noſtram ab incredulitate cōuerti: et tantum cotidie aduerſus eum perſecutio cumulabatur: vt tota vrbs maxima alexandria eum tegere non poſſet. ſed de domo ad domum tranſiret. et tñ vndiq₃ fugaretur. cum poſtea viderent per loca ſingula multitudines plurimas per eum ad fidem dei ſociari: Obtinebat aūt hec. quia non ſolum in verbo erat ei perfecta doctrina: verum etiam in opere conſummate diſcipline prebebat exempla: et

dicebatur ſicut aiunt de eo . quia hic eſt qui quale habet ver
bum tale habet vitam: et qualem habet vitam tale habet ver
bum: quoniam que docet agit. et que agit docet. Manifeſte
autem et euidenter aderat et diuina gratia: ꝑ quam īnumeros
ad imitationem ſui in fide dei prouocabat. Unde et videns de-
metriꝰ epiſcopus ꝙ ad ipſum precipue doctrine gratia et pre
dicationis verbi dei multitudines plurime conuolarent: cathe
zizandi ei ideſt docendi in eccleſia magiſterium tribuit. Quod
poſt apoſtolos pantenus / ſecundus per ordinem clemens: ter
cius adminiſtrauit origenes ipſius diſcipulus clementis. Qui
clemens in oꝑe ſtromateo. vbi etiā tꝑa quibus libros deſcribe
bat: in ꝓhemijs deſignauit ad finē imperij cōmodi ꝓtendit. Un̄
certum eſt ꝙ ſeueri tꝑa hec ipſa que nunc habemꝰ in manibus
continebant.

De iuda quodam ſcriptore. Capit. iiij.

Qua tempeſtate etiam iudas quidam aliꝰ ſcriptor de ſep
timanis que in daniele referuntur diſſeruit: qui et ipſe
decimū ſeueri imperatoris annum regni cōmemorat. Is etiam
diuulgatam anticriſti pn̄tiam iam iamqꝫ eſtimans īminere ex
perſecutionum nimietate: multoꝝ ex noſtris fidelium animas
perturbauit.

De magiſterio et inſtitutis origenis. Capit. v.

Igitur origenes iniuncto ſibi a demetrio epiſcopo magiſ
terij officio: gramaticā ſcolam negligere cepit magis ſe
verbo dei cōferens. Utitᷣ ſane cōſilio nō puerili bibliothecā gē
tiliū libroꝝ tradidit cuidā fideli amico: pactus cū eo q̄tuor ſibi
obolos ex eiꝰ p̄cio ꝑ dies ſingulos īferri quo ſcilicet ne grauis
cuiq̄ꝫ eē in ſuſtentanda neceſſitate victꝰ. nec cōgregatā pecuniā
domi reſeruare videretᷣ. Igitᷣ in talibꝰ inſtitutis plurimū tꝑis

exigens vita. moribus exercitĳs per omnia criſtianus philoſophus habebat: cū et ꝑ iuuenilibus cupiditatibus reprimendis et pro ſapientie profectibus capeſſendis die noctuqꝫ artiorib⁹ ſe abſtinentie conſtringeret frenis: et indeſinenter diuinorum librorum meditationibus inhereret: in abſtinentia plurima in ieiunĳs indeſinentibus inuigilĳs pene iugib⁹: ita vt ſi quādo parum aliquid ſompni neceſſitas naturalis exigeret: hanc ille non ſupra ſtratum quo omnino nullo vtebatur. ſed ſupra nudi ſoli dependeret ſuperficiem. Ante omnia vero precepta euangelica et voces ſaluatoris ſummo amore et ſtudio implendas eē cenſebat: quibus precipitur duas tunicas non habendum neqꝫ calciamentis vtendū nec de craſtino cogitandum. Que ille ſingula ſumma eum diligentia et fide contendebat implere: et ſupra vires atqꝫ etatem ſuam ſecundum apoſtoli monita in frigore et nuditate agones pacientie deſudabat. Ita cunctis auditoribus ſuis renuntiandi omnibuſqꝫ poſſidebant: et beate paupertatis prebebat exempla. Erat igitur per hec carus oībus et accept⁹: in hoc vno triſtes ꝗ plurimos reddens. non nullos offendens: ꝙ cupientes de facultatibus proprĳs. aliquid ſibi ſaltē vict⁹ gratia miniſtrare: pro diſtricta cōtinentie diſciplina refutabat: cum vtiqꝫ pro labore quo in verbo dei deſudabat. non ſolum duplici ſcd̄m apoſtolum. ſed et multiplici honore dignus ab omnibus duceretur. Sed ille honorem ſibi ſummū in continentia reputabat. Deniqꝫ et per multos annos traditur abſqꝫ calciamento nudis inceſſiſſe veſtigĳs. Vini quoqꝫ vſum et ceteroꝝ ſimilium niſi ea ſola que vite neceſſitas depoſcebat nullum penitus habuit: vſqꝫquo icommodo ſtomachi. ꝑmmo pene iam periculo cogeretur.

Quanti per ipſum edocti martyres facti ſunt. Ca. vi.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 28

Talibus ergo vite ſtudijs atqꝫ inſtituti ſui exemplis informans eos quos a gētilitate et falſa philoſophia ad veram criſti philoſophiam ſapientiamqꝫ conuerterat: non ſolū in intimis anime archanis fidem haberi docuit per hoc quod geri ab eo videbant que docebantur: verum etiam ad martyrij eos amorem per ea quibus cotidiano roborabantur exercitio prouocabat. Ex quibus et multi comprehenſi in perſecutione palmam martyrij conſecuti ſunt. In hijs primus erat plutarcꝰ de quo paulo ſuperius memorauimus. Quem cum vidiſſet populꝰ ad mortem duci et aſſiſtere ei origenem qui hortatu ſuo ad magnanimitatem animos eius erigeret: velut mortis eius autorē diſcerpere eum pene et interficere vulgus irruerat: niſi et tunc ope diuine prouidentie e furentium manibus fuiſſet ereptus. Poſt plutarci martyrium: ſecundus ex origenis diſcipulis martyr efficitur ſerenus. Tercius ex eius nichilominus auditoribus heraclides martyrio coronatur: quartꝰ heros neophitus. Quintus eiuſdem ſcole martyr. efficitur alius nomine ſerenus qui poſt multa ſupplicia pro criſto etiam capite plexꝰ traditur. nam ſuperior ſerenus adhuc cathecuminus conſummatus eſt. Sed et mulieres plurime in qua erat quedam cathecumina: de qua ipſe in quodam loco ait. ꝙ ignis baptiſma conſecuta ſit.

De potamiena et baſilide. Capit. vij.

Sed et de potamiena famoſiſſima feminarum et martyrum: et ipſe carnifex eius baſilides. Etenim in noſtram vſque memoriam ab incolis loci perhenni virtutum fama potamiena celebratur. ꝙ immenſos et innumeros agones primo pro virginitate et pudicicia deſudauerit: deinde etiam pro martyrio exquiſita atqꝫ inaudita tormenta pertulerit: atqꝫ ad vltimum vna cum venerabili matre marcella ignis

ſupplicijs conſummata ſit. Tradunt namq̄ʒ aquilam hoc enim
tyrannici iudicis nomen erat poſtea q̄ꝑ crudelibus eā ſupplicijs
lacerauerat: ad vltimū ob iniuriam et nobilitatis eius et caſti
tatis cōminatum eſſe potamiene ꝙ eam vel crudeliſſimis gla
diatoribus vel īpudiciſſimis lenonibus traderet. At illa cum
ab eo quid mallet vel quid eligeret quereret: protuliſſe fert
aduerſus tyrannum vocem liberam: que ob ſuperſtitionem ro
mani ritus ſacrilega videretur: et ideo ſine mora in eam latam
eſſe ſententiam. Cumq̄ʒ baſylides vnus ex hijs quibus īplere
ſpiculatoris officium mos eſt. ſuſceptam eam duceret ad ſuppli
cium. ac multitudo īpudicoꝝ pariter et impiorum potamiene
verbis et iniurijs conaretur illudere: baſilides. abigere impuden
tius irruētes ac deturbare cepit humanitatum ac miſeratiōis
obtentu. At illa religioſum viri votum erga ſe et propoſitum
humanitatis amplexa: certus eſto inquit cum abigero ad dn̄m
meum: ſine mora bona hui⁹ remunerationē tibi parabo. Poſt
hec aūt verba conſtanter ſuſcepit ſtatuta ſupplicia: picis vide
licet calide paulatim ꝑ artus ac mēbra diffuſe: et hoc mō beata
virgo e terris migrauit ad celum. Non multis autem poſt di
ebus baſilides cum inter collegas ſuos ob cauſam quandam
iuramentum poſceretur. ait non licere ſibi omnino iurare pro
eo ꝙ eſſet criſtianus. Et quia hoc publice fatebatur: ioco eſti
matus eſt primo dicere. Cū deinde cum conſtantius affirmaret
pertrahitur ad tribunal. Vbi cum perſeueraſſet in confeſſione
vinculis traditur. Cum vero viſitantibus eum noſtris et cau
ſam ſubite ac laudabilis huius permutationis inquirentibus
dixiſſe tradit᷑. ꝙ potamiena poſt diem tercium martyrij noctu
aſſiſtens coronam capiti ſuo impoſuerit dicens: deprecatam ſe
pro ipſo deum et īpetraſſe: vt ſcd̄m ꝙ ſcriptum eſt. qui recipit
martyrem marcedem martyris conſequantur. Quib⁹ auditis
confeſtim ei fratres ſignum dominicum tradūt: et die poſtera

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 28

ob domini martyrium capite punitur. Sed et alijs pluribus
per idem tempꝰ apud alexandriam condiſcipulis ſuis. cum qui
bus verbo dum origenis ſcola operam dederat. potamiena ſi-
mile munꝰ traditur preſtitiſſe: aſſiſtens ei per viſum et coronas
martyrij ĩpetratas a dn̄o deferens. Sed de hijs iſta ſufficiant.

De hijs qui erga ſemetipſum geſſit origenes. Capit viij.

IGitur per idem tempus cum docendi officio apud alexā
driam preeſſet origenes: geſtum quid ab eo traditur ꝗ
iuuenilis fortaſſe et minus perfecti ſenſus videbatur: ſed per
fecte fidei ac nimie caſtitatis iudicium continens. Illud namqꝫ
quod ſcriptum eſt in euangelio. quia ſunt eunuchi qui ſeipſos
caſtrauerunt propter regnum dei. etiam ſcd̄m hyſtoriam implē
dum credidit: non ſolum caſtitatis obtentu. verum quoniam ꝑ
ſecutionis tempore tam in publico ꝗ̃ in occulto ac in ſecreto.
et tam viris ꝗ̃ feminis verbum dei predicabat: videlicet quo
omnem occaſionem turpis maledicti gratia infidelibus videre
tur excludere: dominicam vocem re atqꝫ opere in ſemetipſo ag
greſſus ē adimplere. Cumqꝫ id pro eo ne ab hominibus laudē
quereret ſed a deo mercedem ſperaret in occulto eſſe voluiſſet:
tamen latere non potuit: ſed rei geſte indicium ad demetrium
epiſcopum peruenit. Iſqꝫ ingenti primo ſtupore: admiratus
eſt audacis animi vigorem. Tum deinde collaudans fidei eius
magnitudinem vel calorem et tam grande in opere dei propo
ſitum. nunc maxime ait cohortans eum cepto operi doctrine
et predicationis inſiſtere: quando aduerſarijs nulla obtrec-
tandi ſuſpicio derelicta eſt. Sed tunc quidem talis erat de
metrij ſententia: cum nichil animis inceſſerat. quod recti iu
dicij regulam in partem alteram declinaret. Poſtea vero
cum vidiſſet adoleſcentis famam ſatis fieri claram et magno

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 28

eum domi foriſq; preconio extolli: humane īfirmitatis aliquid paſſus. opus quod ipſe prius cum ingenti admiratione laudauerat infamare poſtmodum cepit. Nam cum apud paleſtinam precipui et eminentes inter epiſcopos viri. id eſt ieroſolimorum alexander et tothiſtus ceſaree videntes diuinum opus eius in verbo dei ordinaſſent eum preſbiterum. ac ſummo eum ſacerdotio iam iamq; dignum probarent et idq; digniſſime factum ab omnibus laudaretur: et ne ſic quidem dignus honor ſapiē eius ac virtutis in eum collatus diceretur: vehementiſſime momordit hic ſermo demetrium. Et nō inueniens in eum cauſam alterius criminis: hoc q aliquando puer adhuc ille egerat. et epiſcopus iam iſte laudauerat: poſtmod criminis loco protulit etiam in illos qui eum ordinauerant culpam conatus īflectere Sed hec poſtmodum geſta ſunt. Tunc porro origenes apud alexandriam doctor eccleſie valde clarus habebatur: omnibus quos fama eius ad audiendum eum cōuenire prouocabat verbum dei predicans. ſicut apoſtolus dicit oportune importune per diem per noctem publice et priuatim: velut abſciſis omnibus impedimentis liber omnibus prorſus cum omni fiducia rem gerebat.

¶ De ſucceſſione romani principis et de confeſſoribus eiuſdem tpis. Capit. ix.

Cum vero decem et octo annis ſeueres tenuiſſet imperiū antoninus eius filius ſuccedit. Quo in tempore q̄ plurimi erant qui in confeſſionibus gloriam queſierant: dei tamen prouidentia fuerant reſeruati. In quibus alexander quidam de quo paulo ante memorauimus confeſſionis tytulo ſatis clarus ieroſolimorum eccleſie ſubrogatur epiſcopus: cum adhuc ſupeſſet narciſſus qui prim⁹ inibi funct⁹ eſt pontificatus officio.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 28

De narciſſi mirabilibus. Capit. x.

VErum quoniam narciſſi memoriam ſermo progrediens attulit: congruum michi videtur aliquid de eius geſtis inſignibus memorare. De quo ab incolis quidem loci per plurima memorie traduntur: nos vero vnum opus eius memorabimus: ex quo ceteris que de eo narrantur merito poſſit fides adhiberi. Accidit aliquando in die ſolempni vigiliarum paſche: oleum deeſſe luminaribus. Cumq id per miniſtros īnotuiſſet: meror plebi maxim9 fuit. Sed narciſſus fide fidens miniſtris imperat haurire aquam: ſibiq deferri. Cumq detuliſſent orauit et benedixit aquam: et infundi luminaribus precepit. Cum repento miro et ſeculis inaudito genere virtutis natura aque in olei pinguedinē verſa: ſplendorē luminū etiam ſolito reddidit clariorē. Ad fidem aūt rei a plurib9 religioſoꝝ frm ex eodem oleo qd verſum de aqua fuerat reſeruatū eſt: ita vt ad nos vſq miraculi hui9 indiciū perueniret. Et in hoc quidem fidei ei9 ac meriti habeat exēplū. Animi vero virtus q̄ta in eo fuerit: alio nichilomin9 vno ex ei9 geſtis ope declarabit.

Is nāq cū inter cetera virtutū ſuarū bona eſſet valde conſtantis animi et iuſti rectiq īdeclinabiliter tenax: quidā homunculi neq̄ male ſibi cōſcij metuētes ne criminū ſuoꝝ ſi arguerent non poſſent effugere vindictam: preueniunt factionibus et circumuenire parant eum cuius iudicium verebantur. Cōcinant igit aduerſus eū infame ſatis et noxiū crimē. Conueniunt auditores teſtes ex ſemetipſis ꝓducūt: qui ſub ſacramento iuramēti q̄ obiciebant cōfirmarēt. Quoꝝ vn9 teſtis ita ſi nō igne cōſumeretur. vera dicere teſtabatur. Alius ita: vt regio morbo cōſumeret corrūpet. Terci9 ita: ne luib9 orbaret. Et q̄uis ne iuramentis quidem ipſis quiſq̄ fideliū et deū timentiū crederet itaq ꝙ vita narciſſi et īſtitutio ac pudicicia ab oib9 noſceret

ipſe tamē eorum que mota ſunt ĩdignitatem ac moleſtiam nō ferens. ſimul et ſecretam ac philoſophicam vitam ſemper hr̄e deſiderans. ſubterfugit eccleſie multitudinem: et ĩ deſertis locis atq3 agellis ſecretioribus deliteſcit annis q̄p plurimis. At non ille magnus diuine prouidentie oculis quieſcit ĩ longum: ſed in impios vltionem per ea ipſaq3 ſibi in periurijs ſtatuerant maledicta molitur. Prim⁹ nāq3 ille teſtis parua ignis ſcintilla noctis tempore domo ſua ſuccenſa: cum omni genere omniq3 familia flammis vltricibus conflagrauit. Alius repente ab ymis pedib⁹ vſq3 ad ſummum capitis verticem: morbo regio quo fuerat imprecatus repletur atq3 conſumitur. Tercius aūt priorum exitum videns et oculum diuinum ſe non latuiſſe pro ſpiciens prorupit in medium: et audientibus cunctis ſera pe nitentia vniuerſum contumaci ſceleris ordinem pandit. Tātis autem lacrimis immanis commiſſi facinus deflet: et in tantum die noctuq3 perdurat in fletibus: vſq3quo luminibus orbaret̄. Hij igitur figmenti ſui huiuſcemodi penas dederūt. Narciſſus vero cum iam deſertum petiſſet ac locis ſemet ſecretioribus ab didiſſet et vbi nam degeret nullus agnoſceret: neceſſariū viſum eſt epiſcopis vicinarum eccleſiarum. vt alium pro ipſo ordina rent. cui nomen erat dius. Cui etiam cum paruo tempore pre fuiſſet eccleſie ſuccedit germanion. et germanioni goardius: tum ecce ſubito velut rediuiuus celoq3 redditus ex improuiſo apparuit narciſſus: et rurſum a fratrib⁹ ad preſidendum rogat̄ eccleſie. Multo enim vehementius erga eum amor omnium fu erat incitatus: vel ꝓ eo ꝙ criminoſis innocens ceſſit vel ꝙ ſe cretam et philoſophicam vitam dilexit: et ꝙ in eo compleuit dominus quod dictum eſt. michi vindictā ego retribuam dicit dominus. Verumptamen ipſe iam ſenio feſſus. pontificatus miniſterio ſufficere nō poſſet: alexandrum de quo ſuperius me morauim⁹ qui iā eſſet epiſcop⁹ alteri⁹ loci diuina diſpēſatio

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 28

i adiutorium narcissi senis euidētissimis reuelationibꝫ euocauit.

De alexandro episcopo. Capit. xi.

His namqꝫ alexander ex gente capadotum. vbi fuerat preclare vrbis episcopus iherosolimam adorandi et sanctorum locoꝝ videndi gratia properauerat: quem loci incole mentes eorum instigante deo cum omni amore et officiositate suscipiunt: ac vi caritatis et dilectionis nexibus vinctum redire nō sinunt domum. Ostendebatur enim euidenter a domino non solum ipsi beato viro narcisso. sed et alijs plurimis in plebe per reuelationes: vt ipsum in loco sancto episcopum detinerent. Preterea quod supra cetera omnia magis terrificū fuit. eo die quo ingressurus orbem. alexander nunciatus est. et multitudo fratrum plurima extra portas in occursum eius egressa est: vox celitus manifestissime omnibus audientibus facta est dicens. Suscipite episcopum: qui vobis a deo destinatus est. Cumqꝫ ex hijs omnibus euidenter apud cunctos fuisset dei dispensatio declarata: episcopi vrbium vicinarum cōpartis omnibus qui bus de eo res geri dei iudicio docebatur: residere eum inibi necessario cōpulerunt. Ipse ergo alexander in epistolis suis ad antinoitas scriptis: que vsqꝫ ad presens seruantur apud nos: meminit narcissi tamqꝫ socij et consortis in episcopatu. hijs ipsis verbis de eo scribens. Salutat vos narcissus qui āte me episcopatum huius ecclesie regere cepit: quiqꝫ mecum positus orationibus vestris. centum etiam et sedecim annos vite sue gerit qui et ipse vos mecum pariter deprecatur esse concordes. De hijs quidem talia.

De successione anthiocheni pontificis. Capit. xij.

APud anthiochiam vero defuncto ſerapione epiſcopo. aſ
clepiades loci illius ſuſcepit ſedem: qui et ipſe vnus ex
preclaro confeſſorum numero fuit. Meminit etiam huius or
dinationis ſupradictus alexander: anthiochenis ſcribens hoc
modo. Alexander ſeruus et vinctus ihesu criſti: beate eccleſie
que eſt apud anthiochiam indomino ſalutem. Releuauit domi
nus vincula mea et carceris huius mei dilatauit anguſtias: ꝙ
comperi ſancte eccleſie veſtre aſclepiadem virum digniſſimum
ſacerdotium ſuſcepiſſe. Hanc autem epiſtolam iudicat ſe per
clementem anthiochene eccleſie preſbiterum tranſmiſiſſe: ſcri
bens in fine epiſtole hoc modo. Hec autem domini fratres
ſcripta tranſmiſi per clementem beatum preſbiterum virum in
omnibus virtutibus probatiſſimum: quem noſtis etiam vos
et eo amplius cognoſcetis: cuius preſentia apud nos per dei
prouidentiam procurata. et confirmauit et auxit eccleſiā dn̄i.

De opuſculis ſerapionis epiſcopi. Ca. xiij.

IGitur ſerapionis epiſcopi eruditiſſimi viri: puto quidem
etiam alia opuſcula apud alios haberi. Ad nos autem
illa tantummodo venerunt que ad dominum quemdam ſcribit
qui tempore perſecutionis a fide criſti recedens ad ſuperſtitio
nem iudaicam declinauit: et ea que ad pōtum et caricum eccle
ſiaſticos viros ſcribit: et alie nichilominus eius ſunt ad alios
epiſtole. Sed et ille liber venit ad nos quem ſcribit de euan-
gelio petri: vbi arguit quedam falſa in eo conſcripta: emen
dare cupiens fratres qui erant apud roſſum: qui ꝑ occaſionē
ſcripture ipſius in hereſim declinabant. Dignum tamen michi
videtur pauca quedam de eius libello inſerere: ex quibus inno
teſcat que fuit eius de ipſa ſcriptura ſententia. Scribit ergo in
quodam loco ita. Nos eī fratres et petrum et alios apoſtolos

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 28

recipimus ſicut criſtum. Que autem ſub eorum nomine falſo
ab alijs cōſcripta ſunt. velut ignari eorum ſenſus ac ſententie
declinamus ſcientes ꝙ talia nobis non ſunt tradita. Ego enim
cum eſſem apud vos putabam omnes recte fidei eſſe inter vos
et non decurſo libello qui michi offerebatur in quo nomine
euangelium petri conſcriptum ferebatur dixi. Si hoc eſt ſo-
lum quod inter vos ſimultatem videt̄ inferre: legatur codex.
Nunc autem comperto ꝙ hij qui codicem illum legi debere
aſſerunt proſpectu cuiuſdam occulte hereſeos hoc fieri popoſ
cerunt ſicut michi dictum eſt. Feſtinabo iterum venire ad vos
et expectate me cito. Nos enim fratres nouimus. cuius here
ſeos fuerit marcianus. qui etiam ſibiipſi contrarius extitit
non intelligens que loqueretur: que etiam vos diſcetis ex
hijs que ſcripta ſunt vobis. inueſtigata per nos ab illis qui
hoc ipſum euangelium ſcd̄m illius tradicionem ſuſceperant
et ſucceſſores extiterunt ſententie eius: quos nos
vocamus: quia in hac ipſa doctrina eo
rum ſumt ꝙ̄plurimi ſenſus. et ab ipſis mutuati. Nam certum
eſt ꝙ plurima ſcd̄m recti rationem ſenſiunt de ſaluatore. Alia
vero aliter: que et ſubiecimus. hec ſerapion ſcribit. Hic eſt
ille ſerapion qui ob elegantiam ingenij ſcientieqꝫ vbertatem
ſcolaſtice cognomen habere promeruit. carus anthonio mo
nacho edidit aduerſus manicheum hereticum librum valde
egregium. et de pſalmorum titulis aluim. et ad diuerſos vtiles
ac permultas epiſtolas. Et ſub conſtantio principe etiam in
confeſſione inclitus fuit.

De libris clementis. Capitulum. xiiij.

Clementis vero libri habent̄ plurimi: apud nos tamē hij
ſunt qui inueniri potuerunt. Stromatū libri octo: quos

hoc modo p̄titulauit. Titi flauij clementis de vera philoſophia commentarij ſcientie ſtromatis. Sromatheas autem nō poſſumus intelligere: tamꝗ̄ opus varie contextum. Sunt et alij eiꝰ dem libri octo: quos non poſſumus ĩformationum vel diſputationum nominare. In quibus nominatim panteni meminit tāꝗ̄ proprij magiſtri: et expoſitionis ipſius plurimas ſcribit et tradiciones ipſiꝰ operi ſuo inſeret. Eſt etiā liber eius ad gentiles exhortatorius et alius liber qui dicitur pedagogus: et alius qui ſuprascribitur quis eſt qui poſſit ſaluus fieri diues. Eſt et alius libellus de paſcha. et diſputatio de ieiunio. et obtrectatione: et alius exhortatorius ad pacientiam et alius ad neophitos. Sed et ille qui ſuperſcribitur canon eccleſiaſticus. Item alius de hijs qui iudaicum ſenſum in ſcripturis ſequuntur: quē ad alexandꝝ ſupradictum epiſcopū ſcribit. In ſtromatibus autem non ſolum ea que ex diuinis ſcripturis ſumpſerat ſternit: ſʒ et ea que apud grecos auctores habentur. Vtile namqꝫ ei viſum eſt in illo opere comperare ac conferre ſibi inuicem dogmata vel ea que diuinitus ſanxita ſunt: vel que a ſapientibus grecorum inuenta. vel etiam que ceteris barbaris viſa ſunt. Arguit etiam hereticorum errores hyſtoriam q̊ꝫ inibi plurimam texit et ex omnibus materiam nobis eruditionis perfecte cōpoſuit. Vnde merito libros ſuos ſtromatheas appellauit: ideſt laciniosa quedam et varia diuerſitate contextos. Vtitur ſane exemplis etiam ex hijs libris qui a nōnullis minime recipienda videntur: ideſt ex ſapientia que dicitur ſalomonis. et ex ſapientia que appellatur ſyrach qui eſt ecc̄laſticꝰ apud latinos: ſed et de barnabe et clementis epiſtola ponit exempla. Vtitur etiam epiſtola inde. Meminit preterea et ſcriptorum antiquoꝝ taciani cuiuſdam et caſſiani velut qui cronica ſcripſerint: philonis quoqꝫ et ariſtoboli et ioſephi ac demetrij et eupolomei iudeorom ſcriptorum. Conferens etiam

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 28

ātiquiſſimis grecoꝝ morem et nr̄m et iudeoꝝ: genus noſtrum antiquius eſſe comprobat: multaqꝫ alia inſtrumenta optimaꝝ inſtitutionum in illo opere contexuit. Et inter cetera hoc ī primo libello indicat: ꝙ ipſe poſt apoſtolos nō longe fuerit. Promittitqꝫ cōmentarios ſe in geneſim ſcripturum. In libello aūt quem ſcripſit de paſcha confitetur extorqueri ſibi a fratribus vt ea que a preſbiteris ideſt a ſucceſſoribus apoſtolorum voce ſibi ſola ſunt tradita deſcriberet in libris: ac poſteris traderet. Meminit inibi melitonis et hyrenei ceterorumqꝫ: quorum etiā quaſdam narrationes inſeruit. In libris vero

ideſt informationum vt breuiter dicam vniuerſam pariter ſcripturam diuinam compēdioſis diſſertionibꝰ explanauit: in quibus ne ea quidem que apocrifa a quibuſdā habentur preterijt vt eſt petri reuelatio. De epiſtola vero ad hebreos ita diſſerit. ꝙ manifeſte pauli ſit apoſtoli: ſcripta ſit autē hebreo ſermone tamq̃ hebreis: a luca vero qui erat pauli diſcipulus interpretatam in grecum ſermonem: vnde et ſtilꝰ eius magis ſimilis videatur libello illi quem lucas de apoſtolorum actibus ſcripſit. Quod autem ſuperſcriptionem ſolitam inibi non habet. ideſt paulus apoſtolus: hoc eſſe rationis oſtēdit: ꝙ predicatum erat iudeis de pauli nomine ne eius dicta ſuſciperent: et idcirco prudenter declinaſſe. ne ſtatim in principio pauli nomine inſpecto lectio eius repudiaretur. Poſt pauca vero addidit etiam hec. Et ſicut inquit beatus preſbiter dicebat: quia domnus apoſtolus omnipotentis dicitur miſſus ad hebreos. Pro humilitate ergo paulus qui ad gentes fuerat deſtinatus. non ſcripſit iemetipſum hebreorum apoſtolum vel propter honorem domini qui ſe miſſum dixerat ad oues iſrahel. vel quia geutiū videbatur apoſtolus. Exponit preterea idem clemens in ipſis libellis de ordine euangelioꝝ traditionē ſibi a ſenioꝝ p̄ſbiteris traditam: et dicit priora eſſe poſita illa

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 28

euangelia que de generationibus cõtinent. idest mathei et luce Cauſam vero fuiſſe euangelij ſcd̄m marcum huiuſmodi. Cum petrus rome publice predicaſſet verbum dei. et in ſpiritu exposuiſſet euangelium: auditores rogaſſe marcum qui olim iã ſectator ipſius fuiſſet conſcribere ea que ſciebat ab apoſtolo p̄dicata. Cumq; id factum poſtmodum petrus cognouiſſet: licet fieri ipſe non iuſſerit. tamen factum nõ prohibuerit. Johannẽ vero dicit poſtmodum cũ vidiſſet q̄ ea magis que ſcd̄m carnẽ ſunt in euangelijs haberentur. deprecatum a diſcipulis ſcripſiſſe etiam que ad ſpiritum pertinent: vnde et repletus ſpiritu euangelium ſpeciale conſcripſerit. Hec clemens.

¶ De alexandro. Capitulum. xv.

Alexander vero de quo ſuperius memorauim⁹: clementis ſimul et poteſtatem ad origenem ſcribens meminit. velut qui ſibi etiam in corpore noti fuerint. Scribit autem hoc modo. Hoc enim et volũtatis dei fuit ſicut ipſe noſtri vt amicicie que michi a patribus fuerunt inuiolate durarent: ymmo vero et ardentius ac robuſtius augerentur. Patres autem nouimus beatos illos qui nos precesſerunt. ad quos paulopoſt etiam nos ambibimus: patenum dico dominum meum vere beatum. et ſanctum dominum meum clementem. qui me in multis inſtruxerunt: ſed et ſi quid alij tales ſunt. per quos etiam te cognoui virum per cuncta egregium. et dominum michi et fratrem. Hec quidem ita ſe habent.

¶ De doctrina vel ſtudijs vel laudibus origenis. Ca. xvi.

Adamantius autem erat enim et hoc nomen origenis. cũ per illud tempus zepherinus romane eccleſie preſideret

romam venit: ſicut ipſe in quodam loco ſcripſit dicens. voti ſibi fuiſſe vt antiquiſſimam romanorum videret eccleſiam. Ubi non multo tempore peracto ad iniunctum officiū docendi alexandriam redire feſtinat: ibiq3 cum omni ſollicitudine et ſtudio ſuſceptum opus explebat: demetrio tunc epiſcopo nō ſolū cohortante ſe et confouente. verum etiam preferente. quatenꝰ fratribus diuine eruditionis non deeſſet inſtructio.

De adamantio qui et origenes. Ca. xviij.

i Cetera cum videret origenes non ſe ſufficere ad omnia. ideſt vel in ꝓfundioribus et diuinioribus pertractādis. vel in ſancte ſcripture explanationibus diſſerendis vel etiam in eorum qui cotidie fidei addebantur inſtructionibus vel inſtitutionibus ad implendis: ex quibus omnibus. ne reſpirare quidem ei vniꝰ ſaltem hore liberum tempus dabatur dum ſemper ex alijs in alia vocaretur: ita vt a prima luce vſque ad profundam veſperam nunquā ceſſaret auditorium ſuum alijs accedentibus. alijs vero non diſcedentibus dum verbi dei dulcedine colligati ſunt vtilius eſſe ratus eſt. ſegregare incipientium turbas: et vni ex diſcipulis ſuis plene iam et optime inſtructo viro. atq3 in omnibus virtutibus ſibi probato heracle tradere: participemq3 eum officij ſui ac laboris aſſumere. Erat enim et in ſermone diſertiſſimus: et in omnibus philoſophicis eruditionibus adprime inſtitutus. Huic ergo tradendi prima elementa incipientibus delegat officium: ſibi vero perfectorum inſtruſtiones reſeruat. Inter cetera quoq3 eruditionum ſuarum ſtudia ne illud quidem omiſit origenes perſcrutari et addiſcere hebree lingue virtutem: vt agnoſceret ea que vel a iudeis hebraicis litteris leguntur qualia ſint et ceterorum interpretum qui preter ſeptuaginta interpretati

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 28

fuerant quanta eſſet edicionum diuerſitas: ita vt preter iſtas
que in vſum ſunt aquile vel ſymmachi vel theodocionis inue
niret etiam alias in abſconditis ac ſecretis latentes. in quibꝰ
nec nomina quidem interpretum repperit ſcripta. Hoc autem
ſolum dicit de eis. ꝙ alia quidem ī actio littore apud nicopoli
aliam in iberico: atqꝫ in aliȷs alia repperit locis. Unde et illos
famoſiſſimos codices primus ipſe compoſuit. in quibus per ſin
gulas columpnellas ſeperatim e regione opus īterpretis vniꝰ
cuiuſqꝫ deſcripſit: ita vt primo omni ipſa hebrea verba hebra
icis litteris poneret. ſecundo ī loco per ordinē grecis litteris
e regione hebrea verba deſcriberet: tertiam aquile edicionem
ſubiungeret quartam ſymmachi. quintam ſeptuaginta inter-
pretum que noſtra eſt: ſexta theodotionis collocarꝫ. Et prop
ter huiuſcemodi compoſitionem exemplaria ipſa nominauit
idest ex ſimplici ordine ſcripta. In pſal
terio aūt et aliȷs non nullis interſerit aliqua etiam de ceteris
iſtis edicionibus. Quas qm̄ ſine nomine auctorum reppererat
ſextam et ſeptimam edicionem nominauit. Sciendum tamen
eſt ꝙ ex iſtis ipſis interpretibus ſymmachus ebioneus fuerit
que eſt hereſis aſſerens criſtum de ioſeph et maria natum: ho
minem purū fuiſſe. et legem ritu iudaico eſſe ſeruandam: ſicut
iam ſuperius memorauimus. Sed et cōmentarios quoſdam
ſymmachus ipſe conſcripſit: in quibus conatur de euangelio
ſcd̄m matheum auctoritatem ſue hereſeos confirmare. Hec ip̄e
origenes cum interpretatione ipſius ſymmachi ſcripſit ſe iuli
anam quandam repperiſſe: que ſe diceret hos libros ab ipſo
ſymmacho ſuſcepiſſe. In hiȷs et ambroſius quidam vir genere
et litteris ſatis clarus cū valentini dogmatis ſectator exiſterꝫ
ſcd̄m veritatem catholice fidei ab origene conuictus: et tamꝙ̄
veri luminis ſplendore radiatus: relictis erroꝝ tenebris ad
eccleſie ſe catholice lucem ſplendoremqꝫ conuertit. Sed et aliȷ

[m]

plures eruditi viri et in ſcientia litterarum admodum nobiles
cum de origene glorioſiſſima per omnem locum celebraretur
opinio: certatim conſluebant ad eum. vel ob certamina com
mouenda. vel quibus rectior inerat mentis ſententia ad audi
endam tenendamq; veritatem. Innumeri etiam ab hereticis
venientes: conuicti per eum et penitentes ab errore ceſſabant
Philoſophorum quoq; opinatiſſimi quiq; et qui in ſummo no
mine habebantur: tam in noſtris eum ꝙ in ſuis magiſtrum in
cōperabilem fatebantur. Erat ei namq; mos iſte. vt ſi quos noſ
trorum adoleſcentulorum ingenioſos videret et lectioni ſatis
deditos: traderet eis etiam ea quibus philoſophi velut primis
elementis diſcentes imbuere ſolent: ideſt vel geometrice ꝑtes
vel ariſmetrice diſcipline: et ſi qua alia ad inſtructionem perti
tinent diſputandi. Si quando igitur neceſſitas popoſciſſet. vt
aliqua de libris philoſophicis explanaret: etiam ab ipſis erudi
tiſſimis in illa diſciplina viris cum tanta admiratione audie
batur: vt ſummus apud illos et velut vnus ex veteribus et
primis illis philoſophis haberetur. Multos etiam ydeotas et
imperitos ad diſcendum cohortabatur dicens: non parum ad
intelligentiam ſcripturarum emolimenti eis conferri: ſi aut in
liberalibus litteris aut etiam in philoſophicis exercerent̄. Di
cebat enī hanc nrām verā eſſe phiam: cuius ꝑtes illa grecoꝝ
q̄ vera nō eſt phīa preceſſiſſet. Non ergo aiebat idcirco debere
ꝑtes ſuas omittere veritatē: quia eas ꝑueniens ſibi falſitas vē
dicaſſ;. Deniq; exiſtūt teſtes ſtudioꝝ ei⁹ plimi etiā apud phōs
quoꝝ nōnulli libros ſuos ad ipm ſcribebant. alij iudicio ei⁹ cō
probandos deferebāt. Deniq; etiā ille q̄ apud ſiciliā aduerſum
nos libros cōſcripſit porphiri⁹ quib⁹ diuina voluīa criminat̄:
cum ad explanatores eoꝝ veniſſ;. nec īuenir; aliq̄d ī cōmēta
rijs origenis cui culpā poſſit aſſcribē: ad cōuicia et maledicta
ſe vertit. et maculas ei īfigit oīni apud nos laude digniſſimas.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 28

in quibuſdam quidem vera dicendo. in quibuſdam autē more ſuo falſa fingendo. et nunc quidem eum tamq̃ philiſophum miratur: nunc vero tamq̃ criſtianum notat. Audi deniq; quibus de eo verbis proſequitur. Adherent ĩquit de criſtianis loquēs ineptis fabulis iudaicarum ſcripturarum. cum abſolutio vel explanatio nulla ſit: ad quibuſdam ſe narrationes ĩcongruas inconuenienteſq; conuertunt: que nō tam explanationi ſint hijs que obſcura ſunt: quam laudem plauſumq; diſſerentibus conferant. Nam ea que moyſes agreſti et ſimplici ſermone conſcripſit diuinitus ſanxata et figuris atq; enigmatibus obtecta confirmant atq; ingentibus repleta miſterijs: inflatiq; mente ac tumidi obturbato in ſemetipſis rationis humane iudicio: ſacramenta putāt in quibus imperitus et agreſtis ſcriptor explicare ſe non valet. Et poſt aliquanta iter dicit. Huius autē abſurde expoſitionis inicium proceſſit a viro quem etiam ego cum adhuc eſſem valde puulus vidi artem totius eruditi ionis tenentem: ſicut etiā ex hijs q̄ poſteritatis memorie tradidit voluminibus cōprobatur. Origenes hic eſt: cuius gloria ingens inter eorum magiſtros habetur. Hic namq; auditor āmoīj fuit qui ſumma inter philoſophos preceſſores noſtros tenuit. Sed origenes quātum quidem ad eruditionem pertinet litterarum totum pene in ſemetipſum tranſſudit magiſter. Quantum vero ad vite recte lineam et ſanum propoſitum ſpectat: doctori contrarium iter abijt. Ammomus quippe cum criſtianus fuiſſet a paruulo ex criſtianis parentibus genitus. poſtq̃ ad etatē ſapiēdi ventum eſt. et philoſophie ianuam contigit: continuo ad legitimum vite ſe contulit curſum. Origenes econtrario cum eſſet paganus ex gentilibus ideſt grecorum ſtudijs eruditus. ad ritum religionis barbarum declinauit: quo ſe conferens omne illud preclarum ingenium philoſophicis hyſtorijs expoliatum viciauit atq; corrupit: dum vitam quidem tamq̃ criſtianus et

impius agit: doctrine vero ex eruditionis grecorum p̄fulgidū
lumen ineptiis et fabuloſis narrationibus occupauit. Aſſecut⁹
quippe fuerat omnia platonis ſecreta: īſtitutus fuerat in libris
neumenij et atongini et thronei et appellofanis. ſꝫ et moderati
atqꝫ nichomati. In pitagoricis vero: ſummorum virorum non
eum latuere cōmentarij. Attigit etiam ceremonis ſtoici et cor
nuti volumina: ex quibus omnibus ſecreta quecūqꝫ et miſtica
apud grecos habentur aſſumens: ritui barbarico et ſuperſtiti
onibus iudaicis coaptauit: ac philoſophoꝝ gloriam ad dog
mata externa et peregrina conuertit. Hec porphirius in tercio
aduerſus criſtianos libro ſcribit: in vno vera. in altero falſa cō
memorans. Nam de ſtudijs et ingenij potentia ſupradicti viri:
haut procul ꝙ ſe habꝫ veritas retulit. Qđ ergo de ſuperſtitiōe
gentili ad criſtianorum cultum eum cōmemorat eſſe tranſlatū:
et āmonium a criſtianis ad errores paganorum dilapſum ma
nifeſtiſſime fefellit. Origenis quippe fides et diſciplina criſti:
ab auis atqꝫ attauis ſeruabatur. Nam de patre martire paulo
ante retulimus. Ammonius vero fidem criſti ꝙ etiam inter phi
loſophica ſtudia integram illibatamqꝫ ſeruauerit quouſqꝫ vlti
mum vite ſpiritum exalaret. teſtes ſunt libri eius. qui etiā nūc
habentur luculentiſſime de noſtra religione conſcripti: et preci
pue volumen illud quod de moyſei ac iheſu conſonantia ſcrip
ſit: ſed et multa alia preclara eius opuſcula. que ab ſtudioſis
quibuſqꝫ permagnifica habentur. Hec autem diximus etiam
inimicorum teſtimonio probare cupientes: ꝙ mira et apud ip
ſos habita ſit origenis eruditio vel doctrina. Ipſe vero de ſe
reſpondens quibuſdam: qui ei pro huiuſcemodi ſtudijs obtrecta
bant. ita ſcribit. Cum vero ad verbi dei me ſtudiū contuliſſem
et fama de vobis celebrior haberetur: atqꝫ ob id nonnulli phi
loſophorum vel ad percunctandum vel ad obſiſtendum adire
nos et congredi conuenirent: hereticorum quoqꝫ q̄pplurimi.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 28

ad impugnandos nos excitarentur: viſum michi eſt vel philo
ſophoꝛum vel hereticoꝛum dogmata diligentius perſcrutari
ne ad conuincendos eos ſi ignorarem que apud ipſos ſunt im
peratioꝛ inuenirer. Hoc autem fecimus exemplum ſequentes
pꝛioꝛis noſtri apoſtolici viri pantheni qui in grecoꝛum ſtudijs
et philoſophie eruditionib⁹ ꝗ̃ maxime effloꝛuit: ſed et heracle
qui nunc apud alexandriam cathedram pꝛeſbiterij adoꝛnat:
quem ego apud magiſtrum philoſophoꝝ repperi: illius ſtudijs
aliquot iam annis operam dantem. pꝛiuſꝗ̃ ego omnino vel in
ciperem. In tantum autem nichil ex hoc ſupradicto viro ob-
trectationis exoꝛtum eſt: vt etiam cōmunem habitum quem
pꝛius geſſerat deponens philoſophica aſſumeret indumenta
quib⁹ uſqꝫ ad pꝛeſens vti nō deſtitit. Libꝛos q̊ꝫ philoſophoꝝ
legere: et in hijs exerceri pꝛo viribus nūquā ceſſat. Hec ipſe ꝑ
ſe querulis quibuſdam reſpondens ſcribit. Per idem vero
tempus cum apud alexandriam in verbi dei ſtudijs exerceret:
adeſt repente vir quidam militaris. epiſtolas ei et demetrio
epiſcopo ſed et pꝛefecto tunc egypti a duce arabie deferens: cū
omni velocitate et inſtantia oꝛigenem illo uſqꝫ orante emitti
Vt ſibi de fide criſti quam per eū clariſſime pꝛedicari frequēs
nunciabat fama diſſereret. A quibus exoratus abijt. edocuit:
crediderunt. redijt. Poſt aliquantum veꝛo tempus apud alexan
driam cum bello ciuili exoꝛto. alius alio ipſe ad paleſtine par
tes ſeceſſit: et apnd ceſaream moꝛabatur. Ubi et diſputandi in
eccleſia atqꝫ explanandi ſcripturas diuinas ei ab epiſcopis
iniungebatur officium: et quidem nec dum pꝛeſbiterij ſibi oꝛdi
natione collata: ſicut relatum inuenimus in epiſtola alexandri
reſcribentis demetrio poſt multum tempus hec ipſa culpanti
Scribit autm hoc modo. Quod addidiſti in litteris tuis quia
nunꝗ̃ auditum nec aliquando factum ſit vt pꝛeſentibus epiſ
lapci diſputent: neſcio quam ob cauſam tam apertum mēdatiū

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 28

aſſerere volueris: cum conſuetudo hec ſit vt ſicubi inueniantᷣ
qui poſſint fratres inſtruere in eccleſia et conſolari populum
ad tractandum ſemper a ſanctis epiſcopis inuitentur: ſicut euel
pius a fratre noſtro neone. apud larandos: et paulinus a ceſſo
apud ytonium. et apud ſyrinadam theodoꝛus abbatico. Non
autē dubium ē ꝙ alij plurimi in alijs locis ſi qui ſunt qui poſ
ſit opus dei in verbo et doctrina competenter explere: ad hoc
ipſum a ſanctis epiſcopis inuitentur. Sed hec poſtmod̄ geſta
ſunt. Cum vero rurſum demetrius litteras miſit ad eum per
electos viros dyaconos eccleſie: alexandriā redire et conſueto
operi inſiſtere omni cum affectione depoſcens.

De quibuſdam ſcriptoꝛibus eiuſdem temporis. Capitulum. xviij.

Floꝛebant autem per idem tempus plurimi diſertiſſimi
in eccleſijs viri quorum epiſtolas quas ad ſe inuicem
dabant repperimus in iheroſolimoꝛum bibliotheca ad nos vſ
que ſeruatas. quam conſtruxerat vir eruditiſſimus de quo ſu
pra memorauimus alexander loci ipſius epiſcopus. vnde et
nos vt fateamur ꝙ verum eſt totius huius operis noſtri et
hyſtorie conſcribende materiam ſumpſimus. Erat ergo inter
ceteros et berillus ſcriptoꝛ pꝛecipuus: qui et ipſe diuerſa
opuſcula dereliquit. Epiſcopus hic fuit: apud boſtram arabie
vrbem maximam. Erat nichilominus et ypolitus epiſcopus:
qui et ipſe aliquanta ſcripta dereliquit. Venit ad nos etiam
gaij cuiuſdam diſertiſſimi viri diſputatio aduerſus pꝛocu-
lum cathafrigam: habita in vrbe roma pꝛeſente epiſcopo ze
ferino. Qui cum argueret cathafrigam ꝙ nouas ſibi quaſ-
dam ſcripturas pꝛeſumeret: ipſe īter cetera pauli apoſtoli tre
decim epiſtolas aſſerit: eam que ad hebreos ſcripta eſt non

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 28

commemorans que etiam nunc apud latinos putatur non eſſe pauli apoſtoli.

De ſucceſſione romanorum principum et pontificum. Ca. xix.

Verum antonino ſeptem annis et ſex menſibus imperio conſummato: maternus ſuccedit. Qui cum poſt annum fuiſſet defunctus: alius antoninus regni romani ſuſcepit principatum. Cuius primo imperij anno epiſcopus vrbis rome zeſerinus diem obijt: decem et octo annis ſacerdotali functus officio. Poſt hunc calixtus ſacerdotiū ſuſcepit. Quo. v. annis adminiſtrato: poſt ſuum finem ſedem dereliquit vrbano. Poſt ātoninū vero. romanum regnum quod ipſe ſolis quatuor ānis tenuerat alexander ſuſcepit. Tunc etiam aſclepiade apud anthiochiam defuncto: filetus in epiſcopatu ſuccedit.

De matre alexandri imperatoris. Capit. xx.

Alexandri vero īperatoris mater mamea nomine de raris religioſa femina. cum de origene fama magnifica et celeberrima haberetur: ita vt ne principum quidem lateret aures compata opinione viri ſummo niſu geſtire cepit quatenus ſibi eius preſentia fieret vt in litteris in ſermone in fide et prudentia omnique doctrina quam cunctis in admiratiōe eſſe cernebat per ſemetipſam ſumeret documenta. Igitur anthiochiam vbi per idem tempus degebat. miſſis militaribus viris: cum omni honore et ſupplicatione ad ſe tamquam vere diuini verbi interpretem famulumque dei orat venire. Quo cum veniſſet et quantum oportebat operis expleſſet ac temporis. omnibus rite pactis que ad verbum dei et gloriam ſpectant: ſtabileſque ac firmos in fide quos īſtruxerat derelinquens. preſentia quam fama longe clarior factus ad proprias ſcolas alexandriam redit.

¶ De ypoliti libꝛis. Capit. xxi.

IN diebus illis ypolitus de quo paulo ante memorauimꝰ inter cetera ſcripta ſua libellum de paſcha ſcriptum edidit. In quo cum deſcriptionem quamdam tempoꝛum faceret. de ſedecim annoꝛum circulo. qui in paſche ratione obſeruari ſolet: neſcio quam ſupputationem ſecutus vniuerſa tempora iter pꝛimū alexandri ĩꝑatoꝛis annū cōcludit: Sʒ et aliȷ̇ libelli eiꝰ peruenerunt ad nos. i. exameron et ea q̄ poſt exameron ſcripta ſunt: et contra marcionē. et in cantica canticoꝝ: et in ꝑtē quandā ezechielis ꝓphete: et contra oēs hereſes. Sed et alia apud alios opuſcula eiꝰ inueniri certū ē.

¶ Ex quo taliter oꝛigenes ſcribendi cōmentarios inicium ſumpſit. Capitulum. xxij.

EX illo tempoꝛe etiā oꝛigenes conſcribendi cōmentarios in ſcripturas ſanctas inicium ſumit: compellente ſe ambꝛoſio et multa vi pꝛecum obſecratiouumqꝫ cogente. Quiqꝫ ambꝛoſius tantum ſtudiȷ̇ adhibuit: vt omnia que in hoc opus eſſent neceſſaria atqꝫ affluenter pꝛeberet. Notarios ſeptem adhibuit qui ei inceſſabiliter aſtarent: quiqꝫ ſibi inuicē illo pene indeſinenter dictante ſuccederent. Scriptoꝛes quoqꝫ alios tantos: ſʒ et puellas apꝛime eruditas in ſcribendo totidē numero in hoc ip̄m vocare fecit. Omnibꝰ quoqꝫ intrinſecus neceſſariȷ̇s habundantiſſime miniſtratis: cotidianū de illo opus verbi dei violentꝰ et religioſus compulſoꝛ exigebat. Sed et ipſe ingens ex ſe ſtudium in eruditione verbi dei adhibebat: vnde maxime dignus videbatur. cui iſtud impenderetur officium: et cui quid quid archanū et abſconditū in ſacris litteris tectū ē panderet.

¶ De ſuccnſſione romani pontificis et āthiocheni epi. Ca. xxiiȷ̇.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 28

i Intera vrbanus epiſcopus in vrbe roma octo annis ad
miniſtrato ſacerdotio: pontiano ſedem reliquit. Poſt file
tum autem apud anthiochiam zebennus eccleſiam ſuſcepit.

Quemadmodū origenes preſbiter factus ſit. Capi: .xxiiij.

q Quo in tempore origenes rogatꝰ eſt ab eccleſiis que ſunt
achaie: vt illouſq; ꝑ cõuincendis hereticis q̄ ĩbi liberiꝰ
conualuerant perueniret. Quo cum pergeret et iter neceſſario
ageret per paleſtinam: preſbiter apud ceſaream ab illius pro
uincie epiſcopis ordĩatur. Pro hoc autem que aduerſus eum
humanus liuor accenderit. et rurſum pro defenſione eius que
geſſerint hĳ qui in eccleſiis preſidebant. quantaq; alia pro eo
ꝙ in p̄dicatiõe verbi dei ſatis clare effloruerat mota ſint: pro
pria quidem ſingula q̊z hyſtoriam requirunt: tamen et nos in
ſecundo libro tres apologias ex parte quedam perſtrĩximus
vnde facilius agnoſcere poteſt qui ſcire deſiderat.

Quemadmodum origenes definiat canonem
veteris ac noui teſtamenti. Capitulū. xxv.

i Intera iugi et cõtinuato labore in explanatione diuinoꝝ
voluminum perſiſtebat: ſiue alexandrie ſiue apud ceſa
ream poſitus: ſicut ex ipſis eius cõmentarĳs iudicatur. Expo
nens ſane primum pſalmum: deſignat etiam ipſe qui ſit canon
veteris teſtamenti. hoc modo ſcribens. Non eſt ignorandum
inquit viginti et duos eſſe libros ĩ canone veteris teſtamenti
ſicut hebrei tradunt: ſcd̄m numerum ſcilicet elementorum que
apud ipſos habentur. Et paulopoſt addit hec. Sunt autem vi
ginti et duo libri hĳ. Geneſis. exodus. leuiticus. numeri. deutro
nomium. Ihesu naue. iudicum. Regnorum primus. et ſecundꝰ

vnus liber eſt apud illos quem nominant ſamuel. Item terciꝰ et quartus: vnus eſt apud illos ipſos quem appellant regnum dauid. Et paralipomenon primus et ſecundus in vno haben tur quem dicunt ſermones dierum. Heſdras primus et ſecun dus in vno eſt. Item liber pſalmorum. Salomonis prouer bia. et alius eccleſiaſtes: et tercius eiuſdem cantica canticorum Sed et duodecim prophetaꝝ liber vnus eſt. Et yſaias prophe ta. et iheremias quoqꝫ ac ezechiel: et daniel: iob et heſter. In hijs concludunt canonem voluminum diuinoꝝ. Macha beorum vero libros extrinſecus habent. De noui autem teſtamenti canone: in primo libro commentariorum euangelij ſcd̄m matheum hoc modo ſcribit. Ex contradicione inquit di dici de quatuor euangelijs: quia hec ſola abſqꝫ vlla tradicione ſuſcipi debent ab omnibus que ſub celo ſunt eccleſijs dei. Ita enim tradiderunt patres: ꝙ primo omni ſcriptum ſit euange lium a matheo qui aliquando fuerat publicanus hebraicis lit teris. et traditum hijs qui ex circumciſione crediderant. Se cund̄ vero ſcriptum eſt a marco iuxta ea que ſibi tradiderat petrus: ſicut etiam in epiſtola ſua commemorat de eo ipſe pe trus dicens. ſalutat vos filius meus marcus. Tercium erat ſcd̄m lucam: quod paulus apoſtolus collaudat. tamq̄ hijs qui ex gentibus crediderant ſcriptum. Super omnia eſſe euange lium iohannis. De apoſtolicis quoqꝫ litteris ita dicit. Is ve ro qui ydoneus factus eſt miniſter noui teſtamenti non littere ſed ſpiritus paulum dico qui repleuit euangelium ab iheruſa lem in circuitu vſqꝫ ad illiricum: nec ad omnes eccleſias quas docuerat ſcripſit: ſed quatuordecim tantum epiſtolas et in ip ſis plures breuiſſimas ſcripſit: quamuis nonnulli et de ea que ad hebreos ſcripta eſt dubitauerint. pro eo ꝙ non videatur ſeruari eius illa ſententia quam de ſeipſo pronunciat dicens ſe imperitum eſſe ſermone. Sed ego dico ſicut michi a maioribꝰ.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 28

traditum eſt. quia manifeſtiſſime pauli eſt: et ōnes maiores nr̄i eam vt pauli epiſtolam ſuſceperunt. Si vero requiras a me p quem ſit eius ſermo compoſitus pro certo quidem deus viderit opinio tamē que ad nos vſqꝫ peruenit huiuſmodi eſt. A quibuſdam dicebatur ꝙ clemens apoſtoloꝝ diſcipulus et epiſcopus vrbis rome greco eam ſermone non tamen ſenſibus expoliuerit: alij ꝙ lucas qui euangelium ſcripſit et actus apoſtolorum Petrus vero ſuper quem criſti fundatur eccleſia: duas tantummodo epiſtolas ſcripſit: e quibus a nonnullis et de ſecunda dubitatur. Johannes quoqꝫ qui ſupra pectus domini in cena recubuit poſt euangelium ſcripſit et apocalipſim: in qua tamen reticere iuſſus eſt quem ſeptem tonitruorum locute ſunt voces. Scribit autem et tres epiſtolas: in quibus due per breues de quibus et apud quoſdam dubia ſententia eſt. De hijs quidem talia.

De ſucceſſiōe alexandri epiſcopi et de firmiliano alexandro epiſcopis. Capitulū. xxvi.

Ltera decimus erat annus ſupradicti pricipis romanoꝝ in quo origenes de alexandria profugus ceſaream venerat: heracle vni ex diſcipulis probatiſſimo de quo ſuperiꝰ dixi cathecefeos auditorium derelinquens. Non multo autem poſt et demetrius epiſcopus defunctus eſt: quadraginta et tribus annis epiſcopatu illius eccleſie miniſtrato. Cui ſuccedit ſupradictus hereclas. Per idem tempus erat in epiſcopis magnificꝰ firmilianus capadocum gentis vrbis ceſaree. Hic tantum venerationis erga origenem ſcientie et doctrine gratia habebat vt indeſinenter conſtringeret eum ſecum morari. Sed et ipſe derelicta eccleſia apud ipſum properabat et vtebatur religioſa quadam viciſſitudine: dummodo ipſum ad inſtructionem ſue eccleſie illo euocaret modo ipſe ſui profectus gratia ad ipſum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 28

pergeret: et docenti ei diebus ac noctibus aſſideret. Sed et alexander quem iheroſolimorum eccleſie preeſſe ſupra docuim⁹ et theotiſtus qui apud ceſaream gubernabat eccleſiam: omne pene vite ſue tempus ad audiendum eum mancipabant: atq͡ʒ ipſi ſoli in diuinis ſcripturis eccleſiaſtica doctrina ſummam magiſterij concedebant.

De ſucceſſione romani principis et de perſecutionibus eiuſdem temporis. Capitulum. xxvij.

A Lexandro vero imperatori poſt tredecim annos principatus ſui defuncto: maximinus ceſar ſuccedit. Qui cum odij ferretur aduerſum deceſſoris ſui alexandri domum: perſecutiones cōmouit eccleſijs: ita tamen vt eos tantummodo qui populis preerāt et doctrine puniri iuberet. velut qui cauſam ceteris huiuſcemodi perſuaſionis preberent. Tunc origenes librum de martyrio ad ambroſium ſcribit. Qui cum ad pluri mos perueniſſet. tāq͡ʒ neruis quibuſdam validiſſimis ſtabiliti ſponte ſe ad confeſſionem criſti nominis offerebant. Ex quo et maximus numerus extitit confeſſorum tribus annis a maximino perſecutione cōmota: in quibus finem et perſecutionis fecit et vite. Poſt quem gordianuus imperiū ſuſcepit.

De ſucceſſiōe romanoꝝ pōtificū et āthiocheni epi. Ca. xxviij.

P Onciano vero ſex annis principatu vrbis rome functo: ſuccedit antherus. Qui cum menſe vno non amplius miniſtraſſet: fabiano ſacerdotium dereliquit. Tradunt autē fabianum anthero defuuncto cum de agro reuerteretur vna cum amicis ſuis: et vniuerſus eccleſie populus pro epiſcopo eligendo in vnum coiſſet: atq͡ʒ ali⁹ de alio vt fieri ſolet in talib⁹ cōclamaret. nec tñ vulgi ſententia certi aliquid optinerꝫ:

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 28

aſtitiſſe etiam ipſum iter ceteros ſcire cupientem qui rei exitꝰ foret: et ſubito per dei prouidentiam columbam celitꝰ lapſam figuram ferentem illius que in ſancti ſpiritus ymagine ſuper ihesum deſcenderat apud iordanē: ſuper caput aſtitiſſe fabiam Ad quod ſpectaculum ora cunctorū oculoſq̧ conuerſos: et oēs velut vno ſpiritu cōmotos hunc eſſe epiſcopatu dignum per dei iudicium decreuiſſe: eumq̧ continuo cathedre impoſitum: et legitimo ſacerdotio confirmatum. Quod alij ſuper huiꝰ. alij ſuper zeferini nomine geſtum tradunt. Tunc etiam apud anthiochiā epiſcopo zebenno defuncto: babillas eccleſie ſuſcepit principatum.

¶ Quot diſcipuli fuerint origenis. Capit. xxix.

APud alexandriā vero cum heraclas demetrio ſucceſſiſſet auditoriū cathecheſeos quod ab origene ſuſceptum tenuerat dyoniſio tradidit. eo ꝙ et ipſe vnus ex diſcipulis eiꝰ origenis. Ipſe autem cum apud ceſaream moraretur innumeri ad eum non ſolum regionis viri. ſed ex prouintijs procul poſitis concurrebant: et derelicta patria ac parentibus ſequebātur eum viam dei docentem. In quibus fuit et vir famoſiſſimꝰ theodorus. ipſe qui non longe a noſtra memoria nobiliſſimus in epiſcopis apud pontum gregorius nominatur: fide et virtutibus atq̧ ſcientia per omnia apoſtolicus. Sed et eiꝰ frater athenodorus quos origenes adoleſcētulos de auditorio rethoris retractos: ſtudia cōmunium litterarū indiuinam ſuaſit philoſophiam cōmutare. Quiq̧ apud eum per quinquennij tempꝰ verbo dei operam dantes in tantum profectum diuine eruditionis atq̧ ſcientie peruenerunt. tantumq̧ vite merito et moꝝ cultu enituerunt: vt ab ſcolis ad epiſcopatus ponti prouintie ſacerdotium vterq̧ raperetur.

¶ De affricano. Capitulum. xxx.

PEr idem tempus erat etiam affricanus vir inter ſcripto
res eccleſiaſticos nobilis. Huius epiſtola fertur ad ori
genem ſcripta. obicientis ei vel proponentis. ꝙ hyſtoria ſu-
ſanne que in daniele ſcripta eſt ficta videat᷑. et aliena ab ſcrip
tura prophetica. Cui origenes magnificentiſſime ſcribens aſſe
rit nequaꝗ̄ iudeorum cõmentis et fraudibus auſcultandum:
ſed hoc ſolum provero habendum in ſcripturis diuinis quod
ſeptuaginta interpretes tranſtulerunt: quoniam id eſſet ſolum
quod auctoritate apoſtolica confirmatum ſit. Venerunt ad nos
etiam alia ſupradicti ſcriptoris affricani opuſcula: et maxime
cronica valde diligenter ſtudioſeqꝫ compoſita: in quibus com
memorat ſe alexandriam properare: heracle opinione celeber
rima prouocatum quem et in diuinis et in philoſophicis ſtu-
diȷ̄s atqꝫ omni grecorum doctrina īſtructiſſimum fama loque
retur : quemqꝫ inibi epiſcopatus officium ſuſcepiſſe ſuperius
memorauimus: Idem quoqꝫ affricanus ſcribit ad ariſtidem quē
dam de ea que videt᷑ euangeliorum diſſonantia: et cur mathei
et luce in generatione criſti feratur diuerſa conſcriptio: vbi oſ
tendit euidentiſſimam vtriuſqꝫ conſonantiam. ſicut iam in pri
mo libro huius operis edocuimus.

De cõmentariȷ̄s vel libris origenis. Capit. xxxi.

PEr idem tempꝰ origenes triginta cõmentariorum libris
in partem quandam yſaie prophete editis: in ezechielē
vigimti quinqꝫ athenas proficiſcens conſummare ſe memorat
vbi et quinque libros primos in cantica canticorum ſcribit:
alios autem quinqꝫ regreſſus a ceſarea conſummauit. Sed nūc
non opus eſt opuſcula eius enumerare. que pene innumerabi-
lia ſunt: cum id in eo opere fecerimus vbi beati pamphili vitā
deſcripſimus: referentes quanta ab eo antiquorum ſcriptoꝝ vo
lumiua: et precipue origenis bibliotheca ceſarienſi quam ipſe

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 28

precipuo et nobili ſtudio compoſuit conſecrata ſunt. Si quis ergo noſſe vult quanta origenis volumina in manus noſtras venerint: inde ſumat indicium. Nunc autẽ ad hyſtorie ordinẽ properandum eſt.

De berillo epiſcopo. Capit. xxxij.

Berillus de quo paulo ante memorauimꝰ boſtrene vrbis arabie epiſcopus. eccleſiaſticam docendi regulã violare conatus: peregrina quedam et aliena a veritate docere cepit: aſſerens et ſaluatorem noſtrum neqꝫ extitiſſe ante carnis natiuitatem neqꝫ propriam deitatis habere ſubſiſtentiam: ſed hoc ſolum ꝙ paterna in eo deitas habitaret. Pro quo q̄plurimi epiſcopi congregati: diſceptationes cum eo non minimas habuere. Sed inter ceteros origenes magnopere exoratus eſt venire in conflictum viri. Iſqꝫ primo ſenſim cum eo diſputans: quid ſentiret diligentius perſcrutatur. Quo cõperto. continuo quid abſurdi ineſſet huiuſcemodi ſenſibus. et quid impietatis talia aſſerentem conſequeretur oſtendens: abicere vel reſpuere male conceptũ ſuaſit errorem: et redire ad fidem veram ſanãqꝫ doctrinam. Quodqꝫ in cauſis talibus inauditum eſt. ita errorẽ ab eccleſia depulit: vt emendaret non perderet erroris auctorẽ. Deniqꝫ fertur etiam nunc deſcripta ipſa diſputatio origenis et berilli: que per ſemetipſam preclari operis eius indicio eſt. Sed et multa alia eius ſimilia ad nos geſta dictaqꝫ ſatis clara et magnifica peruenerunt: que nos vel litteris ipſius vel maiorum relatione comperta. nunc ĩterim pro hyſtorie breuitate preterimus: que tamen agnoſci poſſunt ex ea que ſcripta eſt a ſancto pamphilo martiri apologia pro ipſa vna mecum: quam ob cohibendos querulos inuicem nos iuuantes cõmuni ſtudio ac labore conſcripſimus.

De philippo imperatore criſtiano. Ca. xxxiij.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 28

Et gordiano cum per ſex annos romanorum gubernaſſꝫ imperium: philippus vna cum philippo filio ſuccedit. De hoc traditum nobis eſt ꝙ criſtianus fuerit: et in die paſche id eſt in ipſis vigilĳs cum intereſſe voluiſſet et cōmunicare miſterĳs: ab epiſcopo loci non prius eſt permiſſis, niſi confiteretur peccata ſua et inter penitentes ſtaret: nec vllomodo copiam ſibi miſteriorum futuram, niſi prius per penitentiam culpas que de eo ferebantur plurime, diluiſſet. Ferunt igitur libenter eum ꝙ a ſacerdote imperatum fuerat ſuſcepiſſe: diuinumqꝫ ſibi ineſſe metum et fidem religionis pleniſſimam rebus atqꝫ operibus comprobaſſe.

De ſucceſſione alexandrini pontificis et de libris vel opuſculis origeis. Capit. xxxiiĳ.

Huius tercio imperĳ anno heraclas apud alexandriam ſexto anno epiſcopatus diem obĳt: locumqꝫ ſacerdotĳ dyoniſius ſuſcepit. Quo tempore origenes ſexageſimum agens etatis annum: poſtea ꝙ̃ et vſu et periculis et laboribus plurimum fiducie in verbo dei acceperat: permiſiſſe fertur ea que ex tempore in eccleſĳs diſſerebat a notarĳs excipi: nec ante vnꝙ̃ dediſſe hanc copiam: niſi cum id ſibi et vite grauitas et etatis maturitas: et multe experientie conceſſit auctoritas. Tunc aduerſum quemdam celſum epicurum philoſophum: qui contra nos libros conſcripſerat octo voluminibus reſpondit. Tunc et in euangelium ſcdm matheum viginti quinqꝫ commentariorum libros edidit: et in duodecim prophetas ꝙ̃plurima commentatus eſt. Ex quibus ad nos vſqꝫ uiginti tantum et quinque volumina peruenerunt. Sunt eius et ad imperatorem philippum epiſtole et ad vxorem eius ſeueram: abſque vllo adulationis fuco ſcripte. Scribit et ad fabianum vrbis rome epiſcopum: et ad alios quamplurimos eccleſiarum principes. de

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 28

catholica fide ſua. De quo euidentius in ſexto apologie noſtre pro ipſo volumine cōprehendimus. Sunt et alie eius epiſtole ad diuerſos ſcripte: quarum nos interim centum numero inuenire potuimus: atq; in libros digeſtas memorie tradere.

De hereſibus eiuſdem temporis. Ca. xxxv.

Ea tempeſtate in arabie partibus extiterunt quidam aſſertores dogmatum peruerſorum dicentes animas hoīm per mortem cum corporibus interire pariter et corrūpi: rurſū vero ī tempore reſurrectionis denuo cum corporibus ſuſcitari Ad quem morbum ab eccleſia depellend̄ cum īgens epiſcopoꝝ conſilium conueniſſet: iterum origenes rogatur ab omnibus intereſſe et facere ſermonem. Cumq; coram omni ſecerdotum conſilio diſputaſſet: tam magnifica fuit eius oratio vt omnes eos quos noui dogmatis error inuoluerat ad fidem rectam et ſenſum catholicum reuocaret. Extitit etiam alia hereſis ꝑ illud tempus que dicit᷑ elceſaitarum: quam ille ſtatim vt viſa eſt apparuiſſe reſtrinxit. Facit autem eius menſionem cum de ſeptuageſimo et ſecundo pſalmo in eccleſia diſputaret: hoc mō dicens. Venit quidam ī hijs diebus qui ſibi magnum aliquid et ſuper ceteros ſapere videretur: aſſerere volens quedam īpia et abſurda: defendens hereſim quandam elceſaitarum que nuꝑ exorta eſt. Et tamē que ſint que ipſa hereſis aſſerat indicabo vobis: ne cui forte veſtrum ſubripiat᷑ ignaro. Iſti ergo quedā de ſcripturis ſanctis refutant: et rurſum vtuntur teſtimonijs de nouo et veteri teſtamento quibus volunt. Apoſtolum tamē paulum ex integro reſpuunt. Et aſſerunt ꝙ in perſecutionibꝰ ſi quis negauerit. nichil criminis habeat: ꝓ eo ꝙ is qui fixus eſt in corde ſuo etiam ſi ore negauerit pro neceſſitate corde tñ in fide permanet. Hec aſſerunt et libꝝ quemdam circūferūt

quem dicunt celo lapſum: cuius verba ſi quis audierit remiſſi onē accipiat peccatoꝝ: aliam preter illam quam criſtus dedit.

¶ De perſecutione decij imperatoris et de martyrio vel ſucceſſione romani et iheroſolomitani et āthiochēi pōtificis. Ca. xxxvi.

INterea ſeptem annis philippo principatu adminiſtrato decius ſuccedit. Qui cum infeſtus eſſet philippo. perſecutiōes eccleſijs ſuſcitat: in qua fabianus in vrbe roma martyrio coronatus ſedem ſui epiſcopatus cornelio dereliquit. In iheroſolimis vero alexander epiſcopus rurſum ꝓ confeſſione criſti iudicijs ſciſcitur: et vinculis carceris traditur. Quiqꝫ cum longeue etatis venerande canicie prefulgeret: poſtea ꝙ frequenter paſſionibus ſuis et cruciatibus glorificauerat dominum: dum de vinculis ad tribunal. et a tribunalibus reuocatur ad vincula inter ipſa viciſſim ſibi ſuccedentia tormenta defecit. Huic in ſacerdotio mazabenes ſuccedit. Apud anthiochiam vero ſimilem per omnia babillas alexandro poſt confeſſionem glorioſe vite finē ſortitur in vinculis. Poſt quem fabianus epiſcopatus officium ſuſcepit.

¶ Quod origenes in ipſis perſecutionibꝰ confeſſione plurimum laborauerit. Capitulum. xxxvij.

SEd et in hac pſecutione ꝙta aduerſus origenem geſta ſint. quibuſqꝫ cōtra eū poſſimꝰ demon artibꝰ cū vniuerſo exercitu ſuo. et ꝙta cōtentiōe pugnauerit. vtqꝫ ſuꝑ oēs ceteros qui per illud tꝑs pro criſti noīe tenebant̄ nouas cruces noua penaꝝ genera. ac ſeculis oībus inaudire tormenta pertulerit: vtqꝫ ꝓ eo ꝙ in doctrina fidei et veritatis opinatiſſimꝰ videbatur. omnia aduerſus eum demonia furoris arma commota fuit

et ignibus intentatis ita caute mille mortibus vexat⁹ ſit. nec tamen vna ei quam exoptabat acciderit: quiqꝫ exitus eū ſuſceperit perſecutore ſummo ſtudio id gerente vt nec īteritus preſtaretur nec pena ceſſarꝫ: et quales poſtmodū de hĳs ipſis epiſtolas ſcripſerit quas omni miſeratione et lacrimis plenas ex ipſis manifeſtius que ſcripta ſunt integram qui agnoſcere cupit horum noticiam ſumet.

¶ De dyoniſio alexandrino epiſcopo et quid referat de martiribus eiuſdem temporis. Capitu. xxxviij

Dyoniſius vero epiſcopus alexandrinus per illud tempus ſicut ex ipſius epiſtolis veriſſime comperimus in multis ſepe confeſſionibus ſatis clarus efficitur: et pro paſſionum tormentorumqꝫ diuerſitate magnificus. Deniqꝫ re fertur inſectantibus ſe quibuſdam reſpondiſſe. Quid inſectando laboratis? Caput meum pro quo magnopere fatigamini auulſum ceruicibus ſumite et donum magnū ad tyrannum referte. Sed et idem ipſe ad fabianum anthiochenum epiſcopum ſcribens de hĳs que ſub decio apud alexandriam agones martyrĳ deſudauerant: hoc modo refert. Non ex precepto inquit īperatoris apud nos perſecutio ſumpſit exordium. ſed anno integro principalia preuenit edicta miniſter demonum qui dicebatur in ciuitate noſtra diuinus: ſuperſticioſum contra nos exagitans vulgus: a quo multitudo ſucceſa nichil aliud ꝙ pioꝶ ſanguinem ſiciebat. Primo ergo religioſum quemdam ſenem metramium nomine corripientes: iubent impia verba proferre. Quod ille cum facere recuſaret: omne corpus eius mēbratim fuſtibus colliſerūt: vultumqꝫ et oculos acutis calamis terebrātes. extra vrbem cum cruciatibus eiecerunt: ibiqꝫ quod in eo ſuper erat ſpiritus lapidibus eiecerunt. Poſt hec mulierem quādam nobilem contam noīe ad ydola perducentes adorare

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 28

cogebāt: recuſantem ymmo potius execrantem: vincula pedib⁹
innectentes et per plateas totius ciuitatis trahentes. fedo hor
rendoqꝫ ſupplicij genere diſcerpunt. De hinc omnes ſimul irru
erunt per domos ſeruorum dei diripientes euertentes atqꝫ hoſ
tili crudelitate cuncta fedantes: ita vt precioſioribus quibuſqꝫ
direptis. ſi qua illa viliora repperennt in vnum congregata
igne in plateis cremarent. Noſtri tamen direptionem hanc bo
norum ſuoꝝ ſicut apoſtolus de illis antiquis dicit: cum gaudio
ſuſceperunt. Sed et admirandam virginem longeue etatis ap
polloniam nomine cum corripuiſſent. dentes ei primo omnes
effoderunt. congeſtis deinde lignis extruxerunt rogum: commi
nantes viuam ſe eam īcenſuros: niſi cum ipſis pariter blaſphe
maret deum. At illa vt rogum vidit eſſe ſuccenſum paululū
quid in ſemetipſum molitur. repente vero ſe e manibus proru
pit impiorum: atqꝫ in ignem quem minabantur ſponte proſili
uit ita vt preterrerentur etiam ipſi crudelitatis autores: qꝛ
promptior inuenta eſt ad mortem femina q̄ꝫ perſecutor ad pe
nam. Serapionem quoqꝫ domi ſue repertum crudeliſſimis
affecere ſupplicijs: ita vt omnes ei mēbrorum iuncturas prius
ſoluerent. et ſic eum de ſuperioribus precipitarent. Nullum
noſtris iter puium erat. nullius platee tranſitus indulgebatur
neqꝫ die neqꝫ nocte procedendi vſquā libera erat facultas. Vt
enim quis noſtrum apparuiſſet in publico: ſtatim clamor vul
gi et ſedicio naſcebatur: vt vel pedibus traheretur qui viſus
eſſet vel igne ſuccenderetur. Verum cum hec mala per dies ſin
gulos augerentur: ſubito inter ipſos pſecutores rabies quedā
belli ciuilis exarſit. et dum inter ſe ſedicionibus prelijſqꝫ decer
tant interim nobis paululum licuit reſpirare. Sed non in lon
gum venia fuit. Continuo crudeliſſima principum mittuntur
edicta quibus tanta in nos ferebatur īmanitas: vt ſcd̄m quod
predictū eſt a domino ſi fieri poſſet ſcandalizarent etiā electi.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 28

Ex quo perterritis pene omnibus quidam ex iſtis nobilibus ſtatim ſe ſponte impijs actibus ingeſſerunt: alij conuenti tantūmodo nonnulli a domeſticis proditi ad ſacrificia execrāda. et ad īmundas hoſtias ꝓperabant: et aliqui ex hijs pallentes et trementes. vt magis īmolari ipſi ꝗ̄ immolare ydolis viderentur: ita vt etiam ab inſpectante populo deriderentur eo ꝙ ad moriend̄ et ad ſacrificandum ita meticuloſi videbātur. Alij ſane tam impudenter ad aras proſiliebant: vt affirmare interentur ſe nunꝗ̄ criſtianos fuiſſe. Hij erāt de quibꝰ predixerat dominus: quoniam pecunias habentes difficile ſaluabuntur. Ceteri vero aut iſtos ſequebantur in preceps: aut certe vertebantur in fugam. Ex quibus nonnulli comprehenſi et in carcerem miſſi: alij ad primam ſtatim iudicis faciem negauarunt fidem aliquanti paululum ſupplicijs toleratis: ad vltimum deciderunt. Hij vero qui beati effecti ſunt: tanquā columpne fortiſſime domini ipſius ſpiritu confirmati pro fidei ſue merito virtute a domino percepta. admirāda deo et angelijs martyrij ſui ſpectacula prebuerunt. Quoꝝ primus venerabilis iulianus podagra conſtrictus: ita vt neqꝫ incedere neqꝫ ſtare poſſet: cum hijs qui eum in cellula portabant offertur. Quoꝝ vnus quidem ſtatim negauit: alius vero nomīe eunus cum iuliano ſene in domini iheſu criſti confeſſione perdurat. Quiqꝫ iubentur camelis īpoſiti per omnem circumduci ciuitatem et flagris hinc inde verberantibꝰ populo inſpectante lamari: vſqꝫ quo finem vite in ipſis verberibus ponerent. Sed vir quidam militaris cum aſſiſteret. et quoſdam volentes etiam mortuis illudere cadaueribus probiberet: clamor repente aduerſus eum totius vulgi extollitur. Offertur iudici fortiſſimus miles iam domini et nuſꝗ̄ ſe inferior factus in confeſſione perſiſtens capite pro pietate dampnatur. Alius quidam vir nomine macharius genere libicus cū multis verbis a iudice ad ne gādum ſuaderet

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 28

et eo maiore cōſtantia fidem ſuā profitent̄: viuus ad vltimū iubetur exuri. ¶ Epymachus quoqꝫ atqꝫ alexander cū multo tempore et in vinculis et in cruciatibus carceris. torti etiam frequenter et diuerſis ſupplicijs confecti perduraſſent in fide: ignibus ad poſtremū cōſumi iubentur. ¶ Sed et mulieres cū ipſis quatuor. in quibus āmonaria ſancta virgo: aduerſū quā iudex ſumma cōtentione vtebatur. et īmenſis eam atqꝫ exquiſitis cruciatibꝰ affligebat: eo maxime ꝙ eiꝰ ſententiā vincere cupiebat. qua laudabili voce decreuerat. nichil ſe prorſus eoꝝ que ſibi contra fas imꝑabantur acturam: ſtatuti ſui tenax ad vltimū capite punit̄. Secūda vero fuit virgo mercuria nōīe et anus venerabilis et fecundiſſima in filios. ſed quos non ꝓtulit criſto: dyoniſia et alia āmonaria. Que dum nimia vtuntur cōſtantia apud iudicē: et ille vinci erubeſcit a feminis: īauditis tormentorum generibus toleratis finem omniū ferro cedente ſuſcipiunt. ¶ Heron quoqꝫ et tarſinus et yſidorus egyptij cū puerulo ānoꝝ quindecim dyoſcoro: iudici offeruntur. Et primo omniū puerulū dyoſcoꝝ tanq̄ pro etate facilē flecti: ān verbis poſt etiā verberibꝰ agit. Quē cum in nullo ſibi cedere videret ferocius eum cruciare contendit. Tunc deinde ceteros varijs tormentis dilamās: cum pari modo conſtantia fidei videret armatos tradi ignibus iubet. Dyoſcorum vero puerū ꝙ ſibi conſtanter et ſapienter in omnibꝰ reſpondiſſet admiratus differri precepit: ſperans eum pro etate penitudinem geſturum. Quod non tā tyranni miſeratione q̄ domini prouidentia geſtum eſt. Nunc enim nobiſcum eſt dyoſcorus a deo nobis conceſſus: ad conſolationem et firmamentum populi ſui. ¶ Nemeſius quoqꝫ etiam ipſe egyptius: primo per calumpniā quaſi latro delatus eſt. Quo crimine abſoluto: poſt hec ꝙ criſtianus eſſet defertur. In hoc vero nulla a iudice moderatio reſeruatur: ſed geminatis ſupplicijs excruciatum. cum latronibus iuſſit incendi:

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 28

ignorans ꝙ crudelitate ſua optimo martyri ſaluatoris ſimili tudinem detulit: qui pro ſalute generis humani vna cum latro nibus pertulit crucem. ¶ Turma autem quedam in vnum cō uenerat militum: inter quos amon et zenon et ptholomeus et ingenius et grandeꝰ et theophilꝰ. Qui tribunalibus aſtantes cum quidam criſtianus a iudice torqueretur et iam pene ad negandū declinaret: diſrumpebantur intra ſemetipſos et vultu oculis ac nutibus velut erigere conabantur illum qui in ſup/ pliciȷ̈s poſitus trepidabat: interdum etiam manus protendere ac totius reliqui corporis motibus et habitu diuerſe īclinati tamq̄ ſubleuare lapſantis animos geſtiebant. Conuerſi vero ad eos omnes. et quid de ſemetipſis profiterentur ex eorum motibus agnoſcentes: prius pene q̄ in eos vulgus clamoribꝰ inſiliret: ipſi in medium prorumpunt ac ſeſe criſtianos eſſe teſ tantur. Tumc vero verſa vice ex eoꝝ cōfidentia perſecutoribꝰ terror. noſtris conſtantia animi accreſcit: dum hȷ̈ qui per tor menta vinci putabantur ſponte ſe cruciatibus offerunt: et ab hȷ̈s quod illi pro terroribus inferebant velut pro quadam ſpetie voluptatis expetitur deo ita triūphante per ſeruos ſuos ¶ Sed nec ſcirionis opꝰ memorabile fas eſt ſilentio preterire Is namq̧ cum rem cuiuſdam potentis ſub merede procuraret iubetur ab eo ydolis īmolare. Recuſans cogebatur iniurȷ̈s: perſiſtens rurſum blandicȷ̈s mulcebatur. Tum vero vtrumq̧ contempneret preacuta ſude validiſſima tranſuerberatus per media viſcera neci traditur. Quid vero memorem: quante mul titudines in deſertis et montibus oberrantes fame ſiti frigore languore latronibus beſtȷ̈ſq̧ conſumpte ſunt. Qui omnes imi tati electos dei prophetas: et gloria martyrȷ̈ coronati ſunt. ¶ Deniq̧ et venerandus ſenex ceremon epiſcopus hic erat vrbis egypti que dicitur incopolis. cum ad arabicum montem vna cum grandeua coniuge diſceſſiſſet: nulli vltra comparuit.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 28

Et cum ad perquirendū eum plurimi fratrum frequentiſſime
proceſſiſſent: pſcrutatis omnibus locis neq; ipſos vltra quiſq̄
neq; corpora eoꝝ potuit inuenire. Hec autem non fruſtra com
meōraui frater kariſſime: ſed vt ſcias quāta apud nos a ſāctis
martiribus ad dei gloriam geſta ſunt.

Et poſt pauca addit hec dicens.

Iſti ergo diuini martires qui cum criſto in celeſtibus ſe
dent et regni eius participes ſunt atq; iudicij: qui cū ipſo
de lapſis fratribus iudicant. iſti inq̄ epiſcopi ſuſceperūt lapſos
et penitentiā conuerſationēq; eoꝝ non reſpuerunt: ſcientes ꝙ
deus noſter cuius ipſi erāt martyres non vult omnino mortem
morientis: ſed conuerſionē eius et penitentiā querit. Si ergo
receperunt quoſdam et in eccleſia ſtatuerunt in oratione quoq;
eis et ī cibo cōicauerūt. quid nos facere vultis fratres? Quid
nobis agendum putatis? Nonne ſequi nos eoꝝ ſententias et
iudicium conuenit: atq; erga eos quos illi miſerati ſunt non
exiſtere crudeles et truces? Non puto ꝙ expediat nobis ſenten
cias eoꝝ in irritū reuocare: miſerationes infringere. benefacta
turbare et recte religionis eq; inſtituta violare.

De nouato ſciſmatico. Capitulū. xxxix.

Hec dyoniſius de lapſis faciens ſermonem quo tempore
nouatus romane eccleſie preſbiter. elatione quadam
tumidus. ſpē ſalutis eis penitus adimebat etiā ſi digne peni
tuiſſent: ex quo et princeps hereſeos extitit nouacianoꝝ: qui
ab eccleſia ſeparati ſuperbo nomine ſemetipſos catharos ideſt
mundos appellarunt. Ob quā rem conſilium ſacerdotale cele
berrimum in vrbe roma congregatum eſt: epiſcopoꝝ quidem
ſexaginta numero. preſbiteroꝝ quoq; totidem cum dyaconibꝰ
plurimis. p̄terea ꝑ ſingulas quaſq; ꝓuincias de hac re magna

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 28

deliberatione habita: decretis ſignificatur quid facto opꝰ eſſet. Statuitur ergo nouatum quidem cum eis qui eum mentis elatione tumidum ſequentur quicꝫ ad ĩhumanam iſtam et nichil fraterne caritatis ſeruantem ſententiam declinarent. alienum eſſe ab eccleſia. eos vero qui lapſi ĩ certamine fuerãt fraterna miſeratione curandos. et fomentis penitentie medicandos.

De cornelio et cypriano epiſcopis quid cõtra nouatum ſcripſerint. Capitulũ. xl.

Scribit de hac re et cornelius vrbis rome epiſcopus ad eccleſiam anthiochenam ĩdicans fabiano eius epiſcopo quid ſtatuerit in vrbe roma conſilium cõgregatum: quid etiã in alis affris ceteriſcꝫ occidentalibus viſum ſit. Cyprianꝰ vero de hĳs libꝝ magnificentiſſime ſcriptum edidit: ĩ quo et lapſos ad penitentiam cohortandos et contradicentes alienos eſſe a criſti viſceribus ſtatuit.

Epiſtola cornelĳ pape ad fabianum epm̃ ſcripta in qua multa de nouati vita vel moribꝰ diſſerit. Ca. xli.

Extat autem et alia epiſtola cornelĳ ad fabianum anthiochie epm̃ ſcripta. edocẽs ſingula quecꝫ de nouato quis qualiſcꝫ fuerit vel vita vel moribus: et quomodo ab eccleſia criſti declinauerit. In qua refert ꝙ epiſcopatꝰ cupiditate quã intra ſe latenter gerebat in hec omnia mala deciderit: ex eo aũt maxime elatus ſit ꝙ quoſdam de confeſſoribus viros optimos inter ipſa inicia ſibi ſocios aſſumpſerit: in quibus fuit maximꝰ quidam preſbiter romane eccleſie et vrbanus qui ſecundo cõfeſſores extiterant: ſed et ſydonius celerinus qui valde clari in confeſſoribus habebantur pro eo ꝙ omnia tormentorum genera ſuperauerat. Sed iſti inquit cum diligentius ꝓſpexiſſent

agere eum cuncta fraudibus et dolis mendacijs atqꝫ periurijs et quia bonitatem ad hoc ſolum ſimularet vt deciperet igno rantes: relicto eo vel potius execrato ad eccleſiam cum magna ſatiſſactione reuerſi ſunt: et p̄ſentibꝰ epiſcopis ac preſbiteris ſed et laycis viris primo quidem errorem ſuum. tum deinde et illius fraudes ac fallacias confitentur. Addit preterea etiam hec in epiſtola ꝙ cum ſemper fratribꝰ iurare ſolitus ſit ep̄atū ſe omnino nō cupere ſubito et ex īprouiſo velut nouū plaſma epiſcopus apparuit: ſcilicet qui diſciplinā ſibi et īſtituta eccle ſiaſtica vendicabat: epiſcopatū quem non a deo accepat preſu mebat. Tribus namqꝫ epiſcopis ſimpliciſſimis hominibus et omniū ignaris de remota ytalie parte adhibitis ymmo potius ſubtili ab eo circūuentione deceptis ymaginariā magis ꝙ̃ legi timā ab eis extorquet manus īpoſitionē. Ex quibus tñ vnus continuo ad eccleſiam redit confeſſus peccatū ſuū: et in cōmu nionē laycam populo etiam pro hoc interueniente ſuſceptꝰ eſt. In locū vero reliquoꝝ duoꝝ qui nouato manꝰ impoſuerāt ordinati ſunt alij̄ epiſcopi et miſſi. Is ergo qui epiſcopatum vendicabat. neſciebat in eccleſia catholica vnū epiſcopū eſſe debere: vbi videbat eſſe preſbiteros quadragintaſex dyaconos ſeptem ſubdyaconos ſeptem. acolitos quadragintaduos exor/ ciſtas et lectores cum hoſtiarijs quīquagintaduos. viduas cū indigentibꝰ mille quingentos: quos omnes deus alit in eccleſia ſua. Addit autem etiam hoc ꝙ idem ipſe nouatus in iuuētute ſpiritu īmundo vexatꝰ ſit; et cū tēpus aliquantū cōſumpſiſſet apud exorciſtas egritudinē incurrerit grauē. ita vt deſparet᷑: et ꝙ iacens in lecto pro neceſſitate profuſus ſit nec reliqua in eo que baptiſmū ſubſequi ſolent ſollempniter adimpleta ſint nec ſignaculo criſmatis cōſummatus ſit: vnde nec ſpiritūſanctū vmꝙ̃ potuerit promereri. Deniqꝫ inquit cū priuata quadā grā diligeret᷑ ab eo et vellet eū ordinare preſbiterū: clerus vero

omnis et q̄plurimi ex laycis prohiberent dicentes. non licere
clericum fieri eum qui in neceſſitate poſitus in lecto gratiam
conſecutus ſit: epiſcopum ab omnibus ſpecialem hanc gratiam
popociſſe vt ſibi hoc de iſto vno concederetur. Scribit etiam
de ipſo q̄ perſecutionis tp̄e cum ī cellula quadam laterꝫ inclu
ſis. et a dyaconis vt moris eſt ſubuenire in exitu cathecumīs
rogaretur: timens procedere negauerit ſe eſſe preſbiterum. Et
q̄ ſacramenta diuidens populis accipientium manus teneret:
nec prius permitteret ſumere q̄ ſibi per ea que vnuſquiſqꝫ te
nebat in manibus iuraret. q̄ nunq̄ ſe relicto ad cornelium re
mearet. Hec et multa alia huiuſmodi: cornelius de vita et mo
ribus ac profanis eius actibus ſcribat.

Quid dyoniſius de nouato ad eundem fabianū ſcribit. Ca. xlij.

Dyoniſius vero de hoc reſcribēs ad ſupradictum fabianū
texit etiam quandam hyſtoriam dignam memoria: dicēs
ſerapionem quendam fuiſſe apud alexandriam vnum ex hijs
qui lapſi ſunt: eundemqꝫ ſepe deprecatum vt ſuſciperetur nec
tamen impetraſſe: oppreſſum deinde hunc eſſe egretudine. ita
vt triduo prorſus ſine voce iaceret: paululū vero quarta die
reſpirantem. vocaſſe ad ſe filiam ſuam et dixiſſe. Quouſqꝫ me
detinetis. Queſo vocet aliquis preſbiterum: roget vt poſſet
aliquando dimitti. Et cum hec dixiſſet: rurſum ſine voce re-
māſit. Abijt curſu puer ad preſbiterum noctis tempore. Infir
mabatur preſbiter: venire non potuit. Tamen quid preceptum
fuerat a me. vt lapſis in exitu nemo reconſiliationis ſolatia
denegaret: et maxime hijs quos prius id rogaſſe conſtaret: pax
eucariſtie. puero qui ad ſe venerat dedit. quod infuſum iuſſit
prebere. Regrediente adhuc puero anteq̄ ingrederetur domū
rurſum ſerapion reſpiciens. rediſti inquit fili: et licet preſbiter

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 28

venire non potuit. tu tamen imple quod tibi preceptū eſt vt
poſſim diſcedere. Cumqꝫ eſſet completa ſolempnitas. velut
cathenis quibuſdam vinculiſqꝫ diſruptis. letiorem iam ſpiri-
tum reddidit. Ex quo inquid conſtat certiſſime: huius boni
auxilio nullum debere fraudari.

Epiſtola dyoniſij ad nouatū. Capitulū. xlij.

SCribit etiam nouato dyoniſius epiſtolam: cuius ex-
emplum inſerere hijs dignū putaui. Dyoniſius nouato
fratri ſalutem. Si inuitus vt ais in hoc veniſti oſtendes in eo
ſi deſinas volens. Oportuerat quidem etiā pati omnia: pro eo
ne ſcinderetur eccleſia dei. Et erat nō inferior gloria ſuſtinere
martyrium pro eo ne ſcinderetur eccleſia: ꝙ illa ne ydolis im-
moletur. Immo ſcd̄m meam ſententiam: maius hoc puto eſſe
martyrium. Ibi namqꝫ vnuſquiſqꝫ pro ſua tantum anima: in
hoc vero pro omni eccleſia martyriū ſuſtinet. Sed etiam nūc
ſiue tu ſuadere ſiue cogere potes fratres redire ad concordi-
am: maius tibi erit emendationis meritum ꝙ fuerat culpa cō
miſſi quia illud iam non imputabitur. hoc etiam laude dignum
ducetur. Si vero illi in incredulitate permanſerint: ſaluans
ſalua animam tuam. Vale pacem deſiderans quā tibi imprecor
Hec eadem etiam nouatiano ſcribit. Dedit et ad egyptios
piſtolam de lapſorum penitencia: in qua et regulas eius
atuit penitendi.

De ſcriptis et opuſculis dyoniſij. Capitulū. xliij.

SEd et multa alia probatiſſima feruntur ſcripta dyoniſij
Scribit de penitētia et cohortatoriū libellum de marty
rio ad origenem ad laodicenſes et ad armenios de penitencia

Ad cornelium quoqꝫ vrbis rome epiſcopum plurima ſcribit.
In quibus etiā hoc indicauit inuitatum ſe a multis epiſcopis
id eſt ab heleno tharſo cilicie et firniliano capadocie et theo
tiſto paleſtine. vt ad ſijnodum anthiochiam pergat: eo ꝙ ibi
nouati dogmata quidam ſerere conarentur. Et addit ꝙ et fa
biano anthiocheno epiſcopo defuncto: demetrian⁹ ī epiſcopatu
ſucceſſerit. Sed et de iherosolimoꝝ epiſcopo hijs verbis ſcribit
Admirabilis autem inquit vir alexander in carcere poſitus: be
ato fine preceſſit ad dominum. Eſt et alia ipſius dyoniſij eplā
ad romanos ſcripta de miſterijs. et alia item ad ipſos de pace
et de penitentia: et ad quoſdam confeſſores qui adhuc in vrbe
roma nouatum ſequebantur: et rurſum ad eoſdem poſt ea ꝙ̃ ad
eccleſiam conuerſi ſunt: duas epiſtolas ſcribit. Sed et ad mul
tos alios varia ac diuerſa ſcribens: ſtudioſis quibuſqꝫ inſtruc
tioni et doctrine copioſiſſimam materiam dereliquit.

¶ Incipit liber ſeptim⁹ eccleſiaſtice hyſtorie. De dyoniſio
epiſcopo quid dicat de romanis principib⁹. Capitulū. i.

Septimum nobis eccleſiaſtice hijſtorie libꝛ
ſcriptoꝝ ſuorum ſudat elogijs: nobiliſſimus
patꝛ et clarus ī epīs dyoniſi⁹. Qui poſtea
ꝙ̃ decius non totis duob⁹ annis pricipatu
romani apicis miniſtrato cū filijs pariter
īteremptus eſt: et gallus ſuſcepit īperium
quo tempore etiam origenes ſeptuageſimo etatis anno nō ad
integrum expleto defunctus eſt ſcribens hermaniōi cuidam de
gallo hec refert. An ne gallus inquit malum decij aut videre
potuit aut cauere? Sed in eundem lapidem offenſionis īpegit.
Cuius cum regnum floreret in inicio. et cūcta ei ex ſententia
cederent: ſanctos viros qui pro pace regni eius deo ſummo

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 28

ſupplicabant perſecutus eſt: cum quibus et proſperitatē ſuam pariter fugauit et pacem.

¶ De cornelio et cypriano epiſcopis quid ſentiant de hereticis rebaptiſandis. Capitulum. ij.

IN vrbe vero roma cornelio epiſcopatū regente. et apud carthaginē cypriano ābobꝰ fide virtute et pietate p̄ſtantibus. queſtio exorta eſt in affrice magis partibꝰ. ſi oporteret hereticos rebaptiſari. Cumqꝫ id a cypriano et ceteris pene omnibus per africam ſacerdotibus oportere fieri diſcernetur cornelius et ceteri omnes per ytaliam ſacerdotes huiuſmodi decretum manente ſacerdotali concordia refutarūt: ſtatuentes antiquitus a patribus ſuper hoc traditam regulam debere ſeruari: que continebat poſt abiectionem praui et cōfeſſionē recti dogmatis ſola eos manus impoſitione purgandos.

¶ De ſucceſſione romani pontificis et de ſcriptis dyoniſij et de quadā viſione eius. Capitulū. iij.

SEd poſt cornelij conſummationem qui tribus circiter annis ſacerdocio functus eſt: epiſcopatus ſedem lucius ſuſcepit. Cui octo ſolis menſibus ſacerdocio adminiſtrato ſtephanus ſuccedit. Quiqꝫ ſimilem cornelio de non rebaptiſando ſententiā tulit. Ad quē dyoniſius multa et ſepe ſcripta direxit de multis eccleſiaſticis diſſerēs cauſis. In quibus inter cetera etiā hoc indicat: ꝙ omnes eccleſie abiecta nouati p̄ſumptione pacē īter ſe inuicē ſeruēt. Scribit ergo et de hoc hijs verbis Scito aūt frater omnes eccleſias in oriente que prius conturbabant̄ nunc rediſſe in concordiā: et oēs ibidem vnanimiter coherere gaudentes et exultātes de pace que vltra ſpē eccleſie

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 28

reddita eſt ideſt dematrianus apud anthiochiam. et theotiſtꝰ
apud ceſaream mazabbenes in iheroſolimis dormiente ĩ pace
alexandro madrianus aqud thirum. eliodorus apud laodiciã.
helenus in tharſo. firmilianus in capadocia. Uerum ne ſermo
epl̃e longior fieret nobilium tm̃modo vrbium tibi epiſcopos
indicaui: vt etiam ceteros cũ ipſis pariter vnum ſentire non
dubites per vniuerſam ſyriam vel arabiam. Sed et hĳ quibꝰ
nunc ſcripſiſti meſopotamie epiſcopi: idem ſapiunt. Pontus qꝫ
et bithinia omnes pariter vnanimes et concordes multa ſibi
inuicem caritate connexi. glorificant dominũ noſtꝝ. Hec dyoni
ſiꝰ ſcribit. ¶ Stephano vero duobꝰ annis impleto ſacerdotio
rome: ſixtus ſuccedit. Ad quem ſcribit nichilominus dyoniſiꝰ
de baptiſmate commemorans quod ſtephanus quidem deceſſor
ſuus ſcribens ad firmilianum et helenum ceteroſqꝫ illarum
partium epiſcopos ſtatuerit non cõmunicandum eſſe hĳs qui
rebaptiſant: ſed debere conſiderari magnitudinem rei: quia nõ
quicumqꝫ ſed pmagni et nobiles in epiſcopis viri ſunt quibus
hoc viſum ſit. Dicit etiam ꝙ ſuper hoc ſcripſerit plenus ad dy
oniſium et philomenem preſb iteros vrbis rome. Indicauit au
tem pariter etiam de ſabellĳ hereſi que temporibus ſuis exorta
ſit: ſcribens hec. Quid autem dicam de ea doctrina que apud
ptholomaidam pentapoleos ciuitatem nuper exorta eſt plena
blaſphemĳs in deum patrem et in dominum noſtrum iheſum
criſtum. negans vere eſſe eum filium patris: nec primogenitum
omnis creature: ſimul et ſanctiſpiritus auferens intellectum.
Pro quibus cum vtreqꝫ partes ad me veniſſent. et preſentibꝰ
fratribus que cõmota fuerant diſcuſſiſſem: etiam litteris ꝓut
deus dedit paruitati mee ꝓſecutus ſum et ſcripſi ſingula queqꝫ
diligenter exponens: quorum tibi exemplaria tranſmiſi. Sed
et in tercio libro de baptiſmo quẽ ſcripſit ad philomenem preſ
biteꝝ vrbis rome: etiã hec cõmemorat. Ego inquit et tractatꝰ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 28

hereticoꝝ lego et traditiones eoꝝ perſcrutor: etiam ſi videar ad horam verbis eoꝝ pollui. Sed multum michi confert hoc ipſum: ꝙ ex ipſoꝝ verbis arguere eos poſſum. Deniq; cū ali quis ex fratribus compreſbiteris prohiberet me ne heretica lectione tāq̄ ſceni alicuius fetore polluerer: viſio michi a deo oſtenditur que me cōfirmaret et ſermo ad me factus eſt michi euidēter proloquens. Lege omnia quecūq; in manus tuas venerint: quia probare ſingula queq; et diſcernere potes: quādo quidem et ex inicio hec tibi fuit cauſa credēdi. Amplexis ſum viſionem que apoſtolice iuſſioni concordabat dicennti: omnia legite: que bona ſunt tenete. In ipſo quoq; libello cōmemorat non tunc primū in affrica de hereticis rebaptiſandis ab epīs eſſe decretū: ſed antea iam in nōnullis eccleſijs et cōſilijs epoꝝ vel in yconio vel in alijs locis. de hoc fuiſſe tractatum.

Quid idem dyoniſius referat de quodam fideli antiquo. Capitulum .iiij.

S Cribit adhuc et in quarto de baptiſmate libro ad dyoniſiū vrbis rome preſbiterū: plurima de nouati īpietate cōmemorans. In quinto vero libro ad ſixtum vrbis rome epm̄ ſcribens et aduerſus ſupradictā hereſim quedā diſſerens: etiā tale aliquid accidiſſe cōmemorat hijs verbis. ¶ Vere autem frater cōſiliū inquit peto et requiro ſententiā quid tibi videat̃ in ea cauſa que in eccleſia noſtra exorta eſt: vereor enim ne forte fallar in aliquo. Erat apud nos frater fidelis antiquitus anteq̄ etiā ego epiſcopus ordinarer: ymmo et anteq̄ deceſſor meus eraclas. Is cum intereſſet hijs qui baptiſantur et audiret vel quid interrogentur vel quid reſpondeant flens acceſſit ad me et procidens ad pedes meos confiteri cepit ſe baptiſma ab hereticis aliter ſuſcepiſſe quod tamen ſecundū ea que nunc

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 28

videret a nobis miniſtrari nec baptiſma duceret. eo ꝙ eſſet re pleta blaſphemijs omnis illa confeſſio: ſimul et hoc addebat ſe in tantum pro hoc errore ſtimulari: vt nec oculos quidem ad deum auderet dirigere. Propter quod exorabat mundari ſe et purificari eccleſiaſtico baptiſmate: vt et gratiã conſequi poſſet ſpiritus ſancti. Quod ego facere auſus non fui: ſed dixi ei poſſe ſufficere tam multi temporis cõmunionem quam in eccleſia cõſecutus eſt. pro eo ꝙ a nobis eucariſtie ſuſcipiens donum reſponderit. Amen. Ex quo et per ſingula potuiſſet ipſa ſacramẽtorum virtute purgari. Cohortabar igitur eũ debere confidere fidei ſue et conſcientie iam purgate: et ante omnia ꝙ tam diu diuini ſacramenti nobiſcũ iam particeps fuerit. Sed ille neqꝫ a luctu ceſſat et lacrimis. neqꝫ vltra ad menſam dominicam audet accedere: ita vt vix a nobis cohortatus et compulſus oraõi audeat intereſſe. Hec et alia multa de huiuſmodi queſtionibus per diuerſos libros ſuos dyoniſius ſcribit.

De ſucceſſione romani principis vel quid de eodem diſputat. Capitulum. v.

GAllus vero non integris duobus annis imperio detẽto rebus humanis exemptus eſt. Poſt quem valerianus cũ filio galieno ſuſcepit principatum. De quo dyoniſius ſcribens iterum ad hermanionem hoc modo refert. Sed et iohanni ſimiliter releuatum eſt vt diceret. Et datum eſt inquit ei os loquẽs magna et blaſphemias: et data eſt ei poteſtas ꝑ menſes quadraginta duos. Vtraqꝫ autem complentur in valeriano. Vere enim mirandum eſt quomodo ſupra ceteros qui ante ſe fuerunt hic et humanus et benignus extitit erga famulos dei ita vt in inicijs multo etiam illis benignior videretur qui nomine ſaltẽ criſtiani dicebantur. In tantum venerabatur ſeruos

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 28

dei: vt omnis domus eius eſſet eccleſia dei. Deprauatus eſt aūt et a veritate deiectus per quēdam doctorem peſſimū magiſtrū et principē egyptiorum magorum: vt iuſtos et ſanctos viros perſequi et interimi iuberet. tanquam que aduerſarentur magicis artibus quibus ſe ipſe ſubdiderat. Erat enim reuera et ſunt etiā nunc qui poſſent virtute meritorū ſuorū reſtringere fallacias demonū. Nam ille vt impuros ritus et execranda miſteria ac ſacra inceſta conficeret pueros imberbes iugulari iubebat et orbari liberis patres: atque in teneris viſceribus humanas rimari pro piaculū fibras: et vocem illic querebat vbi fugauerat vitam. Sed et multa alia huiuſcemodi de valeriani piaculis memorans addit etiā hoc: quod ipſe a barbaris captis et liberis orbatus filios ſceleris et impietatis ſue reliquit ſucceſſores.

¶ Quanta in perſecutione valeriani ipſe dyoniſius pertulerit vel quid memoret de quibuſdā confeſſoribus eiuſdem temporis. Capitulum .vi.

Ipſe vero dyoniſius quanta in eius perſecutione pertulerit et quibus affectus ſit cruciatibus propter nomē dei ſcribēs ad quendam germanū epiſcopū qui quaſi obtrectator eius eē videbatur refert: vbi et acta cōfeſſionis ſue inſeruit apud emilianū preſidem geſta. In quibus cum dyoniſius vnū ſolū deum qui celū feciſſet et terram diceret adorandū. ceteros autē neque eſſe deos neque adorari debere: in caſtrum quoddā deſerti quod cefro appellatur in exilium truditur: ob hoc precipue erectū quod loci incole gentiles erant. et ydolorū ſuperſtitionibus ſatis dediti Quique exulem dyoniſium primo hoſtili animo et ſatis aduerſa mente ſuſcipiunt. Poſtmodū vero cum paulatim per dn̄i graciā verbū dei hijs ſeminare cepiſſet: pars maxima trucis et barbari populi relictis ydolis cōuerſa eſt ad deum verū. xpoque ſubiecta

Quo comperto rurſus eum ad alium locum vicinum quidem alexandrie: ſed incolis deſertum ac pene habitatoribus vacuū trāſtulerunt. Sed et ibi cum pro vrbis vicinitate noſtrorum eum populi frequētarent. et tanꝙ odore paſtoris recepto grex letior et conſtantior agonibus redderetur: rurſum miſſis cum centurione militaribus viris ipſum dyoniſium et cum eo gayū et petrum cathenis cōſtrictos et diuerſis cruciatibus afflictos in deſertum libie pertraxerunt: ibiqꝫ eos in loco ſqualidiſſimo et omni vſu humanitatis carente a pare como trium dierum itinere in deſertum portento nexos vinculis reliquerunt. Hec in diuerſis ſuis epiſtolis ſupradictus vir ſcripta dereliquit.

¶ In quibus memorat etiam maximum preſbitirum et dyoſcorum demetriumqꝫ et lucium: necnon et fauſtinum atqꝫ aquilam ſatis claros et inſignes titulo confeſſionis effectos. Sed et ex dyaconis quoſdam in inſula poſt penas confeſſionis eſſe defunctos: ſuperfuiſſe vero ex hijs fauſtum et euſebium: quib⁹ etiam refert tātum fiducie et magnanimitatis per dei gratiam datum: vt cum ad eos qui in carcere tenebantur fratres nemo prorſus humanitatis et miſterij cauſa permitteretur accedere ipſi tm̄ indeſinenter et reuiſerent et neceſſaria miniſtrarēt. Et cum per dies ſingulos p̄ſidis furor creſceret. iugulando alios. alios ſupplicijs et diuerſis cruciatuum generibus affligendo. ſqualore etiam carceris. cathenarum ponderibus necando. et ſuper omnia precipiendo ne quis ad eos prorſus accederet vt et media quaſi aliud tormenti genus adhiberetur: conceſſit tamen deus ſupradictis dyaconis gratiam. confeſſoribus ſuis prouidens: vt inuitis omnibus iſtis tamen non negaretur īgreſſus Sciendum tamen eſt ꝙ hic euſebius quem dyaconum ſupradiximus: poſtmod̄ epiſcopus apud laodiciam ſyrie ordinatus eſt. Maximus vero quem preſbiterum memorauimus ipſi dyoniſio apud alexandriam ſucceſſit in epiſcopatum. Fauſt⁹ autem qui

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 28

cum ipſis tunc confeſſor enituit: vſqꝫ ad perſecutionem que noſtris temporibus facta eſt grandeus et plenus dierū ꝑdurās perfecto martyrio obtrūcatione capitis cōſummatus eſt. Hec a dyoniſio certiſſima fide memorantur.

De quibuſdam martyribus qui ſub ꝑſecutione valeriani paſſi ſunt. Capitulum .vij.

IGitur in valeriani ꝑſecutionibus apud ceſareā paleſtine multa a diuerſis martyribꝰ cōſūmata ſunt. In quibꝰ tres admirandi adoleſcentes quorum vnus priſcus. alius marcus. tercius alexander vocabat̄: cum ſuburbanū agellū ſupradicte vrbis habitarent. diuino fidei calore ſucceñſi ceperunt ſemet ipſos ſegnicie atqꝫ ignauie accuſare: ꝙ cum celeſtes in vrbe martyrij proponerent̄ corone ipſi non deſiderarent. nō raperēt Cumqꝫ dominus ſaluator regnū celoꝝ violenter diripi debere teſtatus ſit. ipſi inglorios et deſides aīos humi gererent. Hijs igitur ſemetipſos alloquijs incitantes vrbem petūt: et adorto iudice truculēto. cur in tantū ſanguinē pioꝝ deſeuiret incuſant Ille continuo nobiles animos iuuenum: quos dignis remunerat affatibus. Deuorandi inquit beſtijs ſubrigantur: quibus non placet piorum ſanguinem fundi. Sed et mulier quedam ſupra dictorum iuuenū ſecuta fertur audacie et magnanimitatis ex-emplum: ſimilemqꝫ ſortitur exitum pene. Quam tamen de marcionis ſcola fuiſſe loquebantur.

De marino martyre. Capitulum. viij.

MArinū quēdā virum militarem iheroſolimorū ciuem honore et diuicijs clarū cum in ſupradicta vrbe inter collegas ſuos ꝑ ordinē gradus ſui honor quidem contingeret militaris

vt fieri ſolet in ſequentem collegam ſuum ſubit inuidia: et ex
clamat non poſſe marinum adipiſci ſuperiorem gradum eo ꝙ
eſſet criſtianus. Interrogatur a iudice marinus: ſi ita ſe res ha
beret. Ille ita eſſe et vere ſe eſſe criſtianum clariſſima voce teſ
tatus eſt. Tres enim deliberandi hore decernuntur a iudice: vt
eligat vtrum velit īmolare hijs et viuere: an criſtianus inte
rimi. Cūq3 a tribunalibus fuiſſet egreſſus theotignus epiſcopꝰ
loci apprehenſa manu eius producit eum ad ecclaſiā: ibiq3 mul
tis verbis in fide confirmans. ad vltimum in interiora ꝑducit
altaris. gladiumq3 ſuum quo precinctus erat oſtendens ei. et
rurſum offerens euangeliū quid de duobus mallet interrogat
Marinus vero promptiſſima fide cum manum tetendiſſet ad
euangelium: optime inquit theotignus quod elegiſti fili: et
contēpnens preſentem vitam eternam ſperato: confidenſq3 ꝑge
et ſuſcipe coronam quam tibi dominus preparauit. Regreſſus
continuo ad tribunal: vocatur preco. Aderat enim tempus ſta
tutum. Ille vero nec moras patitur nec expectat interrogantē
ſed continuo ſibi et deliberatum aſſerit. et ex paternis legibus
confirmatum: ꝙ deo obtemperare oporteat magis ꝙ̄ hominibꝰ
Quem iudex illico capite puniendū pro tali rn̄ſione ꝓnunciat.

De aſtirio martyre et de quodam miraculo eius. Ca. ix.

SEd inter eos cunctis clarior et meritis fidei ſupra cete
ros inſignis memoratur aſtirius vir romane vrbis ſena
tor: patricius nobilitate. facultatibus propinquitate etiam re
gia. et omnium bonorum fama ſatis clarꝰ. Qui cum ſupradicti
martyris extremis intereſſet exequijs et capite ceſum cadauer
ſubiectis humeris ſuis et ſubſtrata veſte qua induebatur exci
peret: honorem quem martyri detulit. continuo ipſe martyr aſ
ſequitur. Sed et multis alijs eum preclaris geſtis in fide criſti

enituiſſe tradiderūt nobis hij: qui in corpore eū adhuc poſitū viderunt. In quibus etiam tale aliquid per eum geſtu memorabāt. ¶ Apud ceſaream philippi quā paneadem fenices vocāt aiunt ſub radice montis qui appellatur panius ex quo fluuij iordanis prima fluenta proſiliunt. more fuiſſe gentilis erroris certa at ſollempni die imolare victima arte quadam demonis ſubito nuſq̄ cōparebat. Et erat hoc famoſiſſimi miraculi gen9 quo pſuaderi aſtantibus videretur in celū hoſtiam inuiſibiliter eſſe ſublatā. Accidit igitur dum hec gererentur: adeſſe aſtiriū Qui cū videret oēs miraculi huius ſtupore conſtringi. hūanos miſeratus errores cū gemitu et ſuſpirio oculos ad celū pariter tendit et palmas: criſtumq̄ qui eſt ſuper omnia deus tota fide ꝯfuſus lacrimis inuocat: vt pſtigicis fallacis demonis arguat miſeriſq̄ mortalibus erroris huius ſoluat archanum. Hec illo cum fletibus ſupplicante: ſubito victima que inuiſibiliter credebatur aſſumpta ſuperferri aquis videtur: et conſpectib9 oīm redditur: nec vltra in illis locis error huiuſmodi potuit repari Ita vnius criſtiani prece tantorꝫ ſeculorū deceptionis machina cum autoribus ſuis demonibus diſſoluta eſt.

¶ Miraculū de ſtatua ſaluatoris apud paneadē ciuitatē. Ca. x.

Verum quia verbis huius fecimus menſionem iuſtum videtur cōmemorare etiam illud in ea quod hyſtorie dignum duximus. Mulierem quā ſanguinis pro fluuio laborantem a ſaluatore curatam euangelia tradiderunt: huius vrbis ciuem conſtat fuiſſe: domuſq̄ eius in ea etiam nunc oſtenditur. Pro foribus vero domus ipſis baſis quedam in loco ediciore collocata monſtratur: in qua mulieris ipſius velut genibus ſaluatoris prouolute: palmaſq̄ ſuppliciter tendentis ymago ere videtur expreſſa. Aſtat vero alia ere

nichilominus fuſa ſtatua. habitu viri ſtola compte circumdati: et dexteram mulieri porrigentis. Huius ad pedem ſtatue e baſi herba quedam noua ſpecie naſcitur. Que cum exorta fuerit: excreſcere vſqꝫ ad ſtole illius erei indumenti fimbriam ſolet. Quam cū ſummo vertice creſcens herba contigerit: vires inde ad depellendos omnes morbos languoreſqꝫ conquirit: vt quecumqꝫ illa fuerit infirmitas corporis hauſto exiguo madefacti ſalutaris graminis depellatur: nichil omnino virium gerens: ſi anteq̄ꝫ eree fimbrie ſummitatem creſcendo contigerit decerpatur. Hanc ſtatuam ad ſimilitudinem vultus ihesu formatam tradebant. Que permanſit ad noſtra vſqꝫ tempora: ſicut ipſi oculis noſtris ꝑſpeximus. Et nichil mirꝝ ſi hij qui ex gentibꝰ crediderant pro beneficijs que a ſaluatore fuerant conſecuti. huiuſmodi velud munus videbantur offerre: cum videamus etiam nunc et apoſtolorum petri et pauli et ipſius ſaluatoris ymagines deſignari tabuliſqꝫ depingi: Sed et antiquas ipſoꝝ ymagines: quibuſdam conſeruatas nos vidimus. Quod michi videtur ex gentili conſuetudine indifferenter obſeruatum: ꝙ ita ſoleant honorare quos honore dignos duxerint. Inſignia etenim veterum reſeruari ad poſterorum memoriam: illorum honoris. horum vero amoris iudicium eſt.

De iacobi cathedra. Capitulum. xi.

Denique et iacobi cathedra qui primus in terris epiſcopꝰ ab ipſo ſaluatore et ab apoſtolis ī iheroſolimis ē electꝰ quemqꝫ fratrem criſti volumina diuina deſignant vſqꝫ in hodiernum ibi conſeruatur: atqꝫ in ea ſedent omnes qui vſqꝫ ad preſens ſedis illius ſacerdotium ſortiuntur. Seruatur ergo cū ingenti ſtudio velut a maioribus tradita memoria ſanctitatis et cum magna veneratione habetur vel vetuſtatis vel primi

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 28

ſacerdocij ſanctificationis obtentu. Sed et de hijs iſta ſufficiat

De ſucceſſione romani principis. Capitulū. xij.

G Allienus vero valeriani filius poſtea ꝙ rerum ſummam ſolus obtinuit: leuius ac moderatiꝰ erga noſtros agere īſtituit: datiſq decretis inhiberi ſupplicia pſecutioneſq ceſſare et quoquiſq putat more exorare. ꝙ diuinū eſt ſinit.

De ſucceſſione pontificū eiuſdem temporis. Ca. xiij.

P Er idem tempus cum romano adhuc ſacerdocio ſixtus pͤeſſet et apud anthiochiā demetrianus firmilianuſq adhuc ceſaree capadocie ſupereſſet: ponti eccleſias gregorius qui prius theodorus dictus eſt ex origenis diſcipulis cū fatre athenodoro ſuſcepit gubernandas. Apud ceſaream vero paleſtine poſt theotiſtū dōpnus epiſcopatū ſortitus eſt. et breui defunctus theotigno iam noſtre memorie viro ſedem tradidit: qui et ipſe origenis auditor fuiſſe dicebatur. In ieroſolimis vero poſt mazabbanem ſacerdocium ſuſcepit ymeneus. Et hij omnes in pace eccleſias gubernabant.

De malis moribus alexandrinorum ciuium quid dyoniſius deploret et de peſtilentia vel moribus qui acciderunt. Capitulum. xiiij.

S Ed apud alexandriā etiam ſi nulla extriſecus mali cā ſit: eo ipſe ꝙ genus hominum ferox atq ſediciosum et ſemp inquietū eſt ciuiles inter ſe motus et bella non virtutis merito. neq ob defenſionē. ſed ob necē atq interitū ciuiū cōmo uebāt. De quibꝰ dyoniſiꝰ ī epiſtolis ſuis cōmemorās refert ita

a proprijs ciuibus vaſtatam deletamq3 vrbem: vt illa que con ſtipatione populoꝝ vix ſoleret digredientibꝰ incedendi ſpatiū dare: nunc eovſq3 ꝑuenerit et conſpicere in plateis hominem valde raꝝ ſit: madere omnes ciuium ſanguīe. vias cadaueribꝰ obtegi. et ne ad ſepeliendum quidem ſufficere qui ſupſunt. Vn et poſt belli rabiem ferriq3 vaſtationē corrupti aeris ex fetore cadaueꝝ peſtilentia īcreuerit: ita vt ſiquid ferro ſupfuerat id morbus abſumeret. Scribit aūt de hijs idem dyoniſius in eplā paſchali que ſollempniter per annos ſingulos ſcribi ſolet hijs verbis. Alijs fortaſſis hominibꝰ non videbat᷑ tempus hoc. tps eſſe feſtiuitatis: qm̄quidem luctus vbiq3 et acerba lamentatio in plateis cuncta circūſtrepit. Gemitus vero ineſt et mugitus in domibus: ꝓpter multitudinem morientium. Sicut enim de primogenitis quondam egyptioꝝ refertur: ita etiam nunc in gens vbiq3 clamor attolitur. Non enī eſt domus ſicut ſcriptū eſt: in qua non ſit in ea mortuus. Primo namq3 ipſi manibus ſuis ꝑtem maximam et meliorem populi occiderunt ꝑſequendo ſanctos: partem alterā bella inteſtina rapuerunt: partem vero que ſuperfuerat peſtilens nunc egritudo conſumit. Sed nos nec in ꝑſecutionibus cum iugularemur a feſtiuitate ceſſauimus nec vnq̄ nobis potuit ſollempnitas impediri quibus p̄cipit᷑ ī tribulatiōe gaudere. Omnis igit᷑ nobis locus quicūq3 a tyrā nis eligebatur ad penā: ſiue ager ille ſeu deſertū fuit ſiue īſule ſiue carcer ſollempnitatē nobis impedire nō potuit. Letiſſimā vero ſuper omnes habuere ſolempnitatem beati martyres: qui cum ſanctis angelis in celo paſcha curarunt. Poſt hec perſecu- tores noſtri in ſemetipſos manus ac tela verterunt: ſed nec ſic quidem noſtroꝝ feſta turbata ſunt. Inſecutus eſt hinc peſtilens morbus et plaga terribilis: ſed illis multo terribilior et graui or quos nec ſpes exigit futuroꝝ. Nobis vero hec ōnia exercitia quedam virtutis et fidei probamēta ducunt᷑. Quamuis enim

[1]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 28

denſioꝛ ſeuioꝛq; paganos magiſq̄ noſtros moꝛbus inuaſerit: tā
ne a noſtris quidem penitus abſceſum eſt. Et poſt pauca addit
dicens. Multi namq; ex fratribus noſtris pꝛo nimia cari
tate dum abſq; cunctatione infirmos viſitare non deſinunt: et
non ſolum viſitare ſed et miniſtrare et exhibere officia. que do
minus pꝛecepit: ſerpente moꝛbi cōtagione cum illis pariter qui
bus miniſtrare voluerant interibant: affectu quodam dilectio
nis attracti et velut participare doloꝛes cum dolentibus cupi
entes alienas in ſe moꝛtes haut ſegniter trāſferebāt: et effecti
ſūt eoꝛum vt dicit ſermo apoſtoli pꝛipſima. Denique plurimi noſ
troꝛum pꝛecipui et electi viri inter quos pꝛeſbiteri nōnulli et
dyaconi multiq; alij de plebe cōſtantiſſima et ardentiſſima fide
tamq̄ ſi martyrij tēpus inſtaret: miſerando: īfirmos ſemetipſos
huiuſcemodi moꝛtibus inſerebant miſericoꝛdia ex hoc marty
rium capere pꝛeſumentes. Et dum curandis egris. defunctis ex
poꝛtandis. humādiſq; coꝛpoꝛibus operam dabant: inſequeban
tur pene eos quos ſuis humeris ad ſepulchra deuexerant. Pa
gani vero econtrario ſuos cōtinuo vt egrotare ceperant deſere
bant: parentes caros liberos. vxoꝛem coniunx. filijq; nichilominꝰ
parentes ſtatim vt tremere mēbra vidiſſent. et moꝛbo oꝛa pal
lere. domo pꝛopulſos in platea ſemineces eiciebant: ibiq; inſe
pulta eoꝛum cadauera relinquentes: vim moꝛbi quam per hec
effugere opinabantur dupliciter incurrebant: dum ad rabiem
peſtilentie fetoꝛ etiam inſepultoꝛum cadauerum iungeretur.

Quod ſub galieni regno pax eccleſiis fuerit. Ca. xv.

REfert idem dyoniſius de galieni tempoꝛibus quod eo
regnante eccleſie dei in pace durarunt: et quod medijs
eius tempoꝛibus macemus velut nubes quedam tenebꝛoſa
et atra ſubito regni eius obſcurauerat lucem. Quo rurſus ad

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 28

vicem eſtiue nubis abolito: galien⁹ nouū vt ipſe ait ex veteri vniuerſo mundo lumē effulſit. Simul vero atrocē tyrannum et regno deturbauit et vita. Deſignat autem etiā tempus: q̄ nono anno regni galieni hec exſcriberet.

De opuſculis dyoniſii et de ſciſmate nepotis vel quid dyoniſius contra diſputat. Capitulū. xvi.

Extant et alia q̄plurima neceſſaria ſatis et admiranda dyoniſii opuſcula: que vtilitatis plurimū legentib⁹ conferant. Inter q̄ ſcribit etiā de r̄promiſſionib⁹ futuris exiſtente cauſa huiuſmodi. Epiſcop⁹ quidā erat in ptibus egypti: nepos nomine. Hic iudaico intellectu de futuris repromiſſionib⁹ ſentiebat. eaſq̄ corporaliter exhibēdas docebat: et mille ānis in delicijs corpalibus in hac terra ſanctos regnaturos eſſe cum criſto: huiuſq̄ ſui dogmatis pbamenta ſumptis ex reuelatione iohannis teſtiōnijs conabat̄ aſſerere. De quibus etiā libellos edidit interpretationē huiuſmodi cōtinentem. Igit̄ dyoniſius de repromiſſionib⁹ ſcribens ad hunc nepotem ſtilū ſue intentionis obuertit: et in primo ſtatim libro ſuā ſententiam que ei de diuinis repromiſſib⁹ videbat̄ exponit. In ſecundo vero volumine de reuelatione iohannis diſſerens: facit menſionem nepotis hijs verbis. Ex cōmentario inquit quoſdam pferunt nepotis quibus īnitunt̄ plurimum per quos putant in effabili quodam ſacramento oñdi: qualiter regnū criſti futur̄ ſit ſuper terram. Sed in alijs quidem multis etiā ego āplector et diligo nepotē vel p fide ſua vel p eruditione et ſtudio ſcriptnrarum et precipue p exercitio pſallendi: quoniā quidem plurimi fratr̄ libenter pro hoc eius elegere conſortia. Eſt ergo etiam michi multa erga eū reuerētia: et inde magis quia p̄ceſſit ad dominū Sed reuera plus ōnibus et amanda et p̄ferenda eſt veritas.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 28

Laudare oportet et abſqꝫ inuidia amplecti. ſi quid rectum dic
tum eſt: diſcuti vero et diſcerni ſi quid minus ſane ſcriptū eſt.
Et ſi quidem preſens eſſꝫ is de quo ſermo eſt. ſufficeret ſolo ſer
mone diſcutere que minus recte dicta videbantur: dū interro
gatione precadente rn̄ſio ſubſequens in cōcordiam quod cōtra
rium et diſcrepans videbatur adduceret. Ubi vero ſcripta edi
ta ſunt. et vt videt̄ quibuſdam ſuaſoria ſatis et vbi doctores
precedūt qui legē et prophetas pro nichilo ducant euangelia
non ſequantur. apoſtolorum ſcripta deſpiciant: hos autē ſolos
libros atqꝫ iſtam doctrinam velut magnum aliquod et occul
tum miſterium venerentur ac ſimplices quoſqꝫ fratrum noſtro
rum doceant. nichil excelſum nichil magnificum ſentire de ad
uentu et preſentia dei et ſaluatoris noſtri ihesu criſti. neqꝫ de
reſurrectionis gloria et noſtre congregationis ī ipſum ac ſimi
litudinis repromiſſe ſed parua quedam et ſemper mortalia. et
non alia ꝙ̄ ſunt ea que nunc videmus ſperari ſuadent in regno
dei: neceſſarium videtur ad hec omnia reſpondere fratri noſtro
nepoti. Et poſt pauca rurſum ſubiungit hec. Etenim cum
marſenoite eſſemus vbi multo iam tempore voluebatur iſta
doctrina. ita vt ſciſmata inter fratres et diſcordie fierent: con
uocaui preſbiteros et doctores qui erāt in eccleſiis et publice
cepi hr̄e tractatum. ſimul et cohortatus ſum fratres: vt ſi quid
eos moueret obicerent nichil verētes. Tum michi illi vt ſcutū
validiſſimum et murum inexpugnabilem codicem nepotis ob
iciūt. Suſcepi patiēter et trib⁹ cōtinuis dieb⁹ reſidens a pria
luce vſqꝫ ad veſperā cū ipſis cepi ſingula ei⁹ ſcripta diſcutē: et
vnūqđqꝫ qđ in ſe abſurdi hr̄et oñdere. Et vere ſatis admiratus
ſum patiam et cōſtantiā atqꝫ intelligentiā frm̄. qꝛ cōſequenter
et ꝑ ordinē de ſingulis q̄onib⁹ ꝓponebāt: validiſſime hijs q̄ a
nobis rn̄debant̄ occurrentes. Poſt hec cū quid eſſet in vero pa
tuiſſet. accōmodabant nichiloīnus abſqꝫ contentione cōſenſum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 28

iudicantes hoc ꝙ non cōtinuo ſi quid ſemel anīo viſum fuerit
omni id ſtudio et cōtentiōe ſequend̄ eſt:ſed eſſe rectiꝰ tunc mu
tare ſententiā.cū eam melioꝛ et rectioꝛ ſuꝑauerit. Patefactis
enim coꝛdibꝰ ſuis deo.audiebant verbum.cuiꝰ ꝓbatio non ex
humana ꝑſuaſione.neqꝫ ex eloquentie fuco:ſꝫ ex diuinaꝝ ſcrip
turaꝝ aſſertione veniebant. Et ita euidens fuit aſſertionis nr̄e
ꝓbatio :vt hijs qui inter eos maximꝰ doctoꝛ et vite meritis
pꝛeſtantioꝛ habebatᷣ coracion nomīe:ſurgens in medio cūctis
audientibꝰ pꝛoclamaret et ꝓteſtaretᷣ neminē debere vltra eiꝰ
doctrine facere mentionē.ſufficere ꝙ erratum eſt de cetero nō
ſolum nichil hoꝝ tenend̄ vel ſequendū ſed nec cōmemorandum
quidem de talibus.ſiquidem tā euidens et tā manifeſta contra
hec de diuinis ſcripturis patuiſſꝫ aſſertio. Omnes veꝛo reliqui
fratres gaudio et leticia repleti coꝛda pꝛo emendatiōe ſui inex
plebiles domino gratias referebant.

¶Quid dyoniſius ſenſerit de apocalipſi iohānis. Ca.xvij.

POſt aliq̄ta vero veniens ad apocalipſim iohānis: hec
de ea ſcribit. Non nulli ex p̄deceſſoꝛibꝰ noſtris libellum
hunc penitus refutand̄ a canone ſcripturaꝝ atqꝫ abiciend̄ puta
runt:ſingula queqꝫ eius caplā arguentes: et dixerunt p̄titulati
onē libꝛi non eſſe verā: ſed aliene ſcripture iohannis tantū no
men impoſitū. Unde neqꝫ iohannis hunc eē libꝝ.nec reuelati
onē videri poſſe:que craſſo quodā velamine ignorantie con te
gatᷣ. Addiderunt etiā hoc: ꝙ nichil in ea dignū grauitate apoſ
tolica cenſeatᷣ. Sed ne alicuiꝰ quidem eccleſiaſticoꝝ ſaltē viroꝝ
ſcripturā eē dixerunt:ſed cherintū quēdam autoꝛē cherintiane
hereſeos volentē dogmatis ſui fidem aplici nomīs opinione fir
mare:libello a ſe conſcripto iohānis titulū pꝛenotaſſe. Deniqꝫ
inquiūt cherinti dogma hoc continet:in terris futuꝝ eē regnū

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 28

criſti. Et quoniã ipſe carnis et libidinis amiciſſimus dicebatᷣ
ea in ꝓmiſſionibus futuri regni ſanctis p̄benda cenſebat que
ſui aĩ libido dictabat: vẽtris et voluptatis oꝑa mãſura. ciboꝝ
ſacietatẽ et hñdantiam poculoꝝ. nuptias et cetera que horum
conſequentiã ſeruant: et raparari rurſum ſperat. feſtiuitates et
ſacrificia iudaica vicĩ aſqꝫ legales. Ego vero q̃ptũ ad meã ſñiaꝫ
ꝑtinꝫ ſpernere aut abicere ſcripturã libri huiꝰ nullatenꝰ audeo
maxĩe cũ multi ex frĩbus ita mecũ ſentiant. Sed hoc magis
de eo iudico ꝙ excedant atqꝫ eĩeant q̃ i ea ſcripta ſunt hũane
auditiõis mod᷒: et ſit in eo archanꝰ quidã et reconditꝰ atqꝫ ad
mirandus omnibus ſenſus quẽ et ego admiror et veneror etiã
ſi non intelligo. Et ita ſentio ꝙ diuina aliqua ſacramenta ſer
monibus cõtegantur humanis: non tam iudicio meo diſcernẽs
q̃ꝙ fide credens. Et ideo non reprobo quod non intelligo: ſed
tantomagis admiror quãtominus aſſequor. Poſt hec vero
totius libelli diſſerens corpus et ſingula queqꝫ diſcutiens: atqꝫ
euidenter oſtendens nullomodo fieri poſſe vt ſcd̄m litterã dig
nus in eo intellectus appareat: addit etiam hec dicens. Conſum
mata igitur omni prophetia. beatos dicit propheta eos qui
hec cuſtodiũt. Sed et ſemetipm̄ btm̄ dicit. Ait eĩ. Beatus qui
ſeruat verbũ ꝓphetie libri hꝰ: et ego iohannes qui video et au
dio hec. Vocari ergo eũ iohannẽ: et eẽ hanc ſcripturã iohãnis
nõ nego. Sancti nãqꝫ alicuiꝰ eſt. et ſine vlla dubitatione ꝑ dei
ſpm̄ ſcripta: etiã ſi non ſit ille aplũs iohãnes filius zebedei fr̃
iacobi cuiꝰ euangeliũ ſcd̄m iohãnẽ ſcriptum ẽ et epl̃a canoĩca.
Vtitᷣ g° dyoniſiꝰ plĩma aſſertione diuinitus quidem inſpiratã
reuelationẽ nõ eſſe dubitand᷒ et iohannis eẽ: nõ tñ ſibi liquido
videri ꝙ illius ſit iohãnis qui euãgeliũ ſcripſit: quia ille nuſq̄
noĩs ſui fecerit mẽtionẽ ac ſe eẽ ſignauerit noĩati: hic aũt qui
apocalipſim ſcribit: tercio ferme mentionẽ noĩs ſui facit. Sꝫ et
ex ipſo ſcripture ſtilo diſcretionẽ faciens. dicit potuiſſe fieri in

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 28

illis tꝑibus fuiſſe et aliquem aliū iohannē vnum ex ſanctis: cui hoc reuelauerit dominꝰ. Multa vero et alia inſtructionis eccleſiaſtice monimenta nobis in libris digeſta beatus dyoniſius dereliquit: quoꝝ lectio magnoꝑe ab ſtudioſis quibuſqꝫ expetenda ſit. Sed iā ad hyſtorie ordinē redeamꝰ.

¶ De ſucceſſione romani pōtificis et anthiocheni epiſcopi et de hereſi pauli ſamoſateni. et de epiſcopoꝝ cōſilio ob hanc cauſam apud anthiochiam cōgregato .Capitulum. xviij.

Sixto romane eccleſie ꝑ annos vndecim ſacerdotio procurato ſuccedit dyoniſiꝰ: et demetriano apud anthiochiam defūcto: paulꝰ de ſamoſate ſacerdotiū ſuſcepit. Qui paulꝰ abiecta ſatis et indigna de criſto ſentiēs. traditionē doctrine eccleſiaſtice corrūpebat: dicens eū cōis nature hominē tm̄ fuiſſe. Tunc dyoniſiꝰ de alexādria rogatus venire ad cōſilium. et ſenectutis impedimento et incōmoditate corporis inhibetur: per eplām tamen pn̄tem ſe reddit et quid fidei ac veneratiōis erga criſtū teneret expoſuit. Ceteri vero eccleſiaꝝ paſtores diuerſis e locis et vrbibus velut aduerſus latronē quēdam criſti gregibꝰ inſidiantē cōueniunt āthiochiā: in quibus inſignes et ceteris precellentes erant firmilianus a ceſarea capadocie gregoriꝰ et athenodorꝰ fratres ponti ꝓuintie ſacerdotes. helenꝰ ſardenſis eccleſie epiſcopꝰ: et nicomas ab yconio. iheroſolimoꝝ p̄cipuus ſacerdos ymeneus. et vicine vrbis huius ceſaree theotignus: ſed et maximꝰ hoſtienſis epiſcopus dignus eoꝝ conſortio coherebat. Multi vero et aliȷ̄ quos longum eſt enumerare ꝑ ſingulos. Sed et preſbiteri q̄ꝑplurimi et dyacones ad ſupradictam vrbē cauſa cōpeſcendi ymmo delendi noui huiꝰ dogmatis conuenerunt. Hiȷ̄ igit̄ omnes ſepiꝰ in vnū coeuntes paulūqꝫ ſamoſatenum ſtatuentes in mediū atqꝫ eius hereſim quā ille nunc

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 28

occultare. nunc etiam diſſimulare conabatur frequenti tractatu
et aſſiduis diſputationibus denudantes arguere blaſphemiam
et publicare nitebantur. nec tamen vno id aut ſecundo tantū
conſilio ad finem perducere potuerunt. Sed cōuentum ſepe ē:
et abſq; opere precio diſceſſum.

De miraculis et opuſculis beati gregorij ponti epi. Ca. xix.

Verum qm̄ beati gregorij hyſtorie textꝰ attulit mentionē
digniſſimum puto tanti viri geſta que ſub orientali et
ſeptentrionis axe cunctorum ſermone celebrātur. omiſſa neſcio
quo caſu huic narrationi ad memoriam poſtiritatis inſerere.

Stangnum q̄dam erat in ponti regionibus piſcibus copi
oſum: ex quo ꝑ captura p̄diuites redditus dominis preſtabant̄
Iſta poſſeſſio duobus fratribus ſorte hereditatis obuenerat: ſ;
pecunie cupiditas que pene oīm corda mortalium ſupat. eti
am fraternam neceſſitudinē violauit. Coibatur a fratribꝰ tpe
captionis non tam ad capiendos piſces q̄ ad homines decipi
piendos cedes ac bella mouebantur: humanꝰ ſanguis ꝓ piſcibꝰ
fundebat̄. Sed dei prouidentia: affuit alqñ auxilium aduentꝰq;
gregorij. Vidit prelia et mortes virorū. furenteſq; germanos.
quid cauſe exiſteret pro qua in exitium ſui ſuorūq; fratres ac
cenderent̄ inquirit: nullam niſi capture piſcium cōperit. Tunc
ille cum pro honore aduentus ſui vtreq; ꝑtes paululū ſiluiſſet
nolite inquit o filioli rationabiles animas ꝓ mutis aīantibus
violare fraternam pacē queſtus cupiditate diſſoluere. dei leges
et nature pariter iura violare quin potius et vna mecum ad
oram ſtagni exicialis accedite: ego vos iam per virtutem do
mini omni certamine contentionis abſoluam. Et cum hec dix
iſſet in conſpectu oīm virgm quam tenebat manu ad primas
littoris vndas defigit: et ipſe poſitis genibus palmas tetendit

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 28

ad celū: atq; hijs verbis excelſo ſupplicat deo. Tu domine deus patꝛ noſtrorū qui cū tibi primus homo adā peccaſſet et mandatum tuū pteriſſet. penā culpe eius moderatus ad terrā maledictionis ſententiā detorſiſti dicens. maledicta terra in opibus tuis: et nunc ergo miſeratus horū iuuenū fraternum ſanguinē qui paclitat. precipe vt maledicte ſint aque iſte in operibus iſtorū. pro quibus furore ſuccenſi fraterne pietatis obliti ſunt ita vt nūq̄ in hoc loco piſces appareant vel aqua reſideat: ſed ſit camp9 aratris patens ac frugū ferax: et cuſtos ineternū fraterne concordie pſeuerz. Simul vt ille finem orandi fecit ſtatī ſe vnda ſubducens et curſu velociore refugiens a cōſpectu ſupno iuſſa diſcedere abyſſis ſuis reddit: et arantē cāpū germanis iā concordibus dereliquit. Sed et in hodiernum frugum ferax eſſe dicit ſolum: qđ ante fuerat nauiū ferax. Memorat etiā aliud illuſtri9 et diuinius ab eo geſtum. In quodam loco ruris anguſti cum res poſceret eccleſiā cōſtrui rupis quedam vicini montis ex pte orientis obiecta: ex alia vero pterfluens fluui9 ſpatiū q̄tum eccleſie ſufficeret denegabat. Et cum alius ōnino non eſſet loc9 omneſq; meſticiā gererent q ſolum ad cōſtruendam eccleſiam non haberet: ille fide plen9 pnoctaſſe in oratiōe dicit: et dn̄m iheſum pmiſſionis ſue admonuiſſe fideliter qua dixit. Si haberetis fidem ſicut granū ſynapis: diceretis huic monti tollere et mitte te in mare et fieret vtiq;. Cūq; hec plena fide ac deuotione depoſceret: ad lucē coeuntibus populis inuenta eſt rupis iportuna tm̄ receſſiſſe q̄tum ſpatij ad condendā eccleſiam querebat. Tradunt eius et alia q̄plurima ſed ne in longū videamur protrahere ſermonē: intermiſſis ceteris vnū adhuc de eo geſtis adiciā. Iter ei fuiſſe quondam p alpes dicitur hyemis tpe. Et cū peruenisset ad ſummum alpium iugū niuibus repleta erant ōnia. nullū vſq̄ diuerſoriū. fanū ibi tm̄ appollinis erat: cui ſuccedens trāſacta nocte diſceſſit: Sacerdos

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 28

erat quidam fani illius. cui conſulere ſimulachrum appollinis
mos erat et reddere reſponſa poſcentibꝰ: exquo etiam eius ali
monie q̄ſtus eſſe videbatur. Igiť poſt diſceſſum gregorij offerre
conſulta et reſponſa poſcere ſacerdos acceſſit ex more: nichil iñ
reſponſi veniebat. Repetit victimas: ſilentiū permanet. Iterū
atqꝫ iterum litat ſurdis ingerit fabulam. Cumqꝫ ſtupore noui
ſilentij eſtuaret ſacerdos: noctu ei aſſiſtens demonium dicit in
ſompnis. Quid me illic inuocas quo iam venire non poſſum?
Percunctanti cauſam: aduentu ſe gregorij dicebat expulſum.
Quid nunc remedij daretur cum ꝑquireret ait. non aliter ſibi
licere ingredi locum illum: niſi gregoꝰ ꝑmiſiſſet. Quibus audi
tis ſacerdos occupat viam multa apud ſemetipſum voluens
atqꝫ aīo recuſante ꝑtractans ꝑuenit ad gregorium: adorſuſqꝫ
eum rem pandit ex ordine: humaītatis ſue atqꝫ hoſpitalitatis
admonuit querelam depulſi numinis ponit: ademptam faculta
tem ſui queſtus deplorat: ac reddi ſibi omnia in priſtinum ſtatū
depoſcit. At ille nichil moratus: ſcribit epiſtolam in hec verba
Gregorius appollini. Permitto tibi redire ad locum tuum: et
agere que cōſueſti. Hanc epiſtolā ſacerdos accepit: et ad fanū
defert. Poſitaqꝫ iuxta ſimulachrum: affuit demon ac dedit reſ
ponſa poſcenti. Tunc ille in ſemetipſum cōuerſus ait. Si gre
gorius iuſſit et deus iſte diſceſſit. nec potuit redire niſi iuſſus.
et rurſum iubente gregorio eſt reſtitutus. quō non multo meli
or iſto gregoꝰ cuiꝰ hic obtēpat iuſſis? Clauſis igiť ianuis fani
deſcendit ad gregoriū eplām ſecū quā accepat referens: oēmqꝫ
apud eū rei ordinē pandens: ſimulqꝫ ad pedes eius ꝓſternēs.
rogat vt illi ſe deo offerat: cuius virtute dijs gregorius imꝑa
bat. Cūqꝫ enixius atqꝫ pertinacius ꝑſiſterꝫ cathecuminꝰ ab eo
factus ē. Et cū ſe vite caſtiſſime et abſtītiſſime derelictis oībꝰ
nō ſolū erroribꝰ demonū. ſed et ſeculi actibꝰ mancipaſſet. etiam
baptiſma cōſecutꝰ ē: et in tm̄ vite merito et fidei virtute ꝓfecit

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 28

ut ipſe beato gregorio inepiſcopatu ſucceſſor extiterit. Sed et ingenij ſui idem gregorius in puo maxīa monimenta dereliquit In eccleſiaſten namq̧ metafraſim magnificētiſſime ſcripſit et catholice fidei expoſitionem breuiter editam dereliquit: quā p edificatione eccleſiarum ſociare hijs cōmodnm duxi. Gregorij epiſcopi et martyris neoceſaree fides. Unus deus pater verbi viuentis. ſapientie ſubſiſtentis et virtutis ſue et figure. pfectus pfecti genitor: pater filij vnigeniti. Unus deus ſolus ex ſolo deo figura et ymago deitatis. verbū penetrans. ſapīa cōprehendens omnia: et virtus quia tota creatura fieri potuit: filius verus veri et īuiſibilis ex inuiſibili. et incorruptibilis ex incorruptibili. et īmortalis ex īmortali. et ſempiternus ex ſempiterno. Unus ſpiritus ſanctus ex deo ſubſtantiā habēs. et qui p filium apparuit ymago filij pfecti perfecta viuentibus cauſa ſanctitatis. ſanctificationis pſtatrix: per quē deus. ſuper omnia et in oībus cognoſcitur: et filius p quem omnia. Et trinitas iſta perfecta maieſtate et ſempiternitate. et regno minime diuidit: neq̧ abalienatur. Igitur neq̧ factum quid aut ſeruiens ī trinitate neq̧ ſupinductū tamq̄ ante hec quidem nō ſubſiſtens: poſtea vero ſupingreſſum. Neq̧ itaq̧ defuit vmq̄ filius patri neq̧ filio ſpiritus ſanctus: ſed īconuertibilis et incōmutabilis eadē trinitas. Sed de gregorio ſatis dictum: nunc ad hyſtorie ordinem redeamus.

De trāſitu beati dyoniſii epiſcopi alexandrini et de ſucceſſore eius maximo. Capitulum. xx.

INtera dyoniſius apud alexandriā quieuit in pace duodecimo anno īperij galieni. decem et ſeptē annis functus ſacerdotio: ſuccedit vero ei maximus.

De ſucceſſione romani principis. Capitulum. xxi.

IBitur galienus cum per annos quindecim romanum gu
bernaſſet īperium: claudio regni ſucceſſore defunctus ē
Qui duobus ſolis annis in imperio tranſactis: aureliano rerū
apicem dereliquit.

De vltīo epoꝝ cōſilio eiuſdem tpibus apud anthiochiā cōgre
gato in quo paulꝯ conuincitꝛ hereticꝯ et cōdempnatꝛ. Ca. xxij.

HUius temporibꝯ vltimū apud anthiochiam epiſcopoꝝ
conſiliū congregatur: in quo paulꝯ arguitur manifeſteꝗ
cōuincitur hereticus. et dampnatur ab omnibus que ſub celo
ſunt eccleſiis criſti: inſiſtente plurimum et diſceptationibus
validiſſimis ꝑurgente malchione pſbitero anthiochene eccīe
viro fideliſſimo et oībus virtutibus adornato. Cui accidebat
etiam hoc ꝙ erat diſertiſſimus et potens in verbo atꝗ in ōni
eruditione ꝑfectus. Deniꝗ oratoriam in eadem ipſa vrbe docu
erat. Huic igitur ab omni epiſcopoꝝ cōſilio permittitur diſpu
tatio cum paulo: excipientibus notarijs. Que ita ab eo mag
nifice et accurate habita eſt. vt ſcripta ederetur: et nunc quoꝗ
in admiratiōe ſit omnibus. Solus enim potuit diſſimulantem
et occultantem ſe paulum confeſſionibus proprijs publicare.

Quid dyoniſio rōno et maxio alexādrio epis ceteri ſacerdotes
ſcribāt de vita vel moribꝯ vel dāpnatiōe pauli heretici. ca. xxiij

QUibus ita geſtis: cōmuni conſilio vniuerſi pariter ſacer
dotes ſcribunt eplām ad ꝑſonā dyoniſii epi vrbis rome
et maximi alexādrini: que ꝑ oēs mitteretꝛ eccīas. ꝑ quā euīdis
et ſuā diligentiā cōprobaret: et pauli hereſim cōfutatā eē atꝗ
deiectā in vniuerſoꝝ noticiā ꝓmulgarēt. Simꝉ etiā q̄ cum eo
qūones hite ſint indicāt: ſꝫ et vitā ipius intꝑatā ꝑiter moreſꝗ
deſcribūt. Ex q̇bꝯ paū aliq̄ iſerē huic opi nr̄o dignū iudicamꝯ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 28

Dyoniſio et maximo et omnibꝰ qui per vniuerſum orbem
ſunt ſacerdotibꝰ et epiſcopis. vna cū preſbiteris et dyaconibꝰ
atqꝫ omni eccleſie que ſub celo eſt: helenus et himeneus theo
philus et theotignꝰ maximus et ꝓculus. nicomas et helianus
paulus et dolaſus. protegenes et ierax. euthicius et theodorꝰ
malchion et luciꝰ preſbiteri et dyaconi. et ceteri oēs qui no-
biſcū cōgregati ſunt. et vicinis vrbibus et gentibus epiſcopi
et preſbiteri et dyaconi dilectiſſimis fratribꝰ in domino ſalutē
Et poſt pauca addiderunt. Mittentes hanc eplāꝫ deprecamur
omnes. vt ſi qui forte tali doctrina infecti ſunt. curent̄ a nobis:
ſicut et beate memorie vir dyoniſius alexandrinus et firmili
anus ex capadocia epiſcopi iā prius ſcripſerant ad anthiochie
plebē dedignati: ymmo potius dedignantes ad ꝑſonā ipſiꝰ ſcri
bere qui erat autor erroris. Ipſe autem beate memorie firmili
anus cum adhuc ſupeſſet ſecūdo affuit et pn̄s eū arguit ac no
tauit: ſicut oēs nouimꝰ et teſtamur qui ſimul cū illo veneramꝰ
Sed r̄promittente eo corrigere ſe errorē. credidit ſperās poſſe
fieri vt abſqꝫ religionis noſtre opprobrio et diſſentionū nota
res veniret in melius: et ideo diſſimulauerat. Cū tamen paulꝰ
dolo differret. et hominem quidem falleret. deū autē negaret:
ac fidem in qua renatus fuerat violaret. Deniqꝫ et nunc beatꝰ
firmilianꝰ veniebat anthiochiā. Et cū tharſum vſqꝫ ꝑueniſſet
et nos omnes anthiochie poſiti aduentū illius opiremur: nun
ciatus ē exceſſiſſe de mundo. Poſt aliq̄pta vero deſcribentes vi
tam eius moreſqꝫ adiciūt etiā hec. Poſtea vero q̄p doctrine
regula ad aliena ſe dogmata et adulterina cōuertit: non opus
eſt enumerare actus eiꝰ priores. quō cū prius egens fuerit et
pauperrimus. et neqꝫ ex pn̄tum ſucceſſione. neqꝫ vllam queſtus
occaſionē habuerit honeſtā: nunc ad ſūmas diuicias ꝑuenerit
nō aliunde niſi ex ſacralegĳs et ex hĳs que ꝑ fraudem diripuit
cōcutiēs frēs vendens patrocinia: et fidem negocĳs ſuſceptoꝝ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 28

nec accepta marcede cuſtodiens: exiſtimās ſcd̄m ꝙ ſcriptum eſt
queſtū eſſe pietatē. Superbiā vero eiꝰ quis ferre poſſet cum ſe
magis docenariū quā ep̄m videri vellet? Nā et incedens per
plateā tali quadā ābitione vtebat̄: publice eplās relegēs atqꝫ
in auditu oīm et oculis dictās aſſiſtentibus ſibi in platea nota
rijs. Directio ꝙꝫ ꝑuntiū et conſtipatio inſequentium ꝙplurim a
querebatur: ita vt omnes qui videbant horreſcerent et deteſta
rent̄ ꝑ illius arrogantiā religionē dīnam. Hec in publico. In
tra eccleſiam vero tribunal ſibi multo altius ꝙfuerat extrui
et thronū ſibi in excelſioribꝰ collocari iubet. Secretariū quoqꝫ
ſterni et preparari ſicut iudicibus ſeculi ſolet. Verbum vero fa
tiens ad plebē. iactare ſupra modū dexteram ac palmam femori
illidere: pede quoqꝫ ſubſaltare ac ſcabellum ferire cum ſonitu.
Ab auditoribus vero non fauorem neqꝫ plauſum ſperare ſolum
ſed theatrali more oraria ſibi moueri expectabat et vocis tāꝙ
decaueis dari. Hec non ſolum a viris ſed etiam a mulieribus
in decenter expectabantur. Si qui vero auditorum honeſtius
ac verecundiꝰ agēs a clamore nimio tꝑaſſet: velut iniuriam fa
tiens paciebat̄ iiuriā. Sed et antiquis ac defūctis iam tracta
toribꝰ iſultabat et illis derogās ſuas laudes inuerecunde īpuden
terqꝫ iactabat et rethorē ſe magis quē eccie doctorē laudare cu
piebat. Pſalmos aūt qui in dn̄m nr̄m ihm̄ criſtum dicebantur
ceſſare fecit: vellit neothericos et nuꝑ inuētos in ſemetip̄m ve
ro cōpoſitos diebꝰ paſche in medio eccie canere mulieres max
ime quas ipſe priꝰ ad canendū ꝓ more īſtituerit fatiebat ita vt
horreſceret ſi quis audirꝫ. Nā cū ipſe filiū dei negaret dn̄diſſe
de celo ſꝫ a maria cepiſſe. et iniciū habuiſſe de terra: pſalmi qui
in ip̄m dicebantur et quibꝰ in populo laudabat̄ angelū eū dice
bant dn̄diſſe de celis. Et hec ipſe aſſiſtēs et audiēs nō ſolū dici
nō ꝓhibebat: ſꝫ elato ſupcilio delectabat̄ audire. De mulieribꝰ
vero que cū ip̄o ſimul manebant. quas ſyniſactas anthiocheni

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 28

appellant: quid opus eſt dici? Ex quaꝝ ſocietate et cõtubernio
vt ſibi nulla queſtio moueret: etiã preſbiteris et dyaconis ſuis
hĳs dũtaxat qui ei morẽ gerebant habitandi ſecum mulieres
ſimilẽ licentiã dedit. Sed et cõgregandi diuicias tribuit facul
tatem: quo ipſi in ſimilib9 obnoxĳ magiſtro nequaq̃ crimẽ im
pingerent. Nos autẽ idcirco hec ſcripſim9 fr̃es kariſſimi: quia
nouim9 q̃ ſacroſanctũ debeat eſſe epiſcopale ſacerdotiũ quod
et clero et plebi eſſe debet exemplo. Neq̃ enim ignoram9 quoſ
dam: qui dum incauti9 ſibi ad cohabitand̃ iũgunt mulierculas
cecidiſſe. Qd etiã ſi non fiat: certe ĩ ſuſpicionẽ venire de talib9
ſacerdoti grauiſſimũ crimen eſt. Quõ autẽ vetare poterit eos:
qui infirmiores a mulieꝝ conſortio. quibus ex hĳs que gerit
auctoritatẽ prebet? Tantus vero ac tã ĩmitis fuit in potentatu
et ita ſpecie quadam tyrannidis elatus ẽ: vt ne ad arguendum
quidem vel accuſandum quiſq̃ auderet accedere. Sed hec que
dixim9 cõdempnari poſſent etiã in eo qui fidẽ catholicã ſeruat
et in eccleſiaſtici dogmatis veritate ꝑdurat. Hic vero qui ab
iurato fidei myſterio ad pollutiſſimã ſe artẽ ac hereſim cõtulit
neceſſariũ fuit enim etiã patrẽ erroris ipſius deſignari quõ ha
bendus vel quõ execrandus eſt. Et poſt multa in fine epiſtole
addunt etiam hec. Igit̃ neceſſariũ viſum eſt hunc reſiſtentẽ
ideo neq̃ acquieſcentẽ vere fidei abici et abiurari: aliũ vero pro
ipſo eccleſie catholice cõſtitui epiſcopũ per dei gratiam ꝓuiſum
filiũ beate memorie demetriani. qui huic ipſi eccleſie inculpabi
liter: ꝑfuit dompnum noĩe viꝝ omnib9 bonis ornatũ. Indica-
uim9 aũt vobis de eo vt ſciatis ad ipſum vos ſcribere debere:
et ab ipſo cõmunionis ſcripta ſuſcipere. Hic aũt qui ĩdignus
habitus eſt eſſe in eccleſia catholica anathema ſcribat: et illi9
hereſeos ſectatores ei cõmunicent.

¶ Qd dõpno ĩ epãtu apud ãthiochiã ſubrogato paul9 ſacerdocio
et cõione deiect9 et de eccia mãu publica ſit expulſ9. Ca. xxiiĳ.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 28

Dompno igitur in epiſcopatu ſubrogato. paulus et ſacer
dotio abſciſus et cõione cũ de domo eccleſie nollet exire
interpellatus aurelianus imperator religioſe de hoc ſatis ſanc
teq; docerint: hijs precipiẽs ecc̃ie domum tradi: quibus ytalie
ſacerdotes et romanus ep̃s ſcriberent. Et ita predictus paul9
ad cetera mala etiam hoc dedecoris acquiſiuit: vt manũ publica
de eccleſia pelleret. Tunc quidem talis ergo nos exiſtebat aure
lianus. ꝓceſſu vero temporis ĩmutare ꝓpoſiti ſui bonum cepit
et malis cõſilijs deprauatus. ꝑſecutionem erga dei eccleſias me
ditari: eouſq; vt dicatur q͛ dictatis iam litteris et ſcriptis cũ
ſupeſſet ſola ſubſcriptio diuina dextera interueniens ſubſcripti
onem nephande dextre deturbauerit. Morte etenim ſubita con
dempnatur. qui de pioꝝ morte cẽſebat: vt oſtenderet deus quia
non cum voluerit tyrannis cruciamur: ſed cum probauerit ipſe
corripimur.

¶ De ſucceſſione romanoꝝ principũ et romani preſulis. Ca. xxv.

Igitur ſex annis aurelianus cum gubernaſſet principatũ
probus poſt hunc ſuſcepit. Et cum totidem temporis ex
pleſſet imperio: carus vna cũ filijs carino et numeriano ſucce
dit. A quibus trib9 ãnis nec plenis romano regno admĩſtrato
dyoclecianus ſuſcepit principatũ. Is vero maximas in noſtros
perſecutiones et eccleſiaꝝ ſubuerſiones molitus eſt. Sed pau
lo anteq̃ hic impium ſumeret in vrbe roma: defuncto dyoniſio
poſt nouem annos ſacerdotij felix ſuſcepit ſedem.

¶ De hereſi monicheorum. Ca. xxvi.

Quo tempore manes quidam ſecund9 nomen ſuum inſani
ens et inſtinctu demonis agitatus: inuiſam et execra
bilem omnibus hereſim docet. Hic manes gente parſes. vite

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 28

et moribus barbarus fuit tam acer ingenio vt inſanire vel de
mone adimpleri videret. Deniqȝ rei exitꝰ docet. criſti ſe nunc
gerere formā conabat oſtēdere. nunc ipſum ſe eſſe paraclitum p̄
dicabat: et elatus inſania ad ſimilitudinē criſti duodecim diſci
pulos eligens ad predicand̄ mittebat: dogmata ſtulta et īpia
a diuerſis hereticis qui iā prius extincti fuerant mutuata diſſe
minans. et nr̄o orbi ꝑſica venena ꝓpinans. Ex hoc manicheo
rum hereſis vſqȝ in hodiernum diffunditur: eo t̄pe exorta qua
felix in vrbe roma eccleſie preerat.

De ſucceſſione romanoꝝ pontificum. Ca. xxvij.

Qui felix per quinqȝ annos adminiſtrato ſacerdotio: at
thiciano ſedem reliquit. Is decem menſibꝰ ſolis trāſactis
gayo epiſcopatum tradidit. Qui noſtris iā t̄pibus quindecim
annis ſacerdotio ꝑfunctus. marcellinum ſucceſſorem reliquit:
quem iam tempus perſecutionis inuenit.

De ſucceſſione anthiochenſium epiſcopoꝝ. Ca. xxviij.

Ea tempeſtate apud anthiochiā ſacerdotium poſt dōpnū
ſuſceperat tymeus. poſt tymeum vero cirillus. cyrillo aūt
ſuccedit dorotheus: qui ad noſtram memoriā vſqȝ perdurauit.
vir eruditiſſimus et in ſcripturis diuinis ſatis ītentꝰ: qui pro
multa diligentia etiā hebream linguam didicerat: greca autē
eruditione liberali a puero fuerat inſtitutꝰ. Is eunuchus a na
tiuitate fuit: ex quo etiā impator in admiratione eū habuerat.
et honorem ei cōtulerat purpure prepoſituram. Hūc etiam nos
cum in eccleſia ſcripturas exponeret: auditores in pueritia fui
mus. Poſt hunc tyrannus apud anthiochiā ſacerdotium ſuſce
pit ſub quo eccleſiaꝝ perſecutio increuit.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 28

¶ De ſucceſſione laodicenſium ſacerdotū et de
geſtis anatholij eiuſdem vrbis epi. ¶ Ca. xxix.

A[a]Pud laodiciam vero poſt ſocratem euſebius alexandrinꝰ
genere eṗs fuit: qui in cauſa pauli ſamoſateni ad ꝑtes
ſyrie cum veniſſet ꝙ eſſet in ſcripturis diuinis eruditꝰ a fratri
bus ſtudioſis velut theſaurꝰ quidam repertus. vltra nunquā
abire ꝑmiſſus eſt: ſicut dyoniſius in epiſtolis ſuis ſcribit. Huic
quoqꝫ anatholiꝰ ſucceſſor vt aiunt bonus boni extitit: qui et
ipſe genere alexandrinus eruditione liberalium litteraꝝ et in
philoſophiſis a puero apprime eruditus eſt: ita vt apud alexan
driam dyaleticam docere ab omnibꝰ eruditis viris et phīs co
geretur. Hunc etiam belli tp̄e qđ inter ciues exortum ē apud
alexandriam ferunt multa bona ciuibus in conſilijs et pro
uiſionibus preſtitiſſe: ex quibus vnum tantummō factum bre
uitatis cauſa memorabo. Frumētum cum deeſſet obſeſſis
et fames grauius ꝙ̄ hoſtis vrgeret: tercia ꝑs cum due ſeinuicē
impugnarent erat populi ſeꝑata. que quaſi fidem romanis ſer
uabat: in qua ꝑte tunc etiam ſupradictus anatholiꝰ erat abſqꝫ
īpugnatiōe. Hic ad magiſtꝝ milicie refert. eumqꝫ de famis ne
ceſſitate que obſeſſis acciderat edocet: et impetratā gratiam ci
uibus defert. eamqꝫ hoc modo diſtribuit. Primo quidem vtraſqꝫ
partes inter ſe diſſidentes alloquitᷣ: ac romanis in gratiam re
dire ſuadet. Sꝫ cū reluctantes videret. Hoc ſaltē inquit credo vos
libenter accipe: vt oēz vroꝝ manū ībellē q̄ belli quidem vobis
neq̄ꝙ̄. cibi tn̄ neceſſario ꝑticeps ē. exiē portas ſinatis. Cōſiliū
aūt ab vtraqꝫ ꝑte gratāter acceptū eſt: decernunt ībellē manū
egredi caſtris debē. Data occaſiōe oēs pene quos īedia cōſume
bat: cū in bellibꝰ erūpūt: p̄cipue nr̄i quibꝰ bellū gerē cōtra ꝓ
poſitū erat. Quos oēs anatholiꝰ ſuſcipiēs ꝑntes ſimł ac medici
fouebat affectu. Et ita multitudini ſalutē ꝑ cibū ꝓprie cōtulit.

Reliquos vero qui pauci remanſerãt: formidinem belli et deſi
derium pacis incuſſit. Atq; ita miſericordi prudentiq; conſilio
in vrbem maximam fame pariter abſoluit et bello. Hunc ergo
ſcd̃m de alexandria dei munere laodicenoꝝ ciuitas accepit epiſ
copum: poſt tranſactũ quod ſupra memorauimus bellum.

De opuſculis eiuſdem anatholij et quid de paſcha ſenſerit. qui
etiam poſt eum epiſcopi eiuſdem eccleſie fuerint. Capit. xxx.

Multa quoq; opuſcula ſupradicti anatholij magnifice cõ
poſita ad nos vſq; venerunt: ex quibus michi dignum
videtur de paſcha quid ſenſerit ipſius verbis ꝓferri. Eſt in
quit in primo anno iiciũ primi menſis qđ eſt decem et nouẽ
ãnoꝝ. circuli principiũ: ſcd̃m egyptios quidem menſis faminoth
viceſima ſexta die ſcd̃m macedones dyſcy ideſt maij mẽſis. xxij
ſcd̃m romanos vero. xi. kl' aprilis in qua die inuenitur ſol nõ
ſolum cõſcendiſſe primam partem veꝝ etiã quartã iam in ea
die habere. ideſt in prima ex duodecim ꝑtibus. Hec aũt parti
cula prima ex duodecĩ vernale eſt equinoctiũ. et ipſa eſt iniciũ
menſiũ et caput circuli et abſolutio curſus ſtellaꝝ: que planete
ideſt vage dicuntur ac finis duodecime ꝑticule et totiꝰ circuli
terminus. Et ideo nõ paꝝ delinquere dicimꝰ eos. qui ante ini
cium huius noui anni peſcha putant eſſe celebrand̃. Sed nec
a nobis primis exordiũ ſumit. Hec ratio antiquis iudeis fuiſſe
demonſtrata cõprobatur. et ante aduentũ criſti obſeruata. ſicut
euidenter edocẽt filio et ioſephus: ſed et hoꝝ antiquiores aga
thobolus et ab eo eruditꝰ ariſtobolus ex paneade qui vnus ex
illis ſeptuaginta ſenioribus fuit: qui miſſi fuerãt a pontificibꝰ
ad tholomeum regẽ hebreoꝝ libros interpretari in grecum ſer
monem: quiq; multa ex traditionibus moyſi proponenti ꝑcunc
tantiq; reſpõdeant. Ipſi ergo cũ queſtiones exodi exponerent:

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 28

dixerunt paſcha non prius eſſe imolandū q̄ equinoctiū vernale traſierat. Ariſtobolus etiam hoc addit: in diem paſche. nō ſolū obſeruandū eſſe vt ſol equinoctium vernale tranſcendat. verū et luna. Cū ei duo ſint īquit equinoctia veris et autūpni equis ſpatijs dirempta. et quartadecima die menſis primi ſit ſtatuta ſolempnitas poſt veſperam. quando luna ſoli oppoſita e regiōe deprehenditur ſicut in oculis ꝓbari licet: inuenitur vtiq̨ vernalis equinoctij ꝑtem ſol optinens luna vero ecōtrario autūpnalis. Legi i eoꝝ libris et alia multa de hijs validiſſimis aſſertionibꝰ expoſita: que euidenter oſtendant paſche ſolempnitatē omni genere poſt equinoctium celebrandam. Multa et alia p̄terea non ſolum religioſis viris. ſed et phis admirāda ſcripta anatholius dereliquit: quibus ſalutaris eius eruditio ſcire volentibus īnoteſcat. Huic primus theotignus ſacerdotiū ceſaree tenens in epiſcopatu manus impoſuit: et viuens ipſe ſibi eum ſucceſſorē ſue cathedere ſtatuit: vnde et aliq̄to tp̄e pariter cū ipſo theotigno ceſarienſi eccleſie p̄fuit. Sed cū aduerſum paulum ſamoſatenum anthiochiam cōueniretur ad cōſilium: pretergredientē anatholium defuncto euſebio laodicenſis eccleſia ſibi ep̄m vendicauit. Poſt quem vltimus vſq̨ ad ꝑſecutionis tp̄s apud laodiciam ſthephanus eccleſiā gubernauit: et ipſe eruditione et eloquentia prioribꝰ non inferior: ſ; fidei virtute longe diſſimilis. ſicut ꝑſecutionis ignis ꝓbauit. Nichil enim phie in neceſſitate temptationis exhibuit. Sed non continuo illius infirmitate dei paupertas oſtenditur. Poſt huius namq̨ caſum ꝓuidit deꝰ eccl̄ie illi ep̄m theodotū noīe: viꝝ nō ſolū verbis ſ; et rebus et virtutibꝰ ornatū. Hic arte quidē medicꝰ fuit. ſ; ad animaꝝ a dn̄o trāſlatus ē medicinā: vero incōparabilis qui ſuꝑ omnes pene homines fide miſericordia ſtudio vigilantia. atq̨ oībus optimis inſtitutionibꝰ claruit. In ſcripturis q̨ diuinis: laborē q̄ plurimum geſſit.

Qđ theotigno apud ceſaream agapius in epiſcopatu ſucceſſerit et de pamphilo martire. Capitulum. xxxi.

INterea apud ceſareã paleſtine theotigno cũ epiſcopatũ ſollertiſſime ꝑegiſſet: agapius ſuccedit. Qui et ipſe multo labore multaqꝫ diligentia in gubernatione populi adhibita precipue erga indigentes paterna ꝓuidentia ferebatur. A quo et vir per omnia prudentiſſimus vita eruditiõe moribus adornatus: pamphilꝰ eccleſie ipſius preſbiter ſubrogatur. Sed iſte pamphilus quis quãtus ve ſit et vnde oriundus. qm̃ non erat dignum breuiter trãſcurrere omnẽ eius vitam inſtitutionemqꝫ a puero. et quãta in ꝑſecutionibus per diuerſas confeſſiones ꝑtulerit. quoſqꝫ agones deſudauerit et qualiter ſuꝑ omnia corona martyrĳ indeptus ſit ꝓprio id opuſculo cõprehendimus. De hoc ergo q̃ꝙ admirabilis fuerit illa lectio doceat.

De nobilibus ſacerdotibus eiuſdem temporis. Ca. xxxĳ.

SEd et alios q̃ꝙplurimos ꝑ illud tempus admirabiles in preſbiteris viros nr̃i iam memoria tenet: vt apud alexandriam iberium milecium vero apud pontum qui epiſcopus poſt modum factus eſt. Sed iberius quidem acer erat ingenio. in ſcripturis autem diuinis nobiliter eruditus. vita puriſſimus atqꝫ in criſtianã phĩam nudus et penitus expeditus: doctor eccleſie incõperabilis priuatim et publice mirabiliter diſputans Melecius vero tante fuit ſuauitatis in moribus et tante dulcedinis: vt melatricum a ſodalibus vocaret̃. In omni eruditione ꝑfectus in rethoricis talis erat: vt alĳs ſtudĳs nũq̃ꝙ vacaſſe putaretur. In cunctis vero phĩe generibus: que ĩ quinqꝫ diuidũt diſciplinas ita erat per ſingulas cõſummatus: vt enim in vnaquam quis experiri voluiſſet. in hac eum ſola a puero habuiſſe

exercitium iudicaret. Cūq₃ eſſet eruditionū̄m ꝓrogatiua mag nificus: virtus tñ aīi et vite ſinceritas longe in eo magnificē tiorꝫ habebať. Quem nobis in ꝑſecutionis tēpore ī fuga poſitū apud paleſtinā diligentius et plenius agnoſcere licuit.

¶ De ſucceſſione epiſcopoꝝ iheroſolimoꝝ. Ca. xxxiij.

IGitur iheroſolimis poſt ymeneum de quo paulo ante me morauimus. zabdas ſacerdotium ſuſcepit. Quod paruo tp̄e adminiſtratum: hermoni poſt ſe tradidit. Hic vſq₃ ad nr̄i temporis ꝑſecutionē apoſtolicam inibi quā ſuſceperat cathedrā conſeruauit.

¶ De ſucceſſione epiſcoporum alexandrinoꝝ. Ca. xxxiiij.

APud alexandriam vero maxima qui ſucceſſerat dyoniſio cum decem et octo annos in ſacerdotio tranſegiſſet: theo nas ſuccedit. Cuiꝰ tp̄e achillas eiuſdem eccleſie preſbrter. eccle ſiaſtice ſcole magiſteriū tenuit: eruditione fide cōuerſatiōe mo ribus inſignis. Theouas vero cum decem et nouem ānis ſacer dotium īculpabiliter miniſtraſſet: ſedem tradidit petro viro in ter precipuos egregio. Hic duodecim annos in epiſcopatu illiꝰ vrbis exegit. Quorum tres ante perſecutionem: reliquos vero nouem diuerſis in tēptationum generibus duxit. Cumq₃ ſe ſem per in omni agone ꝑſecutionum poſitus. arctioribus vinculis continentie diſtringeret. et ad vtilitatem atq₃ inſtructionem eccleſie in verbo dei nobiliter inſiſteret ſatiſq₃ vigilanter er ga omnem ſacerdotij curam diebus ſtuderet ac noctibus: nono perſecutionis anno epiſcopatus vero ſui duodecimo martyrij coronam capitis obtruncatione promeruit. Euſebius: Huc vſque ſucceſſiōes epiſcoporum geſtaq₃ diuerſa a domini et ſaluatoris noſtri natiuitate vſq₃ ad tempus perſecutiōis in

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 28

qua eccleſie quoq; deſtructe ſunt hyſtorie mādauim⁹: de reliquo
vero, agones martyriū quos ipſi per noſmetipſos vidimus de
ſcribentes poſteris ad memoriā relinquamus.

Incipit prefatio libri octaui.

APoſtoloꝝ ſucceſſionibus intra ſeptem libros a nobis
cōcluſis. ī octauo voluīe dignū credidi etiam ea que
noſtris tꝑibus geſta ſunt poſteroꝝ memoria derelin
quere: et hinc iam nobis ſermo ſumat exordium. Etenim ante
noſtri temporis ꝑſecutionem. q̄ mirabiliter q̄q; magnifice et
q̄ manifeſte per vniuerſum mundū ſermo criſti et pietatis doc
trina ꝓfecerit. et in quantum ſublimitatis aſcenderit enarrare
vires noſtras ſuꝑat: noſci tamen et ex hoc poſſibile eſt ꝙ ali
q̄nti ex principibus romanis. et facultatem regendi prouīcias
iuriſq; dicendi noſtris ꝓbebant: et cōiugibus ac miniſtris atq;
vniuerſi domui ſue non ſolum credere in dominū noſtrum ihm̄
verū et cum omni fiducia ac libertate in fide agere ſinebant:
ita vt in illos ſibi fideles ac familiares dicerent. de quib⁹ certi
erant ꝙ pro fide criſti nichil ꝑfidum ſaperent. Sicut fuit opi
natiſſimus ille dorotheus in cubiculo regum. qui propter fidem
domini fideliſſimus in oībus habebat: vnde et cunctis preferri
et honore meruit et amore. Cum quo et gorgoni⁹ ceteriq; qui
cum ipſis in domino fideles vel intra palatium in ſummis hono
ribus erant: vel qui ad prouintias gubernandas preferri cete
ris fidei contemplatione merebantur. Jam vero multitudines
coeuntiū intra eccleſiam populoꝝ. et precipue in diebus feſtis
īnumerabiles cateruas per loca ſingula cōfluentes. quis digne
poterit explicare: cū nec ipſa quidem antiqua receptacula ſuffi
cerent. ſed cotidie orationum dom⁹ dilatarent. ita vt āplitudo
eaꝝ cōcludere inſtar vrbium videretur. Sic per tēpus plurimū

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 28

eccleſiarū ſtatus incrementis ꝓſperioribus augebatur: et glo
ria earum terris excedens et cuncta ſupeminens feſtinare vide
batur ad celum. Nulla enim occurrebat inuidia: nullꝰ liuor ne
quiſſimi demonis obuiabat. Qm̄quidē celeſtis dextre fulciebat᷑
auxilio: popnlꝰ etiā cum bn̄ de deo pro pietatis cultu et iuſticie
obſeruatione ꝓmeritus. Verū vbi ex multa libertate multaqꝫ
indulgentia viciati ſunt mores et diſciplina corrupta eſt dum
alter alteri inuidemus et alter alteri derogamus. dūqꝫ nos īuicē
mordemꝰ et incuſamus: et aduerſum noſmetip̄os inteſtina p̄lia
cōmouemꝰ dum verboꝝ iaculis ꝓximoꝝ corda terebramus. dū
princeps cū principibus populi cū populis ſediciones et cer
tamina concitamꝰ: dum ſimulatio in vultu dolus in corde. falla
tia ꝓfertur in verbis et maloꝝ per ſingula cumulis intumeſcit
diuina ꝓuidentia iacturam diſcipline populo ſuo illatā ex plu
rima pace et nimia ſua lenitate ꝓſpiciens aggreditur primo
ſenſim refrenare lapſantes: et integro adhuc eccīe ſtatu cōgre
gationibuſqꝫ manentibus indulget interim eos qui tm̄ erant ī
milicia gētilium perſecutione pulſari. Sed cum nullus ex hoc
clementie eius intellectus populis redderetur quin potius ve
lut ignorantes deum abſqꝫ diuina prouidentia res agi dicerent
et per hoc magis inſiſterent in malis ſuis: atqꝫ ipſi qui duces
dicebantur et principes diuini mandati immemores effecti ad
uerſum ſeinuicem contentionibus. zelo liuore ſuperbia. īimicijs
atqꝫ odijs inflammarentur ita vt tyrannidem potius quam ſa
cerdotium tenere ſe crederent. criſtiana humilitatis ac ſincerita
tis obliti ſacra miſteria ꝓphanis mentibts celebrarent: tum de
mum ſcd̄m vocem iheremie prophete. obſcurauit dominꝰ in ira
filiam ſyon. et deiecit gloriam iſrahel: nec rememoratus eſt ſca
belli pedum ſuoꝝ ī die ire ſue. Et ſicut iteꝝ dicit. Submerſit
dominus oēm decorem iſrahel: et omnes materias eiꝰ deſtruxit
Et rurſum ſicut dicit in pſalmis. Deſtruxit teſtamētū ſerui ſui.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 28

polluit in terra ſanctificationem eius. per eccleſiarum ſcilicet ſubuerſionem: et deſtruxit omnes macerias eius. poſuit muni tiones eius timorem diripuerunt populum eius omnes qui trã ſierunt per viam. Pro quibus cunctis: opprobrium facti ſumus vicinis noſtris. Exaltauit enim dexteram inimicoꝝ noſtrorum et auertit adiutorium gladij ſui. et non adiuuit nos in bello: ſed et deſtruxit eum ab emundatione et thronum eius eliſit in terram: paucos fecit dies noſtros: et ſuper oĩa effudit ſup nos cõfuſionẽ. Summa namqꝫ nobis maloꝝ omnium tunc affuit cũ domus orationis et eccleſie dei viui ad ſolum deducte ſunt. atqꝫ ab ipſis ſubuerſe ſunt fundamentis : diuine vero ſcripture in medio plateaꝝ igne cremate. Pronefas ipſi hec vidimꝰ oculis noſtris. ſacerdotes domini et paſtores eccleſiarum publice de- nudatos . inuerecunde et inhoneſte huc atqꝫ illuc ab iniquis trahi: ita vt impleretur ſermo ꝓpheticus qui ait. effuſa eſt cõ tentio et cõtumelia ſuper principes: et ſeduxit eos in inuio et non in via. Sed non eſt noſtrũ deſcribere quãta in ſacerdotes domini iniuriarũ genera collata ſunt: ſicut ne illud quidem noſ trum duximꝰ exponere ſingulatim. quanta prius inter noſtros rabies diſſentionis exarſerit. Hoc ſolum hyſtorie tradere licuit ꝙ iuſto dei iudicio et neceſſaria correptione diuinam ſenſimꝰ manum. Neqꝫ enim libet in medium proferre pro quibus vel turbo perſecutionis inuectus eſt. vel quos quantaſqꝫ infideli- tatis procella ſubmerſerit: ſed illa ſola cõmemorabo. que vel noſipſos dicentes vel alios edificẽt audientes. Propter quod hinc iam diuinos agones beatiſſimorum martyrum breuiter ĩ quãtum poſſumus explicabimus.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 28

Incipit liber octauus eccleſiaſtice hyſtorie. De ꝑſecutione dyocleſiani imperatoris et de diuerſis ſuppliciorū generibꝰ. Ca. i.

NOnus decimus agebatꝛ annus imperij dyocleſiani. menſis marcius et dies ſolempnis paſche īminebat: cum edicta principis per omnem terram ꝓponebantur vt omnes que vſquā ſunt eccleſie ad ſolum vſqꝫ deſtruerētꝛ ſcripture ſacre igne exurentur: ſi quis inter nr̄os alicuiꝰ honoris ꝑrogatiua muniretꝛ. ſublata hac manerꝫ īfamis: ſi quis ſeruoꝝ ꝑmāſiſſet criſtianus libertatē cōſequi nō poſſet. Hec oīa hijs que prīo aduerſū nos lata ſunt cōtinebantꝛ edictis. Poſt nō multū vero tp̄is adduntur et alia. Jubetur vt oēs ꝑ qui loca ſingula eccīs p̄ſunt. primo quidem coniciantur in vīcula: tū deiñ oībus ſupplicijs ſimulachris īmolare cogantꝛ Hinc vero ingens ſpectaculū ſacerdotes dei effecti ſunt huic mūdo et āgelis et hoībꝰ. cū ꝑſecutoꝝ crudelitate ad ſupplicia raperentꝛ: et agones mirandos in oībꝰ deſudarēt. Jllos aūt q̄ et multoplures fuerūt quos metꝰ oppreſſit. et añ cōgreſſionē ſolꝰ terror eliſit: p̄terire meliꝰ puto. Ceteri vero quoꝝ mens ꝓmptior et fides validior fuit tormenta patiebātur: flagris alij diſcerpebātur. alij vngulis fodiebantur: alij ignitis laminis vrebantꝛ. Ex quibꝰ nōnulli quidem fatigati cedebant: alij vſqꝫ ad finē patientiā conſeruabant. Ex ipſis aūt ꝑſecutoribus quidam tanquā miſeratione vſi adhibebant nōnullos nr̄oꝝ ad īceſta ſacrificia: et quaſi ſacrificaſſent cōclamabāt cū nō ſacrificaſſent. De alijs vero cū ne appropiaſſent quidem īmūdis hoſtijs acclamabant ipſi ꝙ iā īmolaſſēt: et abſcedebant in eo tm̄ culpabiles. ꝙ crimē ſibi obiectū cū ſilētio paterentꝛ. Alij ſemiuiui ſublati tanquā mortui ꝓiciebantꝛ. alij pedibꝰ tracti inter eos qui ſacrificaſſent deputabantꝛ. Alij ſane īgenti voce exclamabāt et teſtabantꝛ ſe nō

ſacrificaſſe ſed eſſe criſtianos: tali ſe gaudentes cōfeſſione deco
rari. Nonnulli vero maiore fiducia: neqꝫ īmolaſſe ſe. neqꝫ vnq̄
īmolaturos eſſe teſtabant. Quibus tñ ab aſſiſtētibus militib9
ora cōtinuo atqꝫ oculi cōtundebantur vt tacerent: et violenter
expellebantur tanq̄ acquieuiſſent. Tantū erat impijs ſtudij: vt
ꝓpoſitum ſuum viderent impleſſe. Sed non aduerſum beatos
martires. īpune hec facere licebat: quoꝝ pacientie et longani
mitatis virtutem q̄uis nullus digne ꝓferat ſermo tamen pro
mediocritate virium noſtraꝝ que poſſumus enarrabimus.

¶ De hijs qui apud nycomediam paſſi ſunt et qui de palatio īperatoris martires effecti ſunt. Capit. ij.

Igitur primo omnium q̄m ſicut diximus ignis huius ex
ordium īter ſcolas militares ꝑua ſcintilla cōflauerat: cū
diligerent ſi qui eſſent inter milites criſtiani vt aut īmolanđ
ſibi ſcirēt aut miliciā ꝑiter vitamqꝫ ponēdam: plurimi ex ipſis
miliciam pro fide criſti pauci etiam aīas poſuerunt. cum vero
inde flāma ſumens inicium tota ꝑ populos et ſacerdotes exag
geraſſet incendia: poſſibile non eſt numero cōprehendi quāti
cotidie pene per ſingulas quaſqꝫ vrbes et ꝓuincias martyres
efficiebantur. Etenim apud nicomediam vir quidā de nobi
libus honore et dignitate ſeculi illuſtris: ſimul vt vidit aduer
ſum cultores dei in foro crudelia edicta pendere calore nimio fi
dei ignitus. publice populo inſpectante iniecta manu librum in
ique legis detraxit ac minutatim diſcerpſit: auguſto in eadem
vrbe ſimul cū ceſare conſtituto. Ad quos cū relatum eſſet reli
gioſi et illuſtris viri factum. cōtinuo in eū crudelitatis genere
deſeuientes: ne quidem ſolum efficere quieuerūt: vt eum meſtū
aliquis videret in penis: ſed leto atqꝫ hilari vultu cum iam viſ
cera in ſupplicijs defeciſſent. ſpiritus tñ letabatur in vultu. Ex

quo tortores ſui grauius cruciabant᷑: ꝙ omnium ſuppliciorum genera cōſumebant ī eum quem nec triſtem quidem ex hijs red dere poterant. Poſt hunc ad vnū ex dorothei ſodalibus qui in cubiculo regis erant. quiqꝫ ſemꝑ in affectu fuerant liberorū intentionis tranſfert᷑ inſania. Etenim cum de īmenſis ſupra me morati martyris ſupplicijs liberius cauſaretur educi ipſe iubet᷑ in medium. atqꝫ īmolare cōpellitur: abnuens impatur appendi et flagris toto corpore laniari: videlicet vt doloris neceſſitate faceret qd̓ ꝑcipiebatur inuitꝰ. At ille cū maneret īmobilis viſ ceribus iam pelle nudatis iubetur aceto ac ſale ꝑfundi. Cumqꝫ etiam hoc tormenti genus conſtanter ac fortiter tolerasſet. cra ticula prunis ſubſtrata apponi iubetur ī medio: ibi qd̓ reliquū fuerat in verberibus abſumpti corpis ſupponi: et non ad ſub itum ſed ſenſim paulatimqꝫ ſuccendi: quo ſcꝫ pena protelaret᷑ in longum. Cumqꝫ miniſtri ſcelerꝝ modo hinc modo inde corpꝰ verſantes. ꝑ membra ſingula corpus incitarent et ſupplicia re nouarent ſꝑantes ab eo elicere ſe poſſe cōſenſum: ille firmꝰ in fide et ouans in ſpe. cōſumptis iam et igne reſolutis carnibus ſuis vltimum ſpm̄ in fide letus exalat. Tali petrꝰ hoc ei nomē eſt martyrio decoratus: vere petri extitit et fidei heres et noīs Huius inſtitutor in diſciplina et magiſter in officijs que intra palatiū exhibebant᷑ dorotheus erat cubiculi regis prepoſitus hn̄s ſecū in officio et magnanimitate patrē gorgoniū. Quorꝝ inſtitutionibꝰ optimis. oēs pene cubiculi miniſtri in fide dei vi gilanter et libere ꝑſiſtebant. Dorotheus ergo et gorgoniꝰ cū petrꝝ crudelibꝰ atqꝫ in manibꝰ ſupplicijs viderent cruciari cō ſtanter et libere cur aiūt īpator punis in petro mētis ſniam q̄ et in nobis viget? Vt quid ī illo crimē ducit᷑ qd̓ a nobis oībꝰ cōfiteret᷑? Hec nobis fides ħ cultꝰ: et vna aīi eadēqꝫ ſnia. Quos ille cū in medio nichilōīnꝰ venire iuſſiſſꝫ ſtibꝰ pene vt priores ſupplicijs affectos: ad vltimum laqueo appenſos necari iuſſit.

Tunc et anthimus ipſius vrbis epiſcopus in dñi noſtri ihū criſti cōfeſſione ꝑdurans martyrij gloriam capitis obtruncati one ꝓmeruit. Hunc autem tanꝙ vere bonum paſtorem viam martyrij ꝑeūtem: vniuerſa pene gregis ſui multitudo ꝓſequit. Accedit namqꝫ apud nycomediam: ipſis diebus partem aliquā palatij īcendio cōflagrare. Hoc imperator a noſtris factū falſa ſuſpitione ꝑſumpſit. Ex quo ineſtiabili furore ſuccenſus iubet omnes noſtros aceruatim collectos. alios quidem gladio obtrūcari. alios ignibus cōflagrari. Sed in illis per diuinam gratiā maior fidei ignis ardebat. Deniqꝫ cum eſſiſtentes miniſtri īterrogarent ſingulos ſi forte ſacrificaturi vellent dimitti tā viri ꝙ mulieres ne interrogari ſe quidem paciebant: ſꝫ vltro vel flāmis irruere. vel cedentibus gladijs certatim obiectare ceruīces. Cumqꝫ iam illis ipſis ſpectatoribus nimietas crudelitatis horreſceret miniſtri ſceleꝝ partem populi nauiculis iniectam in mediū pelagus abducunt: ibiqꝫ in ſententia fidei ꝑſiſtentes precipitant in profundū. In tantum vero apud eos rabies crudelitatis exarſit: vt regios pueros martyres affectos cum ſcđm humanitatis ordinem fuiſſent ſepulture mandati: effoderent denuo et corpa eoꝝ proicerent in mare hoc dicentes ne forte dij efficiantur criſtianorum. et illi qui deos adorare nolunt: ſeruos noſtros incipiant adorare. Putant enī ꝙ diuinus apud nos honor martyribus deferatur.

De diuerſis martyribus qui per diuerſa loca varijs tormentoꝝ generibus coronati ſunt. Capitulum. iij.

Cum hec apud nycomediam gererent vir cruentus et ferox auctor ipſe crudelitatis pioꝝ carnibꝫ inhiabat haut ſegnius etiā apud militenem ꝓuinciam. ſyriamqꝫ oēs eccleſiaꝝ pricipes carceribꝫ retrudi. et ī vincula cōici edictis pricipalibꝫ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 28

vrgebāt᷑: ſimulq̧ cum hijs ex plebe viri ac mulieres nobileſq̧
et ignobiles rapiebantur: et fiebat vbiq̧ ſpectaculum miſe-
rabile ac fedum. Subito namq̧ inueniebatur in vrbe ſilenti
um. in carceribus conſtipatio: in vrbe per plateas homo nul
lus. in carceribus vacuus locus nullus: vt non tam rei ad er
gaſtulum duci q̄ꝫ ciuitas tota migraſſe videretur ad carcerem.
Cathene que homicidis adulteris venenarijs et ſepulchꝛoꝛū
violatoribus fuerāt fabꝛicate: nunc epiſcopoꝛum et pꝛeſbite-
roꝛum et dyaconoꝛum et lectorum atq̧ omnium religioſoꝛum
hominum colla conſtringunt: ita vt nec criminoſis vincula ſu
pereſſent: nec locus ergaſtuli reſideret. Verum cum perueniſſet
ad pꝛincipē eſtuare carceres et ꝑ innocentiū penas locū deeſſe
criminoſis: noua rurſum decreta mittunt᷑. vt ex hijs qui cōcluſi
erant. ſi quis īmolare vellet liber abſcederet: qui vero abnuerꝫ
diuerſis penaꝝ generibus īteriret. Tum iam quāte ꝑ ſingulas
ꝓuintias multitudines martyrū. et pꝛecipue in affrice ac mau
ritame thebaidis q̊ꝫ ac egypti regionibus extiterint: numero
cōpꝛehendere quis valeat᷑. Sed ne illoꝛū quidem quoꝛū agōēs
apud paleſtinam vel tyrū que eſt vrbs maxima fenicis pn̄tes
inſpeximꝰ: vt dignum eſt memorare ſufficimus. Tanta etenim
virtute ꝑſeuerantie aduerſum illata ſupplicia pꝛo pietate certa
tum eſt: vt niſi quis pꝛius domino et ſaluatoꝛi noſtro credat
dicenti. quia ecce ego vobiſcum ſum omnibus diebus vſq̧ ad
cōſummationme ſeculi. et eius virtutē martyribus ſciat eſſe p̄
ſentem. rebus geſtis deroget fidem. At nos vt diximus non au
dita: ſed oculis noſtris inſpecta narramus. Exquirebantur di
uerſa toꝛmentoꝝ genera ſibiinuicē ſuccedentia. Flagris pꝛimo
per omne coꝛpus dei martyres carpebantur: poſt hec tradeban
tur ad beſtias adhibebāt᷑ leones vrſi pardi atq̧ omne ferarū
genus. apꝛi quoq̧ ſed et thauri quibꝰ ferro et igni feritas ad
debatur. Preparabantur hec omnia aduerſum cultoꝛes dei:

150

et omnis contra eos hoīm beſtiarumqꝫ et elementoꝝ crudelitas
armabatur. Ad hoc dei cultores denudati: ſtatuuntur in medio
arene loco. Additᷣ adhuc arte intra caueas beſtijs furor: et ita
ſemetipſis ſeuiores effecte ꝓruunt clauſtris. Replēt ſubito ſta
dium: circūdantes eccleſiam martyꝝ in medio ſitam. Circueūt
ſepius et obluſtrāt: et diuine virtutis adeſſe eis cuſtodiam ſen
tientes. ꝓcul ab eorum corporibus abcedunt. Sed illico furor
qui reprimebatur in beluis: tranſit in homines. Nemo pñtem
dei virtutem. nemo diuinum pijs adeſſe ſentit auxilium: ſed mit
tunᷣ quibꝰ hoc artis eſt inſtigare beſtias aduerſum eos quos
diuina dextera defendebat. Verū ille vt oñderetur omnibꝰ non
feritatem deeſſe beſtijs. ſed diuinam dei cultoribus adeſſe cuſto
diā: illos ipſos qui ad inſtiganđ mittunᷣ incredibili velocitate
diſcerpunt. Et cum iā nullus ex huiuſmodi artificibus auderet
accedere. iubentur ipſi ſancti martyres cōmotis manibus et ve
lut ꝓuocantibus ĩcitare aduerſum ſe beluas: ſed nec ſic quidē
pati aliquid poterant. Verū et ſi forte fuiſſet ex beluis aliqua
concitata: cum veniſſet ad proximum protinus in ſemetipſam
cōuerſa repedabat. Tunc vero ſtupor ingens et pauor omnes
qui in ſpectaculis cōſidebant ĩuaſerat: videntes hoīes nudos ĩ
quibus plurimi prime adhuc etatis erant. in medio tot ac tan
taꝝ poſitos ferarū intrepidos omnes et ĩpauidos extenſis ad
celum palmis et oculis ac mente totos cū deo nō ſolum nichil
curare terrena. verū nec carnem ſuam magnipēdere: et ipſis iu
dicibus pauore trementibꝰ eos letos et hylari vultu in medio
ꝑſiſtere beſtiaꝝ. Sed o dure et ĩpie mortalium mentes. Beſti
arum feritas dei virtute manſueſcit: humana vero rabies nec
ferarum miteſcit exemplis ſed temptatᷣ adhuc ab hoībus deus.
Iubentur alij vere criminoſi beſtijs ſubrigi: qui tamen illico vt
apꝑuerunt. alius a leone alius a ꝑdo. alius ab vrſo axeſus aut
a thauro in area diſperſus eſt: et ita omnes intra momentum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 28

temporis ꝑeunt. Sed nec ſic quidem incitate beſtie cultoribus dei aliquid moleſte generabant: diuino ſpū eos velut muris validiſſimis ambiente. Verax namq; ille eſt qui dixerat vbi fuerint ex vobis duo vel tres ibi ero in medio eoꝝ. Cum igitur nec ſic quidem aliquid egiſſet humana ſeuicia. iubent̃ mutari fere: et ablatis prioribus alie rurſum dimitti. Que cum et ipē ſimiliter vt priores nichil triſte dei cultoribus intuliſſent: amotis etiam hiis ſeuiores feras martyrib⁹ hoīes mittunt: qui ſoli poſſint īmanitate beluas crudelitate feras atrocitate beſtias ſuperare. Gladiis igitur ꝑagunt: qđ beſtiis nequiuerunt. Et ī vt ōnibus ſe oſtenderent beluis eſſe nequiores: ꝓhibebant etiam cadauera mandari terre. ſed iubebant fluctib⁹ dari. Hec apud tyrum venerandi dei martyres qui ad illam vrbem ab egyptiꝑtibus venerant: mirifica certaīa deſudarunt. In ſua vero ꝓuincia apud egyptū īnumerabiles aliȷ̄ non inferiore gloria tam viri ꝙ̄ femine. ſed et pueri ac ſenes ꝓ fide dn̄i noſtri ihū criſti preſentem vitam ꝑuipendentes: future vite beatitudinē queſiuere. Quidam ex ipīs poſt verbera poſt vngulas poſt flagella. alioſq; diuerſi generis horribiles cruciatis flammis traditi ſunt: aliȷ̄ in mare ꝑcipitati: nōnulli etiam capite ceſi: ita vt ſpōte ceruices ſuas ſecuribus darent. Nōnulli in edia cōſumpti aliȷ̄ patibulis affixi: in q̄b⁹ quidā more ꝑuerſo capite deorſum p̄ſſo et pedibus in ſublime leuatis. Apud thebaidem vero omnē narrationē ſuꝑat agitata crudelitas. Pro vngulis teſtas fictilium vaſculoꝝ adhibebant tortores: quibus omne corpus eouſq; lacerabant. donec totam carnis eraderent cutem. Mulieres quoq; nudas ita vt ne pudenda quidem cōtigerent̃: arte quadam cōpoſitis machinis. vno pede in excelſum ſuſpenſas. et capite in terram dimerſas: īdigniſſimo ſpectaculo expoſitas pendere per diē continuo ſinebant. Alias ſicubi vicine ſibi due arbores īueniebant̃: vi quadā ab vtraq; īflexis contra ſeīuicē

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 28

ramis: eiſqꝫ ſingulis ſingulos pedes martyrũ obligãtes: ſubito
ramos quos vi influxerant relaxabant. Qui cum ad ſitũ ſuum
naturali impetu referrentur diſcerptis diſplicatiſqꝫ viſceribus
auulſa ſecum membra rapiebant. Et hoc non paucis diebꝯ aut
paruo tẽpore: ſed per annos aliquot cotidie quando minimũ
decem. interdũ autem et centum in vna die viri vel mulieres:
ſed paruuli ſupradictis penarũ generibꝯ trucidabant̃. Verum
et nos ipſi ꝑ idem tempus cum in egypti partibus iter ageremꝯ
oculis noſtris ĩſpeximꝯ vt ſedenti ꝓ tribunali ſeuiſſimo iudici
offerebantur innumeri fideliũ populi: quos ille ſingulos ꝑ or/
dinem confeſſos ſe eſſe criſtianos capite plecti iubebat. Cumqꝫ
hij certatim ſe et ſponte gladio ſubicerẽt confeſſione premiſſa
ille ĩhumanus et crudus nec multitudinis cõtemplatione. nec
virtutis coꝝ magnanimitate ꝑmotus: duci nichilominꝯ omnes
et cedi capite iubet. Egrediuntur cuncti pariter ad contiguũ
menibus campũ: non carnificũ nexibus tracti ſed fidei vinculis
colligati. Nemo defuit: cum nemo ſeruaret. Sponte oẽs ymmo
et alter alterũ preuenientes: ceruices cedentibus obiectabant.
Defecerũt carnificũ manus: et ſuccedentes ſibi inuicẽ fatigati
ſunt. Hebetata ẽ acies gladij. Videbã feſſos reſidere carnifices
vires reſumere animos repare mutare gladios: diem qꝫ ipſum
non ſufficere ad penam. Nullus tamen ex omnibus ne ꝑuulus
quidem infans deterreri potuit a morte. ſed hoc ſolum ſinguli
paueſcebant: ne forte dum properũ ſol vergens clauderet diẽ
ſeꝑatus a conſortio martyrũ remaneret. Sic confidentia fidei
conſtanter et fortiter cum leticia et exultatione mortẽ p̄ſentem
velut eterne vite principia rapiebãt. Deniqꝫ cũ priores quiqꝫ
iugularent̃. reliqui nõ deſidie aut torpore animos indulgebãt
ſed pſallentes et ymnos deo dicentes locum quiſqꝫ martyrij ſui
exſpectabat: vt hec agẽtes etiã extremos ſpiritus ĩ dei laudibꝯ
exalarent. O vere mirabilis et omni veneratione dignus grex

[12]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 28

ille beatorū turme virorū fortiū corona ſplendoris glorie xpi.

De filea epiſcopo et martyre. Capitulū.iiij.

HAnc ſane coronā precioſior oīm lapis et gēma nobilior adornabat. hāc turbā p̄ibat doctor illuſtrior hūc gregē paſtor nobilior decorabat. fileas huic nomē eſt: qui erat epūs vrbis illiꝰ que appellatᷣ thebais. Hic nobilitatē primi generis ſcd̄m animū virtutē de celeſtibꝰ trahebat. de terrenis vero ꝙtū ad ſeculū ꝑtinet. primis in terrena republica fuerat honoribꝰ functꝰ. erudiciōe qꝫ liberaliū litterarū et omnibꝰ que ad animi virtutē ꝑtinēt exerciciȷ̄s apprime eruditus: nouiſſimā hāc que prior eſt oīm ſcd̄m deū phīaꝫ ita ſuſcepit vt oēs qui p̄ceſſerant āteiret. Cūqꝫ et plurimos propīquos ac cōſanguineos nobiles viros ī eadē vrbe haberet. frequēter ad p̄ſidem ducebatᷣ: eiꝰqꝫ monitis acquieſcere tot et tantis propinquis exorātibꝰ reſpcm̄ habere vxoris. et contemplationē ſuadebatur ſuſcipere liberoꝝ neqꝫ cepta preſumptione perſiſtere. Ille velut ſi ſaxo īmobili vnda illideretur garrientiū dicta reſpuere aīm ad celū tendere deū in oculis habere: parentes et propīquos ſanctos martyres et apoſtolos ducere. Aderat tūc quidā vir agens turmā militū romanoꝝ filoroniꝰ noīe qui cū videret fileā circūdatū lacrimis propinquoꝝ et preſidis calliditate fatigari: nec tamē flecti aut infringi vllatenꝰ poſſe exclamat. Quid inaniter et ſuperfluo conſtantiā viri tēptatis. Quid eū qui fidem deo ſeruat infidelē vultis efficere? Quid eum cogitis negare deum vt hominibus acquieſcat? Num videtis ꝙ aures eius verba non audiunt: ꝙ oculi eiꝰ vrās lacrimas nō videt? Quō poteſt terrenis lacrimis flecti: cuiꝰ oculi celeſtē gloriā contuentᷣ. Poſt hec dicta cunctoꝝ ira in filoroniū verſa: vnā eademqꝫ eū cū filea ſubire ſententiā poſcūt. Quibꝰ libēter ānuens iudex: vtrūqꝫ plecti capite iubet

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 28

¶ Quid idem fileas referat de martyrib9 eiuſdē tēporis. Ca. v.

Verum quoniā filee fecim9 menſionem et ingenij atq3 eruditionis eius ſtudium predicauim9: non videtur ab ſurdum ſi aliqua ex opuſculis eius in quibus de martyrū paſſi onibus memorat hyſtorie huic que ad rem videlicet pertinent inſeramus. Scribens igitur ad thebaitas idem fileas: poſt ali quanta hec refert. Hoꝝ vero nobis bonoꝝ exempla prebuerūt beati martyres qui vna nobiſcum in agonib9 pdurātes. ſcd͞m q̄ ex diuinis ſcripturis fuerant inſtituti: oculum mentis ſue in deo habentes defixum mortem pro pietate abſq3 trepidatione capiebant. Indeſinenter enim conſiderabant dominū noſtrum iheſum criſtum propter nos hominē factū: hoc nos docuiſſe vt vſq3 ad mortem obluctemur aduerſus peccatū. Siquidem ipſe non rapinam arbitratus ſit eſſe ſe equalem deo. ſed ſemetipſum exinaniuerit formā ſerui accipiens et habitu reptus vt homo humiliauit ſemetipſum vſq3 ad mortem. mortem autem crucis Cuius exemplum ſecuti beati martyres oēs cruciatus et penas ſuſceperunt ne fidei ſue conſtantiā macularent: quoniā quidē perfecta in eis caritas foras eiciebat timorem. Quoꝝ ſi velim nunc tolerancie enumerare virtutes. exponere robur cōſtancie nec michi copia tāta ſermonis ē: nec puto alijs niſi hijs ſolis qui oculis ſuis intuebantur que geſta ſunt videri credibilia. Erant enim expoſiti omnibus volentib9 pro libidine inferre ſupplicia: et ſi quod aliquis p ocium excogitans nouū penaꝝ genus detuliſſet: licebat inferri. Verberabant᷑ ergo alij fuſtib9 alij virgis flagris quoq3 alij: nōnulli loris diſtricti vel funib9 appenſi: et erat ſtudiū per ſiugulos pene nouū genus inuenire ſupplicij. Poſt tergum alij vinctis manibus appendebantur: et trocleis diſtenti membratim diuellebant᷑. Iam vero vngulis exarari vetus et leue ſuppliciū ducebatur. Oī et ſi forte genus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 28

ſupplicij cuiꝙ fuiſſet adhibitum non vt latronibus et homicidis ſolet latera tantum fodiebant: ſed et venter et femora ac tybie et vſqꝫ ad vngues vngula ꝑueniebat. Sed nec facies quidem et vultus ac frons a tormentis manebat immunis. Addebatur et hoc ſuper omnia vt poſtea ꝙ fuiſſent humana corpora abſqꝫ omni humanitate laniata: expoſita in publica et nudata non ſolum veſte ſed etiā cute. crudele cunctis ꝑtereuntibus ſpectaculum fierēt. Quoſdā etiā colūpnis diſtrictos et poſt tergum diſtortis brachijs vinctos relinquebant. Jam vero hij qui ante preſidem ſuſpendebantur non id ſolum tp̄is quo ab eo vel diſcutiebantur vel cruciabantur ſed totū pene diem cum alij actus agerentur in eculeis exigebant ſi forte aliqui ex hijs iugis pene cōtinuatione a propoſiti firmitate diſcederent. Tanta vero in hijs crudelitas erat. et in tantū ab eis omnis penitꝰ humanitatis ſenſus abfugerat: vt poſtea ꝙ omne corpus vel tormentis vel verberibus fuiſſet abſumptū trahi nudum pedibus ſurſum iuberetur ad carcerem atqꝫ ibi neruo pedibus concluſis. recentibus adhuc terga vulneribus reicerentur in ſolum ceſtarum fragmentis ſubter inſtratū. Interea ꝙplurimi vſqꝫ ad mortem conſtanter et fortiter perdurantes: inuentoribus ſcelerum inaniter intentate crudelitatis pudorem non nimiū conferebant. Alij vero recepta corporis ſanitate ad repandos denuo agones diſpenſatores penarum ſponte prouocabāt: quos illi erubeſcētes rurſum ad tormēta reuocare: ipſa eorum audacia perterriti capite eos cedi iubebāt. Jſti ſunt viri ī deo philoſophi beati matyres filee voces quas in vinculis poſitus et in carcere retruſus cōmiſſe ſibi eccleſie ſcribebat: quibꝰ vna ſecum ſocios eos martyrij et conſortes celeſtium faceret coronarum.

De hijs que apud frigiam geſta ſunt. Capitulū. vi.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 28

IAm vero illud qđ apud frigiam geſtum eſt quis audeat preterire: in quo et cōmunia humanitatis et propria romani regni iura violata ſunt. Ubi vrbem quandā criſtianorū ciuiū in qua cū et populus omnis et honorati viri et curator ac magiſtratꝰ criſtianos ſe eſſe nec acquieſcere ad ſacrificandū faterentur: circūdari militibus iubet. cunctoſqꝫ ſimul cū mulieribus viros cum puulis ſenes. cū ciuibꝰ ciuitatem iniecto igne cōcremari: ita vt nullus penitus ex illa vrbe etiam cum optio volentibus daretur abcederet. Et hoc in ciues perpetratū eſt qđ ī hoſtes egiſſe notā crudelitatis habuiſſet. Verū beati huiꝰ numeroſiqꝫ martyrij pariter ab vniuerſa plebe ſuſcepti auctor et dux extitit vir pietate et religione atqꝫ omni benignitate clarus adauctus noīe. pr̄ia et genere ytalus: honoribꝰ palacij per gradus ſingulos vſqꝫ ad officioꝝ perfunctus magiſterium rationes quoqꝫ per illud tempus ſummaꝝ parciū āminiſtrans in ſupradicta vrbe degebat. cuiꝰ in cōfeſſione criſti ſententiā omnis populus ſecutus: boni ducis exemplo ſummarum vere parciū per martyriū conſecutus eſt palmam.

¶ De diuerſis martyribus qui per diuerſa loca vario martyrij genere conſummati ſunt. Capitulū. vij.

SEd vnde ſufficimus propria vniꝰcuiuſqꝫ martyris per ſingulos enumerare ſupplicia? Quis enim poſſit vel illa repetere: quibus apud arabiā ſancti martyres ſecuribꝰ ceſi ſunt
Arabiā Aut quomō quis retexat que ī capadocia geſta ſunt. vbi crura
Capadocia frāgi dei cultoribꝰ iubent? Quis meſopotamie referat cruciatꝰ vbi criſtianos ſuini tergoris more ſingulis manibus pedibuſqꝫ ſuſpenſos amariſſimo fumo ſubter iniecto indignis cruciatibꝰ enecabant. Alios vero lento igni prope adhibito: tormentis longioribus abſumebantur. Illa autem quomō replicem que

apud alexandriā geſta. etiā veterū poetarū fabulas vincunt: vbi obtrūcatis auribꝰ. atqꝫ inhoneſto vulnere naribꝰ manuū quoqꝫ ceterorūqꝫ membroꝝ ſummitatibus amputatis. truncū ſinebāt abire deriſum. Apud anthiochiā vero quō recordabor craticulas prunis impoſitas: quibus criſtiani ſupimpoſiti torrebantur. Sed inter hec nobiliū duoꝝ iuuenū factū memorabile ſilere equū non puto. Qui cum cōprehenſi. ſimulacris īmolare cogerent aiūt. Ducite nos ad aras. Et cū fuiſſent adducti manꝰ ſuas ardēti igni ſupponētes: ſi ſubtraxerimꝰ īquiūt ſacrificaſſe nos credite. Et quoaduſqꝫ caro omnis in igne deflueret: īmobiliter ꝑdurarunt. Alij cū ad ſacrificandū quererentur ſacrilegā pollutionē vitātes: mirū dictu ac deinceps a nullo fideliū equiparabile vitam precipicio finierunt: minore quidem tolerancie fiducia et conſeruande fidei maiore cautela in quibus admirabilis quedam et veneranda femina pulchritudine pariter et pudicia formoſa genere nobilis et copioſa facultatibus: cui erant due filie virgines honeſte ſatis et ad materne pudicicie regulā nutrite ſpē ſimul et moribus emula ſibi probitate certantes: quas religioſa mater ſcd̄m preceptū domini educauerat. Sed pro hijs que ſupra diximus vel nature vel inſtitutionū bonis prauoꝝ hominū multa erga virgines earūqꝫ matrem contentio exagitabat: et ſummo ſtudio ſummaqꝫ vi ꝑquirebantur. Cūqꝫ declinādi turbinis gracia ſui abſentiā procuraſſent: agit omni intentione vt eaꝝ preſentia fieret. Miſſi in hoc ipſum milites reꝑtas eas venire antiochiā cogūt. Sed cū purgētibꝰ militibꝰ vehiculo impoſite iter agerēt: talibꝰ religioſa et pudica mater ad filias vtitur verbis. Scitis dilectiſſime michi filie quō vos in diſciplina dn̄i edocuerī: ſcitis ꝙ a ꝑuulis deꝰ vobis pr̄. deus nutritor deꝰ īſtitutor extiterit. et ꝙ pudicicie et caſtitatis bonū ita mecū ꝑiter dilexiſtis: vt ne oculꝰ quid vr̄ vmꝙ̄, ſicut vobis cōſcia ſum, laſciuiore fuerit maculatꝰ aſpcū. Quid igit nūc agiꝰ

Nūc videtis ꝙ omnia iſta vis aut a deo nos ſtudeat aut a pu
dicicia ſepare. Proſtituent᷑ ergo publicis lupanaribꝰ membra
que aer pene publicus ipſe habuit incognita. Ne queſo filie
quia nec tā parua nobis in deo fides eſt. vt mortē ꝑtimeſcamꝰ
nec tam deſpecta pudicicia. vt viuere etiam cum turpitudine
cupiamus. Quin potius ſi placet qđ in omnibus tenetis: etiā
in hoc ſequimini matris exemplū. Preueniamꝰ impuras car-
nificū manus et impudicoꝝ p̄ripiamꝰ incurſus: mundūqꝫ hūc
qui nos ad impuram et impudicā cōpellit. et ꝑtrahit vitam.
pura et pudica morte dampnemꝰ. Cūqꝫ talibus exhortationibꝰ
filias ad ſimile propoſitū videret accenſas: ad fluuiū quendā
in itinere poſitū venerunt. Vbi cū ſe humane neceſſitatis cā
deſcendiſſe ſimulaſſent. et paululū cuſtodes cogente naturali re
uerencia ſeceſſiſſent: adductis diligentius hinc inde veſtibus
minacis ſe fluuij rapidis iniecerunt fluentis. Sed et alie due
virgines per omnia inſignes ſorores. genere nobiles et admi
rabiles. primo adhuc etatis ſpē pulchre ſatis ſed aīa pulchrio
res. ornate moribus magiſꝙ̄ monilibus ſtudijs apprime proba
biles: non ferentes violari publicis edictis ac legibꝰ caſtitatē
marinis ſe fluctibus īmerſere. Hec apud anthiochiam. In
regionibus vero ponti crudelia gerebantur. Arundines acute
quibuſdā ſub vnguibus digitorū infigebantur: alijs plumbum
igni liquefactū et dorſo diffuſum vſqꝫ ad loca pudenda quibꝰ
naturalis egeſtio procurare ſolet infundebat᷑. Feminis qꝫ verna
cādentia. et reuſte ardentes vſqꝫ vllo hūanitatis miſerationiſqꝫ
reſpectu ingerebantur per pudenda viſcerum et naturalium ſe
creta membroꝝ. Sed quid faciam ꝙ appellationes ipſe michi
in admiſſis facinoribꝰ deſunt et geſtoꝝ ſcelerū nec vocabula
quibus enumerari queant inueniri poſſunt. Suſtinebant tñ
oīa fortiſſimi et pijſſimi martyres: tū optimi et p̄clari iudices
in eo ſolo ſapientiam ſuam omnibus futuram in admiratione

cenſerent ſi aliquod noue crudelitatis nouiq; generis ſupplicij inueniſſent. Sed cū aliquādo iam non ratione aut humanitate credulitatis tamē nimietate ſaciati reſpicere ad īmanitatē ſceleris ſui cepiſſent deſolatos vrbes ciuibus. et optimis rura nudata cultoribus. orbatos filijs patres. et parentes liberis: ad clementiā ſe bonitatēq; cōuertunt. Edictū principale pponūt quoniā fas nō eſſet tot ciues in quibꝰ fidei ſue eſſet obſtinata perſuaſio morti tradere placere de reliquo vt hoc genus hoīm nequaq̄ quidem ſubiret interitū: omnes tamen qui hanc ſpēm confeſſionis tenerent dextris oculis ferro effoſſis eiſdē cauterio aduſtis. ſiniſtro enim poplice cauterio nichilominꝰ debilitato: per ſingulas quaſq; prouīcias in eris ferriq; metalla vel opis vel pene gracia deportandos. Hec fuit clementia principalis: qua optimis ciuibꝰ cōſultum eſt. Sed ille quidem ſuis vt videbatur vel moribus vel vicijs agebant: iuſtis vero et ſanctis viris corone virtutis et pacientie parabant a domino et ſaluatore noſtro: per hec vel explorante fidem credentiū ſibi vel merita remunerante. Sed ſicut omnes per ſingulos enumerare qui tunc in paſſionibus carnis ſue deo gloriā dederunt. non ſolum difficile ſed et impoſſibile eſt: ita omnes penitus omittere. et ne paucoꝝ quidem nominatim facere mentionem ſatis videtur ingratum. Paucos ergo memorabimus: et maxime eccleſiarum principes per loca ſua ſingulas martyrij gloria coronatos.

De quibuſdam nobilibus martyribus qui noīatim et ſpecialiter exprimunt. Ca. vij.

Primus ergo nobis in memorijs pioꝝ fulgēs ī regno xpi martyr ſcribatur anthimꝰ nicomedie epūs capite ceſus. Poſt huc vita et ſtudijs ſemp martyr lucianꝰ pbr̄ āthiochenꝰ ſed tunc apud nicomediā criſti regnū verbis geſtiſq; predicās

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 28

Apud tyrum vero nobiliſſimꝰ in martyribus. et a prima etate in criſti eruditionibus enutritus tyrãnio eiuſdem vrbis epũs zenobius a ſidone preſbiter et ſiluanꝰ emiſſenoꝝ eccleſie ep̃s qui ĩ ſua ciuitate beſtiarũ dentibꝰ abſumptus martyrũ ſociatꝰ eſt choris. In paleſtina vero primus ſiluanꝰ epiſcopus: apud gazam cum pleriſqꝫ clericoꝝ. In metallo autẽ fanenſi. lx. ſimul capite ceſi. Pileus vero et nilus epiſcopi: cũ plurimis clericis igne conſumpti. In coꝝ numero habetur etiã ceſarienſis eccl̃e flos nobiliſſimꝰ et fructus doni celeſtis pamphilus. Apud alexandriam vero et per omnẽ egyptũ vel thebaidã primus velut lucifer quidã inter aſtra cõſurgens petrus eiuſdem vrbis ep̃s doctrina moribꝰ et vite precipuus: et cum eo preſbiter fauſtꝰ et dius et ãmonius. nec merito nec inſtitionibꝰ nec martyrio diſpares. Phileas quoqꝫ et eſichius et paconius et theodorus epiſcopi ex vrbibus egypti: ceteriqꝫ cum ipſis innumerabiles nobiles. nobiliſſima ꝑtulere martyria. Quoꝝ ꝑ ſingula agones diſcribere ne nos opus noſtrũ iuſto longius dilatemur: ſuis ciuibꝰ qui et ad dicendũ probi pollent. et pñtes tunc aderant derelinquo.

De celeſti vindicta ſup martyrũ ꝑſecutores emiſſa. Ca. ix.

INterea ꝑturbari ſtatum noſtrũ et crudeli vbiqꝫ aĩaduerſione vaſtari: eternũ ꝑuigilemqꝫ illum non latuit oculũ. Et quoniã dominus tradiderat quidam familiã ſuam caſtigari in paucis cruenti vero ĩmanitatis miſtri deſeuierunt in multis adeſt continuo vltrix dei dextera: et illos qui primo dũ ſeruarẽt pacem eccleſie cum omni proſperitate imperiũ gubernauerant in tantã rerũ ꝑmutationẽ deducit: vt auguſtus ipſe in id vanitatis atqꝫ amẽcie ꝑueniret. quo depoſitis cum collega pariter auguſto regni ĩſignibꝰ priuati et plebei poſt imperiũ viuerẽt Ille vero qui ei ſecundus in honore. poſt modũ etiam in primis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 28

ſucceſſoꝛ fuit. qui et intentoꝛ ac ſignifer noſtre perſecutionibꝰ extiterat: tā multis varijſqꝫ moribꝰ et coꝛpis tabo atqꝫ inſania mentis afficitur: vt poſt longos atqꝫ extricabiles languoꝛes ſcelerū ſuoꝝ furijs agitatus. ſponte vitam nephariā pꝛoderet Sed hec poſtmodū.

De pietate vel regione conſtantij imperatoꝛis et bone memoꝛie eius filio conſtantino. Capitulum. x.

Nunc vero in occiduis partibus q̄d maximianus. qui et herculeus depoſuerat. conſtantius regebat imperium. In duas namqꝫ pꝛocurationes romanū regnū fuerat diuiſum. Sed is multa clementia erga homines: erga deum vero religione maxima vtebatur. Neqꝫ vero ex cōſoꝛtij rabie regnū ſuū pioꝛū ſanguine maculauerat: neqꝫ orationū domus cōuenticula nr̄oꝝ imitatꝰ maximiani veſaniā hoſtili vaſtatione deſtruxerat: quin potiꝰ cultoꝛes dei venerationi habuit: et honoꝛi: vnde et merito religioſus pater religioſioꝛē filiū conſtantinū regni boni parti reliquit heredem. At vero conſtātinꝰ vt romani regni apicem ex pr̄na hereditate ſuſcepit: mira quadā dei grā ciuibus carus: exercitui acceptus. viris foꝛtibꝰ imitandꝰ. facinoꝛoſis vero et ignauis terribilis fuit. In obſeruātia qꝫ religionis longe etiā patrē vincere ſtuduit. Sed et licinꝰ comūi oīm ſentētia adſcitꝰ imperiū auguſtus pꝛonūciat᷑.

De pietate vel crudelitate maximini et maxētij tyrānoꝝ. Ca. xi.

Que res maximinū vehementer offenderat: qꝛ hijs tunc adhuc ſolūmodo ceſar in oꝛientis partibus habebatur Neqꝫ vltra id ferens: vi raptum ſibimet auguſti nomen aſſumit. Maximianus vero qui et herculeus quem pauloante collegam fuiſſe deocleſiani et cum eo imperij inſignia depoſuiſſe memorauimꝰ: cum a filio maxentio in vrbe roma tyrannidem

tenente fuiſſet expulſus. ad conſtantinū tanꝙ ad generū miſe
rationis cauſa cōfugiēs: inſidias ipſi a quo religione ſuſcept9
fuerat molitur. In quibus turpiter deprehenſus turpius periȷ̄t
ita vt etiam poſt interitum ſtatue eius atqꝫ ymagines auferrē
tur et in edibus publicis vocabula eius nominis mutarentur.
Huius igitur filius maxentius qui in vrbe roma tyrannidem
ceperat. primo velut erga ſe īuitādē plebis gracia fidei noſtre
veneratorem ſe eſſe ſimulabat : et ob hoc pſecutiones reprimi
omneſqꝫ iniurias a criſtianis arceri iubet: ſed nichil ī reliquis
actibus ſuis. nichil in vita vel moribus ꝙ criſtianis proximū
videretur oſtendit. In tanta etenī flagiciorū et ſcelerū fece in
tāto impuritatis ſceno verſabatur: vt nichil prorſus facinorū
peſſimorū ab eius non dicam vita. ſed ne vnius ſaltem diei ac
noctis ſpacio eſſet alienū. Deni qꝫ ſenatorū et maxime nobiliū
matronas publice abſtrahi. atqꝫ in ſuā libidinem deduci impe
rabat: et poſt cōtaminationē viris ſuis reddi iubebat: non tā
expleta adulteriȷ̄ libidine. ꝙ īmutata. Tantus vero metus pa
tres plebemqꝫ oppreſſerat vt me hocipſum quidem qd in metu
erant palam oſtendere auderent: ſed ferebant in ſuetā ſeruitutē
gementes et aliquid ꝓ libertate cogitare metu inhibebāt: cū
ille iam non ira ſed libidine cedes agitaret. Deniqꝫ quadā die
impat militibus ſuis exire per plateas totius vrbis: et omnes
qui occurriſſent cui9cūqꝫ etatis vel cui9libet ſexus gladiȷ̄s ce-
dere. Innumereqꝫ multitudines populi romani: non hoſtiū ſed
ciuiū telis deiecte ſunt. Senatores vero et hiȷ̄ maxime qui vel
honoribus vel opibus clariores incuria videbantur: confictis
criminibus tanꝙ rei puniti proſcriptiqꝫ ſunt. Addit vero etiā
hoc faſtigiū ſceleribus ſuis: et artis magice induſtriā ſummis
ſtudiȷ̄s excolit. Ad que miniſteria explenda ꝑquirebantur mu-
lieres nobiles grauide et adhibite funeſtis ſacris medie ſcinde
bantur: rapiebant[z] paruuli infātes. et eoꝝ exta viſcerib9 euulſa

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 28

perſcrutabant̃. Jugulabant̃ et leones et nephandis quib⁹dam commentis ac ꝑcantationib⁹ demoniaca arte compoſitis bella per hec dicebantur arceri: et credebat̃ ius faſq́ꝫ poſſe ſeruari. Hĳs vero malis omnibus etiã illud addit̃ ꝙ oẽs qui ꝑ certas vrbes vel agros fuerãt: tyrãnica crudelitate deterriti dũ nichil ſibi ad vitam tutũ putant et relictis agris per loca abdita et latebras eunt: omniq́ꝫ ſtudio arãdi ſerẽdiq́ꝫ ceſſante tãta fames vrbem atq́ꝫ omnia loca inuaſerat: vt nichil reliqui ad vite ſubſidiũ fieret. In orientis vero atq́ꝫ egypti partib⁹ maximin⁹ ſimiliter omni crudelitate et veſania tyrãnidem gerebat: ita vt alter alterũ vtpote in tyrãnide ſocius etiã in ſcelerib⁹ videret̃ imitari et neſcires cui potiſſimũ dare flagicioꝝ palmã deberes: Eo ſane maximin⁹ ſociũ preire ſceleribus videbatur: ꝙ etiam publicos honores et maxĩos magiſtris magoꝝ et malaꝝ artiũ doctoribus decernebat. Simulachroꝝ quoq́ꝫ cultui ſatis ſuperſtitioſe deditus erat: ita vt ne ad paruũ quidem momentũ ſine augurĳs et diuinationibus ac ſimbolis acquieſceret: vnde et vehemẽtior aduerſum nos et grauior priorib⁹ perſecutor fuit Vetera q́ꝫ delubra et olim etiã ab ſtudioſis cultorib⁹ derelicta renouari omnia iubet: ſacerdoteſq́ꝫ hĳs et põtifices ꝑ ſingulas prouincias nobiles quoſq́ꝫ et alĳs iã honoribus fũctos. miſtris militaribus et ſalarĳs aditis decernit. Nec mirũ qui et manifeſtos maleficos vel rectores prouintiaꝝ vel duces militũ promoueret. Sed ob hui⁹cemodi vanitatis miniſteriũ: ꝙ plurime copie auri argẽtiq́ꝫ querebant̃. Exquo accidit vt omnes vbiq́ꝫ ꝓuĩcie diu diuerſis mõis et occaſionib⁹ nudarẽt̃. grauãdo ſenſũ tributa multiplicãdo: locupletiores quoſq́ꝫ exquiſitis aut etiã cõfectis iniurĳs cõdempnãdo. alios vero etiã proſcribẽdo. oẽs ꝑiter bonis paternis auitiſq́ꝫ familĳs euoluebat: vñ et montes auri vt ita dixerim congregatos familiarib⁹ ſuis ac ſatellitib⁹ largiebat̃. In cõuiuĳs vero tã profuſus erat tamq̃ꝫ temulentus

vt inſanus ac mente captus vini furoꝛe putaretur et ebꝛius fieri iuberet. ꝗ̄ die poſtera ſe iuſiſſe neſciret. delicijs etiā luxu atqꝫ omni diſſolutionū genere fluitās: turpiſſima ſui militibꝰ p̄bebat exēpla. Deniqꝫ quitq̄d laſciuie quitq̄d petulāt quitq̄d luxurioſe geſtum a rectoꝛibꝰ vel militū vel pꝛouinciaꝝ fuiſſet īultum cedebat ob imperatoꝛis exemplū. Cui inter cetera etiā hoc ſingulare ſtudium erat ne vllam non dicam vrbem. ſed ne vel bꝛeue oppidum abſqꝫ adulterio nobiliū matronaꝝ que per loca fuiſſent reperte vel coꝛruptione virginū pꝛeteriret. Talis hic tātuſqꝫ vir qui pudicicie honeſtatis iuſticie ac totiꝰ equitatis hoſtis publicus erat: quid niſi etiā criſtianoꝛū hoſtis ac ꝑſecutoꝛ exiſteret. Aduerſum quos tantū crudelitatis exercuit vt p̄ceſſoꝛes ſuos vincere feſtinaret in ſcelere. Ignes laminas cruces. beſtias. maris pꝛofundū obtruncationes membꝛoꝛum effoſſiones oculoꝝ: et ſingulis membꝛis ſpālia inferri ſupplicia geſtiebat. Cum tamen magis illi conſtātes et foꝛtes inueniretꝛ in tollerādo. ꝙ̄ iſte ingenioſius et callidus in exquirendo. Uincebatur etenī ſepius nō ſolum a viris ſed etiā a feminis que verbo dei et caloꝛe fidei ſuccenſe. vt femine quidem cōpꝛehendebantur: ſed vt viri foꝛtes in certamine conabantur moꝛtem pꝛomptius ſubire. ymmo vero et vltro expetere ꝙ̄ coꝛpoꝛis maculā recipere malebāt.

¶ De doꝛothea ſacra virgine alijſqꝫ nobilibus feminis ſimulqꝫ virginibus. Capitulū. xij.

Uerum cum duobus grauiſſimis dominis libidine et crudelitate pꝛeceps ageretur: fuit apud alexandꝛiā doꝛothea quedam ſatis nobili oꝛta familia. ingentibus diuicijs et propīquis nobilibꝰ pollens: ſed ī ea ingenij atqꝫ induſtrie bonū ceterarūqꝫ honeſtaꝝ artiū ſtudia magiſqꝫ hec vigebant. Foꝛme vero et decoꝛis gloꝛia tāta in ea fuit: vt mirū ac ſpāle

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 28

in ea dei figmentum crederetur. Sed illa que religione animi
et honeſtate vite pulchrior ꝙ̄ vultu corpis eē ſtuderet: equiſſi
mo mentis iudicio quod pulchrum et decorum inter homines
eſſe videbatur: id potius deo conſecrare ꝙ̄ vſui humano ſta-
tuit indulgere: vt virgo deo ſacrata ꝑſiſteret. At ille qui diui
na atqꝫ humana libidine ſimul et crudelitate fedaret: cognito
ſolius forme non etiā ingenij ac propoſiti bono ad temerandā
virginem ac polluendā eius caſtitatem animū intendit. Com
perto vero ꝙ criſtiana eſſet. que ſcd̄m ſua edicta pene magis
ꝙ̄ libidini ſubicienda videretur: in ambiguum poſitus eſtuare
cepit. et in quā ſe partem verteret ignorare. Sed vbi dubios
animos libido que ei latius dominabatur optinuit. et expec-
tantem virginem pro martyrio ad ſuppliciū rapi. per occultos
nūcios de ſtupro interpellauit: illa eque nephas ſibi eſſe reſpō
dit. templū corporis ſui q̄d ſemel deo conſecrauerat. ꝑ ydolorum
cultu aut libidinis contagione polluere: proinde ſe quidem ad
mortem paratam eſſe. a crudeli vero tyrāno nō decere blandum
aliquid aut molle proferri nec eē dignū reſolui erga ſe truces
animos. quos cotidie criſtianorū cruor vndatim profuſus ob-
duraret. Ad que reſponſa cum ille libidine accenſus acrius in
caleſceret et niſi verbis acqeuiſſet vi agere decerneret: omni
bus virgo pudiciſſima ſuis. domoqꝫ ac familia derelicta noctu
clam cum paucis fidiſſimis famulis et cum amiciſſima ſibi co
mite caſtitate diſcedit. atqꝫ illuſum tyrannū vanū amentemqꝫ
dereliquit. Sed et alias plurimas nobiles mulieres ſimul ac
virgines exemplo illius adorſus. ſed et exemplo nichilominꝰ
illius paratiores ad mortem ꝙ̄ ad ſeruitutem libidinis nactus
crudelibus ſupplicijs affici iubet. Que multo promptius et
letius ꝙ̄ ceteri omnes mortem ſubibant: ꝙ duplices ſibi coro-
nas a domino preparandas. non ſolum pro pietate verum
etiam pro caſtitate credebant. Sed in hijs relationibus

poſitus ſilere equū non puto etiā nobiliſſime femine in vrbe roma mirabile factū ſuffronie: cuius vir prefectus vrbis rome ſub maxentio tyrāno agebat. Qui cū de ſupradicte femine pulchritudie cognouiſſet: vt ei mos erat miſſis ſtuproꝝ miniſtris deduci ad ſe feminā iubet. Illa rem ad maritū detulit. Qui cū compiſſet multa ſecum voluens ad vltimū altius ingemiſcens et quid inquit faciemus: quibus aut hec toleranda ſunt aut anima ponenda? Tunc illa vt maritū vidit metu mortis perterritū. prodidiſſe pudiciciā ſuam: paululū ait hijs qui miſſi fuerant expectate donec cōpoſita vt decet et adornata ꝓcedā. Dehinc ingreſſa cubiculum. cum prius de fixis genibus oraſſet tanꝙ pudiciciā ſuam deo īmolatura. pectus ac viſcera correpto mucrone trāſuerberat: extremos huiꝰmodi nuncios ad tyrānū per aſſiſtētes famulas mittens: tales ait magis placeāt xp̄iane femine tyrāno.

De crudelitate tyrannoꝝ et de vltione diuina ſuper maximinū delata. Capitulū. xiij.

Hoc modo ſimul atqꝫ in occidente velut vno demonis ſpiritu armati et paribus hijſdem vicijs accenſi deſeuiebant tyranni: cum tamen per hoc criſtianoꝝ virtus animi et conſtantia fidei probatior et magnificentior redderetur. Sed cū per decem cōtinuos annos in orientis partibus ſimilis etiā maximini principis erga criſtianos fuiſſet graſſata crudelitas. et īnumera milia hominū deum verū colentiū neci tradidiſſet: cumqꝫ vires crudelitatis ſue ac libidini indeſinenter ſuggeret temulentia et neqꝫ conſiliū neqꝫ ſacietas finem vllū aut modū imponeret: adeſt cultoribus ſuis diuina prouidentia: et quos per ignem probauerat educit rurſus ad refrigeriū. Ipſum nāqꝫ auctorem ſceleris vltio diuina corripuit: et ille qui letis ac ſaginatis carnibus incedebat ſuperbꝰ. inflatis ſubito viſceribꝰ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 28

ſuppuratiſqꝫ diſtēdit̄. Dehic ī ꝓſūdioribꝰ pectoris ꝑtibꝰ oborto vulnere: totꝰ intrīſecꝰ viſcerū ſeceſſus tabo ſerpente depaſcitur Poſt etiā fiſtulis q̂bꝰdā inſuꝑficiē prurulētis meatibꝰ adaꝑtis de interioribꝰ putrefactis vulneris venis. ebullire vndatī cepit īnumera vermiū multitudo. Fetor vero tā ītollerabilis erat vt nullus oīo ne medicoꝝ quidē propius poſſet accedere: ꝙ carnes ſatis lete et ī oī luxuria enutrite grauiorē ex corruptiōe nidorē putredīs exalabāt. Deīqꝫ pleroſqꝫ medicoꝝ ꝙ nec morbo aliq̄d mederi nec vī fetoris tollerare poſſent interfici iubet. In quibꝰ cū quidā iugulandꝰ potius ꝙ̄ medicaturus aſſiſteret: inſpiratꝰ a deo cur inquid īperator erras: et q̊ deꝰ infert ab hōībꝰ putas poſſe reuocari. Nec hūanis iſte eſt morbꝰ nec a medicis curat̄: ſed recordare quāta ī ſeruos dei egeris: ꝙ̄qꝫ ī religionē diuinā īpius et ꝓphanꝰ extiteris: et intelliges vnde tibi poſcenda ſint remedia. Nā et ego quidem mori cū ceteris potero: tu tamen a medicis minime curaberis.

Quēadmodū maximinꝰ tyrānꝰ celeſti vidicta coactꝰ de cōmiſſis erga criſtianos ſceleribus penitudinē geſſerit. qualeſqꝫ pꝰmod̊ pro eiſdem criſtianis litteras vel decreta ſtaturit. Capit. xiiij.

t Unc primū ſe maximinꝰ hominē eſſe intellexit: et ſceleꝝ ſuoꝝ īmanitatis recordatus. primo omniū erraſſe ſe et impie egiſſe profitetur: et velut ſatiſfacere incipit deo. Cū deīn cōuocatis hijs qui in officio publico ſibi parebant legem ſcribi et confeſtim emitti iubet: qua non ſolum a criſtianis deſinat ꝑſecutio: et arceatur omnis iniuria: verum et reedificari eoꝝ permitterent̄ eccleſie. vt ſolitis obſecrationibꝰ vacātes etiam pro ipſius ſalute excelſo ſupplicēt deo. Quibꝰ dicto cicius ꝓcuratis continuo per ſingulas quaſqꝫ vrbes edicta mittuntur cōtinētia hunc modum. Imperator ceſar galerius maximinus auguſtus pontifex maximꝰ germanicus. egyptiacꝰ. thebaicꝰ. ſarmaticus.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 28

bis carpicus.ſexies armenicꝰ quinquies perſicus.medorum et agabenoꝝ victor tribunicie poteſtatis.vicies īperator.decies nonies conſul occies pater p̄rie proconſule et imperator ceſar flauius valerius conſtantinꝰ pius felix.inuictus auguſtus pō tifex maximꝰ.tribunicie poteſtatis imperator.quinquies cōſul pr̄ p̄rie ꝓconſule. Inter cetera que pro reipublice vtilitate diſponimꝰ.nos quidem primo volueramꝰ ſcd̄m antiquas leges et publicā romane obſeruācie diſciplinā cūcta moderari:inter que etiā hoc addere.vt criſtiani qui paternā religionē relique rant ad eam rurſus reuerterentur.Verū quoniā iudicio quodā animi ſui tanta eos obſtinatio rei huiꝰ habuit.vt nullomodo redire vellent ad ritum religionis antique. que a maioribus fuerat inſtituta:ſed eo magis pro volūtate ſua vnꝰquiſq̄ ipſe legē conſtituit.et in diuerſis locis plebs diuerſa cōcurrit.Cūq̄ pro hijs a nobis propoſitū fuiſſet edictū.vt ad patrias leges redirent et antiquitus cōſtitutas:plurimi eoꝝ ꝑiculis ſe potiꝰ ſubicere.morteſq̄ īnumerabiles tolerare q̄ꝫ obedire preceptis talibus maluerunt.Et quoniā multos adhuc in eodem animi iudicio durare peruidimꝰ vt ita nec dijs celeſtibus honorem debitū redderent nec ſue religioni ſatiſfacere viderentur:reſpi cientes ad ſolitā māſuetudinē clemēcie noſtre qua cōſueuimꝰ omnibus veniā dare hōibꝰ libenter etiā ergo hos indulgēciā noſtrā credimus porrigendā:vt rurſum ſint criſtiani.et cōuen ticula in quibꝰ orare cōſueuerūt extruāt et reedificent:ita tn̄ vt nichil contra diſciplinā publicam gerant.Alijs vero ep̄lis iudicibꝰ īdicabimꝰ:quid eos oporteat abſeruare.Vnde cōceſſa hac noſtra indulgentia exorare debent deum ſuū pro ſalute nr̄a et pro reipublice ſtatu:vt omnino īcolumi degente re publica etiā ſecure agere in proprijs laboribꝰ poſſint. Rufinꝰ.

Hec de latino in grecū verſa:nos rurſum tranſſudimus in latinū.Sed poſt hec quid conſecutū ſit videamus.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 28

Incipit liber nonus eccleſiaſtice hyſtorie. De relaxatione confeſſorum et reſtauratione eccleſiarum. Capitulū. i.

H h Uiuſcemodi edictis imperialibꝰ per omnē locum aſie pontiqꝫ propoſitis: velut ex ingentibus tenebris ſubitum lumen refulſit. Sed maximinꝰ qui ī orientis ꝑtibꝰ ceſaris tyrannidem potius q̄ꝑ locum tenebat. tamq̄ꝑ crudelitatis ſue materiā ſibi ſubtrahi non ferens: cum ei diſpliceret edictum. nec tamen auderet obſiſtere proponi publice legem et omnibus in noticiā venire nō patiē verbo tamen iudicibus precipit inducias criſtianis interim dari. Sed ſabinꝰ qui per illud tempus ꝑfecture culmē gerebat omniū prouinciaꝝ iudicibus ſcribens. et prelatā imperatoris inſerens legem manifeſtum efficit cunctis id qđ maximinus obſcurare temptauerat. Iudices vero ꝑ ſingulas ciuitates edicta mittentes legemqꝫ preferentes relaxari cunctos qui tenebanē in carcere: quiqꝫ in metallis aut quibꝰlibet vinculis adſeruabantur omnes abcedere liberos iubēt. Quibꝰ ita geſtis. velut poſt nimiā tempeſtatē ſi ſolis ſplendor celo redditus fuiſſet ac terris duces populi noſtri ꝑ ſingulas quaſqꝫ vrbes frequētare conuentus. eccleſias inſtaurare. cōſilia agere ſacerdocia repare ſingulas quaſqꝫ eccleſias ſi cui quid deeſſe videbatur inſtruere. Que cum cuncta ita gererenē: ſtupor ingens habebat infideles gentiliū de tanta tamqꝫ ſubita conuerſione rerū: ita vt admiratione ipſa fateri cogerētur magnū et ſolū verū deum eſſe quē criſtiani colunt. Noſtroꝝ vero ſi qui in agonibus fideliter et viriliter ꝑdurauerant: cū omni fiducia et leticia agebant. Si qui vero languidius et ignauius egerant cū omni humilitate et ſupplicatiōe medicinā poſcere ab hĳs qui īcolumes ꝑſtiterāt ꝓperabāt: et ꝑ eos repropiciari ſibi oīpotentē deū ſupplicabāt.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 28

Jam vero illi qui de metallis fuerant relaxati. venientes per vrbes ſingulas magnanimi ſublimeſqꝫ īcedebant et ineffabilē leticiā atqꝫ exultationē dei eccleſijs exhibebant: toto itinere ꝑ plateas quoqꝫ ciuitatū et vicos cū pſalmis et ymnis digredientes ita vt ſtuperent et magnificarent deū hij qui eos paulo ante vinctos atqꝫ cathenatos trahi in metalla viderant: lotos vero nunc atqꝫ exultantes cernabant ad propria remeare. Ex quo etiam ipſi qui prius infeſti nobis videbantur et aduerſi: nunc ſubite conuerſionis miraculo congratulabantur nobis et cōmunem ſibi ducebant leticiam noſtram.

De ſequenti perſecutione. Capitulū. ij.

Verū cū hec ita in agris ac vicis et vrbibꝰ agerent᷑ et pro reddita ſibi pace criſtianoꝝ populi modeſta exultatione gauderēt: totius boni inimicus tyrannus ferre nō potuit quin inſita ſibi nequicie rabie gaudia iſta ſubrueret. Etenim maximinꝰ quē in orientis atqꝫ egypti partibꝰ tyrānidem tenere ſupradiximꝰ ſex non amplius menſes paſſus eſt noſtros ī pace perſiſtere: et protinus quitquid ad obturbandā eam nanciſci potuit molitur. Igitur primo prohibere noſtros per occaſiones quaſdam temptat: ne ad cimiteria cōuenirent. Tum deinde nequiſſimos quoſdā anthiochene vrbis viros inſtigat legationē mittere aduerſum nos: depoſcentes ne ī propria patria degere liceat criſtianis. Cuius legationis iniciū facit per theotegnū quendā curatorem anthiochene vrbis: praui ingenij hominem peſſimiqꝫ propoſiti. Sed et alios ꝑ ſingulas ciuitates ſimiliter teterrimos ciues ad ſimile facinꝰ īpellit: et ex omnibꝰ ꝓuincijs huiꝰcemodi legationē dirigi cōponit: multaqꝫ alia aduerſum nos ſpāli quodā odio et obſtinata cōtentiōe machinat᷑: donec omnimodo mala que iam quieuerant renouaret. Mala quippe

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 28

mens maluſqꝫ animꝰ velut ſitī quādā et famē ſe pati putabat niſi laniari carnes ciuiū et ſanguinē eoꝝ pꝛofundi videret.

De ſimulachro nuper apud anthiochiam conſecrato vel que reſponſa dediſſe dicatur. Capitulū.iij.

Interea occaſionē repperiſſe ſe maximā ratus ex eo ꝙ apud anthiochiā ſimulachrū quoddā iouis amicalis nuper cō ſecratum. artibus quibꝰdā magicis et impuris cōſecrationibꝰ ita compoſitū eſt. vt fallere oculos intuentiū et poꝛtēta quedā oſtentare videretur ac reſponſa pꝛoferre: idqꝫ omnibus et ipſis imperatoꝛibus pꝛo certo confirmatur. Quod poſtea ꝙ̄ ab vniverſis creditum eſt: aſſeueratur item deus ille dediſſe reſponſa ne criſtiani in vrbibus habitarēt: neqꝫ in vicinis vrbis locis ſed ꝙ̄to fieri poteſt longius fugarentur. Quibus cognitis oēs qui vbiqꝫ ſub tyranni regno erant. per vrbes ac pꝛouincias ſingulas ſciētes gratū hoc eſſe apud eum: ſimilem de criſtianis ſententiam ferunt. Et miſſis ad eum legatis ea de imperatoꝛe impetrāt: que vt peterent ab ipſo fuerāt inuitati.

De crudelitate ac nequicia maximini tyrāni et de actis falſis aduerſum criſtum confictis. Capitulū.iiij.

Cum vero rurſus aduerſum nos perſecutionis rabies inſtauratur: maximinꝰ interim ſumma inſtātia per vrbes ſingulas ſacerdotes ſimulachroꝝ ac pontifices ſtatuit. multiſqꝫ honoꝛibꝰ et muneribꝰ affecit: et omnia pꝛorſus diligēter agit quatenus nūc cunctos beneficijs ſuis pꝛeueniat: vt ꝑ hec pꝛōptioꝛes eos afficeret in odia et necē criſtianoꝝ. Idqꝫ eos magis optinebat. quo gracioꝛē ſibi duceret eū: quē erga nr̄os ſeuioꝛē nequioꝛemqꝫ ſenſiſſet. Et quāuis ei agere cuncta ex ſententia

liceret. quippe qui iā ſibi etiā auguſti inconceſſam pſumpſerat dignitatē: videri tamen vult ꝙ aliquibus iuſtis hec rationib⁹ agat. confinguntur acta quedā velut apud pylatū de ſaluatore noſtro habita. in quibus aduerſus criſtum omnis blaſphemia conſcribit᷑: que acta per omnes regni ſui prouincias perlato edicto mitti precipit. et p vrbes ſingulas p vicos et p agros etiam proponi. Preceptoribus quoqꝫ pueroꝝ tradi iubet: vti pro hῑs que ad meditandū vel ad diſcendū dictare ſolent. hec tradant pueris memorie cōmenda.

¶ De duce damaſci queādmodum acta falſa aduerſum criſtianos compoſuerit vel quali ex hoc poſtmodum diuina vltione multatus ſit. Capitulū. v.

DVm vero hec ita per omnem locum diligenti nequicia gererentur. dux damaſci cognita imperatoris ſui erga criſtianos libidine. et placere ei in talib⁹ ſtudῑs indigniſſimas quaſdā mulierculas de trinio conquiſitas. ſiſti ſibi facit et agitari in hῑs plurimā queſtionē: p quā cogeret eas actas ꝯfiteri fuiſſe ſe quondā criſtianas. et ſcire ꝙ inter ipſa martyria eoꝝ ſpurca quedā et impura cōmitterent᷑ aliaqꝫ hui⁹modi flagicia que ne audire quidem bon⁹ quiſqꝫ pateretur mulierculas actis ꝓſequi facit: eaqꝫ ſcripta ad īperatorē refert. At ille proponi ea nichilomin⁹ per ſingulas quaſqꝫ vrbes ac prouincias iubet Quāuis dux ille nō ī longū tali fraude gauiſus ſit. Breui nāqꝫ quadā inſania deſperationis īcenſus: ī exitū vite ſue proprias ſibi intulit manus. Rcōꝝ vero rurſum fuga rurſum pſecutio et ſupplicia renouari: iudices prouinciarum tāꝗ̄ gratum aliquid ex hoc impatori exhibētes. in nr̄os atrocius deſeuire ceperunt.

¶ Qui eodem tempore martyres extiterunt. Ca. vi.

[1]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 28

Igitur apud tyrum fenicis vrbem tres quedam iuuenes
correpti. cū ſe criſtianos eſſe cōficerētur beſtijs ſubruūt.
Cū quibus et ſiluanus epiſcopus quadraginta annis functus
ſacerdocio: vir mā ſuetudine animi. et ipſa iam ſenectute vene
rabilis. Per idem tēpus etiā petrus de quo ſupra memorauim⁹
alexandrine vrbis epūs per oīa inſignis et omnib⁹ virtutib⁹
adornat⁹. In ſcripturis vero diuinis et ī verbo dei nulli prior
inferior. prudentia q̄ꝫ ſingularis et in omnibus perfectus. vere
et ſacerdos hoſtia dei ſubito rapit᷑: et tāq̄ ex maximini p̄cepto
capite obtruncatur. Cum quo ſimul et alij plures ex egypto
epiſcopi trucidantur.

De luciano anthiocheno preſbitero et martyre. Capit. vij.

Lucianus quoqꝫ vir moribus continentia et eruditione
precipuus anthiochen⁹ preſbiter cū ad tribunal iudicis
fuiſſet adductus: cur inquit ad eum prefes vir rationabilis et
prudens ſequeris ſectam: cui reddere non potes rationem. Aut
ſi eſt aliqua audiam⁹. Cum ille data ſibi licentia dicendi: hui⁹
cemodi orationē de fide noſtra habuiſſe dicitur. In occulto non
eſt ꝙ nos criſtiani quē colimus vn⁹ eſt per criſtū nobis annū
ciatus: et per ſpiritū ſanctū noſtris cordibus inſpiratus. Non
enim ſicut vos putatis humane alicuius perſuaſionis errore cō
ſtringimur nec indiſcuſſa vt alij parentū traditione decipimur
Auctor nobis de deo deus eſt. Neqꝫ enim poſſet ſublimis illa ma
ieſtas ſenſibus humane mentis illabi: niſi vel ſpūs ſui virtute
delata vel verbi ac ſapientie ſue interp̄tationib⁹ indicata. Fa
teor errauim⁹ etiam nos aliq̄n: et ſimulachra que ipſi finximus
deos celi ac terre putabam⁹ auctores: ſed arguebat eos fragiles
ſubſtantie ſue a nobis preſtita conſecratio. In quibus tantum
venerationis inerat: quantū decoris manus detuliſſet artificum
Verum omnipotens ille deus quē non noſtris manibus fictum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 28

ſed cui⁹ nos decebat eſſe figmentū. errores miſeratus hūanos ſapienciā ſuam miſit in hunc mundū carne veſtitam: que nos doceret deum qui feciſſet celum et terrā. nō in manufactis ſed ineternis atqꝫ inuiſibilib⁹ requirendū. Uite etiā nobis leges ac diſcipline precepta conſtituit: ſeruare pcimoniā paupertate gaudere. manſuetudinem colere. ſtudere paci cordis puritatem amplecti. pacientiā cuſtodire. Sed et omnia hec que nunc ad uerſum nos geritis: ventura nobis eſſe predixit: educēdos nos ante reges et āte tribunalia iudiciū ſtatuēdos. at velut victimam iugulandos. Inde eſt deniqꝫ ꝙ et ipſe qui erat īmortalis. vtputa verbū et ſapientia dei morti ſe tradidit: quo nobis in corpore poſitus pacientie preberet exempla. Sed nec nos ſua morte decepit. quib⁹ poſt diē terciū reſurrexit. non vt iſta que nunc cōſcribunt᷑ cōtinent acta pylati: ſed innocens īmaculat⁹ ac purus. ad hoc ſolū mortem ſuſcepit. vt eam vinceret reſurgendo. Que dico non ſunt in obſcuro geſta loco. nec teſtibus indigent: pars pene mūdi iam maior huic veritati aſtipulatur vrbeſqꝫ integre. Aut ſi in hĳs aliquid ſuſpectū videt᷑: cōteſtat᷑ etiā de hĳs agreſtis manus ignara figmenti. Si min⁹ adhuc creditur: adhibeo vobis etiam loci ipſius in quo res geſta eſt teſtimoniū. Aſtipulat᷑ etiam hĳs ipſe in iheroſolimis locus et golgatana rupes ſub patibuli onere diſrupta: antrū quoqꝫ illđ qđ auulſis inferni ianuis corpus denuo reddidit animatū. qđ purius inde ferretur ad celum. Aut ſi adhuc vobis min⁹ digna vident᷑ hec que in tertis ſbām gerūt. accipite etiā e celo aſtipulatorē fidelem. Solem vobis ipſum hoꝝ produco teſtem: qui cum hec fieri per impios videret in terris. lumē ſuum meridie abſcondit in celo. Requirite in ānalibus veſtris: et inuenietis tēporib⁹ pylati criſto paciente fugato ſole interruptū tenebris diem. Qđ ſi terre. ſi celo ſi ſaguini eoꝝ a quib⁹ veritatem per tormenta pquiritis fidem non accōmodatis: quō meis verbis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 28

allegationiſqꝫ credetis? Et cū pene iam hijs verbis auditoribꝰ ſuadere cepiſſet: abripi iubetᷣ in carcerē ibiqꝫ q̄ſi abſqꝫ tumultu populi necari.

De hijs q̄ aduerſū xp̄ianos tabulis ereis cōſcripta ſūt. Ca. viiȷ̄

SEd per alia nichilominꝰ loca tāta in breui crudeliſſimꝰ tyrānus aduerſum nos excitauit: vt longe ſeueriora prioribus et duriora patrarentᷣ. Quādo enim aduerſum nos legationes prouinciaꝝ vel vrbiū. quando tot et tanta imperialia dicta venerāt. ita vt etiā ereis tabilis īcidi leges q̄ aduerſum nos date fuerant iuberentᷣ: quādo pueris ſcolaribꝰ meditacio de pylato et ihesu contumelie noſtre gracia iuſſa eſt confictis referta blaſphemijs ꝑ totum diē decantari. In hijs vero legibꝰ quas aduerſum nos ere īciſas velut īeternū māſuras ſingulis quibuſqꝫ ciuitatibus propoſuerat iactanter ſatis et ſuperbe deſcripſerat: ꝙ exquo criſtiani ſedibus ſuis vrbibuſqꝫ pelluntᷣ et aeris eſſet leta temperies. et terre fecunditas habundantior ac ſegetum copia vberior et ideo ſatis recte conſuli ad deorum īmortaliū graciā. quibꝰ nulle ita acceptabiles victime litarentᷣ q̄ꝫ vt inuiſum hoc hoīm genus ex omnibus locis in quibꝰ eoꝝ maieſtas colitur pelleretur. Addit quoqꝫ etiā illud. vt quoniā tam piam tamqꝫ regioſam peticionem hanc ab imperatore popoſciſſent: quicquid illud eſt quāuis difficile videatur qꝺ ſuis cōmodis eſtimēt profuturū. Pro hac gracia nichil ſit qꝺ impetrare nō poſſent: tantū vt hoc diligētius obſeruāt ne criſtianis qualitercūqꝫ vrbiū concedatur ingreſſus. Equidem quantū in hominibꝰ fuit ſatis in anguſtū res noſtre opeſqꝫ coartate ſunt vt ſcd̄m illud qꝺ ſcriptū eſt in hijs ſcandalizari poſſent etiam electi. Sed poſtq̄ꝫ nichil reliqui apud homines rebus noſtris ſupeſſe viſum eſt: omnipotētis dei prouidentia imbecilles hoīm mentes periclitari ipſa deſperatione non patitur.

De celeſti vindicta ſuper gentiles et martyrū perſecutores emiſſa. Capitulū. ix.

c Ontinuo namqꝫ nec mora dū adhuc per aliquas longiꝰ poſitas ciuitates impia mitterentur edicta: arroganciā tyrānice vocis refrenans qua letas ſegetes pro criſtianoꝝ fuga et vberes frugibus deſcripſerat campos: ymbres reſtringit in nubibꝰ et effetas arida ſterilitate ſegetes derelinquit. Areſcit etiā herba campoꝝ: et non ſolū hominibꝰ fructū. verū etiam pecudibus pabulū negat: fameſqꝫ tetra et obſcena vbiqꝫ graſſat̄. Aeris quoqꝫ temperies. quā ſuis impijs actibus deſcripſerat famulari in tantam corruptionē verſa eſt: vt humana corpora vlceribus peſſimis que ignis ſacer dicuntur. necnon et hijs qui dicunt̄ carbunculi replerent̄: ita vt hec ora hominū atqꝫ oculos occuparent: vt ſi qui forte ex hijs effugiſſent mortē luminibꝰ orbarent̄. Sed et alijs nichilominꝰ peſtilentibꝰ morbis virorū ac mulierū īmenſe multitudines et precipue infantum aceruatī cadebant. Additur illud etiā hijs malis vt armenioꝝ gens olim et vtiliſſima et amiciſſima populo romano dum ab eo criſtiane religionis ritū cui deuotiſſime vniuerſa dedita ē. in ydoloꝝ cultū mutare cogeretur et demones venerari pro deo inimici pro amicis et pro ſocijs aduerſarij effecti manu ſe aduerſum nefaria eius dicta defenſare parant ac ſponte bellum inferunt. Que ſimul omnia coaceruata ſtulte ab eo penas arrogancie depoſcebant: qua ſibi per fugā pſecutionēqꝫ criſtianoꝝ pacē et rerū omniū copias atqꝫ ipſius etiā aeris temperiem deſeruire iactauerat. Igitur cum ipſe et exercitus bello armenico vehementer et acriter vrgeretur: populos per vrbes et vicos quibus diuina atqꝫ humana proſpera cuncta ceſſura legū ſuaꝝ autoritate pmiſerat. fames dira abſqꝫ vlla miſeratiōe vaſtabat. In vrbibꝰ namqꝫ tante p dies ſingulos multitudines cadebāt

vt nec loca ad ſepulturās inuenirentᷣ: in agris vero vel vicis plurime domus penitus vacue remanſere. Nō et ſi aliqui im minentem videntes ſtragem filios ſuos ad vrbem venūdaturi adduxerant: dū emptor moratᷣ aut retractat etiā ipſe moriturꝰ accedere: cum liberis ſuis quoꝝ ex precio alendos ſe ſꝑabant interibant. Aliqui vero dum radices herbaꝝ ſecabant. eorūqꝫ ſuccis animam ſuſtentare temptabāt ꝑurgente inedia: incauti hauſtu letali aliquo corrūpebantur. Mulieres quoqꝫ martyres familias et honeſto loco nate vi famis cogente pudoris oblite ad publicū ſtipis petende gracia deſcēdebant: et quas verecūdia aſpicere in faciem hominū non ſinebat: expetere aliquid cibi vel etiā de manu rapere fames cogebat. Quā plurimi vero ita ex hauſti incedebant: vt ſimulachra magis carne carentia ꝙ̃ ho mines putarentur colore tetro luminibꝰ in profundū dimerſis huc atqꝫ illud corpore mitabundi et iam iamqꝫ lapſuri ingre-diebantur: nec voce iam ſtipem ſed vltimū iam trahendo ſpm̄ depoſcentes: ita vt nonnūꝙ̃ ſi forte fragmentū panis aliquis quo frui non liceret acceperit dum manum conatur extendere nec deſideriū vires corporis cōſequūtur: in medio conatus in-ualidi ictu fruſtrante concideret. Quod ſi quis forte locupletū miſeratione ꝓmotus īpartiri aliquid cibi indigentibꝰ voluiſſet conſtrictus et prefocatus multitudine eorum in quibus non erat qui replendus videretur deſerebat inceptum: nec minime propoſitū per vim eorum quos inedia impudentes fecerat va-lebat explere. Interea per plateas omnes et angiportus erant oīa repleta cadaueribus mortuoꝝ. Nec erat oīno qui ſepeliret. dum et ipſi qui adhuc ſuꝑeſſe videbantᷣ morbo īualidi eſſent: et quaſi cōtinuo morituri. Ex quo fiebat ſpectaculū miſerabile ita vt ꝙ̃plurimi canibꝰ deuorarētᷣ. Igitᷣ due peſtes validiſſime fames et lues diuidebāt ſibi populum. Et pauperiores quoſqꝫ quibꝰ cotidianꝰ victꝰ oꝑe manuū querebatᷣ velut vicinos ſibi

et proximos populabatur fames: illos vero qui locupletes et referti opibus videbant lues ſibi velut proprios defendebat: ita vt videres numeroſe familie domū intra breue tempus ex vno in alterū contagione currente extinctis omnibus vacuum derelinqui. Sic diſcretis quidem caſtris fames lueſqꝫ ſed vno mortis exitu bellantes vrbes agroſqꝫ vaſtabant. Hec extitit legum maximini et elationis atqꝫ errogancie eius et iudicij de criſtianis habiti remuneratio: hec illius in deum pietas et religionis. vt aſſerebat celitus tradite maieſtas. Verū vt ſupius diximus cum et inhūata mortuoꝝ cadauera quos fames conſumpſerat ī plateis iacerēt: et quos lues vſqꝫ ad vnū ītremerat nichilominꝰ inſepulti in domibus manerent. qui vero ſupeſſe videbantur vrgerent inedia: clamare oēs ac ſponte criſtianoꝝ pietatē mīamqꝫ imprecari ceperāt. quoſqꝫ paulo ante extorres pr̄ia et domo egerāt nūc ſuppliciter exorare: vt more ſibi ſolito viuentibꝰ alimoīe auxiliū deferāt mortuis inſepultis ſepulture iura pſoluant. Apud ipſos tantūmō miſerationes valere. apud ipſos ſolos que hūanitatis ſunt pietatiſqꝫ ſeruari: nec tā verā religionem tam ſanctam tamqꝫ in omnibus pfectam vllam eſſe q̄ vniuerſis hominibꝰ conſulere tāq̄ propinquis et proximis ſuadeat: nec eſſe vllū aliū preter criſtianoꝝ deū confitebant.

De pietate et mīa criſtianoꝝ ſup inimicis exhibita. Ca. x.

Tum vero noſtroꝝ populi quibꝰ reuera per dei graciam q̄d maxime omnibꝰ mirabile fuit: neqꝫ fames in aliquo neqꝫ lues fuerat dominata: in nullo prorſus iniurie memores more ſibi ſolito ad miſericordiā etiā inimicorū p̄ceptis dn̄icis inſtituti. conferre certatim vnuſquiſqꝫ prout poterat cibos et ſuſtentare ac reficere per eūtes: et non ſolum cibū cum eis ſed etiā affectū pticipare. Ex quo indigentibꝰ etiā parua ſufficere

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 28

videbantur: ꝙ cū magna pietatis affectione premebant᷑. Illos quoqꝫ qui morbi contagione laborabant. ad quos nullus gentiliū vel propinquoꝝ quidem introibat ſedula et frequenti viſitatione curare: nec pati omnino aliquid per contagiū. quippe quos gracia diuina circūdaret. Cadaueribus quoqꝫ mortuoꝝ ſepulture officium deferre: et que ſunt nature iura cōplere. Ita breui ingreſſu ſola criſtianoꝝ ꝑ vrbes et vicos maloꝝ facies īmutata: rebus ipſis atqꝫ operibꝰ veram eſſe et equī religionē criſtianorū in cordibꝰ oīm ſcripſit multo tenacius ꝙ tabulis ereis eam falſam eſſe tyrannus inciderat. Igitur cum hec ita a noſtris gererēt᷑. et per geſtorū bonitatē tacita quedā predicatione dei noſtri veritas noſceretur. ita vt completū videretur illud qđ ſcriptū eſt in exodo quia egyptijs erant tenebre palpabiles et craſſe. filijs autem iſrahel erat lux in omnibus habitationibus ſuis pergit: nichilominꝰ dn̄s deus nr̄ magnificari in ſanctis ſuis. et cepte virtutis opus proſperioribꝰ ſucceſſibꝰ propagare: atqꝫ iterū nobis in obſcuro poſitis ſplendorem ſui nominis accendere. Etenim ſcđm propheticū dictū cibauit nos pane lacrimarū: et potū dedit nobis in lacrimis ſed in mēſura. Hec ē ergo correctiōis eiꝰ emēdationiſqꝫ mēſura vt nō imperpetuū indignet᷑ neqꝫ ineternū iraſcat᷑ nobis: ſed et reproiciet᷑ ſeruis ſuis ſperantibꝰ in ſe.

¶ De victoria conſtantini principis aduerſus maxentiū vrbis rome tyrānum. Capitulū. xi.

Eteni cū religioſiſſimꝰ imperator conſtantinꝰ conſtancij eque moderatiſſimi et egregij principis filius aduerſus maxentiū vrbis rome tyrannū bellum pararet atqꝫ exercitum deduceret. erat iam tunc quidem criſtiane religionis fautor. veriqꝫ dei venerator: nondū tamē vt eſt ſolempne nr̄is iniciari ſignū dn̄ice paſſionis acceperat. Cum igit᷑ anxius et multa ſecū

de īminentis belli neceſſitate ꝓuoluēs iter ageret. atqꝫ ad celū oculos ſepiꝰ eleuaret et inde ſibi diuinū ꝑcaret̄ auxiliū: vidit per ſoporē ad orientis partē in celo ſignū crucis igneo colore rutilare. Cūqꝫ tanto viſu fuiſſet exterritus ac nouo ꝯturbaret̄ aſpcū aſtare ſibi videt āgelos dicētes. Conſt̄itine. qđ eſt in hoc vince. Tū vero letus redditua et de victoria iam ſecurus: ſignū crucis qđ in celo viderat in ſua fronte deſignat et ita celitus inuitatus ad fidem. nō michi illo videt̄ inferior cui ſimiliter dictū eſt. Saule ſaule quid me perſequeris? Ego ſum ihesus nazarenꝰ. Niſi quia hic nō adhuc ꝑſequens: ſed iā conſequens inuitatur. Exinde ſignū qđ in celo ſibi fuerat demōſtratū in militaria vexilla transformat: ac labarū quē dicunt in ſpeciem crucis dn̄ice exaptat: et ita armis vexilliſqꝫ religionis inſtructus aduerſus impioꝝ arma proficiſcit̄. Sed et ī dextera manu ſua: ſignū nichilominꝰ crucis ex auro fabrefactū habuiſſe ꝓhibet̄. Verū nō ꝓuto ab re videri: ſi paululū excedētes etiā quid ꝓpoſiti religioſus dux ī hoc bello geſſerit proferamꝰ. Igitur vbi diuine virtutis auxilio certus de victoria effectus eſt: alio nichilominꝰ eſtu religioſi principis animꝰ fluctuabat: ꝙ ſcilicet īperator romanus et pater patrie nominatꝰ. et qui omnes ſi fieri poſſet qui ante ſe principatū geſſerāt pietate et religione cuꝑet ſuperare. nō ſolū patrie ſed ipſi vrbi rome que romani imperij caput eſt bellū cogeret̄ inferre. nec ſine oppugnatione patrie quā tyrānus obſederat. reddere poterat patrie libertatē. Angebat̄ huic animus et die noctuqꝫ deū cui ſe iam familiarē cenſerat precabat̄ ne dexterā ſuā quā ſigno munierat ſalutari. cruore romani ſāguinis macularet. Hec ei die noctuqꝫ poſcenti preſtitit diuina prouidentia: et cum iam non longe a ponte muluio caſtra poſuiſſet: ecce ſubito velut vi diuina correptus maxentius agitur in occurſum: et proruens vrbe rome portis. ſequi ſe reliquū exercitū iubet: prior ipſe obuiꝰ ꝯcurrit

armatus. Juſſerat autem nauibus ad decipulā cōpoſitis fluuiū ſterni et ſuperpoſitis pontibus exequari. Ut ergo ipſe eques ac precurſor oblitus operis ſui cum paucis ingreſſus eſt pontē ſubſedere naues et in profundū demerſus totius belli futuras cedes vniꝰ nefandi capitis ſui dirimit interitu: atqꝫ impollutā religioſi principis dexteram a ciuili cruore ſeruauit. Cum vero nichilominꝰ in hoc quā in moyſeo atqꝫ hebreoꝝ populo geſtum videres: vt digne etiā ſup hȳs dici deberet. Curius pharaonis et virtutem eius deiecit in mare: electos aſcenſores trinos ſtratores demerſit in rubro mare: ponto adaperuit eos. Jam nāqꝫ maxentius atqꝫ hȳ qui cum ipſo erant armati ſatellites diuerſi ſunt in profundū: pontibuſqꝫ hȳs deuolutus eſt. quos ad religioſi principis aptauerat exitum. Sed et illud ſuper eos competenter dicitur. Lacum aperuit et effodit eum. et incidit in foueam quā operatus eſt. Conuertet̄ dolor eius in caput eiꝰ. et in verticem eius iniquitas eius deſcendet. Hec impȳs competenter aptantur. Conſtantino vero tamq̄ famulo dei digne illa iungentur: que moyſes poſt victoriam proſtratis inimicis cecinit dicens. Cantemus domino glorioſe enim honorificatus eſt: equum et aſcenſorem proiecit in mare: adiutor et protector meus eſt et factus eſt michi in ſalutē. Quis ſimilis tibi in dȳs domine quis ſimilis tibi: glorioſus in ſanctis. mirabilis in maieſtate faciens prodigia. Hec etiam ſi non verbis rebus tamen geſtiſqꝫ cōſtantinꝰ ipſi a quo meruerat excelſo continens deo: vrbem romam triumphaturus ingreditur. Cum vero leti omnes cum coniugibus et liberis ſenatus populuſqꝫ romanus ingenti peſte liberati. et iugo tyrannice immanitatis exempti: conſtantinum velut ſalutis auctorem ac reſtitutorem libertatis excipiunt. Jlle tamen nec in laudes acclamantis populi nec in plauſum tāte vrbis ac talis animos relaxabat: neqꝫ ſui virtuti rem geſtā. ſed diuino muneri deputabat. Statimqꝫ deniqꝫ vbi

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 28

ymaginẽ ſibi ob honorẽ triumphanti ſenatus erexit vexillum dñice crucis ĩ dextera ſua iubet depingi: et ſubter aſcribi quia in hoc ſingulari ſigno qđ eſt vere virtutis inſigne vrbẽ romã ſenatũqꝫ et populũ romanũ iugo tyrãnice dñationis ereptum priſtine libertati nobilitatiqꝫ reſtituit.

¶ De legatione conſtantini imperatoris et licinij conſulis ad maximinũ tyrannũ tranſmiſſa. ¶ Capitulũ. xij.

PEr idem tempus conſpirante etiã ſecũ licinio. nondum enim in id veſanie inciderat quo poſtmodũ dylapſus ẽ ſcientes et ꝓfitẽtes auctorẽ ſibi bonoꝝ omniũ deũ. vna eademqꝫ ſñia legem ſtatuũt. in qua deũ criſtianoꝝ pleniſſimis laudibus ꝓſequũtur: et ipſum ſibi autorẽ totius virtutis atqꝫ profitentᷓ ipſumqꝫ de tyrãno ꝑſtitiſſe victoriã: et ideo ab vniuerſis huic venerationẽ cultũqꝫ deferendũ. Hanc legem etiã ad maximinũ qui tunc orientis partibus dñabatᷓ: amiciciaſqꝫ eoꝝ expetere videbatur mittunt. At ille ingentibus imperatoꝝ rebus geſtis ꝯterritus. tam et ſibi que ſcribebantᷓ contraria ſibi et aliena a mentis ſue propoſito viderentur: tñ reſiſtere non q̃m audebat et rurſum aliene autoritati cedens inuitus ĩ hoc veniſſe videri erubeſcebat: metu ſimul ac pudore vſus miſerrimis cõſiliarijs ſtatuit velut ex ſuo arbitrio atqꝫ autoritate legẽ ꝓ criſtianis ſimilis ſentencie promulgare: in qua aſſueuerarat maioribus quidem ſui prioribus auguſtis iuſſum fuiſſe criſtianoꝝ gentem tamꝗ̃ deorũ cultui aduerſam penitus eſſe delendã: ſe qꝫ aliꝗ̃ diu ratũ ſimili debere vti ſentẽtia. Sed quoniã eo magis gens iſta propagetur et creſcat. quo maxime putatur inhiberi: velle ſe potius vt ſiquidem blandis quis ad deorũ cultũ ꝑſuaſionibꝰ acquieſcat recipiatur. nullus vero cogatur ĩuitus: ſed habeat in arbitrio ſuo quẽ quiſqꝫ velit ritu colere deum: neqꝫ per hoc

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 28

cōmotionē vllam vel perturbationē prouincialibus inferendā
Hec maximin⁹ ad ſabinū prefectū ſcribit: cum tamen oēs ſcirēt
eum nō ita aīo gerere: ſed ſimulata hec humanitate decernere.
Deniqꝫ noſtrorꝫ nullus audebat vel cōſilia agere vel ī publico
quidqꝫ qd ad religionē ptinet cōmouere id eſt vel eccīs repare
vel ſiquid huiuſmodi vſus noſter poſcebat explere: qd fieri lex
ad eum ab imperatoribus miſſa cenſebat. Sed ille impius et
mente ferox hoc ſolum qd metus extorquebat indulſerat: nec
in aliquo mutauit affectum donec digna in eum verbera vlcio
diuina proferret.

¶ Queadmodū maximin⁹ tyrānus aduerſus liciniū conſulē bellū egerit vel queadmodū in eodē bello deuictus ſit. Capit. xiij.

Ceterum cum contra meritum et capacitatē mentis ſue vel
nomen auguſti vel imperium preſumpſiſſet: vir in quo
nichil prudentie nichil ſobrietatis aut moderationis inerat: ar
rogancia tumidus et ſuperbia inflatus extolli et erigi etiam
aduerſum regni ſocios cepit. in quibus regalis inſtitutio. morꝫ
probitate et ſobrietatis ac religionis gracia refulgebat. Audet
igiť primo ſe inter eos honore conſtituere priorē: ac nō multo
poſt rupto federe. bellū licinio conatur inferre. et breui omnia
perturbans modo vrbes quatere. modo exercitum fatigare ad
vltimū fretus demonibus et nomine deorum ſuorum cum im-
menſa militum multitudine procedit ad bellum. Sed victoria
illum qui deo atqꝫ hominibus inuiſus erat refugiens ad partē
alteram tranſit. Et cum ferro cecidiſſet ei⁹ exercitus pauci qui
ſuperfuerant videntes eum militum copia et diuino fauore nu
datum. manum forcioribus tradunt. At ille ſimul vt ſe a diīs
ſuis deceptum et ab hominibus deſertum videt: detractis impe-
riī inſignibus que nec decenter vnquā geſſerat turbis ſe co-
lonum fatigantium permiſcens turpiter atqꝫ infeliciter bello

exemptus per agros et vicos latitans tandem ad ea loca que hoſtibus carere videbantur euaſit: vanis ſuis ꝑſuaſionibꝰ illđ multo verius eſſe ꝑſentiēs qđ diuina ſcriptura pronūciauerat dicens: nō ſit ſaluus rex ꝑ multitudinē virtutis ſue. nec gygas ſaluus erit in multitudine fortitudinis ſue. falſus equus ad ſalutem inhabundancia autem virtutis ſue non erit ſaluus: ecce oculi domini ſuper timentes eum ſꝑantes ſuꝑ miſecordia eius vt liberet a morte animas eorum.

Qđ idem maximinꝰ cum magno dedecore et ignominia ad ſedes proprias reuerſus nimio furore ſuccenſus ſacerdotes deorum ſuorū et diuinos occiderit. vel qualis deinceps pro criſtianis litteras dederit diuina vltione coactus. Capitulū. xiiij.

IGitur cum omni dedecore atqꝫ ignominia tyrānus poſtea ꝙ̄ regreſſus eſt ad propria. primo tamꝙ̄ furore quodam ſe digno accenſus. plurimos ſacerdotes deoꝝ ſuoꝝ et diuinos quos ante admirabat᷑ et quoꝝ reſponſis confidens bella cōmouerat: vt deceptores fallaceſqꝫ et qui ſalutē ſuā regnūqꝫ prodidiſſent interfici iubet. poſt hec gloriā laudēqꝫ deo criſtianoꝝ refert: et ſeram penitencie conuerſionē in ipſa vite ſue damp-natione meditatꝰ. cū grauiſſimā mortē morbis erga ſemetipſū certātibus duceret. legem pro libertate ac ſecuritate criſtianoꝝ ſcribit. cuiꝰ exemplū infraſcriptū eſt. Imꝑator ceſar galerius maximinꝰ. germanicus ſarmaticus pius felix inuictus auguſtꝰ Indeſinentē curā prouincialiū noſtroꝝ gerentes. et vtilitatibꝰ eoꝝ vel cōmodis cōſulētes: que ad cōe et publicū bonū ſpectāt queqꝫ animis cunctoꝝ cara et iocūda ſunt numꝙ̄ deſiuimꝰ prouidere. Vnde cognitū eſſe omnibus hominibꝰ nō dubito manifeſteqꝫ compertū: ex eo fomite qđ iuſſum fuerat a diuis principibus dyocleciano et maximiano parentibꝰ inhiberi cōuentus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 28

criſtianoꝝ plurimas direptiones et predas ab officialibꝰ factas idq; per dies ſingulos in detrimentū noſtrorū prouincialium profeciſſe. quorū nos curam precipuā habere geſtimus: ita vt bonis ſuis pene ac patrimonijs euoluerent̃. Super hac re āno preterito legē dedimꝰ. vt ſi quis velit genti huic vel religioni adherere. a nullo prorſus voluntas eius ac prepoſiti libertas impediretur: ſed ſatiſfaceret animis ſuis atq; haberet licentiā abſq; vllo metu vel ſuſpitione agere qđ liberet. Verum ne nūc quidem latere nos potuit. ꝙ quidam ex iudicibus temptauerūt rurſus ꝑmouere prouinciales nr̃os. et velut noſtra eos autori tate turbare: quo ſcilicet pigriores erga religionē quā diligūt redderentur. Igitur vt in poſterū omnis metus vel ābiguitas auferatur: huius edicti noſtri legem ſanximus. vt cunctis inno teſcat licere hijs qui criſtianā ſectam religionemq; venerantur hac noſtra indulgentie largitate: vt vnꝰquiſq; queādmodum vult et prout animo libet religioni huic ſollempnitatiq; deſer uiat. Sed et orationi domus id ē dominica ſua vt inſtaurent pro voluntate permittimꝰ. Sane quo in omnibus cumulatior habeat̃ hec noſtra largitio. etiā illud hac lege ſanximus: vt ſi que domus ager vel quelibet p̄dia ex criſtianoꝝ bonis antea parentū noſtroꝝ preceptis ad fiſcius erant ſociata: ſi qua etiā ab aliquo cōpetita ſunt. vel ſi qua diſtracta. aut dono in aliquē collata: hec oīa in antiquū ius criſtianorū precipimus reuocari dn̄iſq; proprijs vniuerſa reſtitui: vt et in hoc omnes pietatis noſtre beneficiū capiant.

De peſſima vindicta vel morte maximini tyrāni. Capit. xv.

t Alibus maximinꝰ nunc demum vtitur legibus: qui ante annū non integrū ereis aduerſum nos tabulis tāꝙ ine ternum ꝑmanſuras ſanxerat penas: in quibꝰ nos velut impios vrbibus et agris exules. ac totius pene terre profugos effici

iuſſerat. Verū ne nūc quidē erat eius integra ex corde cōuerſio ſed velut iniciū quoddā huiuſcemodi leges offerebat deo. Et quoniā deorū ſuorū ſpes eum in bello prius deceperat: per hec tamq̄ mutatis patrocinijs bellū temptabat adoriri: ignorans vaniſſimꝰ qđ ab hominibꝰ nequā ad prauū īceptū neqꝫ officijs neqꝫ premijs poteſt redemi deus. Igitur cū omnibus copijs extruxiſſet exercitū bellūqꝫ parauiſſet iniuſtū: doloribꝰ internorū viſcerū correptus. vehemēter exagitari cepit. ita vt ne ſtratis quidē recuabare poſſet: ſed exiliens e cubili ſuo ſepius pronus eliderετur in terrā. Tum deinde homo edax et qui vino ſemper repleretur. nunc ſe ſummis quidem labris degustandū recipet cibum aut odoretenꝰ vinum ſumeret. Ita carnibus inedia et ariditate cōſumptis. hoc ſolum profecit infelix: ꝙ in vltimis vite poſitus iuſtam eſſe vindictā dei et ſcelerum ſe penas merentem profitetur expendere. ad vltimum tamen morbo prius luminibus amiſſis: et tūc magis quid aduerſus criſtum impietatis admiſerit videns viuendi finem fecit.

De mortibus ſatellitū et filiorꝝ maximini tyrāni. Capit. xvi.

SEd mortuo eo qui ergā criſtianos nunc inaudita crudelitate. nūc ſimulata venia agebat: aperta indulgēcia legitimorꝝ principū. et abſqꝫ vlla iam ſuſpicione eccleſiarꝝ ſtatꝰ multo etiā clarior q̄ prius fuerat repari cepit. Verbū vero dei et doctrina criſti longe glorioſius et liberius propagabatur. Tum vero inimicis fidei penitudo vltima atrocitatis et crudelitatis ſue fiebat: ita vt puderet eos aſpectus ipſe publicꝰ. nec eleuare oculos in hominū faciem auderent. Etenī cum primus ipſe maximinꝰ impialibus edictis tyrānꝰ et impius et deo atqꝫ hominibꝰ inuiſus fuiſſet pronūciatus. tabuleqꝫ eius picte vel ymagines eree alie deici atqꝫ precipitari viderentur. alie vero

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 28

atris fucate coloribus oblitterari: tanto ſubito rerum cõuerſio facta eſt vt eius qui dudũ aduerſus criſtianos de pene eternitate cenſebat. nunc etiã nomen aut euelleret de memoria hoĩm aut cũ opprobrio ac dedecore ſeruaret. Iudices quoq; ei⁹ quos ille in tyrãnicis dñationibus miniſtros ſcelerũ habuerat: legitimi principes velut impietatis eius et crudelitatis ſatellites interfici iubent. In quibus maximus flagiciorũ eius ſignifer pericedius fuit: qui ſecundo ab eo et tercio cõſul prouectus ẽ ac prefecture tenuit culmen. Similiter et quician⁹ primus apd eum honoribus functus: qui in egypti partib⁹ aduerſus criſtianoꝝ ſanguinẽ inaudita ſeuicia et crudelitate graſſatus ẽ. Sed et alij ꝗᵱplurimi per quos maximini impietas fomenta conceperat. In quibus et theotignus vltorem tandem profanorum actuum eſſe comperit deum. Qui conſecuturi apud anthiochiã ſimulachri gracia: etiam preſidialibus a maximino faſcibus fuerat honoratus. Sed cum licinius veniſſet anthiochiam et magice artis ſtudioſos ad penã iuſſiſſet ĩquiri: ſacerdotes illi atq; aruſpices nouelli ſimulachri hoꝝ vel ſocij vel etiã magr̃i deprehenduntur. Cumq; ab hijs inquireret quo pacto vel rñſa redderet ſimulachrum vel prodigia quedam facere videretur: diſſimulauere primum: poſtea tamẽ artius interrogati. tocius ludi compoſitã et compaginatã machinã pandunt: et arte theotegni fatentur cuncta fucata. Igitur primo oĩm ipſum tante deceptionis auctorẽ theotegnũ. tũ deinde ceteros magice artis miniſtros quos ille ſacerdotes nouelli demonis atq; aruſpices collocauerat: dignis excruciatos ſupplicijs duci iub; ad mortẽ Quibus adduntur etiã filij maximini: quos ille iam in impio aſſumpſerat ſocios. Sed et propinquos eius qui ſe ab huiuſce modi neceſſitudinem moleſtiſſimos erga ciues et prouinciales exhibuerant: paribus ſupplicijs affecit. Stulti et vecordes qui non audierunt cõmonitionem diuinarum litterarum dicentem.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 28

Nolite confidere in principibus: neqꝫ in filijs hominū in quibus non eſt ſalus. Exibit ſpiritus eius et reuertetur in terrā ſuam in illia die peribūt omnes cogitationes eoꝝ. Nos autē quibꝰ ſpes et ſalus in omnipotente conſiſtit: et in rege oīm criſto ſaluatore noſtro ac redemptoꝝ animaꝝ noſtraꝝ: et correptionē libenter ab ipſo ſuſcepimꝰ. et pacem veniāqꝫ ab ipſo ſimiliter expectamus.

De pace criſtianoꝝ ꝑ legittimos principes aucta. Ca. xvij.

Igitur poſtea ꝙ̄ repente deo atqꝫ hominibꝰ inuiſum ſicut ſupra expoſuimus interijt impioꝝ hominū genus. ita vt merito in hijs completū videretur qđ predixerat ſpirituſſanctꝰ vidi impiū ſuperexaltatū et eleuatū ſicut cedros libani. et trāſiui et ecce non erat et queſiui locū eius et nō inueni: omni nube deterſa letus iam dies et ſalito clarior illuxerat terris atqꝫ eccleſijs criſti ſplendor ſui ſolis effulſerat: nec vſqꝫ qui hec aliter aſpiceret lippidus ſuperat oculus: ſed cuncti mortales tyrānice que preterierat crudelitatis horrore etiā ſi nō fide votis tamē que noſtra ſunt amplectentes vniuerſi pariter deū verum pijs eſſe auxiliū fatebantur: firmāqꝫ eſſe ſpem in criſto ſperantiū cōprobabāt. Ex quo aderat cūctis velut diuino munere infuſa leticia. maxime videntibus ea loca que pauloante impijs tyrānoꝝ machinis fuerant deſtructa rediuiua cōſtructione clariora et celſiora cōſurgere: tēplaqꝫ excelſa pro humilibꝰ cōuenticulis eleuari. Iuuabat enī criſtianorū principū fauor et legis latio religioſa alacres noſtroꝝ animos eo amplius animabat: dum et ad perſonā epiſcoporū frequentius ſcriberent et honorem ſacerdotibus cum ſumma veneratione deferrent: ſed et impendiorū ſumptus benignius largirent.

De trāquilo ſtatu et ordine eccleſiaſtico eiuſdē tpis. Ca. xviij.

INterea feſtiuitates a noſtris frequentiſſime gerebant
cum omni leticia et exultatione: ꝑ vrbes et loca ſingula
eccleſiarum dedicationibꝰ celebratis. Congregabantur in vnū
ſacerdotes: nec pigebant etiam longe poſitos conuenire: quia
nullū longum videbatur ſpaciū caritati. Concurrebant etiam
populi ad populos et tamq̄ vere membra vnius corporis criſti
iungi ſibi inuicem ſociariq; gaudebant: vt videretur in eis cō-
pleri prophetica illa figura. que cū ſacramento quodā predicta
eſt dicens quia congregabat̄ os ad os et iunctura ad iuncturā
Quibus etiam vnus ſpiritus ineſſe omnibus infuſus membris
et vna anima merito dicitur: quia et vna in omnibus fides et
vnus ab omnibus colitur deus. atq; ex vno ore ymnos omnes
concinunt deo. Jam vero ingens in ſacerdocijs et miniſterijs
atq; in omnibus que ad religionis obſeuerantiam pertinent
gracia refulgebat. Aſtabant hinc pſallentiū chori. iuuenes et
virgines ſenes cum iunioribus laudabant nomen domini: hīc
miſtica miniſteria ordinatis ac diſpoſitis vicibus agebantur.
Pontificum quoq; et ſacerdotū conſeſſus: ipſa canicie venera-
bilis eminus prefulgebat. Jam vero ſi quis per graciam dn̄i
inſpiratus ſermonem proferret ad populum. cum omni ſilentio
ora cunctoꝝ in eum oculiq; conuerſi tamq̄ celitus ſibi per eum
denunciari aliquid expectabant. Tanta auditorum reuerentia:
tantus ordo in ſacerdotibus ſeruabatur. Hinc alius atq; inde
alius et non ſolum duo vel tres ſicut apoſtolus dixit ceteris
examinātibus loquebantur: ſed et quantiſcūq; dabatur ſermo
in aptionē oris ſui vt magis conſtaret in eis illud qđ moyſes
dixerat. Quis dabit omnem eccleſiā domini prophetare? Nuſq̄
enim liuor aderat: nullum pulſabat inuidia: dei dona dei po-
pulis miniſtrabantur. Vnuſquiſq; ſcđm quod ſcriptum eſt ad
edificationem eccleſie habundare querebat. et omnia hec in
caritate gerebant̄. ita vt ſe honore inuicē preuenirent: et alter

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 28

alterū ſeſe duceret meliorē. Nā ſimpliciores quiqꝫ admirabant̄ et ſuſcipiebant eos qui ſapientiam verbi populos inſtrubant. Sapientes vero et eruditi viri preferebant eos quibus pura vita ac ſincera ſimplicitas offerēdi deo hoſtias maiorē fiduciā dabat: eiſqꝫ īmolandi ſacrificij ꝓmittebant̄ officiū. quos familiarior vite ſinceritas in cordis puritate ſeruabat. Hic ſummo ſtudio ꝑquirebat alter in altero quod preferret.

¶ Queādmodum licinius aduerſus conſtantinū bellum cōmouerit et criſtianos perſecutus ſit. Capitulū. xix.

Igitur cum tali ſimplicitate eccleſiarū gloria apud deum hominesqꝫ proficeret et ymago quedā celeſtiū haberet̄ in terris: ſuꝑ omnia quoqꝫ religioſus princeps conſtaninus exultaret in talibus ac per dies ſingulos fide et religione creſcēꝰ inexplebili gaudio de eccleſiaꝝ profectibꝰ repleret̄: ſacerdotibꝰ etiā dei non credebat ſufficere. ſi ſe equalē preberet: niſi eos et longe preferret. et ad ymaginem quandam veneraret̄ diuine preſentie. Cumqꝫ pro hijs omnibus iam non vt imperator ſed vt pater coleret̄ a cūctis: non tulit infelix inuidia vel noſtroꝝ pacem letis ſucceſſibus creſcere: vel illius erga nos ſtudia incaſſata durare. Etenī licinius qui primo quaſi ꝓbitate morū et vite ītegritate ac merito virtutū nō ſolū ob eo in ſocietate regni fuerat adſcitus. verū et in propinquitate ex cōiunctione ſuſceptus. ſororē namqꝫ conſtantini in matrimoniū acceperat: videns imperatorē non tam vi et metu ꝙ amore et religione omnibus imperare atqꝫ in ſumma veneratione cūctis eſſe mortalibus et precipue criſtianis: humano vicio pulſatus ymmo inhumane īuidie clade proculſus occultis īſidijs primo deciꝑe egregiū principē parat: idqꝫ ꝙ maxīe ꝑ familiares ac miſtros molit̄. Sed ille nichil quidē de eius dolis ac fraudibꝰ ſuſpicatꝰ

tamen quia totus erat confidens in dn̄o ad omnia ſe illo ſigno
quod ei celitus monſtratū fuerat. muniebat: nec vllis per hoc
inſidijs fieri obnoxius poterat. Verum licinius vbi neqꝫ bene
ficiorū memoria neqꝫ affinitatis gracia reprimere īmanitatem
cōcepti ſceleris poterat. neqꝫ tamen ei per occultas machinas
inſidie protendebant ratus ꝙ criſtianorū imperator precibus
iuuaretur et ideo tutus maneret ſtulta iracundia ꝓmotus. impe
ratori quidem apertum bellum indicit regniqꝫ fidem ac ſocie-
tatē cōtaminat: noſtros vero priuato et ſpeciali odio perſequi
parat. hoc in querelam deuocans ꝙ nō ita pro ſe ſicut pro con
ſtantino criſtiani in ſolempnibus. et ex precepto ſibi traditis
orationibus excubarent. Verſa igitur vice is qui pauloante
acerrime in eos vīdicauerat qui tyrānorū tempore aduerſum
criſtianos aliquid crudele moliti ſunt. nūc in noſtros tela con
torquet: et tyrannidis ſue prima ſacrilegia noſtrorum cruore
delibat. Primo namqꝫ omni de palacio ſuo ſiquis criſtianꝰ eēt
exire iubet: tum et de omni milicia. Poſt hec proficit peſtis; et
tyrannicis edictis ſtatuit omnes qui ſe criſtianos profiterētur
in carcerem trudi ſtatim tamē inuenit aliquid: in quo priores
crudelitate ſuperaret. Addit edicto vt nequis alicui miſſo in
carcerem cibum vel potum deferat dicens iniquū eſſe miſericor
diam fieri atqꝫ humanitatē prebere hijs quos ipſe ſuis legibꝰ
cōdempnaſſet. Et ita multitudines in carcerem retruſe: inedia
necabantur. Sed per hoc putabat adhuc tyrānidem ſuam oc-
cultorem eſſe. Verum creſcente animi ſeuicia: etiam hoc parū
videtur. Continuo namqꝫ in epiſcopos ceteroſqꝫ ſacerdotes dei
rabiem crudelitatis extendit: et primo omniū nobiliores quoſqꝫ
et quos fama clarior extulerat et ſapientie vel doctrine opi-
nio cōmendauerat. callida arte circūuenit: et eos aut īiuriarū
reos fieri aut cuiuſlibet alterius ficti crimīs precipiens. nulla
negocij queſtione habita puniri hoc ſolo quod deferebatur.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 28

iubebat. Jam vero poſt h̄ inaudito omnib⁹ ſeculis crudelitatis mō. omnes qui cōtaminatis ſacrificijs ac quieſcere n oluiſſent non tortorib⁹ vt p̄ceſſores ſui tyrāni faciebant neqꝫ cruciatib⁹ neqꝫ ſupplicijs tradi iubebat ſed lanionib⁹ dari: vt eos porcoꝝ more ſuſpenſos deſpicatoſqꝫ et codicib⁹ ſuppoſitos per fruſta cederent: et in partes diuiſos in mare ad pabulū piſciū ꝓicerēt Eccleſias quoqꝫ quas ſuis iam tēporib⁹ cōibus edictis extrui iā fecerat: rurſum ipſe ſubuertere. et ꝑ omnia ſatis agere. q̄ten⁹ cūctos qui ante ſe fuerant tyrānos crudelitate ſuperaret. Preterea et leges ſi que apud romanos bene et honeſte a maiorib⁹ late fuerant in barbarū ritū conuertere. auaricie ꝗꝫ inſaciabiliter ſtudere: cenſus innouare et agros cultoribus vacuos tributis replere. Preterea ſi quos iniquis factoribus circūuentos in exiliū miſiſſet: hoꝝ vxores legitimis matrimonijs auulſas ſeruis ſuis et ſatellitib⁹ iungere: ipſe vero etiā contra etatis ſue vires adulterijs et corruptionib⁹ virginū delectari.

Queadmodū cōſtantin⁹ impator p̄ijſſim⁹ deiecto licinio tyrāno ſtatū eccleſie tranquillū largius confirmauerit. Capitulū. xx.

Verum vbi hui⁹cemodi armis et virtutibus inſtructus. tyrānidem cepit ferocius agitare: conſtantinus qui erat veris virtutibus adornatus. et perfecta in deū pietate munit⁹ tot tantiſqꝫ flagicijs ire obuiam parat. Nec difficultas aliqua victorie fuit: vbi et cā iuſtior et fides purior et virtus eminētior habebatur. Deiectoqꝫ licinio atqꝫ omni memoria tyrānice dn̄ationis ablata: ſoliditatē romani regni cum filijs ſolus optinuit. Tum vero ſtatus quidem reipublice equali moderatione et cenſura digniſſima romani nominis habebatur. ī nationib⁹ autem barbaris metus ingens: in prouincialib⁹ vero metus et deuocio animi maior erat. Quieta oīa et tranquilla ab hoſtib⁹

[A]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 28

bellisqꝫ ciuilibus: leti ſecuriqꝫ cuncti mortales pacē agitabant
Eccleſiarū vero gloria incredibilis memoratu eſt quanto reli
gioſi imperatoris ſtudio adoleuerit: quantaqꝫ eius cura etiam
erga ſumptū indigentiū fuerit. Ardens namqꝫ eius in fide dei
animꝰ: et benignū ingeniū atqꝫ clemēs bonis opibꝰ paſcebat
In tantū vero pn̄ciū rex bonitas et trāquillitas optinebat: vt
obliuionē p̄teritoꝝ pareret maloꝝ. Edictis namqꝫ frequētibꝰ
per omnē locū propoſitis. nō ſolū tyrānitas aduerſū xp̄ianos
depulerat leges. iuſqꝫ ciuile reddiderat vex et priuilegia prima
eccleſijs ac ſummos honores ſacerdotibꝰ detulit. Ita deo atqꝫ
hominibus carus ſummā romani regni tū religione pura. tum
etiam virtute animi ac moderatione ſuper omnes qui prius
fuerant procurabant. Verba rufini.

Hucvſqꝫ nobis euſebius ceſarienſis rerū in eccleſia geſtaꝝ
memoriam tradidit: cetera vero vſqꝫ ad preſens tempus per
ordinē ſubſecuta ſunt: que vel in maioꝝ litteris reperimus. vel
noſtra mēoria attigit p̄ris religioſi preceptis et in hoc parētes
q̄ꝫ poterimus breuiter addemus.

Incipit liber decimus eccleſiaſtice hyſtorie
De hereſe arrij. Capitulum .1.

Cum apud alexandriā poſt achillā qui petro
martyri ſucceſſerat alexander ſacerdotium
ſuſcepiſſet: quia pax noſtris et quies a per
ſecutionibus erat. atqꝫ eccleſiaꝝ gloria con
feſſorū meritis gaudebat: proſperitas rerū
nr̄aꝝ domeſtica cōtētiōe turbat̄. Etenī pbr̄
quidā apud alexandriā arrius noīe vir ſpē et forma magis q̄ꝫ
virtute religioſus. ſed glorie laudiſqꝫ et nouitatis improbe cu
pidus. praua quedā de fide xp̄i ꝓferre et que āte a ī queſtionē

numq̄ꝙ venerāt cepit abſcidere videlicet ac ſpare ab illa eterna
et ineffabili patris ſubā vel natura filiū dei. Que res plurimos
in eccleſia conturbabat. Sed cum alexander epiſcopus natura
lenis et quietus aſſiduis cōmonitionib⁹ arriū cuperet a prauo
incepto et aſſertionib⁹ impijs reuocare. nec tn̄ res ex ſentēcia
procederet: et ꝙ pleroſqꝫ iam contagio peſtifere aſſertionis in
fecerat. non ſolum apud alexandriā. verū et per alias vrbes
prouinciaſqꝫ diſperſa; ꝑniciosum fore credens ſi diſſimularet a
talibus: plurimis cōſacerdotib⁹ ſuis rē indicat. Queſtio latius
inoteſcit: ſermo vſqꝫ ad aures religioſi principis. quippe qui
omni ſtudio et diligentia curaret que noſtra ſunt peruenit.

De conſilio patrū apud nyceam congregato. Capitulū. ij.

Tunc ille ex ſentencia ſacerdotū apud vrbem nyceam ſa
cerdotale conſiliū cōuocat: ibiqꝫ arriū trecentis decem
et octo epiſcopis reſidentib⁹ adeſſe iubet: ac de eius propoſitio
nibus ac queſtionibus iudicari. Sed in eo conſilio admirabile
factū principis non puto reticendū. Etenī cū ex omnib⁹ pene
locis epiſcopi conueniſſent. et vt fieri ſolet diuerſis ex cauſis
inter ſe quedā iurgia detuliſſent. interpellabat᷑ frequenter a
ſingulis offerebantur libelli. culpe proferebant᷑: et magis ad
hec quā ad id pro quo ventum fuerat animos dabant. At ille
videns ꝙ per huiuſmodi iurgia cā ſummi negocij fruſtraret᷑:
diem certam ſtatuit vnuſquiſqꝫ epiſcopoꝝ ſi quid querimonie
hr̄e videret᷑ deferret. Et cū reſediſſet ſuſcepit a ſīgulis libellos
Quos ſimul oīs in ſinu ſuo continens. nec in eis quid cōtinet᷑
aſpiciens: ad epōs ait. Exhortatio conſtātini impatoris.
Deus vos conſtituit ſacerdotes: et poteſtatē vobis dedit de
nobis quoqꝫ iudicandi. Et ideo nos a vobis recte iudicamur:
vos autem non poteſtis ab hominib⁹ iudicari. Propter quod

dei ſolius inter vos exſpectate iudiciū: et veſtra iurgia quecūqꝫ ſunt ad illud diuinū reſeruentur examen. Vos enī nobis a deo dati eſtis dij: et cōueniens non ē vt homo iudicet deos. ſed ille ſolus de quo ſcriptū eſt. Deus ſtetit in congregatione deoꝝ: in medio autem deos diſcernit. Et ideo hijs omnibus omiſſis: illa que ad fidem dei pertinent abſqꝫ vlla animarum contentione diſcernite. Cum hec dixiſſet omnes ſimul querimoniaꝝ libellos iuſſit exuri: ne innoteſceret vlli hominū ſimultatio ſacerdotum Verū cum per dies multos in epiſcopoꝝ cōſilio de fide queſtio verteretur et nōnulli diuerſa ſentirent ac vehementer ceptis arrij fauerēt: plures tamē erant qui impiū execrarent̄ inceptū. Cumqꝫ in eodem cōſilio eſſet cōfeſſoꝝ magnus numerus ſacerdotū: omnes arrij nouitatibus aduerſabantur. Fauebant vero ei viri in queſtionibꝰ callidi: et ob id ſimplicitati fidei aduerſi.

De conuerſione philoſophi dyaletici. Capitulū. iij.

QVantam vero virtutem habeat ſimplicitas fidei: ex hijs etiā que inibi geſta referuntur agnoſcimꝰ. Etenī cū pro ſtudio religioſi imꝑatoris ex omni terra ſacerdotes dei coiſſent opinione cōmoti pħi quoqꝫ et dyaletici valde nobiles et opinatiſſimi cōuenerūt. In quibus quidā inſignis in arte dyaletica per dies ſingulos cōflictū ſummi certaminis cū epiſcopis nr̄is viris adeqꝫ in dyaletica non incompabiliter eruditis mouebat: et fiebat ingens ſpectaculū conuenientibꝰ ad audiendū doctis et litteratis viris: nec tamē vllo genere phūs cōcludi a quoqꝫ poterat vel cōſtringi. Tāta enī dicendi arte obiectis q̄ſtionibꝰ occurrebat: vt vbi maxīe putaret̄ aſtrictꝰ velut anguis lubricꝰ laberet̄. Sed vt oñderet deꝰ qꝛ nō in ſermone regnū dei ſed in virtute cōſiſtit: quidā ex cōfeſſoribꝰ ſimpliciſſime nature vir. et nichil aliud ſciēs niſi ihm̄ xp̄m et hūc crucifixū iter ceteros

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 28

auditores epiſcopos aderat. Qui cū vidiſſet phm̄ inſultantem noſtris. et callida ſe diſputationis arte iactātē: poſcit ab oībus locū. velle ſe paucis cū phō ſermocinari. Tum vero noſtri qui ſimplicitatē viri et īperici ī ī ſermone dūtaxat noſſent: pauere et velut pudorē quendā pati ceperant ne forte apud callidos homines riſui efficeretur ſancta ſimplicitas. Perſiſtit tn̄ ſenior et hinc nouit ſermonis exordiū. In nomine inquit ihesu criſti phē audi que vera ſunt. Deus vnus eſt qui fecit celū et terrā quiqꝫ homini quē de terre limo firmauerat ſpiritū dedit: vniuerſa que videntur et que non videnť virtute verbi ſui creauit et ſpiritus ſui ſanctificatione firmauit. Hoc verbū et ſapientia quē nos filiū dicimus. humanos miſeratus errores ax virgine naſcitur: et ꝑ paſſionē mortis a perpetua nos morte liberauit ac reſurrectione ſua eternā nobis cōtulit vitā. Quē expectam⁹ iudicem omniū: que gerim⁹ eſſe venturū. Credis hec ita eſſe o philoſophe? At ille velud ſi numq̄ vllum ſermonē cōtradicēdi didiciſſet. ita ſtupefactus virtute dictorū et mutus ad omnia. hoc ſolum potuit reſpondere ita ſibi videri nec aliud verū eſſe q̄ dixerat. Tum ſenior ſi hec inquid ita eſſe credidiſti. ſurge et ſequere me: ac dominicū et huius fidei ſignaculū ſuſcipe. Et phūs cōuerſus ad diſcipulos ſuos: vel ad eos qui audiēdi grā conuenerant: audite inquit o eruditiſſimi viri. Donec verbis mecum geſta res eſt. verba verbis oppoſui: et que dicebantur dicendi arte ſubuerti. Ubi vero pro verbis virtus proceſſit ex ore dicentis: non potuerunt reſiſtere verba virtuti: nec homo aduerſari potuit deo. Et ideo ſi quis veſtrū potuit in hijs que dicta ſunt ſentire que ſenſi: credat criſto et ſequatur hūc ſenē in quo locutus eſt deus. Ita philoſophus criſtianus effectus tandem gratulatus eſt ſe victum.

¶ De paphnucio epiſcopo et confeſſore. Capitulū. iiij.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 28

ADit ꝑterea in illo cōſilio et paphnucius homo dei epūs ex egypti partibꝰ: cōfeſſor ex illis quos maxianꝰ dextris oculis effoſſis et ſiniſtro poplice ſucciſo per metalla dampnauerat. Sed in hoc tanta virtutū gracia inerat: vt ſigna per eū non minus ꝙ̄ dudum per apoſtolos fierent. Nam et demones verbo tantūfugabat. et egros ſola oratione curabat. ſꝫ et cecis viſum dcitur rediddiſſe. et paraliticos ad ſtabilitatem corporis reuocaſſe. Quē cōſtantinꝰ ī tāta veneratione et affectu habuit vt ſepius eum intra palaciū euocatū complecteretur. et illum oculū qui in cōfeſſione fidei fuerat euulſus auidioribꝰ oſculis demulceret.

De ſpiridione epiſcopo et miraculis eius. Capitulū. v.

EX eoꝝ numero et ſiquid ad hunc eminentius fuiſſe dicit etiam ſpiridion typrius epiſcopus: vir vnus ex ordine prophetarū. quantū etiā nos eorū qui eū viderant narratione comperimꝰ. Hic paſtor ouiū etiā in epiſcopatu poſitus ꝑmāſit Quadam vero nocte cum ad caulas fures veniſſent. et manus improbas quo aditū educendis ouibus facerent extendiſſent: inuiſibilibus quibuſdā vinculis reſtricti vſqꝫ ad lucem velut traditi tortoribꝰ ꝑmanſerūt. Cū vero oues ducturus ad paſcua matutinꝰ ſe ageret ſenior: videt iuuenes abſqꝫ hūanis vīculis caulis pēdere diſtrictos. Cūqꝫ cauſam noxe cōpiſſet abſoluit ſermone q̂s meritis nīxerat. Et ne hijs inanis nocturna cederet occupatio: tollite inq̄t o iuuenes vnū vobiſcū arietē. ne ſine cā veniſſe vidiamini: quē melius ꝑce ꝙ̄ furto q̄ſiſſe cōuenerat. Tradūt de hoc etiā illō fcm̄ mirabile filiā habuit hirenen noīe que ei cū bene miſtraſſet virgo defuncta ē. Poſt eiꝰ obitu veīt quidā dicens ſe ei quoddā depoſitum cōmendaſſe. Rem geſtam ignorauerat pater. Perquiſitū eſt in tota domo: nuſq̄ꝙ̄ qđ poſcebatur inuentum ē. Perſiſtebat ille qui cōmendauerat. et fletu

ac lacrimis purgebat: vite quoqꝫ ſue illaturā ſe eſſe exiciū: vbi cōmendatum recipet teſtabatᷣ. Permotus lacrimis eius ſenex ad ſepulchrū filie properat. atqꝫ eam per nomen clamitat. Tū illa de ſepulchro. Quid vis ait pater? Cōmendatū inquit illiꝰ vbi poſuiſti? At illa locū deſignans: illic ait inuenies defeſſum Regreſſus ad domū: rem ſicut filia de ſepulchro reſponderat repertā tradidit repoſcenti. Sed et multa alia eius feruntᷣ geſta mirabilia: que etiā nunc ore oīm celebrantᷣ. Tales igiᷣ adhuc in illis temporibus ꝑmulti viri in eccleſijs dn̄i refulgebāt: ex quibꝰ plurimi in illo cōſilio fuerūt. Sed et athanaſius eodem tempore alexandri epiſcopi dyaconꝰ aderat conſilijs ſenē quā plurimis iuuans.

De geſtis nyceni conſilij. Capitulū. vi.

INterea p dies ſingulos agebatᷣ cōuentus: nec facile aut temere de re tāta ſtatuere audebāt. Euocabatᷣ frequēter arrius in cōſiliū: et aſſiduo tractatu aſſertiones eiꝰ diſcutiebātᷣ et quid aduerſum hec teneri deberet. aut ſtatui ſumma cū deliberatione querebatur. Uerum poſt diutinū multūqꝫ tractatum placet omnibus ac velut ex vno cunctoꝝ ore et corde decerniᷣ omouſyon ſcribi debere: id ē eiuſdē cū patre ſubē filiū cōfiteri idqꝫ firmiſſima omniū ſentencia pronūciatᷣ. Decē et ſeptē ſoli tunc fuiſſe dicuntᷣ. quibꝰ arrij fides magis placeret: extrinſecꝰ creatū dei filiū ex nullis ſubſiſtentibꝰ: et nō ex ipſa prīs deitate progenitū cōfirmantes. Defertur ad conſtantinū ſacerdotalis conſilij ſentencia: ille tamq̄ a deo prolatā veneratᷣ. Cui ſi quis temptaſſet obniti velut contra diuina ſtatuta venientem: in exiliū ſe proteſtatᷣ acturū. Sex igitur ſoli cū arrio ſe patiuntur excludi: reliqui vero vndecī conſilio inter ſe habito acquieſcūt ad ſubſcribendum manu ſola non mente. Cuius ſimulationis autor precipue extitit nicomedie epiſcopus euſebius Interim

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 28

quoquomodo alijs veritate alijs ſimulatione ſicut poſt exitus docuit ſubſcribentibꝰ et de ſingulis quibuſqꝫ eccleſiaſticis obſeruationibus certa ſtatuta fingentibus: conſiliū direptum eſt. ¶ Exemplū autē expoſitionis fidei eoꝝ qui cōuenerant infra ſcriptum eſt.

¶ Exemplum fidei nicene. Capitulū. vij.

CRedimus in vnū deū patrem omnipotentē. oīm viſibiliū et inuiſibiliū factorē et in vnū dn̄m noſtrū ihesum xp̄m filiū dei. de patre natū vnigenitū. hoc eſt de ſubſtantia patris. deū ex deo. lumē ex lumine. deū verū ex deo vero. natū nō factū omouſyon pater hoc eſt eiuſdem cum patre ſubſtantie. per quē omnia facta ſunt que in celo et que in terris. qui propter nos et propter noſtram ſalutem deſcendit. et incarnatus eſt hoc eſt homo factus. paſſus eſt et reſurrexit tercia die. et aſcendit in celos inde venturus iudicare viuos et mortuos. et in ſpiritum ſanctum. Eos autem qui dicunt erat aliqn̄ qn̄ non erat. et anq̄ꝫ naſceretur non erat. Et quia ex nullis ſubſiſtentibus factus ē aut ex alia ſubſiſtentia vel ſubſtātia dicunt eſſe. aut mutabilē vel conuertibilem filiū dei: anathematizat catholica et ap̄lica eccleſia. Statuūt preterea obſeruandū eſſe in eccleſijs: ne quis ex hijs qui ſemetipſos in pacientia libidinis exciderūt venire ad clerū. Et ne quis nup aſſumptꝰ ex vita vel cōuerſiōe gētili accepto baptiſmo anteq̄ꝫ caucius examinetꝛ clericꝰ fiet. Et vt ne q̄s epōꝝ ceterorūqꝫ clericoꝝ cū extraneis mulieribꝰ habitet p̄ter cū mr̄e vel ſorore vel amita. vel ſi q̄ ſūt huiꝰcemōi neceſſitudinū pſone. Et vt epūs ſi fieri pōt. a totiꝰ puīcie epīs ordinetꝛ ſi hꝰ difficile ē nōminꝰ a tribꝰ: ita tn̄ vt metropolitāi epī maxīe vel pn̄cia vel autoritas habeatꝛ. abſqꝫ quo ordinatione irritā eſſe voluerūt. Et ne quē alius epūs de eccleſia expulerit: ſiue clericum ſiue laycum ſuſcipiat alter. Sane ne hoc aut iracūdia

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 28

aliqua aut contentione vt fieri ſolet iniuſte factū remediū nō haberet. decernunt per ſingulos ānos quibꝰ prouincijs ſecūdo ab omnibus epiſcopis prouincialibꝰ conſilia agi debere et de huiuſcemodi negocijs iudicari: vt ſi forte ab vno inique aliq̄d geſtum eſt a ceteris emendet̄: ſi recte ab oībꝰ confirmet̄. Et vt apud alexandri ī vel in vrbe roma antiqua conſuetudo ſeruet̄ vt vel ille egypti. vel hic ſuburbitanaꝝ eccleſiaꝝ ſollicitudinē gerat. Et vt ſi forte in ordinādo epō duo vel tres ꝓ aliqua cōtētione diſſentiāt reliquoꝝ autoritas et p̄cipue metropolitani cū ceteris firmior habeat̄. Et vt epō iheroſolimoꝝ antiquitus tradita hōris p̄rogatiua ſeruet̄: manēte nichilominꝰ et metropolitani ipſius prouīcie dignitate. Et cathatos qui apud nos nouaciani ſunt ſi forte penitentes ad eccleſiā conuertant̄: confeſſos eccleſiaſtica dogmata clericos ī ordine quidē ſuo ſuſcipi debere ſed ordinatione data Sane ſi epiſcopus ipſoꝝ veniat ad epiſcopū noſtrū, debere eum in preſbiteroꝝ loco ſedere epiſcopi vero nomen manere apud illū ſolū qui catholicā ſemꝑ tenuit fidem: niſi ſua voluntate ipſe eum tali noīe honorari voluerit vel ſi placuerit vt querat ei epiſcopi locum vacantē. hoc ſit in ipſius poteſtate. Et ne in vna ciuitate duo ſint epiſcopi. Et ſi qui forte indiſcrete ad ſacerdotiū prouecti. poſtmodū vel ipſi aliquid de ſe criminoſum confeſſi ſunt: vel ab alijs reuicti vt abiciātur. Sed et ſi qui ex hijs qui lapſi ſunt. et ꝑ ignorantiā forte ordinati: recogniti vt abiciantur. Et vt ſi qui abſqꝫ tormentis in ꝑſecutionibꝰ lapſi ſunt. et ex corde agunt penitēciā. quinqꝫ ānos inter cathecuminos faciant: et duobꝰ annis poſt hoc fidelibꝰ in oratione tantū iūgant̄: et ita poſtmodꝫ ſuſcipiāt̄ Qui vero propter cōfeſſionē miliciā abiecerant. et rurſum ad hanc ambierūt: hos tredecim ānis penitenciā gerere et poſtea ſuſcipi. ſi tamē ex corde penitenciā gerant: eſſe tamē et in ptāte epī moderandi facultatē ſi eoꝝ fructuoſam et apertā penitenciā

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 28

viderit. De hĳs vero qui vita excedunt penitentib⁹ decernũt vacuũ nullũ debere dimitti. Si quis ſane accepta coīone ſuper vixerit. debere eũ tpa ſtatuta cõplere: vel certe prout epiſcop⁹ moderari voluerit. De cathecuminis qui ꝓlapſi ſunt ſtatuerunt trib⁹ ãnis eos a cathecuminoꝝ oratione ſepatos poſt ea recipi debere. Et ne de ciuitate inferiori ad maiorē eccleſiã tranſire quis ãbiat: ſiue epũs ſiue etiã ali⁹ clericus. Et ne quis cleric⁹ qui derelicta eccleſia ſua nulla exñte cã probabili vagetur et oberrat ꝑ alias eccleſias ſuſcipiat̃ in cõmunionē. Et vt nemo eũ qui ad aliũ ꝑtinet ſubripiens ĩ ſua eccleſia ordinet clericũ abſq̃ conſenſu illi⁹ ad quē pertinet. Et ne quis clericus aut vſuras accipiat. aut frumēti vel vini ampliationē: qd ſolet in nouo datũ vel ſextuplũ vel etiã duplũ recipi. Qd ſi faciat: tanq̃ turpis lucri abiciendũ. Et ne dyaconi pb̄ris preferentur. neve ſedeant in cõſeſſu pb̄roꝝ: aut illis pñtibus eucariſtiã diuidant ſed illis agentibus ſolum miniſtrent. Si vero preſbiter nullus ſit in preſenti tũc domũ etiam ipſis licere diuidere: aliter vero agentes abici iubēt. Et vt pauliniſte qui ſunt fõtiniani rebaptizent̃. Sed et dyaconiſſas quoniãquidem manus impoſitionē nõ accipiant: etiã ipſas inter laycas eſſe debere. Igit̃ cũ de hĳs prout diuinarũ legũ reuerētia popoſcerat decreuiſſent: ſed et de obſeruatione paſche antiquũ canonē per quē nulla de reliquo varietas oriretur eccleſĳs tradidiſſent: omnib⁹ rite diſpoſitis eccleſiaꝝ pax et fides ĩ orientis atq̃ in occidentis ꝑtibus vna atq̃ eadem ſeruabatur.

De cruce ſaluatoris in iheroſolimis ab helena repta. Ca. viĳ.

PEr idem tēpus helena cõſtantini mater feĩa incõꝑabiles fide religione animi ac magnificētia ſingulari. cui⁹ vere conſtantin⁹ et eſſet filius et crederet̃ diuinis admonita viſionib⁹ iheroſolimã petit: atq̃ ibi locũ in quo ſacro ſanctũ corp⁹

criſti patibulo affixum pependerat ab incolis perquirit. Qui id circo ad inueniendū difficilis erat. q ab antiquis pſecutoribus ſimulachrū in eo veneris fuerat defixū: vt ſi quis criſtianorum in loco illo criſtū adorare voluiſſet. venerem videretur adorare: et ob hoc infrequens et pene obliuioni datus fuerat locus. Sed cum vt ſupradiximus religioſa femina properaſſet ad locū celeſti ſibi iudicio deſignatū: cuncta ex eo prophana et polluta deturbans: in altū purgatis ruderibus. tres confuſo ordine repperit cruces. Sed obturbat reperti muneris leticiam. vniuſcuiuſq crucis indiſcreta proprietas. Aderat quidem et titulus ille: qui grecis et latinis atq hebraycis litteris a pylato fuerat conſcriptis. Sed nec ipſe ſatis euidenter dn̄ici prodebat ſigna patibuli. Hinc iam humane ambiguitatis incertū diuinū flagitat teſtimoniū. Accidit in eadem vrbe primariā quādā loci illius feminā graui egritudine confectā ſeminecem iacere Macharius per idem tempus eccleſie illius epiſcopus erat. Is vbi cunctantem reginā atq omnes pariter qui aderant videt: afferte huc īquit totas que reperte ſunt cruces: et que ſit que portauerit dominuuı nunc vobis adaperiet deus. Et ingreſſus cum regina pariter et populis ad eam que decūbebat. defixis genibus huiuſcemodi ad deum preces profudit. Tu domine qui per vnigenitū filiū tuū ſalutem generi humano per paſſionem crucis conferre dignatus es et nunc in nouiſſimis temporibus aſpiraſti in corde ancille tue pquirere lignū beatū in quo ſalus noſtra pepēdit: oſtende euidenter ex hijs tribus que crux fuerit ad dominicā gloriā. vel que extiterit ad ſeruile ſuppliciū: vt hec mulier que ſemiuiua decūbit. ſtatim vt eam lignū ſalutare contigerit. a mortis ianuis reuocetur ad vitam. Et cū hoc dixiſſet: adhibuit primo vnā ex trib9 et nichil pfecit. Adhibuit ſecundā: nec ſic quidē aliquid actū eſt. vt vero admouit terciā repente adaptis oculis mulier cōſurrexit: et ſtabilitate viriū

recepta alacrioꝛ multo ꝙ̄ cū ſana fuerat tota domo diſcurrere et magnificare dn̄i potentiā cepit. Sic euidenti indicio regina voti cōpos effecta: tēplū mirificū in eo loco ī quo crucē repperat regia ābitione cōſtruxit. Clauos ꝗꝫ quibꝰ coꝛpus dn̄icū fuerat affixū: poꝛtat ad filiū. Ex quibus ille frenos compoſuit: quibꝰ vteret̄ ad bellū. Et ex alijs galeā nichilominus belli vſibus aptā fertur armaſſe. Ligni vero ipſius ſalutaris partē detulit filio: partē thecis argēteis cōditam dereliquit in loco: que etiā nūc ad memoꝛiā ſollicita veneratione ſeruātur. Reliquit etiā h̊ indiciū religioſi aī regina venerabilis. Virgines q̄s ibi repperit deo ſacratas īuitaſſe ad prādiū. et tāta eas veneratione curaſſe dicit̄: vt indignū crederet ſi famuloꝝ vterētur officijs: ſed ipſa manibꝰ ſuis famule habitu ſuccincta cibū apponeret et poculū poꝛrigeret aqua manibꝰ miniſtraret: et regina vrbis ac mater impꝫij famulaꝝ xp̄i ſe famulā deputaret. Hec quidē iheroſolimis geſta.

Queādmodū conſtantinus religione fretus barbaras nationes ſibi armis ſubegerit. Capitulū. ix.

Interea cōſtantinꝰ pietate fretus ſarmatas gothos aliaſqꝫ barbaras nationes niſi que vel amicicijs vel deditione ſui pacem pꝛeuenerant: in ſolo pꝛopꝛio armis edomuit. Et ꝙ̄to magis ſe religioſius et humilius deo ſubiecerat: tanto amplius ei deus vniuerſa ſubdebat.

De anthonio pꝛimo heremitā. Ca. x.

Ad anthoniū ꝗꝫ pꝛimi heremi habitatoꝛem velut ad vnū ex ꝓphetis litteras ſuppliciter mittit: vt ꝓ ſe ac liberis ſuis dn̄o ſupplicaret. Ita nō ſolū meritis ſuis ac religiōe mr̄is ſed et īterceſſione ſcōꝝ cōmēdabilē ſe deo fieri geſtiebat Sane qm̄ tāti viri anthonij fecimus mēſionem de virtutibꝰ eiꝰ atqꝫ inſtitutis et ſobꝛietate mētis. vtqꝫ ī ſolitudīe vitā degēs vſus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 28

ſolū mō conſortio fuerit beſtiaꝝ et de demonibꝰ crebros agens triūphos placuerit deo ſupra cūctos mortales. vtqꝫ inſtitutiōis ſue preclara vſqꝫ in hodiernum monachis exempla reliquerit: volentē me aliqua exponere ille libellus excluſit qui ab athanaſio ſcriptꝰ etiā latino ſermone editus ē. Propter qđ omiſſis hijs que ab alijs iam dicta ſunt: ea memorabimus que quāuis geſtaꝝ contineat fides. ab hijs tamen qui longe poſiti ſunt obſcurior fama ſubtraxit.

De captiuitate ediſij et frumentij et conuerſione iudeorum ab ipſis geſta. Capitulū. xi.

IN ea diuiſione orbis terre que ad predicandū verbum dei ſorte per apoſtolos celebrata eſt. cū alie alijs ꝓuīcie obueniſſent: thome parthia. et matheo ethiopia. eiqꝫ adherēs exterior india bartholomeo dieitur ſorte decreta. Inter quam parthiāqꝫ mediā ſed longe interior tractu india vlterior iacet multis varijſqꝫ linguis et gentibus habitata. quā velut longe remotam nullus apoſtolice predicationis vomer impreſſerat. Que tamen temporibus conſtantini tali quadā ex cā ſeīa fidei prima ſuſcepit. Metrodorus quidā phūs inſpiciendoꝝ locorū et orbis perſcrutandi gracia vlteriorē dicit̄ indiā penetraſſe. Cuius exemplum inuitatus etiā metropius quidā cyrius phūs ſimili ex cauſa indiā adire voluit. habens ſecū duos puerulos quos liberalibꝰ litteris vtpote propinquos inſtituebat. Quoꝝ vnus qui erat iunior ediſius: alter frumentius vocabat̄. Igit̄ ꝑuiſis et īnoticiā captis hijs quibus animus paſcebatur. cum phūs redire cepiſſet: aque vel ceteroꝝ neceſſarioꝝ cā ad portū quēdā nauis qua vehebat̄ aplicuit. Moris eſt inibi barbaroꝝ vt ſi quando fedus ſibi cū romanis turbatū vicine nūciauerit gentes omnes qui apud eos ex romanis inuenti fuerint iugulentur. Inuaditur nauis phī: cuncti cum ipſo pariter ꝑimunt̄.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 28

Pueruli repti ſub arbore meditantes et lectiones ſuas pantes barbaroꝝ miſeratione reſeruati ducunt᷑ ad regem. Horum ille alterū ideſt ediſiū ſibi pincernā fecit: frumentio vero quē quaſi perſpicacem deprehenderat et prudentē: rationes ſuas ſcriniaqꝫ cōmiſit. Ex quo et in honore magno apud regem habiti ſunt et in amore. At vero moriens rex vxorem cum paruulo filio regni reliquit heredem: adoleſcentibꝰ autē quid vellent agēdi dedit liberam facultatē. Quos tamē regina ſuppliciter exorat. tanq̄ꝫ que nichil habere in toto regno fidelius: vt ſecū vſqꝫquo adoleſceret filius regendi regni ſollicitudinem ꝑtirentur. Et precipue frumentius cuius prudentia ad moderandū ſufficeret regnū. Nam et alius fidem puram et ſobriā mentē ſuppliciter exhibebat. Idqꝫ dum agerent et regni gubernacula frumētius haberet in manibꝰ deo mentē eius et aīos inſtigāte: requirere ſollicitꝰ cepit: ſi qui inter negociatores romanos criſtiani eēnt et ipſis poteſtatē maximā dare ac monere vt conuenticula per loca ſingula facerent. atqꝫ romano ritu orationis cā cōfluerent Sed et ipſe multomagis eadem facere et ita ceteros cohortari ac fouere et beneficijs inuitare: quitquid etiā oportunū fuiſſet loca edificijs aliaqꝫ neceſſaria prebere. et omnimodo geſtire vt criſtianoꝝ inibi ſemen exurgeret. Sed cum adoleuiſſet regius puer. cuiꝰ ꝓcurationē regni gerebāt. expletis omnibꝰ et ex fide traditis: multū licet detinētibꝰ et rogātibꝰ vt manerent cum regina vel filio. ad vrbē tn̄ noſtrū denuo reuertunt᷑: et ediſio feſtināte tyrū parentes propinquoſqꝫ reuiſere: frumētius alex andriā ꝑgit dicens equū nō eſſe opus occultare dn̄icū. Igitur rem omnē vt geſta ē exponit epo: ac monet vt ꝓuideat virum aliquē dignū. quē cōgregatis iā plurimis xp̄ianis et eccleſijs conſtructis in barbarico ſolo epm̄ mittat. Tū vero athanaſius nā is nuꝑ ſacerdotiū ſuſceperat: attēſius et propēſius frumētij dicta geſtaqꝫ cōſiderās ī cōſilio ſacerdotū. et quē aliū īueniemꝰ

178

virum talem: in quo ſit ſpūs dei ſicut in te. qui hec ita poſſet implere? Et tradito ei ſacerdocio redire eū vnde venerat iubꝫ Quicꝗ cū epiſcopus prexiſſet ad indiam. tanta ei gracia data eſſe virtutū a deo dicitur: vt ſigna per eum apoſtolica fierent. et infinitus numerus barbaroꝝ cōuerteretur ad fidem. Ex quo in indie partibꝰ et populi criſtianoꝝ et eccleſie facte ſunt: et ſacerdociū cepit. Que nos ita geſta non opinione vulgi: ſed ipſo ediſio tyri preſbitero poſtmodū facto. qui frumētij comes prius fuerat referente cognouimus.

De conuerſione gentis biberoꝝ per captiuā facta. Capit. xij.

PEr idem tempus gens etiā hiberoꝝ que ſub axe pontico iacet: vbi dei federa et fidem futuri ſuſcepit regni. Sed huiꝰ tanti boni preſtitit cām mulier quedā captiua que apud eos reperta/cum fidelem ſatis et ſobriā ac pudicā duceret vitā totiſcꝫ diebus ac noctibꝰ obſecrationes deo ꝑuigiles exhiberet in admiratione eſſe ipſa rei nouitas barbaris cepit. et quid hoc ſibi vellet curioſius ꝑquirebāt. Jlla vt res erat: ſimpliciter criſtum ſe deum hoc ritu colere fatebat̄. Nichil ex hoc ampliꝰ barbari preter nouitatem nominis mirabant̄. Uerum vt fieri ſolet et ipſa ꝑſeuerancia curioſitatē quandā muliercul is infere bat: ſi quid emolumenti ex tāta deuocione caperetur. Moris apud eos eſſe dicitur. vt ſi paruulus egrotet. circūferat̄ a mr̄e ꝑ ſingulas domos. quo ſcilicet ſi quis experti aliquid remedij nouerit conferat laboranti. Cūcꝗ mulier quedā paruulū ſuum per omnes domos circumtuliſſet ex more. nec aliquid remedij cunctas domus luſtrando cepiſſet: venit etiā ad captiuā. vt ſi quid ſciret oſtenderet. Jlla ſe hūani nichil ſcire teſtatur. deū tn̄ ſuū criſtū quē colebat dare ei deſperatā ab hominibus ſalutem poſſe confirmat. Cūcꝗ cilicio ſuo paruul[illegible] ſuperpoſuiſſet. atcꝗ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 28

ipſa deſuper orationem fudiſſet ad dominum: ſanum matri reddidit infantem. Sermo defertur ad plures factiqꝫ fama magnifice vſqꝫ ad aures regine prolabitur que dolore quodam grauiſſimo corporis afflicta in deſperatione maxīa erat. Rogat ad ſe captiuam deduci. Illa ire abnuit ne preſumere aliquid amplius quã ſexus ſineret videretur. Ipſa ſe regina deferri ad captiue cellulam iubet. Quã ſimiliter ſupra ciliciũ ſuũ poſitã inuocato criſti nomine continuo poſt precem ſanã et alacrem facit exurgere: criſtumqꝫ eſſe deum dei ſummi filiũ qui ſalutem hanc contulerit docet: eumqꝫ quẽ ſibi auctorem ſue ſciret eſſe incolumitatis. et vite cõmonet inuocandum: ipſum namqꝫ eſſe qui et regibus regna diſtribuat et mortalibus vitam. At illa cum leticia domum regreſſa: marito percunctanti cauſam tam ſubite ſanitatis aperuit. Qui cum pro ſalute coniugis letus mulieri munera deferri iuberet: illa horum regina inquit o rex nichil captiua dignatur; aurum reſpuit. argentum deſpicit: ieiunio quaſi cibo paſcitur. Hoc ſolũ ei muneris dabimus: ſi eum que me ilico inuocante illa ſanauit criſtum deum colamus. Ad hec tũc rex ſegnior fuit et ĩterim diſtulit ſepius licet ab vxore cõmonitus: donec accidit quadã die venante eo in ſiluis cum comitibus ſuis obſcurari denſiſſimis tenebris diem et per tetre noctis horrorem luce ſubducta cecis iter greſſibus denegari. Alius alio diuerſis ex comitibus oberrant. ipſe ſolus denſiſſima obſcuritate circũdatur. Quid ageret quo ſe verteret neſciebat: cum repente anxio ſalutis deſperatione animo cogitatio talis aſcẽdit. Si vere deus ẽ criſtus ille quẽ vxori ſue captiua predicauerat: nunc ſe de hijs tenebris liberet. vt ipſum ex hoc omiſſis omnibus coleret. Ilico vt hec nondum verbo ſed ſola mente deuouerat: reddita mũdo dies. regem ad vrbem ꝑducit incolumen. Quiqꝫ regine rem protinꝰ vt geſta eſt patens euocari iamiãqꝫ captiuam. et colendi ritũ vt ſibi tradat expoſcit.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 28

nec ſe vltra aliū deum ꝙ criſtum veneraturū eſſe confirmat. Ad hec captiua edocet ihesum criſtū ſupplicandi ritus venerandiqꝫ modū in quantū de hijs aperire femine fas erat pandit. Fabricari tamen eccleſiā monet: formāqꝫ deſcribit. Igitur rex totius gentis populo conuocato rem ab inicio que erga ſe ac reginā geſta fuerāt exponit. fidemqꝫ edocet: et nondū iniciatus ſacris fit ſue gentis apoſtolus. Credunt viri ꝑ regē. femīe per reginā cunctiſqꝫ idem volentibꝰ eccleſia extruitur: et eleuato iā ꝑnicit᷑ muroꝝ ambitu tempus erat quo columpne collocari deberent. Cūqꝫ erecta prima vel ſecunda ventū fuiſſet ad terciā. cōſumptis omnibus machinis et boū hoīmqꝫ viribus: cū media iam in obliquū fuiſſet erecta et pars reliqua nullis machinis erigeret᷑. repetis ſecundo et tercio ac ſepius viribꝰ ne loco quidē moueri attritis omnibus potuit. Admiratio erat totius populi regis animoſitas hebeſcebat: quid fieri deberet omnes ſimul latebat. Sed cum interuentu noctis omnes abceſſiſſent. cūctiqꝫ mortales et ipſa opera ceſſarēt: captiua ſola ī oratione ꝑnoctās manſit intrinſecus. Cū ecce matutinꝰ et anxius cū ſuis omnibꝰ ingrediēs rex. vidit columpnā quā tot machine ac tot populi mouere non quiuerant erectā. et ſuper baſim ſuā librate ſuſpēſam: nec tamen ſuperpoſitā. ſed quantū vnius pedis ſpacio in aere pendentem. Tum vero omnes populi contuentes et magnificantes deum: verā eſſe regis fidem et captiue religionē pn̄tis vite miraculo teſtimoniū ꝑhibebant. Et ecce mirantibꝰ adhuc et ſtupentibus cunctis: in oculis eoꝝ ſenſim ſuper baſim ſuam nullo contingente columpna depoſita ſumma cum libratione cōſedit. Poſt hec reliquus numerus columpnaꝝ tanta facilitate ſuſpenſus eſt: vt omnes qui ſuperfuerant ipſa die locarentur. Poſtea vero quā eccleſia magnifice cōſtructa ē. et populi fidē dei maiore ardore ſiciebant: captiue monitis ad imperatorem conſtantinū totius gentis legatio mittit᷑ res geſta exponitur

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 28

ſacerdotes dei mittere exoratur. qui ceptum erga ſe dei munus implerent. Quibus ille cum omni gaudio et honore traſmiſſis multo amplius ex hoc letatus eſt ꝙ ſi incognitas romano imperio gentes et regna ignota vinxiſſet. Hec nobis ita geſta fideliſſim⁹ vir betrurius gētis ipſi⁹ rex et apud nos domeſtic⁹ comes cui ſūma erat cura et religionis et veritatis expoſuit cū nobiſcū paleſtini tūc limitis dux ī iheroſolimis ſatis vnanimiť degeret. Sed ad ceptū redeam⁹.

De conſtantia ſorore conſtantini principis et de arriano preſbitero per eam fratri inſinuato. Capitulū. xiij.

p Oſteā ꝙ religioſi pricipis mater helenā ſummis romani regni honorib⁹ affecta ex hac luce diſceſſit: cōſtātia tūc licinij derelicta fratris auguſti ſolacijs vtebatur. Huic accidit preſbiterū quēdā venire ī noticiā: latenter ptib⁹ arrij fauentē Sed is primo nichil omnino de hijs apud ſororem principis aperire: vbi vero multa familiaritas copiam tribuit paulatim ſermonē cepit aſpergere. inuidiā dicēs arrio generatam: et pro ſimultatib⁹ priuatis epm̄ ſuū rem cōtenſioſe exagitauiſſe emulationis ſtimulo confixum. ꝙ arrius apud plebem ſatis clarus haberetur. Hec atq; huiuſmodi alia frequenter ſuggerens aīos conſtantie ſuos efficit. Que cū diem obitura viſitaret a fratre atq; ab eo blande religioſeq; cōpellareť: extremā dicitur ab eo graciā popoſciſſe vt preſbiterū in familiaritatē reciperet. et q̄ ſibi ab eo proſpere et ſalubre ſuggerentur audiret: ſe quidem iam ex luce diſcedentē nichil curare: pro fratris vero ſtatu eſſe ſollicitā. ne forte pro īnocentiū penis regni ſui patereť excidiū Quib⁹ ille monitis a ſorore ſuſceptis et fidelē pro ſe germane ſollicitudinē credēs accōmodauit aurē pbr̄o: et interī accerſiri de exilio arriū iubet. vt queadmodū de fide ſentiret exponeret Tūc ille fidem cōſcripſit: que nō quidem ſenſū noſtrū. tn̄ verba

noſtra continere profeſſionemq; videret. Miratus quidem eſt
imperator et putauit vnam eandemq; in ipſius et cōſilij dudū
geſti expoſitione ſententiam [illegible]tineri. Et tñ in nullo relaxat
animi vigorem. ſed rurſum eum ad cōſilij remittit examē: quo
niāquidem ad dedicationem iheroſolimorū ex omni vrbe coire
ſacerdotes inuitabantur: hec ad eos de nomine eius ſcribens.
vt ſi expoſitionem fidei eius ꝓbarent. et eum vel per inuidiā
vt aſſerebat tunc circūuentum dinoſcerent. vel nūc ab errore
correptum clementi erga ipſum iudicio vterentur: q̄nquidem
tanta fuerat conſilij moderatio vt non in ꝑſone eius. ſed in dog
matum prauitate fuerit lata ſentētia: ſed tamen et epiſcopi eiꝰ
alexandri cōmodaret aſſenſus. Sed ab hijs quidem qui primo
captis eius fauentes cum ſimulatione ſubſcripſerant: facile re
ceptus eſt. Cum vero alexandriam prexiſſet. ibi omne eius fruſ
tratur inceptum: quoniāquidem dolum apud ignorantes locutꝰ
ſcientibus vero dolū intendere. non aliud eſt ꝙ̄ riſum mouere.

De obitu venerabilis conſtantini principis ac pijſſimi imperatoris. Capitulum. xiiij.

Interea dum hec apud alexandriam fruſtra agitantur:
venerabilis auguſtus cōſtantinus in ſuburbana villa
nichomedie. triceſimo primo imperij ſui anno defunctus eſt: li
bris de ſucceſſione romani vrbis teſtamēto heredibus ſcriptis
Quo in tempore quoniāquidem cōſtantinus. cui oriētis regnū
decreuerat, preſens non erat: dicitur ſecreto accerſiens preſbiterꝫ
quem a ſorore cōmendatum ſupradiximꝰ. et exinde familiariter
habitum, tradidiſſe ei teſtamentum quod ſcripſerat: et obteſtatꝰ
ſub ſacramento, ne vlli niſi conſtantio cum veniſſet in manus
traderet. Cui etiam quia eunuchi qui erāt de palacio fauebant,
arte iudicio de īpatoris morte ſuppreſſo: v. ad cōſtācij īpatoris

preſentiā multis noua tēptantibus oppreſſis. res tute integreqꝫ manſere. Cum vero conſtantius affuiſſet: depoſitū pbr̄ reſtituit Cui⁹ beneficij gracia imperator regni cupidus ita ei deuinctus eſt: vt qui impare cunctis ambierit. ab illo ſibi imperari equanimiter pateret̄. Ex quo deuincto ſibi imperatore, cepit de arrij reſtitutione ſuggerere: et nolentes acquieſcere ſacerdotes vti cogeret perſuadere.

Qui eo tempore principes eccleſiarum fuerint et de alexandri et euſebij vel arrij conflictu. Capitulū. xv.

EA tempeſtate apud alexandriam. alexander in ieroſolimis maximus confeſſor: apud conſtantinopolim eque alexander vt ex athanaſij ſcriptis comperimus ſacerdocio fungebantur. Sed euſebius qui apud nicomediam erat. de cuius ſimulatione in ſubſcribendo ſupradiximus. amplā occaſionem temporis nactus. et principi per preſbiterū familiaris effectus reuoluere omnia atqꝫ in irritū reuocare conſilij geſta molitur arriū nequaq̄ apud alexandriā cōmemorantē venire fecit: et imperialibus edictis conſiliū denuo conſtantinopoli cōuocare quo cōuenere illi maxime qui arrium atqꝫ euſebiū ſectabantur Quiqꝫ ſepe cum alexandro congreſſi vt arriū ſuſciperet: nec tn̄ aliquid proficientes: ne ab iniurijs quidem eius temperabant Ad vltimū certam ei diem ſtatuentes. denunciant vt aut ipſe arriū ſuſciperet: aut ſi reniteretur ſe eccleſia pulſo et in exiliū truſo ab alio eum ſuſcipiendū ſciret. Tum ille noctem que ad conſtitutā intererat diem ſub altari iacens atqꝫ in oratione et lacrimis totā p̄uigilem ducens: eccl̄ie cauſam dn̄o cōmendabat Cumqꝫ lux fuiſſet exorta nec tn̄ alexander ab oratione ceſſaret euſebius cum ſuis omnibus velut heretici belli ſignifer domū arrij matutinus aſcendit. eūqꝫ propere ſequi ad eccleſiā iubet ꝓteſtat⁹ ꝙ alexāder niſi pn̄s acquieſceret expulſus cederet loco.

De probroſo arrij interitu. Capitulũ. xvi.

IGitur oĩm ſũma exſpectatio: quo vel alexãdri ꝑſeuerãtia vel euſebij arrijqꝫ inſtantia declinaret. Cumqꝫ cunctorum animi eẽnt vt ĩ talis rei exſpectatione ſuſpẽſi: arrius ad ecciaꝫ ꝑgens. epiſcopoꝝ et populoꝝ frequentia conſtipatus humane neceſſitatis cauſa ad publicũ locũ declinat. Ibiqꝫ cũ ſederet: inteſtina eius atqꝫ omnia viſcera in receſſus tumulũ defluxere Et ita tali in loco dignã mortem blaſphemie et fetide mentis exſoluit. Qđ poſtea ꝙ̄ in eccleſia nunciatũ eſt euſebio hijs qui vna ſecum ſanctum et innocentẽ virum alexandrum de arrio recipiendo fatigabant: ſuperati pudore et adoperti confuſione diſcedunt. Tunc cõpletus eſt ſermo ad gloriam domini: quem in oratione ſua alexander ad deũ proclamauerat dicẽs. Judica domine inter me et euſebij minas et arrium. Sed ad preſens quidem paululũ pudoris habuere. Conueniẽtes vero inter ſe heretici veriti ne forte ſi vt res geſta eſt integro ad imperatorẽ conſtantium perueniſſet nõ ſolum a perfidia eoꝝ in qua callide irretitus tenebatur abcederet: verum et in autores deceptionis ſue ſeuerius aliquid et regia autoritate decerneret: cõponunt ꝑ eunuchos quos iam in ꝑfidia deceptos tenebant. vti de arrij morte imperator quantũ fieri poſſet compoſite et cõmuniter noſceret: neqꝫ iã aliquid qđ dei vĩdictã ĩdicare videret᷑ audiret Quibus ita geſtis: de cauſa fidei vt ceperant proſequũtur.

Qđ apud alexandriã defuncto alexandro epiſcopo. athanaſius ſuſceperit ſedem. Capitulũ. xvij.

IGitur apud alexandriã defuncto alexandro: athanaſius ſuſceperat ſedem. Qđ vero eſſet idem vir acris ingenij et in eccleſiaſticis negocijs apprime vigilans ſatis iã cũ hereticis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 28

innotuerat: cum ad conſiliū niceā cum epo ſuo ſene alexandro venerat: cuiꝰ ſuggeſtionibꝰ hereticoꝝ doli ac fallacie vigilāter detegabantur. Statim ergo vt eū epm factū cognouere: rati id qđ res indicabat ſua negocia per illius ſollicitudinē nō facile proceſſura. omnibus modis querere aduerſus eum machinas deceptionū parabant.

De athanaſij a puero inſtitutione. Capit. xviij.

VErū non michi abſqꝫ ordine videtur pauca de huiꝰ viri origine ſupra repetere. et cuiꝰ a puero īſtitutiōis fuerit ſicuti ab hijs qui cū ipſo vitā duxerant accepimus memorare Tpe quo apud alexandriā petri martiris diem alexander epūs agebat: cū poſt expleta ſolempnia cōuenturos ad cōuiuiū ſuū clericos exſpectaret: in loco mari vicino videt eminus pueroꝝ ſuperiora maris ludū. imitantiū vt fieri ſolet epm̄ atqꝫ ea que in eccleſijs geri mos ē. Sed cū intētius diutino pueros inſpectaret videt ab hijs geri quedā etiā ſecretiora et miſtica. Perturbatus illico vocari ad ſe clericos iubet atqꝫ eis qđ eminus ipſe videret oſtēdit. Tū abire eos et cōprehēſos ad ſe pducere oēs pueros impat. Cūqꝫ adeſſent quis eis ludꝰ et qđ egiſſent vel quō pcūctat. Illi vt talis habet etas pauidi negare primo deinde rem geſtā per ordinē pandunt. Et baptizatus ad ſe eſſe quoſdam cathecuminos cōfitentur p athanaſiū qui ludi illius puerilis epūs fuerat ſimulatus. Tū ille diligenter inquirens ab hijs qui baptizati dicebant quid interrogati fuerint quid ve reſponderint ſimul et ab eo qui interrogauerat vbi videt ſcdm religionis noſtre ritū cūcta conſtare collocutus cū cōſilio clericoꝝ ſtatuiſſe tradit illis quibꝰ integris interrogationibꝰ et reſponſionibus aqua fuerat infuſa iterati baptiſmum non debere ſed adinplri ea que a ſacerdotibus mos eſt. Athanaſiū vero atqꝫ eos quos ludus ille vel pbros habere verſus fuerat

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 28

vel miniſtros: cōuocatis parentib9 ſub dei obteſtatione tradit eccleſie nutriendos. Paruo aūt tp̄e exacto cū a notario integre et a grāmatico ſufficienter athanaſius fuiſſet inſtruct9: cōtinuo tāq̄ fidele domini cōmendatū a parētib9 reſtituit̄ ſacerdoti ac velut ſamuel quidā de templo dn̄i nutrit̄. et ab eo ꝑgente ad patres in ſenectute bona ad portandū poſt ſe ephot ſacerdotale deligitur. Sed hui9 tāti in eccleſia pro fidei ītegritate agones fuerūt: vt etiā de hoc videat̄ dictū eſſe illud qđ ſcriptū eſt. Ego enī oſtendā ei: quāta eū pati oporteat pro noīe meo. In huius etenī ꝑſecutiones vniuerſus orbis coniurauit. Et cōmoti ſunt principes terre gentes regna: exercitus coierunt aduerſus eū. Ille autē diuinū illud conſeruabat eloquiū dicens. Si conſiſtāt aduerſum me caſtra non timebit cor meū: ſi inſurgat aduerſum me preliū in hoc ego ſperabo. Verū quoniā tanta ac talia ei9 geſta ſunt. vt magnitudo quidem rerū nichil me p̄terire paciat̄ multitudo vero geſtoꝝ q̄ꝑplurima cogat omittere: īcerto eſtuat animus dū deliberare non valet. quid teneat. quid omittat. Et ideo pauca que ad rē pertinēt memorabim9. Reliqua ei9 fama narrabit: ſine dubio minora vero nunciatura. Nam nichil qđ addere poſſit inueniet.

De cōſilio hereticoꝝ apđ tyrū cōtra atanaſiū cōgregato. Ca. xix

IGitur cōſtantius vbi orientis regnum ſolus obtinuit: cōſtātino fratre nō longe ab aquileia apud alſum fluuiū a militib9 interfecto: conſtans vtriuſq̄ germanus occidentem ſatis induſtrie gubernabat. Nam cōſtantius natura et animo regio dū primis illis regni ſui fautorib9 ſatis indulget p eunuchos arte in ꝑfidiā decipit̄ a ꝑuerſis ſacerdotibus: et intento ſatis ſtudio prauis coꝝ intētionib9 obſecūdat. Sed illi verētes ne forte adeūdi regem copia q̄nq̄ fieret athanaſio. et per eū de veritate fidei quā ꝑuertebāt ſcđm ſcripturas edůceret̄: oīodis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 28

inſimulare eũ apud principẽ. et velut oĩm ſcelerũ ac flagitioꝝ
reũ aggrediunt̃ exponere vſqꝫ quo humani corporis brachiũ
loculo deliatũ impatori oñdũt. qđ ab athanaſio excīſum magice
artis gracia de arcenij cuiuſdã corpe cõfirmabãt. Sed et alia
ꝗꝫ plurima criminoſa ſimul et flagicioſa cõponũt. Quibus ex
cauſis imparator iubet cõuocato cõſilio athanaſiũ cõdempnari
Idqꝫ apud tyrũ miſſo e latere ſuo vno ex comitibꝰ ãnuente qꝫ
archelao tunc comite orientis necnõ et eo qui fenicẽ ꝓuinciã
gubernabat. congregari iubet. et eo ducit̃ athanaſius: loculus
cũ humano brachio circũfert̃. Inuidie error nõ ſolũ religioſas
ſed et viles animas peruertebat. Hic arſenius cuius brachium
dicebatur excīſum lector athanaſii aliqñ fuerat: et ob culpam
correptionẽ veritus frequentie ſeſe ſubtraxerat. Cuiꝰ latebras
oportunas ſibi ad huiꝰcemodi cõmẽtũ flagicioſi homines rati
in inicio compoſiti criminis: occultatũ eum apud quendã quem
fideliſſimũ ſceleribus ſuis crediderant retinebant. Peruenit tñ
ad hũnc in latebris poſitũ: quid ſuo nomine crimĩs intentaret̃
athanaſio. Et ſiue eum ipſa hũanitatis contẽplatio ſiue diuina
pepulit prouidentia: clam per noctis ſilentia euadens clauſtris
enauigauit tyrũ: et pridie quã dicende cauſe adeſſet vltimus
dies athanaſio ſeſe arſenius optulit: et que ſe rex geſtaꝝ ſeries
haberet edocuit. Ille domi eſſe hominẽ: nec innoteſcere cuiꝗꝫ de
eius preſentia iubet. Interea conſiliũ cogitur: in qđ aliquãti cõ
tinuate calumpnie conſcij. omnes pene infenſo animo aduerſus
athanaſiũ predicatoqꝫ cõueniũt. Per idem tempus paphnucius
cõfeſſor de quo ſupra memorauimꝰ aderat: athanaſij innocentie
cõſcius. Is cũ vidiſſet maximũ iheroſolimoꝝ epm̃ qui vna ſecũ
effoſſo oculo et poplice ſucciſo confeſſor extiterat: virũ ꝓ nimia
ſimplicitate nichil de ſacerdotũ ſcelere ſuſpicantẽ q̃s factionis
macula ſociauerat conſediſſe: mediũ cõfeſſum adire nõ veritus
te ĩquit maxĩe cũ quo michi vnũ atqꝫ idẽ cõfeſſionis inſigne ẽ

cum quo michi vnū pariter mortale lumen effoſſum clariorem
diuini luminis cōſiliauit aſpectum: te inq̄ non paciar ſedere in
cōſilio malignantiū. et cū iniqua gerentib⁹ introire. Iniectaq̄
manu eleuās eū de medio corꝝ: ac de ſingulis inſtruēs. perpetua
dehinc athanaſio cōmunione ſociauit. Sed interim eā dicitur.
Prima ītroducit̄ accuſatio mulieris cuiuſdā q̄ ſe diceret aliqñ
athanaſiū hoſpicio recepiſſe: et ab eo noctu nichil ſuſpicantem
vim corruptionis eſſe perpeſſam. Introduci ad hec iubet̄ atha
naſi⁹. Ingredit̄ cū thimotheo pbr̄o ſuo: eūq̄ monet vt poſtea
q̄ mulier dicendi finē feciſſet. ſe tacente ipſe ad ea que dixerat
reſp onderet. Cūq̄ mulier ei que edocta fuerat ꝑoraſſet: thimo-
theus cōuerſus ad eā vero īquit mulier ego māſi apud te aliqñ
aut vim tibi vt aſſeris feci? Tū illa vt mulierꝝ ſe taliū ꝓtacitas
habet. obiurgans thimotheū tu tu inquit michi vim feciſti: tu
in illo loco cōmaculaſti caſtitatē meam. Simul et conuerſa ad
iudices: obteſtari fidem dei cepit vera ſe dicere. Tū oēs ridicu-
loſus pudor habere cepit: q̄ tā facile tacente eo fictio cōpoſiti
crimīs patuiſſet. Nec tn̄ ꝑmiſſi ſunt iudices habere de muliere
queſtionē vnde hec vel ꝑ quos aut quō fuiſſet aptata calūpnia
qm̄ iudicandi libertas penes accuſatores erat. ¶ Hinc tranſit̄
ad aliud crimē profert̄ facin⁹ ſceleris inauditū. Hoc ē inquiūt
vbi nemo poſſit verboꝝ ꝓſtigijs decipi: res oculis agit̄ verbis
ceſſantib⁹ brachiū. Hoc te aiūt athanaſi accuſat exciſum. Ecce
arſenij dextera quā tu quō vel ad quos vſus excideras īdicato.
Tū ille. Quis enī veſtrū inquit arſeniū nouerat: vt hāc ipſius
eſſe dexterā cognoſcatis? Exſurrexerūt aliquāti qui ſe dicerent
optime ſciſſe arſeniū: in quibus nōnulli erant abſq̄ conſciētia
factionis. Orat dehinc a iudicib⁹ athanaſius. vt hominē ſuum
quē negociū depoſceret iubeāt introduci. Cūq̄ ītroduct⁹ fuiſſet
arſenius. et eleuato eius vultu athanaſius cōſilio et iudicibus
ait. Hic eſt arſenius. Et eleuans eius nichilomin⁹ dexterā. hoc

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 28

eſt inquit etiã dexterã eius: hec eſt et ſiniſtra. Hec aũt quã iſti offerũt manus vnde ſit requirite vos. Tum velut nox quedã et tenebre accuſatoꝝ oculis infuſe: quid agerẽt quo ſe verterẽt neſciebant. Ipſum etenĩ eſſe arſeniũ: teſtes qui paulo ante ſcire ſe dixerant cõfirmabãt. Verũ quia nõ iudicandi ſed opprimẽdi hominis cauſa conſiliũ gerebat̃. fragor oĩm repente attollitur: magũ eſſe athanaſiũ et decipere intuentiũ oculos acclamat̃: nec debere vllo modo vltra talẽ hoĩem viuere. Factoqꝫ impetu ſuis eum decerpere manibus parant. Sed archelaus qui cũ ceteris ex precepto imperatoris cõſilio p̄ſidebat. ereptũ eũ ex diſerpẽtiũ manibus per occultas exitus eduxit: ac fuge qua ſolum poſſet habere ſalutem monuit cõmendare. Conſilium tamen rurſum veniẽs tãꝗ̃ ſi nichil omnino deprehenſum fuiſſet: vt cõfeſſum de intentatis criminibus athanaſium. cõdempnẽt. Et geſta in hũc modum ficta per orbem terre mittentes: ad ſceleris ſui cõſenſum imperatore cogente ceteros epiſcopos pepulerunt.

De fuga et latebris athanaſij. Capitulũ. xx.

Hinc iam toto orbe profugus agit̃ athanaſius: nec vllus ei tutus ad latendũ ſuperat locus. Tribuni prepoſiti comites excit⁹ ꝗꝫ ad ĩueſtigandũ eũ edictis ĩperialib⁹ cõmouent̃ premia delatorib⁹ proponunt̃: ſi quis viuũ maxime. ſi minus caput certe athanaſij detuliſſet. Ita totis regni viribus fruſtra aduerſus eũ. cui deus aderat certabat̃. Intera ſex cõtinuis ãnis ita latuiſſe fertur in lacu ciſterne non habentis aquã: vt ſolem nũꝗ̃ viderit. Sed cũ per ancillã que ſola conſcia dñoꝝ officijs qui ei latebras prebuerant indicatus fuiſſet: tãꝗ̃ dei ſpũ admonitus ipſa nocte qua ad eũ cõprehẽdendũ cũ iudicib⁹ veniebat̃ p⁹ ãnos ſex emigrauit ad aliũ locũ. Ita illi q̃ venerãt fruſtrati dñis ꝗꝫ in fugã verſis de ancilla vt falſa indice penas ſumũt.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 28

¶ Vt conſtans imꝑator pro athanaſio fratri cōſtantio ſcripſerit eumqꝫ eccleſie ſue reddi iuſſerit. Capitulū. xxi.

V Erum ne graues alicubi latebre ſue fierant. et occaſio calumpnie innocentibus quereret᷑ nichil ſibi vltra iam tutū in conſtantij regno preſumens ad conſtantis partes profugus abcedit. a quo ſatis honorifice religioſeqꝫ ſuſceptis eſt Quiqꝫ cauſa eius quam fama cōpererat diligentius cognita: ſcribit ad fratrem pro certo ſe cōperiſſe ꝙ ſacerdos dei ſummi athanaſius iniuſte fugas et exilia pateretur. Hunc itaqꝫ recte faceret: ſi abſqꝫ vlla moleſtia loco ſuo reſtituerat. Si id nollet. ſibi cure futurū vt ipſe id impleret: regni eius intima penetrās et penas digniſſimas de auctoribus ſceleris ſumens. Quibus ſcriptis ꝑterritus conſtantius ꝙ poſſet facere ea que minabat᷑ conſcius erat fratrē : ſimulata benignitate vltro venire ad ſe athanaſiū iubet: et leui increpatione perſtrictū ad eccleſiā ſuā ꝑmittit ire ſecurū. Admonitus tamē imꝑator ab impijs conſiliarijs: nō eſt inquit magnū athanaſi q̄d epi poſcūt de te vt vnā ex multis que ſunt apud alexandriā eccleſijs cōcedas populis eoꝝ qui tibi cōmunicare nolūt. Tum ille deo ſibi ſuggerente: paratū in tēpore conſiliū reꝑperit. Et quid eſt inquit imꝑator quod poſcenti tibi liceat denegari: qui poteſtatē omniū habes iubendi? Sed vnū eſt ꝙ oro: vt meā quoqꝫ peciūculā libenter admittas. Cumqꝫ ſe omnia que vellet quāuis eſſent difficilia promitteret preſtaturū. ſi hoc vnū cederet libens: ait athanaſi⁹ Hoc ē q̄d rogo. vt quia etiā hic. nā apd̄ anthiochiā res agebat᷑ ſunt noſtri populi qui iſtis cōmunicare nolunt: vnā eis tenere cōcedant eccleſiā. Equiſſimū ſibi videri: et valde preſtādū letus ſpoſpondit imꝑator. Sed cū rem detuliſſet ad eos quoꝝ cōſilijs vtebat᷑ neqꝫ ibi velle accipere eccleſiā neqꝫ hic dare reſpondet quia plus ſinguli quiqꝫ quā abſentib⁹ conſulebāt. Ita imꝑator

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 28

admiratus eius prudentiā: properare ocius ad ſuā ſuſcipiendā eccleſiam iubet.

Ut cōſtātius īpator defūcto fr̄e cōſtāte rurſū athanaſiū de eccia expulſū pſecut⁹ ſit. et de geſtis mediolaneñ vel arimineñ cōſiliȷ̄.

Capitulū. xxȷ̄.

SEd cū manenti ſcelere impator cōſtans regno ſimul et vita fuiſſet exemptus: rurſum in athanaſiū veteres illi intētores principis odia reſuſcitare ceperūt: fugatoqꝫ de eccīa in locū eius georgiū quēdam pfidie. et īmanitatis ſue ſocium mittunt. Nā prius quēdam gregoriū miſerant. Rurſum igitur fuge. rurſum latebre: et edicta aduerſus athanaſiū principis per omnē locū ponunt̄ p̄mia et honores delatorib⁹ pollicēcia Ipſe q̄ꝫ cū ob vindictā necis fraterne regnūqꝫ recuperandū ad occidentis partes veniſſe. et extincto tyranno regni ſolus arte potiret̄: fatigare occidētales epōs et p deceptionē ad cōſenſum arriane hereſeos cogere aggredit̄ athanaſȷ̄ prius cōdēpnatiōe p̄miſſa et velut obicis validiſſimi obiectiōe ſublata: et ob hoc apud mediolanū epiſcopoꝝ cōſiliū cōuocatur. Plures decepti. Dyoniſius vero euſebius paulinus thodoali⁹. et lucifer dolum eſſe in negocio ꝓclamātes. aſſerēteſqꝫ ꝙ ſubſcriptio ī athanaſiū nō aliam ob cām q̄ꝫ deſtruēde fidei moliret̄: in exiliū truſi ſunt. Hȷ̄s etiā hylarius iungit̄: ceteris vel ignorantib⁹ vel nō credentib⁹ fraudem. Sed tali cōſilio geſtū fuiſſe negociū: rei exit⁹ docuit. Illis namqꝫ de medio ſublatis: continuo ſinodus apud ariminū cōgregat̄. Ibiqꝫ ſcdm̄ ea que orientales apud celeuciā cōpoſuerunt callidi homines et verſuti ſimplices et imperitos occidentaliū ſacerdotes facile circūueniunt: hoc modo proponendo eis quem magis colere et adorare vellēt omouſyon an criſtum. Illis quoqꝫ virtutē verbi quid omouſyon ſignificaret ignorantibus velut in faſtigiū quoddā et execrationē ſermo deductus eſt: criſto ſe credere non omouſyon confirmantibus.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 28

Et ſic multoꝝ preter paucos qui ſcientes prolapſi ſunt animi
decepti. cōtra ea que patres apud niceā cōſcripſerant veniētes
omouſyon quaſi ignotū et ab ſcripturis alienū ſermonē auferri
de fidei expoſitione decernūt: cōmunionēq; ſuā hereticoꝝ ſocie
tate cōmaculant.

De lugubri ſtatu eccleſie eiuſdem tēporis. Capitulū. xx iij.

EA tempeſtate facies eccleſie feda et admodū turpis erat
Nō enī ſicut prius ab externis: ſed a proprijs vaſtabat̄
Fugabat alius: alius fugabat̄. Et vterq; de eccleſia erat. Ara
nuſq̄: nec īmolatio nec libamina. ꝑuaricatio tn̄ et lapſus erat
ac ruina multoꝝ. Similis pena: ſed impar victoria. Similiter
cruciabāt̄ ſed nō ſimiliter gloriabāt̄ quia dolebat eccleſia etiā
illius caſum qui īpellebat ad lapſum.

Qui eodem tempore epiſcopi fuerint. Capitulū. xxiiij.

IGit̄ liberius qui poſt iuliū marci quē ſilueſter ꝑceſſerat
ſucceſſorem in vrbe roma per idem tempus ſacerdotio
fungebatur in exiliū trudit̄: inq; eius locū felix dyaconus eius
ab hereticis ſubrogat̄: et nō tā ſecte diuerſitate q̄ cōmunionis
et ordinatiōis combētia maculat̄. Iheroſolimis vero cyrillus
poſt maximinū ſacerdocio confuſa iam ordinatione ſuſcepto:
aliqn̄ in fide ſepius in cōmunione variabat. Apud alexandriā
vero georgius ſatis protaciter vi raptū epiſcopatū gerebat. ita
vt magis ſibi iuris dicendi faſces q̄ ſacerdotiū miniſtrandū
religioſis officijs eſtimaret. Apd̄ āthiochiā ſane diuerſis tpib9
multa et ad modū confuſe geſta ſunt. Nam defuncto eudoxio cū
multi diuerſarū vrbiū epiſcopi ad illā ſedem ſumma ābitione
niterent̄ ad vltimū meleciū ſebaſtia armenie ciuitate contra de-
creta conſilij illuc transferunt. Qui tn̄ ab ipſis rurſum in exiliū
truditur q̄ contra opinionem epiſcopoꝝ non arrij ſed noſtram

fidem cepit in eccleſia predicare. Quem magna plebs eccleſia depulſum ſecuta ab hereticoꝝ cõmunione diuellitur.

De ſciſmate arrianoꝝ qđ in tres ꝑtes diuiſum ē. Capit. xxv.

Interea vt aliqñ etiã in ſemetipſam ꝓdiues malicia deſe uiſſet: ſacerdotes et populi qui arrio duce primitꝰ fuerãt ab eccleſia diuulſi. in tres denuo ſectas ꝑteſqꝫ ſcindunť. Nã illi quos paulo ſupius dixeramꝰ. nõ acquieſcens euſebij ceteroꝛũqꝫ ſimulationibꝰ cũ arrio exiliũ ꝑtuliſſe: poſtmodũ nec ipſi arrio regreſſo de exilio cõicare voluerunt. eo ꝙ ſimulata confeſſione cõicaſſet hijs qui de ipſa ſubã dei patris filiũ cõfiteretur quia ipſa ea que primo docuerat arrius ex nullis extantibꝰ creatũ et factũ nõ natũ filiũ ſatis libera ſeu potius ĩpudenti blaſpheĩa cõfirmabãt. Qđ poſt illoꝝ obitũ aecius quidã pꝰ aeciũ validiꝰ et edatius id aſſeꝛebat eunomius. vir et coꝛꝑe et aĩa lepꝛoſus et interius exteriuſqꝫ moꝛbo regio coꝛruptꝰ. Arte tñ dyaletica ꝓpotens plurima cõtra fidem noſtrã ſcripſit: et diſputãdi legis ſectatoꝛibꝰ ſuis dedit. A q̃ etiã nũc eunomiana hereſis appellať Alius qꝫ macedonius noĩe. quẽ noſtris expulſis ymmo potius necatis apud cõſtantinopolĩ ſtatuerãt epm̃: qui similẽ pr̃i filiũ fatebať licet ſpm̃ ſanctũ eque vt illi blaſphemaret. Tñ ab illis expelliť: q2 ſimilia vt de patre etiã de filio ꝓdicaret. Neqꝫ nr̃is cõiungiť: a quibꝰ de ſpiritu diuerſa ſentiret. Ita peſtifera illa beſtia que ꝑ arriũ primo quaſi de ĩferis extulerat caput ſubito trifoꝛmis apparuit: ꝑ eunomianos q̃ dicũt ꝑ oĩa filiũ diſſimilẽ patri. quia nullo genere ſimilis poſſit eſſe factura factoꝛi ꝑ arrianos qui dicũt ſimilẽ quidẽ poſſe dici filiũ patri ſed largitate gracie nõ ꝓpꝛietate nature ĩ ꝙtũ ſcꝫ poteſt a creatoꝛe creatura cõferri ꝑ macedonianos. qui dicũt ſimilẽ quidem ꝑ omnia filiũ patri ſanctũ vero ſpm̃ cum patre et filio nichil habere cõmune

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 28

Hec quidē inter illos ita geſta ſunt. Sed ſicut de talibꝰ ſcriptū eſt. diſciſſi ſunt et non ſunt compuncti. Plurimi ſane eoꝝ qui videbant͛ attentiorem vitam gerere et monaſteria ꝑ multa apđ cōſtantinopolim vicinaſqꝫ ꝓuincias et epī nobiles: macedonij ſunt magis errorem ſecuti.

De fine cōſtātij impatorijs et ortu iuliani ceſaris. Ca. xxvi.

Sed conſtantius impator dum iuliano quē ceſarem apud gallias reliquerat dignationē ſibi auguſti ſpōte pſumēti armis ire obuiā parat: viceſimo et quarto poſt occaſum patris imperij ſui anno in oppido cilicie in obſocrenis diē defunctus ē. Poſt quē iulianꝰ pſumptū prius de hinc vt legitimū romani regni ſolus obtinet principatū.

De epīs ab eodem iuliano exilio religatis. Capitulū. xxvij.

Is velut arguens perperā geſta conſtantij: epōs iubet de exilijs relaxari. Poſt vero aduerſum noſtros tota nocēdi arte cōſurgit. Interim qui ſupfuerāt epiſcopi: de exilio relaxant͛. Nā liberius vrbis rome epiſcopus: cōſtātio viuēte regreſſus ē. Sed hoc vtrū acquieuerit volūtati ſue ad ſubſcribēdū. an ad populi romani graciā. a quo ꝓficiſcēs fuerat exoratus īdulſerit ꝓ certo comptū nō habeo.

De conſilio ſanctorum confeſſorum apud alexandriam et de ſtatutis eiuſdem conſilij. Capitulū. xxviij.

Lucifer autem cum exoraretur ab euſebio quia vterqꝫ in partibus vicinis egypti fuerat relegatus. vt ad videndū athanaſiū alexandriam pergerent. cōiqꝫ tractatu cum hijs qui ſupfuerāt ſacerdotibus de ſtatu eccleſie decernerent. pñciā ſui abnegās legatū pro ſe dyaconū ſuū mittit: atqꝫ ipſe intēto aīo anthiochiā pergit. ibiqꝫ diſſidentibꝰ adhuc partibꝰ ſed in vnū

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 28

tamē reuocari poſſe ſperantibꝰ ſi ſibi talis eligeretur epiſcopus
erga quē non vna plebs ſed vtraqꝫ gauderet: preproperus ca
tholicū quidem et ſanctū virum ac ꝑ omnia dignū ſacerdocio
paulinū epiſcopū collocauit: ſed tamē ī quē acquieſcere plebs
vtraqꝫ non poſſet. Pergit intera euſebius alexandriā. ibiqꝫ cō
feſſoꝝ cōſilio cōgregato pauci numero ſꝫ fide īntegri et meritis
multi quo pacto poſt hereticoꝝ procellas et perfidie turbines
trāquillitas reuocaret̃ eccleſie omni cura et liberatiōe diſcutiūt
Alijs videbat̃ fidei calore feruentibꝰ nullū debere vltra ſuſcipi
in ſacerdotiū: qui ſe vtcumqꝫ heretice cōmunionis contagione
cōmaculaſſet. Sed qui imitātes apoſtolū querebāt non qđ ſibi
vtile eſſet. ſed ꝙ multis vel qui imitarent̃ criſtū qui cum eſſet
oīm vita pro ſalute cunctoꝝ humilians ſe deſcendit ad mortem
quo ſcilicet inueniret̃ et in mortuis vita: dicebant melius eſſe
humiliari ſe paululū propter deiectos. et inclinari ꝓpter eliſos
vt eos rurſus erigerēt. nec ſibimet ſolis puritatis merito celoꝝ
regna deſēderent. ſed eſſe glorioſius ſi cū pluribꝰ illuc mererēt̃
intrare: et ideo rectum ſibi videri. vt tantū perfidie auctoribus
amputatis. reliquis ſacerdotibus daretur optio. ſi forte vellent
abiurato errore ꝑfidie ad fidem patrum ſtatutaqꝫ conuerti: nec
negari aditū redeūtibꝰ. quin potius de eoꝝ cōuerſione gaudere
quia et ille euangelicus iunior filius paterne depopulator ſub
ſtantie. in ſemetipſum reuerſus nō ſolum ſuſcipi meruit. ſed et
dignꝰ paternis cōplexibꝰ deputat̃: et anulū fidei recipit et ſtola
circūdat̃. Per que quid aliud quā ſacerdotij declarantur inſig
nia? Nec probabilis extitit apud patrē ſenior filius ꝙ inuidit
recepto: nec tantū meriti habuit nō delinquendo. quantū noxe
cōtraxit nō indulgendo germano. Cū igit̃ huiuſcemodi ſenten
cias ex euangelica auctoritate prolatas ordo ille ſacerdotalis
et apoſtolicꝰ approbaſſet: ex cōſilij decreto aſterio ceteriſqꝫ qui
cum ipſis erant orientis iniungitur procuratio. occidentis vero

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 28

euſebio decernit᷑. Additur ſane in illo conſilij decreto etiam de ſpirituſancto plenior diſputatio: vt eiuſdem ſubſtãtie ac deitatis cuius pater et filius etiã ſpiritusſanctus crederetur: nec quidq̄ꝫ prorſus in trinitate aut creatũ aut inferius poſterius ve diceretur. Sed et differentia ſubſtantiaꝝ et ſubſiſtentiaꝝ ſermo eius per ſcripturã motus eſt: q̄ꝺ greci
vocant. Quidã etenĩ dicebant. ſubſtantiã. et ſubſiſtentiã vnũ videri: et quia tres ſubãs nõ dicimꝰ in deo nec tres ſubſiſtẽtias dicere debeamus. Alij vero quibus longe aliud ſubſtantia quã ſubſiſtentia ſignificare videbat᷑. dicebant quia ſubſtantia ipſã rei alicuius naturã rationẽq̄ꝫ qua conſtat deſignet: ſubſiſtentia autẽ vniuſcuiuſq̄ꝫ perſone hoc ipſum q̄ꝺ extat et ſubſiſtit oñdat. Ideoq̄ꝫ propter ſabellij hereſim tres eſſe ſubſiſtentias cõfitẽdas q̄ꝛ quaſi tres ſubſiſtentes pſonas ſignificare videretur: ne ſuſpitionẽ daremꝰ tãq̄ꝫ illius fidei ſectatores que trinitatẽ in noĩbꝰ tantũ et non in rebus ac ſubſiſtentijs confitetur. Sed et de incarnatione domini cõprehenſum eſt: quia corpus q̄ꝺ ſuſcepat dñs. neq̄ꝫ ſine ſenſu neq̄ꝫ ſine aĩa ſuſcepiſſet. Quibꝰ oĩbꝰ caute moderateq̄ꝫ compoſitis vnuſquiſq̄ꝫ itinere ſuo cũ pace perrexit.

De euſebio et lucifero atq̄ꝫ hylario epiſcopis. Ca. xxix.

SEd euſebius cum rediſſet anthiochiã. et inueniſſet ibi a lucifero cõtra pollicitationẽ ordinatũ epiſcopũ: pudore ſimul et indignatione cõpulſus abceſſit neutre parti coĩonem ſuam relaxans: quia digrediens inde promiſerat ſe acturum in conſilio: vt is eis ordinaret᷑ ep̄s a quo pars neutra deſciſteret. Ille namq̄ꝫ populꝰ qui meletiũ dudũ de eccleſia pulſum quaſi ꝓ fide recta fuerat ſecutus. nõ ſe iunxerat ad priores catholicos ideſt qui cum euſtachio epiſcopo vel euſebio fuerant ex quibꝰ etiã paulinꝰ erat: ſed ſuũ principatũ ſuũq̄ꝫ cõuenticulũ tenuit.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 28

Hos ergo cum in vnū reuocare voluiſſet euſebius nec tamen
p̄uentus a lucifero potuiſſet: abſceſſit. Tunc regreſſus miletius
de exilio. quia cū eo numeroſior populus erat eccleſias tenent
et ex eo iam propriā ſynodū cum ceteris orientalibꝰ epiſcopis
habuit: nec tamē athanaſio iunctus eſt. Interim lucifer iniuriā
dolens ꝙ epm̄ a ſe ordinatū apud anthiochiā non recepiſſet
euſebius. nec ipſe recipere cogitat alexandrini decreta cōſilij.
Sed cōſtringebat̄ legati ſui vinculo: qui ī cōſilio ipſius aucto
ritate ſubſcripſerat. Abicere nāqꝫ eum nō poterat quia auctori
tatem eius tenebat. Si vero recipiſſet. omne ſuū fruſtrandum
videbat inceptū. Diu de hoc multūqꝫ deliberans cum ex vtraqꝫ
parte concluderetur: elegit vt legato ſuo recepto erga ceteros
ſententiam diſparem ſed ſibi placitam cuſtodiret. Ita regreſſus
ad ſardyne partes. ſiue quia ſcitata morte preuentus tempus
ſentencie mutande non habuit. etenim temere cepta corrigi
ſpatio ſolent. ſiue hoc animo īmobiliter ſederat. parum ſcitur.
Verum ex ipſo interim luciferianoꝝ ſciſma qꝺ licet perpaucos
adhuc voluitur. ſumpſit exordium. Euſebius vero circuiens
orientem atqꝫ ytaliam. medici pariter et ſacerdotis fungebatur
officio. Singulas quaſqꝫ eccleſias abiurata infidelitate ad ſa-
nitatem recte fidei reuocabat: maxime ꝙ hylariū quem dudum
ceteris epiſcopis in exilium truſum memorauimus. regreſſum
iam et in ytalia poſitum. hec eadem erga inſtaurādas eccleſias.
fidemqꝫ patrum reparādam repperit molientē; niſi ꝙ hylarius
vir natura lenis et placidus ſimulqꝫ eruditus. et ad ꝑſuadendū
cōmodiſſimus rem diligētius et aptius procurabat. Qui etiam
libros de fide nobiliter ſcriptos edidit: quibus et hereticorum
verſucias et noſtrorum deceptiones et male credulam ſimplici
tatem ita diligenter expoſuit: vt et preſentes et longe poſitos
quibus ipſe per ſe diſſerere viua voce non poterat perfectiſſi-
ma inſtructione corrigeret. Ita duo viri iſti velut magnifica

quedā mūdi lumina. yllyricū ytaliā galliaſq; ſuo ſplendore radiarunt: vt omnes de abſconditis angulis et abſtruſis hereticoꝝ tenebre fugarentur.

¶ De perſecutionib9 iuliani blandis et callidis. Ca. xxx.

SEd iulianus poſtq̄ ad orientem perſas bello pulſaturus aduenit. et publica quā prius occultauerat erga ydoloꝝ cultū ferri inſania. callidior ceteriſq; pſecutor. nō vi neq; tormētis ſed premijs honorib9. blandicijs pſuaſionib9 maiorē pene populi partem: q̄ ſi atrociter pulſaſſet eliſit: ſtudia auctorum gentiliū criſtianos adire prohibēs ludo litteraꝝ illis ſolis qui deos deaſq; venerarent̄ patere decernit: milicie cingulū nō dari niſi īmolantib9 iubet: procurationē prouinciaꝝ. iuriſq; dicēdi criſtianis ſtatuit nō debere cōmitti: vtpote quibus lex propria gladio vti vetuiſſet. Et pficiebat cotidie ī hui9cemodi legib9 exquirendis: quib9 ſi quid verſutū vel callidū. tamē qđ min9 videret̄ crudele decerneret.

¶ Qđ iulianus athanaſiū perſecutus ſit. Capitulū. xxxi.

SEd nō erga athanaſiū ficte philoſophie tenere ymaginē potuit. Etenī cū velut tetri ſerpentis de cauernis terre ebulientes ad eū pceſſiſſent. magoꝝ phorū. aruſpicū augurūq; manus prophana: omnes pariter allegāt. nichil ſuis artibus ſucceſſurū niſi prius athanaſiū velut hoꝝ oīm obſtaculū ſuſtuliſſent. Iterū ergo mittit̄ exercitus, iterū duces iterū oppugnat̄ eccleſia. Cūq; eū meſti et flētes populi circūſtarent: pphetico apud eos vſus ſermone phibet̄. Nolite īquit o filij cōturbari quia nubecula eſt et cito ptranſit. Cūq; diſceſſiſſet et nauicula per nilū fluuiū iter ageret comes qui ad hocipm miſſus fuerat cognito eius itinere. inſtanter eum inſequi cepit. Et cū forte applicuiſſet athanaſij nauicula ad quedā locū cōpit a ptereūtib9

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 28

poſtergū eſſe pcuſſorē ſuū: et iāiamq; niſi proſpiceret iminere Contriti omnes qui ſimul adrant ſocij: heremū ſuadebant ad fuge preſidiū petendam. Tū ille nolite inquit o filij deterreri: eamus magis ī occurſū pcuſſori noſtro: vt ſciat quia longe ma iorē qui nos defendit. q̄ꝫ qui pſequit̄. Et cōuerſa nauicula: iter agere obuius ei. qui ſe inſectabat̄ aggreſſus eſt. Ille qui nullo genere ſuſpicari poſſet in occurſum ſibi venire quē quereret: tāq̄ꝫ ptereuntes aliquos interrogari iubet vbi audiſſent eſſe athanaſiū. Cūq; reſpondiſſent vidiſſe ſe eū non longe euntem tota celeritate ptranſiens. ꝓperat inuanū. feſtinans capere quē aň oculos poſitū videre nō potuit. Ille vero dei virtute munit⁹ alexandriā redit: ibiq; tute latebras vſq; quo perſecutio ceſſaret exegit.

De ſepulchro martiris babille. et de quodam theodoro confeſſore. Capitulū. xxxij.

DEdit et aliud iulianus vecordie ſue et leuitatis iudiciū Nam cū dafnis in ſuburbana anthiochie iuxta fontem caſtaliū littaret apollini. et nulla ex hijs que querebat reſpōſa ſuſcipet. cauſaſq; ſilentij pcunctaretur a ſacerdotibus: demones aiūt babille martiris ſepulchrū prope aſſiſtere et ideo reſponſa non reddi. Tum ille venire galileos (hoc enī nomine noſtros appellare ſolit⁹ erat: et auferre ſepulchrū martiris iubet. Igit̄ eccleſia vniuerſa conueniens mr̄es et viri iuuenes virgineſq; imenſa exultatione ſuccincti trahebant longo agmine archam martiris pſallētes ſummis clamorib⁹ et cū exultatione dicētes Confundant̄ omnes qui adorant ſculptilia: et qui confidūt in ſimulachris ſuis. Hec in auribus prophani principis. p ſeptē milia paſſuū tāta exultatione pſallebat oīs eccleſia: vt celum clamorib⁹ reſultaret. Unde ille in tantā iracūdie rabiē deduct⁹ eſt: vt altera die cōprehendi criſtianos paſſim et trudi iuberet

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 28

in carcerem. ac penis ac cruciatibꝰ affici. Qđ ſaluſtius p̄fectus eius non probans. licet eſſet gentilis tamē iuſſus exequitur: et apprehenſum vnū quēdam adoleſcentem. qui primus occurrit theodorū noīe a prima luce vſqꝫ ad horā vndecimā tanta crudelitate. et tot mutatis carnificibꝰ torſit. vt nulla etas ſimile meminerit: cū tñ ille in eculeo ſublimis. et hinc inde lateribus inſtante tortore nichil aliud faceret niſi vultu ſecuro et leto pſalmū quā pridie omnis eccleſia cecinerat iteraret. Cūqꝫ omni expenſa crudelitate ſaluſtius nichil ſe egiſſe p̄ſpiceret: recepto in carcerem iuuene abiſſe fertur ad imperatorē. et quid egerit nunciaſſe ac monuiſſe. ne tale aliquid temptare vellet de cetero alioquin et illis gloriā et ſibi ignominiā quereret. Hūc theodorum ipſi nos poſtmodū apud anthiochiā vidimus. Et cum requiremꝰ ab eo ſi ſenſum doloris habuiſſet: ex ītegro dicebat dolores ſe quidem parū ſenſiſſe: aſtitiſſe aūt quendā iuuenem qui ſudanti ſibi lintheo candidiſſimo ſudores extergeret. et aquā frigidā frequenter infunderet: et ita ſe eſſe delectatū. vt tunc meſtior factus ſit quādo deponi de eculeo iuſſus eſt.

De crudeli interfectione iuliani. Capitulū. xxxiij.

Comminatꝰ igitur imperator poſt victoriā p̄ſicā melius ſe criſtianos debellaturū: profectus quidā eſt. ſed nullus reditus. Ibi nāqꝫ incertū a ſuis an hoſtibus cōfoſſis: poſt annū et octo menſes preſumpti auguſtalis imperij et vite finē fecit

De iudeoꝝ conatibus qui a iuliano decepti templum in iheroſolimis aggreſſi ſunt recupare. Ca. xxxiiij.

Tanta vero eiꝰ ad decipiendū ſubtilitas fuit et calliditas vt etiam infelices iudeos vanis ſpebus electos. vt ipſe

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 28

agitabatᷣ illuderet. Quos primo oīm conuocatos ad ſe interro
gat cur nō ſacrificarent: cum eis lex ſua de ſacrificijs imperaret
At illi occaſionē ſe inueniſſe temporis rati nō poſſumꝰ inquiūt
niſi in ſolo iheroſolimorū tēplo. Ita naqꝫ p̄cipit lex. Et accepta
ab eo reparādi templi licentia: in tantū inſolentie peruenerūt
vt aliquis eis prophetarū redditus videretᷣ. Igitᷣ ex omnibus
locis atqꝫ ꝓuincijs cōuenientes iudei. locū tēpli olim igne con
ſumpti aggredi cepere: comitē properādi operis ab īperatore
cōceſſo: ſumptu publico et priuato res omni inſtantia gerebatᷣ
Intera inſultare noſtris. et velut reparatis ſibi regni tēporibꝰ
cōminari acrius et ſeuiciā oſtentare: prorſus in magno tumore
et ſuperbia agere. Cyrullus poſt maximū cōfeſſorē in ieheroſo
limis epūs habebatᷣ. Apertis igitᷣ fūdamentis calces cemētaqꝫ
adhibita: nichil oīno deerat quī die poſtera veteribꝰ deturbatis
noua iacerent fundamēta. Cum tñ epūs diligenti cōſideratione
habita vel ex ipſis que in danielis prophecia de tp̄ibus legerat
vel que in euāgelio dn̄s p̄dixerat perſiſteret. nullo genere fieri
poſſe vt illic a iudeis lapis ſuper lapidē poneretur. Res erat in
expectatione.

Vt terremotꝰ inibi et igne diuinitꝰ accenſo iudei ab illicitis de
turbati ſunt. Capit. xxxv.

e Tecce nocte que ad incipiendū opus iā ſola reſtabat ter
remotus ingens oboritᷣ: et nō ſolū fūdamētoꝝ ſaxa lōge
lateqꝫ iactantᷣ. verū etiā totius pene loci edificia cōplanantur.
Porticus quoqꝫ publice in quibus iudeorū multitudo q̄ operi
videbatᷣ inſiſtere cōmanebat ad ſolū deducte. omnes iudeos qui
reperti ſunt oppreſſare. Luce vero orta cum ſe mala crederent
effugiſſe. ad requirendos qui oppreſſi fuerāt reliqua multitudo
concurrit. Edes erat quedam in inferioribus templi dimerſa
habens aditus inter duas porticus que fuerant complanate. in
qua ferramenta et alia que operi erant neceſſaria ſeruabantur.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 28

De qua ſubito globus quidā ignis emicuit: et ꝑ mediū platee ꝑcurrens aduſtis et exaīatis qui aderant iudeis vltro citroqꝫ ferebatur. Hoc iterū ſepius et frequntiſſime per totā illā diem repetēs: ꝑtinacis populi temeritatē flāmis vltricibꝰ cohercebat Cū interim pauoꝛe ingenti et trepidatione omnes qui aderant deterriti: ſolum verū deum criſtū iheſum confiteri cogebantur inuiti. Et ne hoc caſu fieri crederent ſequēti nocte ī veſtimētis oīm ſignaculū criſti ita euidens apparuit: vt etiā qui diluere pꝛo ſui īfidelitate voluiſſet nullo genere valeret abolere. Sic deterriti iudei atqꝫ gentiles: locū ſimul et cepta īaniter reliq̄re.

Incipit liber vndecimꝰ eccleſiaſtice hyſtoꝛie. De oꝛtu et religioſa mente pꝛincipis iouiniani et de fine eiꝰ. Ca. i.

p

POſt iuliani necem. tandē riuile nobis iouiniani reparatur imperiū. Is namqꝫ ſub vno eodemqꝫ tēpe imperatoꝛ et confeſſoꝛ: et male illati extitit depulſor erroꝛis. Nam cum in ꝓcinctu eſſet et exercitus vrgeret barbaris et ductoꝛes noſtri de ſummis rebus cōſiliū trahentes vt iouiniano calculū darent: cumqꝫ appꝛehenſus ad ſuſcipienda imperij traheret inſignia: ad exercitū iuliani ſacrilegijs pꝛofanatū dicitur pꝛoclamaſſe non ſe poſſe imperare eis quia eſſet criſtianus. Tunc oēs pari eademqꝫ voce reſpōdiſſe ꝑhibentur. Et nos criſtiani ſumus. Nec pꝛiuſq̄ hanc vocem audiret: acquieſcere ad imperiū voluit. Deniqꝫ ſtatim affuit ei diuina clemētia. cōtraqꝫ omnē ſpem cū clauſi vndiqꝫ hoſtibꝰ tenerent nec euadendi facultas vlla ſuppeteret: ſubito miſſos a barbaris oratores adeſſe vident pacemqꝫ depoſcere: exercitui qꝫ inedia conſumpto. cibos ceteraqꝫ neceſſaria in mercimonijs polliceri. omniqꝫ humanitate noſtroꝝ temeritatem emendare.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 28

Sz vbi vigĩti et nouẽ ãnos pace cõpoſita ad romanũ regreſſus eſt ſolũ clarioꝛq꜡ lux noſtro ſe orbi ex oꝛientis partibꝰ oboꝛta diffũdit: rẽpublicã quaſi poſt nimias pꝛocellas oĩ moderatione aggreſſus ẽ reꝑare. Eccleſiarũ vero curã non ĩ ſecũdus habere nec tñ incaute vt cõſtãtius egerat: ſed lapſu p̄deceſſoꝛis admonitus honoꝛificis et officioſiſſimis litteris athanaſiũ reqrit: ab ipſo foꝛmã fidei et ecciarũ diſponẽdaꝝ ſuſcepit modũ. Sed hec tã pia tãq꜡ leta pꝛĩcipia moꝛs ĩmatura coꝛrũpit. Pꝰ octo etenĩ menſes ortus ſui apud ciliciã diẽ obijt.

De oꝛtu valentiniani et valentis. Capitulũ. ij.

p Oſt hunc valencianꝰ imperiũ ſuſcepit: qui pꝛo fide nrã a iuliano milicia fuerat expulſſus. Sed compleuit in illo dñs qꝺ pꝛomiſit: plus etiã q̄ꝫ centupla pñti ſeculo reſtituens ei Nã quia miliciã pꝛo criſto reliquerat. ſuſcepit imperiũ. Is in conſoꝛtio regni aſſumit fratrẽ valentẽ: et ſibi quidem occiduas partes delegit: illi aũt oꝛientalis reliquit. Sed valens fauẽdo hereticis abijt in viã patrũ ſuoꝛũ. Nã et epõs egit in exilium et pꝛeſbiteros ac dyaconos et monachos. taciano alexandꝛie p̄ſidente vſq꜡ ad toꝛmẽta deduxit. et ignibus tradidit: multaq꜡ nefanda et crudelia in eccleſia dei molitus eſt. Sed hec omnia poſt athanaſij obitũ. Nam illo ſuperſtite velut diuina quadã virtute ꝓhibitus: cũ debacharet̃ in ceteros: in illũ nichil auſus eſt triſte cõmittere.

De doꝛmitiõe athanaſij epĩ et ꝑſecutionibꝰ lucij heretici .iij.

i Git̃ ea tẽpeſtate cũ quadrageſimo et ſexto ãno ſacerdotij ſui athanaſius poſt multos agones multaſq꜡ pacientie coꝛonas quieuiſſet in pace ſciſcitatus de ſucceſſoꝛe petrum tribulationum ſuarum participem et ſocium delegit. Sed lucius arriane partis epiſcopus: continuo tãq̄ꝫ ad ouẽ aduolat lupus

ſanguinem ceteraſq; ĩpuritates delubꝛi recipiẽdas vetuſta curi
oſitas cõſtruxerat. Verꝝ hec per ſingulos dies pꝛimo cum metu
deinde cum fiducia et deſperatione gerere ceperũt: atq; intra tẽ
plum clauſi rapto et pꝛeda viuere. Ad poſtremũ graſſantes in
ſanguine ciuium. ducem ſceleris et audacie ſue diligunt olim-
pum nomine quendam habitu ſuo philoſophum: quo ante ſig
num arcem defenderent et tyrãnidem tenerent. At hĳ quibus ro
manaꝝ legum cuſtodia iuriſq; vtriſq; dicendi cura ꝓmiſſa eſt.
cognitis que geſta fuerãt turbati atq; ꝑterriti ad templum cõ
uolant: cauſaſq; audacie ꝑcunctant̃: et quid ſibi vellet ille cõ
curſus in quo cum tanto ſcelere ante aras ſanguis ciuium funde
retur inquirunt. Sed illi ob infirmato aditu. cõfuſis et diſſonis
vocibus: rationem facti nullam ſed clamoꝛem reddebant. Miſſi
tamen ad eos nuncĳ de romani imperĳ poteſtate de vindicta
legũ: et de que talia ſolerent ſubſequi cõmonebant. Cumq; loci
municio nichil aduerſum veſaniã molientes agi niſi vi maioꝛe
ſineret: res geſta ad impatoꝛẽ refert̃. Ille qui ingenita mentis
clementia errantes mallet emendare ꝙ̃ ꝑdere. reſcribit illoꝛum
quidem vindictam quos añ aras ſanguis fuſus martyres fecit
non eſſe poſcendam. ĩ quibus doloꝛem interitus ſupauerat glo
ꝛia meritorum: de cetero vero maloꝝ cauſas radiceſq; diſcoꝛdie
qne pro ſimulachroꝝ defenſione vniebant penit⁹ debere ſuccidi
quibus exterminatis etiam belloꝝ cauſam ꝑiter cõquieſceret.
Cũq; hec ſcripta veniſſent. et velut poſt inducias ꝑui tꝑis ad
audiend̃ vterq; popul⁹ cõueniſſet ad templũ ſtatim vt pꝛima
epiſtole pagina recitata eſt: in cui⁹ exoꝛdio vana gentiliũ ſuꝑ
ſtitio culpabatur: et clamoꝛ a noſtris ĩmẽſus attollitur. ſtupoꝛ
ac pauoꝛ gentiliũ populos ĩuadit: latebras vnuſquiſq; querere
anguſtos fuge calles rimari aut noſtris ſe latẽter ĩmergere: vt
ab oĩbus qui aderãt dinoſceret̃ dei pñtia populo ſuo audaciã tri
buẽte. furoꝛẽ demonis q̇ ĩ illis pꝛi⁹ debachat⁹ fuerat effugatũ.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 28

De ſitu templi ſerapis et de ſubuerſione eius. que
etiam de origine eius fertur opinio. Capit. xxiiij.

SErapis apud alexandriam templum auditū quidem ab
quidem ab omnibus puto: pleriſqꝫ vero etiam notum.
Locus eſt non natura ſed manu ac cōſtructione per centum et
eo ampliꝯ gradus in ſublime ſuſpenſus: quadratis et ingentibꝯ
ſpatijs omni ex parte diſtentus. Cuncta vero que ad ſumma
pauimentoꝝ euadatur opere forinſeco ſunt cōſtructa: que imen
ſis deſup luminaribus et occultis aditibꝯ īuicem in ſemetipſis
diſtinctis: vſum diuerſis miniſterijs et clādeſtinis officijs exhi
bebant. Jam vero in ſuperioribꝯ extrema totiꝯ ābitus ſpatia
occupabant exhedre et paſtoforia domꝯqꝫ ī excelſum porrecte
in quibus vel editui vel hij quos appellabant
idest qui ſe caſtificant cōmanere ſoliti erāt. Porticus
qꝫ poſt hec omnē ābitū quadratis ordinibꝯ diſtincte intrinſecꝯ
circuibant. In medio totius ſpacij edes erat precioſis edita co
lūpnis: et marmoreo ſaxo intrinſecꝯ āple magnificeqꝫ cōſtructa
In hac ſimulachrum ſerapis ita erat vaſtum: vt dextera vnū pa
rietē. alterum leua pſtringeret. Qđ mōſtrum ex oībus generibꝯ
metallorum lignorumqꝫ compoſitum ferebatur. Interiores de
lubri parietes laminis primo aureis veſtiti. ſuper has argen
teis. ad poſtremum ereis habebantur: que munimenta precio
ſioribus metallis forent. Erant etiam quedam ad ſtuporem
admirationemqꝫ videntium dolis et arte cōpoſita: feneſtra ſci
licet perexigua que ab ortu ſolis ita erat aptata. vt die qua in
ſtitutum fuerat ſimulachrum ad ſerapim ſalutandum introfer
ri diligenter temporibus obſeruatis ingrediens in ſimmla-
chrū radius ſolis per eandem feneſtram directus os et labia ſe
rapis illuſtraret: ita vt inſpectante populo oſculo ſalutatꝯ ſe
rapis videretur a ſole. Erat et aliud fraudis genus huiuſmodi.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 28

Et petrus quidem nauē protinus conſcendens: ad vrbē romā profugit. Lucius vero tamq̄ materia ſibi crudelitatis ablata: ſeuior erga ceteros efficiebat̄. Et ita ibat in ſanguinē: vt nec ſpeciem quidem aliquā religionis ſeruare videret̄. Cui⁹ primo ingreſſu tanta et tam turpia in virgines et cōtinētes eccleſie geſta ſunt: que nec in pſecutionib⁹ gentiliū memorantur. Inde poſt fugas ciuiū et exilia poſt cedes et tormēta flāmaſq; quib⁹ innumeros cōdempnauit: ad monaſteria furoris ſui arma conuertit. Vaſtat heremū: et bella quieſcentib⁹ īdicit. Tria milia ſimul aut eo amplius viros p totā heremū ſecreta et ſolitaria habitatione diſperſos: oppugnare pariter aggreditur. Mittit armatā equitū ac peditū manū: tribunos ac p̄poſitos et bellorꝫ duces tanq̄ aduerſum barbaros pugnaturos elegit. Qui cum veniſſent nouā belli ſpēm vident. hoſtes ſuos gladijs obiectare ceruices: et nichil aliud dicere. niſi amice ad quid veniſti.

De virtutib⁹ et miraculis ſanctorꝫ qui erāt in egypto. Ca. iiij.

Per idem tempus patres monachorꝫ vita et antiquitatis merito macharius et yſidorus aliuſq; macharius atq; heraclides et panibus anthonij diſcipuli per egyptū et maxime in intrie deſerti partib⁹ habebant̄: viri qui cōſortiū vite et actuū non cū ceteris mortalibus. ſed cū ſupnis angelis habere credebantur. Que preſens vidi loquor. et eorꝫ geſta refero. quorꝫ in paſſionib⁹ ſocius eſſe promerui. Hij ducebant exercitū domini non mortalibus talis ſed fide religionis armatū moriendo vincentem: et qui ſanguinis ſui profuſione victor criſtū ſequeret̄ ad celum. Miraculū de claudo. Quiq; dum in tabernaculis poſiti et orantes expectarent interfectores ſuos delatus ē ad eos homo olim mēbris omnibus et p̄cipue pedibus aridus Sed cum ab eis in nomine domini oleo fuiſſet punctus ſtatim

confirmati ſunt plancte eius. Et dicentib9 eis in nomine iheſu criſti quem lucius ꝑſequit᷑ ſurge et ſta in pedibus tuis et redi in domū tuam continuo ſurgens et exiliens benedicebat dn̄m oſtendens quia vere erat in eis deus. De ceco aliud.

Ante aliquantum vero temporis cecus quidam rogauit de duci ſe ad cellulam macharij: qui erat in deſerto itinere dierū trium. Quo poſtea ꝙ̄ ſecus multo ductantiū labore peruenit: macharium domi non repperet. Contriſtatus valde nullatenus meſiciam mitigare potuit ſanitatis ſolacijs carens. Tum vero calore fidei cōualeſcens depcor inquit ad eos qui eū deduxerāt applicate me ad illam partem parietis vbi cubare ſenior ſolet. Et cum fuiſſet admotus: parum luti aridi vnde paries illitus videbatur aſſumes palme ſue ſuperpoſuit. Rogat etiā vt aquā de puteo ex quo bibere ſolebat haurirēt. Quo humore reſoluēs glebam. eodemq3 luto oculos ſuos pungens et lauans de aqua que hauſta fuerat recepit viſum: ita vt nullo indigens āminiculo rediret ad ſua. Sed ne ſcd̄m leproſos illos ageret quos a ſe curatos in euāgelio ingratos dominus vocat: cū omni domo ſua regreſſus eſt et deo gracias referens rem vt geſta fuerat indicauit. Aliud de leena. Idem vero ipſe macharius leene ſpeluncam habuit ſue vicinam celle. Et quadam die catulos ſuos cecos ad eum belua producit: atq3 ad pedes eius ponit. At ille cum intellexiſſet pro cecitate catulorum beſtiam ſupplicare: rogauit dominū vt eis redderet viſū. Quo recepto matrem ſequentes redeunt ad ſpeluncā. Et paulopoſt ipſa cum catulis ſuis egrediens pelles ouium lanatas plurimas velut munus ꝓ ſuſcepta gracia ad ſenē defert morſu oris deuectans et ante fores eas deponens abcedit. Verū ſi ſingulorꝫ mirabiliū geſta proſequimur: excludimur a propoſita breuitate: maxime cum hec narrationē proprij operis habere mereant᷑. Sed in hijs omnibus lucius nō erubuit nec aliquid reuerentie virtutū

mirabilibꝰ detulit: quiymmo iubet p̄res ipſos ablatos a grege ſuo ymmo clam raptos in inſulam quandam egypti paludum deportari in qua cōpererat neminē prorſus eſſe criſtianū: quo per hec vel abſqꝫ ſolacijs vel abſqꝫ cōſuetis adibus viuerent. Senes igitur cū duobus ſolidis pediſſequis noctu ad inſulam deducunt̄: in quo templū quoddā eſt ſumma veneratione a loci incolis obſeruatū. Cumqꝫ primū nauicula ſenum ora loci illius contigiſſet: ecce ſubito ſacerdotis templi illius virgo filia correpta ſpiritu cū ingenti vociferatione et cū clamoribꝰ vſqꝫ ad celum datis. ꝑ medios agi populos cepit et crebros ducens rotatus ſtridens huc atqꝫ illuc rabidi ore vibrare. Cūqꝫ ad ſpectaculū ingentis monſtri maxime cum eſſet ſacerdotis filia qui in honore precipuo apud illos erat populi cōueniſſent: per auras eam raptā ſequētes ꝑueniunt vſqꝫ ad nauiculā ſenū. Ibi vero proiecta eoꝝ pedibus et proſtrata clamare cepit. Quid veniſtis o ſerui dei ſūmi: ātiquis nos et vetrinoſis euoluere domicilijs In hoc loco depulſi vndiqꝫ latebamꝰ: quō vos nequaq̄ȝ latere potuimꝰ? Cedimus antiquis ſedibus: populos veſtros terraſqꝫ veſtras recipite. Cū hec dicerent: īcrepatus ab eis erroris ſpūs effugat̄. Et puella ſana vna cum parentibus ſuis iacebat ad pedes noſtri temporis apoſtoloꝝ: qui talibꝰ exordijs p̄dicātes eis fidem domini noſtri ihesu criſti. ī tantā cōuerſationē repēte eos ꝑduxerūt: vt ſtatim manibꝰ antiquiſſimū templū et in ſūma veneratione habitū deſtruerent. et eccleſiā cōfeſtim edificarēt Nec ad deliberandū ſpacio tꝑis eguerūt: quibꝰ fidē rerū fecerāt nō verba ſʒ virtꝰ. Sed cū hoc fuiſſet alexādrie nūciatū: veritꝰ lucius ne forte etiā ſuoꝝ in eū odia iuſta cōſurgerēt. qui apte iam bellū nō hōibꝰ ſed deo indiceret: occulte eos reuocari et in heremū remitti iubet. Dū hec ī egypto gerunt̄ nec ī alijs locis ꝑſecutionis flāma ceſſabat.

De ꝑſecutione que fuit apud edi[illegible]m. Capit. v.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 28

EDiſſa namqꝫ meſopotamie vrbis fidelium populoꝝ: eſt thome apoſtoli reliquijs decorata. Vbi cū imperator vidiſſet eccleſijs eiectos in campo habere conuenticulum: tanta dicitur iracūdia accenſus vt p̄fectum ſuum pugno ꝑcuteret cur nō fuiſſent inde quoqꝫ ſicut iuſſerat deturbati. At ille licet eſſet paganus et iniurijs ab imperatore fuiſſet affectus: tamē conſideratione humanitatis altera die ad vaſtādū populū ꝓceſſurus facit hoc ipſum ciuibꝰ ꝑ occulta iudicia clareſcere: quo ſcilicet cauere ſe poſſent ne īuerenint̄ ī loco. mane proceſſurus terrorē ſolito maiorē ꝑ officiū mouet: agit omnia quoquā minimi vel ſi fieri poſſet nulli ꝑiclitarent̄. Videt tamē frequentiorē ſolito populū ad locū tendere: currere p̄cipites et feſtinātes. tamq̄ꝫ venerent̄ ne quis deeſſet ad mortem. Intera videt quandā muliercula ita feſtinā et properā in domo ſua prorūpere: vt nec claudere oſtiū nec operiri vt mulierū habitū decet diligentius potuiſſet: infantē quoqꝫ paruulū ſecum trahentē: curſuqꝫ rapido irrupto etiā officij agmine feſtinantē. Tum ille vltra nō ferens apprehendite inquit mulierē. et huc deducite. Cū fuiſſet adducta. quo īquit īfelix mulier ꝓperas tā feſtina: Ad campū ait: quo catholicoꝝ populus cōuenit. Et nō audiſti īquit quia p̄fectus illuc ꝑgit. vt oēs īterficiat quos īuenerit? Audiui īq̄t et ideo feſtino vt ibi īueniar. Et quo īquit ꝑuulū iſtū trahis? Vt et ipſe ait martyriū cōſequi mereat̄. Que cum audiſſet vir moderatiſſimꝰ: redire officiū et cōuerti vehiculū ad palaciū iubꝫ Et īgreſſus ait. Impator ſubire ſi michi iubeas patus ſū: opus vero qđ p̄cipis īplere nō poſſū. cūqꝫ edocuiſſet cūcta de muliere repreſſit impatoris inſaniā.

De ſtatu eccleſie eiuſdē temporis. Capitulū. vi.

PEr idem tempus eccleſia velut perſecutionis igne conflāte: purior auri metallo cōfulgebat. Nō enī in verbis

vnuſquiſqꝫ fides probabatᷣ ſed in exilijs et carceribꝰ: quia non honori erat catholicū eſſe ſed pene precipue apud alexandriā. vbi nec ſepeliēdis quidem corporibus mortuoꝝ libera facultas fidelibꝰ erat.

De moyſeo quē regina ſarracenoꝝ gentis ſue popoſcerat epiſcopum. Capitulum. vij.

c Dm hec lucius omni arrogantia et ſeuicia gereret: mauiua ſarracenoꝝ gentis regina vehemēti bello paleſtini et arabici limitis oppida atqꝫ vrbes quatere vicinaſqꝫ ſimul prouincias vaſtare cepit. Cūqꝫ frequētibꝰ bellis romanū attriuiſſet exercitū. et plurimis ꝑemptis. reliquos vertiſſet in fugā oratā pacem nō aliter ſe amplexaturā promittit. niſi monachus quidem moyſes nomine gentis ſue ordinaretᷣ epiſcopus: qui in heremo ꝑtibus ſuis vicina vitam ſolitariā ducens. meritis et virtutibꝰ ac ſignis que faciebat deus ꝑ illum magnifice notus erat. Peticio eiꝰ pricipi indicatᷣ romano: ac ſine vlla dilatione iubetur impleri a ducibꝰ noſtris qui ibi infeliciter pugnauerāt Captus ergo moyſes ad ſacerdotiū ſuſcipiendū: alexandriā ex more deducitᷣ. Adeſt lucius: cui ordinādi deferebatᷣ officiū. Quo viſo moyſes: pn̄tibus ducibus qui ꝑurgebant et populis ait. Ego quidē me nō eſſe dignū tāto ſacerdocio iudico. Verūptn̄ ſi aliqua ī me licet indigno diuina diſpenſatio putatᷣ explēda deū noſtrū celi ac terre dn̄m teſtor ꝙ lucius ſanctoꝝ ſanguine pollutas et cruentas ſuꝑ me nō iniciet manus. Cūqꝫ lucius tā graui nota inuſtū ſe videret in oculis plurimoꝝ: quare inquit o moyſes tā facile cōdempnas eū cuiꝰ fidem ignorasᷣ Aut ſi tibi aliquis de me aliter indicauit: audi fidē meā et tibi ipſi magis ꝙ alijs crede. Tū ille. Deſine īquit o luci doloſis tuis me quoqꝫ ymaginibus aggredi. Bene michi nota eſt fides tua quā proteſtantᷣ ſerui dei ꝑ metalla dampnati. epiſcopi in exilium truſi:

preſbiteri dyacones extra criſtiani nominis habitacula religati alij beſtijs. alij etiã ignib⁹ traditi. Nũq̄ poteſt verior eſſe fides que auribus capit᷑: q̄ que oculis preuidet᷑. Apud me certũ eſt: ꝙ qui in criſto recte credunt iſta nõ faciunt. Et ita maiore de decore deformatus. quoniã purgebat neceſſitas reipublice con ſulendi: cõpulſus eſt acquieſcere vt ab epiſcopis quos in exiliũ truſerat ſacerdotiũ ſumeret. Quo ſuſcepto et gentis ferociſſime pacem tenuit: et fidei catholice cuſtodiuit intemerata cõſortia.

De didimo vidente alexandrino. Capit. viij.

VErum cũ apud alexandriã populos et vrbes nebuloſi doctoris tetra ꝑfidei caligo ſuffunderet: velut lampadem quãdam diuina luce fulgentem didimũ dominus accendit. De cuius vita atq̄ inſtitutis quoniã ad eccleſie gloriã dei munere conceſſus creditur: licet ĩ tranſcurſu. neceſſario tñ cõmemorãda nobis pauca vident᷑. Is nãq̄ in parua etate cum adhuc etiam prima litterarꝫ ignoraret elementa luminibus orbatus: maiori deſiderio ſcientie veri luminis inflãmabatur. Nec deſperationẽ cupita adipiſcendi paſſus eſt. cũ audiſſet ſcriptum in euãgelio qđ apud homines impoſſibile eſt poſſibile eſt apud deum. Hac igitur diuina pollicitatione confiſus. indeſinenter dominũ pre cabatur non vt oculorũ carnaliũ viſum ſed vt illuminationem cordis accipet. Miſcebat tñ precib⁹ ſtudia ac laborẽ: et iuges cõtinuaſq̄ vigilias nõ ad legendũ ſed ad audiendũ adhibebat vt qđ alijs viſus. hoc illi cõferret auditus. Cum vero poſt lu-cubrationis laborẽ ſompnus vt fieri ſolet legẽtib⁹ aduenijſſet didimus ſilentiũ illud non ad quietem vel ocium datũ ducens tamq̄ mundum animal ruminans cibum quem ceperat ex inte gro reuocabat. Et ea que dudum percurrentib⁹ alijs ex libro rum lectione cognouerat. memoria et animo reuoluebat. vt nõ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 28

tam audiſſe que lecta fuerant ꝙ deſcripſiſſe ea mentis ſue paginis videretur. Ita breui deo docente in tantam diuinarū humanarūqȝ rerū eruditionē atqȝ ſcientiā venit vt ſcole eccleſiaſtice doctor exiſteret athanaſio epiſcopo ceteriſqȝ ſapientibus in eccleſia dei viris admodū probatus: ſed et in ceteris ſiue dyaletice ſiue geometrie aſtronomie q̄qȝ vel ariſmetrice diſciplinis ita eſſet paratus vt nullus vmq̄ phōꝝ aliqua ex hijs artibus proponens optinere eū vel concludere quiuerit: ſed ſtatim vt reſponſiones eius acceperit magiſtrū eum etiam illius de qua propoſuiſſet crederet diſcipline. Huius aliquāti dicta vel cōiter diſputata. vel proponentibꝰ reſponſa adhibitis notarijs deſcripſere: que etiam nunc in magna admiratiōe habētur. Nos tamē qui et viue vocis eiꝰ ex parte aliqua fuimꝰ auditores et ea q̄ a nonnullis docente ea deſcripta ſunt legimus: longe maiorem grām et diuinū neſcio quid ac ſupra humanam vocem ſonans. in illis magis ſermonibus qui de ore ipſius ꝓferebātur agnouimus. Hunc etiam beatus anthonius. cū fidei athanaſij teſtimonium laturus aduerſum arrianos de thebaide alexandriam deſcendiſſet magnificis conſolatus eſt verbis. Nichil te inquit offendat o didime: ꝙ carnalibꝰ oculis videris orbatus. Deſunt enim tibi illi oculi quos mures et muſce et lacerte habent: ſed letare ꝙ habes oculos quos angeli habent e quibus deus videtur per quos tibi magnum ſcientie lumen attenditur.

Quot ſanctoꝝ ex diſcipulis anthonij etiam cum in heremo habitauerint virtutes et ſigna facientes. quanti etiam in meſopotamia. Capitulū. ix.

FLorebat igitur egyptus ea tempeſtate non ſolū eruditis in criſtiana phīa viris: verū etiā hijs que ſuper vaſtam heremū cōmanentes ſigna et prodigia apoſtolica ſimplicitate

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 28

vite et cordis ſinceritate faciebant. Ex quibus interim quos
ipſi vidimus: et quoꝝ benedici manibus meruimus hii ſunt:
Macharius de ſuperiori heremo. aliuſqꝫ macharius de inferiori.
yſidorus in ſcithiis panibus in cellulis. moyſes et benyamin in
intria. ſcirion et helyas et paulus in apiliote. alius paulus in
focis: poemē et ioſeph in ſpiſpiri qui appellabatur mōs anthonii
Sed et alios quam plurimos huiuſcemodi viros in egypti partibus
habitare fideli comperimus auditu: vt vere cōpleretur apoſtoli dictū
quia vbi habūdauit peccatū ſuperhabūdauit gracia. Habuit autē
per idem tēpus etiā meſopotamia viros nobiles eiſdem ſtudiis
pollētes: quoꝝ aliquātos ipſi per nos apud ediſſam et in carraꝝ
vidimus: plures auditione didicimus.

De baſilio et gregorio epiſcopis capadocie. Ca. x.

SEd neutra harum infecūdior capadotia fuit: ymmo aliquid
letius gregoriū nobis cū baſilio germinauit. Tulit igitur
et ipſa multorū ſcōrum ſegetem ſatiſqꝫ letam produxit copioſā
piorū veniam: oliuarum quoqꝫ dn̄i germinauit nouellam. Sed
iſti precipue duo filii pinguedines aſſiſtētes dextera leuaqꝫ cāde
labro: inſtar duoꝝ celi luminariū refulgebāt. Vnde dignū puto
de hiis pauca ſupra repetere. Ambo nobiles. ambo athenis eru
diti. ambo college: ambo de auditorio digreſſi ad profitendam
rethoricā rogabātur. Cū opus magnifice quidē īplebat baſilius.
gregorius vero magnificētius cōtempnebat. Quiqꝫ cū ſe totū
dei ſeruicio mācipaſſet tamen de college amore preſumpſit: vt ſedentē
baſiliū de doctoris cathedra deponeret. ac ſecū ad monaſterium
manu iniecta manu perduceret. Ibiqꝫ per annos vt aiunt tredecim
omnibus grecorum ſecularium libris remotis. ſolis diuine ſcrip
ture voluminibus operam dabant: earumque intelligentiam
non ex propria preſumptione ſed ex maiorum ſcriptis et au
toritate ſequebantur: quos et ipſos ex apoſtolica ſucceſſione

Natura lapidis magnetis huiꝰ virtuis eſſe ꝓhibetur: vt ad ſe
rapiat et attrahat ferꝝ. Signū vero ſolis ad hocipſum ex ferro
ſubtiliſſimo manu artificis fuerat fabricatū: vt lapis cuiꝰ natu
ram ferꝝ ad ſe trahere diximus deſuꝑ in laquearibꝰ fixus. cum
tꝑate ſub ipſo radio ad libram poſitum fuiſſet ſimulachrū vi na
turali ad ſe rapere ferrū: vt aſſurrrexiſſe populo ſimulachꝝ et
in aere pendere videretur. Et ne hoc lapſu ꝓpero ꝓderet᷑ miſtri
fellacie aiebāt. ſurrexit ſol vt valedicens ſerapi diſcedat ad ꝓ
pria. Sed et multa alia decipiendi cauſa a veteribꝰ in loco fu
erāt cōſtructa: que nūc longū eſt enumerare ꝑ ſingula. Verū vt
dicere ceperemꝰ reſcripto recitato parati quidā erāt noſtrorum
populi ad ſubuertend᷒ erroris autorē: perſuaſio tñ quedam ab
ipſis gētilibꝰ fuerat diſperſa: ꝙ ſi humana manꝰ ſimulachrum
illud cōtigiſſet. terra dehiſcens ilico ſolueret᷑ in chaos celūqꝫ re
pēte rueret in p̄ceps. Que res paululū ſtuporē quendā populis
dabat: cū ecce vnꝰ ex militibꝰ fide ꝙ̄ armis magis munitus. in
ſurgens correptā bipennem oī niſu maxille veteratoris dirigit
Clamor tollit᷑ vtrorumqꝫ populorū: neqꝫ tñ aut celum ruit aut
terra dehiſcit. Jn iterum atqꝫ iterū repetens: putris ligni fumo
ſum geniū cedit. Qđqꝫ deiectū igni adhibito: tā facile ꝙ̄ lignū
arid᷒ cōflagrauit. Poſt hoc reuulſum ceruicibus et dep̄ſſum me
dio trahitur caput cū pedes aliaqꝫ mēbra ceſa ſecuribꝰ et rapta
funibus diſtrahuntur: ac ꝑ ſingula loca mēbratim in conſpectu
cultricis alexandrie ſenex veternoſus exurit᷑. Ad vltimū trūcꝰ
qui ſuperfuerat in āphiteatro cōcremat᷑: vaneqꝫ ſuperſtitionis
et erroris ātiqui ſerapis hic finis fuit. De cuiꝰ origine diuerſa
fertur opinio paganorū. Alij iouem putant. cuiꝰ capiti modiꝰ
ſuperpoſitꝰ. vel cum menſura mōqꝫ cuncta indicet moderari vel
vitam mortalibus frugū largitate preberi. Alij virtutem nili
fluminis: cuiꝰ egiptꝰ opibꝰ et fecunditate paſcat᷑. Quidam in
honore nr̄i ioſeph formatū ꝓhibent ſimulachrū: ob dimēſionē

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 28

frumenti qua famis tempore ſubuenit egyptijs. Alij repertum
in hyſtorijs grecorum veteribꝰ ferunt apin quendam patremfa
milias ſeu regem in egypto mēphis poſitum: cum famis tem-
pore frumenta apud alexandriam defeciſſent ex proprio a fatim
ciuibus alimenta prebuiſſe. Quo defuncto in honore eius cōſti
tuerunt apud mēphis templū: in quo bos quaſi indiciū optimi
agricole nutritur habens quedam inſignia qui ex nomine eiꝰ
apis appelletur. Soron vero ideſt ſepulchꝝ in quo corpus eius
inerat alexandriam deduxerunt et ſoron apis primo ex compo
ſitione ſerapin uominarunt. Quid verū ſit aut ſi nichil omnino
deus viderit. Sed ad ceptum redeamꝰ.

De fraudibus que in templo paganorum detecte ſunt. Ca. xxv.

POſt hec capite ipſo ydolatrie deiecto: ſtudijs vigilantiſſi
mi ſacerdotis quecumqꝫ fuerant per totam alexandriam
portenta potius ꝙ ſimulachra pari exitu et ſimili dedecore pub
licantur. Horret animus dicere qui miſeris mortalibus laquei
a demonibus preparati ſunt: que funera que ſcelera ī illis que
dicebantur ad iſta que tegebantur. Quot ibi infantum capita
deſecta in auratis labris inuenta ſunt quot miſerorum cruciabi
les mortes depicte. que dum proderentnr in lucō ac ſub aras
prolata ferrentur. licet confuſione ipſa gentiles et pudore diffu
gerent: tamen ſi quis adeſſe potuit mirabatur tot ſceleris ſe illis
tam nepharijs et tam pudendis fraudibus irretitū: vnde et plu
rimi eoꝝ ex hic cōdempnato errore et ſcelere depſſo fidem criſti
et cultū vere ligionis āplexi ſunt.

De ſaturni ſacerdote tyranno totiꝰ pene alexandrie adultero. Capitulum. xxvi.

NAm vt omittam cetera flagicia que ī alijs locis īnecatis
puulis deſpicatiſqꝫ ob īfibrarum ſpectionem virginibus

inferebant᷑. vnū ſolūmō qꝺ in templo ſaturni geri ad omnium venit noticiam memorabo: ex quo etiam cetera que omiſimus perpēdent᷑. Sacerdos erat apud eos ſaturni tyrānus noīe. Hic quaſi ex rn̄ſo numinis adoratibꝰ in tēplo nobilibꝰ quibuſqꝫ et primarijs viris. quorum ſibi matrone ad libidinem placuiſſent: dicebat ſaturninu ſibi p̄cepiſſe. vt vxor ſua pernoctaret in tē plo. Tum is qui audierat gaudens ꝙ vxor ſua dignatione numinis vocaretur: exornatam cōptiꝰ inſuꝑ et donarijs onuſtam ne vacua. ſ. repudiaret᷑ cōiugē mittebat ad templū. Tuncqꝫ in cōſpectu oīm. cōcluſa intrinſecꝰ matrona: tyrānꝰ clauſis ianuis et traditis clauibꝰ diſcedebat. Deiñ factꝰ ſilentio: ꝑ occultos et ſubterraneos aditus intra ipm ſimulachꝝ ſaturni. patulis repebat cauernis. Erat ei ſimulachꝝ illud a tergo exeſum: et pieti diligenter annexū. Ardentibꝰqꝫ intra edem luminibꝰ intente ac ſupplicanti mulieri. vocem ſubito ꝑ ſimulachꝝ eris cōcaui ꝓferebat: ita vt pauore et gaudio īfelix mulier trepidaret ꝙ dignā ſe tāti numinis putaret alloquio. Poſtea vero ꝗ̄ qꝺ libitū fuerat vel ad cōſternationē maiorem vel ad libidinis incitamentū diſſeruiſſet numen īpurū. arte quadā lineolis obductis repente lumina extinguebantur vniuerſa. Tum vero deſcendens obſtupefacte cōſternateqꝫ muliercule: adulterij fucū ꝓfanis cōmentationibus inferebat. Hec cū per oēs miſerorꝝ matronas multo iā tpe gererentur: accidit quandā pudice mentis feminā horruiſſe facinꝰ. et attentiꝰ auſcultātē cognouiſſe vocē tyrāni ac domū regreſſam viro fraudem ſceleris indicaſſe. Ille de iniuria cōiugis. ymmo potiꝰ ſua inflāmatꝰ: inſcriptum tyrannū ad tormenta deducit. Quo cōuicto atqꝫ cōfeſſo. ceteriſqꝫ fraudibꝰ reuelatis. pudor oīs et dedecꝰ paganorū ꝑuaſerat domus: adultris matribus. inceſtis pr̄ibꝰ. liberorū ſpurijs deꝓhenſis. Quibꝰ diuulgatis et proditis rapti cum ſimulachris et edibus excidebantur et crimina.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 28

De canopi inicio vel interitu. Capit. xxvij.

IAm vero canopi quis enumerat ſupſticioſa flagicia vbi ſub pretextu ſacerdotaliū litterarū. ita etenim appellant ātiquas litteras egyptiorꝝ magice artis erat pene publica ſcola Quem locum velut fontem quendam atqꝫ originem demonum in tantū venerabantur pagani: vt multo vbi maior celebritas q̄ꝫ apud alexandriam haberetur. Sed et huius quoqꝫ monſtri errore cuiuſmodi originem tradant: abſurdū non erit paucis exponere. Ferunt aliquando caldeos ignem deum ſuum circūferentes cum omni ꝓuintiarū dijs habuiſſe cōflictum: quo ſcilicꝫ qui viciſſet hic eſſe deus ab omnibꝰ crederetur. Reliquarū prouintiarum dij eris aut auri argēti ve aut ligni aut lapidis vel ex quacūqꝫ materia cōſtabant que per ignem ꝓculdubio corrūperetur. Ex quo fiebat vt ignis locis omnibus optineret. Hec cū vidiſſet canopi ſacerdos: callidum q̄ddam excogitauit: ydrie fieri ſolent in egypti ꝑtibus fictiles vndiqꝫ crebris et minutis ad modm foraminibꝰ patule: quibus turbida aqua deſudans defecatior ac purior reddebatᷣ. Harum ille vnam cera foraminibus obturatis deſuper etiam varijs coloribus pictam aqua repletā ſtatuit vt deum: et exciſum ceteris ſimulachri quod melenai gubernatoris ferebatᷣ caput deſuper poſitum diligenter aptauit. Aſſunt pꝰ hec caldei. itᷣ in cōflictū: circa ydriā ignis accenditur Cera qua fuerant obturata foramina reſoluitᷣ: ſudante ydria ignis extinguitᷣ ſacerdotis fraude canopꝰ caldeorū victor oſtēditᷣ Unde ipſi canopi ſimulachrū pedibꝰ ꝑexiguis attracto collo et quaſi ſugillato ventre tumido in modum ydrie cum dorſo equaliter tereti formatur: et ex hac perſuaſione velut deꝰ victor omniū colebatᷣ. Sed fecerit hec fortaſſe caldeis aliq̄n. Nunc vero aduentante ſacerdote dei theophilo. nullꝰ ꝓfuit ſudor: nec eris fraus obtecta ſubuenit. Vaſtata ſunt oīa: atqꝫ ad ſolū reducta.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 28

¶ De eccīs ł martirŷs q̄ in ydolorū locis cōſtructe ſunt. Ca. xxviij

SEd nichil geſtum eſt qđ in ſqualorē verteret locum fla
giciorum cauerne. ac veternoſum buſta deiecta ſunt: et
et veri dei tēpla ecclieq̨ cōſtructe. Nam et in ſerapis ſepulchro
ꝓfanis edibus cōplanatis ex vno latere martirium: ex altero
cōſurgit eccīa. Cauſa aūt cōſtruēdi martyrŷ vñ data ſit: dignū
arbitror memorare.

¶ De iohannis baptiſte ſepulchro violato et de
reliquŷs apđ alexādriā conſeruatis. Ca. xxix.

IVliani tpibus velut relaxatis frenis: efferbuit in omnē
ſeuiciā feritas paganoꝝ. Ex quo accidit vt apud ſebaſtē
paleſtine vrbem ſepulchrū iohannis baptiſte mente rabida et
funeſtis manibꝰ inuaderent. oſſa diſꝑgerent. atq̨ ea rurſum col
lecta igne cōcremarent: et ſanctos cineres pulueri īmixtos per
agros et rura diſꝑgerent. Sed dei ꝓuidentia factum eſt: quoſdā
ex iheroſolimis ex monaſterio philippi hoīs dei orationis cauſa
illuc ꝑ idem tempꝰ veniſſe. Qui cum tantū nefas humanis qui
dem manibus ſed ferina mente fieri viderent. mori gratiꝰ hn̄tes
q̄ꝫ huiuſcemoi piaculo funeſtari: inter eos qui oſſa ad exurēdū
legebant mixti et diligentꝰ in q̄ꝫtum eis res patiebatur ac reli
gioſius cōgregantes: furtim ſe vel ſtupentibus vel inſaniētibꝰ
ſubtraxere: et ad religioſum patrem philippū venerandas reli
quias ꝑtulerunt. Ille ſupra ſe ducens tantū theſaurum ꝓprŷs
ſeruare vigilŷs: ad pōtificem maximū tunc athanaſiū hoſtie im
maculate reliquias ꝑ iulianum dyaconum ſuū poſt etiam paleſ
tine vrbis epiſcopum mittit. Quos ille ſuſceptas et paucis ar
bitris ſub cauato ſacrarŷ piete īcluſas. ꝓphetice ꝓfuturas gene
ratiōi poſcere cōſeruauit: quibꝰ nūc deiectis et ꝓſtratis ydolatrie
veſtigŷs. in edibꝰ quōdā ꝓphanis aure[illegible] tecta cōſurgerent.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 28

Qd omnia per egyptum demonia delubra edicule vel etiam phana vſqꝫ ad ſolum ſunt diruta. Capit.xxx.

Sed poſt occaſum ſerapis qui nunq̄ vixerat: que iam alterius demonis ſtare delubra potuerunt? Parū dixerim ſi omnes que erant alexādrie per ſingulas pene columpnas cuiuſcumqꝫ demonis edicule inſulte ceciderunt: ſʒ ꝑ cunctas egypti vrbes per caſtella per vicos et omne rus ꝑ ripas fluminis ꝑ heremum quoqꝫ. ſi qua fana. ſeu potiꝰ buſta reperiri potuerūt inſtantia vniuſcuiuſqꝫ epiſcopi ſubruta et ad ſolum deducta ſuut ita vt rus denuo culture redderetur quod iniuſte fuerat demonibus deputatum.

De thoracibus ſerapis apud alexandriam abraſis. Ca.xxxi.

Sed et illud qd apud alexādriā geſtū ē qd etiā thoraces ſerapis. q̄ ꝑ ſingulas quaſqꝫ domos in pietibꝰ in ingreſſibus et poſtibus etiā et in feneſtris erant ita abſciſi ſunt omnes et abraſi: vt ne veſtigium quidem vſq̄ vel nominis appellatio aut ipſius aut cuiuſlibet alterius demonis remaneret: ſed pro hij̄s crucis dn̄ice ſignum vnuſquiſqꝫ in poſtibus in ingreſſibus in feneſtris in pietibus columpniſqꝫ depingeret. Qd cum factū hij̄ qui ſuperant ex paganis viderent: in recordationem rei magne ex traditione ſibimet antiquitus cōmendate veniſſe ꝑhibent. Signum hoc dn̄ice crucis inter illas quas dicunt hierolegiſtas vel hieroſanitas vel hieratitas id eſt ſacerdotales litteras egyptij̄ habere dicuntur: velut vnum ex ceteris litterarū que apud illos ſunt elementis. Cuius littere ſeu vocabuli hanc eſſe aſſerunt interpretationem: vita ventura. Dicebant ergo hij̄ qui tunc ammiratione rerum geſtarum conuertebātur ad fidem. ita ſibi ab antiquis traditum: quod hec que nunc coluntur tam diu ſtarent donec viderent ſignū iſtud veniſſe in q̄ eſſet vita.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 28

204

Unde accidit vt magis hij qui erant ex ſacerdotib9 et miniſtris
templorum ad fidem cōuerterent: ꝙ illi quos errorum pſtigie
et deceptionum machine delectabant.

**Quod menſura aque nili fluminis q̄ ad tēplū ſerapis quaſi
ad aquarum largitorem deferri ſolebat. ipſo deſtructo ad
eccleſiam iuſſa ſit deferri. Capitulum. xxxij.**

Sane quoniā moris erat in egypto vt mēſura aſcendentis
nili fluminis ad templū ſerapis deferretur velut ad in
crementi aquarum et mundationis auctorem ſubuerſo eius ſi
mulachro igniq; cōſumpto. omnes ſimul negabant ſerapin in
iurie memorē: aquas vltra et effluentiam ſolitam largiturum.
Sed vt oñderet dn̄s non ſerapin qui multo erat nilo poſterior
ſed ſe eſſe qui aquas fluminis temporibus ſuis iuberet excreſ
cere: tanta ex eo et deinceps fuit inundacio. ꝙtum fuiſſe pri9
etas nulla meminerat. Et ideo vrna illa ideſt aque mēſura quā
poechim ideſt cubitum vocant: ad aquarum dominū in eccleſia
cepit deferri.

**Quod religioſiſſimus princeps theodoſi9 hec geſta
audiētes magno gaudio exhilarat9 ſit. Ca. xxxiij.**

Sed vbi hec geſta religioſo principi nunciata ſunt: ex
tentis ad celum palmis cum ingenti fertur exultatione
dixiſſe. Gratias tibi ago criſte: ꝙ abſq; vrbis illius magne per
nicie tam vetuſtus error extinctus eſt.

**De valentini iunioris interitu et ortu eugenij tyranni et
rn̄ſis iohānis monachi ad theodoſiū principē. Ca. xxxiiij.**

Interim valentinianus in occiduis ptibus ānuis ꝙtum
etas patiebatur ardentibus. rempublicā gerens: cauſis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 28

Valentinianꝰ ſuſpē ſuſpendit

etiam nunc latentibus laqueo vitam finiuit. Sed hoc quidam
dels ducis ſui arbogaſtis factum cōfirmabant: idqꝫ ꝗ̄ maxime
publica tenebat opinio. Alij a cōmiſſo quidem ſcelere ducē alie
num dicebant: ſed cauſas preſtitiſſe quibus in hac adoleſcens
animi indignatione cogeretur ꝙ minus ei tāꝗ̄ ꝑ etatem nondū
valido libera de omnibus indulgeret impia. Fuere tamen non
nulli ſacerdotū qui paucis ab eo qui poſt creatus eſt legatione
ſuſcepta: imunem eſſe ducem a mortis ſcelere apud theodoſium
teſtarent̄. Sed ille nichil ſegnius inflāmatus ad vltionē arma
contra eugenium qui in locum defuncti ſubſtitutus eſt corripit.
dei primo volūtatem per iohannē monachum de quo ſupra me
morauimus ſciſcitatus. Tum ille qui primum ei de maximo vic
toriam ꝓmiſerat incruentā: etiā hanc licet non abſqꝫ plurima
vtriuſqꝫ ſanguinis inundatione ꝓmittit.

De apparatu belli aduerſus eugenium theodoſii et de victoria eius. Capitulum. xxxv.

Igitur preparatur ad bellum non tam armorum telo
rumqꝫ ꝗ̄ ieiuniorum orationumqꝫ ſubſidijs: nec tā ex
cubiarum vigilijs ꝗ̄ obſecrationum ꝑnoctatione munitus. Cir
cuibat cum ſacerdotibus et populo omnia oratiouum loca: āte
martyrum et apoſtolorum tecas iacebat in cilicio proſtra
tus: et auxilia ſibi fida ſanctorū interceſſione poſcebat. At pa
gani qui errores ſuos nouis ſemper erroribus animant: inno
uare ſacrificia et romam funeſtis victimis cruentare: inſpice
re exta pecudum. et ex fibrarum preſcientia ſecuram eugenio
victoriam ſuperſtitioſius nunciare. Hec agentes cum omni ani
moſitate flauiano tunc prefecto: cuius aſſertionibus magna
enim erat eius īſipientie prerogatiua. eugeniū victorem fore
ꝓ certo preſumpſerant. Sed vbi vere religionis fretus auxilio

intelligendi regulam ſuſcepiſſe conſtabat. Quorū precipue in prophetas cōmentarios diſcutientes: theſauros ſapientie et ſcientie reconditos in vaſis fictilibus ꝑquirebant. Verū cum iā ipſi ſufficienter inſtructi diuina diſpenſatione ad imbuēdos populos vocarent̃. et alius alio itinere ad idem tn̄ opus vterq; traheretur: baſilius ponti vrbes et rura circuiens. deſides illius gentis animos et parū de ſpe futura ſollicitos ſtimulare verbis et predicatione ſuccendere. callemq; ab hiis longe negligentie cepit abſoluere: ſubiecitq; abiectis inaniū rerū et ſeculariū curis ſuimet noticiā recipere in vnum coire monaſteria conſtruere. pſalmis et ymnis et orationibus docuit vacare pauperū curam gerere. eiſq; habitacula honeſta et que ad victū neceſſaria ſunt prebere: virgines inſtruere pudicā caſtāq; vitā omnibus pene deſiderabilem facere. Ita breui permutata eſt tocius prouincie facies vt in arido et ſqualenti campo videret̃. ſeges fecunda ac lete vinea ſurrexiſſe. Gregorius vero bonū ſemen nō pacie batur aut ſuꝑ ſpinas iacere aut inter ſaxa diſpergere: ſed bonā terrā cordis ſui iugi cultu et exerciciis indeſinentibꝰ excolebat Et multo āplius hic in ſemetipſo: q̄ꝫ ille in ceteris proficiebat ſuſcipe ille q̄ renūciātes ſeculo deferebāt ad pedes ſuos et diui dere vt quiſq; eguiſſet curā gerebat: iſte nichil habēdi cōtentꝰ ſacramento erga ſolas ſapientie diuicias auarus et multū cupi dus īherebat. Ille coire plures in vnū et ſui īuicē in neceſſariis habere ſollicitudinē docebat: hic ſui exemplo q̄ꝫ erat abſolutus et liber a cunctis ſermone apoſtolico predicabat. Ego aūt volo vos ſine ſollicitudine eſſe: et dn̄s in proximo eſt nichil ſolliciti ſitis: ſed tamq̄ꝫ criſti ſerui hoc ſolum eſtote ſolliciti quādo dn̄s redeat a nuptiis. Ille delinquentibꝰ miſericorditer cōdolere. et a delicto reuocare ſatagebat: hic per diuini eloquii grām delin-quendi incitamēta ꝑuenire. nec ſinere labi eum qui difficulter erigeretur eliſus. Ille in fide purus: hic in predicatione liberior

Jlle deo humilis: hic etiā hoībꝰ erat. Jlle arrogantes cōtemptu hic ratione vincebat. Hic ī veroꝝ diuerſa gracia: vnum opus ꝑfectionis explebat. Igitur baſilius non multo poſt ceſaree capadocie epiſcopꝰ. cum a valente in exilium pro fide cogeretur exhibitus ad tribunal prefecti terroribꝰ vt illi moris ē ꝑtāti et minis maximis agi cepit. Et niſi p̄ceptis principis obedixet interitū ſibi iamiāqꝫ ſparet impendere. Tum ille intrepiduꝫ et abſqꝫ vlla animi ꝑturbatione: hoc ſibi imitanti p̄fecto rn̄diſſe fertur. Atqꝫ vtinā michi aliquid eēt digni muneris qđ offerrē huic qui maturius baſiliū de nodo fellis huiꝰ abſolueret. Cūqꝫ daretur ei nox que erat media ad ſpaciū deliberandi: reſpōdiſſe denuo ꝓhibetꝛ. Ego craſtino ipſe ero qui nunc: tu te veniā non mutares. Et illa quidē nocte vxor imperatoris velut tortoribꝰ tradita cruciatur: filius vero qui eis erat vnicus extinctus. paterne impietatis creditur exſoluiſſe ſupplicia. Jtaqꝫ ante lucem miſſi ſunt qui rogarent baſiliū vt precibus ſuis intircederet ꝓ eis: ne etiam ipſi et quidem multo iuſtius ſimiliter interirent. Hic accidit vt cū omnes catholicos expulerit valens: baſilius vſqꝫ ad vite exitū intemerato cōmunionis ſacramento in eccīa ꝑduraret. Gregorius vero apđ nazāzon oppidū ī loco patris epiſcopꝰ ſubrogatus: hereticoꝝ turbinē fideliter tulit. Reddita vera pace conſtātinopolim ad eccleſiā docendā venire exorare non abnuit: vbi breui tempore tantū ad emendādū populum vetuſtis hereticoꝝ infectum venenis profecit: vt tunc primum criſtiani ſibi fieri viderentꝛ et nouellā lucem veritatis aſpicere cū religionis doctor multa quidem verbis. plura tamē doceret exemplis: nec viderent ab eo diſcipuli aliquid imperari. qđ nō prius ipſe feciſſet. Sed vbi gloriā inuidia ſubſecuta eſt. obniti quidā et p̄ſcriptionibꝰ minꝰ ſanis vti cepere: vt ipſo ad ꝓpria remeāte alius ordinaretur epūs. Qđ ille ſuſurrari tātum et ſubdente ſenciēs ruminari: ipſe profert qđ dicere ei nullus audebat

Abſit inquit vt mei cauſa aliqua ſimultas in dei ſacerdotibus oriatur. Si propter me eſt iſta tempeſtas: tollite me et mittite in mare: et deſinet a vobis quaſſatio. Tūc regreſſus in eccleſia ſua: qđ ſupfuit vite tempus exegit. Et quoniā feſſa iam etate ſimul et corpore inualidus erat ſucceſſorē ſibi ipſe delegit: quo eccleſiā gubernāte debilitatis et ſenectutis oceo frueret̃. Extāt q̊ vtriuſqꝫ ingenij monimenta magnifica tractatuū: quos ex tꝑe ī eccleſijs declamabāt. Ex quibꝰ nos denas ferme ſinguloꝝ oraciūculas trāſfudiꝰ ī latinū baſilij p̄terea īſtituta monachoꝝ optantes ſi potuerimꝰ dei fauor adiuuerit eorū plura trāſferre

Fuerūt p̄terea fratres duo baſilio. gregorius et petrus quorū alter in verbo doctrine. alter in opibꝰ fidei fratrē ita exequabat vt vterqꝫ vel baſiliū vel gregoriū redderet. Extāt etiā ipſius gregorij minoris aliqua opuſcula luculenta. Sed de hijs ſatis dictum.

¶ De fide et religione valentiniani principis et de damaſo papa vel vrſini ſubreptione. Capitulū. xi.

In occiduis vero ꝑtibꝰ valētianꝰ fidei religione illeſus: vetere romani imperij cenſura rem publicā gubernabat. Damaſus poſt liberiū ꝑ ſucceſſionē in vrbe roma ſacerdotiū. ſuſceperat. Quē prelatū ſibi non ferens vrſinus quidā eiuſdem eccleſie dyaconus in tantum furoris erupit. vt ꝑſuaſo quodam ſatis imperito et agreſti epiſcopo collecta turbulentoꝝ et ſeditioſoꝝ manu in baſilica que ſiciniana appellatur epiſcopum ſe fieri extorqueret: legibꝰ et ordine et traditione ꝑuerſis. Quo ex facto tāto ſeditio ymmo vere tanta bella orta ſunt alterutrū defendentibꝰ populis: vt replerent̃ humano ſanguine orationū loca. Que res factione maximini prefecti ſeui hoīs ad inuidiā boni et innocētis verſa eſt ſacerdotie: ita vt cauſa ad clericoꝝ vſqꝫ tormenta deduceret̃. Sed aſſertor innocentie deus fuit: et

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 28

in caput eoꝝ qui intenderant dolum pena conuerſa eſt.

¶ De ambroſio epiſcopo. Capitulū. xij.

INtera defuncto apud mediolanū auxentio hereticorū epō vtriuſq; partis populi diuerſis ſtudijs ferebāt. diſſentio grauis et ꝑiculoſa ſedicio vrbi ꝓpe maturū ꝑabat exiciū. ſi pars vtraq; cū diuerſa vellet nequaq̄ qd̓ ꝓpoſuerat īpetraret. Ambroſius tunc conſularis eiuſdem prouincie faſces gerebat. Is cum perniciē ciuitati videret impēdere. pro loco atq; officio ſuo confeſtim eccleſiam ſeditionē populi mitigaturus ingredit̄ Cūq; inibi multa ſcd̓m leges et publicā diſciplinā pro quiete et trāquillitate ꝑoraſſet: pugnātis inter ſe et diſſidētis populi ſubito clamor et vox vna cōſurgit. ambroſiū epm̄ poſtulantes baptizari hūc protinus clamant: erat enī cathecuminis et ſibi epiſcopū dari: nec aliter vnū populū fore atq; vnam fidem. niſi ambroſius ſibi daretur ſacerdos. Obluctante illo et plurimum reſiſtēte ad imperatorē relatū populi deſideriū omni maturitate iubetur impleri. Dei autē ait eſſe q̄ diſcordantē populi fidem et animos diſſidentes: conuerſio ſubita in vnū conſenſum atq; in vnā ſentenciā reuocaſſet. Mox et dei graciā cōſecutus et iniciatus ſacris ſacerdos effectus eſt.

¶ De valentiniani fine et filijs eiꝰ heredibus regni. Ca. xiij.

INtera cū ad bellū ſamaticū valentinianꝰ de gallie ꝑtibus veniſſet illiricū. et ibi vix nondū cepto bello egritudine ſubita oppreſſus diem obijt: relictis heredibus in imperio filijs graciano auguſto valentinianoq; admodū paruulo et nondum regijs inſignijs iniciato. Quē tamen neceſſitas eoꝝ qui tamq̄ vacuū imperij locū conabantur inuadere. cōpulit etiā abſente fratre purpura indui: probo tunc ꝑfecto fideliter rem gerente.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 28

De gothoꝝ irruptione. et nece valentis. Capitulū. xiiij.

PEr idem tempus in orientis regno gothoꝝ gens ſedibus ſuis pulſa ꝑ oēs ſe tracias īuadit. armiſqꝫ vrbes et agros vaſtare ferociter cepit. Tunc vero valentis bella que eccleſijs inferebat in hoſtē cepta cōuerti. ſeraqꝫ penitentia epiſcopos et preſbiteros relaxari de exilijs ac de metallis reſolui monachos iubet. Ipſe tamen ab hoſtibus in predio quo ex bello trepidis cōfugerat impietatis ſue penas igne exuſtus dedit annis in īpio cū fratre primo. et poſt cū fratris filijs q̄tuordeci ꝑiter exactis. Que pugna iniciū mali romano imperio tūc et deinceps fuit.

Qd gracianꝰ īpator theodoſiū regni pricipē cōſciuerit. Ca. xv

IGitur gratianus cū fratre admodum ꝑuulo: poſt patrem necē orientis quoqꝫ ſuſcepit imperiū. Is pietate et religione ōnes pene qui ante fuerāt pricipes ſuꝑabat: vſu armoꝝ ſtrēnuus velox corpore et ingenio bonus: ſed iuuenili exultatione plus fore letus q̄ ſufficiebat et plus verecūdus q̄ reipublica intererat. Quiqꝫ videns vtile. virum annis maturum in tantis regni curis habere ꝑticipem et quia vt ſermo diuinus mouet melius duo q̄ vnus: conſortem adſciſcit theodoſiū: eiqꝫ oriētis procuratione cōmiſſa partes ſibi ac fratri acciduas reſeruauit. Verum is poſtq̄ multa religioſe ac fortiter geſſit: a maximo tyrāno apud britānias exorto per andracaciū ducem lugduni ſuoꝝ magis proditione q̄ vi hoſtium ꝑemptus eſt.

De valentiniano puero. Capitulū. xvi.

ET valentinianꝰ in ytalia degens fratris nece atqꝫ hoſtis metu perterritus: ſimulatione obl tam pacem a maximo

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 28

ſimulans ipſe quoqꝫ libenter amplectitur. Cum interim iuſtina mater eiuſdē arriane hereſeos alumpna: īpietatis ſue venena que viuēte viro ſuppreſſerat. filio facile decepto fidēter aperuit Igit᷑ apud mediolanum poſita conturbare aggredit᷑ eccleſiaꝝ ſtatū: et cōminat᷑ ſacerdotibꝰ depulſionis exilia niſi ariminēſis conſilij decreta quibus fides temerata fuerat reuocarent. Quo bello eccleſie murū et turrim validiſſimam pulſabat ambꝛoſiū eūqꝫ minis terroꝛibꝰ atqꝫ omni oppugnationū genere fatigās pꝛimū ſibi aditum debellande rimatur eccleſie. Sed q̃uis illa iezabel ſpiritu pugnaret armata: reſiſtebat tamen ambꝛoſius helye virtute repletꝰ et gratia. Ipſa autem in eccleſijs garrire ſtrepere animare at inflāmare ad diſcoꝛdiā populos cepit: ſed quo minus res ex ſentētia cederet iniuriā putare et ꝑ hoc apd filiū cōqueri. Unde et adoleſcentulus pꝛo contumelie inuidia quā falſo cōflauerat mater accēſus. armatoꝝ globū ad eccleſiā mittit: confringi ianuas oppugnari ſanctaſanctoꝝ ſacerdotem ꝓtrahi atqꝫ in exiliū agi pꝛotinus iubet. Sed tanta fuit ꝑſeuerantia fideliū populoꝝ: vt aīas pꝛius amittere q̃ epm̄ mallent.

De beniuoli magiſtri fide et conſtantia. Ca. xvij.

INterim dictande aduerſum fidem patrū imperalia decreta mandantur: beniuolo tunc memoꝛie ſcrinius pꝛeſidente. Sed ille cui ab incunabulis ſacra fides venerabilis fuit: abnegat ſe impia verba poſſe pꝛoferre et contra deū loqui. Tū vero ne inceptū regine fruſtrari videretur celſioꝛ ei honoꝛ pꝛomittit᷑ ſi impleret iniuncta. Ille autē qui nobilioꝛ eſſe in fide q̃ in honoꝛibus cuperet: quid michi ait pꝛo impietatis mercede altioꝛē pꝛomittis gradū? Huncipſum quē habeo tollite: tantum michi conſcientia fidei duret illeſa. Hec dicens ante pedes impia pꝛecipientium cingulum ſoluit.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 28

De ambroſio epiſcopo et maximo tyranno. Capitulū. xviij.

AMbroſius vero aduerſus regine furorem non ſe manu defēſabat aut telo ſed ieiunijs cōtinuatiſqꝫ vigilijs ſub altari poſitus per obſecutiones defenſorē ſibi ac eccleſie deum parabat. Cūqꝫ hec in longū diuerſis machinis et oppugnationibus nec quidq̄ proficiens iuſtina moliretur: maximus qui ſe exure tyranni infamia et legitimū principem geſtiret oſtendere datis litteris imperiū proteſtat̄ inceſtū: fidem dei impugnari et ſtatuta catholice eccleſie ſubrui. et inter hec appropinquare ytaliam cepit. Quo iuſtina cōperto hoſte ſimul atqꝫ impietatis cōſcientia perurgente in fugam verſa cum filio: exilia que dei ſacerdotibus parabat prima ſortitur. Affuit tamen theodoſius propter regni fidem bonitatis atqꝫ beneficiorum graciā memor. et in vindictā totis viribꝰ orientis inſurgēs vltus eſt ſanguinē iuſtū. Valentinianoqꝫ atqꝫ impia inter hec matre defuncta: fidem catholicā quā ipſa violauerat. et regnū tyrānide pulſa reſtituit atqꝫ ipſe poſtea q̄ romā illuſtri triūpho inuectus eſt ad propria rurſum regna remeauit.

De theodoſij cōmiſſo in theſſalonicenſes et de pnia eiꝰ. Ca. xix.

PEr idem tps ſubreptione quadā demonis: turpis macula religioſo principi iniecta ē. Etenī cū apud theſſalonicā ſeditione exorta quidā ex militaribꝰ vir impetu fuiſſet populi furentis extinctus: repentini nūcij atrocitate impator accēſus ad ludos cirtenſes inuitari populū. eiqꝫ ex īprouiſo circūfundi milites atqꝫ obtrūcare paſſim quiſqꝫ occurriſſet gladio iubet. et vindictā dare nō criminis ſed furoris. Ob hoc cū a ſacerdotibus ytalie argueret̄. agnouit delictū: culpamqꝫ cum lacrimis profeſſus publicā penitentiā in cōſpectu totius eccleſie exegit et ad hoc ſibi tempus aſſcriptū abſqꝫ regali faſtigio pacienter

impleuit. Quib9 omnib9 illud mirabiliter adiecit. Lege ſanxit i poſterū. vt ſentencie principū ſup aīaduerſiones ꝓlate in diem triceſimū ab executoribus differentur quo locus mīe. vel ſi res tuliſſet penitentie nō periret.

De fide et religione theodoſij principis. Ca xx.

Igit᷑ ad orientē regreſſus ibiqꝫ vt ab exordio principat9 ſui ſumma cura ſummoqꝫ ſtudio pulſis hereticis eccleſias catholicis tradidit. Idqꝫ ea moderatione agere cepit: vt vltiōe contempta. tantū catholicis de reſtitutione eccleſiaꝝ cōſuleret: quo fides recta abſqꝫ predicationis impedimēto proficeret. Cōmunē ſe prebere curabat erga ſacerdotes dei fidei religione et munificentia cunctis regiū animum exhibere: acceſſu facilis et abſqꝫ impiali faſtu ad colloquiū ſe humilib9 prebens. Hortatu eius et largitionibus eccleſie plurimis locis ornate: ſatis magnificeqꝫ conſtructe ſunt. Preſtabat multa poſcentibus. ſed frequentius vltro offerebat. Idoloꝝ cultus qui conſtantini inſtitutione et deinceps negligi et deſtrui ceptus fuerat. eodē imperāte collapſus eſt. Pro quib9 in tantū deo carus fuit. vt ſpeciale ei munus diuina cōtulerit prouidentia. Etenī in thebaide partib9 monachū quendā iohannē nomine ſpiritu prophetico repletū. cuius monitis atqꝫ reſponſis pacē retinere an bellū gerere eſſet melius ſciſcitabatur.

De appollinari epiſcopo et hereſi eius. Ca. xxi.

Itera apud laodiciā ſyrie āte idem tps. appollinaris epūs vir ſane ī ceteris īſtructus: ſed dū cōtentionis vicio nimi9 agit᷑. et aduerſum omne qđ quiſqꝫ dixerat ire obuius delectat᷑. iactatione ingenij male fortis hereſim ex cōtentione generauit. aſſerens ſolū corpus nō etiā animā a domino in deſpenſatione ſuſceptā. In quo cū euidentibus euangelij teſtimonijs vrgeret᷑.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 28

quibus ipſe dn̄s et ſaluatoꝛ noſter habere ſe animam ꝯfitetur et ponere eam qn̄ vult. et iterum aſſumere eam, quāq; turbatam et triſtem dicit eſſe vſq; ad moꝛtem: vertit ſe poſt. Et ne ex toto vinci videretur: ait eum habuiſſe quidem animam. ſed non ex ea parte qua rationabilis eſt. ſed ex ea ſolum qua viuificat coꝛpus. Ad ſupplementum vere rationabilis partis: ipſum verbum dei fuiſſe perhibebat. Que aſſertio primum in vrbe roma a damaſo et petro alexandrino epiſcopo conſilio congregato. tali ſententia depulſa ē: vt decernerent. ſi quis filium dei qui ſicut vere deus ita et verus homo fuit. vel humanitatis aliquid. vel deitatis minus diceret habuiſſe. alienus ab eccleſia iudicaretur. Que ſententia et apud alexandriam confirmata ē et apud cōſtantinopolim decreto cōſilij. Ex illo appollinariſte ab eccleſia declinantes: et epiſcopos ſibi ſue partis et dogmata pꝛopꝛia eccleſiaſq; defendunt.

¶ De epiſcopoꝛum ſucceſſionibus per oꝛientem. Ca. xxij.

IGitur in vrbe roma poſt damaſum: ſiricius eccleſie ſuſcepit ſacerdotium. Apud alexandriā vero defuncto petro thymotheus et poſt hunc theophilus. In iheroſolimis autem poſt cirillum: iohannes apoſtolicas repat ſedes. Apud anthiochiā vero defuncto meletio: ſubſtituitur flauianus. Sed ꝙ paulinus adhuc ſuperat qui in catholicoꝝ ſocietate ſemper ꝑmanſerat: multa ibi iurgia et multe controuerſie ſepe cōmote ſunt nec tn̄ ſumma vi nitentibus alijs et alijs obnitentibus. ipſiſq; in hoc elemētis terre mariſq; fatigatis potuit aliqn̄ pacis vll9 optineri modus: cum vtiq; fidei iam nulla videretur ſupeſſe diſcoꝛdia. Hoc idem apud tyrum fuit. vbi cū diodoꝛus vnus ſane ex antiquis catholicis vir. et temptationum documentis pꝛobatus. cum athanaſii teſtimonio a cōfeſſoꝛibus eſſet epiſcopus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 28

factus: modeſtia contempta alius à meleciꝫ partibus ordinatur.
Sed et in multis aliꝫs vrbibus orientis huiuſmōi confuſiones
contentio genuit ſacerdotum. Apud conſtantinopolim vero
nectarius ex pretore vrbano cathecuminus: et nuper baptiſma
conſecutus ſacerdotium ſuſcepit.

De páganoꝝ motibus apud alexandriam. Ca. xxiij.

INtera apud alexandriam noui motus et cōtra temporū
fidē aduerſū eccleſiā cocitant᷑: ex occaſione huiꝰcemodi
oborti. Baſilica quedā publici operis vetuſta et admodū neg
lecta fuit. Quē conſtātiꝰ imꝑator donaſſe epiſcopis perfidiam
ſuam ꝑdicātibꝰ ferebat᷑: que longa īcuria nichil validū preter
parietes habebat. Viſum eſt epō qui ꝑ idē tēpus gubernabat
eccleſiā hāc ab imꝑatore depoſcere vt creſcētibꝰ fideliū populis
orationū quoqꝫ creſcerent domꝰ. Quāqꝫ cū acceptam vellet ex
tollere: reꝑtā ſūt in loco antra quedā latētia et terre defoſſa la
trociniꝫs et ſceleribꝰ magis ꝙ̄ cerimoniꝫs apta. Igit᷑ gētiles q̊
retegi criminū ſuorū latebras et flagiciorū ſuorū cauernas vi
derāt nō ferētes obtecta tot ſceleris mala et tenebris oꝑta reſe
rari: vel draconum calice potati inſanire omnes ac palā furere
ceperunt: nec vocibus iam et ſedicionibꝰ vt ſolebāt ſed manu
ferroqꝫ decertare nitūt᷑: et crebros cōflictꝰ cōgerere in plateis
belloqꝫ aꝑto vterqꝫ populꝰ inter ſe coire. At noſtri numero et
potentia multo plures ſed modeſtia religionis minus feroces
erant. Ex quo frequēter nroꝝ plurimis vulneratis aliquantis
etiā interfectis ad templū quaſi ad artē quādem refugiebant
quo nōnullos ex criſtianis captos ſecum abducantes accenſis
aris īmolare cogebant. Renitentes nouis et exquiſitis ſuppli-
ciꝫs excruciatos necabant: alios patibulis affigientes. alios cō
fractis cruribus in ſpeluncas precipitantes: quas ob ſacrificiū

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 28

theodoſius alpium fauces cepit vrgere: primi illi quibus nec quidꝙ̄ lictate tot victime de fallacie gratia trepidi demones in fugam verſi ſunt: poſt etiam magiſtri eorū. et doctores errorū precipue flauianus. plus pudoris ꝙ̄ ſceleris reus cum potuiſſet euader . eruditus admodum vir mereri ſe mortem pro errore iuſtius ꝙ̄ pro crimine iudicauit. ceteri. vero aciem inſtruunt. et collocatis in ſuꝑiori iugo inſidijs ipſi pugnam in deceſſu montis expectant. Veꝝ at vbi ad primos ventum eſt. ilico ſe legitimo principi tradiderunt: cum ceteris ymis vallibus dep̄henſis cōflictus acerrimus gerit̄. Stetit aliꝙ̄ diu anceps victoria: fundebantur auxilia barbaroꝝ et terga iam hoſtibus dabant: ſed fiebat hoc non vt theodoſius vinceret̄: ſed ne ꝑ barbaros vincere videretur. Tum ille vt cōuerſas ſuorū acies vidit. ſtans in edita rupe vn̄ et conſpicere et cōſpici ab vtroqꝫ poſſit exercitu ꝓiectis armis ad ſolita ſe vertit auxilia. et ꝓſtratꝰ in conſpectu dei omnipotēs inquit. Deus tu noſti: quia in nomine criſti filij tui vlcionis iuſte vt puto iſta prelia ſuſcepi. Sin ſecus: in me puero tuo vindica. Si vero cum cauſa ꝓbabili et in te cōfiſus huc veni porrige dexteram tuis: ne forte dicant gentes vbi eſt deus eoꝝ. Quam ſupplicationē pij principis certi a deo eſſe ſuſceptam: hij qui aderant duces animantur ad necem. Et p̄cipue bacurius vir fide et pietate ac virtute animi et corporis inſignis. et qui comes eſſe et ſocius theodoſii mereretur: proximos quoſqꝫ conto telis gladio paſſim ſternit: agmina hoſtium conſerta et cōſtipata ꝑrumpit: iter per milia ruentium ad ipſum tyrannū. ꝑruptis agminibus et aceruatim fuſis tragibus agit Vix fortaſſe ab infidelibus credantur que geſta ſunt. Etenim compertum eſt ꝙ poſt illam imperatoris precem quam deo fuderat ventus ita vehemens exortus eſt: vt tela hoſtiū in eos qui iecerant retorqueret. Cumqꝫ magna vi perſiſtente vento omne iaculum miſſum ab hoſtibus fruſtraretu[r] fracto aduerſariorū

animo ſeu diuinitꝰ potius repulſo armogaſte duce. nec quid q̄ deo aduerſo fortiter faciente: eugenius ante theodoſij pedes. vinctis poſt terga manibus adducitur: ibiq; vite eius et certaminis finis fuit. Tū vero religioſo principi glorioſior victoria de fruſtratis opinionibus paganoꝝ. q̄ de tyranni interitu fuit. quibus ſpes vana et falſa diuinatio non minus in interitu contulit pene q̄ pudoris ſeruauit in vita.

De fine theodoſij poſt victoriā et de archadio et honorio filijs eiꝰ atq; heredibꝰ regni. Ca. xxxvi.

Cumq; poſt hec vt futuroꝝ p̄ſcius imꝑator diſponēde rei publice ſollicitudine ſtringeret. ad orientem protinus mittit: vbi venturus ad bellum tuta liberos cuſtodia cōmendaret. Ibiq; archadium auguſtum regnū ſibi dudum traditum ſeruare precepit. Honorium vero pari dignatione preditū: ad occidentis imꝑiū venire ociꝰ iubet. Quo ſuſcepto et pr̄nis oſculis amplexibuſq; cōſtricto traditis occidentalis regni gubernaculis: ipſe romano imperio ꝑ annos decem et ſeptem feliciter gubernato ad meliora migrauit: cū pijſſimis principibꝰ ꝑcepturus premia meritoꝝ.

Euſebij ceſarienſis epiſcopi eccleſiaſtica hyſtoria per rufinū virū eloquētiſſimū de greco in latinū traducta. explicit felicit.

A° cccc°. lxxiiij°.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 28

animo seu diuinitus potius repulso armogastis duce. nec quid q̄ pro aduersis fortiter faciente: eugenius ante theodosij pedes vinctus post tergū manibus adducitur. ibiq; vite eius et terrarum finis fuit. Hec ñ vero religioso principi gloriosior victoria et frustratio opinionibus paganorū. q̄ de eorum interitu fuit. quibus spes vana et falsa diuinatio non minus in interitu confusionis pene q̄ pudoris seruauit in vita.

¶ De fine theodosij post victoriā et de archadio et honorio filijs eius aug hereditatis regni. Ca. xxxvi.

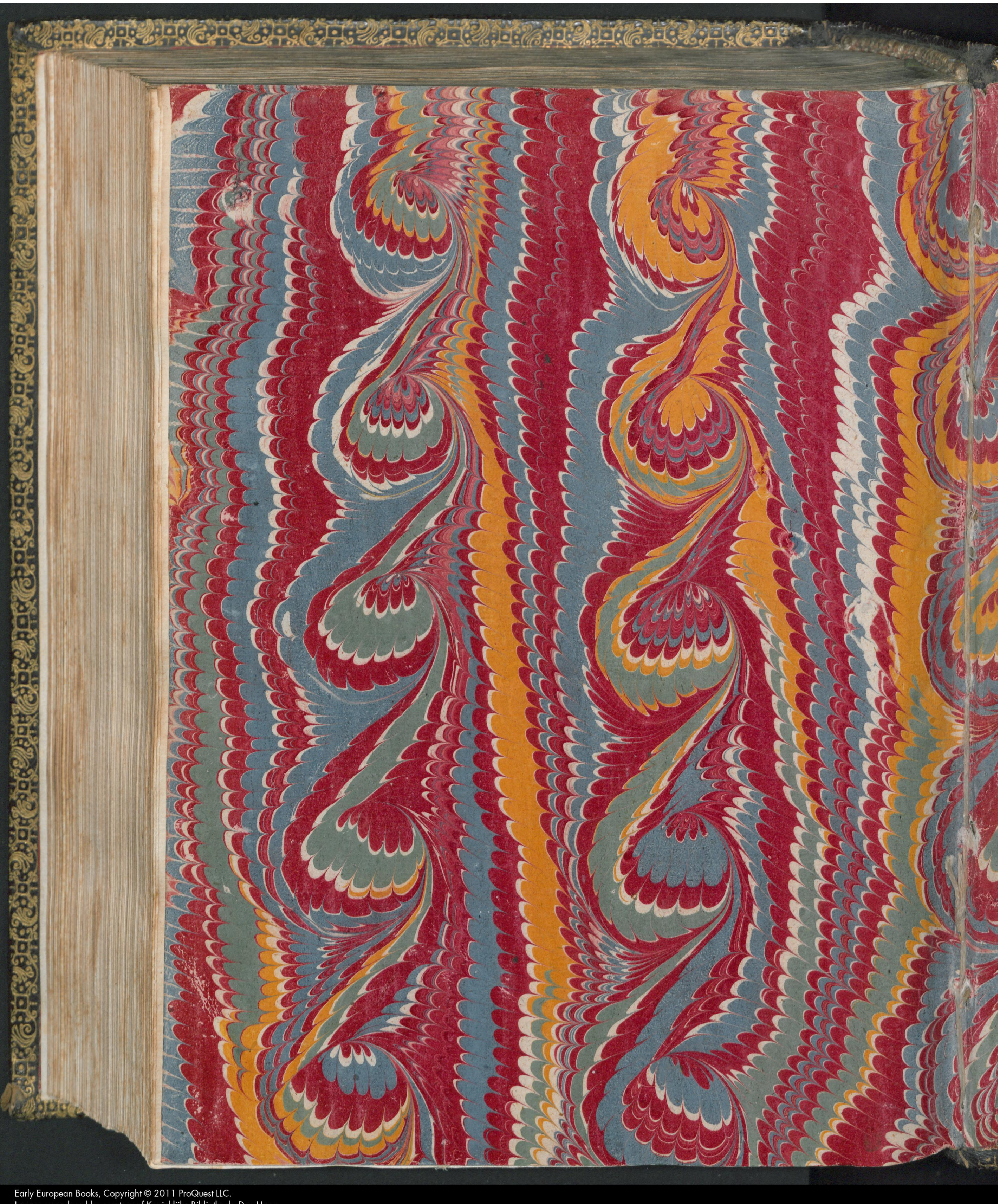
Dumq; post [illegible] [illegible] dispone[n]te rei publice [illegible] stringeret. ad [illegible] [illegible] [illegible] venturus ad bellum [illegible] liberos [illegible] conuocaret. Ibiq; archadium augustum regni sibi [illegible] tradit[um] seruare precepit. Honorium vero pari dignatione predit[um] occidentis imperiū venire cui⁹ iubet. Quo suscepto et primis oscu[lis] amplexibusq; [illegible] occidentalis regni guberna[cula] [illegible] romano imperio [illegible] [illegible] et [illegible] feliciter gu[illegible] [illegible] [illegible] principibus [illegible] premia meritorum.

¶ Eusebij cesariensis episcopi ecclesiastica hystoria per rufinū virū eloquentissimū de greco in latinū traducta. explicit feliciter.
M cccc lxxiiij

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 28

ƒ 22 -:-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 28

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 28

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 28